നമോ തസ്സ ഭഗവതോ അരഹതോ സമ്മാസമ്ബുദ്ധസ്സ

അങ്ഗുത്തരനികായോ

ദസകനിപാതപാളി

൧. പഠമപണ്ണാസകം

൧. ആനിസംസവഗ്ഗോ

൧. കിമത്ഥിയസുത്തം

൧. ഏവം മേ സുതം - ഏകം സമയം ഭഗവാ സാവത്ഥിയം വിഹരതി ജേതവനേ അനാഥപിണ്ഡികസ്സ ആരാമേ. അഥ ഖോ ആയസ്മാ ആനന്ദോ യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നോ ഖോ ആയസ്മാ ആനന്ദോ ഭഗവന്തം ഏതദവോച -

''കിമത്ഥിയാനി , ഭന്തേ, കുസലാനി സീലാനി കിമാനിസംസാനീ''തി? ''അവിപ്പടിസാരത്ഥാനി ഖോ, ആനന്ദ, കുസലാനി സീലാനി അവിപ്പടിസാരാനിസംസാനീ''തി.

''അവിപ്പടിസാരോ പന, ഭന്തേ, കിമത്ഥിയോ കിമാനിസംസോ''തി? ''അവിപ്പടിസാരോ ഖോ, ആനന്ദ, പാമോജ്ജത്ഥോ പാമോജ്ജാനിസംസോ''തി [പാമുജ്ജത്ഥോ പാമുജ്ജാനിസംസോതി (സീ॰ സ്യാ॰ പീ॰) അ॰ നി॰ ൧൧.൧].

''പാമോജ്ജം പന, ഭന്തേ, കിമത്ഥിയം കിമാനിസംസ''ന്തി? ''പാമോജ്ജം ഖോ, ആനന്ദ, പീതത്ഥം പീതാനിസംസ''ന്തി.

''പീതി പന, ഭന്തേ, കിമത്ഥിയാ കിമാനിസംസാ''തി? ''പീതി ഖോ, ആനന്ദ, പസ്സദ്ധത്ഥാ പസ്സദ്ധാനിസംസാ''തി.

''പസ്സദ്ധി പന, ഭന്തേ, കിമത്ഥിയാ കിമാനിസംസാ''തി? ''പസ്സദ്ധി ഖോ , ആനന്ദ, സുഖത്ഥാ സുഖാനിസംസാ''തി.

''സുഖം പന, ഭന്തേ, കിമത്ഥിയം കിമാനിസംസ''ന്തി? ''സുഖം ഖോ, ആനന്ദ, സമാധത്ഥം സമാധാനിസംസ''ന്തി .

''സമാധി പന, ഭന്തേ, കിമത്ഥിയോ കിമാനിസംസോ''തി? ''സമാധി ഖോ, ആനന്ദ, യഥാഭൂതഞാണദസ്സനത്ഥോ യഥാഭൂതഞാണദസ്സനാനിസംസോ''തി.

''യഥാഭൂതഞാണദസ്സനം പന, ഭന്തേ, കിമത്ഥിയം കിമാനിസംസ''ന്തി? ''യഥാഭൂതഞാണദസ്സനം ഖോ, ആനന്ദ, നിബ്ബിദാവിരാഗത്ഥം നിബ്ബിദാവിരാഗാനിസംസ''ന്തി.

“നിബ്ബിദാവിരാഗോ പന, ഭന്തേ കിമത്ഥിയോ കിമാനിസംസോ”തി? “നിബ്ബിദാവിരാഗോ ഖോ, ആനന്ദ, വിമുത്തിഞാണദസ്സനത്ഥോ വിമുത്തിഞാണദസ്സനാനിസംസോ [... നിസംസോതി (സീ॰ ക॰)].

“ഇതി ഖോ, ആനന്ദ, കുസലാനി സീലാനി അവിപ്പടിസാരത്ഥാനി അവിപ്പടിസാരാനിസംസാനി; അവിപ്പടിസാരോ പാമോജ്ജത്ഥോ പാമോജ്ജാനിസംസോ; പാമോജ്ജം പീതത്ഥം പീതാനിസംസം; പീതി പസ്സദ്ധത്ഥാ പസ്സദ്ധാനിസംസാ; പസ്സദ്ധി സുഖത്ഥാ സുഖാനിസംസാ; സുഖം സമാധത്ഥം സമാധാനിസംസം; സമാധി യഥാഭൂതഞാണദസ്സനത്ഥോ യഥാഭൂതഞാണദസ്സനാനിസംസോ; യഥാഭൂതഞാണദസ്സനം നിബ്ബിദാവിരാഗത്ഥം നിബ്ബിദാവിരാഗാനിസംസം; നിബ്ബിദാവിരാഗോ വിമുത്തിഞാണദസ്സനത്ഥോ വിമുത്തിഞാണദസ്സനാനിസംസോ. ഇതി ഖോ, ആനന്ദ, കുസലാനി സീലാനി അനുപുബ്ബേന അഗ്ഗായ പരേന്തീ”തി [അരഹത്തായ പൂരേന്തീതി (സ്യാ॰)]. പഠമം.

൨. ചേതനാകരണീയസുത്തം

൨. [അ॰ നി॰ ൧൧.൨] “സീലവതോ, ഭിക്ഖവേ, സീലസമ്പന്നസ്സ ന ചേതനായ കരണീയം - ‘അവിപ്പടിസാരോ മേ ഉപ്പജ്ജതൂ’തി. ധമ്മതാ ഏസാ, ഭിക്ഖവേ, യം സീലവതോ സീലസമ്പന്നസ്സ അവിപ്പടിസാരോ ഉപ്പജ്ജതി. അവിപ്പടിസാരിസ്സ, ഭിക്ഖവേ, ന ചേതനായ കരണീയം - ‘പാമോജ്ജം മേ ഉപ്പജ്ജതൂ’തി. ധമ്മതാ ഏസാ, ഭിക്ഖവേ, യം അവിപ്പടിസാരിസ്സ പാമോജ്ജം ജായതി. പമുദിതസ്സ, ഭിക്ഖവേ, ന ചേതനായ കരണീയം - ‘പീതി മേ ഉപ്പജ്ജതൂ’തി. ധമ്മതാ ഏസാ, ഭിക്ഖവേ, യം പമുദിതസ്സ പീതി ഉപ്പജ്ജതി. പീതിമനസ്സ, ഭിക്ഖവേ, ന ചേതനായ കരണീയം - ‘കായോ മേ പസ്സമ്ഭതൂ’തി. ധമ്മതാ ഏസാ, ഭിക്ഖവേ, യം പീതിമനസ്സ കായോ പസ്സമ്ഭതി. പസ്സദ്ധകായസ്സ, ഭിക്ഖവേ, ന ചേതനായ കരണീയം - ‘സുഖം വേദിയാമീ’തി. ധമ്മതാ ഏസാ, ഭിക്ഖവേ, യം പസ്സദ്ധകായോ സുഖം വേദിയതി. സുഖിനോ, ഭിക്ഖവേ, ന ചേതനായ കരണീയം - ‘ചിത്തം മേ സമാധിയതൂ’തി. ധമ്മതാ ഏസാ, ഭിക്ഖവേ, യം സുഖിനോ ചിത്തം സമാധിയതി. സമാഹിതസ്സ, ഭിക്ഖവേ, ന ചേതനായ കരണീയം - ‘യഥാഭൂതം ജാനാമി പസ്സാമീ’തി. ധമ്മതാ ഏസാ, ഭിക്ഖവേ, യം സമാഹിതോ യഥാഭൂതം ജാനാതി പസ്സതി. യഥാഭൂതം, ഭിക്ഖവേ, ജാനതോ പസ്സതോ ന ചേതനായ കരണീയം - ‘നിബ്ബിന്ദാമി വിരജ്ജാമീ’തി. ധമ്മതാ ഏസാ, ഭിക്ഖവേ, യം യഥാഭൂതം ജാനം പസ്സം നിബ്ബിന്ദതി വിരജ്ജതി. നിബ്ബിന്നസ്സ [നിബ്ബിന്ദസ്സ (സീ॰ ക॰)], ഭിക്ഖവേ, വിരത്തസ്സ ന ചേതനായ കരണീയം - ‘വിമുത്തിഞാണദസ്സനം സച്ഛികരോമീ’തി. ധമ്മതാ ഏസാ, ഭിക്ഖവേ, യം നിബ്ബിന്നോ [നിബ്ബിന്ദോ (സീ॰ ക॰)] വിരത്തോ വിമുത്തിഞാണദസ്സനം സച്ഛികരോതി.

“ഇതി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, നിബ്ബിദാവിരാഗോ വിമുത്തിഞാണദസ്സനത്ഥോ വിമുത്തിഞാണദസ്സനാനിസംസോ; യഥാഭൂതഞാണദസ്സനം നിബ്ബിദാവിരാഗത്ഥം നിബ്ബിദാവിരാഗാനിസംസം; സമാധി യഥാഭൂതഞാണദസ്സനത്ഥോ യഥാഭൂതഞാണദസ്സനാനിസംസോ; സുഖം സമാധത്ഥം സമാധാനിസംസം; പസ്സദ്ധി സുഖത്ഥാ സുഖാനിസംസാ; പീതി പസ്സദ്ധത്ഥാ പസ്സദ്ധാനിസംസാ; പാമോജ്ജം പീതത്ഥം പീതാനിസംസം; അവിപ്പടിസാരോ പാമോജ്ജത്ഥോ പാമോജ്ജാനിസംസോ; കുസലാനി സീലാനി അവിപ്പടിസാരത്ഥാനി

അവിപ്പടിസാരാനിസംസാനി . ഇതി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മാ ധമ്മേ അഭിസന്ദേന്തി, ധമ്മാ ധമ്മേ പരിപൂരേന്തി അപാരാ പാരം ഗമനായാ''തി. ദുതിയം.

൩. പഠമഉപനിസസുത്തം

൩. [അം॰ നി॰ ൭.൬൫; ൧൧.൩] ''ദുസ്സീലസ്സ, ഭിക്ഖവേ, സീലവിപന്നസ്സ ഹതൂപനിസോ ഹോതി അവിപ്പടിസാരോ; അവിപ്പടിസാരേ അസതി അവിപ്പടിസാരവിപന്നസ്സ ഹതൂപനിസം ഹോതി പാമോജ്ജം; പാമോജ്ജേ അസതി പാമോജ്ജവിപന്നസ്സ ഹതൂപനിസാ ഹോതി പീതി; പീതിയാ അസതി പീതിവിപന്നസ്സ ഹതൂപനിസാ ഹോതി പസ്സദ്ധി; പസ്സദ്ധിയാ അസതി പസ്സദ്ധിവിപന്നസ്സ ഹതൂപനിസം ഹോതി സുഖം; സുഖേ അസതി സുഖവിപന്നസ്സ ഹതൂപനിസോ ഹോതി സമ്മാസമാധി; സമ്മാസമാധിമ്ഹി അസതി സമ്മാസമാധിവിപന്നസ്സ ഹതൂപനിസം ഹോതി യഥാഭൂതഞാണദസ്സനം; യഥാഭൂതഞാണദസ്സനേ അസതി യഥാഭൂതഞാണദസ്സനവിപന്നസ്സ ഹതൂപനിസോ ഹോതി നിബ്ബിദാവിരാഗോ ; നിബ്ബിദാവിരാഗേ അസതി നിബ്ബിദാവിരാഗവിപന്നസ്സ ഹതൂപനിസം ഹോതി വിമുത്തിഞാണദസ്സനം. സേയ്യഥാപി, ഭിക്ഖവേ, രുക്ഖോ സാഖാപലാസവിപന്നോ. തസ്സ പപടികാപി ന പാരിപൂരിം ഗച്ഛതി, തചോപി... ഫേഗ്ഗുപി... സാരോപി ന പാരിപൂരിം ഗച്ഛതി. ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ദുസ്സീലസ്സ സീലവിപന്നസ്സ ഹതൂപനിസോ ഹോതി അവിപ്പടിസാരോ; അവിപ്പടിസാരേ അസതി അവിപ്പടിസാരവിപന്നസ്സ ഹതൂപനിസം ഹോതി...പേ॰... വിമുത്തിഞാണദസ്സനം.

''സീലവതോ, ഭിക്ഖവേ, സീലസമ്പന്നസ്സ ഉപനിസസമ്പന്നോ ഹോതി അവിപ്പടിസാരോ; അവിപ്പടിസാരേ സതി അവിപ്പടിസാരസമ്പന്നസ്സ ഉപനിസസമ്പന്നം ഹോതി പാമോജ്ജം; പാമോജ്ജേ സതി പാമോജ്ജസമ്പന്നസ്സ ഉപനിസസമ്പന്നാ ഹോതി പീതി; പീതിയാ സതി പീതിസമ്പന്നസ്സ ഉപനിസസമ്പന്നാ ഹോതി പസ്സദ്ധി; പസ്സദ്ധിയാ സതി പസ്സദ്ധിസമ്പന്നസ്സ ഉപനിസസമ്പന്നം ഹോതി സുഖം; സുഖേ സതി സുഖസമ്പന്നസ്സ ഉപനിസസമ്പന്നോ ഹോതി സമ്മാസമാധി ; സമ്മാസമാധിമ്ഹി സതി സമ്മാസമാധിസമ്പന്നസ്സ ഉപനിസസമ്പന്നം ഹോതി യഥാഭൂതഞാണദസ്സനം; യഥാഭൂതഞാണദസ്സനേ സതി യഥാഭൂതഞാണദസ്സനസമ്പന്നസ്സ ഉപനിസസമ്പന്നോ ഹോതി നിബ്ബിദാവിരാഗോ; നിബ്ബിദാവിരാഗേ സതി നിബ്ബിദാവിരാഗസമ്പന്നസ്സ ഉപനിസസമ്പന്നം ഹോതി വിമുത്തിഞാണദസ്സനം. സേയ്യഥാപി, ഭിക്ഖവേ, രുക്ഖോ സാഖാപലാസസമ്പന്നോ. തസ്സ പപടികാപി പാരിപൂരിം ഗച്ഛതി, തചോപി... ഫേഗ്ഗുപി... സാരോപി പാരിപൂരിം ഗച്ഛതി. ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, സീലവതോ സീലസമ്പന്നസ്സ ഉപനിസസമ്പന്നോ ഹോതി അവിപ്പടിസാരോ; അവിപ്പടിസാരേ സതി അവിപ്പടിസാരസമ്പന്നസ്സ ഉപനിസസമ്പന്നം ഹോതി...പേ॰... വിമുത്തിഞാണദസ്സന''ന്തി. തതിയം.

൪. ദുതിയഉപനിസസുത്തം

൪. [അം॰ നി॰ ൧൧.൪] തത്ര ഖോ ആയസ്മാ സാരിപുത്തോ ഭിക്ഖൂ ആമന്തേസി - ''ദുസ്സീലസ്സ, ആവുസോ, സീലവിപന്നസ്സ ഹതൂപനിസോ ഹോതി അവിപ്പടിസാരോ; അവിപ്പടിസാരേ അസതി അവിപ്പടിസാരവിപന്നസ്സ ഹതൂപനിസം ഹോതി...പേ॰... വിമുത്തിഞാണദസ്സനം. സേയ്യഥാപി, ആവുസോ,

രുക്ഖോ സാഖാപലാസവിപന്നോ. തസ്സ പപടികാപി ന പാരിപൂരിം ഗച്ഛതി, തചോപി... ഫേഗ്ഗുപി... സാരോപി ന പാരിപൂരിം ഗച്ഛതി. ഏവമേവം ഖോ, ആവുസോ, ദുസ്സീലസ്സ സീലവിപന്നസ്സ ഹതൂപനിസോ ഹോതി അവിപ്പടിസാരോ; അവിപ്പടിസാരേ അസതി അവിപ്പടിസാരവിപന്നസ്സ ഹതൂപനിസം ഹോതി...പേ°... വിമുത്തിഞാണദസ്സനം.

“സീലവതോ , ആവുസോ, സീലസമ്പന്നസ്സ ഉപനിസസമ്പന്നോ ഹോതി അവിപ്പടിസാരോ; അവിപ്പടിസാരേ സതി അവിപ്പടിസാരസമ്പന്നസ്സ ഉപനിസസമ്പന്നം ഹോതി...പേ° ... വിമുത്തിഞാണദസ്സനം. സേയ്യഥാപി, ആവുസോ, രുക്ഖോ സാഖാപലാസസമ്പന്നോ. തസ്സ പപടികാപി പാരിപൂരിം ഗച്ഛതി, തചോപി... ഫേഗ്ഗുപി... സാരോപി പാരിപൂരിം ഗച്ഛതി. ഏവമേവം ഖോ, ആവുസോ, സീലവതോ സീലസമ്പന്നസ്സ ഉപനിസസമ്പന്നോ ഹോതി അവിപ്പടിസാരോ; അവിപ്പടിസാരേ സതി അവിപ്പടിസാരസമ്പന്നസ്സ ഉപനിസസമ്പന്നം ഹോതി...പേ°... വിമുത്തിഞാണദസ്സന”ന്തി. ചതുത്ഥം.

൫. തതിയഉപനിസസുത്തം

൫. [അം° നി° ൧൧.൫] തത്ര ഖോ ആയസ്മാ ആനന്ദോ ഭിക്ഖൂ ആമന്തേസി - “ദുസ്സീലസ്സ, ആവുസോ, സീലവിപന്നസ്സ ഹതൂപനിസോ ഹോതി അവിപ്പടിസാരോ; അവിപ്പടിസാരേ അസതി അവിപ്പടിസാരവിപന്നസ്സ ഹതൂപനിസം ഹോതി പാമോജ്ജം; പാമോജ്ജേ അസതി പാമോജ്ജവിപന്നസ്സ ഹതൂപനിസാ ഹോതി പീതി; പീതിയാ അസതി പീതിവിപന്നസ്സ ഹതൂപനിസാ ഹോതി പസ്സദ്ധി; പസ്സദ്ധിയാ അസതി പസ്സദ്ധിവിപന്നസ്സ ഹതൂപനിസം ഹോതി സുഖം; സുഖേ അസതി സുഖവിപന്നസ്സ ഹതൂപനിസോ ഹോതി സമ്മാസമാധി; സമ്മാസമാധിമ്ഹി അസതി സമ്മാസമാധിവിപന്നസ്സ ഹതൂപനിസം ഹോതി യഥാഭൂതഞാണദസ്സനം; യഥാഭൂതഞാണദസ്സനേ അസതി യഥാഭൂതഞാണദസ്സനവിപന്നസ്സ ഹതൂപനിസോ ഹോതി നിബ്ബിദാവിരാഗോ; നിബ്ബിദാവിരാഗേ അസതി നിബ്ബിദാവിരാഗവിപന്നസ്സ ഹതൂപനിസം ഹോതി വിമുത്തിഞാണദസ്സനം. സേയ്യഥാപി, ആവുസോ, രുക്ഖോ സാഖാപലാസവിപന്നോ. തസ്സ പപടികാപി ന പാരിപൂരിം ഗച്ഛതി, തചോപി... ഫേഗ്ഗുപി... സാരോപി ന പാരിപൂരിം ഗച്ഛതി. ഏവമേവം ഖോ, ആവുസോ, ദുസ്സീലസ്സ സീലവിപന്നസ്സ ഹതൂപനിസോ ഹോതി അവിപ്പടിസാരോ; അവിപ്പടിസാരേ അസതി അവിപ്പടിസാരവിപന്നസ്സ ഹതൂപനിസം ഹോതി...പേ°... വിമുത്തിഞാണദസ്സനം.

“സീലവതോ, ആവുസോ, സീലസമ്പന്നസ്സ ഉപനിസസമ്പന്നോ ഹോതി അവിപ്പടിസാരോ; അവിപ്പടിസാരേ സതി അവിപ്പടിസാരസമ്പന്നസ്സ ഉപനിസസമ്പന്നം ഹോതി പാമോജ്ജം; പാമോജ്ജേ സതി പാമോജ്ജസമ്പന്നസ്സ ഉപനിസസമ്പന്നാ ഹോതി പീതി; പീതിയാ സതി പീതിസമ്പന്നസ്സ ഉപനിസസമ്പന്നാ ഹോതി പസ്സദ്ധി; പസ്സദ്ധിയാ സതി പസ്സദ്ധിസമ്പന്നസ്സ ഉപനിസസമ്പന്നം ഹോതി സുഖം; സുഖേ സതി സുഖസമ്പന്നസ്സ ഉപനിസസമ്പന്നോ ഹോതി സമ്മാസമാധി ; സമ്മാസമാധിമ്ഹി സതി സമ്മാസമാധിസമ്പന്നസ്സ ഉപനിസസമ്പന്നം ഹോതി യഥാഭൂതഞാണദസ്സനം ; യഥാഭൂതഞാണദസ്സനേ സതി യഥാഭൂതഞാണദസ്സനസമ്പന്നസ്സ ഉപനിസസമ്പന്നോ ഹോതി നിബ്ബിദാവിരാഗോ; നിബ്ബിദാവിരാഗേ സതി നിബ്ബിദാവിരാഗസമ്പന്നസ്സ

ഉപനിസസമ്പന്നം ഹോതി വിമുത്തിഞാണദസ്സനം. സേയ്യഥാപി, ആവുസോ, രുക്ഖോ സാഖാപലാസസമ്പന്നോ . തസ്സ പപടികാപി പാരിപൂരിം ഗച്ഛതി, തചോപി... ഫേഗ്ഗുപി... സാരോപി പാരിപൂരിം ഗച്ഛതി. ഏവമേവം ഖോ, ആവുസോ, സീലവതോ സീലസമ്പന്നസ്സ ഉപനിസസമ്പന്നോ ഹോതി അവിപ്പടിസാരോ; അവിപ്പടിസാരേ സതി അവിപ്പടിസാരസമ്പന്നസ്സ ഉപനിസസമ്പന്നം ഹോതി...പേ॰... വിമുത്തിഞാണദസ്സന''ന്തി. പഞ്ചമം.

൬. സമാധിസുത്തം

൬. [അ॰ നി॰ ൧൧.൭] അഥ ഖോ ആയസ്മാ ആനന്ദോ യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി...പേ॰... ഏകമന്തം നിസിന്നോ ഖോ ആയസ്മാ ആനന്ദോ ഭഗവന്തം ഏതദവോച - ''സിയാ നു ഖോ, ഭന്തേ, ഭിക്ഖുനോ തഥാരൂപോ സമാധിപടിലാഭോ യഥാ നേവ പഥവിയം പഥവിസഞ്ഞീ [പഠവിസഞ്ഞീ (സീ॰), പഠവീസഞ്ഞീ (സ്യാ॰)] അസ്സ, ന ആപസ്മിം ആപോസഞ്ഞീ അസ്സ, ന തേജസ്മിം തേജോസഞ്ഞീ അസ്സ, ന വായസ്മിം വായോസഞ്ഞീ അസ്സ, ന ആകാസാനഞ്ചായതനേ ആകാസാനഞ്ചായതനസഞ്ഞീ അസ്സ, ന വിഞ്ഞാണഞ്ചായതനേ വിഞ്ഞാണഞ്ചായതനസഞ്ഞീ അസ്സ, ന ആകിഞ്ചഞ്ഞായതനേ ആകിഞ്ചഞ്ഞായതനസഞ്ഞീ അസ്സ, ന നേവസഞ്ഞാനാസഞ്ഞായതനേ നേവസഞ്ഞാനാസഞ്ഞായതനസഞ്ഞീ അസ്സ, ന ഇധലോകേ ഇധലോകസഞ്ഞീ അസ്സ, ന പരലോകേ പരലോകസഞ്ഞീ അസ്സ ; സഞ്ഞീ ച പന അസ്സാ''തി? ''സിയാ, ആനന്ദ, ഭിക്ഖുനോ തഥാരൂപോ സമാധിപടിലാഭോ യഥാ നേവ പഥവിയം പഥവിസഞ്ഞീ അസ്സ, ന ആപസ്മിം ആപോസഞ്ഞീ അസ്സ, ന തേജസ്മിം തേജോസഞ്ഞീ അസ്സ, ന വായസ്മിം വായോസഞ്ഞീ അസ്സ, ന ആകാസാനഞ്ചായതനേ ആകാസാനഞ്ചായതനസഞ്ഞീ അസ്സ, ന വിഞ്ഞാണഞ്ചായതനേ വിഞ്ഞാണഞ്ചായതനസഞ്ഞീ അസ്സ, ന ആകിഞ്ചഞ്ഞായതനേ ആകിഞ്ചഞ്ഞായതനസഞ്ഞീ അസ്സ, ന നേവസഞ്ഞാനാസഞ്ഞായതനേ നേവസഞ്ഞാനാസഞ്ഞായതനസഞ്ഞീ അസ്സ, ന ഇധലോകേ ഇധലോകസഞ്ഞീ അസ്സ, ന പരലോകേ പരലോകസഞ്ഞീ അസ്സ; സഞ്ഞീ ച പന അസ്സാ''തി.

''യഥാ കഥം പന, ഭന്തേ, സിയാ ഭിക്ഖുനോ തഥാരൂപോ സമാധിപടിലാഭോ യഥാ നേവ പഥവിയം പഥവിസഞ്ഞീ അസ്സ, ന ആപസ്മിം ആപോസഞ്ഞീ അസ്സ ന തേജസ്മിം തേജോസഞ്ഞീ അസ്സ , ന വായസ്മിം വായോസഞ്ഞീ അസ്സ, ന ആകാസാനഞ്ചായതനേ ആകാസാനഞ്ചായതനസഞ്ഞീ അസ്സ, ന വിഞ്ഞാണഞ്ചായതനേ വിഞ്ഞാണഞ്ചായതനസഞ്ഞീ അസ്സ, ന ആകിഞ്ചഞ്ഞായത്തനേ ആകിഞ്ചഞ്ഞായതനസഞ്ഞീ അസ്സ, ന നേവസഞ്ഞാനാസഞ്ഞായതനേ നേവസഞ്ഞാനാസഞ്ഞായതനസഞ്ഞീ അസ്സ, ന ഇധലോകേ ഇധലോകസഞ്ഞീ അസ്സ, ന പരലോകേ പരലോകസഞ്ഞീ അസ്സ; സഞ്ഞീ ച പന അസ്സാ''തി?

''ഇധാനന്ദ, ഭിക്ഖു ഏവംസഞ്ഞീ ഹോതി - 'ഏതം സന്തം ഏതം പണീതം യദിദം സബ്ബസങ്ഖാരസമഥോ സബ്ബൂപധിപടിനിസ്സഗ്ഗോ തണ്ഹാക്ഖയോ വിരാഗോ നിരോധോ നിബ്ബാന'ന്തി. ഏവം ഖോ, ആനന്ദ, സിയാ ഭിക്ഖുനോ തഥാരൂപോ സമാധിപടിലാഭോ യഥാ നേവ പഥവിയം പഥവിസഞ്ഞീ അസ്സ, ന ആപസ്മിം ആപോസഞ്ഞീ അസ്സ, ന തേജസ്മിം തേജോസഞ്ഞീ അസ്സ, ന

വായസ്മിം വായോസഞ്ഞീ അസ്സ, ന ആകാസാനഞ്ചായതനേ ആകാസാനഞ്ചായതനസഞ്ഞീ അസ്സ, ന വിഞ്ഞാണഞ്ചായതനേ വിഞ്ഞാണഞ്ചായതനസഞ്ഞീ അസ്സ, ന ആകിഞ്ചഞ്ഞായതനേ ആകിഞ്ചഞ്ഞായതനസഞ്ഞീ അസ്സ, ന നേവസഞ്ഞാനാസഞ്ഞായതനേ നേവസഞ്ഞാനാസഞ്ഞായതനസഞ്ഞീ അസ്സ, ന ഇധലോകേ ഇധലോകസഞ്ഞീ അസ്സ, ന പരലോകേ പരലോകസഞ്ഞീ അസ്സ; സഞ്ഞീ ച പന അസ്സാ''തി. ഛട്ഠം.

൭. സാരിപുത്തസുത്തം

൭. അഥ ഖോ ആയസ്മാ ആനന്ദോ യേനായസ്മാ സാരിപുത്തോ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ആയസ്മതാ സാരിപുത്തേന സദ്ധിം സമ്മോദി. സമ്മോദനീയം കഥം സാരണീയം വീതിസാരേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നോ ഖോ ആയസ്മാ ആനന്ദോ ആയസ്മന്തം സാരിപുത്തം ഏതദവോച -

''സിയാ നു ഖോ, ആവുസോ സാരിപുത്ത, ഭിക്ഖുനോ തഥാരൂപോ സമാധിപടിലാഭോ യഥാ നേവ പഥവിയം പഥവിസഞ്ഞീ അസ്സ, ന ആപസ്മിം ആപോസഞ്ഞീ അസ്സ, ന തേജസ്മിം തേജോസഞ്ഞീ അസ്സ, ന വായസ്മിം വായോസഞ്ഞീ അസ്സ, ന ആകാസാനഞ്ചായതനേ ആകാസാനഞ്ചായതനസഞ്ഞീ അസ്സ, ന വിഞ്ഞാണഞ്ചായതനേ വിഞ്ഞാണഞ്ചായതനസഞ്ഞീ അസ്സ, ന ആകിഞ്ചഞ്ഞായതനേ ആകിഞ്ചഞ്ഞായതനസഞ്ഞീ അസ്സ, ന നേവസഞ്ഞാനാസഞ്ഞായതനേ നേവസഞ്ഞാനാസഞ്ഞായതനസഞ്ഞീ അസ്സ, ന ഇധലോകേ ഇധലോകസഞ്ഞീ അസ്സ, ന പരലോകേ പരലോകസഞ്ഞീ അസ്സ; സഞ്ഞീ ച പന അസ്സാ''തി?

''സിയാ , ആവുസോ ആനന്ദ, ഭിക്ഖുനോ തഥാരൂപോ സമാധിപടിലാഭോ യഥാ നേവ പഥവിയം പഥവിസഞ്ഞീ അസ്സ...പേ॰... ന പരലോകേ പരലോകസഞ്ഞീ അസ്സ; സഞ്ഞീ ച പന അസ്സാ''തി.

''യഥാ കഥം പന, ആവുസോ സാരിപുത്ത, സിയാ ഭിക്ഖുനോ തഥാരൂപോ സമാധിപടിലാഭോ യഥാ നേവ പഥവിയം പഥവിസഞ്ഞീ അസ്സ...പേ॰... സഞ്ഞീ ച പന അസ്സാ''തി? ''ഏകമിദാഹം, ആവുസോ ആനന്ദ, സമയം ഇധേവ സാവത്ഥിയം വിഹരാമി അന്ധവനസ്മിം. തത്ഥാഹം [അഥാഹം (ക॰)] തഥാരൂപം സമാധിം സമാപജ്ജിം [പടിലഭാമി (ക॰)] യഥാ നേവ പഥവിയം പഥവിസഞ്ഞീ അഹോസിം, ന ആപസ്മിം ആപോസഞ്ഞീ അഹോസിം, ന തേജസ്മിം തേജോസഞ്ഞീ അഹോസിം, ന വായസ്മിം വായോസഞ്ഞീ അഹോസിം, ന ആകാസാനഞ്ചായതനേ ആകാസാനഞ്ചായതനസഞ്ഞീ അഹോസിം, ന വിഞ്ഞാണഞ്ചായതനേ വിഞ്ഞാണഞ്ചായതനസഞ്ഞീ അഹോസിം, ന ആകിഞ്ചഞ്ഞായതനേ ആകിഞ്ചഞ്ഞായതനസഞ്ഞീ അഹോസിം, ന നേവസഞ്ഞാനാസഞ്ഞായതനേ നേവസഞ്ഞാനാസഞ്ഞായതനസഞ്ഞീ അഹോസിം, ന ഇധലോകേ ഇധലോകസഞ്ഞീ അഹോസിം, ന പരലോകേ പരലോകസഞ്ഞീ അഹോസിം; സഞ്ഞീ ച പന അഹോസി''ന്തി.

''കിംസഞ്ഞീ പനായസ്മാ സാരിപുത്തോ [കിം സഞ്ഞീ പനാവുസോ സാരിപുത്ത (ക॰)] തസ്മിം സമയേ അഹോസീ''തി? ''ഭവനിരോധോ നിബ്ബാനം

ഭവനിരോധോ നിബ്ബാന''ന്തി ഖോ മേ, ആവുസോ, അഞ്ഞാവ സഞ്ഞാ ഉപ്പജ്ജതി അഞ്ഞാവ സഞ്ഞാ നിരുജ്ഝതി. സേയ്യഥാപി, ആവുസോ, സകലികഗ്ഗിസ്സ ഝായമാനസ്സ അഞ്ഞാവ അച്ചി ഉപ്പജ്ജതി അഞ്ഞാവ അച്ചി നിരുജ്ഝതി; ഏവമേവം ഖോ, ആവുസോ, 'ഭവനിരോധോ നിബ്ബാനം ഭവനിരോധോ നിബ്ബാന'ന്തി അഞ്ഞാവ സഞ്ഞാ ഉപ്പജ്ജതി അഞ്ഞാവ സഞ്ഞാ നിരുജ്ഝതി. 'ഭവനിരോധോ നിബ്ബാന'ന്തി [നിബ്ബാനം (സീ॰ ക॰)] സഞ്ഞീ ച പനാഹം, ആവുസോ, തസ്മിം സമയേ അഹോസി''ന്തി. സത്തമം.

൮. ഝാനസുത്തം

൮. ''സദ്ധോ ച [ഇമസ്മിം വാക്യേ അയം ച കാരോ നത്ഥി സ്യാമപോത്ഥകേ], ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ഹോതി, നോ ച [നോ (സ്യാ॰) ഏവമുപരിപി. അം॰ നി॰ ൮.൭൧] സീലവാ; ഏവം സോ തേനങ്ഗേന അപരിപൂരോ ഹോതി. തേന തം അങ്ഗം പരിപൂരേതബ്ബം - 'കിന്താഹം സദ്ധോ ച അസ്സം, സീലവാ ചാ'തി! യതോ ച ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സദ്ധോ ച ഹോതി സീലവാ ച, ഏവം സോ തേനങ്ഗേന പരിപൂരോ ഹോതി.

''സദ്ധോ ച, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ഹോതി സീലവാ ച, നോ ച ബഹുസ്സുതോ...പേ॰... ബഹുസ്സുതോ ച, നോ ച ധമ്മകഥികോ... ധമ്മകഥികോ ച, നോ ച പരിസാവചരോ... പരിസാവചരോ ച, നോ ച വിസാരദോ പരിസായ ധമ്മം ദേസേതി... വിസാരദോ ച പരിസായ ധമ്മം ദേസേതി, നോ ച വിനയധരോ... വിനയധരോ ച, നോ ച ആരഞ്ഞികോ [ആരഞ്ഞകോ (ക॰)] പന്തസേനാസനോ... ആരഞ്ഞികോ ച പന്തസേനാസനോ, നോ ച ചതുന്നം ഝാനാനം ആഭിചേതസികാനം ദിട്ഠധമ്മസുഖവിഹാരാനം നികാമലാഭീ ഹോതി അകിച്ഛലാഭീ അകസിരലാഭീ... ചതുന്നഞ്ച ഝാനാനം ആഭിചേതസികാനം ദിട്ഠധമ്മസുഖവിഹാരാനം നികാമലാഭീ ഹോതി അകിച്ഛലാഭീ അകസിരലാഭീ, നോ ച ആസവാനം ഖയാ അനാസവം ചേതോവിമുത്തിം പഞ്ഞാവിമുത്തിം ദിട്ഠേവ ധമ്മേ സയം അഭിഞ്ഞാ സച്ഛികത്വാ ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. ഏവം സോ തേനങ്ഗേന അപരിപൂരോ ഹോതി. തേന തം അങ്ഗം പരിപൂരേതബ്ബം - 'കിന്താഹം സദ്ധോ ച അസ്സം, സീലവാ ച, ബഹുസ്സുതോ ച, ധമ്മകഥികോ ച, പരിസാവചരോ ച, വിസാരദോ ച പരിസായ ധമ്മം ദേസേയ്യം, വിനയധരോ ച, ആരഞ്ഞികോ ച പന്തസേനാസനോ, ചതുന്നഞ്ച ഝാനാനം ആഭിചേതസികാനം ദിട്ഠധമ്മസുഖവിഹാരാനം നികാമലാഭീ അസ്സം അകിച്ഛലാഭീ അകസിരലാഭീ, ആസവാനഞ്ച ഖയാ അനാസവം ചേതോവിമുത്തിം പഞ്ഞാവിമുത്തിം ദിട്ഠേവ ധമ്മേ സയം അഭിഞ്ഞാ സച്ഛികത്വാ ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരേയ്യ'ന്തി.

''യതോ ച ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സദ്ധോ ച ഹോതി, സീലവാ ച, ബഹുസ്സുതോ ച, ധമ്മകഥികോ ച, പരിസാവചരോ ച, വിസാരദോ ച പരിസായ ധമ്മം ദേസേതി, വിനയധരോ ച, ആരഞ്ഞികോ ച പന്തസേനാസനോ, ചതുന്നഞ്ച ഝാനാനം ആഭിചേതസികാനം ദിട്ഠധമ്മസുഖവിഹാരാനം നികാമലാഭീ ഹോതി അകിച്ഛലാഭീ അകസിരലാഭീ, ആസവാനഞ്ച ഖയാ അനാസവം ചേതോവിമുത്തിം പഞ്ഞാവിമുത്തിം ദിട്ഠേവ ധമ്മേ സയം അഭിഞ്ഞാ സച്ഛികത്വാ ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി; ഏവം സോ തേനങ്ഗേന പരിപൂരോ ഹോതി. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ദസഹി ധമ്മേഹി

സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു സമന്തപാസാദികോ ച ഹോതി സബ്ബാകാരപരിപൂരോ ചാ''തി. അട്ഠമം.

൯. സന്തവിമോക്ഖസുത്തം

൯. ''സദ്ധോ ച, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ഹോതി, നോ ച സീലവാ...പേ॰... സീലവാ ച, നോ ച ബഹുസ്സുതോ... ബഹുസ്സുതോ ച, നോ ച ധമ്മകഥികോ... ധമ്മകഥികോ ച, നോ ച പരിസാവചരോ... പരിസാവചരോ ച, നോ ച വിസാരദോ പരിസായ ധമ്മം ദേസേതി... വിസാരദോ ച പരിസായ ധമ്മം ദേസേതി, നോ ച വിനയധരോ... വിനയധരോ ച, നോ ച ആരഞ്ഞികോ പന്തസേനാസനോ... ആരഞ്ഞികോ ച പന്തസേനാസനോ, നോ ച യേ തേ സന്താ വിമോക്ഖാ അതിക്കമ്മ രൂപേ ആരുപ്പാ തേ കായേന ഫുസിത്വാ വിഹരതി... യേ തേ സന്താ വിമോക്ഖാ അതിക്കമ്മ രൂപേ ആരുപ്പാ തേ ച കായേന ഫുസിത്വാ വിഹരതി, നോ ച ആസവാനം ഖയാ അനാസവം ചേതോവിമുത്തിം പഞ്ഞാവിമുത്തിം ദിട്ഠേവ ധമ്മേ സയം അഭിഞ്ഞാ സച്ഛികത്വാ ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. ഏവം സോ തേനങ്ഗേന അപരിപൂരോ ഹോതി. തേന തം അങ്ഗം പരിപൂരേതബ്ബം - 'കിന്താഹം സദ്ധോ ച അസ്സം, സീലവാ ച, ബഹുസ്സുതോ ച, ധമ്മകഥികോ ച, പരിസാവചരോ ച, വിസാരദോ ച പരിസായ ധമ്മം ദേസേയ്യം, വിനയധരോ ച, ആരഞ്ഞികോ ച പന്തസേനാസനോ, യേ തേ സന്താ വിമോക്ഖാ അതിക്കമ്മ രൂപേ ആരുപ്പാ തേ ച കായേന ഫുസിത്വാ വിഹരേയ്യം, ആസവാനഞ്ച ഖയാ അനാസവം ചേതോവിമുത്തിം പഞ്ഞാവിമുത്തിം ദിട്ഠേവ ധമ്മേ സയം അഭിഞ്ഞാ സച്ഛികത്വാ ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരേയ്യ'ന്തി.

''യതോ ച ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സദ്ധോ ച ഹോതി, സീലവാ ച, ബഹുസ്സുതോ ച, ധമ്മകഥികോ ച, പരിസാവചരോ ച, വിസാരദോ ച പരിസായ ധമ്മം ദേസേതി, വിനയധരോ ച, ആരഞ്ഞികോ ച പന്തസേനാസനോ, യേ തേ സന്താ വിമോക്ഖാ അതിക്കമ്മ രൂപേ ആരുപ്പാ തേ ച കായേന ഫുസിത്വാ വിഹരതി, ആസവാനഞ്ച ഖയാ അനാസവം ചേതോവിമുത്തിം പഞ്ഞാവിമുത്തിം ദിട്ഠേവ ധമ്മേ സയം അഭിഞ്ഞാ സച്ഛികത്വാ ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി; ഏവം സോ തേനങ്ഗേന പരിപൂരോ ഹോതി. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ദസഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു സമന്തപാസാദികോ ച ഹോതി സബ്ബാകാരപരിപൂരോ ചാ''തി. നവമം.

൧൦. വിജ്ജാസുത്തം

൧൦. ''സദ്ധോ ച, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ഹോതി, നോ ച സീലവാ. ഏവം സോ തേനങ്ഗേന അപരിപൂരോ ഹോതി. തേന തം അങ്ഗം പരിപൂരേതബ്ബം - 'കിന്താഹം സദ്ധോ ച അസ്സം സീലവാ ചാ'തി. യതോ ച ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സദ്ധോ ച ഹോതി, സീലവാ ച, ഏവം സോ തേനങ്ഗേന പരിപൂരോ ഹോതി.

''സദ്ധോ ച, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ഹോതി സീലവാ ച, നോ ച ബഹുസ്സുതോ ബഹുസ്സുതോ ച, നോ ച ധമ്മകഥികോ ധമ്മകഥികോ ച, നോ ച പരിസാവചരോ പരിസാവചരോ ച, നോ ച വിസാരദോ പരിസായ ധമ്മം ദേസേതി വിസാരദോ ച പരിസായ ധമ്മം ദേസേതി, നോ ച വിനയധരോ

വിനയധരോ ച, നോ ച അനേകവിഹിതം പുബ്ബേനിവാസം അനുസ്സരതി, സേയ്യഥിദം ഏകമ്പി ജാതിം ദ്വേപി ജാതിയോ...പേ॰... ഇതി സാകാരം സഉദ്ദേസം അനേകവിഹിതം പുബ്ബേനിവാസം അനുസ്സരതി. അനേകവിഹിതഞ്ച...പേ॰... പുബ്ബേനിവാസം അനുസ്സരതി, നോ ച ദിബ്ബേന ചക്ഖുനാ വിസുദ്ധേന അതിക്കന്തമാനുസകേന...പേ॰... യഥാകമ്മൂപഗേ സത്തേ പജാനാതി ദിബ്ബേന ച ചക്ഖുനാ വിസുദ്ധേന അതിക്കന്തമാനുസകേന...പേ॰... യഥാകമ്മൂപഗേ സത്തേ പജാനാതി, നോ ച ആസവാനം ഖയാ...പേ॰... സച്ഛികത്വാ ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. ഏവം സോ തേനങ്ഗേന അപരിപൂരോ ഹോതി. തേന തം അങ്ഗം പരിപൂരേതബ്ബം - 'കിന്താഹം സദ്ധോ ച അസ്സം, സീലവാ ച, ബഹുസ്സുതോ ച, ധമ്മകഥികോ ച, പരിസാവചരോ ച, വിസാരദോ ച പരിസായ ധമ്മം ദേസേയ്യം, വിനയധരോ ച, അനേകവിഹിതഞ്ച പുബ്ബേനിവാസം അനുസ്സരേയ്യം, സേയ്യഥിദം, ഏകമ്പി ജാതിം ദ്വേപി ജാതിയോ...പേ॰... ഇതി സാകാരം സഉദ്ദേസം അനേകവിഹിതം പുബ്ബേനിവാസം അനുസ്സരേയ്യം, ദിബ്ബേന ച ചക്ഖുനാ വിസുദ്ധേന അതിക്കന്തമാനുസകേന...പേ॰... യഥാകമ്മൂപഗേ സത്തേ പജാനേയ്യം, ആസവാനഞ്ച ഖയാ...പേ॰... സച്ഛികത്വാ ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരേയ്യ'ന്തി.

"യതോ ച ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സദ്ധോ ച ഹോതി, സീലവാ ച, ബഹുസ്സുതോ ച, ധമ്മകഥികോ ച, പരിസാവചരോ ച, വിസാരദോ ച പരിസായ ധമ്മം ദേസേതി, വിനയധരോ ച, അനേകവിഹിതഞ്ച പുബ്ബേനിവാസം അനുസ്സരതി, സേയ്യഥിദം - ഏകമ്പി ജാതിം ദ്വേപി ജാതിയോ... പേ॰... ഇതി സാകാരം സഉദ്ദേസം അനേകവിഹിതം പുബ്ബേനിവാസം അനുസ്സരതി, ദിബ്ബേന ച ചക്ഖുനാ വിസുദ്ധേന അതിക്കന്തമാനുസകേന...പേ॰... യഥാകമ്മൂപഗേ സത്തേ പജാനാതി, ആസവാനഞ്ച ഖയാ അനാസവം ചേതോവിമുത്തിം പഞ്ഞാവിമുത്തിം ദിട്ഠേവ ധമ്മേ സയം അഭിഞ്ഞാ സച്ഛികത്വാ ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. ഏവം സോ തേനങ്ഗേന പരിപൂരോ ഹോതി. ഇമേഹി, ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ദസഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു സമന്തപാസാദികോ ച ഹോതി സബ്ബാകാരപരിപൂരോ ചാ"തി. ദസമം.

ആനിസംസവഗ്ഗോ പഠമോ.

തസ്സുദ്ദാനം -

കിമത്ഥിയം ചേതനാ ച, തയോ ഉപനിസാപി ച;
സമാധി സാരിപുത്തോ ച, ഝാനം സന്തേന വിജ്ജയാതി.

၂. നാഥവഗ്ഗോ

၁. സേനാസനസുത്തം

၁၁. ''പഞ്ചങ്ഗസമന്നാഗതോ , ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു പഞ്ചങ്ഗസമന്നാഗതം സേനാസനം സേവമാനോ ഭജമാനോ നചിരസ്സേവ ആസവാനം ഖയാ അനാസവം ചേതോവിമുത്തിം പഞ്ഞാവിമുത്തിം ദിട്ഠേവ ധമ്മേ സയം അഭിഞ്ഞാ സച്ഛികത്വാ ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരേയ്യ.

''കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു പഞ്ചങ്ഗസമന്നാഗതോ ഹോതി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സദ്ധോ ഹോതി; സദ്ദഹതി തഥാഗതസ്സ ബോധിം - 'ഇതിപി സോ ഭഗവാ...പേ॰... ഭഗവാ'തി; അപ്പാബാധോ ഹോതി അപ്പാതങ്കോ, സമവേപാകിനിയാ ഗഹണിയാ സമന്നാഗതോ നാതിസീതായ നാച്ചുണ്ഹായ മജ്ഝിമായ പധാനക്ഖമായ; അസഠോ ഹോതി അമായാവീ, യഥാഭൂതം അത്താനം ആവികത്താ സത്ഥരി വാ വിഞ്ഞൂസു വാ സബ്രഹ്മചാരീസു; ആരദ്ധവീരിയോ വിഹരതി, അകുസലാനം ധമ്മാനം പഹാനായ, കുസലാനം ധമ്മാനം ഉപസമ്പദായ; ഥാമവാ ദള്ഹപരക്കമോ അനിക്ഖിത്തധുരോ കുസലേസു ധമ്മേസു; പഞ്ഞവാ ഹോതി, ഉദയത്ഥഗാമിനിയാ പഞ്ഞായ സമന്നാഗതോ അരിയായ നിബ്ബേധികായ സമ്മാ ദുക്ഖക്ഖയഗാമിനിയാ. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു പഞ്ചങ്ഗസമന്നാഗതോ ഹോതി.

''കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, സേനാസനം പഞ്ചങ്ഗസമന്നാഗതം ഹോതി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, സേനാസനം നാതിദൂരം ഹോതി നാച്ചാസന്നം ഗമനാഗമനസമ്പന്നം ദിവാ അപ്പാകിണ്ണം രത്തിം അപ്പസദ്ദം അപ്പനിഗ്ഘോസം അപ്പഡംസമകസവാതാതപസരീസപസമ്ഫസ്സം [അപ്പഡംസ... സിരിംസപസമ്ഫസ്സം (സീ॰ സ്യാ॰ പീ॰)]; തസ്മിം ഖോ പന സേനാസനേ വിഹരന്തസ്സ അപ്പകസിരേന ഉപ്പജ്ജന്തി ചീവരപിണ്ഡപാതസേനാസനഗിലാനപച്ചയഭേസജ്ജപരിക്ഖാരാ; തസ്മിം ഖോ പന സേനാസനേ ഥേരാ ഭിക്ഖൂ വിഹരന്തി ബഹുസ്സുതാ ആഗതാഗമാ ധമ്മധരാ വിനയധരാ മാതികാധരാ; തേ കാലേന കാലം ഉപസങ്കമിത്വാ പരിപുച്ഛതി പരിപഞ്ഹതി - 'ഇദം, ഭന്തേ, കഥം, ഇമസ്സ കോ അത്ഥോ'തി; തസ്സ തേ ആയസ്മന്തോ അവിവടഞ്ചേവ വിവരന്തി അനുത്താനീകതഞ്ച ഉത്താനിം കരോന്തി അനേകവിഹിതേസു ച കങ്ഖാഠാനിയേസു ധമ്മേസു കങ്ഖം പടിവിനോദേന്തി. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, സേനാസനം പഞ്ചങ്ഗസമന്നാഗതം ഹോതി. പഞ്ചങ്ഗസമന്നാഗതോ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു പഞ്ചങ്ഗസമന്നാഗതം സേനാസനം സേവമാനോ ഭജമാനോ നചിരസ്സേവ ആസവാനം ഖയാ...പേ॰... സച്ഛികത്വാ ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരേയ്യാ''തി. പഠമം.

၂. പഞ്ചങ്ഗസുത്തം

၁၂. ''പഞ്ചങ്ഗവിപ്പഹീനോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു പഞ്ചങ്ഗസമന്നാഗതോ ഇമസ്മിം ധമ്മവിനയേ 'കേവലീ വുസിതവാ ഉത്തമപുരിസോ'തി വുച്ചതി. കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു പഞ്ചങ്ഗവിപ്പഹീനോ ഹോതി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനോ കാമച്ഛന്ദോ പഹീനോ ഹോതി, ബ്യാപാദോ പഹീനോ ഹോതി, ഥിനമിദ്ധം [ഥീനമിദ്ധം (സീ॰ സ്യാ॰ പീ॰)] പഹീനം ഹോതി, ഉദ്ധച്ചകുക്കുച്ചം

പഹീനം ഹോതി, വിചികിച്ഛാ പഹീനാ ഹോതി. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു പഞ്ചങ്ഗവിപ്പഹീനോ ഹോതി.

“കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു പഞ്ചങ്ഗസമന്നാഗതോ ഹോതി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അസേഖേന സീലക്ഖന്ധേന സമന്നാഗതോ ഹോതി, അസേഖേന സമാധിക്ഖന്ധേന സമന്നാഗതോ ഹോതി, അസേഖേന പഞ്ഞാക്ഖന്ധേന സമന്നാഗതോ ഹോതി, അസേഖേന വിമുത്തിക്ഖന്ധേന സമന്നാഗതോ ഹോതി, അസേഖേന വിമുത്തിഞാണദസ്സനക്ഖന്ധേന സമന്നാഗതോ ഹോതി. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു പഞ്ചങ്ഗസമന്നാഗതോ ഹോതി.

“പഞ്ചങ്ഗവിപ്പഹീനോ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു പഞ്ചങ്ഗസമന്നാഗതോ ഇമസ്മിം ധമ്മവിനയേ ‘കേവലീ വുസിതവാ ഉത്തമപുരിസോ’തി വുച്ചതി.

“കാമച്ഛന്ദോ ച ബ്യാപാദോ, ഥിനമിദ്ധഞ്ച ഭിക്ഖുനോ;
ഉദ്ധച്ചം വിചികിച്ഛാ ച, സബ്ബസോവ ന വിജ്ജതി.

“അസേഖേന ച സീലേന, അസേഖേന സമാധിനാ;
വിമുത്തിയാ ച സമ്പന്നോ, ഞാണേന ച തഥാവിധോ.

“സ വേ പഞ്ചങ്ഗസമ്പന്നോ, പഞ്ച അങ്ഗേ [പഞ്ചങ്ഗാനി (സ്യാ॰)]
വിവജ്ജയം [വിവജ്ജിയ (ക॰)];
ഇമസ്മിം ധമ്മവിനയേ, കേവലീ ഇതി വുച്ചതീ”തി. ദുതിയം;

൩. സംയോജനസുത്തം

൧൩. “ദസയിമാനി , ഭിക്ഖവേ, സംയോജനാനി. കതമാനി ദസ? പഞ്ചോരമ്ഭാഗിയാനി സംയോജനാനി, പഞ്ചുദ്ധമ്ഭാഗിയാനി സംയോജനാനി. കതമാനി പഞ്ചോരമ്ഭാഗിയാനി സംയോജനാനി? സക്കായദിട്ഠി, വിചികിച്ഛാ, സീലബ്ബതപരാമാസോ, കാമച്ഛന്ദോ, ബ്യാപാദോ - ഇമാനി പഞ്ചോരമ്ഭാഗിയാനി സംയോജനാനി.

“കതമാനി പഞ്ചുദ്ധമ്ഭാഗിയാനി സംയോജനാനി? രൂപരാഗോ, അരൂപരാഗോ, മാനോ, ഉദ്ധച്ചം, അവിജ്ജാ - ഇമാനി പഞ്ചുദ്ധമ്ഭാഗിയാനി സംയോജനാനി. ഇമാനി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ദസ സംയോജനാനീ”തി. തതിയം.

൪. ചേതോഖിലസുത്തം

൧൪. “യസ്സ കസ്സചി, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുസ്സ വാ ഭിക്ഖുനിയാ വാ പഞ്ച ചേതോഖിലാ അപ്പഹീനാ പഞ്ച ചേതസോവിനിബന്ധാ അസമുച്ഛിന്നാ, തസ്സ യാ രത്തി വാ ദിവസോ വാ ആഗച്ഛതി ഹാനിയേവ പാടികങ്ഖാ കുസലേസു ധമ്മേസു നോ വുദ്ധി.

“കതമസ്സ പഞ്ച ചേതോഖിലാ അപ്പഹീനാ ഹോന്തി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സത്ഥരി കങ്ഖതി വിചികിച്ഛതി നാധിമുച്ചതി ന സമ്പസീദതി. യോ സോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സത്ഥരി കങ്ഖതി വിചികിച്ഛതി നാധിമുച്ചതി ന സമ്പസീദതി, തസ്സ ചിത്തം ന നമതി ആതപ്പായ അനുയോഗായ സാതച്ചായ

പധാനായ. യസ്സ ചിത്തം ന നമതി ആതപ്പായ അനുയോഗായ സാതച്ചായ പധാനായ, ഏവമസ്സായം പഠമോ ചേതോഖിലോ അപ്പഹീനോ ഹോതി.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ധമ്മേ കങ്ഖതി...പേ... സങ്ഘേ കങ്ഖതി... സിക്ഖായ കങ്ഖതി... സബ്രഹ്മചാരീസു കുപിതോ ഹോതി അനത്തമനോ ആഹതചിത്തോ ഖിലജാതോ. യോ സോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സബ്രഹ്മചാരീസു കുപിതോ ഹോതി അനത്തമനോ ആഹതചിത്തോ ഖിലജാതോ, തസ്സ ചിത്തം ന നമതി ആതപ്പായ അനുയോഗായ സാതച്ചായ പധാനായ. യസ്സ ചിത്തം ന നമതി ആതപ്പായ അനുയോഗായ സാതച്ചായ പധാനായ, ഏവമസ്സായം പഞ്ചമോ ചേതോഖിലോ അപ്പഹീനോ ഹോതി. ഇമസ്സ പഞ്ച ചേതോഖിലാ അപ്പഹീനാ ഹോന്തി.

“കതമസ്സ പഞ്ച ചേതസോവിനിബന്ധാ അസമുച്ഛിന്നാ ഹോന്തി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു കാമേസു അവീതരാഗോ ഹോതി അവിഗതച്ഛന്ദോ അവിഗതപേമോ അവിഗതപിപാസോ അവിഗതപരിളാഹോ അവിഗതതണ്ഹോ. യോ സോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു കാമേസു അവീതരാഗോ ഹോതി അവിഗതച്ഛന്ദോ അവിഗതപേമോ അവിഗതപിപാസോ അവിഗതപരിളാഹോ അവിഗതതണ്ഹോ , തസ്സ ചിത്തം ന നമതി ആതപ്പായ അനുയോഗായ സാതച്ചായ പധാനായ. യസ്സ ചിത്തം ന നമതി ആതപ്പായ അനുയോഗായ സാതച്ചായ പധാനായ, ഏവമസ്സായം പഠമോ ചേതസോവിനിബന്ധോ അസമുച്ഛിന്നോ ഹോതി.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു കായേ അവീതരാഗോ ഹോതി...പേ... രൂപേ അവീതരാഗോ ഹോതി...പേ... യാവദത്ഥം ഉദരാവദേഹകം ഭുഞ്ജിത്വാ സേയ്യസുഖം പസ്സസുഖം മിദ്ധസുഖം അനുയുത്തോ വിഹരതി... അഞ്ഞതരം ദേവനികായം പണിധായ ബ്രഹ്മചരിയം ചരതി - ‘ഇമിനാഹം സീലേന വാ വതേന വാ തപേന വാ ബ്രഹ്മചരിയേന വാ ദേവോ വാ ഭവിസ്സാമി ദേവഞ്ഞതരോ വാ’തി. യോ സോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അഞ്ഞതരം ദേവനികായം പണിധായ ബ്രഹ്മചരിയം ചരതി - ‘ഇമിനാഹം സീലേന വാ വതേന വാ തപേന വാ ബ്രഹ്മചരിയേന വാ ദേവോ വാ ഭവിസ്സാമി ദേവഞ്ഞതരോ വാ’തി, തസ്സ ചിത്തം ന നമതി ആതപ്പായ അനുയോഗായ സാതച്ചായ പധാനായ. യസ്സ ചിത്തം ന നമതി ആതപ്പായ അനുയോഗായ സാതച്ചായ പധാനായ, ഏവമസ്സായം പഞ്ചമോ ചേതസോവിനിബന്ധോ അസമുച്ഛിന്നോ ഹോതി. ഇമസ്സ പഞ്ച ചേതസോവിനിബന്ധാ അസമുച്ഛിന്നാ ഹോന്തി.

“യസ്സ കസ്സചി, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുസ്സ വാ ഭിക്ഖുനിയാ വാ ഇമേ പഞ്ച ചേതോഖിലാ അപ്പഹീനാ ഇമേ പഞ്ച ചേതസോവിനിബന്ധാ അസമുച്ഛിന്നാ, തസ്സ യാ രത്തി വാ ദിവസോ വാ ആഗച്ഛതി ഹാനിയേവ പാടികങ്ഖാ കുസലേസു ധമ്മേസു നോ വുദ്ധി.

“സേയ്യഥാപി, ഭിക്ഖവേ, കാളപക്ഖേ ചന്ദസ്സ യാ രത്തി വാ ദിവസോ വാ ആഗച്ഛതി, ഹായതേവ വണ്ണേന ഹായതി മണ്ഡലേന ഹായതി ആഭായ ഹായതി ആരോഹപരിണാഹേന; ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, യസ്സ കസ്സചി ഭിക്ഖുസ്സ വാ ഭിക്ഖുനിയാ വാ ഇമേ പഞ്ച ചേതോഖിലാ അപ്പഹീനാ ഇമേ

പഞ്ച ചേതസോവിനിബന്ധാ അസമുച്ഛിന്നാ, തസ്സ യാ രത്തി വാ ദിവസോ വാ ആഗച്ഛതി ഹാനിയേവ പാടികങ്ഖാ കുസലേസു ധമ്മേസു നോ വുദ്ധി.

"യസ്സ കസ്സചി, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുസ്സ വാ ഭിക്ഖുനിയാ വാ പഞ്ച ചേതോഖിലാ പഹീനാ പഞ്ച ചേതസോവിനിബന്ധാ സുസമുച്ഛിന്നാ, തസ്സ യാ രത്തി വാ ദിവസോ വാ ആഗച്ഛതി വുദ്ധിയേവ പാടികങ്ഖാ കുസലേസു ധമ്മേസു നോ പരിഹാനി.

"കതമസ്സ പഞ്ച ചേതോഖിലാ പഹീനാ ഹോന്തി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സത്ഥരി ന കങ്ഖതി ന വിചികിച്ഛതി, അധിമുച്ചതി സമ്പസീദതി. യോ സോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സത്ഥരി ന കങ്ഖതി ന വിചികിച്ഛതി അധിമുച്ചതി സമ്പസീദതി, തസ്സ ചിത്തം നമതി ആതപ്പായ അനുയോഗായ സാതച്ചായ പധാനായ. യസ്സ ചിത്തം നമതി ആതപ്പായ അനുയോഗായ സാതച്ചായ പധാനായ, ഏവമസ്സായം പഠമോ ചേതോഖിലോ പഹീനോ ഹോതി.

"പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ധമ്മേ ന കങ്ഖതി...പേ॰... സങ്ഘേ ന കങ്ഖതി... സിക്ഖായ ന കങ്ഖതി ... സബ്രഹ്മചാരീസു ന കുപിതോ ഹോതി അത്തമനോ ന ആഹതചിത്തോ ന ഖിലജാതോ. യോ സോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സബ്രഹ്മചാരീസു ന കുപിതോ ഹോതി അത്തമനോ ന ആഹതചിത്തോ ന ഖിലജാതോ , തസ്സ ചിത്തം നമതി ആതപ്പായ അനുയോഗായ സാതച്ചായ പധാനായ. യസ്സ ചിത്തം നമതി ആതപ്പായ അനുയോഗായ സാതച്ചായ പധാനായ, ഏവമസ്സായം പഞ്ചമോ ചേതോഖിലോ പഹീനോ ഹോതി. ഇമസ്സ പഞ്ച ചേതോഖിലാ പഹീനാ ഹോന്തി.

"കതമസ്സ പഞ്ച ചേതസോവിനിബന്ധാ സുസമുച്ഛിന്നാ ഹോന്തി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു കാമേസു വീതരാഗോ ഹോതി വിഗതച്ഛന്ദോ വിഗതപേമോ വിഗതപിപാസോ വിഗതപരിളാഹോ വിഗതതണ്ഹോ. യോ സോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു കാമേസു വീതരാഗോ ഹോതി വിഗതച്ഛന്ദോ വിഗതപേമോ വിഗതപിപാസോ വിഗതപരിളാഹോ വിഗതതണ്ഹോ, തസ്സ ചിത്തം നമതി ആതപ്പായ അനുയോഗായ സാതച്ചായ പധാനായ. യസ്സ ചിത്തം നമതി ആതപ്പായ അനുയോഗായ സാതച്ചായ പധാനായ, ഏവമസ്സായം പഠമോ ചേതസോവിനിബന്ധോ സുസമുച്ഛിന്നോ ഹോതി.

"പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു കായേ വീതരാഗോ ഹോതി...പേ॰... രൂപേ വീതരാഗോ ഹോതി ...പേ॰... ന യാവദത്ഥം ഉദരാവദേഹകം ഭുഞ്ജിത്വാ സേയ്യസുഖം പസ്സസുഖം മിദ്ധസുഖം അനുയുത്തോ വിഹരതി, ന അഞ്ഞതരം ദേവനികായം പണിധായ ബ്രഹ്മചരിയം ചരതി - 'ഇമിനാഹം സീലേന വാ വതേന വാ തപേന വാ ബ്രഹ്മചരിയേന വാ ദേവോ വാ ഭവിസ്സാമി ദേവഞ്ഞതരോ വാ'തി. യോ സോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ന അഞ്ഞതരം ദേവനികായം പണിധായ...പേ॰... ദേവഞ്ഞതരോ വാതി, തസ്സ ചിത്തം നമതി ആതപ്പായ അനുയോഗായ സാതച്ചായ പധാനായ. യസ്സ ചിത്തം നമതി ആതപ്പായ അനുയോഗായ സാതച്ചായ പധാനായ, ഏവമസ്സായം പഞ്ചമോ ചേതസോവിനിബന്ധോ സുസമുച്ഛിന്നോ ഹോതി. ഇമസ്സ പഞ്ച ചേതസോവിനിബന്ധാ സുസമുച്ഛിന്നാ ഹോന്തി.

‘‘യസ്സ കസ്സചി, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുസ്സ വാ ഭിക്ഖുനിയാ വാ ഇമേ പഞ്ച ചേതോഖിലാ പഹീനാ ഇമേ പഞ്ച ചേതസോവിനിബന്ധാ സുസമുച്ഛിന്നാ , തസ്സ യാ രത്തി വാ ദിവസോ വാ ആഗച്ഛതി വുദ്ധിയേവ പാടികങ്ഖാ കുസലേസു ധമ്മേസു നോ പരിഹാനി.

‘‘സേയ്യഥാപി, ഭിക്ഖവേ, ജുണ്ഹപക്ഖേ ചന്ദസ്സ യാ രത്തി വാ ദിവസോ വാ ആഗച്ഛതി, വഡ്ഢതേവ വണ്ണേന വഡ്ഢതി മണ്ഡലേന വഡ്ഢതി ആഭായ വഡ്ഢതി ആരോഹപരിണാഹേന; ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, യസ്സ കസ്സചി ഭിക്ഖുസ്സ വാ ഭിക്ഖുനിയാ വാ ഇമേ പഞ്ച ചേതോഖിലാ പഹീനാ ഇമേ പഞ്ച ചേതസോവിനിബന്ധാ സുസമുച്ഛിന്നാ, തസ്സ യാ രത്തി വാ ദിവസോ വാ ആഗച്ഛതി വുദ്ധിയേവ പാടികങ്ഖാ കുസലേസു ധമ്മേസു നോ പരിഹാനീ’’തി. ചതുത്ഥം.

൫. അപ്പമാദസുത്തം

൧൫. ‘‘യാവതാ, ഭിക്ഖവേ, സത്താ അപദാ വാ ദ്വിപദാ വാ ചതുപ്പദാ വാ ബഹുപ്പദാ വാ രൂപിനോ വാ അരൂപിനോ വാ സഞ്ഞിനോ വാ അസഞ്ഞിനോ വാ നേവസഞ്ഞിനാസഞ്ഞിനോ വാ, തഥാഗതോ തേസം അഗ്ഗമക്ഖായതി അരഹം സമ്മാസമ്ബുദ്ധോ; ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, യേ കേചി കുസലാ ധമ്മാ, സബ്ബേ തേ അപ്പമാദമൂലകാ അപ്പമാദസമോസരണാ. അപ്പമാദോ തേസം [തേസം ധമ്മാനം (സീ॰ ക॰) സം॰ നി॰ ൫.൧൩൯] അഗ്ഗമക്ഖായതി.

‘‘സേയ്യഥാപി, ഭിക്ഖവേ, യാനി കാനിചി ജങ്ഗലാനം [ജങ്ഗമാനം (സീ॰ പീ॰) സം॰ നി॰ ൫.൧൩൯] പാണാനം പദജാതാനി, സബ്ബാനി താനി ഹത്ഥിപദേ സമോധാനം ഗച്ഛന്തി, ഹത്ഥിപദം തേസം അഗ്ഗമക്ഖായതി, യദിദം മഹന്തത്തേന; ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ , യേ കേചി കുസലാ ധമ്മാ, സബ്ബേ തേ അപ്പമാദമൂലകാ അപ്പമാദസമോസരണാ. അപ്പമാദോ തേസം അഗ്ഗമക്ഖായതി.

‘‘സേയ്യഥാപി, ഭിക്ഖവേ, കൂടാഗാരസ്സ യാ കാചി ഗോപാനസിയോ സബ്ബാ താ കൂടങ്ഗമാ കൂടനിന്നാ കൂടസമോസരണാ, കൂടോ താസം അഗ്ഗമക്ഖായതി; ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, യേ കേചി കുസലാ ധമ്മാ, സബ്ബേ തേ അപ്പമാദമൂലകാ അപ്പമാദസമോസരണാ. അപ്പമാദോ തേസം അഗ്ഗമക്ഖായതി.

‘‘സേയ്യഥാപി , ഭിക്ഖവേ, യേ കേചി മൂലഗന്ധാ, കാളാനുസാരിയം തേസം അഗ്ഗമക്ഖായതി; ഏവമേവം ഖോ ഭിക്ഖവേ…പേ॰….

‘‘സേയ്യഥാപി, ഭിക്ഖവേ, യേ കേചി സാരഗന്ധാ, ലോഹിതചന്ദനം തേസം അഗ്ഗമക്ഖായതി; ഏവമേവം ഖോ ഭിക്ഖവേ…പേ॰….

‘‘സേയ്യഥാപി, ഭിക്ഖവേ, യേ കേചി പുപ്ഫഗന്ധാ, വസ്സികം തേസം അഗ്ഗമക്ഖായതി; ഏവമേവം ഖോ ഭിക്ഖവേ…പേ॰….

‘‘സേയ്യഥാപി, ഭിക്ഖവേ, യേ കേചി ഖുദ്ദരാജാനോ [കുഡ്ഡരാജാനോ (സീ॰ സ്യാ॰ പീ॰), കുട്ടരാജാനോ, കൂടരാജാനോ (ക॰) അം॰ നി॰ ൬.൫൩], സബ്ബേ തേ

രഞ്ഞോ ചക്കവത്തിസ്സ അനുയന്താ ഭവന്തി, രാജാ തേസം ചക്കവത്തീ അഗ്ഗമക്ഖായതി; ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ...പേ॰....

''സേയ്യഥാപി, ഭിക്ഖവേ, യാ കാചി താരകരൂപാനം പഭാ, സബ്ബാ താ ചന്ദപ്പഭായ കലം നാഗ്ഘന്തി സോളസിം, ചന്ദപ്പഭാ താസം അഗ്ഗമക്ഖായതി; ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ...പേ॰....

''സേയ്യഥാപി, ഭിക്ഖവേ, സരദസമയേ വിദ്ധേ വിഗതവലാഹകേ ദേവേ ആദിച്ചോ നഭം അബ്ഭുസ്സക്കമാനോ [അബ്ഭുസ്സുക്കമാനോ (സീ॰) സം॰ നി॰ ൫.൧൪൬-൧൪൭] സബ്ബം ആകാസഗതം തമഗതം അഭിവിഹച്ച ഭാസതേ ച തപതേ ച വിരോചതി ച; ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ...പേ॰....

''സേയ്യഥാപി , ഭിക്ഖവേ, യാ കാചി മഹാനദിയോ, സേയ്യഥിദം - ഗങ്ഗാ, യമുനാ, അചിരവതീ, സരഭൂ, മഹീ, സബ്ബാ താ സമുദ്ദങ്ഗമാ സമുദ്ദനിന്നാ സമുദ്ദപോണാ സമുദ്ദപബ്ഭാരാ, മഹാസമുദ്ദോ താസം അഗ്ഗമക്ഖായതി; ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, യേ കേചി കുസലാ ധമ്മാ, സബ്ബേ തേ അപ്പമാദമൂലകാ അപ്പമാദസമോസരണാ. അപ്പമാദോ തേസം അഗ്ഗമക്ഖായതീ''തി. പഞ്ചമം.

൬. ആഹുനേയ്യസുത്തം

൧൬. ''ദസയിമേ , ഭിക്ഖവേ, പുഗ്ഗലാ ആഹുനേയ്യാ പാഹുനേയ്യാ ദക്ഖിണേയ്യാ അഞ്ജലികരണീയാ അനുത്തരം പുഞ്ഞക്ഖേത്തം ലോകസ്സ. കതമേ ദസ? തഥാഗതോ അരഹം സമ്മാസമ്ബുദ്ധോ, പച്ചേകബുദ്ധോ, ഉഭതോഭാഗവിമുത്തോ, പഞ്ഞാവിമുത്തോ, കായസക്ഖീ, ദിട്ഠിപ്പത്തോ, സദ്ധാവിമുത്തോ, സദ്ധാനുസാരീ, ധമ്മാനുസാരീ, ഗോത്രഭൂ - ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ദസ പുഗ്ഗലാ ആഹുനേയ്യാ...പേ॰... അനുത്തരം പുഞ്ഞക്ഖേത്തം ലോകസ്സാ''തി. ഛട്ഠം.

൭. പഠമനാഥസുത്തം

൧൭. [ദീ॰ നി॰ ൩.൩൪൫, ൩൬൦] ''സനാഥാ , ഭിക്ഖവേ, വിഹരഥ, മാ അനാഥാ. ദുക്ഖം, ഭിക്ഖവേ, അനാഥോ വിഹരതി. ദസയിമേ, ഭിക്ഖവേ, നാഥകരണാ ധമ്മാ. കതമേ ദസ? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സീലവാ ഹോതി, പാതിമോക്ഖസംവരസംവുതോ വിഹരതി ആചാരഗോചരസമ്പന്നോ അണുമത്തേസു വജ്ജേസു ഭയദസ്സാവീ, സമാദായ സിക്ഖതി സിക്ഖാപദേസു. യമ്പി, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സീലവാ ഹോതി...പേ॰... സമാദായ സിക്ഖതി സിക്ഖാപദേസു, അയമ്പി ധമ്മോ നാഥകരണോ.

''പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ബഹുസ്സുതോ ഹോതി സുതധരോ സുതസന്നിചയോ, യേ തേ ധമ്മാ ആദികല്യാണാ മജ്ഝേകല്യാണാ പരിയോസാനകല്യാണാ സാത്ഥം സബ്യഞ്ജനം [സാത്ഥാ സബ്യഞ്ജനാ (സീ॰)] കേവലപരിപുണ്ണം പരിസുദ്ധം ബ്രഹ്മചരിയം അഭിവദന്തി, തഥാരൂപാസ്സ ധമ്മാ ബഹുസ്സുതാ [ബഹൂ സുതാ (?)] ഹോന്തി ധാതാ വചസാ പരിചിതാ മനസാനുപേക്ഖിതാ ദിട്ഠിയാ സുപ്പടിവിദ്ധാ. യമ്പി, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു

ബഹുസ്സുതോ ഹോതി…പേ॰… ദിട്ഠിയാ സുപ്പടിവിദ്ധാ, അയമ്പി ധമ്മോ നാഥകരണോ.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു കല്യാണമിത്തോ ഹോതി കല്യാണസഹായോ കല്യാണസമ്പവങ്കോ . യമ്പി, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു കല്യാണമിത്തോ ഹോതി കല്യാണസഹായോ കല്യാണസമ്പവങ്കോ, അയമ്പി ധമ്മോ നാഥകരണോ .

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സുവചോ ഹോതി സോവചസ്സകരണേഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ, ഖമോ പദക്ഖിണഗ്ഗാഹീ അനുസാസനിം. യമ്പി, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സുവചോ ഹോതി…പേ॰… അനുസാസനിം, അയമ്പി ധമ്മോ നാഥകരണോ.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു യാനി താനി സബ്രഹ്മചാരീനം ഉച്ചാവചാനി കിംകരണീയാനി, തത്ഥ ദക്ഖോ ഹോതി അനലസോ തത്രൂപായായ വീമംസായ സമന്നാഗതോ, അലം കാതും അലം സംവിധാതും. യമ്പി, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു യാനി താനി സബ്രഹ്മചാരീനം…പേ॰… അലം കാതും അലം സംവിധാതും, അയമ്പി ധമ്മോ നാഥകരണോ.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ധമ്മകാമോ ഹോതി പിയസമുദാഹാരോ, അഭിധമ്മേ അഭിവിനയേ ഉളാരപാമോജ്ജോ. യമ്പി, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ധമ്മകാമോ ഹോതി പിയസമുദാഹാരോ, അഭിധമ്മേ അഭിവിനയേ ഉളാരപാമോജ്ജോ, അയമ്പി ധമ്മോ നാഥകരണോ.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ആരദ്ധവീരിയോ വിഹരതി അകുസലാനം ധമ്മാനം പഹാനായ, കുസലാനം ധമ്മാനം ഉപസമ്പദായ, ഥാമവാ ദള്ഹപരക്കമോ അനിക്ഖിത്തധുരോ കുസലേസു ധമ്മേസു. യമ്പി, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ആരദ്ധവീരിയോ വിഹരതി അകുസലാനം ധമ്മാനം പഹാനായ, കുസലാനം ധമ്മാനം ഉപസമ്പദായ, ഥാമവാ ദള്ഹപരക്കമോ അനിക്ഖിത്തധുരോ കുസലേസു ധമ്മേസു, അയമ്പി ധമ്മോ നാഥകരണോ.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സന്തുട്ഠോ ഹോതി ഇതരീതരചീവരപിണ്ഡപാതസേനാസനഗിലാനപച്ചയഭേസജ്ജപരിക്ഖാരേന. യമ്പി, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സന്തുട്ഠോ ഹോതി ഇതരീതരചീവരപിണ്ഡപാതസേനാസനഗിലാനപച്ചയഭേസജ്ജപരിക്ഖാരേന, അയമ്പി ധമ്മോ നാഥകരണോ.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സതിമാ ഹോതി പരമേന സതിനേപക്കേന സമന്നാഗതോ ചിരകതമ്പി ചിരഭാസിതമ്പി സരിതാ അനുസ്സരിതാ. യമ്പി, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സതിമാ ഹോതി പരമേന സതിനേപക്കേന സമന്നാഗതോ ചിരകതമ്പി ചിരഭാസിതമ്പി സരിതാ അനുസ്സരിതാ, അയമ്പി ധമ്മോ നാഥകരണോ.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു പഞ്ഞവാ ഹോതി ഉദയത്ഥഗാമിനിയാ പഞ്ഞായ സമന്നാഗതോ അരിയായ നിബ്ബേധികായ സമ്മാ ദുക്ഖക്ഖയഗാമിനിയാ. യമ്പി, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു പഞ്ഞവാ ഹോതി

ഉദയത്ഥഗാമിനിയാ പഞ്ഞായ സമന്നാഗതോ അരിയായ നിബ്ബേധികായ സമ്മാ ദുക്ഖക്ഖയഗാമിനിയാ, അയമ്പി ധമ്മോ നാഥകരണോ.

''സനാഥാ, ഭിക്ഖവേ, വിഹരഥ, മാ അനാഥാ. ദുക്ഖം, ഭിക്ഖവേ, അനാഥോ വിഹരതി. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ദസ നാഥകരണാ ധമ്മാ''തി. സത്തമം.

൮. ദുതിയനാഥസുത്തം

൧൮. ഏവം മേ സുതം - ഏകം സമയം ഭഗവാ സാവത്ഥിയം വിഹരതി ജേതവനേ അനാഥപിണ്ഡികസ്സ ആരാമേ. തത്ര ഖോ ഭഗവാ ഭിക്ഖൂ ആമന്തേസി - ''ഭിക്ഖവോ''തി. ''ഭദന്തേ''തി തേ ഭിക്ഖൂ ഭഗവതോ പച്ചസ്സോസും. ഭഗവാ ഏതദവോച -

''സനാഥാ , ഭിക്ഖവേ, വിഹരഥ, മാ അനാഥാ. ദുക്ഖം, ഭിക്ഖവേ, അനാഥോ വിഹരതി. ദസയിമേ, ഭിക്ഖവേ, നാഥകരണാ ധമ്മാ. കതമേ ദസ? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സീലവാ ഹോതി...പേ॰... സമാദായ സിക്ഖതി സിക്ഖാപദേസു. 'സീലവാ വതായം ഭിക്ഖു പാതിമോക്ഖസംവരസംവുതോ വിഹരതി ആചാരഗോചരസമ്പന്നോ അണുമത്തേസു വജ്ജേസു ഭയദസ്സാവീ, സമാദായ സിക്ഖതി സിക്ഖാപദേസൂ'തി ഥേരാപി നം ഭിക്ഖൂ വത്തബ്ബം അനുസാസിതബ്ബം മഞ്ഞന്തി, മജ്ഝിമാപി ഭിക്ഖൂ... നവാപി ഭിക്ഖൂ വത്തബ്ബം അനുസാസിതബ്ബം മഞ്ഞന്തി. തസ്സ ഥേരാനുകമ്പിതസ്സ മജ്ഝിമാനുകമ്പിതസ്സ നവാനുകമ്പിതസ്സ വുദ്ധിയേവ പാടികങ്ഖാ കുസലേസു ധമ്മേസു, നോ പരിഹാനി. അയമ്പി ധമ്മോ നാഥകരണോ.

''പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ബഹുസ്സുതോ ഹോതി...പേ॰... ദിട്ഠിയാ സുപ്പടിവിദ്ധാ. 'ബഹുസ്സുതോ വതായം ഭിക്ഖു സുതധരോ സുതസന്നിചയോ, യേ തേ ധമ്മാ ആദികല്യാണാ മജ്ഝേകല്യാണാ പരിയോസാനകല്യാണാ സാത്ഥം സബ്യഞ്ജനം കേവലപരിപുണ്ണം പരിസുദ്ധം ബ്രഹ്മചരിയം അഭിവദന്തി, തഥാരൂപാസ്സ ധമ്മാ ബഹുസ്സുതാ ഹോന്തി ധാതാ വചസാ പരിചിതാ മനസാനുപേക്ഖിതാ ദിട്ഠിയാ സുപ്പടിവിദ്ധാ'തി ഥേരാപി നം ഭിക്ഖൂ വത്തബ്ബം അനുസാസിതബ്ബം മഞ്ഞന്തി, മജ്ഝിമാപി ഭിക്ഖൂ... നവാപി ഭിക്ഖൂ വത്തബ്ബം അനുസാസിതബ്ബം മഞ്ഞന്തി. തസ്സ ഥേരാനുകമ്പിതസ്സ മജ്ഝിമാനുകമ്പിതസ്സ നവാനുകമ്പിതസ്സ വുദ്ധിയേവ പാടികങ്ഖാ കുസലേസു ധമ്മേസു, നോ പരിഹാനി. അയമ്പി ധമ്മോ നാഥകരണോ.

''പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു കല്യാണമിത്തോ ഹോതി കല്യാണസഹായോ കല്യാണസമ്പവങ്കോ. 'കല്യാണമിത്തോ വതായം ഭിക്ഖു കല്യാണസഹായോ കല്യാണസമ്പവങ്കോ'തി ഥേരാപി നം ഭിക്ഖൂ വത്തബ്ബം അനുസാസിതബ്ബം മഞ്ഞന്തി, മജ്ഝിമാപി ഭിക്ഖൂ... നവാപി ഭിക്ഖൂ വത്തബ്ബം അനുസാസിതബ്ബം മഞ്ഞന്തി. തസ്സ ഥേരാനുകമ്പിതസ്സ മജ്ഝിമാനുകമ്പിതസ്സ നവാനുകമ്പിതസ്സ വുദ്ധിയേവ പാടികങ്ഖാ കുസലേസു ധമ്മേസു, നോ പരിഹാനി. അയമ്പി ധമ്മോ നാഥകരണോ.

''പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സുവചോ ഹോതി സോവചസ്സകരണേഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ, ഖമോ പദക്ഖിണഗ്ഗാഹീ

അനുസാസനിം. ‘സുവചോ വതായം ഭിക്ഖു സോവചസ്സകരണേഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ, ഖമോ പദക്ഖിണഗ്ഗാഹീ അനുസാസനി’ന്തി ഥേരാപി നം ഭിക്ഖൂ വത്തബ്ബം അനുസാസിതബ്ബം മഞ്ഞന്തി, മജ്ഝിമാപി ഭിക്ഖൂ… നവാപി ഭിക്ഖൂ വത്തബ്ബം അനുസാസിതബ്ബം മഞ്ഞന്തി. തസ്സ ഥേരാനുകമ്പിതസ്സ മജ്ഝിമാനുകമ്പിതസ്സ നവാനുകമ്പിതസ്സ വുദ്ധിയേവ പാടികങ്ഖാ കുസലേസു ധമ്മേസു, നോ പരിഹാനി. അയമ്പി ധമ്മോ നാഥകരണോ.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു യാനി താനി സബ്രഹ്മചാരീനം ഉച്ചാവചാനി കിംകരണീയാനി, തത്ഥ ദക്ഖോ ഹോതി അനലസോ, തത്രൂപായായ വീമംസായ സമന്നാഗതോ, അലം കാതും അലം സംവിധാതും. ‘യാനി താനി സബ്രഹ്മചാരീനം ഉച്ചാവചാനി കിംകരണീയാനി, തത്ഥ ദക്ഖോ വതായം ഭിക്ഖു അനലസോ, തത്രൂപായായ വീമംസായ സമന്നാഗതോ, അലം കാതും അലം സംവിധാതു’ന്തി ഥേരാപി നം ഭിക്ഖൂ വത്തബ്ബം അനുസാസിതബ്ബം മഞ്ഞന്തി, മജ്ഝിമാപി ഭിക്ഖൂ… നവാപി ഭിക്ഖൂ വത്തബ്ബം അനുസാസിതബ്ബം മഞ്ഞന്തി. തസ്സ ഥേരാനുകമ്പിതസ്സ മജ്ഝിമാനുകമ്പിതസ്സ നവാനുകമ്പിതസ്സ വുദ്ധിയേവ പാടികങ്ഖാ കുസലേസു ധമ്മേസു, നോ പരിഹാനി. അയമ്പി ധമ്മോ നാഥകരണോ.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ധമ്മകാമോ ഹോതി പിയസമുദാഹാരോ, അഭിധമ്മേ അഭിവിനയേ ഉളാരപാമോജ്ജോ. ‘ധമ്മകാമോ വതായം ഭിക്ഖു പിയസമുദാഹാരോ, അഭിധമ്മേ അഭിവിനയേ ഉളാരപാമോജ്ജോ’തി ഥേരാപി നം ഭിക്ഖൂ വത്തബ്ബം അനുസാസിതബ്ബം മഞ്ഞന്തി, മജ്ഝിമാപി ഭിക്ഖൂ… നവാപി ഭിക്ഖൂ വത്തബ്ബം അനുസാസിതബ്ബം മഞ്ഞന്തി. തസ്സ ഥേരാനുകമ്പിതസ്സ മജ്ഝിമാനുകമ്പിതസ്സ നവാനുകമ്പിതസ്സ വുദ്ധിയേവ പാടികങ്ഖാ കുസലേസു ധമ്മേസു, നോ പരിഹാനി. അയമ്പി ധമ്മോ നാഥകരണോ.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ആരദ്ധവീരിയോ വിഹരതി അകുസലാനം ധമ്മാനം പഹാനായ, കുസലാനം ധമ്മാനം ഉപസമ്പദായ, ഥാമവാ ദള്ഹപരക്കമോ അനിക്ഖിത്തധുരോ കുസലേസു ധമ്മേസു ‘ആരദ്ധവീരിയോ വതായം ഭിക്ഖു വിഹരതി അകുസലാനം ധമ്മാനം പഹാനായ, കുസലാനം ധമ്മാനം ഉപസമ്പദായ, ഥാമവാ ദള്ഹപരക്കമോ അനിക്ഖിത്തധുരോ കുസലേസു ധമ്മേസൂ’തി ഥേരാപി നം ഭിക്ഖൂ വത്തബ്ബം അനുസാസിതബ്ബം മഞ്ഞന്തി, മജ്ഝിമാപി ഭിക്ഖൂ… നവാപി ഭിക്ഖൂ വത്തബ്ബം അനുസാസിതബ്ബം മഞ്ഞന്തി . തസ്സ ഥേരാനുകമ്പിതസ്സ മജ്ഝിമാനുകമ്പിതസ്സ നവാനുകമ്പിതസ്സ വുദ്ധിയേവ പാടികങ്ഖാ കുസലേസു ധമ്മേസു, നോ പരിഹാനി. അയമ്പി ധമ്മോ നാഥകരണോ.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സന്തുട്ഠോ ഹോതി ഇതരീതരചീവരപിണ്ഡപാതസേനാസനഗിലാനപച്ചയഭേസജ്ജപരിക്ഖാരേന. ‘സന്തുട്ഠോ വതായം ഭിക്ഖു ഇതരീതരചീവരപിണ്ഡപാതസേനാസനഗിലാനപച്ചയഭേസജ്ജപരിക്ഖാരേനാ’തി ഥേരാപി നം ഭിക്ഖൂ വത്തബ്ബം അനുസാസിതബ്ബം മഞ്ഞന്തി, മജ്ഝിമാപി ഭിക്ഖൂ… നവാപി ഭിക്ഖൂ വത്തബ്ബം അനുസാസിതബ്ബം മഞ്ഞന്തി. തസ്സ ഥേരാനുകമ്പിതസ്സ മജ്ഝിമാനുകമ്പിതസ്സ നവാനുകമ്പിതസ്സ വുദ്ധിയേവ

പാടികങ്ഖാ കുസലേസു ധമ്മേസു, നോ പരിഹാനി. അയമ്പി ധമ്മോ നാഥകരണോ.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സതിമാ ഹോതി പരമേന സതിനേപക്കേന സമന്നാഗതോ, ചിരകതമ്പി ചിരഭാസിതമ്പി സരിതാ അനുസ്സരിതാ. ‘സതിമാ വതായം ഭിക്ഖു പരമേന സതിനേപക്കേന സമന്നാഗതോ, ചിരകതമ്പി ചിരഭാസിതമ്പി സരിതാ അനുസ്സരിതാ’തി ഥേരാപി നം ഭിക്ഖൂ വത്തബ്ബം അനുസാസിതബ്ബം മഞ്ഞന്തി, മജ്ഝിമാപി ഭിക്ഖൂ... നവാപി ഭിക്ഖൂ വത്തബ്ബം അനുസാസിതബ്ബം മഞ്ഞന്തി. തസ്സ ഥേരാനുകമ്പിതസ്സ മജ്ഝിമാനുകമ്പിതസ്സ നവാനുകമ്പിതസ്സ വുദ്ധിയേവ പാടികങ്ഖാ കുസലേസു ധമ്മേസു, നോ പരിഹാനി. അയമ്പി ധമ്മോ നാഥകരണോ.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു പഞ്ഞവാ ഹോതി ഉദയത്ഥഗാമിനിയാ പഞ്ഞായ സമന്നാഗതോ അരിയായ നിബ്ബേധികായ സമ്മാ ദുക്ഖക്ഖയഗാമിനിയാ. ‘പഞ്ഞവാ വതായം ഭിക്ഖു ഉദയത്ഥഗാമിനിയാ പഞ്ഞായ സമന്നാഗതോ അരിയായ നിബ്ബേധികായ സമ്മാ ദുക്ഖക്ഖയഗാമിനിയാ’തി ഥേരാപി നം ഭിക്ഖൂ വത്തബ്ബം അനുസാസിതബ്ബം മഞ്ഞന്തി, മജ്ഝിമാപി ഭിക്ഖൂ... നവാപി ഭിക്ഖൂ വത്തബ്ബം അനുസാസിതബ്ബം മഞ്ഞന്തി. തസ്സ ഥേരാനുകമ്പിതസ്സ...പേ॰... നോ പരിഹാനി. അയമ്പി ധമ്മോ നാഥകരണോ.

“സനാഥാ, ഭിക്ഖവേ, വിഹരഥ, മാ അനാഥാ. ദുക്ഖം, ഭിക്ഖവേ, അനാഥോ വിഹരതി. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ദസ നാഥകരണാ ധമ്മാ”തി. ഇദമവോച ഭഗവാ. അത്തമനാ തേ ഭിക്ഖൂ ഭഗവതോ ഭാസിതം അഭിനന്ദുന്തി. അട്ഠമം.

൯. പഠമഅരിയാവാസസുത്തം

൧൯. [ദീ॰ നി॰ ൩.൩൪൮, ൩൬൦] “ദസയിമേ, ഭിക്ഖവേ, അരിയാവാസാ, യേ അരിയാ ആവസിംസു വാ ആവസന്തി വാ ആവസിസ്സന്തി വാ. കതമേ ദസ? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു പഞ്ചങ്ഗവിപ്പഹീനോ ഹോതി, ഛളങ്ഗസമന്നാഗതോ, ഏകാരക്ഖോ, ചതുരാപസ്സേനോ, പണുന്നപച്ചേകസച്ചോ [പനുണ്ണപച്ചേകസച്ചോ (ക॰)], സമവയസട്ഠേസനോ, അനാവിലസങ്കപ്പോ, പസ്സദ്ധകായസങ്ഖാരോ, സുവിമുത്തചിത്തോ, സുവിമുത്തപഞ്ഞോ. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ദസ അരിയാവാസാ , യേ അരിയാ ആവസിംസു വാ ആവസന്തി വാ ആവസിസ്സന്തി വാ”തി. നവമം.

൧൦. ദുതിയഅരിയാവാസസുത്തം

൨൦. ഏകം സമയം ഭഗവാ കുരൂസു വിഹരതി കമ്മാസധമ്മം നാമ കുരൂനം നിഗമോ. തത്ര ഖോ ഭഗവാ ഭിക്ഖൂ ആമന്തേസി...പേ॰....

“ദസയിമേ, ഭിക്ഖവേ, അരിയാവാസാ, യേ അരിയാ ആവസിംസു വാ ആവസന്തി വാ ആവസിസ്സന്തി വാ. കതമേ ദസ? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു പഞ്ചങ്ഗവിപ്പഹീനോ ഹോതി, ഛളങ്ഗസമന്നാഗതോ , ഏകാരക്ഖോ, ചതുരാപസ്സേനോ, പണുന്നപച്ചേകസച്ചോ, സമവയസട്ഠേസനോ,

അനാവിലസങ്കപ്പോ, പസ്സദ്ധകായസങ്ഖാരോ, സുവിമുത്തചിത്തോ, സുവിമുത്തപഞ്ഞോ.

“കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു പഞ്ചങ്ഗവിപ്പഹീനോ ഹോതി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനോ കാമച്ഛന്ദോ പഹീനോ ഹോതി, ബ്യാപാദോ പഹീനോ ഹോതി, ഥിനമിദ്ധം പഹീനം ഹോതി, ഉദ്ധച്ചകുക്കുച്ചം പഹീനം ഹോതി, വിചികിച്ഛാ പഹീനാ ഹോതി. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു പഞ്ചങ്ഗവിപ്പഹീനോ ഹോതി.

“കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ഛളങ്ഗസമന്നാഗതോ ഹോതി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ചക്ഖുനാ രൂപം ദിസ്വാ നേവ സുമനോ ഹോതി ന ദുമ്മനോ, ഉപേക്ഖകോ വിഹരതി സതോ സമ്പജാനോ. സോതേന സദ്ദം സുത്വാ... ഘാനേന ഗന്ധം ഘായിത്വാ... ജിവ്ഹായ രസം സായിത്വാ... കായേന ഫോട്ഠബ്ബം ഫുസിത്വാ... മനസാ ധമ്മം വിഞ്ഞായ നേവ സുമനോ ഹോതി ന ദുമ്മനോ, ഉപേക്ഖകോ വിഹരതി സതോ സമ്പജാനോ. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ഛളങ്ഗസമന്നാഗതോ ഹോതി.

“കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ഏകാരക്ഖോ ഹോതി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സതാരക്ഖേന ചേതസാ സമന്നാഗതോ ഹോതി. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ഏകാരക്ഖോ ഹോതി.

“കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ചതുരാപസ്സേനോ ഹോതി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സങ്ഖായേകം പടിസേവതി, സങ്ഖായേകം അധിവാസേതി, സങ്ഖായേകം പരിവജ്ജേതി, സങ്ഖായേകം വിനോദേതി. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ചതുരാപസ്സേനോ ഹോതി.

“കഥഞ്ച , ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു പണുന്നപച്ചേകസച്ചോ ഹോതി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനോ യാനി താനി പുഥുസമണബ്രാഹ്മണാനം പുഥുപച്ചേകസച്ചാനി, സേയ്യഥിദം - ‘സസ്സതോ ലോകോ’തി വാ, ‘അസസ്സതോ ലോകോ’തി വാ, ‘അന്തവാ ലോകോ’തി വാ, ‘അനന്തവാ ലോകോ’തി വാ, ‘തം ജീവം തം സരീര’ന്തി വാ, ‘അഞ്ഞം ജീവം അഞ്ഞം സരീര’ന്തി വാ, ‘ഹോതി തഥാഗതോ പരം മരണാ’തി വാ, ‘ന ഹോതി തഥാഗതോ പരം മരണാ’തി വാ, ‘ഹോതി ച ന ച ഹോതി തഥാഗതോ പരം മരണാ’തി വാ, ‘നേവ ഹോതി ന ന ഹോതി തഥാഗതോ പരം മരണാ’തി വാ, സബ്ബാനി താനി നുന്നാനി ഹോന്തി പണുന്നാനി [നുണ്ണാനി ഹോന്തി പനുണ്ണാനി (?)] ചത്താനി വന്താനി മുത്താനി പഹീനാനി പടിനിസ്സട്ഠാനി. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു പണുന്നപച്ചേകസച്ചോ ഹോതി.

“കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സമവയസട്ഠേസനോ ഹോതി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനോ കാമേസനാ പഹീനാ ഹോതി, ഭവേസനാ പഹീനാ ഹോതി, ബ്രഹ്മചരിയേസനാ പടിപ്പസ്സദ്ധാ. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സമവയസട്ഠേസനോ ഹോതി.

“കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അനാവിലസങ്കപ്പോ ഹോതി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനോ കാമസങ്കപ്പോ പഹീനോ ഹോതി, ബ്യാപാദസങ്കപ്പോ പഹീനോ

ഹോതി, വിഹിംസാസങ്കപ്പോ പഹീനോ ഹോതി. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അനാവിലസങ്കപ്പോ ഹോതി.

‘‘കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു പസ്സദ്ധകായസങ്ഖാരോ ഹോതി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സുഖസ്സ ച പഹാനാ ദുക്ഖസ്സ ച പഹാനാ പുബ്ബേവ സോമനസ്സദോമനസ്സാനം അത്ഥങ്ഗമാ അദുക്ഖമസുഖം ഉപേക്ഖാസതിപാരിസുദ്ധിം ചതുത്ഥം ഝാനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു പസ്സദ്ധകായസങ്ഖാരോ ഹോതി.

‘‘കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സുവിമുത്തചിത്തോ ഹോതി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനോ രാഗാ ചിത്തം വിമുത്തം ഹോതി, ദോസാ ചിത്തം വിമുത്തം ഹോതി, മോഹാ ചിത്തം വിമുത്തം ഹോതി. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സുവിമുത്തചിത്തോ ഹോതി.

‘‘കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സുവിമുത്തപഞ്ഞോ ഹോതി? ഇധ , ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ‘രാഗോ മേ പഹീനോ ഉച്ഛിന്നമൂലോ താലാവത്ഥുകതോ അനഭാവംകതോ ആയതിം അനുപ്പാദധമ്മോ’തി പജാനാതി, ദോസോ മേ പഹീനോ…പേ॰… ‘മോഹോ മേ പഹീനോ ഉച്ഛിന്നമൂലോ താലാവത്ഥുകതോ അനഭാവംകതോ ആയതിം അനുപ്പാദധമ്മോ’തി പജാനാതി. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സുവിമുത്തപഞ്ഞോ ഹോതി.

‘‘യേ ഹി കേചി, ഭിക്ഖവേ, അതീതമദ്ധാനം അരിയാ അരിയാവാസേ ആവസിംസു, സബ്ബേ തേ ഇമേവ ദസ അരിയാവാസേ ആവസിംസു; യേ ഹി കേചി, ഭിക്ഖവേ, അനാഗതമദ്ധാനം അരിയാ അരിയാവാസേ ആവസിസ്സന്തി, സബ്ബേ തേ ഇമേവ ദസ അരിയാവാസേ ആവസിസ്സന്തി; യേ ഹി [യേപി (?)] കേചി, ഭിക്ഖവേ , ഏതരഹി അരിയാ അരിയാവാസേ ആവസന്തി, സബ്ബേ തേ ഇമേവ ദസ അരിയാവാസേ ആവസന്തി. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ദസ അരിയാവാസാ, യേ അരിയാ ആവസിംസു വാ ആവസന്തി വാ ആവസിസ്സന്തി വാ’’തി. ദസമം.

നാഥവഗ്ഗോ ദുതിയോ.

തസ്സുദ്ദാനം -

സേനാസനഞ്ച പഞ്ചങ്ഗം, സംയോജനാഖിലേന ച;
അപ്പമാദോ ആഹുനേയ്യോ, ദ്വേ നാഥാ ദ്വേ അരിയാവാസാതി.

൨. മഹാവഗ്ഗോ

൧. സീഹനാദസുത്തം

൨൧. "സീഹോ , ഭിക്ഖവേ, മിഗരാജാ സായന്ഹസമയം ആസയാ നിക്ഖമതി. ആസയാ നിക്ഖമിത്വാ വിജമ്ഭതി. വിജമ്ഭിത്വാ സമന്താ ചതുദ്ദിസം [ചതുദ്ദിസാ (സ്യാ॰ ക॰) അ॰ നി॰ ൪.൩൩] അനുവിലോകേതി. സമന്താ ചതുദ്ദിസം [ചതുദ്ദിസാ (സ്യാ॰ ക॰) അ॰ നി॰ ൪.൩൩] അനുവിലോകേത്വാ തിക്ഖത്തും സീഹനാദം നദതി. തിക്ഖത്തും സീഹനാദം നദിത്വാ ഗോചരായ പക്കമതി. തം കിസ്സ ഹേതു? 'മാഹം ഖുദ്ദകേ പാണേ വിസമഗതേ സങ്ഘാതം ആപാദേസി'ന്തി!

"'സീഹോ'തി, ഖോ ഭിക്ഖവേ, തഥാഗതസ്സേതം അധിവചനം അരഹതോ സമ്മാസമ്ബുദ്ധസ്സ. യം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, തഥാഗതോ പരിസായ ധമ്മം ദേസേതി, ഇദമസ്സ ഹോതി സീഹനാദസ്മിം.

[മ॰ നി॰ ൧.൧൪൮; വിഭ॰ ൭൬൦; പടി॰ മ॰ ൨.൪൪] "ദസയിമാനി , ഭിക്ഖവേ, തഥാഗതസ്സ തഥാഗതബലാനി, യേഹി ബലേഹി സമന്നാഗതോ തഥാഗതോ ആസഭം ഠാനം പടിജാനാതി, പരിസാസു സീഹനാദം നദതി, ബ്രഹ്മചക്കം പവത്തേതി. കതമാനി ദസ? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, തഥാഗതോ ഠാനഞ്ച ഠാനതോ അട്ഠാനഞ്ച അട്ഠാനതോ യഥാഭൂതം പജാനാതി. യമ്പി, ഭിക്ഖവേ, തഥാഗതോ ഠാനഞ്ച ഠാനതോ അട്ഠാനഞ്ച അട്ഠാനതോ യഥാഭൂതം പജാനാതി, ഇദമ്പി, ഭിക്ഖവേ, തഥാഗതസ്സ തഥാഗതബലം ഹോതി, യം ബലം ആഗമ്മ തഥാഗതോ ആസഭം ഠാനം പടിജാനാതി, പരിസാസു സീഹനാദം നദതി, ബ്രഹ്മചക്കം പവത്തേതി.

"പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, തഥാഗതോ അതീതാനാഗതപച്ചുപ്പന്നാനം കമ്മസമാദാനാനം ഠാനസോ ഹേതുസോ വിപാകം യഥാഭൂതം പജാനാതി. യമ്പി, ഭിക്ഖവേ, തഥാഗതോ അതീതാനാഗതപച്ചുപ്പന്നാനം കമ്മസമാദാനാനം ഠാനസോ ഹേതുസോ വിപാകം യഥാഭൂതം പജാനാതി, ഇദമ്പി, ഭിക്ഖവേ, തഥാഗതസ്സ തഥാഗതബലം ഹോതി, യം ബലം ആഗമ്മ തഥാഗതോ ആസഭം ഠാനം പടിജാനാതി, പരിസാസു സീഹനാദം നദതി, ബ്രഹ്മചക്കം പവത്തേതി.

"പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, തഥാഗതോ സബ്ബത്ഥഗാമിനിം പടിപദം യഥാഭൂതം പജാനാതി. യമ്പി, ഭിക്ഖവേ , തഥാഗതോ സബ്ബത്ഥഗാമിനിം പടിപദം യഥാഭൂതം പജാനാതി, ഇദമ്പി, ഭിക്ഖവേ, തഥാഗതസ്സ തഥാഗതബലം ഹോതി, യം ബലം ആഗമ്മ തഥാഗതോ ആസഭം ഠാനം പടിജാനാതി, പരിസാസു സീഹനാദം നദതി, ബ്രഹ്മചക്കം പവത്തേതി.

"പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, തഥാഗതോ അനേകധാതും നാനാധാതും ലോകം [അനേകധാതുനാനാധാതുലോകം (സീ॰ ക॰)] യഥാഭൂതം പജാനാതി. യമ്പി, ഭിക്ഖവേ, തഥാഗതോ അനേകധാതും നാനാധാതും ലോകം യഥാഭൂതം പജാനാതി, ഇദമ്പി, ഭിക്ഖവേ, തഥാഗതസ്സ തഥാഗതബലം ഹോതി…പേ॰… ബ്രഹ്മചക്കം പവത്തേതി.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, തഥാഗതോ സത്താനം നാനാധിമുത്തികതം യഥാഭൂതം പജാനാതി. യമ്പി, ഭിക്ഖവേ, തഥാഗതോ സത്താനം നാനാധിമുത്തികതം യഥാഭൂതം പജാനാതി, ഇദമ്പി, ഭിക്ഖവേ, തഥാഗതസ്സ തഥാഗതബലം ഹോതി…പേ॰… ബ്രഹ്മചക്കം പവത്തേതി.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, തഥാഗതോ പരസത്താനം പരപുഗ്ഗലാനം ഇന്ദ്രിയപരോപരിയത്തം യഥാഭൂതം പജാനാതി. യമ്പി, ഭിക്ഖവേ, തഥാഗതോ പരസത്താനം പരപുഗ്ഗലാനം ഇന്ദ്രിയപരോപരിയത്തം യഥാഭൂതം പജാനാതി, ഇദമ്പി, ഭിക്ഖവേ, തഥാഗതസ്സ തഥാഗതബലം ഹോതി…പേ॰… ബ്രഹ്മചക്കം പവത്തേതി.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, തഥാഗതോ ഝാനവിമോക്ഖസമാധിസമാപത്തീനം സംകിലേസം വോദാനം വുട്ഠാനം യഥാഭൂതം പജാനാതി. യമ്പി…പേ॰… പജാനാതി, ഇദമ്പി, ഭിക്ഖവേ, തഥാഗതസ്സ തഥാഗതബലം ഹോതി…പേ॰… ബ്രഹ്മചക്കം പവത്തേതി.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, തഥാഗതോ അനേകവിഹിതം പുബ്ബേനിവാസം അനുസ്സരതി, സേയ്യഥിദം - ഏകമ്പി ജാതിം ദ്വേപി ജാതിയോ തിസ്സോപി ജാതിയോ ചതസ്സോപി ജാതിയോ പഞ്ചപി ജാതിയോ ദസപി ജാതിയോ വീസമ്പി ജാതിയോ തിംസമ്പി ജാതിയോ ചത്താലീസമ്പി ജാതിയോ പഞ്ഞാസമ്പി ജാതിയോ ജാതിസതമ്പി ജാതിസഹസ്സമ്പി ജാതിസതസഹസ്സമ്പി അനേകേപി സംവട്ടകപ്പേ അനേകേപി വിവട്ടകപ്പേ അനേകേപി സംവട്ടവിവട്ടകപ്പേ, ‘അമുത്രാസിം ഏവംനാമോ ഏവംഗോത്തോ ഏവംവണ്ണോ ഏവമാഹാരോ ഏവംസുഖദുക്ഖപ്പടിസംവേദീ ഏവമായുപരിയന്തോ, സോ തതോ ചുതോ അമുത്ര ഉദപാദിം; തത്രാപാസിം ഏവംനാമോ ഏവംഗോത്തോ ഏവംവണ്ണോ ഏവമാഹാരോ ഏവംസുഖദുക്ഖപ്പടിസംവേദീ ഏവമായുപരിയന്തോ, സോ തതോ ചുതോ ഇധൂപപന്നോ’തി, ഇതി സാകാരം സഉദ്ദേസം അനേകവിഹിതം പുബ്ബേനിവാസം അനുസ്സരതി. യമ്പി ഭിക്ഖവേ, തഥാഗതോ അനേകവിഹിതം പുബ്ബേനിവാസം അനുസ്സരതി, സേയ്യഥിദം - ഏകമ്പി ജാതിം ദ്വേപി ജാതിയോ… പേ॰… ഇതി സാകാരം സഉദ്ദേസം അനേകവിഹിതം പുബ്ബേനിവാസം അനുസ്സരതി, ഇദമ്പി, ഭിക്ഖവേ, തഥാഗതസ്സ തഥാഗതബലം ഹോതി, യം ബലം ആഗമ്മ തഥാഗതോ ആസഭം ഠാനം പടിജാനാതി, പരിസാസു സീഹനാദം നദതി, ബ്രഹ്മചക്കം പവത്തേതി.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, തഥാഗതോ ദിബ്ബേന ചക്ഖുനാ വിസുദ്ധേന അതിക്കന്തമാനുസകേന സത്തേ പസ്സതി ചവമാനേ ഉപപജ്ജമാനേ ഹീനേ പണീതേ സുവണ്ണേ ദുബ്ബണ്ണേ, സുഗതേ ദുഗ്ഗതേ യഥാകമ്മൂപഗേ സത്തേ പജാനാതി - ‘ഇമേ വത ഭോന്തോ സത്താ കായദുച്ചരിതേന സമന്നാഗതാ വചീദുച്ചരിതേന സമന്നാഗതാ മനോദുച്ചരിതേന സമന്നാഗതാ അരിയാനം ഉപവാദകാ മിച്ഛാദിട്ഠികാ മിച്ഛാദിട്ഠികമ്മസമാദാനാ, തേ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ അപായം ദുഗ്ഗതിം വിനിപാതം നിരയം ഉപപന്നാ; ഇമേ വാ പന ഭോന്തോ സത്താ കായസുചരിതേന സമന്നാഗതാ വചീസുചരിതേന സമന്നാഗതാ മനോസുചരിതേന സമന്നാഗതാ അരിയാനം അനുപവാദകാ സമ്മാദിട്ഠികാ സമ്മാദിട്ഠികമ്മസമാദാനാ, തേ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ സുഗതിം സഗ്ഗം ലോകം ഉപപന്നാ’തി. ഇതി ദിബ്ബേന ചക്ഖുനാ വിസുദ്ധേന

അതിക്കന്തമാനുസകേന സത്തേ പസ്സതി ചവമാനേ ഉപപജ്ജമാനേ ഹീനേ പണീതേ സുവണ്ണേ ദുബ്ബണ്ണേ, സുഗതേ ദുഗ്ഗതേ യഥാകമ്മൂപഗേ സത്തേ പജാനാതി. യമ്പി , ഭിക്ഖവേ, തഥാഗതോ ദിബ്ബേന ചക്ഖുനാ വിസുദ്ധേന അതിക്കന്തമാനുസകേന...പേ॰... യഥാകമ്മൂപഗേ സത്തേ പജാനാതി, ഇദമ്പി, ഭിക്ഖവേ, തഥാഗതസ്സ തഥാഗതബലം ഹോതി, യം ബലം ആഗമ്മ തഥാഗതോ ആസഭം ഠാനം പടിജാനാതി, പരിസാസു സീഹനാദം നദതി, ബ്രഹ്മചക്കം പവത്തേതി.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, തഥാഗതോ ആസവാനം ഖയാ അനാസവം ചേതോവിമുത്തിം പഞ്ഞാവിമുത്തിം ദിട്ഠേവ ധമ്മേ സയം അഭിഞ്ഞാ സച്ഛികത്വാ ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. യമ്പി, ഭിക്ഖവേ, തഥാഗതോ ആസവാനം ഖയാ അനാസവം ചേതോവിമുത്തിം പഞ്ഞാവിമുത്തിം ദിട്ഠേവ ധമ്മേ സയം അഭിഞ്ഞാ സച്ഛികത്വാ ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി, ഇദമ്പി, ഭിക്ഖവേ, തഥാഗതസ്സ തഥാഗതബലം ഹോതി, യം ബലം ആഗമ്മ തഥാഗതോ ആസഭം ഠാനം പടിജാനാതി, പരിസാസു സീഹനാദം നദതി, ബ്രഹ്മചക്കം പവത്തേതി.

“ഇമാനി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ദസ തഥാഗതസ്സ തഥാഗതബലാനി, യേഹി ബലേഹി സമന്നാഗതോ തഥാഗതോ ആസഭം ഠാനം പടിജാനാതി, പരിസാസു സീഹനാദം നദതി, ബ്രഹ്മചക്കം പവത്തേതീ”തി. പഠമം.

൨. അധിവുത്തിപദസുത്തം

൨൨. അഥ ഖോ ആയസ്മാ ആനന്ദോ യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നം ഖോ ആയസ്മന്തം ആനന്ദം ഭഗവാ ഏതദവോച -

“യേ തേ, ആനന്ദ, ധമ്മാ തേസം തേസം അധിവുത്തിപദാനം [അധിമുത്തിപദാനം (ക॰)] അഭിഞ്ഞാ സച്ഛികിരിയായ സംവത്തന്തി, വിസാരദോ അഹം, ആനന്ദ, തത്ഥ പടിജാനാമി. ‘തേസം തേസം തഥാ തഥാ ധമ്മം ദേസേതും യഥാ യഥാ പടിപന്നോ സന്തം വാ അത്ഥീതി ഞസ്സതി, അസന്തം വാ നത്ഥീതി ഞസ്സതി, ഹീനം വാ ഹീനന്തി ഞസ്സതി , പണീതം വാ പണീതന്തി ഞസ്സതി, സഉത്തരം വാ സഉത്തരന്തി ഞസ്സതി, അനുത്തരം വാ അനുത്തരന്തി ഞസ്സതി; യഥാ യഥാ വാ പന തം ഞാതേയ്യം വാ ദട്ഠേയ്യം വാ സച്ഛികരേയ്യം വാ, തഥാ തഥാ ഞസ്സതി വാ ദക്ഖതി വാ സച്ഛികരിസ്സതി വാ’തി ഠാനമേതം വിജ്ജതി. ഏതദാനുത്തരിയം, ആനന്ദ, ഞാണാനം യദിദം തത്ഥ തത്ഥ യഥാഭൂതഞാണം. ഏതസ്മാ ചാഹം, ആനന്ദ, ഞാണാ അഞ്ഞം ഞാണം ഉത്തരിതരം വാ പണീതതരം വാ നത്ഥീതി വദാമി.

“ദസയിമാനി, ആനന്ദ, തഥാഗതസ്സ തഥാഗതബലാനി, യേഹി ബലേഹി സമന്നാഗതോ തഥാഗതോ ആസഭം ഠാനം പടിജാനാതി, പരിസാസു സീഹനാദം നദതി, ബ്രഹ്മചക്കം പവത്തേതി. കതമാനി ദസ? ഇധാനന്ദ, തഥാഗതോ ഠാനഞ്ച ഠാനതോ അട്ഠാനഞ്ച അട്ഠാനതോ യഥാഭൂതം പജാനാതി. യമ്പാനന്ദ, തഥാഗതോ ഠാനഞ്ച ഠാനതോ അട്ഠാനഞ്ച അട്ഠാനതോ യഥാഭൂതം പജാനാതി, ഇദമ്പാനന്ദ, തഥാഗതസ്സ തഥാഗതബലം ഹോതി, യം ബലം ആഗമ്മ തഥാഗതോ ആസഭം ഠാനം പടിജാനാതി, പരിസാസു സീഹനാദം നദതി, ബ്രഹ്മചക്കം പവത്തേതി.

“പുന ചപരം, ആനന്ദ, തഥാഗതോ അതീതാനാഗതപച്ചുപ്പന്നാനം കമ്മസമാദാനാനം ഠാനസോ ഹേതുസോ വിപാകം യഥാഭൂതം പജാനാതി. യമ്പാനന്ദ...പേ॰... ഇദമ്പാനന്ദ...പേ॰....

“പുന ചപരം, ആനന്ദ, തഥാഗതോ സബ്ബത്ഥഗാമിനിം പടിപദം യഥാഭൂതം പജാനാതി. യമ്പാനന്ദ...പേ॰... ഇദമ്പാനന്ദ...പേ॰....

“പുന ചപരം, ആനന്ദ, തഥാഗതോ അനേകധാതും നാനാധാതും ലോകം യഥാഭൂതം പജാനാതി. യമ്പാനന്ദ ...പേ॰... ഇദമ്പാനന്ദ...പേ॰....

“പുന ചപരം, ആനന്ദ, തഥാഗതോ സത്താനം നാനാധിമുത്തികതം യഥാഭൂതം പജാനാതി. യമ്പാനന്ദ...പേ॰... ഇദമ്പാനന്ദ...പേ॰....

“പുന ചപരം, ആനന്ദ, തഥാഗതോ പരസത്താനം പരപുഗ്ഗലാനം ഇന്ദ്രിയപരോപരിയത്തം യഥാഭൂതം പജാനാതി. യമ്പാനന്ദ...പേ॰... ഇദമ്പാനന്ദ...പേ॰....

“പുന ചപരം, ആനന്ദ, തഥാഗതോ ഝാനവിമോക്ഖസമാധിസമാപത്തീനം സംകിലേസം വോദാനം വുട്ഠാനം യഥാഭൂതം പജാനാതി. യമ്പാനന്ദ...പേ॰... ഇദമ്പാനന്ദ...പേ॰....

“പുന ചപരം, ആനന്ദ, തഥാഗതോ അനേകവിഹിതം പുബ്ബേനിവാസം അനുസ്സരതി, സേയ്യഥിദം - ഏകമ്പി ജാതിം ദ്വേപി ജാതിയോ...പേ॰... ഇതി സാകാരം സഉദ്ദേസം അനേകവിഹിതം പുബ്ബേനിവാസം അനുസ്സരതി. യമ്പാനന്ദ...പേ॰... ഇദമ്പാനന്ദ...പേ॰....

“പുന ചപരം, ആനന്ദ, തഥാഗതോ ദിബ്ബേന ചക്ഖുനാ വിസുദ്ധേന അതിക്കന്തമാനുസകേന...പേ॰... യഥാകമ്മൂപഗേ സത്തേ പജാനാതി. യമ്പാനന്ദ...പേ॰... ഇദമ്പാനന്ദ...പേ॰....

“പുന ചപരം, ആനന്ദ, തഥാഗതോ ആസവാനം ഖയാ അനാസവം ചേതോവിമുത്തിം പഞ്ഞാവിമുത്തിം ദിട്ഠേവ ധമ്മേ സയം അഭിഞ്ഞാ സച്ഛികത്വാ ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. യമ്പാനന്ദ, തഥാഗതോ ആസവാനം ഖയാ അനാസവം ചേതോവിമുത്തിം...പേ॰... സച്ഛികത്വാ ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. ഇദമ്പാനന്ദ, തഥാഗതസ്സ തഥാഗതബലം ഹോതി, യം ബലം ആഗമ്മ തഥാഗതോ ആസഭം ഠാനം പടിജാനാതി, പരിസാസു സീഹനാദം നദതി, ബ്രഹ്മചക്കം പവത്തേതി.

“ഇമാനി ഖോ, ആനന്ദ, ദസ തഥാഗതസ്സ തഥാഗതബലാനി, യേഹി ബലേഹി സമന്നാഗതോ തഥാഗതോ ആസഭം ഠാനം പടിജാനാതി , പരിസാസു സീഹനാദം നദതി, ബ്രഹ്മചക്കം പവത്തേതീ”തി. ദുതിയം.

൩. കായസുത്തം

൨൩. “അത്ഥി , ഭിക്ഖവേ, ധമ്മാ കായേന പഹാതബ്ബാ, നോ വാചായ. അത്ഥി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മാ വാചായ പഹാതബ്ബാ, നോ കായേന. അത്ഥി,

ഭിക്ഖവേ, ധമ്മാ നേവ കായേന പഹാതബ്ബാ നോ വാചായ, പഞ്ഞായ ദിസ്വാ [ദിസ്വാ ദിസ്വാ (സീ॰ സ്യാ॰)] പഹാതബ്ബാ.

"കതമേ ച, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മാ കായേന പഹാതബ്ബാ, നോ വാചായ? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അകുസലം ആപന്നോ ഹോതി കിഞ്ചി ദേസം [കഞ്ചി ദേവ ദേസം (സീ॰ സ്യാ॰)] കായേന. തമേനം അനുവിച്ച വിഞ്ഞൂ സബ്രഹ്മചാരീ ഏവമാഹംസു - 'ആയസ്മാ ഖോ അകുസലം ആപന്നോ കിഞ്ചി ദേസം കായേന. സാധു വതായസ്മാ കായദുച്ചരിതം പഹായ കായസുചരിതം ഭാവേതൂ'തി. സോ അനുവിച്ച വിഞ്ഞൂഹി സബ്രഹ്മചാരീഹി വുച്ചമാനോ കായദുച്ചരിതം പഹായ കായസുചരിതം ഭാവേതി. ഇമേ വുച്ചന്തി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മാ കായേന പഹാതബ്ബാ, നോ വാചായ.

"കതമേ ച, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മാ വാചായ പഹാതബ്ബാ, നോ കായേന? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അകുസലം ആപന്നോ ഹോതി കിഞ്ചി ദേസം വാചായ. തമേനം അനുവിച്ച വിഞ്ഞൂ സബ്രഹ്മചാരീ ഏവമാഹംസു - 'ആയസ്മാ ഖോ അകുസലം ആപന്നോ കിഞ്ചി ദേസം വാചായ. സാധു വതായസ്മാ വചീദുച്ചരിതം പഹായ വചീസുചരിതം ഭാവേതൂ'തി. സോ അനുവിച്ച വിഞ്ഞൂഹി സബ്രഹ്മചാരീഹി വുച്ചമാനോ വചീദുച്ചരിതം പഹായ വചീസുചരിതം ഭാവേതി. ഇമേ വുച്ചന്തി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മാ വാചായ പഹാതബ്ബാ, നോ കായേന.

"കതമേ ച, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മാ നേവ കായേന പഹാതബ്ബാ നോ വാചായ, പഞ്ഞായ ദിസ്വാ പഹാതബ്ബാ? ലോഭോ, ഭിക്ഖവേ, നേവ കായേന പഹാതബ്ബോ നോ വാചായ, പഞ്ഞായ ദിസ്വാ പഹാതബ്ബോ. ദോസോ , ഭിക്ഖവേ...പേ॰... മോഹോ... കോധോ... ഉപനാഹോ... മക്ഖോ... പളാസോ ... മച്ഛരിയം, ഭിക്ഖവേ, നേവ കായേന പഹാതബ്ബം നോ വാചായ, പഞ്ഞായ ദിസ്വാ പഹാതബ്ബം.

"പാപികാ , ഭിക്ഖവേ, ഇസ്സാ നേവ കായേന പഹാതബ്ബാ നോ വാചായ, പഞ്ഞായ ദിസ്വാ പഹാതബ്ബാ. കതമാ ച, ഭിക്ഖവേ, പാപികാ ഇസ്സാ? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഇജ്ഝതി ഗഹപതിസ്സ വാ ഗഹപതിപുത്തസ്സ വാ ധനേന വാ ധഞ്ഞേന വാ രജതേന വാ ജാതരൂപേന വാ. തത്രാഞ്ഞതരസ്സ ദാസസ്സ വാ ഉപവാസസ്സ വാ ഏവം ഹോതി - 'അഹോ വതിമസ്സ ഗഹപതിസ്സ വാ ഗഹപതിപുത്തസ്സ വാ ന ഇജ്ഝേയ്യ ധനേന വാ ധഞ്ഞേന വാ രജതേന വാ ജാതരൂപേന വാ'തി. സമണോ വാ പന ബ്രാഹ്മണോ വാ ലാഭീ ഹോതി ചീവരപിണ്ഡപാതസേനാസനഗിലാനപച്ചയഭേസജ്ജപരിക്ഖാരാനം. തത്രാഞ്ഞതരസ്സ സമണസ്സ വാ ബ്രാഹ്മണസ്സ വാ ഏവം ഹോതി - 'അഹോ വത അയമായസ്മാ ന ലാഭീ അസ്സ ചീവരപിണ്ഡപാതസേനാസനഗിലാനപച്ചയഭേസജ്ജപരിക്ഖാരാന'ന്തി. അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, പാപികാ ഇസ്സാ.

"പാപികാ, ഭിക്ഖവേ, ഇച്ഛാ നേവ കായേന പഹാതബ്ബാ നോ വാചായ, പഞ്ഞായ ദിസ്വാ പഹാതബ്ബാ. കതമാ ച, ഭിക്ഖവേ, പാപികാ ഇച്ഛാ? [വിഭ॰ വ്യഠ] ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഏകച്ചോ അസ്സദ്ധോ സമാനോ 'സദ്ധോതി മം ജാനേയ്യു'ന്തി ഇച്ഛതി; ദുസ്സീലോ സമാനോ 'സീലവാതി മം ജാനേയ്യു'ന്തി ഇച്ഛതി; അപ്പസ്സുതോ സമാനോ 'ബഹുസ്സുതോതി മം ജാനേയ്യു'ന്തി ഇച്ഛതി;

സങ്ഗണികാരാമോ സമാനോ ‘പവിവിത്തോതി മം ജാനേയ്യു’ന്തി ഇച്ഛതി; കുസീതോ സമാനോ ‘ആരദ്ധവീരിയോതി മം ജാനേയ്യു’ന്തി ഇച്ഛതി; മുട്ഠസ്സതി സമാനോ ‘ഉപട്ഠിതസ്സതീതി മം ജാനേയ്യു’ന്തി ഇച്ഛതി; അസമാഹിതോ സമാനോ ‘സമാഹിതോതി മം ജാനേയ്യു’ന്തി ഇച്ഛതി; ദുപ്പഞ്ഞോ സമാനോ ‘പഞ്ഞവാതി മം ജാനേയ്യു’ന്തി ഇച്ഛതി; അഖീണാസവോ സമാനോ ‘ഖീണാസവോതി മം ജാനേയ്യു’ന്തി ഇച്ഛതി. അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, പാപികാ ഇച്ഛാ. ഇമേ വുച്ചന്തി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മാ നേവ കായേന പഹാതബ്ബാ നോ വാചായ, പഞ്ഞായ ദിസ്വാ പഹാതബ്ബാ.

‘‘തഞ്ചേ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖും ലോഭോ അഭിഭുയ്യ ഇരിയതി, ദോസോ... മോഹോ... കോധോ... ഉപനാഹോ... മക്ഖോ... പളാസോ... മച്ഛരിയം... പാപികാ ഇസ്സാ... പാപികാ ഇച്ഛാ അഭിഭുയ്യ ഇരിയതി. സോ ഏവമസ്സ വേദിതബ്ബോ - ‘നായമായസ്മാ തഥാ പജാനാതി യഥാ പജാനതോ ലോഭോ ന ഹോതി, തഥാഹിമം ആയസ്മന്തം ലോഭോ അഭിഭുയ്യ ഇരിയതി; നായമായസ്മാ തഥാ പജാനാതി യഥാ പജാനതോ ദോസോ ന ഹോതി... മോഹോ... കോധോ... ഉപനാഹോ... മക്ഖോ... പളാസോ... മച്ഛരിയം... പാപികാ ഇസ്സാ... പാപികാ ഇച്ഛാ ന ഹോതി, തഥാഹിമം ആയസ്മന്തം പാപികാ ഇച്ഛാ അഭിഭുയ്യ ഇരിയതീ’തി.

‘‘തഞ്ചേ , ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖും ലോഭോ നാഭിഭുയ്യ ഇരിയതി, ദോസോ... മോഹോ... കോധോ... ഉപനാഹോ... മക്ഖോ... പളാസോ... മച്ഛരിയം... പാപികാ ഇസ്സാ... പാപികാ ഇച്ഛാ നാഭിഭുയ്യ ഇരിയതി, സോ ഏവമസ്സ വേദിതബ്ബോ - ‘തഥാ അയമായസ്മാ പജാനാതി യഥാ പജാനതോ ലോഭോ ന ഹോതി, തഥാഹിമം ആയസ്മന്തം ലോഭോ നാഭിഭുയ്യ ഇരിയതി; തഥാ അയമായസ്മാ പജാനാതി യഥാ പജാനതോ ദോസോ ന ഹോതി... മോഹോ... കോധോ ... ഉപനാഹോ... മക്ഖോ... പളാസോ... മച്ഛരിയം... പാപികാ ഇസ്സാ... പാപികാ ഇച്ഛാ ന ഹോതി, തഥാഹിമം ആയസ്മന്തം പാപികാ ഇച്ഛാ നാഭിഭുയ്യ ഇരിയതീ’’’തി. ततിയം.

ർ. മഹാചുന്ദസുത്തം

൨ർ. ഏകം സമയം ആയസ്മാ മഹാചുന്ദോ ചേതീസു വിഹരതി സഹജാതിയം. തത്ര ഖോ ആയസ്മാ മഹാചുന്ദോ ഭിക്ഖൂ ആമന്തേസി - ‘‘ആവുസോ ഭിക്ഖവേ’’തി. ‘‘ആവുസോ’’തി ഖോ തേ ഭിക്ഖൂ ആയസ്മതോ മഹാചുന്ദസ്സ പച്ചസ്സോസും. ആയസ്മാ മഹാചുന്ദോ ഏതദവോച -

‘‘ഞാണവാദം, ആവുസോ, ഭിക്ഖു വദമാനോ - ‘ജാനാമിമം ധമ്മം, പസ്സാമിമം ധമ്മ’ന്തി. തഞ്ചേ, ആവുസോ, ഭിക്ഖും ലോഭോ അഭിഭുയ്യ തിട്ഠതി, ദോസോ... മോഹോ ... കോധോ... ഉപനാഹോ... മക്ഖോ... പളാസോ... മച്ഛരിയം... പാപികാ ഇസ്സാ... പാപികാ ഇച്ഛാ അഭിഭുയ്യ തിട്ഠതി, സോ ഏവമസ്സ വേദിതബ്ബോ - ‘നായമായസ്മാ തഥാ പജാനാതി യഥാ പജാനതോ ലോഭോ ന ഹോതി, തഥാഹിമം ആയസ്മന്തം ലോഭോ അഭിഭുയ്യ തിട്ഠതി; നായമായസ്മാ തഥാ പജാനാതി യഥാ പജാനതോ ദോസോ ന ഹോതി... മോഹോ... കോധോ... ഉപനാഹോ... മക്ഖോ... പളാസോ... മച്ഛരിയം... പാപികാ ഇസ്സാ... പാപികാ ഇച്ഛാ ന ഹോതി, തഥാഹിമം ആയസ്മന്തം പാപികാ ഇച്ഛാ അഭിഭുയ്യ തിട്ഠതീ’തി.

“ഭാവനാവാദം, ആവുസോ, ഭിക്ഖു വദമാനോ - ‘ഭാവിതകായോമ്ഹി ഭാവിതസീലോ ഭാവിതചിത്തോ ഭാവിതപഞ്ഞോ’തി. തഞ്ചേ, ആവുസോ, ഭിക്ഖും ലോഭോ അഭിഭുയ്യ തിട്ഠതി, ദോസോ... മോഹോ... കോധോ... ഉപനാഹോ... മക്ഖോ... പളാസോ... മച്ഛരിയം... പാപികാ ഇസ്സാ... പാപികാ ഇച്ഛാ അഭിഭുയ്യ തിട്ഠതി, സോ ഏവമസ്സ വേദിതബ്ബോ - ‘നായമായസ്മാ തഥാ പജാനാതി യഥാ പജാനതോ ലോഭോ ന ഹോതി, തഥാഹിമം ആയസ്മന്തം ലോഭോ അഭിഭുയ്യ തിട്ഠതി; നായമായസ്മാ തഥാ പജാനാതി യഥാ പജാനതോ ദോസോ ന ഹോതി... മോഹോ... കോധോ... ഉപനാഹോ... മക്ഖോ... പളാസോ ... മച്ഛരിയം... പാപികാ ഇസ്സാ... പാപികാ ഇച്ഛാ ന ഹോതി, തഥാഹിമം ആയസ്മന്തം പാപികാ ഇച്ഛാ അഭിഭുയ്യ തിട്ഠതീ’തി.

“ഞാണവാദഞ്ച, ആവുസോ, ഭിക്ഖു വദമാനോ ഭാവനാവാദഞ്ച - ‘ജാനാമിമം ധമ്മം, പസ്സാമിമം ധമ്മം, ഭാവിതകായോമ്ഹി ഭാവിതസീലോ ഭാവിതചിത്തോ ഭാവിതപഞ്ഞോ’തി. തഞ്ചേ, ആവുസോ, ഭിക്ഖും ലോഭോ അഭിഭുയ്യ തിട്ഠതി, ദോസോ... മോഹോ... കോധോ... ഉപനാഹോ... മക്ഖോ... പളാസോ... മച്ഛരിയം... പാപികാ ഇസ്സാ... പാപികാ ഇച്ഛാ അഭിഭുയ്യ തിട്ഠതി, സോ ഏവമസ്സ വേദിതബ്ബോ - ‘നായമായസ്മാ തഥാ പജാനാതി യഥാ പജാനതോ ലോഭോ ന ഹോതി, തഥാഹിമം ആയസ്മന്തം ലോഭോ അഭിഭുയ്യ തിട്ഠതി; നായമായസ്മാ തഥാ പജാനാതി യഥാ പജാനതോ ദോസോ ന ഹോതി... മോഹോ... കോധോ... ഉപനാഹോ... മക്ഖോ... പളാസോ... മച്ഛരിയം... പാപികാ ഇസ്സാ... പാപികാ ഇച്ഛാ ന ഹോതി, തഥാഹിമം ആയസ്മന്തം പാപികാ ഇച്ഛാ അഭിഭുയ്യ തിട്ഠതീ’തി.

“സേയ്യഥാപി , ആവുസോ, പുരിസോ ദലിദ്ദോവ സമാനോ അഡ്ഢവാദം വദേയ്യ, അധനോവ സമാനോ ധനവാവാദം വദേയ്യ, അഭോഗോവ സമാനോ ഭോഗവാവാദം വദേയ്യ. സോ കിസ്മിഞ്ചിദേവ ധനകരണീയേ സമുപ്പന്നേ ന സക്കുണേയ്യ ഉപനീഹാതും ധനം വാ ധഞ്ഞം വാ രജതം വാ ജാതരൂപം വാ. തമേനം ഏവം ജാനേയ്യും - ‘ദലിദ്ദോവ അയമായസ്മാ സമാനോ അഡ്ഢവാദം വദേതി, അധനോവ അയമായസ്മാ സമാനോ ധനവാവാദം വദേതി, അഭോഗവാവ അയമായസ്മാ സമാനോ ഭോഗവാവാദം വദേതി. തം കിസ്സ ഹേതു? തഥാ ഹി അയമായസ്മാ കിസ്മിഞ്ചിദേവ ധനകരണീയേ സമുപ്പന്നേ ന സക്കോതി ഉപനീഹാതും ധനം വാ ധഞ്ഞം വാ രജതം വാ ജാതരൂപം വാ’തി.

“ഏവമേവം ഖോ, ആവുസോ, ഞാണവാദഞ്ച ഭിക്ഖു വദമാനോ ഭാവനാവാദഞ്ച - ‘ജാനാമിമം ധമ്മം, പസ്സാമിമം ധമ്മം, ഭാവിതകായോമ്ഹി ഭാവിതസീലോ ഭാവിതചിത്തോ ഭാവിതപഞ്ഞോ’തി. തം ചേ, ആവുസോ, ഭിക്ഖും ലോഭോ അഭിഭുയ്യ തിട്ഠതി, ദോസോ... മോഹോ... കോധോ... ഉപനാഹോ... മക്ഖോ... പളാസോ... മച്ഛരിയം... പാപികാ ഇസ്സാ... പാപികാ ഇച്ഛാ അഭിഭുയ്യ തിട്ഠതി, സോ ഏവമസ്സ വേദിതബ്ബോ - ‘നായമായസ്മാ തഥാ പജാനാതി യഥാ പജാനതോ ലോഭോ ന ഹോതി, തഥാഹിമം ആയസ്മന്തം ലോഭോ അഭിഭുയ്യ തിട്ഠതി; നായമായസ്മാ തഥാ പജാനാതി യഥാ പജാനതോ ദോസോ ന ഹോതി... മോഹോ... കോധോ... ഉപനാഹോ... മക്ഖോ... പളാസോ... മച്ഛരിയം... പാപികാ ഇസ്സാ ... പാപികാ ഇച്ഛാ ന ഹോതി, തഥാഹിമം ആയസ്മന്തം പാപികാ ഇച്ഛാ അഭിഭുയ്യ തിട്ഠതീ’തി.

“ഞാണവാദം, ആവുസോ, ഭിക്ഖു വദമാനോ - ‘ജാനാമിമം ധമ്മം, പസ്സാമിമം ധമ്മ’ന്തി. തഞ്ചേ, ആവുസോ, ഭിക്ഖും ലോഭോ നാഭിഭുയ്യ തിട്ഠതി, ദോസോ… മോഹോ… കോധോ… ഉപനാഹോ… മക്ഖോ… പളാസോ… മച്ഛരിയം… പാപികാ ഇസ്സാ… പാപികാ ഇച്ഛാ നാഭിഭുയ്യ തിട്ഠതി, സോ ഏവമസ്സ വേദിതബ്ബോ - ‘അയമായസ്മാ തഥാ പജാനാതി യഥാ പജാനതോ ലോഭോ ന ഹോതി, തഥാഹിമം ആയസ്മന്തം ലോഭോ നാഭിഭുയ്യ തിട്ഠതി; തഥാ അയമായസ്മാ പജാനാതി യഥാ പജാനതോ ദോസോ ന ഹോതി… മോഹോ… കോധോ… ഉപനാഹോ… മക്ഖോ… പളാസോ… മച്ഛരിയം… പാപികാ ഇസ്സാ… പാപികാ ഇച്ഛാ ന ഹോതി, തഥാഹിമം ആയസ്മന്തം പാപികാ ഇച്ഛാ നാഭിഭുയ്യ തിട്ഠതീ’തി.

“ഭാവനാവാദം , ആവുസോ, ഭിക്ഖു വദമാനോ - ‘ഭാവിതകായോമ്ഹി ഭാവിതസീലോ ഭാവിതചിത്തോ ഭാവിതപഞ്ഞോ’തി. തഞ്ചേ, ആവുസോ, ഭിക്ഖും ലോഭോ നാഭിഭുയ്യ തിട്ഠതി, ദോസോ… മോഹോ… കോധോ… ഉപനാഹോ… മക്ഖോ… പളാസോ… മച്ഛരിയം… പാപികാ ഇസ്സാ… പാപികാ ഇച്ഛാ നാഭിഭുയ്യ തിട്ഠതി, സോ ഏവമസ്സ വേദിതബ്ബോ - ‘തഥാ അയമായസ്മാ പജാനാതി യഥാ പജാനതോ ലോഭോ ന ഹോതി, തഥാഹിമം ആയസ്മന്തം ലോഭോ നാഭിഭുയ്യ തിട്ഠതി; തഥാ അയമായസ്മാ പജാനാതി യഥാ പജാനതോ ദോസോ ന ഹോതി… മോഹോ… കോധോ… ഉപനാഹോ… മക്ഖോ… പളാസോ… മച്ഛരിയം… പാപികാ ഇസ്സാ… പാപികാ ഇച്ഛാ ന ഹോതി, തഥാഹിമം ആയസ്മന്തം പാപികാ ഇച്ഛാ നാഭിഭുയ്യ തിട്ഠതീ’തി.

“ഞാണവാദഞ്ച, ആവുസോ, ഭിക്ഖു വദമാനോ ഭാവനാവാദഞ്ച - ‘ജാനാമിമം ധമ്മം, പസ്സാമിമം ധമ്മം, ഭാവിതകായോമ്ഹി ഭാവിതസീലോ ഭാവിതചിത്തോ ഭാവിതപഞ്ഞോ’തി. തഞ്ചേ, ആവുസോ, ഭിക്ഖും ലോഭോ നാഭിഭുയ്യ തിട്ഠതി, ദോസോ… മോഹോ… കോധോ… ഉപനാഹോ… മക്ഖോ… പളാസോ… മച്ഛരിയം… പാപികാ ഇസ്സാ… പാപികാ ഇച്ഛാ നാഭിഭുയ്യ തിട്ഠതി, സോ ഏവമസ്സ വേദിതബ്ബോ - ‘തഥാ അയമായസ്മാ പജാനാതി യഥാ പജാനതോ ലോഭോ ന ഹോതി, തഥാഹിമം ആയസ്മന്തം ലോഭോ നാഭിഭുയ്യ തിട്ഠതി; തഥാ അയമായസ്മാ പജാനാതി യഥാ പജാനതോ ദോസോ ഹോതി… മോഹോ… കോധോ… ഉപനാഹോ… മക്ഖോ… പളാസോ… മച്ഛരിയം… പാപികാ ഇസ്സാ… പാപികാ ഇച്ഛാ ന ഹോതി, തഥാഹിമം ആയസ്മന്തം പാപികാ ഇച്ഛാ നാഭിഭുയ്യ തിട്ഠതീ’തി.

“സേയ്യഥാപി , ആവുസോ, പുരിസോ അഡ്ഢോവ സമാനോ അഡ്ഢവാദം വദേയ്യ, ധനവാവ സമാനോ ധനവാവാദം വദേയ്യ, ഭോഗവാവ സമാനോ ഭോഗവാവാദം വദേയ്യ. സോ കിസ്മിഞ്ചിദേവ ധനകരണീയേ സമുപ്പന്നേ സക്കുണേയ്യ ഉപനീഹാതും ധനം വാ ധഞ്ഞം വാ രജതം വാ ജാതരൂപം വാ. തമേനം ഏവം ജാനേയ്യും - ‘അഡ്ഢോവ അയമായസ്മാ സമാനോ അഡ്ഢവാദം വദേതി, ധനവാവ അയമായസ്മാ സമാനോ ധനവാവാദം വദേതി, ഭോഗവാവ അയമായസ്മാ സമാനോ ഭോഗവാവാദം വദേതി. തം കിസ്സ ഹേതു? തഥാ ഹി അയമായസ്മാ കിസ്മിഞ്ചിദേവ ധനകരണീയേ സമുപ്പന്നേ സക്കോതി ഉപനീഹാതും ധനം വാ ധഞ്ഞം വാ രജതം വാ ജാതരൂപം വാ’തി.

ഏവമേവം ഖോ, ആവുസോ, ഞാണവാദഞ്ച ഭിക്ഖു വദമാനോ ഭാവനാവാദഞ്ച - ‘ജാനാമിമം ധമ്മം, പസ്സാമിമം ധമ്മം, ഭാവിതകായോമ്ഹി ഭാവിതസീലോ ഭാവിതചിത്തോ ഭാവിതപഞ്ഞോ’തി. തഞ്ചേ, ആവുസോ, ഭിക്ഖും ലോഭോ നാഭിഭുയ്യ തിട്ഠതി, ദോസോ... മോഹോ... കോധോ... ഉപനാഹോ... മക്ഖോ... പളാസോ... മച്ഛരിയം... പാപികാ ഇസ്സാ... പാപികാ ഇച്ഛാ നാഭിഭുയ്യ തിട്ഠതി, സോ ഏവമസ്സ വേദിതബ്ബോ - ‘തഥാ അയമായസ്മാ പജാനാതി യഥാ പജാനതോ ലോഭോ ന ഹോതി, തഥാഹിമം ആയസ്മന്തം ലോഭോ നാഭിഭുയ്യ തിട്ഠതി; തഥാ അയമായസ്മാ പജാനാതി യഥാ പജാനതോ ദോസോ ന ഹോതി... മോഹോ... കോധോ... ഉപനാഹോ... മക്ഖോ... പളാസോ... മച്ഛരിയം... പാപികാ ഇസ്സാ... പാപികാ ഇച്ഛാ ന ഹോതി, തഥാഹിമം ആയസ്മന്തം പാപികാ ഇച്ഛാ നാഭിഭുയ്യ തിട്ഠതീ’”തി. ചതുത്ഥം.

൫. കസിണസുത്തം

൨൫. [ദീ॰ നി॰ ൩.൩൪൬, ൩൬൦; അ॰ നി॰ ൧.൨൬൪] “ദസയിമാനി , ഭിക്ഖവേ, കസിണായതനാനി. കതമാനി ദസ? പഥവീകസിണമേകോ സഞ്ജാനാതി ഉദ്ധം അധോ തിരിയം അദ്വയം അപ്പമാണം; ആപോകസിണമേകോ സഞ്ജാനാതി...പേ॰... തേജോകസിണമേകോ സഞ്ജാനാതി... വായോകസിണമേകോ സഞ്ജാനാതി... നീലകസിണമേകോ സഞ്ജാനാതി... പീതകസിണമേകോ സഞ്ജാനാതി... ലോഹിതകസിണമേകോ സഞ്ജാനാതി... ഓദാതകസിണമേകോ സഞ്ജാനാതി... ആകാസകസിണമേകോ സഞ്ജാനാതി... വിഞ്ഞാണകസിണമേകോ സഞ്ജാനാതി ഉദ്ധം അധോ തിരിയം അദ്വയം അപ്പമാണം. ഇമാനി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ദസ കസിണായതനാനീ”തി. പഞ്ചമം.

൬. കാളീസുത്തം

൨൬. ഏകം സമയം ആയസ്മാ മഹാകച്ചാനോ അവന്തീസു വിഹരതി കുരരഘരേ [ഗുലഘരേ (ക॰) കുരുരഘരേ മഹാവ॰ ൨൫൭] പവത്തേ പബ്ബതേ. അഥ ഖോ കാളീ ഉപാസികാ കുരരഘരികാ യേനായസ്മാ മഹാകച്ചാനോ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ആയസ്മന്തം മഹാകച്ചാനം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നാ ഖോ കാളീ ഉപാസികാ കുരരഘരികാ ആയസ്മന്തം മഹാകച്ചാനം ഏതദവോച - “വുത്തമിദം, ഭന്തേ, ഭഗവതാ കുമാരിപഞ്ഹേസു -

‘അത്ഥസ്സ പത്തിം ഹദയസ്സ സന്തിം,
ജേത്വാന സേനം പിയസാതരൂപം;
ഏകോഹം [ഏകാഹം (ക॰)] ഝായം സുഖമനുബോധിം,
തസ്മാ ജനേന ന കരോമി സക്ഖിം [സഖിം (ക॰) സം॰ നി॰ ൧.൧൬൧ പസ്സിതബ്ബം];
സക്ഖീ [സഖീ (ക॰)] ന സമ്പജ്ജതി കേനചി മേ’തി.

“ഇമസ്സ ഖോ, ഭന്തേ, ഭഗവതാ സംഖിത്തേന ഭാസിതസ്സ കഥം വിത്ഥാരേന അത്ഥോ ദട്ഠബ്ബോ”തി?

“പഥവീകസിണസമാപത്തിപരമാ ഖോ, ഭഗിനി, ഏകേ സമണബ്രാഹ്മണാ ‘അത്ഥോ’തി അഭിനിബ്ബത്തേസും [അത്ഥാഭിനിബ്ബത്തേസും (സീ॰ സ്യാ॰)]. യാവതാ

ഖോ, ഭഗിനി, പഥവീകസിണസമാപത്തിപരമതാ , തദഭിഞ്ഞാസി ഭഗവാ. തദഭിഞ്ഞായ ഭഗവാ അസ്സാദമദ്ദസ [ആദിമദ്ദസ (സീ॰ സ്യാ॰)] ആദീനവമദ്ദസ നിസ്സരണമദ്ദസ മഗ്ഗാമഗ്ഗഞാണദസ്സനമദ്ദസ. തസ്സ അസ്സാദദസ്സനഹേതു ആദീനവദസ്സനഹേതു നിസ്സരണദസ്സനഹേതു മഗ്ഗാമഗ്ഗഞാണദസ്സനഹേതു അത്ഥസ്സ പത്തി ഹദയസ്സ സന്തി വിദിതാ ഹോതി.

‘‘ആപോകസിണസമാപത്തിപരമാ ഖോ, ഭഗിനി…പേ॰… തേജോകസിണസമാപത്തിപരമാ ഖോ, ഭഗിനി… വായോകസിണസമാപത്തിപരമാ ഖോ, ഭഗിനി… നീലകസിണസമാപത്തിപരമാ ഖോ, ഭഗിനി… പീതകസിണസമാപത്തിപരമാ ഖോ, ഭഗിനി… ലോഹിതകസിണസമാപത്തിപരമാ ഖോ, ഭഗിനി… ഓദാതകസിണസമാപത്തിപരമാ ഖോ, ഭഗിനി… ആകാസകസിണസമാപത്തിപരമാ ഖോ, ഭഗിനി… വിഞ്ഞാണകസിണസമാപത്തിപരമാ ഖോ, ഭഗിനി, ഏകേ സമണബ്രാഹ്മണാ ‘അത്ഥോ’തി അഭിനിബ്ബത്തേസും . യാവതാ ഖോ, ഭഗിനി, വിഞ്ഞാണകസിണസമാപത്തിപരമതാ, തദഭിഞ്ഞാസി ഭഗവാ. തദഭിഞ്ഞായ ഭഗവാ അസ്സാദമദ്ദസ ആദീനവമദ്ദസ നിസ്സരണമദ്ദസ മഗ്ഗാമഗ്ഗഞാണദസ്സനമദ്ദസ. തസ്സ അസ്സാദദസ്സനഹേതു ആദീനവദസ്സനഹേതു നിസ്സരണദസ്സനഹേതു മഗ്ഗാമഗ്ഗഞാണദസ്സനഹേതു അത്ഥസ്സ പത്തി ഹദയസ്സ സന്തി വിദിതാ ഹോതി. ഇതി ഖോ, ഭഗിനി, യം തം വുത്തം ഭഗവതാ കുമാരിപഞ്ഹേസു -

‘അത്ഥസ്സ പത്തിം ഹദയസ്സ സന്തിം,
ജേത്വാന സേനം പിയസാതരൂപം;
ഏകോഹം ഝായം സുഖമനുബോധിം,
തസ്മാ ജനേന ന കരോമി സക്ഖിം;
സക്ഖീ ന സമ്പജ്ജതി കേനചി മേ’തി.

‘‘ഇമസ്സ ഖോ, ഭഗിനി, ഭഗവതാ സംഖിത്തേന ഭാസിതസ്സ ഏവം വിത്ഥാരേന അത്ഥോ ദട്ഠബ്ബോ’’തി. ഛട്ഠം.

൭. പഠമമഹാപഞ്ഹാസുത്തം

൨൭. ഏകം സമയം ഭഗവാ സാവത്ഥിയം വിഹരതി ജേതവനേ അനാഥപിണ്ഡികസ്സ ആരാമേ. അഥ ഖോ സമ്ബഹുലാ ഭിക്ഖൂ പുബ്ബണ്ഹസമയം നിവാസേത്വാ പത്തചീവരമാദായ സാവത്ഥിം പിണ്ഡായ പവിസിംസു. അഥ ഖോ തേസം ഭിക്ഖൂനം ഏതദഹോസി - ‘‘അതിപ്പഗോ ഖോ താവ സാവത്ഥിയം പിണ്ഡായ ചരിതും; യംനൂന മയം യേന അഞ്ഞതിത്ഥിയാനം പരിബ്ബാജകാനം ആരാമോ തേനുപസങ്കമേയ്യാമാ’’തി.

അഥ ഖോ തേ ഭിക്ഖൂ യേന അഞ്ഞതിത്ഥിയാനം പരിബ്ബാജകാനം ആരാമോ തേനുപസങ്കമിംസു; ഉപസങ്കമിത്വാ തേഹി അഞ്ഞതിത്ഥിയേഹി പരിബ്ബാജകേഹി സദ്ധിം സമ്മോദിംസു. സമ്മോദനീയം കഥം സാരണീയം വീതിസാരേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദിംസു. ഏകമന്തം നിസിന്നേ ഖോ തേ ഭിക്ഖൂ തേ അഞ്ഞതിത്ഥിയാ പരിബ്ബാജകാ ഏതദവോചും -

‘‘സമണോ, ആവുസോ, ഗോതമോ സാവകാനം ഏവം ധമ്മം ദേസേതി - ‘ഏഥ തുമ്ഹേ, ഭിക്ഖവേ, സബ്ബം ധമ്മം അഭിജാനാഥ, സബ്ബം ധമ്മം

അഭിഞ്ഞായ വിഹരഥാ'തി; മയമ്പി ഖോ, ആവുസോ, സാവകാനം ഏവം ധമ്മം ദേസേമ - 'ഏഥ തുമ്ഹേ, ആവുസോ, സബ്ബം ധമ്മം അഭിജാനാഥ, സബ്ബം ധമ്മം അഭിഞ്ഞായ വിഹരഥാ'തി. ഇധ നോ, ആവുസോ, കോ വിസേസോ കോ അധിപ്പയാസോ കിം നാനാകരണം സമണസ്സ വാ ഗോതമസ്സ അമ്ഹാകം വാ, യദിദം ധമ്മദേസനായ വാ ധമ്മദേസനം അനുസാസനിയാ വാ അനുസാസനി''ന്തി?

അഥ ഖോ തേ ഭിക്ഖൂ തേസം അഞ്ഞതിത്ഥിയാനം പരിബ്ബാജകാനം ഭാസിതം നേവ അഭിനന്ദിംസു നപ്പടിക്കോസിംസു. അനഭിനന്ദിത്വാ അപ്പടിക്കോസിത്വാ ഉട്ഠായാസനാ പക്കമിംസു - ''ഭഗവതോ സന്തികേ ഏതസ്സ ഭാസിതസ്സ അത്ഥം ആജാനിസ്സാമാ''തി.

അഥ ഖോ തേ ഭിക്ഖൂ സാവത്ഥിയം പിണ്ഡായ ചരിത്വാ പച്ഛാഭത്തം പിണ്ഡപാതപടിക്കന്താ യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമിംസു; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദിംസു. ഏകമന്തം നിസിന്നാ ഖോ തേ ഭിക്ഖൂ ഭഗവന്തം ഏതദവോചും -

''ഇധ മയം, ഭന്തേ, പുബ്ബണ്ഹസമയം നിവാസേത്വാ പത്തചീവരമാദായ സാവത്ഥിം പിണ്ഡായ പവിസിമ്ഹാ. തേസം നോ, ഭന്തേ, അമ്ഹാകം ഏതദഹോസി - 'അതിപ്പഗോ ഖോ താവ സാവത്ഥിയം പിണ്ഡായ ചരിതും; യംനൂന മയം യേന അഞ്ഞതിത്ഥിയാനം പരിബ്ബാജകാനം ആരാമോ തേനുപസങ്കമേയ്യാമാ'തി. അഥ ഖോ മയം, ഭന്തേ, യേന അഞ്ഞതിത്ഥിയാനം പരിബ്ബാജകാനം ആരാമോ തേനുപസങ്കമിമ്ഹാ; ഉപസങ്കമിത്വാ തേഹി അഞ്ഞതിത്ഥിയേഹി പരിബ്ബാജകേഹി സദ്ധിം സമ്മോദിമ്ഹാ. സമ്മോദനീയം കഥം സാരണീയം വീതിസാരേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദിമ്ഹാ. ഏകമന്തം നിസിന്നേ ഖോ, ഭന്തേ, അഞ്ഞതിത്ഥിയാ പരിബ്ബാജകാ അമ്ഹേ ഏതദവോചും -

'സമണോ, ആവുസോ, ഗോതമോ സാവകാനം ഏവം ധമ്മം ദേസേതി - ഏഥ തുമ്ഹേ, ഭിക്ഖവേ, സബ്ബം ധമ്മം അഭിജാനാഥ, സബ്ബം ധമ്മം അഭിഞ്ഞായ വിഹരഥാതി; മയമ്പി ഖോ, ആവുസോ, സാവകാനം ഏവം ധമ്മം ദേസേമ - ഏഥ തുമ്ഹേ, ആവുസോ, സബ്ബം ധമ്മം അഭിജാനാഥ, സബ്ബം ധമ്മം അഭിഞ്ഞായ വിഹരഥാതി. ഇധ നോ, ആവുസോ, കോ വിസേസോ കോ അധിപ്പയാസോ കിം നാനാകരണം സമണസ്സ വാ ഗോതമസ്സ അമ്ഹാകം വാ, യദിദം ധമ്മദേസനായ വാ ധമ്മദേസനം അനുസാസനിയാ വാ അനുസാസനി'ന്തി?

''അഥ ഖോ മയം, ഭന്തേ, തേസം അഞ്ഞതിത്ഥിയാനം പരിബ്ബാജകാനം ഭാസിതം നേവ അഭിനന്ദിമ്ഹാ നപ്പടിക്കോസിമ്ഹാ. അനഭിനന്ദിത്വാ അപ്പടിക്കോസിത്വാ ഉട്ഠായാസനാ പക്കമിമ്ഹാ - 'ഭഗവതോ സന്തികേ ഏതസ്സ ഭാസിതസ്സ അത്ഥം ആജാനിസ്സാമാ'''തി.

''ഏവംവാദിനോ, ഭിക്ഖവേ, അഞ്ഞതിത്ഥിയാ പരിബ്ബാജകാ ഏവമസ്സു വചനീയാ - 'ഏകോ, ആവുസോ, പഞ്ഹോ ഏകോ ഉദ്ദേസോ ഏകം വേയ്യാകരണം, ദ്വേ പഞ്ഹാ ദ്വേ ഉദ്ദേസാ ദ്വേ വേയ്യാകരണാനി, തയോ പഞ്ഹാ തയോ ഉദ്ദേസാ തീണി വേയ്യാകരണാനി, ചത്താരോ പഞ്ഹാ ചത്താരോ ഉദ്ദേസാ ചത്താരി വേയ്യാകരണാനി, പഞ്ച പഞ്ഹാ പഞ്ചുദ്ദേസാ

പഞ്ച വേയ്യാകരണാനി, ഛ പഞ്ഹാ ഛ ഉദ്ദേസാ ഛ വേയ്യാകരണാനി, സത്ത പഞ്ഹാ സത്തുദ്ദേസാ സത്ത വേയ്യാകരണാനി, അട്ഠ പഞ്ഹാ അട്ഠുദ്ദേസാ അട്ഠ വേയ്യാകരണാനി, നവ പഞ്ഹാ നവുദ്ദേസാ നവ വേയ്യാകരണാനി, ദസ പഞ്ഹാ ദസുദ്ദേസാ ദസ വേയ്യാകരണാനീ'തി. ഏവം പുട്ഠാ, ഭിക്ഖവേ, അഞ്ഞതിത്ഥിയാ പരിബ്ബാജകാ ന ചേവ സമ്പായിസ്സന്തി, ഉത്തരി ച വിഘാതം ആപജ്ജിസ്സന്തി. തം കിസ്സ ഹേതു? യഥാ തം, ഭിക്ഖവേ, അവിസയസ്മിം. നാഹം തം, ഭിക്ഖവേ, പസ്സാമി സദേവകേ ലോകേ സമാരകേ സബ്രഹ്മകേ സസ്സമണബ്രാഹ്മണിയാ പജായ സദേവമനുസ്സായ യോ ഇമേസം പഞ്ഹാനം വേയ്യാകരണേന ചിത്തം ആരാധേയ്യ, അഞ്ഞത്ര തഥാഗതേന വാ തഥാഗതസാവകേന വാ ഇതോ വാ പന സുത്വാ.

"'ഏകോ പഞ്ഹോ ഏകോ ഉദ്ദേസോ ഏകം വേയ്യാകരണ'ന്തി, ഇതി ഖോ പനേതം വുത്തം. കിഞ്ചേതം പടിച്ച വുത്തം? ഏകധമ്മേ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സമ്മാ നിബ്ബിന്ദമാനോ സമ്മാ വിരജ്ജമാനോ സമ്മാ വിമുച്ചമാനോ സമ്മാ പരിയന്തദസ്സാവീ സമ്മദത്ഥം അഭിസമേച്ച ദിട്ഠേവ ധമ്മേ ദുക്ഖസ്സന്തകരോ ഹോതി. കതമസ്മിം ഏകധമ്മേ? 'സബ്ബേ സത്താ ആഹാരട്ഠിതികാ' - ഇമസ്മിം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഏകധമ്മേ ഭിക്ഖു സമ്മാ നിബ്ബിന്ദമാനോ സമ്മാ വിരജ്ജമാനോ സമ്മാ വിമുച്ചമാനോ സമ്മാ പരിയന്തദസ്സാവീ സമ്മദത്ഥം അഭിസമേച്ച ദിട്ഠേവ ധമ്മേ ദുക്ഖസ്സന്തകരോ ഹോതി. 'ഏകോ പഞ്ഹോ ഏകോ ഉദ്ദേസോ ഏകം വേയ്യാകരണ'ന്തി, ഇതി യം തം വുത്തം ഇദമേതം പടിച്ച വുത്തം.

"'ദ്വേ പഞ്ഹാ ദ്വേ ഉദ്ദേസാ ദ്വേ വേയ്യാകരണാനീ'തി, ഇതി ഖോ പനേതം വുത്തം. കിഞ്ചേതം പടിച്ച വുത്തം? ദ്വീസു, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേസു ഭിക്ഖു സമ്മാ നിബ്ബിന്ദമാനോ സമ്മാ വിരജ്ജമാനോ സമ്മാ വിമുച്ചമാനോ സമ്മാ പരിയന്തദസ്സാവീ സമ്മദത്ഥം അഭിസമേച്ച ദിട്ഠേവ ധമ്മേ ദുക്ഖസ്സന്തകരോ ഹോതി. കതമേസു ദ്വീസു? നാമേ ച രൂപേ ച - ഇമേസു ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ദ്വീസു ധമ്മേസു ഭിക്ഖു സമ്മാ നിബ്ബിന്ദമാനോ സമ്മാ വിരജ്ജമാനോ സമ്മാ വിമുച്ചമാനോ സമ്മാ പരിയന്തദസ്സാവീ സമ്മദത്ഥം അഭിസമേച്ച ദിട്ഠേവ ധമ്മേ ദുക്ഖസ്സന്തകരോ ഹോതി. 'ദ്വേ പഞ്ഹാ ദ്വേ ഉദ്ദേസാ ദ്വേ വേയ്യാകരണാനീ'തി, ഇതി യം തം വുത്തം ഇദമേതം പടിച്ച വുത്തം.

"'തയോ പഞ്ഹാ തയോ ഉദ്ദേസാ തീണി വേയ്യാകരണാനീ'തി, ഇതി ഖോ പനേതം വുത്തം. കിഞ്ചേതം പടിച്ച വുത്തം? തീസു, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേസു ഭിക്ഖു സമ്മാ നിബ്ബിന്ദമാനോ സമ്മാ വിരജ്ജമാനോ സമ്മാ വിമുച്ചമാനോ സമ്മാ പരിയന്തദസ്സാവീ സമ്മദത്ഥം അഭിസമേച്ച ദിട്ഠേവ ധമ്മേ ദുക്ഖസ്സന്തകരോ ഹോതി . കതമേസു തീസു? തീസു വേദനാസു - ഇമേസു ഖോ, ഭിക്ഖവേ, തീസു ധമ്മേസു ഭിക്ഖു സമ്മാ നിബ്ബിന്ദമാനോ സമ്മാ വിരജ്ജമാനോ സമ്മാ വിമുച്ചമാനോ സമ്മാ പരിയന്തദസ്സാവീ സമ്മദത്ഥം അഭിസമേച്ച ദിട്ഠേവ ധമ്മേ ദുക്ഖസ്സന്തകരോ ഹോതി. 'തയോ പഞ്ഹാ തയോ ഉദ്ദേസാ തീണി വേയ്യാകരണാനീ'തി, ഇതി യം തം വുത്തം ഇദമേതം പടിച്ച വുത്തം.

"'ചത്താരോ പഞ്ഹാ ചത്താരോ ഉദ്ദേസാ ചത്താരി വേയ്യാകരണാനീ'തി, ഇതി ഖോ പനേതം വുത്തം. കിഞ്ചേതം പടിച്ച വുത്തം? ചതൂസു , ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേസു ഭിക്ഖു സമ്മാ നിബ്ബിന്ദമാനോ സമ്മാ വിരജ്ജമാനോ സമ്മാ

വിമുച്ചമാനോ സമ്മാ പരിയന്തദസ്സാവീ സമ്മദത്ഥം അഭിസമേച്ച ദിട്ഠേവ ധമ്മേ ദുക്ഖസ്സന്തകരോ ഹോതി. കതമേസു ചതൂസു? ചതൂസു ആഹാരേസു - ഇമേസു ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ചതൂസു ധമ്മേസു ഭിക്ഖു സമ്മാ നിബ്ബിന്ദമാനോ സമ്മാ വിരജ്ജമാനോ സമ്മാ വിമുച്ചമാനോ സമ്മാ പരിയന്തദസ്സാവീ സമ്മദത്ഥം അഭിസമേച്ച ദിട്ഠേവ ധമ്മേ ദുക്ഖസ്സന്തകരോ ഹോതി. 'ചത്താരോ പഞ്ഹാ ചത്താരോ ഉദ്ദേസാ ചത്താരി വേയ്യാകരണാനീ'തി, ഇതി യം തം വുത്തം ഇദമേതം പടിച്ച വുത്തം.

"'പഞ്ച പഞ്ഹാ പഞ്ചുദ്ദേസാ പഞ്ച വേയ്യാകരണാനീ'തി, ഇതി ഖോ പനേതം വുത്തം. കിഞ്ചേതം പടിച്ച വുത്തം? പഞ്ചസു, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേസു ഭിക്ഖു സമ്മാ നിബ്ബിന്ദമാനോ സമ്മാ വിരജ്ജമാനോ സമ്മാ വിമുച്ചമാനോ സമ്മാ പരിയന്തദസ്സാവീ സമ്മദത്ഥം അഭിസമേച്ച ദിട്ഠേവ ധമ്മേ ദുക്ഖസ്സന്തകരോ ഹോതി. കതമേസു പഞ്ചസു? പഞ്ചസു ഉപാദാനക്ഖന്ധേസു - ഇമേസു ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചസു ധമ്മേസു ഭിക്ഖു സമ്മാ നിബ്ബിന്ദമാനോ സമ്മാ വിരജ്ജമാനോ സമ്മാ വിമുച്ചമാനോ സമ്മാ പരിയന്തദസ്സാവീ സമ്മദത്ഥം അഭിസമേച്ച ദിട്ഠേവ ധമ്മേ ദുക്ഖസ്സന്തകരോ ഹോതി . 'പഞ്ച പഞ്ഹാ പഞ്ചുദ്ദേസാ പഞ്ച വേയ്യാകരണാനീ'തി, ഇതി യം തം വുത്തം ഇദമേതം പടിച്ച വുത്തം.

"'ഛ പഞ്ഹാ ഛ ഉദ്ദേസാ ഛ വേയ്യാകരണാനീ'തി, ഇതി ഖോ പനേതം വുത്തം. കിഞ്ചേതം പടിച്ച വുത്തം? ഛസു, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേസു ഭിക്ഖു സമ്മാ നിബ്ബിന്ദമാനോ സമ്മാ വിരജ്ജമാനോ സമ്മാ വിമുച്ചമാനോ സമ്മാ പരിയന്തദസ്സാവീ സമ്മദത്ഥം അഭിസമേച്ച ദിട്ഠേവ ധമ്മേ ദുക്ഖസ്സന്തകരോ ഹോതി. കതമേസു ഛസു? ഛസു അജ്ഝത്തികേസു ആയതനേസു - ഇമേസു ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഛസു ധമ്മേസു ഭിക്ഖു സമ്മാ നിബ്ബിന്ദമാനോ സമ്മാ വിരജ്ജമാനോ സമ്മാ വിമുച്ചമാനോ സമ്മാ പരിയന്തദസ്സാവീ സമ്മദത്ഥം അഭിസമേച്ച ദിട്ഠേവ ധമ്മേ ദുക്ഖസ്സന്തകരോ ഹോതി. 'ഛ പഞ്ഹാ ഛ ഉദ്ദേസാ ഛ വേയ്യാകരണാനീ'തി, ഇതി യം തം വുത്തം ഇദമേതം പടിച്ച വുത്തം.

"'സത്ത പഞ്ഹാ സത്തുദ്ദേസാ സത്ത വേയ്യാകരണാനീ'തി, ഇതി ഖോ പനേതം വുത്തം. കിഞ്ചേതം പടിച്ച വുത്തം? സത്തസു, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേസു ഭിക്ഖു സമ്മാ നിബ്ബിന്ദമാനോ സമ്മാ വിരജ്ജമാനോ സമ്മാ വിമുച്ചമാനോ സമ്മാ പരിയന്തദസ്സാവീ സമ്മദത്ഥം അഭിസമേച്ച ദിട്ഠേവ ധമ്മേ ദുക്ഖസ്സന്തകരോ ഹോതി. കതമേസു സത്തസു? സത്തസു വിഞ്ഞാണട്ഠിതീസു - ഇമേസു ഖോ, ഭിക്ഖവേ, സത്തസു ധമ്മേസു ഭിക്ഖു സമ്മാ നിബ്ബിന്ദമാനോ സമ്മാ വിരജ്ജമാനോ സമ്മാ വിമുച്ചമാനോ സമ്മാ പരിയന്തദസ്സാവീ സമ്മദത്ഥം അഭിസമേച്ച ദിട്ഠേവ ധമ്മേ ദുക്ഖസ്സന്തകരോ ഹോതി. 'സത്ത പഞ്ഹാ സത്തുദ്ദേസാ സത്ത വേയ്യാകരണാനീ'തി, ഇതി യം തം വുത്തം ഇദമേതം പടിച്ച വുത്തം.

"'അട്ഠ പഞ്ഹാ അട്ഠുദ്ദേസാ അട്ഠ വേയ്യാകരണാനീ'തി, ഇതി ഖോ പനേതം വുത്തം. കിഞ്ചേതം പടിച്ച വുത്തം? അട്ഠസു, ഭിക്ഖവേ , ധമ്മേസു ഭിക്ഖു സമ്മാ നിബ്ബിന്ദമാനോ സമ്മാ വിരജ്ജമാനോ സമ്മാ വിമുച്ചമാനോ സമ്മാ പരിയന്തദസ്സാവീ സമ്മദത്ഥം അഭിസമേച്ച ദിട്ഠേവ ധമ്മേ ദുക്ഖസ്സന്തകരോ ഹോതി. കതമേസു അട്ഠസു? അട്ഠസു ലോകധമ്മേസു -

ഇമേസു ഖോ, ഭിക്ഖവേ, അട്ഠസു ധമ്മേസു ഭിക്ഖു സമ്മാ നിബ്ബിന്ദമാനോ... പേ॰... ദുക്ഖസ്സന്തകരോ ഹോതി. 'അട്ഠ പഞ്ഹാ അട്ഠുദ്ദേസാ അട്ഠ വേയ്യാകരണാനീ'തി, ഇതി യം തം വുത്തം ഇദമേതം പടിച്ച വുത്തം.

'''നവ പഞ്ഹാ നവുദ്ദേസാ നവ വേയ്യാകരണാനീ'തി, ഇതി ഖോ പനേതം വുത്തം. കിഞ്ചേതം പടിച്ച വുത്തം? നവസു, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേസു ഭിക്ഖു സമ്മാ നിബ്ബിന്ദമാനോ സമ്മാ വിരജ്ജമാനോ സമ്മാ വിമുച്ചമാനോ സമ്മാ പരിയന്തദസ്സാവീ സമ്മദത്ഥം അഭിസമേച്ച ദിട്ഠേവ ധമ്മേ ദുക്ഖസ്സന്തകരോ ഹോതി. കതമേസു നവസു? നവസു സത്താവാസേസു - ഇമേസു ഖോ, ഭിക്ഖവേ, നവസു ധമ്മേസു ഭിക്ഖു സമ്മാ നിബ്ബിന്ദമാനോ സമ്മാ വിരജ്ജമാനോ സമ്മാ വിമുച്ചമാനോ സമ്മാ പരിയന്തദസ്സാവീ സമ്മദത്ഥം അഭിസമേച്ച ദിട്ഠേവ ധമ്മേ ദുക്ഖസ്സന്തകരോ ഹോതി. 'നവ പഞ്ഹാ നവുദ്ദേസാ നവ വേയ്യാകരണാനീ'തി, ഇതി യം തം വുത്തം ഇദമേതം പടിച്ച വുത്തം.

'''ദസ പഞ്ഹാ ദസുദ്ദേസാ ദസ വേയ്യാകരണാനീ'തി, ഇതി ഖോ പനേതം വുത്തം. കിഞ്ചേതം പടിച്ച വുത്തം? ദസസു, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേസു ഭിക്ഖു സമ്മാ നിബ്ബിന്ദമാനോ സമ്മാ വിരജ്ജമാനോ സമ്മാ വിമുച്ചമാനോ സമ്മാ പരിയന്തദസ്സാവീ സമ്മദത്ഥം അഭിസമേച്ച ദിട്ഠേവ ധമ്മേ ദുക്ഖസ്സന്തകരോ ഹോതി. കതമേസു ദസസു? ദസസു അകുസലേസു കമ്മപഥേസു - ഇമേസു ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ദസസു ധമ്മേസു ഭിക്ഖു സമ്മാ നിബ്ബിന്ദമാനോ സമ്മാ വിരജ്ജമാനോ സമ്മാ വിമുച്ചമാനോ സമ്മാ പരിയന്തദസ്സാവീ സമ്മദത്ഥം അഭിസമേച്ച ദിട്ഠേവ ധമ്മേ ദുക്ഖസ്സന്തകരോ ഹോതി . 'ദസ പഞ്ഹാ ദസുദ്ദേസാ ദസ വേയ്യാകരണാനീ'തി, ഇതി യം തം വുത്തം ഇദമേതം പടിച്ച വുത്ത''ന്തി. സത്തമം.

൮. ദുതിയമഹാപഞ്ഹാസുത്തം

൨൮. ഏകം സമയം ഭഗവാ കജങ്ഗലായം വിഹരതി വേളുവനേ. അഥ ഖോ സമ്ബഹുലാ കജങ്ഗലകാ ഉപാസകാ യേന കജങ്ഗലികാ ഭിക്ഖുനീ തേനുപസങ്കമിംസു; ഉപസങ്കമിത്വാ കജങ്ഗലികം ഭിക്ഖുനിം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദിംസു. ഏകമന്തം നിസിന്നാ ഖോ കജങ്ഗലകാ ഉപാസകാ കജങ്ഗലികം ഭിക്ഖുനിം ഏതദവോചും -

''വുത്തമിദം, അയ്യേ, ഭഗവതാ മഹാപഞ്ഹേസു - 'ഏകോ പഞ്ഹോ ഏകോ ഉദ്ദേസോ ഏകം വേയ്യാകരണം, ദ്വേ പഞ്ഹാ ദ്വേ ഉദ്ദേസാ ദ്വേ വേയ്യാകരണാനി, തയോ പഞ്ഹാ തയോ ഉദ്ദേസാ തീണി വേയ്യാകരണാനി, ചത്താരോ പഞ്ഹാ ചത്താരോ ഉദ്ദേസാ ചത്താരി വേയ്യാകരണാനി, പഞ്ച പഞ്ഹാ പഞ്ചുദ്ദേസാ പഞ്ച വേയ്യാകരണാനി, ഛ പഞ്ഹാ ഛ ഉദ്ദേസാ ഛ വേയ്യാകരണാനി, സത്ത പഞ്ഹാ സത്തുദ്ദേസാ സത്ത വേയ്യാകരണാനി, അട്ഠ പഞ്ഹാ അട്ഠുദ്ദേസാ അട്ഠ വേയ്യാകരണാനി, നവ പഞ്ഹാ നവുദ്ദേസാ നവ വേയ്യാകരണാനി, ദസ പഞ്ഹാ ദസുദ്ദേസാ ദസ വേയ്യാകരണാനീ'തി. ഇമസ്സ നു ഖോ, അയ്യേ, ഭഗവതാ സംഖിത്തേന ഭാസിതസ്സ കഥം വിത്ഥാരേന അത്ഥോ ദട്ഠബ്ബോ''തി?

“ന ഖോ പനേതം, ആവുസോ, ഭഗവതോ സമ്മുഖാ സുതം സമ്മുഖാ പടിഗ്ഗഹിതം, നപി മനോഭാവനീയാനം ഭിക്ഖൂനം സമ്മുഖാ സുതം സമ്മുഖാ പടിഗ്ഗഹിതം; അപി ച, യഥാ മേത്ഥ ഖായതി തം സുണാഥ, സാധുകം മനസി കരോഥ, ഭാസിസ്സാമീ”തി. “ഏവം, അയ്യേ”തി, ഖോ കജങ്ഗലകാ ഉപാസകാ കജങ്ഗലികായ ഭിക്ഖുനിയാ പച്ചസ്സോസും. കജങ്ഗലികാ ഭിക്ഖുനീ ഏതദവോച -

“‘ഏകോ പഞ്ഹോ ഏകോ ഉദ്ദേസോ ഏകം വേയ്യാകരണ’ന്തി, ഇതി ഖോ പനേതം വുത്തം ഭഗവതാ. കിഞ്ചേതം പടിച്ച വുത്തം? ഏകധമ്മേ, ആവുസോ, ഭിക്ഖു സമ്മാ നിബ്ബിന്ദമാനോ സമ്മാ വിരജ്ജമാനോ സമ്മാ വിമുച്ചമാനോ സമ്മാ പരിയന്തദസ്സാവീ സമ്മദത്ഥം അഭിസമേച്ച ദിട്ഠേവ ധമ്മേ ദുക്ഖസ്സന്തകരോ ഹോതി. കതമസ്മിം ഏകധമ്മേ? സബ്ബേ സത്താ ആഹാരട്ഠിതികാ - ഇമസ്മിം ഖോ, ആവുസോ, ഏകധമ്മേ ഭിക്ഖു സമ്മാ നിബ്ബിന്ദമാനോ സമ്മാ വിരജ്ജമാനോ സമ്മാ വിമുച്ചമാനോ സമ്മാ പരിയന്തദസ്സാവീ സമ്മദത്ഥം അഭിസമേച്ച ദിട്ഠേവ ധമ്മേ ദുക്ഖസ്സന്തകരോ ഹോതി. ‘ഏകോ പഞ്ഹോ ഏകോ ഉദ്ദേസോ ഏകം വേയ്യാകരണന്തി, ഇതി യം തം വുത്തം ഭഗവതാ ഇദമേതം പടിച്ച വുത്തം.

“‘ദ്വേ പഞ്ഹാ ദ്വേ ഉദ്ദേസാ ദ്വേ വേയ്യാകരണാനീ’തി ഇതി, ഖോ പനേതം വുത്തം ഭഗവതാ. കിഞ്ചേതം പടിച്ച വുത്തം? ദ്വീസു, ആവുസോ, ധമ്മേസു ഭിക്ഖു സമ്മാ നിബ്ബിന്ദമാനോ സമ്മാ വിരജ്ജമാനോ സമ്മാ വിമുച്ചമാനോ സമ്മാ പരിയന്തദസ്സാവീ സമ്മദത്ഥം അഭിസമേച്ച ദിട്ഠേവ ധമ്മേ ദുക്ഖസ്സന്തകരോ ഹോതി. കതമേസു ദ്വീസു? നാമേ ച രൂപേ ച…പേ॰… കതമേസു തീസു? തീസു വേദനാസു - ഇമേസു ഖോ, ആവുസോ, തീസു ധമ്മേസു ഭിക്ഖു സമ്മാ നിബ്ബിന്ദമാനോ സമ്മാ വിരജ്ജമാനോ സമ്മാ വിമുച്ചമാനോ സമ്മാ പരിയന്തദസ്സാവീ സമ്മദത്ഥം അഭിസമേച്ച ദിട്ഠേവ ധമ്മേ ദുക്ഖസ്സന്തകരോ ഹോതി. ‘തയോ പഞ്ഹാ തയോ ഉദ്ദേസാ തീണി വേയ്യാകരണാനീ’തി, ഇതി യം തം വുത്തം ഭഗവതാ ഇദമേതം പടിച്ച വുത്തം.

“‘ചത്താരോ പഞ്ഹാ ചത്താരോ ഉദ്ദേസാ ചത്താരി വേയ്യാകരണാനീ’തി, ഇതി ഖോ പനേതം വുത്തം ഭഗവതാ. കിഞ്ചേതം പടിച്ച വുത്തം? ചതൂസു, ആവുസോ, ധമ്മേസു ഭിക്ഖു സമ്മാ സുഭാവിതചിത്തോ സമ്മാ പരിയന്തദസ്സാവീ സമ്മദത്ഥം അഭിസമേച്ച ദിട്ഠേവ ധമ്മേ ദുക്ഖസ്സന്തകരോ ഹോതി. കതമേസു ചതൂസു? ചതൂസു സതിപട്ഠാനേസു - ഇമേസു ഖോ, ആവുസോ, ചതൂസു ധമ്മേസു ഭിക്ഖു സമ്മാ സുഭാവിതചിത്തോ സമ്മാ പരിയന്തദസ്സാവീ സമ്മദത്ഥം അഭിസമേച്ച ദിട്ഠേവ ധമ്മേ ദുക്ഖസ്സന്തകരോ ഹോതി. ‘ചത്താരോ പഞ്ഹാ ചത്താരോ ഉദ്ദേസാ ചത്താരി വേയ്യാകരണാനീ’തി, ഇതി യം തം വുത്തം ഭഗവതാ ഇദമേതം പടിച്ച വുത്തം.

“‘പഞ്ച പഞ്ഹാ പഞ്ചുദ്ദേസാ പഞ്ച വേയ്യാകരണാനീ’തി, ഇതി ഖോ പനേതം വുത്തം ഭഗവതാ. കിഞ്ചേതം പടിച്ച വുത്തം? പഞ്ചസു, ആവുസോ, ധമ്മേസു ഭിക്ഖു സമ്മാ സുഭാവിതചിത്തോ സമ്മാ പരിയന്തദസ്സാവീ സമ്മദത്ഥം അഭിസമേച്ച ദിട്ഠേവ ധമ്മേ ദുക്ഖസ്സന്തകരോ ഹോതി. കതമേസു പഞ്ചസു? പഞ്ചസു ഇന്ദ്രിയേസു…പേ॰… കതമേസു ഛസു? ഛസു നിസ്സരണീയാസു ധാതൂസു…പേ॰… കതമേസു സത്തസു? സത്തസു ബോജ്ഝങ്ഗേസു…പേ॰… കതമേസു അട്ഠസു? അട്ഠസു

അരിയഅട്ഠങ്ഗികമഗ്ഗേസു - ഇമേസു ഖോ, ആവുസോ, അട്ഠസു ധമ്മേസു ഭിക്ഖു സമ്മാ സുഭാവിതചിത്തോ സമ്മാ പരിയന്തദസ്സാവീ സമ്മദത്ഥം അഭിസമേച്ച ദിട്ഠേവ ധമ്മേ ദുക്ഖസ്സന്തകരോ ഹോതി. 'അട്ഠ പഞ്ഹാ അട്ഠുദ്ദേസാ അട്ഠ വേയ്യാകരണാനീ'തി, ഇതി യം തം വുത്തം ഭഗവതാ ഇദമേതം പടിച്ച വുത്തം.

"'നവ പഞ്ഹാ നവുദ്ദേസാ നവ വേയ്യാകരണാനീ'തി, ഇതി ഖോ പനേതം വുത്തം ഭഗവതാ. കിഞ്ചേതം പടിച്ച വുത്തം? നവസു, ആവുസോ, ധമ്മേസു ഭിക്ഖു സമ്മാ നിബ്ബിന്ദമാനോ സമ്മാ വിരജ്ജമാനോ സമ്മാ വിമുച്ചമാനോ സമ്മാ പരിയന്തദസ്സാവീ സമ്മദത്ഥം അഭിസമേച്ച ദിട്ഠേവ ധമ്മേ ദുക്ഖസ്സന്തകരോ ഹോതി. കതമേസു നവസു? നവസു സത്താവാസേസു - ഇമേസു ഖോ, ആവുസോ, നവസു ധമ്മേസു ഭിക്ഖു സമ്മാ നിബ്ബിന്ദമാനോ സമ്മാ വിരജ്ജമാനോ സമ്മാ വിമുച്ചമാനോ സമ്മാ പരിയന്തദസ്സാവീ സമ്മദത്ഥം അഭിസമേച്ച ദിട്ഠേവ ധമ്മേ ദുക്ഖസ്സന്തകരോ ഹോതി. 'നവ പഞ്ഹാ നവുദ്ദേസാ നവ വേയ്യാകരണാനീ'തി, ഇതി യം തം വുത്തം ഭഗവതാ ഇദമേതം പടിച്ച വുത്തം.

"'ദസ പഞ്ഹാ ദസുദ്ദേസാ ദസ വേയ്യാകരണാനീ'തി, ഇതി ഖോ പനേതം വുത്തം ഭഗവതാ. കിഞ്ചേതം പടിച്ച വുത്തം? ദസസു, ആവുസോ, ധമ്മേസു ഭിക്ഖു സമ്മാ സുഭാവിതചിത്തോ സമ്മാ പരിയന്തദസ്സാവീ സമ്മദത്ഥം അഭിസമേച്ച ദിട്ഠേവ ധമ്മേ ദുക്ഖസ്സന്തകരോ ഹോതി. കതമേസു ദസസു? ദസസു കുസലേസു കമ്മപഥേസു - ഇമേസു ഖോ, ആവുസോ, ദസസു ധമ്മേസു ഭിക്ഖു സമ്മാ സുഭാവിതചിത്തോ സമ്മാ പരിയന്തദസ്സാവീ സമ്മദത്ഥം അഭിസമേച്ച ദിട്ഠേവ ധമ്മേ ദുക്ഖസ്സന്തകരോ ഹോതി. 'ദസ പഞ്ഹാ ദസുദ്ദേസാ ദസ വേയ്യാകരണാനീ'തി, ഇതി യം തം വുത്തം ഭഗവതാ ഇദമേതം പടിച്ച വുത്തം.

"ഇതി ഖോ, ആവുസോ, യം തം വുത്തം ഭഗവതാ സംഖിത്തേന ഭാസിതാസു മഹാപഞ്ഹാസു - 'ഏകോ പഞ്ഹോ ഏകോ ഉദ്ദേസോ ഏകം വേയ്യാകരണം...പേ॰... ദസ പഞ്ഹാ ദസുദ്ദേസാ ദസ വേയ്യാകരണാനീ'തി, ഇമസ്സ ഖോ അഹം, ആവുസോ, ഭഗവതാ സംഖിത്തേന ഭാസിതസ്സ ഏവം വിത്ഥാരേന അത്ഥം ആജാനാമി. ആകങ്ഖമാനാ ച പന തുമ്ഹേ, ആവുസോ, ഭഗവന്തഞ്ഞേവ ഉപസങ്കമിത്വാ ഏതമത്ഥം പടിപുച്ഛേയ്യാഥ. യഥാ വോ [യഥാ ഖോ (ക॰), യഥാ നോ (ബഹൂസു) അ॰ നി॰ ൧൦.൨൭, ൨൮ പന പാഠഭേദോ നത്ഥി] ഭഗവാ ബ്യാകരോതി തഥാ നം ധാരേയ്യാഥാ"തി. "ഏവം, അയ്യേ"തി ഖോ കജങ്ഗലകാ ഉപാസകാ കജങ്ഗലികായ ഖോ ഭിക്ഖുനിയാ ഭാസിതം അഭിനന്ദിത്വാ അനുമോദിത്വാ ഉട്ഠായാസനാ കജങ്ഗലികം ഭിക്ഖുനിം അഭിവാദേത്വാ പദക്ഖിണം കത്വാ യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമിംസു; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദിംസു. ഏകമന്തം നിസിന്നാ ഖോ കജങ്ഗലകാ ഉപാസകാ യാവതകോ അഹോസി കജങ്ഗലികായ ഭിക്ഖുനിയാ സദ്ധിം കഥാസല്ലാപോ, തം സബ്ബം ഭഗവതോ ആരോചേസും.

"സാധു സാധു, ഗഹപതയോ! പണ്ഡിതാ, ഗഹപതയോ, കജങ്ഗലികാ ഭിക്ഖുനീ. മഹാപഞ്ഞാ, ഗഹപതയോ, കജങ്ഗലികാ ഭിക്ഖുനീ. മഞ്ചേപി തുമ്ഹേ, ഗഹപതയോ, ഉപസങ്കമിത്വാ ഏതമത്ഥം പടിപുച്ഛേയ്യാഥ, അഹമ്പി ചേതം ഏവമേവം [ഏവമേവ (ക॰) മ॰ നി॰ ൧.൨൦൫ പസ്സിതബ്ബം] ബ്യാകരേയ്യം

യഥാ തം കജങ്ഗലികായ ഭിക്ഖുനിയാ ബ്യാകതം. ഏസോ ചേവ തസ്സ [ഏസോ ചേവേതസ്സ (മ॰ നി॰ ൧.൨൦൭)] അത്ഥോ. ഏവഞ്ച നം ധാരേയ്യാഥാ’’തി.
അട്ഠമം.

൯. പഠമകോസലസുത്തം

൨൯. ‘‘യാവതാ, ഭിക്ഖവേ, കാസികോസലാ, യാവതാ രഞ്ഞോ പസേനദിസ്സ കോസലസ്സ വിജിതം [വിജിതേ (സീ॰ ക॰)], രാജാ തത്ഥ പസേനദി കോസലോ അഗ്ഗമക്ഖായതി. രഞ്ഞോപി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പസേനദിസ്സ കോസലസ്സ അത്ഥേവ അഞ്ഞഥത്തം അത്ഥി വിപരിണാമോ. ഏവം പസ്സം, ഭിക്ഖവേ, സുതവാ അരിയസാവകോ തസ്മിമ്പി നിബ്ബിന്ദതി. തസ്മിം നിബ്ബിന്ദന്തോ അഗ്ഗേ വിരജ്ജതി, പഗേവ ഹീനസ്മിം.

‘‘യാവതാ, ഭിക്ഖവേ, ചന്ദിമസൂരിയാ പരിഹരന്തി ദിസാ ഭന്തി വിരോചമാനാ, താവ സഹസ്സധാ ലോകോ. തസ്മിം സഹസ്സധാ ലോകേ സഹസ്സം ചന്ദാനം സഹസ്സം സൂരിയാനം [സുരിയാനം (സീ॰ സ്യാ॰ കം॰ പീ॰)] സഹസ്സം സിനേരുപബ്ബതരാജാനം സഹസ്സം ജമ്ബുദീപാനം സഹസ്സം അപരഗോയാനാനം സഹസ്സം ഉത്തരകുരൂനം സഹസ്സം പുബ്ബവിദേഹാനം ചത്താരി മഹാസമുദ്ദസഹസ്സാനി ചത്താരി മഹാരാജസഹസ്സാനി സഹസ്സം ചാതുമഹാരാജികാനം സഹസ്സം താവതിംസാനം സഹസ്സം യാമാനം സഹസ്സം തുസിതാനം സഹസ്സം നിമ്മാനരതീനം സഹസ്സം പരനിമ്മിതവസവത്തീനം സഹസ്സം ബ്രഹ്മലോകാനം. യാവതാ, ഭിക്ഖവേ, സഹസ്സീ ലോകധാതു, മഹാബ്രഹ്മാ തത്ഥ അഗ്ഗമക്ഖായതി. മഹാബ്രഹ്മുനോപി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, അത്ഥേവ അഞ്ഞഥത്തം അത്ഥി വിപരിണാമോ. ഏവം പസ്സം, ഭിക്ഖവേ, സുതവാ അരിയസാവകോ തസ്മിമ്പി നിബ്ബിന്ദതി. തസ്മിം നിബ്ബിന്ദന്തോ അഗ്ഗേ വിരജ്ജതി, പഗേവ ഹീനസ്മിം.

‘‘ഹോതി സോ, ഭിക്ഖവേ, സമയോ യം അയം ലോകോ സംവട്ടതി. സംവട്ടമാനേ, ഭിക്ഖവേ, ലോകേ യേഭുയ്യേന സത്താ ആഭസ്സരസംവത്തനികാ [ആഭസ്സരവത്തനികാ (സീ॰ സ്യാ॰)] ഭവന്തി. തേ തത്ഥ ഹോന്തി മനോമയാ പീതിഭക്ഖാ സയംപഭാ അന്തലിക്ഖേചരാ സുഭട്ഠായിനോ ചിരം ദീഘമദ്ധാനം തിട്ഠന്തി. സംവട്ടമാനേ, ഭിക്ഖവേ, ലോകേ ആഭസ്സരാ ദേവാ അഗ്ഗമക്ഖായന്തി. ആഭസ്സരാനമ്പി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ദേവാനം അത്ഥേവ അഞ്ഞഥത്തം അത്ഥി വിപരിണാമോ. ഏവം പസ്സം, ഭിക്ഖവേ, സുതവാ അരിയസാവകോ തസ്മിമ്പി നിബ്ബിന്ദതി . തസ്മിം നിബ്ബിന്ദന്തോ അഗ്ഗേ വിരജ്ജതി, പഗേവ ഹീനസ്മിം.

[അ॰ നി॰ ൧൦.൨൫] ‘‘ദസയിമാനി, ഭിക്ഖവേ, കസിണായതനാനി. കതമാനി ദസ? പഥവീകസിണമേകോ സഞ്ജാനാതി ഉദ്ധം അധോ തിരിയം അദ്വയം അപ്പമാണം; ആപോകസിണമേകോ സഞ്ജാനാതി…പേ॰… തേജോകസിണമേകോ സഞ്ജാനാതി… വായോകസിണമേകോ സഞ്ജാനാതി… നീലകസിണമേകോ സഞ്ജാനാതി… പീതകസിണമേകോ സഞ്ജാനാതി… ലോഹിതകസിണമേകോ സഞ്ജാനാതി… ഓദാതകസിണമേകോ സഞ്ജാനാതി… ആകാസകസിണമേകോ സഞ്ജാനാതി… വിഞ്ഞാണകസിണമേകോ സഞ്ജാനാതി ഉദ്ധം അധോ തിരിയം അദ്വയം അപ്പമാണം. ഇമാനി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ദസ കസിണായതനാനി.

“ഏതദഗ്ഗം, ഭിക്ഖവേ, ഇമേസം ദസന്നം കസിണായതനാനം യദിദം വിഞ്ഞാണകസിണം ഏകോ സഞ്ജാനാതി ഉദ്ധം അധോ തിരിയം അദ്വയം അപ്പമാണം. ഏവംസഞ്ഞിനോപി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, സന്തി സത്താ. ഏവംസഞ്ഞീനമ്പി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, സത്താനം അത്ഥേവ അഞ്ഞഥത്തം അത്ഥി വിപരിണാമോ. ഏവം പസ്സം , ഭിക്ഖവേ, സുതവാ അരിയസാവകോ തസ്മിമ്പി നിബ്ബിന്ദതി. തസ്മിം നിബ്ബിന്ദന്തോ അഗ്ഗേ വിരജ്ജതി, പഗേവ ഹീനസ്മിം.

[ദീ॰ നി॰ ൩.൩൩൮, ൩൫൮; അ॰ നി॰ ൮.൬൫] “അട്ഠിമാനി, ഭിക്ഖവേ, അഭിഭായതനാനി. കതമാനി അട്ഠ? അജ്ഝത്തം രൂപസഞ്ഞീ ഏകോ ബഹിദ്ധാ രൂപാനി പസ്സതി പരിത്താനി സുവണ്ണദുബ്ബണ്ണാനി; ‘താനി അഭിഭുയ്യ ജാനാമി പസ്സാമീ’തി, ഏവംസഞ്ഞീ ഹോതി. ഇദം പഠമം അഭിഭായതനം.

“അജ്ഝത്തം രൂപസഞ്ഞീ ഏകോ ബഹിദ്ധാ രൂപാനി പസ്സതി അപ്പമാണാനി സുവണ്ണദുബ്ബണ്ണാനി; ‘താനി അഭിഭുയ്യ ജാനാമി പസ്സാമീ’തി, ഏവംസഞ്ഞീ ഹോതി. ഇദം ദുതിയം അഭിഭായതനം.

“അജ്ഝത്തം അരൂപസഞ്ഞീ ഏകോ ബഹിദ്ധാ രൂപാനി പസ്സതി പരിത്താനി സുവണ്ണദുബ്ബണ്ണാനി; ‘താനി അഭിഭുയ്യ ജാനാമി പസ്സാമീ’തി, ഏവംസഞ്ഞീ ഹോതി. ഇദം തതിയം അഭിഭായതനം.

“അജ്ഝത്തം അരൂപസഞ്ഞീ ഏകോ ബഹിദ്ധാ രൂപാനി പസ്സതി അപ്പമാണാനി സുവണ്ണദുബ്ബണ്ണാനി; ‘താനി അഭിഭുയ്യ ജാനാമി പസ്സാമീ’തി, ഏവംസഞ്ഞീ ഹോതി. ഇദം ചതുത്ഥം അഭിഭായതനം.

“അജ്ഝത്തം അരൂപസഞ്ഞീ ഏകോ ബഹിദ്ധാ രൂപാനി പസ്സതി നീലാനി നീലവണ്ണാനി നീലനിദസ്സനാനി നീലനിഭാസാനി. സേയ്യഥാപി നാമ ഉമാപുപ്ഫം നീലം നീലവണ്ണം നീലനിദസ്സനം നീലനിഭാസം, സേയ്യഥാ വാ പന തം വത്ഥം ബാരാണസേയ്യകം ഉഭതോഭാഗവിമട്ഠം നീലം നീലവണ്ണം നീലനിദസ്സനം നീലനിഭാസം; ഏവമേവം അജ്ഝത്തം അരൂപസഞ്ഞീ ഏകോ ബഹിദ്ധാ രൂപാനി പസ്സതി നീലാനി നീലവണ്ണാനി നീലനിദസ്സനാനി നീലനിഭാസാനി; ‘താനി അഭിഭുയ്യ ജാനാമി പസ്സാമീ’തി, ഏവംസഞ്ഞീ ഹോതി. ഇദം പഞ്ചമം അഭിഭായതനം.

“അജ്ഝത്തം അരൂപസഞ്ഞീ ഏകോ ബഹിദ്ധാ രൂപാനി പസ്സതി പീതാനി പീതവണ്ണാനി പീതനിദസ്സനാനി പീതനിഭാസാനി. സേയ്യഥാപി നാമ കണികാരപുപ്ഫം പീതം പീതവണ്ണം പീതനിദസ്സനം പീതനിഭാസം, സേയ്യഥാ വാ പന തം വത്ഥം ബാരാണസേയ്യകം ഉഭതോഭാഗവിമട്ഠം പീതം പീതവണ്ണം പീതനിദസ്സനം പീതനിഭാസം; ഏവമേവം അജ്ഝത്തം അരൂപസഞ്ഞീ ഏകോ ബഹിദ്ധാ രൂപാനി പസ്സതി പീതാനി പീതവണ്ണാനി പീതനിദസ്സനാനി പീതനിഭാസാനി; ‘താനി അഭിഭുയ്യ ജാനാമി പസ്സാമീ’തി, ഏവംസഞ്ഞീ ഹോതി. ഇദം ഛട്ഠം അഭിഭായതനം.

“അജ്ഝത്തം അരൂപസഞ്ഞീ ഏകോ ബഹിദ്ധാ രൂപാനി പസ്സതി ലോഹിതകാനി ലോഹിതകവണ്ണാനി ലോഹിതകനിദസ്സനാനി ലോഹിതകനിഭാസാനി. സേയ്യഥാപി നാമ ബന്ധുജീവകപുപ്ഫം ലോഹിതകം

ലോഹിതകവണ്ണം ലോഹിതകനിദസ്സനം ലോഹിതകനിഭാസം, സേയ്യഥാ വാ പന തം വത്ഥം ബാരാണസേയ്യകം ഉഭതോഭാഗവിമട്ഠം ലോഹിതകം ലോഹിതകവണ്ണം ലോഹിതകനിദസ്സനം ലോഹിതകനിഭാസം; ഏവമേവം അജ്ഝത്തം അരൂപസഞ്ഞീ ഏകോ ബഹിദ്ധാ രൂപാനി പസ്സതി ലോഹിതകാനി ലോഹിതകവണ്ണാനി ലോഹിതകനിദസ്സനാനി ലോഹിതകനിഭാസാനി; 'താനി അഭിഭുയ്യ ജാനാമി പസ്സാമീ'തി, ഏവംസഞ്ഞീ ഹോതി. ഇദം സത്തമം അഭിഭായതനം.

"അജ്ഝത്തം അരൂപസഞ്ഞീ ഏകോ ബഹിദ്ധാ രൂപാനി പസ്സതി ഓദാതാനി ഓദാതവണ്ണാനി ഓദാതനിദസ്സനാനി ഓദാതനിഭാസാനി. സേയ്യഥാപി നാമ ഓസധിതാരകാ ഓദാതാ ഓദാതവണ്ണാ ഓദാതനിദസ്സനാ ഓദാതനിഭാസാ, സേയ്യഥാ വാ പന തം വത്ഥം ബാരാണസേയ്യകം ഉഭതോഭാഗവിമട്ഠം ഓദാതം ഓദാതവണ്ണം ഓദാതനിദസ്സനം ഓദാതനിഭാസം; ഏവമേവം അജ്ഝത്തം അരൂപസഞ്ഞീ ഏകോ ബഹിദ്ധാ രൂപാനി പസ്സതി ഓദാതാനി ഓദാതവണ്ണാനി ഓദാതനിദസ്സനാനി ഓദാതനിഭാസാനി; 'താനി അഭിഭുയ്യ ജാനാമി പസ്സാമീ'തി, ഏവംസഞ്ഞീ ഹോതി. ഇദം അട്ഠമം അഭിഭായതനം. ഇമാനി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, അട്ഠ അഭിഭായതനാനി.

"ഏതദഗ്ഗം, ഭിക്ഖവേ, ഇമേസം അട്ഠന്നം അഭിഭായതനാനം യദിദം അജ്ഝത്തം അരൂപസഞ്ഞീ ഏകോ ബഹിദ്ധാ രൂപാനി പസ്സതി ഓദാതാനി ഓദാതവണ്ണാനി ഓദാതനിദസ്സനാനി ഓദാതനിഭാസാനി; 'താനി അഭിഭുയ്യ ജാനാമി പസ്സാമീ'തി, ഏവംസഞ്ഞീ ഹോതി. ഏവംസഞ്ഞിനോപി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, സന്തി സത്താ. ഏവംസഞ്ഞീനമ്പി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, സത്താനം അത്ഥേവ അഞ്ഞഥത്തം അത്ഥി വിപരിണാമോ. ഏവം പസ്സം, ഭിക്ഖവേ, സുതവാ അരിയസാവകോ തസ്മിമ്പി നിബ്ബിന്ദതി. തസ്മിം നിബ്ബിന്ദന്തോ അഗ്ഗേ വിരജ്ജതി, പഗേവ ഹീനസ്മിം.

"ചതസ്സോ ഇമാ, ഭിക്ഖവേ, പടിപദാ. കതമാ ചതസ്സോ? ദുക്ഖാ പടിപദാ ദന്ധാഭിഞ്ഞാ, ദുക്ഖാ പടിപദാ ഖിപ്പാഭിഞ്ഞാ, സുഖാ പടിപദാ ദന്ധാഭിഞ്ഞാ, സുഖാ പടിപദാ ഖിപ്പാഭിഞ്ഞാ - ഇമാ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ചതസ്സോ പടിപദാ.

"ഏതദഗ്ഗം, ഭിക്ഖവേ, ഇമാസം ചതുന്നം പടിപദാനം യദിദം സുഖാ പടിപദാ ഖിപ്പാഭിഞ്ഞാ. ഏവംപടിപന്നാപി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, സന്തി സത്താ. ഏവംപടിപന്നാനമ്പി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, സത്താനം അത്ഥേവ അഞ്ഞഥത്തം അത്ഥി വിപരിണാമോ. ഏവം പസ്സം, ഭിക്ഖവേ, സുതവാ അരിയസാവകോ തസ്മിമ്പി നിബ്ബിന്ദതി. തസ്മിം നിബ്ബിന്ദന്തോ അഗ്ഗേ വിരജ്ജതി, പഗേവ ഹീനസ്മിം.

"ചതസ്സോ ഇമാ, ഭിക്ഖവേ, സഞ്ഞാ. കതമാ ചതസ്സോ? പരിത്തമേകോ സഞ്ജാനാതി, മഹഗ്ഗതമേകോ സഞ്ജാനാതി, അപ്പമാണമേകോ സഞ്ജാനാതി, 'നത്ഥി കിഞ്ചീ'തി ആകിഞ്ചഞ്ഞായതനമേകോ സഞ്ജാനാതി - ഇമാ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ചതസ്സോ സഞ്ഞാ.

"ഏതദഗ്ഗം, ഭിക്ഖവേ, ഇമാസം ചതുന്നം സഞ്ഞാനം യദിദം 'നത്ഥി കിഞ്ചീ'തി ആകിഞ്ചഞ്ഞായതനമേകോ സഞ്ജാനാതി. ഏവംസഞ്ഞിനോപി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, സന്തി സത്താ. ഏവംസഞ്ഞീനമ്പി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, സത്താനം

അത്ഥേവ അഞ്ഞഥത്തം അത്ഥി വിപരിണാമോ. ഏവം പസ്സം, ഭിക്ഖവേ, സുതവാ അരിയസാവകോ തസ്മിമ്പി നിബ്ബിന്ദതി. തസ്മിം നിബ്ബിന്ദന്തോ അഗ്ഗേ വിരജ്ജതി, പഗേവ ഹീനസ്മിം.

''ഏതദഗ്ഗം , ഭിക്ഖവേ, ബാഹിരകാനം ദിട്ഠിഗതാനം യദിദം 'നോ ചസ്സം, നോ ച മേ സിയാ, ന ഭവിസ്സാമി, ന മേ ഭവിസ്സതീ'തി. ഏവംദിട്ഠിനോ, ഭിക്ഖവേ , ഏതം പാടികങ്ഖം - 'യാ ചായം ഭവേ അപ്പടികുല്യതാ, സാ ചസ്സ ന ഭവിസ്സതി; യാ ചായം ഭവനിരോധേ പാടികുല്യതാ, സാ ചസ്സ ന ഭവിസ്സതീ'തി. ഏവംദിട്ഠിനോപി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, സന്തി സത്താ. ഏവംദിട്ഠീനമ്പി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, സത്താനം അത്ഥേവ അഞ്ഞഥത്തം അത്ഥി വിപരിണാമോ. ഏവം പസ്സം, ഭിക്ഖവേ, സുതവാ അരിയസാവകോ തസ്മിമ്പി നിബ്ബിന്ദതി. തസ്മിം നിബ്ബിന്ദന്തോ അഗ്ഗേ വിരജ്ജതി, പഗേവ ഹീനസ്മിം.

''സന്തി, ഭിക്ഖവേ, ഏകേ സമണബ്രാഹ്മണാ പരമത്ഥവിസുദ്ധിം പഞ്ഞാപേന്തി. ഏതദഗ്ഗം, ഭിക്ഖവേ, പരമത്ഥവിസുദ്ധിം പഞ്ഞാപേന്താനം യദിദം സബ്ബസോ ആകിഞ്ചഞ്ഞായതനം സമതിക്കമ്മ നേവസഞ്ഞാനാസഞ്ഞായതനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. തേ തദഭിഞ്ഞായ തസ്സ സച്ഛികിരിയായ ധമ്മം ദേസേന്തി. ഏവംവാദിനോപി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, സന്തി സത്താ. ഏവംവാദീനമ്പി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, സത്താനം അത്ഥേവ അഞ്ഞഥത്തം അത്ഥി വിപരിണാമോ. ഏവം പസ്സം, ഭിക്ഖവേ, സുതവാ അരിയസാവകോ തസ്മിമ്പി നിബ്ബിന്ദതി. തസ്മിം നിബ്ബിന്ദന്തോ അഗ്ഗേ വിരജ്ജതി, പഗേവ ഹീനസ്മിം.

''സന്തി, ഭിക്ഖവേ, ഏകേ സമണബ്രാഹ്മണാ പരമദിട്ഠധമ്മനിബ്ബാനം പഞ്ഞാപേന്തി. ഏതദഗ്ഗം, ഭിക്ഖവേ, പരമദിട്ഠധമ്മനിബ്ബാനം പഞ്ഞാപേന്താനം യദിദം ഛന്നം ഫസ്സായതനാനം സമുദയഞ്ച അത്ഥങ്ഗമഞ്ച അസ്സാദഞ്ച ആദീനവഞ്ച നിസ്സരണഞ്ച യഥാഭൂതം വിദിത്വാ അനുപാദാ വിമോക്ഖോ. ഏവംവാദിം ഖോ മം, ഭിക്ഖവേ, ഏവമക്ഖായിം ഏകേ സമണബ്രാഹ്മണാ അസതാ തുച്ഛാ മുസാ അഭൂതേന അബ്ഭാചിക്ഖന്തി - 'സമണോ ഗോതമോ ന കാമാനം പരിഞ്ഞം പഞ്ഞാപേതി, ന രൂപാനം പരിഞ്ഞം പഞ്ഞാപേതി, ന വേദനാനം പരിഞ്ഞം പഞ്ഞാപേതീ'തി. കാമാനഞ്ചാഹം , ഭിക്ഖവേ, പരിഞ്ഞം പഞ്ഞാപേമി, രൂപാനഞ്ച പരിഞ്ഞം പഞ്ഞാപേമി, വേദനാനഞ്ച പരിഞ്ഞം പഞ്ഞാപേമി, ദിട്ഠേവ ധമ്മേ നിച്ഛാതോ നിബ്ബുതോ സീതിഭൂതോ അനുപാദാ പരിനിബ്ബാനം പഞ്ഞാപേമീ''തി. നവമം.

൧൦. ദുതിയകോസലസുത്തം

൩൦. ഏകം സമയം ഭഗവാ സാവത്ഥിയം വിഹരതി ജേതവനേ അനാഥപിണ്ഡികസ്സ ആരാമേ. തേന ഖോ പന സമയേന രാജാ പസേനദി കോസലോ ഉയ്യോധികാ നിവത്തോ ഹോതി വിജിതസങ്ഗാമോ ലദ്ധാധിപ്പായോ. അഥ ഖോ രാജാ പസേനദി കോസലോ യേന ആരാമോ തേന പായാസി. യാവതികാ യാനസ്സ ഭൂമി, യാനേന ഗന്ത്വാ യാനാ പച്ചോരോഹിത്വാ പത്തികോവ ആരാമം പാവിസി. തേന ഖോ പന സമയേന സമ്ബഹുലാ ഭിക്ഖൂ അബ്ഭോകാസേ ചങ്കമന്തി. അഥ ഖോ രാജാ പസേനദി കോസലോ യേന തേ ഭിക്ഖൂ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ തേ ഭിക്ഖൂ ഏതദവോച - ''കഹം നു ഖോ, ഭന്തേ, ഭഗവാ ഏതരഹി വിഹരതി അരഹം

സമ്മാസമ്ബുദ്ധോ. ദസ്സനകാമാ ഹി മയം, ഭന്തേ, തം ഭഗവന്തം അരഹന്തം സമ്മാസമ്ബുദ്ധ''ന്തി. ''ഏസോ, മഹാരാജ, വിഹാരോ സംവുതദ്വാരോ. തേന അപ്പസദ്ദോ ഉപസങ്കമിത്വാ അതരമാനോ ആലിന്ദം പവിസിത്വാ ഉക്കാസിത്വാ അഗ്ഗളം ആകോടേഹി; വിവരിസ്സതി തേ ഭഗവാ ദ്വാര''ന്തി.

അഥ ഖോ രാജാ പസേനദി കോസലോ യേന സോ വിഹാരോ സംവുതദ്വാരോ, തേന അപ്പസദ്ദോ ഉപസങ്കമിത്വാ അതരമാനോ ആലിന്ദം പവിസിത്വാ ഉക്കാസിത്വാ അഗ്ഗളം ആകോടേസി. വിവരി ഭഗവാ ദ്വാരം. അഥ ഖോ രാജാ പസേനദി കോസലോ വിഹാരം പവിസിത്വാ ഭഗവതോ പാദേസു സിരസാ നിപതിത്വാ ഭഗവതോ പാദാനി മുഖേന ച പരിചുമ്ബതി പാണീഹി ച പരിസമ്ബാഹതി നാമഞ്ച സാവേതി - ''രാജാഹം, ഭന്തേ, പസേനദി കോസലോ; രാജാഹം, ഭന്തേ , പസേനദി കോസലോ''തി.

''കം പന ത്വം, മഹാരാജ, അത്ഥവസം സമ്പസ്സമാനോ ഇമസ്മിം സരീരേ ഏവരൂപം പരമനിപച്ചകാരം കരോസി, മേത്തൂപഹാരം ഉപദംസേസീ''തി? ''കതഞ്ഞുതം ഖോ അഹം, ഭന്തേ, കതവേദിതം സമ്പസ്സമാനോ ഭഗവതി ഏവരൂപം പരമനിപച്ചകാരം കരോമി, മേത്തൂപഹാരം ഉപദംസേമി.

''ഭഗവാ ഹി, ഭന്തേ, ബഹുജനഹിതായ പടിപന്നോ ബഹുജനസുഖായ ബഹുനോ ജനസ്സ അരിയേ ഞായേ പതിട്ഠാപിതാ യദിദം കല്യാണധമ്മതായ കുസലധമ്മതായ. യമ്പി, ഭന്തേ, ഭഗവാ ബഹുജനഹിതായ പടിപന്നോ ബഹുജനസുഖായ ബഹുനോ ജനസ്സ അരിയേ ഞായേ പതിട്ഠാപിതാ യദിദം കല്യാണധമ്മതായ കുസലധമ്മതായ, ഇദമ്പി ഖോ അഹം, ഭന്തേ, അത്ഥവസം സമ്പസ്സമാനോ ഭഗവതി ഏവരൂപം പരമനിപച്ചകാരം കരോമി, മേത്തൂപഹാരം ഉപദംസേമി.

''പുന ചപരം, ഭന്തേ, ഭഗവാ സീലവാ വുദ്ധസീലോ അരിയസീലോ കുസലസീലോ കുസലസീലേന സമന്നാഗതോ. യമ്പി, ഭന്തേ, ഭഗവാ സീലവാ വുദ്ധസീലോ അരിയസീലോ കുസലസീലോ കുസലസീലേന സമന്നാഗതോ, ഇദമ്പി ഖോ അഹം, ഭന്തേ, അത്ഥവസം സമ്പസ്സമാനോ ഭഗവതി ഏവരൂപം പരമനിപച്ചകാരം കരോമി, മേത്തൂപഹാരം ഉപദംസേമി.

''പുന ചപരം, ഭന്തേ, ഭഗവാ ദീഘരത്തം ആരഞ്ഞികോ, അരഞ്ഞവനപത്ഥാനി പന്താനി സേനാസനാനി പടിസേവതി. യമ്പി, ഭന്തേ, ഭഗവാ ദീഘരത്തം ആരഞ്ഞികോ, അരഞ്ഞവനപത്ഥാനി പന്താനി സേനാസനാനി പടിസേവതി, ഇദമ്പി ഖോ അഹം, ഭന്തേ, അത്ഥവസം സമ്പസ്സമാനോ ഭഗവതി ഏവരൂപം പരമനിപച്ചകാരം കരോമി, മേത്തൂപഹാരം ഉപദംസേമി.

''പുന ചപരം, ഭന്തേ, ഭഗവാ സന്തുട്ഠോ ഇതരീതരചീവരപിണ്ഡപാതസേനാസനഗിലാനപച്ചയഭേസജ്ജപരിക്ഖാരേന. യമ്പി, ഭന്തേ, ഭഗവാ സന്തുട്ഠോ ഇതരീതരചീവരപിണ്ഡപാതസേനാസനഗിലാനപച്ചയഭേസജ്ജപരിക്ഖാരേന, ഇദമ്പി ഖോ അഹം, ഭന്തേ, അത്ഥവസം സമ്പസ്സമാനോ ഭഗവതി ഏവരൂപം പരമനിപച്ചകാരം കരോമി, മേത്തൂപഹാരം ഉപദംസേമി. ''പുന ചപരം, ഭന്തേ, ഭഗവാ ആഹുനേയ്യോ പാഹുനേയ്യോ ദക്ഖിണേയ്യോ അഞ്ജലികരണീയോ അനുത്തരം പുഞ്ഞക്ഖേത്തം ലോകസ്സ. യമ്പി, ഭന്തേ, ഭഗവാ ആഹുനേയ്യോ

പാഹുനേയ്യോ ദക്ഖിണേയ്യോ അഞ്ജലികരണീയോ അനുത്തരം പുഞ്ഞക്ഖേത്തം ലോകസ്സ, ഇദമ്പി ഖോ അഹം, ഭന്തേ, അത്ഥവസം സമ്പസ്സമാനോ ഭഗവതി ഏവരൂപം പരമനിപച്ചകാരം കരോമി, മേത്തൂപഹാരം ഉപദംസേമി.

“പുന ചപരം, ഭന്തേ, ഭഗവാ യായം കഥാ അഭിസല്ലേഖികാ ചേതോവിവരണസപ്പായാ, സേയ്യഥിദം - അപ്പിച്ഛകഥാ സന്തുട്ഠികഥാ പവിവേകകഥാ അസംസഗ്ഗകഥാ വീരിയാരമ്ഭകഥാ സീലകഥാ സമാധികഥാ പഞ്ഞാകഥാ വിമുത്തികഥാ വിമുത്തിഞാണദസ്സനകഥാ, ഏവരൂപായ കഥായ നികാമലാഭീ അകിച്ഛലാഭീ അകസിരലാഭീ. യമ്പി, ഭന്തേ, ഭഗവാ യായം കഥാ അഭിസല്ലേഖികാ ചേതോവിവരണസപ്പായാ, സേയ്യഥിദം - അപ്പിച്ഛകഥാ...പേ॰... വിമുത്തിഞാണദസ്സനകഥാ, ഏവരൂപായ കഥായ നികാമലാഭീ അകിച്ഛലാഭീ അകസിരലാഭീ, ഇദമ്പി ഖോ അഹം, ഭന്തേ, അത്ഥവസം സമ്പസ്സമാനോ ഭഗവതി ഏവരൂപം പരമനിപച്ചകാരം കരോമി, മേത്തൂപഹാരം ഉപദംസേമി.

“പുന ചപരം, ഭന്തേ, ഭഗവാ ചതുന്നം ഝാനാനം ആഭിചേതസികാനം ദിട്ഠധമ്മസുഖവിഹാരാനം നികാമലാഭീ അകിച്ഛലാഭീ അകസിരലാഭീ. യമ്പി, ഭന്തേ, ഭഗവാ ചതുന്നം ഝാനാനം ആഭിചേതസികാനം ദിട്ഠധമ്മസുഖവിഹാരാനം നികാമലാഭീ അകിച്ഛലാഭീ അകസിരലാഭീ, ഇദമ്പി ഖോ അഹം, ഭന്തേ, അത്ഥവസം സമ്പസ്സമാനോ ഭഗവതി ഏവരൂപം പരമനിപച്ചകാരം കരോമി, മേത്തൂപഹാരം ഉപദംസേമി.

“പുന ചപരം, ഭന്തേ, ഭഗവാ അനേകവിഹിതം പുബ്ബേനിവാസം അനുസ്സരതി, സേയ്യഥിദം - ഏകമ്പി ജാതിം ദ്വേപി ജാതിയോ തിസ്സോപി ജാതിയോ ചതസ്സോപി ജാതിയോ പഞ്ചപി ജാതിയോ ദസപി ജാതിയോ വീസമ്പി ജാതിയോ തിംസമ്പി ജാതിയോ ചത്താലീസമ്പി ജാതിയോ പഞ്ഞാസമ്പി ജാതിയോ ജാതിസതമ്പി ജാതിസഹസ്സമ്പി ജാതിസതസഹസ്സമ്പി അനേകേപി സംവട്ടകപ്പേ അനേകേപി വിവട്ടകപ്പേ അനേകേപി സംവട്ടവിവട്ടകപ്പേ - ‘അമുത്രാസിം ഏവംനാമോ ഏവംഗോത്തോ ഏവംവണ്ണോ ഏവമാഹാരോ ഏവംസുഖദുക്ഖപ്പടിസംവേദീ ഏവമായുപരിയന്തോ, സോ തതോ ചുതോ അമുത്ര ഉദപാദിം; തത്രാപാസിം ഏവംനാമോ ഏവംഗോത്തോ ഏവംവണ്ണോ ഏവമാഹാരോ ഏവംസുഖദുക്ഖപ്പടിസംവേദീ ഏവമായുപരിയന്തോ, സോ തതോ ചുതോ ഇധൂപപന്നോ’തി. ഇതി സാകാരം സഉദ്ദേസം അനേകവിഹിതം പുബ്ബേനിവാസം അനുസ്സരതി. യമ്പി, ഭന്തേ, ഭഗവാ അനേകവിഹിതം പുബ്ബേനിവാസം അനുസ്സരതി, സേയ്യഥിദം - ഏകമ്പി ജാതിം ദ്വേപി ജാതിയോ... പേ॰... ഇതി സാകാരം സഉദ്ദേസം അനേകവിഹിതം പുബ്ബേനിവാസം അനുസ്സരതി, ഇദമ്പി ഖോ അഹം, ഭന്തേ, അത്ഥവസം സമ്പസ്സമാനോ ഭഗവതി ഏവരൂപം പരമനിപച്ചകാരം കരോമി, മേത്തൂപഹാരം ഉപദംസേമി.

“പുന ചപരം, ഭന്തേ, ഭഗവാ ദിബ്ബേന ചക്ഖുനാ വിസുദ്ധേന അതിക്കന്തമാനുസകേന സത്തേ പസ്സതി ചവമാനേ ഉപപജ്ജമാനേ ഹീനേ പണീതേ സുവണ്ണേ ദുബ്ബണ്ണേ, സുഗതേ ദുഗ്ഗതേ യഥാകമ്മൂപഗേ സത്തേ പജാനാതി - ‘ഇമേ വത ഭോന്തോ സത്താ കായദുച്ചരിതേന സമന്നാഗതാ വചീദുച്ചരിതേന സമന്നാഗതാ മനോദുച്ചരിതേന സമന്നാഗതാ അരിയാനം ഉപവാദകാ മിച്ഛാദിട്ഠികാ മിച്ഛാദിട്ഠികമ്മസമാദാനാ, തേ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ അപായം ദുഗ്ഗതിം വിനിപാതം നിരയം ഉപപന്നാ; ഇമേ വാ പന

ഭോന്തോ സത്താ കായസുചരിതേന സമന്നാഗതാ വചീസുചരിതേന സമന്നാഗതാ മനോസുചരിതേന സമന്നാഗതാ അരിയാനം അനുപവാദകാ സമ്മാദിട്ഠികാ സമ്മാദിട്ഠികമ്മസമാദാനാ, തേ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ സുഗതിം സഗ്ഗം ലോകം ഉപപന്നാ'തി, ഇതി ദിബ്ബേന ചക്ഖുനാ വിസുദ്ധേന അതിക്കന്തമാനുസകേന സത്തേ പസ്സതി...പേ... യഥാകമ്മൂപഗേ സത്തേ പജാനാതി. യമ്പി, ഭന്തേ, ഭഗവാ ദിബ്ബേന ചക്ഖുനാ വിസുദ്ധേന അതിക്കന്തമാനുസകേന...പേ... യഥാകമ്മൂപഗേ സത്തേ പജാനാതി, ഇദമ്പി ഖോ അഹം, ഭന്തേ, അത്ഥവസം സമ്പസ്സമാനോ ഭഗവതി ഏവരൂപം പരമനിപച്ചകാരം കരോമി, മേത്തൂപഹാരം ഉപദംസേമി.

"പുന ചപരം, ഭന്തേ, ഭഗവാ ആസവാനം ഖയാ അനാസവം ചേതോവിമുത്തിം പഞ്ഞാവിമുത്തിം ദിട്ഠേവ ധമ്മേ സയം അഭിഞ്ഞാ സച്ഛികത്വാ ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. യമ്പി, ഭന്തേ, ഭഗവാ ആസവാനം ഖയാ അനാസവം ചേതോവിമുത്തിം...പേ... സച്ഛികത്വാ ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി, ഇദമ്പി ഖോ അഹം, ഭന്തേ, അത്ഥവസം സമ്പസ്സമാനോ ഭഗവതി ഏവരൂപം പരമനിപച്ചകാരം കരോമി, മേത്തൂപഹാരം ഉപദംസേമി.

"ഹന്ദ ച ദാനി മയം, ഭന്തേ, ഗച്ഛാമ. ബഹുകിച്ചാ മയം ബഹുകരണീയാ"തി. "യസ്സ ദാനി ത്വം, മഹാരാജ, കാലം മഞ്ഞസീ"തി. അഥ ഖോ രാജാ പസേനദി കോസലോ ഉട്ഠായാസനാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ പദക്ഖിണം കത്വാ പക്കാമീതി. ദസമം.

മഹാവഗ്ഗോ തതിയോ.

തസ്സുദ്ദാനം -

സീഹാധിവുത്തി കായേന, ചുന്ദേന കസിണേന ച;
കാളീ ച ദ്വേ മഹാപഞ്ഹാ, കോസലേഹി പരേ ദുവേതി.

൪. ഉപാലിവഗ്ഗോ

൧. ഉപാലിസുത്തം

൩൧. അഥ ഖോ ആയസ്മാ ഉപാലി യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നോ ഖോ ആയസ്മാ ഉപാലി ഭഗവന്തം ഏതദവോച - ''കതി നു ഖോ, ഭന്തേ, അത്ഥവസേ പടിച്ച തഥാഗതേന സാവകാനം സിക്ഖാപദം പഞ്ഞത്തം, പാതിമോക്ഖം ഉദ്ദിട്ഠ''ന്തി?

''ദസ ഖോ, ഉപാലി, അത്ഥവസേ പടിച്ച തഥാഗതേന സാവകാനം സിക്ഖാപദം പഞ്ഞത്തം, പാതിമോക്ഖം ഉദ്ദിട്ഠം. കതമേ ദസ? സങ്ഘസുട്ഠുതായ, സങ്ഘഫാസുതായ, ദുമ്മങ്കൂനം പുഗ്ഗലാനം നിഗ്ഗഹായ, പേസലാനം ഭിക്ഖൂനം ഫാസുവിഹാരായ, ദിട്ഠധമ്മികാനം ആസവാനം സംവരായ, സമ്പരായികാനം ആസവാനം പടിഘാതായ, അപ്പസന്നാനം പസാദായ, പസന്നാനം ഭിയ്യോഭാവായ, സദ്ധമ്മട്ഠിതിയാ, വിനയാനുഗ്ഗഹായ - ഇമേ ഖോ, ഉപാലി, ദസ അത്ഥവസേ പടിച്ച തഥാഗതേന സാവകാനം സിക്ഖാപദം പഞ്ഞത്തം, പാതിമോക്ഖം ഉദ്ദിട്ഠ''ന്തി. പഠമം.

൨. പാതിമോക്ഖട്ഠപനാസുത്തം

൩൨. ''കതി നു ഖോ, ഭന്തേ, പാതിമോക്ഖട്ഠപനാ''തി? ''ദസ ഖോ, ഉപാലി, പാതിമോക്ഖട്ഠപനാ. കതമേ ദസ? പാരാജികോ തസ്സം പരിസായം നിസിന്നോ ഹോതി , പാരാജികകഥാ വിപ്പകതാ ഹോതി, അനുപസമ്പന്നോ തസ്സം പരിസായം നിസിന്നോ ഹോതി, അനുപസമ്പന്നകഥാ വിപ്പകതാ ഹോതി, സിക്ഖം പച്ചക്ഖാതകോ തസ്സം പരിസായം നിസിന്നോ ഹോതി, സിക്ഖം പച്ചക്ഖാതകകഥാ വിപ്പകതാ ഹോതി, പണ്ഡകോ തസ്സം പരിസായം നിസിന്നോ ഹോതി, പണ്ഡകകഥാ വിപ്പകതാ ഹോതി, ഭിക്ഖുനിദൂസകോ തസ്സം പരിസായം നിസിന്നോ ഹോതി, ഭിക്ഖുനിദൂസകകഥാ വിപ്പകതാ ഹോതി - ഇമേ ഖോ, ഉപാലി, ദസ പാതിമോക്ഖട്ഠപനാ''തി. ദുതിയം.

൩. ഉബ്ബാഹികാസുത്തം

൩൩. [ചൂളവ॰ ൨൩൧] ''കതിഹി നു ഖോ, ഭന്തേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു ഉബ്ബാഹികായ സമ്മന്നിതബ്ബോ''തി? ''ദസഹി ഖോ, ഉപാലി, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു ഉബ്ബാഹികായ സമ്മന്നിതബ്ബോ. കതമേഹി ദസഹി? ഇധുപാലി, ഭിക്ഖു സീലവാ ഹോതി; പാതിമോക്ഖസംവരസംവുതോ വിഹരതി ആചാരഗോചരസമ്പന്നോ അണുമത്തേസു വജ്ജേസു ഭയദസ്സാവീ, സമാദായ സിക്ഖതി സിക്ഖാപദേസു; ബഹുസ്സുതോ ഹോതി സുതധരോ സുതസന്നിചയോ, യേ തേ ധമ്മാ ആദികല്യാണാ മജ്ഝേകല്യാണാ പരിയോസാനകല്യാണാ സാത്ഥം സബ്യഞ്ജനം [സത്ഥാ സബ്യഞ്ജനാ (സീ॰) ഏവമുപരിപി] കേവലപരിപുണ്ണം പരിസുദ്ധം ബ്രഹ്മചരിയം അഭിവദന്തി, തഥാരൂപാസ്സ ധമ്മാ ബഹുസ്സുതാ ഹോന്തി ധാതാ വചസാ പരിചിതാ മനസാനുപേക്ഖിതാ ദിട്ഠിയാ സുപ്പടിവിദ്ധാ; ഉഭയാനി ഖോ പനസ്സ പാതിമോക്ഖാനി വിത്ഥാരേന സ്വാഗതാനി ഹോന്തി സുവിഭത്താനി

സുപ്പവത്തീനി സുവിനിച്ഛിതാനി സുത്തസോ അനുബ്യഞ്ജനസോ; വിനയേ ഖോ പന ഠിതോ ഹോതി അസംഹീരോ; പടിബലോ ഹോതി ഉഭോ അത്ഥപച്ചത്ഥികേ സഞ്ഞാപേതും പഞ്ഞാപേതും നിജ്ഝാപേതും പേക്ഖേതും പസാദേതും; അധികരണസമുപ്പാദവൂപസമകുസലോ ഹോതി - അധികരണം ജാനാതി; അധികരണസമുദയം ജാനാതി; അധികരണനിരോധം ജാനാതി; അധികരണനിരോധഗാമിനിം പടിപദം ജാനാതി. ഇമേഹി ഖോ, ഉപാലി, ദസഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു ഉബ്ബാഹികായ സമ്മന്നിതബ്ബോ''തി. തതിയം.

൪. ഉപസമ്പദാസുത്തം

൩൪. ''കതിഹി നു ഖോ, ഭന്തേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതേന ഭിക്ഖുനാ ഉപസമ്പാദേതബ്ബ''ന്തി? ''ദസഹി ഖോ, ഉപാലി, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതേന ഭിക്ഖുനാ ഉപസമ്പാദേതബ്ബം. കതമേഹി ദസഹി? ഇധുപാലി, ഭിക്ഖു സീലവാ ഹോതി, പാതിമോക്ഖസംവരസംവുതോ വിഹരതി ആചാരഗോചരസമ്പന്നോ അണുമത്തേസു വജ്ജേസു ഭയദസ്സാവീ, സമാദായ സിക്ഖതി സിക്ഖാപദേസു; ബഹുസ്സുതോ ഹോതി സുതധരോ സുതസന്നിചയോ, യേ തേ ധമ്മാ ആദികല്യാണാ മജ്ഝേകല്യാണാ പരിയോസാനകല്യാണാ സാത്ഥം സബ്യഞ്ജനം കേവലപരിപുണ്ണം പരിസുദ്ധം ബ്രഹ്മചരിയം അഭിവദന്തി, തഥാരൂപാസ്സ ധമ്മാ ബഹുസ്സുതാ ഹോന്തി ധാതാ വചസാ പരിചിതാ മനസാനുപേക്ഖിതാ ദിട്ഠിയാ സുപ്പടിവിദ്ധാ; പാതിമോക്ഖം ഖോ പനസ്സ വിത്ഥാരേന സ്വാഗതം ഹോതി സുവിഭത്തം സുപ്പവത്തം സുവിനിച്ഛിതം സുത്തസോ അനുബ്യഞ്ജനസോ; പടിബലോ ഹോതി ഗിലാനം ഉപട്ഠാതും വാ ഉപട്ഠാപേതും വാ; പടിബലോ ഹോതി അനഭിരതിം വൂപകാസേതും വാ വൂപകാസാപേതും വാ; പടിബലോ ഹോതി ഉപ്പന്നം കുക്കുച്ചം ധമ്മതോ വിനോദേതും; പടിബലോ ഹോതി ഉപ്പന്നം ദിട്ഠിഗതം ധമ്മതോ വിവേചേതും; പടിബലോ ഹോതി അധിസീലേ സമാദപേതും; പടിബലോ ഹോതി അധിചിത്തേ സമാദപേതും; പടിബലോ ഹോതി അധിപഞ്ഞായ സമാദപേതും. ഇമേഹി ഖോ, ഉപാലി, ദസഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതേന ഭിക്ഖുനാ ഉപസമ്പാദേതബ്ബ''ന്തി. ചതുത്ഥം.

൫. നിസ്സയസുത്തം

൩൫. ''കതിഹി നു ഖോ, ഭന്തേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതേന ഭിക്ഖുനാ നിസ്സയോ ദാതബ്ബോ''തി? ''ദസഹി ഖോ, ഉപാലി, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതേന ഭിക്ഖുനാ നിസ്സയോ ദാതബ്ബോ. കതമേഹി ദസഹി? ഇധുപാലി, ഭിക്ഖു സീലവാ ഹോതി...പേ॰... സമാദായ സിക്ഖതി സിക്ഖാപദേസു; ബഹുസ്സുതോ ഹോതി...പേ॰... ദിട്ഠിയാ സുപ്പടിവിദ്ധാ; പാതിമോക്ഖം ഖോ പനസ്സ വിത്ഥാരേന സ്വാഗതം ഹോതി സുവിഭത്തം സുപ്പവത്തം സുവിനിച്ഛിതം സുത്തസോ അനുബ്യഞ്ജനസോ; പടിബലോ ഹോതി ഗിലാനം ഉപട്ഠാതും വാ ഉപട്ഠാപേതും വാ; പടിബലോ ഹോതി അനഭിരതിം വൂപകാസേതും വാ വൂപകാസാപേതും വാ; പടിബലോ ഹോതി ഉപ്പന്നം കുക്കുച്ചം ധമ്മതോ വിനോദേതും; പടിബലോ ഹോതി ഉപ്പന്നം ദിട്ഠിഗതം ധമ്മതോ വിവേചേതും; പടിബലോ ഹോതി അധിസീലേ...പേ॰... അധിചിത്തേ... അധിപഞ്ഞായ സമാദപേതും. ഇമേഹി ഖോ, ഉപാലി, ദസഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതേന ഭിക്ഖുനാ നിസ്സയോ ദാതബ്ബോ''തി. പഞ്ചമം.

൬. സാമണേരസുത്തം

൩൬. "കതിഹി നു ഖോ, ഭന്തേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതേന ഭിക്ഖുനാ സാമണേരോ ഉപട്ഠാപേതബ്ബോ"തി? "ദസഹി ഖോ, ഉപാലി, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതേന ഭിക്ഖുനാ സാമണേരോ ഉപട്ഠാപേതബ്ബോ. കതമേഹി ദസഹി? ഇധുപാലി, ഭിക്ഖു സീലവാ ഹോതി...പേ.... സമാദായ സിക്ഖതി സിക്ഖാപദേസു; ബഹുസ്സുതോ ഹോതി...പേ.... ദിട്ഠിയാ സുപ്പടിവിദ്ധാ; പാതിമോക്ഖം ഖോ പനസ്സ വിത്ഥാരേന സ്വാഗതം ഹോതി സുവിഭത്തം സുപ്പവത്തം സുവിനിച്ഛിതം സുത്തസോ അനുബ്യഞ്ജനസോ; പടിബലോ ഹോതി ഗിലാനം ഉപട്ഠാതും വാ ഉപട്ഠാപേതും വാ; പടിബലോ ഹോതി അനഭിരതിം വൂപകാസേതും വാ വൂപകാസാപേതും വാ; പടിബലോ ഹോതി ഉപ്പന്നം കുക്കുച്ചം ധമ്മതോ വിനോദേതും; പടിബലോ ഹോതി ഉപ്പന്നം ദിട്ഠിഗതം ധമ്മതോ വിവേചേതും; പടിബലോ ഹോതി അധിസീലേ സമാദപേതും; പടിബലോ ഹോതി അധിചിത്തേ സമാദപേതും; പടിബലോ ഹോതി അധിപഞ്ഞായ സമാദപേതും. ഇമേഹി ഖോ, ഉപാലി, ദസഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതേന ഭിക്ഖുനാ സാമണേരോ ഉപട്ഠാപേതബ്ബോ"തി. ഛട്ഠം.

൭. സങ്ഘഭേദസുത്തം

൩൭. "'സങ്ഘഭേദോ സങ്ഘഭേദോ'തി, ഭന്തേ, വുച്ചതി. കിത്താവതാ നു ഖോ, ഭന്തേ, സങ്ഘോ ഭിന്നോ ഹോതീ"തി? "ഇധുപാലി, ഭിക്ഖൂ അധമ്മം ധമ്മോതി ദീപേന്തി, ധമ്മം അധമ്മോതി ദീപേന്തി, അവിനയം വിനയോതി ദീപേന്തി, വിനയം അവിനയോതി ദീപേന്തി, അഭാസിതം അലപിതം തഥാഗതേന ഭാസിതം ലപിതം തഥാഗതേനാതി ദീപേന്തി, ഭാസിതം ലപിതം തഥാഗതേന അഭാസിതം അലപിതം തഥാഗതേനാതി ദീപേന്തി, അനാചിണ്ണം തഥാഗതേന ആചിണ്ണം തഥാഗതേനാതി ദീപേന്തി, ആചിണ്ണം തഥാഗതേന അനാചിണ്ണം തഥാഗതേനാതി ദീപേന്തി, അപഞ്ഞത്തം തഥാഗതേന പഞ്ഞത്തം തഥാഗതേനാതി ദീപേന്തി , പഞ്ഞത്തം തഥാഗതേന അപഞ്ഞത്തം തഥാഗതേനാതി ദീപേന്തി. തേ ഇമേഹി ദസഹി വത്ഥൂഹി അവകസ്സന്തി അപകസ്സന്തി ആവേനി [ആവേനിം (ചൂളവ॰ ൩൫൨) ആവേണി, ആവേണികം (തത്ഥേവ അട്ഠകഥായ)] കമ്മാനി കരോന്തി ആവേനി പാതിമോക്ഖം ഉദ്ദിസന്തി. എത്താവതാ ഖോ, ഉപാലി, സങ്ഘോ ഭിന്നോ ഹോതീ"തി. സത്തമം.

൮. സങ്ഘസാമഗ്ഗീസുത്തം

൩൮. [ചൂളവ॰ ൩൫൩] "'സങ്ഘസാമഗ്ഗീ സങ്ഘസാമഗ്ഗീ'തി, ഭന്തേ, വുച്ചതി. കിത്താവതാ നു ഖോ, ഭന്തേ, സങ്ഘോ സമഗ്ഗോ ഹോതീ"തി? "ഇധുപാലി, ഭിക്ഖൂ അധമ്മം അധമ്മോതി ദീപേന്തി, ധമ്മം ധമ്മോതി ദീപേന്തി, അവിനയം അവിനയോതി ദീപേന്തി, വിനയം വിനയോതി ദീപേന്തി, അഭാസിതം അലപിതം തഥാഗതേന അഭാസിതം അലപിതം തഥാഗതേനാതി ദീപേന്തി, ഭാസിതം ലപിതം തഥാഗതേന ഭാസിതം ലപിതം തഥാഗതേനാതി ദീപേന്തി, അനാചിണ്ണം തഥാഗതേന അനാചിണ്ണം തഥാഗതേനാതി ദീപേന്തി, ആചിണ്ണം തഥാഗതേന ആചിണ്ണം തഥാഗതേനാതി ദീപേന്തി, അപഞ്ഞത്തം തഥാഗതേന അപഞ്ഞത്തം തഥാഗതേനാതി ദീപേന്തി, പഞ്ഞത്തം തഥാഗതേന പഞ്ഞത്തം തഥാഗതേനാതി ദീപേന്തി. തേ ഇമേഹി ദസഹി വത്ഥൂഹി ന അവകസ്സന്തി ന അപകസ്സന്തി ന ആവേനി കമ്മാനി കരോന്തി ന ആവേനി പാതിമോക്ഖം

ഉദ്ദിസന്തി. എത്താവതാ ഖോ, ഉപാലി, സങ്ഘോ സമഗ്ഗോ ഹോതീ''തി. അട്ഠമം.

൯. പഠമആനന്ദസുത്തം

൩൯. അഥ ഖോ ആയസ്മാ ആനന്ദോ യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നോ ഖോ ആയസ്മാ ആനന്ദോ ഭഗവന്തം ഏതദവോച - '''സങ്ഘഭേദോ സങ്ഘഭേദോ'തി, ഭന്തേ, വുച്ചതി. കിത്താവതാ നു ഖോ, ഭന്തേ, സങ്ഘോ ഭിന്നോ ഹോതീ''തി ? ''ഇധാനന്ദ, ഭിക്ഖൂ അധമ്മം ധമ്മോതി ദീപേന്തി, ധമ്മം അധമ്മോതി ദീപേന്തി, അവിനയം വിനയോതി ദീപേന്തി...പേ॰... പഞ്ഞത്തം തഥാഗതേന അപഞ്ഞത്തം തഥാഗതേനാതി ദീപേന്തി. തേ ഇമേഹി ദസഹി വത്ഥൂഹി അവകസ്സന്തി അപകസ്സന്തി ആവേനി കമ്മാനി കരോന്തി ആവേനി പാതിമോക്ഖം ഉദ്ദിസന്തി. എത്താവതാ ഖോ, ആനന്ദ, സങ്ഘോ ഭിന്നോ ഹോതീ''തി.

''സമഗ്ഗം പന, ഭന്തേ, സങ്ഘം ഭിന്ദിത്വാ കിം സോ പസവതീ''തി? ''കപ്പട്ഠികം, ആനന്ദ, കിബ്ബിസം പസവതീ''തി. ''കിം പന, ഭന്തേ, കപ്പട്ഠികം കിബ്ബിസ''ന്തി? ''കപ്പം, ആനന്ദ, നിരയമ്ഹി പച്ചതീതി -

''ആപായികോ നേരയികോ, കപ്പട്ഠോ സങ്ഘഭേദകോ;
വഗ്ഗരതോ അധമ്മട്ഠോ, യോഗക്ഖേമാ പധംസതി;
സങ്ഘം സമഗ്ഗം ഭിന്ദിത്വാ [ഭേത്വാന (സീ॰ സ്യാ॰), ഭിത്വാന (ക॰) ചൂളവ॰ ൩൫൪; ഇതിവു॰ ൧൮; കഥാവ॰ ൬൫൭] കപ്പം നിരയമ്ഹി പച്ചതീ''തി.
നവമം;

൧൦. ദുതിയആനന്ദസുത്തം

൪൦. '''സങ്ഘസാമഗ്ഗീ സങ്ഘസാമഗ്ഗീ'തി, ഭന്തേ, വുച്ചതി. കിത്താവതാ നു ഖോ, ഭന്തേ, സങ്ഘോ സമഗ്ഗോ ഹോതീ''തി? ''ഇധാനന്ദ, ഭിക്ഖൂ അധമ്മം അധമ്മോതി ദീപേന്തി, ധമ്മം ധമ്മോതി ദീപേന്തി, അവിനയം അവിനയോതി ദീപേന്തി , വിനയം വിനയോതി ദീപേന്തി, അഭാസിതം അലപിതം തഥാഗതേന അഭാസിതം അലപിതം തഥാഗതേനാതി ദീപേന്തി, ഭാസിതം ലപിതം തഥാഗതേന ഭാസിതം ലപിതം തഥാഗതേനാതി ദീപേന്തി, അനാചിണ്ണം തഥാഗതേന അനാചിണ്ണം തഥാഗതേനാതി ദീപേന്തി, ആചിണ്ണം തഥാഗതേന ആചിണ്ണം തഥാഗതേനാതി ദീപേന്തി, അപഞ്ഞത്തം തഥാഗതേന അപഞ്ഞത്തം തഥാഗതേനാതി ദീപേന്തി, പഞ്ഞത്തം തഥാഗതേന പഞ്ഞത്തം തഥാഗതേനാതി ദീപേന്തി. തേ ഇമേഹി ദസഹി വത്ഥൂഹി ന അവകസ്സന്തി ന അപകസ്സന്തി ന ആവേനി കമ്മാനി കരോന്തി ന ആവേനി പാതിമോക്ഖം ഉദ്ദിസന്തി. എത്താവതാ ഖോ, ആനന്ദ, സങ്ഘോ സമഗ്ഗോ ഹോതീ''തി.

''ഭിന്നം പന, ഭന്തേ, സങ്ഘം സമഗ്ഗം കത്വാ കിം സോ പസവതീ''തി? ''ബ്രഹ്മം, ആനന്ദ, പുഞ്ഞം പസവതീ''തി. ''കിം പന, ഭന്തേ, ബ്രഹ്മം പുഞ്ഞ''ന്തി? ''കപ്പം, ആനന്ദ, സഗ്ഗമ്ഹി മോദതീതി -

''സുഖാ സങ്ഘസ്സ സാമഗ്ഗീ, സമഗ്ഗാനഞ്ച അനുഗ്ഗഹോ;

സമഗ്ഗരതോ ധമ്മട്ഠോ, യോഗക്ഖേമാ ന ധംസതി;
സങ്ഘം സമഗ്ഗം കത്വാന, കപ്പം സഗ്ഗമ്ഹി മോദതീ''തി. ദസമം;

ഉപാലിവഗ്ഗോ ചതുത്ഥോ.

തസ്സുദ്ദാനം -

ഉപാലി ഠപനാ ഉബ്ബാഹോ, ഉപസമ്പദനിസ്സയാ;
സാമണേരോ ച ദ്വേ ഭേദാ, ആനന്ദേഹി പരേ ദുവേതി.

൫. അക്കോസവഗ്ഗോ

൧. വിവാദസുത്തം

൪൧. അഥ ഖോ ആയസ്മാ ഉപാലി യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നോ ഖോ ആയസ്മാ ഉപാലി ഭഗവന്തം ഏതദവോച - ‘‘കോ നു ഖോ, ഭന്തേ, ഹേതു കോ പച്ചയോ, യേന സങ്ഘേ ഭണ്ഡനകലഹവിഗ്ഗഹവിവാദാ ഉപ്പജ്ജന്തി, ഭിക്ഖൂ ച ന ഫാസു [ഫാസും (?)] വിഹരന്തീ’’തി? ‘‘ഇധുപാലി, ഭിക്ഖൂ അധമ്മം ധമ്മോതി ദീപേന്തി, ധമ്മം അധമ്മോതി ദീപേന്തി, അവിനയം വിനയോതി ദീപേന്തി, വിനയം അവിനയോതി ദീപേന്തി, അഭാസിതം അലപിതം തഥാഗതേന ഭാസിതം ലപിതം തഥാഗതേനാതി ദീപേന്തി, ഭാസിതം ലപിതം തഥാഗതേന അഭാസിതം അലപിതം തഥാഗതേനാതി ദീപേന്തി, അനാചിണ്ണം തഥാഗതേന ആചിണ്ണം തഥാഗതേനാതി ദീപേന്തി, ആചിണ്ണം തഥാഗതേന അനാചിണ്ണം തഥാഗതേനാതി ദീപേന്തി, അപഞ്ഞത്തം തഥാഗതേന പഞ്ഞത്തം തഥാഗതേനാതി ദീപേന്തി, പഞ്ഞത്തം തഥാഗതേന അപഞ്ഞത്തം തഥാഗതേനാതി ദീപേന്തി. അയം ഖോ, ഉപാലി, ഹേതു അയം പച്ചയോ, യേന സങ്ഘേ ഭണ്ഡനകലഹവിഗ്ഗഹവിവാദാ ഉപ്പജ്ജന്തി, ഭിക്ഖൂ ച ന ഫാസു വിഹരന്തീ’’തി. പഠമം.

൨. പഠമവിവാദമൂലസുത്തം

൪൨. ‘‘കതി നു ഖോ, ഭന്തേ, വിവാദമൂലാനീ’’തി? ‘‘ദസ ഖോ, ഉപാലി, വിവാദമൂലാനി. കതമാനി ദസ? ഇധുപാലി, ഭിക്ഖൂ അധമ്മം ധമ്മോതി ദീപേന്തി, ധമ്മം അധമ്മോതി ദീപേന്തി, അവിനയം വിനയോതി ദീപേന്തി, വിനയം അവിനയോതി ദീപേന്തി, അഭാസിതം അലപിതം തഥാഗതേന ഭാസിതം ലപിതം തഥാഗതേനാതി ദീപേന്തി , ഭാസിതം ലപിതം തഥാഗതേന അഭാസിതം അലപിതം തഥാഗതേനാതി ദീപേന്തി, അനാചിണ്ണം തഥാഗതേന ആചിണ്ണം തഥാഗതേനാതി ദീപേന്തി, ആചിണ്ണം തഥാഗതേന അനാചിണ്ണം തഥാഗതേനാതി ദീപേന്തി, അപഞ്ഞത്തം തഥാഗതേന പഞ്ഞത്തം തഥാഗതേനാതി ദീപേന്തി, പഞ്ഞത്തം തഥാഗതേന അപഞ്ഞത്തം തഥാഗതേനാതി ദീപേന്തി. ഇമാനി ഖോ, ഉപാലി, ദസ വിവാദമൂലാനീ’’തി. ദുതിയം.

൩. ദുതിയവിവാദമൂലസുത്തം

൪൩. ‘‘കതി നു ഖോ, ഭന്തേ, വിവാദമൂലാനീ’’തി? ‘‘ദസ ഖോ, ഉപാലി, വിവാദമൂലാനി. കതമാനി ദസ? ഇധുപാലി, ഭിക്ഖൂ അനാപത്തിം ആപത്തീതി ദീപേന്തി, ആപത്തിം അനാപത്തീതി ദീപേന്തി, ലഹുകം ആപത്തിം ഗരുകാപത്തീതി ദീപേന്തി , ഗരുകം ആപത്തിം ലഹുകാപത്തീതി ദീപേന്തി, ദുട്ഠുല്ലം ആപത്തിം അദുട്ഠുല്ലാപത്തീതി ദീപേന്തി, അദുട്ഠുല്ലം ആപത്തിം ദുട്ഠുല്ലാപത്തീതി ദീപേന്തി, സാവസേസം ആപത്തിം അനവസേസാപത്തീതി ദീപേന്തി, അനവസേസം ആപത്തിം സാവസേസാപത്തീതി ദീപേന്തി , സപ്പടികമ്മം ആപത്തിം അപ്പടികമ്മാപത്തീതി ദീപേന്തി, അപ്പടികമ്മം ആപത്തിം സപ്പടികമ്മാപത്തീതി ദീപേന്തി. ഇമാനി ഖോ, ഉപാലി, ദസ വിവാദമൂലാനീ’’തി. തതിയം.

൪. കുസിനാരസുത്തം

൪൪. ഏകം സമയം ഭഗവാ കുസിനാരായം വിഹരതി ബലിഹരണേ വനസണ്ഡേ. തത്ര ഖോ ഭഗവാ ഭിക്ഖൂ ആമന്തേസി - "ഭിക്ഖവോ"തി. "ഭദന്തേ"തി തേ ഭിക്ഖൂ ഭഗവതോ പച്ചസ്സോസും. ഭഗവാ ഏതദവോച -

[ചൂളവ॰ ൩൯൯; പരി॰ ൪൩൬] "ചോദകേന, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനാ പരം ചോദേതുകാമേന പഞ്ച ധമ്മേ അജ്ഝത്തം പച്ചവേക്ഖിത്വാ പഞ്ച ധമ്മേ അജ്ഝത്തം ഉപട്ഠാപേത്വാ പരോ ചോദേതബ്ബോ. കതമേ പഞ്ച ധമ്മാ അജ്ഝത്തം പച്ചവേക്ഖിതബ്ബാ? ചോദകേന, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനാ പരം ചോദേതുകാമേന ഏവം പച്ചവേക്ഖിതബ്ബം - 'പരിസുദ്ധകായസമാചാരോ നു ഖോമ്ഹി, പരിസുദ്ധേനമ്ഹി കായസമാചാരേന സമന്നാഗതോ അച്ഛിദ്ദേന അപ്പടിമംസേന. സംവിജ്ജതി നു ഖോ മേ ഏസോ ധമ്മോ ഉദാഹു നോ'തി? നോ ചേ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു പരിസുദ്ധകായസമാചാരോ ഹോതി പരിസുദ്ധേന കായസമാചാരേന സമന്നാഗതോ അച്ഛിദ്ദേന അപ്പടിമംസേന, തസ്സ ഭവന്തി വത്താരോ - 'ഇങ്ഘ താവ ആയസ്മാ കായികം സിക്ഖസ്സൂ'തി, ഇതിസ്സ ഭവന്തി വത്താരോ.

"പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ചോദകേന ഭിക്ഖുനാ പരം ചോദേതുകാമേന ഏവം പച്ചവേക്ഖിതബ്ബം - 'പരിസുദ്ധവചീസമാചാരോ നു ഖോമ്ഹി, പരിസുദ്ധേനമ്ഹി വചീസമാചാരേന സമന്നാഗതോ അച്ഛിദ്ദേന അപ്പടിമംസേന. സംവിജ്ജതി നു ഖോ മേ ഏസോ ധമ്മോ ഉദാഹു നോ'തി? നോ ചേ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു പരിസുദ്ധവചീസമാചാരോ ഹോതി പരിസുദ്ധേന വചീസമാചാരേന സമന്നാഗതോ അച്ഛിദ്ദേന അപ്പടിമംസേന, തസ്സ ഭവന്തി വത്താരോ - 'ഇങ്ഘ താവ ആയസ്മാ വാചസികം സിക്ഖസ്സൂ'തി, ഇതിസ്സ ഭവന്തി വത്താരോ.

"പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ചോദകേന ഭിക്ഖുനാ പരം ചോദേതുകാമേന ഏവം പച്ചവേക്ഖിതബ്ബം - 'മേത്തം നു ഖോ മേ ചിത്തം പച്ചുപട്ഠിതം സബ്രഹ്മചാരീസു അനാഘാതം. സംവിജ്ജതി നു ഖോ മേ ഏസോ ധമ്മോ ഉദാഹു നോ'തി? നോ ചേ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനോ മേത്തം ചിത്തം പച്ചുപട്ഠിതം ഹോതി സബ്രഹ്മചാരീസു അനാഘാതം, തസ്സ ഭവന്തി വത്താരോ - 'ഇങ്ഘ താവ ആയസ്മാ സബ്രഹ്മചാരീസു മേത്തം ചിത്തം ഉപട്ഠാപേഹീ'തി, ഇതിസ്സ ഭവന്തി വത്താരോ.

"പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ചോദകേന ഭിക്ഖുനാ പരം ചോദേതുകാമേന ഏവം പച്ചവേക്ഖിതബ്ബം - 'ബഹുസ്സുതോ നു ഖോമ്ഹി സുതധരോ സുതസന്നിചയോ, യേ തേ ധമ്മാ ആദികല്യാണാ മജ്ഝേകല്യാണാ പരിയോസാനകല്യാണാ സാത്ഥം സബ്യഞ്ജനം കേവലപരിപുണ്ണം പരിസുദ്ധം ബ്രഹ്മചരിയം അഭിവദന്തി, തഥാരൂപാ മേ ധമ്മാ ബഹുസ്സുതാ ഹോന്തി ധാതാ വചസാ പരിചിതാ മനസാനുപേക്ഖിതാ ദിട്ഠിയാ സുപ്പടിവിദ്ധാ. സംവിജ്ജതി നു ഖോ മേ ഏസോ ധമ്മോ ഉദാഹു നോ'തി? നോ ചേ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ബഹുസ്സുതോ ഹോതി സുതധരോ സുതസന്നിചയോ, യേ തേ ധമ്മാ ആദികല്യാണാ മജ്ഝേകല്യാണാ പരിയോസാനകല്യാണാ സാത്ഥം സബ്യഞ്ജനം കേവലപരിപുണ്ണം പരിസുദ്ധം ബ്രഹ്മചരിയം അഭിവദന്തി, തഥാരൂപാസ്സ ധമ്മാ ബഹുസ്സുതാ ഹോന്തി ധാതാ വചസാ പരിചിതാ മനസാനുപേക്ഖിതാ

ദിട്ഠിയാ സുപ്പടിവിദ്ധാ, തസ്സ ഭവന്തി വത്താരോ - 'ഇങ്ഘ താവ ആയസ്മാ ആഗമം പരിയാപുണസ്സൂ'തി, ഇതിസ്സ ഭവന്തി വത്താരോ.

''പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ചോദകേന ഭിക്ഖുനാ പരം ചോദേതുകാമേന ഏവം പച്ചവേക്ഖിതബ്ബം - 'ഉഭയാനി ഖോ പന മേ പാതിമോക്ഖാനി വിത്ഥാരേന സ്വാഗതാനി ഹോന്തി സുവിഭത്താനി സുപ്പവത്തീനി സുവിനിച്ഛിതാനി സുത്തസോ അനുബ്യഞ്ജനസോ. സംവിജ്ജതി നു ഖോ മേ ഏസോ ധമ്മോ ഉദാഹു നോ'തി? നോ ചേ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനോ ഉഭയാനി പാതിമോക്ഖാനി വിത്ഥാരേന സ്വാഗതാനി ഹോന്തി സുവിഭത്താനി സുപ്പവത്തീനി സുവിനിച്ഛിതാനി സുത്തസോ അനുബ്യഞ്ജനസോ, 'ഇദം പനായസ്മാ, കത്ഥ വുത്തം ഭഗവതാ'തി, ഇതി പുട്ഠോ ന സമ്പായിസ്സതി. തസ്സ ഭവന്തി വത്താരോ - 'ഇങ്ഘ താവ ആയസ്മാ വിനയം സിക്ഖസ്സൂ'തി, ഇതിസ്സ ഭവന്തി വത്താരോ. ഇമേ പഞ്ച ധമ്മാ അജ്ഝത്തം പച്ചവേക്ഖിതബ്ബാ.

''കതമേ പഞ്ച ധമ്മാ അജ്ഝത്തം ഉപട്ഠാപേതബ്ബാ? 'കാലേന വക്ഖാമി, നോ അകാലേന; ഭൂതേന വക്ഖാമി, നോ അഭൂതേന; സണ്ഹേന വക്ഖാമി, നോ ഫരുസേന; അത്ഥസംഹിതേന വക്ഖാമി, നോ അനത്ഥസംഹിതേന; മേത്തചിത്തോ വക്ഖാമി, നോ ദോസന്തരോ'തി - ഇമേ പഞ്ച ധമ്മാ അജ്ഝത്തം ഉപട്ഠാപേതബ്ബാ. ചോദകേന, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനാ പരം ചോദേതുകാമേന ഇമേ പഞ്ച ധമ്മേ അജ്ഝത്തം പച്ചവേക്ഖിത്വാ ഇമേ പഞ്ച ധമ്മേ അജ്ഝത്തം ഉപട്ഠാപേത്വാ പരോ ചോദേതബ്ബോ''തി. ചതുത്ഥം.

൫. രാജന്തേപുരപ്പവേസനസുത്തം

൪൫. [പാചി॰ ൪൯൭] ''ദസയിമേ , ഭിക്ഖവേ, ആദീനവാ രാജന്തേപുരപ്പവേസനേ. കതമേ ദസ? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, രാജാ മഹേസിയാ സദ്ധിം നിസിന്നോ ഹോതി. തത്ര ഭിക്ഖു പവിസതി. മഹേസീ വാ ഭിക്ഖും ദിസ്വാ സിതം പാതുകരോതി, ഭിക്ഖു വാ മഹേസിം ദിസ്വാ സിതം പാതുകരോതി. തത്ഥ രഞ്ഞോ ഏവം ഹോതി - 'അദ്ധാ ഇമേസം കതം വാ കരിസ്സന്തി വാ'തി! അയം, ഭിക്ഖവേ, പഠമോ ആദീനവോ രാജന്തേപുരപ്പവേസനേ.

''പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, രാജാ ബഹുകിച്ചോ ബഹുകരണീയോ അഞ്ഞതരം ഇത്ഥിം ഗന്ത്വാ ന സരതി - 'സാ തേന ഗബ്ഭം ഗണ്ഹാതി'. തത്ഥ രഞ്ഞോ ഏവം ഹോതി - 'ന ഖോ ഇധ അഞ്ഞോ കോചി പവിസതി, അഞ്ഞത്ര പബ്ബജിതേന. സിയാ നു ഖോ പബ്ബജിതസ്സ കമ്മ'ന്തി. അയം, ഭിക്ഖവേ, ദുതിയോ ആദീനവോ രാജന്തേപുരപ്പവേസനേ.

''പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, രഞ്ഞോ അന്തേപുരേ അഞ്ഞതരം രതനം നസ്സതി. തത്ഥ രഞ്ഞോ ഏവം ഹോതി - 'ന ഖോ ഇധ അഞ്ഞോ കോചി പവിസതി, അഞ്ഞത്ര പബ്ബജിതേന. സിയാ നു ഖോ പബ്ബജിതസ്സ കമ്മ'ന്തി. അയം, ഭിക്ഖവേ, തതിയോ ആദീനവോ രാജന്തേപുരപ്പവേസനേ.

''പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, രഞ്ഞോ അന്തേപുരേ അബ്ഭന്തരാ ഗുയ്ഹമന്താ ബഹിദ്ധാ സമ്ഭേദം ഗച്ഛന്തി. തത്ഥ രഞ്ഞോ ഏവം ഹോതി - 'ന ഖോ ഇധ അഞ്ഞോ കോചി പവിസതി, അഞ്ഞത്ര പബ്ബജിതേന . സിയാ നു ഖോ

പബ്ബജിതസ്സ കമ്മ’ന്തി. അയം, ഭിക്ഖവേ, ചതുത്ഥോ ആദീനവോ രാജന്തേപുരപ്പവേസനേ.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, രഞ്ഞോ അന്തേപുരേ പിതാ വാ പുത്തം പത്ഥേതി പുത്തോ വാ പിതരം പത്ഥേതി. തേസം ഏവം ഹോതി - ‘ന ഖോ ഇധ അഞ്ഞോ കോചി പവിസതി, അഞ്ഞത്ര പബ്ബജിതേന. സിയാ നു ഖോ പബ്ബജിതസ്സ കമ്മ’ന്തി. അയം, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചമോ ആദീനവോ രാജന്തേപുരപ്പവേസനേ.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, രാജാ നീചട്ഠാനിയം ഉച്ചേ ഠാനേ ഠപേതി. യേസം തം അമനാപം തേസം ഏവം ഹോതി - ‘രാജാ ഖോ പബ്ബജിതേന സംസട്ഠോ. സിയാ നു ഖോ പബ്ബജിതസ്സ കമ്മ’ന്തി. അയം, ഭിക്ഖവേ, ഛട്ഠോ ആദീനവോ രാജന്തേപുരപ്പവേസനേ.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, രാജാ ഉച്ചട്ഠാനിയം നീചേ ഠാനേ ഠപേതി. യേസം തം അമനാപം തേസം ഏവം ഹോതി - ‘രാജാ ഖോ പബ്ബജിതേന സംസട്ഠോ. സിയാ നു ഖോ പബ്ബജിതസ്സ കമ്മ’ന്തി. അയം, ഭിക്ഖവേ, സത്തമോ ആദീനവോ രാജന്തേപുരപ്പവേസനേ.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, രാജാ അകാലേ സേനം ഉയ്യോജേതി. യേസം തം അമനാപം തേസം ഏവം ഹോതി - ‘രാജാ ഖോ പബ്ബജിതേന സംസട്ഠോ. സിയാ നു ഖോ പബ്ബജിതസ്സ കമ്മ’ന്തി. അയം, ഭിക്ഖവേ, അട്ഠമോ ആദീനവോ രാജന്തേപുരപ്പവേസനേ.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, രാജാ കാലേ സേനം ഉയ്യോജേത്വാ അന്തരാമഗ്ഗതോ നിവത്താപേതി. യേസം തം അമനാപം തേസം ഏവം ഹോതി - ‘രാജാ ഖോ പബ്ബജിതേന സംസട്ഠോ. സിയാ നു ഖോ പബ്ബജിതസ്സ കമ്മ’ന്തി. അയം, ഭിക്ഖവേ, നവമോ ആദീനവോ രാജന്തേപുരപ്പവേസനേ.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, രഞ്ഞോ അന്തേപുരം ഹത്ഥിസമ്മദ്ദം അസ്സസമ്മദ്ദം രഥസമ്മദ്ദം രജനീയാനി രൂപസദ്ദഗന്ധരസഫോട്ഠബ്ബാനി, യാനി ന പബ്ബജിതസ്സ സാരുപ്പാനി. അയം, ഭിക്ഖവേ, ദസമോ ആദീനവോ രാജന്തേപുരപ്പവേസനേ. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ദസ ആദീനവാ രാജന്തേപുരപ്പവേസനേ”തി. പഞ്ചമം.

൬. സക്കസുത്തം

൪൬. ഏകം സമയം ഭഗവാ സക്കേസു വിഹരതി കപിലവത്ഥുസ്മിം നിഗ്രോധാരാമേ. അഥ ഖോ സമ്ബഹുലാ സക്കാ ഉപാസകാ തദഹുപോസഥേ യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമിംസു; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദിംസു. ഏകമന്തം നിസിന്നേ ഖോ സക്കേ ഉപാസകേ ഭഗവാ ഏതദവോച - “അപി നു തുമ്ഹേ, സക്കാ, അട്ഠങ്ഗസമന്നാഗതം ഉപോസഥം ഉപവസഥാ”തി? “അപ്പേകദാ മയം, ഭന്തേ, അട്ഠങ്ഗസമന്നാഗതം ഉപോസഥം ഉപവസാമ, അപ്പേകദാ ന ഉപവസാമാ”തി. “തേസം വോ, സക്കാ, അലാഭാ തേസം ദുല്ലദ്ധം, യേ തുമ്ഹേ ഏവം സോകസഭയേ ജീവിതേ മരണസഭയേ ജീവിതേ അപ്പേകദാ അട്ഠങ്ഗസമന്നാഗതം ഉപോസഥം ഉപവസഥ, അപ്പേകദാ ന ഉപവസഥ.

“തം കിം മഞ്ഞഥ, സക്കാ, ഇധ പുരിസോ യേന കേനചി കമ്മട്ഠാനേന അനാപജ്ജ അകുസലം ദിവസം അഡ്ഢകഹാപണം നിബ്ബിസേയ്യ. ദക്ഖോ പുരിസോ ഉട്ഠാനസമ്പന്നോതി അലം വചനായാ”തി? “ഏവം, ഭന്തേ”.

“തം കിം മഞ്ഞഥ, സക്കാ, ഇധ പുരിസോ യേന കേനചി കമ്മട്ഠാനേന അനാപജ്ജ അകുസലം ദിവസം കഹാപണം നിബ്ബിസേയ്യ. ദക്ഖോ പുരിസോ ഉട്ഠാനസമ്പന്നോതി അലം വചനായാ”തി? “ഏവം, ഭന്തേ”.

“തം കിം, മഞ്ഞഥ, സക്കാ, ഇധ പുരിസോ യേന കേനചി കമ്മട്ഠാനേന അനാപജ്ജ അകുസലം ദിവസം ദ്വേ കഹാപണേ നിബ്ബിസേയ്യ ... തയോ കഹാപണേ നിബ്ബിസേയ്യ... ചത്താരോ കഹാപണേ നിബ്ബിസേയ്യ... പഞ്ച കഹാപണേ നിബ്ബിസേയ്യ... ഛ കഹാപണേ നിബ്ബിസേയ്യ... സത്ത കഹാപണേ നിബ്ബിസേയ്യ... അട്ഠ കഹാപണേ നിബ്ബിസേയ്യ... നവ കഹാപണേ നിബ്ബിസേയ്യ... ദസ കഹാപണേ നിബ്ബിസേയ്യ... വീസ കഹാപണേ നിബ്ബിസേയ്യ... തിംസ കഹാപണേ നിബ്ബിസേയ്യ... ചത്താരീസം കഹാപണേ നിബ്ബിസേയ്യ... പഞ്ഞാസം കഹാപണേ നിബ്ബിസേയ്യ... കഹാപണസതം നിബ്ബിസേയ്യ. ദക്ഖോ പുരിസോ ഉട്ഠാനസമ്പന്നോതി അലം വചനായാ”തി? “ഏവം, ഭന്തേ”.

“തം കിം മഞ്ഞഥ, സക്കാ, അപി നു സോ പുരിസോ ദിവസേ ദിവസേ കഹാപണസതം കഹാപണസഹസ്സം നിബ്ബിസമാനോ ലദ്ധം ലദ്ധം നിക്ഖിപന്തോ വസ്സസതായുകോ വസ്സസതജീവീ മഹന്തം ഭോഗക്ഖന്ധം അധിഗച്ഛേയ്യാ”തി? “ഏവം, ഭന്തേ”.

“തം കിം മഞ്ഞഥ, സക്കാ, അപി നു സോ പുരിസോ ഭോഗഹേതു ഭോഗനിദാനം ഭോഗാധികരണം ഏകം വാ രത്തിം ഏകം വാ ദിവസം ഉപഡ്ഢം വാ രത്തിം ഉപഡ്ഢം വാ ദിവസം ഏകന്തസുഖപ്പടിസംവേദീ വിഹരേയ്യാ”തി? “നോ ഹേതം, ഭന്തേ”. “തം കിസ്സ ഹേതു”? “കാമാ ഹി, ഭന്തേ, അനിച്ചാ തുച്ഛാ മുസാ മോസധമ്മാ”തി.

“ഇധ പന വോ, സക്കാ, മമ സാവകോ ദസ വസ്സാനി അപ്പമത്തോ ആതാപീ പഹിതത്തോ വിഹരന്തോ യഥാ മയാനുസിട്ഠം തഥാ പടിപജ്ജമാനോ സതമ്പി വസ്സാനി സതമ്പി വസ്സസതാനി സതമ്പി വസ്സസഹസ്സാനി ഏകന്തസുഖപ്പടിസംവേദീ വിഹരേയ്യ. സോ ച ഖ്വസ്സ സകദാഗാമീ വാ അനാഗാമീ വാ അപണ്ണകം വാ സോതാപന്നോ. തിട്ഠന്തു, സക്കാ, ദസ വസ്സാനി.

ഇധ മമ സാവകോ നവ വസ്സാനി... അട്ഠ വസ്സാനി... സത്ത വസ്സാനി... ഛ വസ്സാനി... പഞ്ച വസ്സാനി ചത്താരി വസ്സാനി... തീണി വസ്സാനി... ദ്വേ വസ്സാനി... ഏകം വസ്സം അപ്പമത്തോ ആതാപീ പഹിതത്തോ വിഹരന്തോ യഥാ മയാനുസിട്ഠം തഥാ പടിപജ്ജമാനോ സതമ്പി വസ്സാനി സതമ്പി വസ്സസതാനി സതമ്പി വസ്സസഹസ്സാനി ഏകന്തസുഖപ്പടിസംവേദീ വിഹരേയ്യ, സോ ച ഖ്വസ്സ സകദാഗാമീ വാ അനാഗാമീ വാ അപണ്ണകം വാ സോതാപന്നോ. തിട്ഠതു, സക്കാ, ഏകം വസ്സം.

ഇധ മമ സാവകോ ദസ മാസേ അപ്പമത്തോ ആതാപീ പഹിതത്തോ വിഹരന്തോ യഥാ മയാനുസിട്ഠം തഥാ പടിപജ്ജമാനോ സതമ്പി വസ്സാനി

സതമ്പി വസ്സസതാനി സതമ്പി വസ്സസഹസ്സാനി ഏകന്തസുഖപ്പടിസംവേദീ വിഹരേയ്യ, സോ ച ഖ്വസ്സ സകദാഗാമീ വാ അനാഗാമീ വാ അപണ്ണകം വാ സോതാപന്നോ. തിട്ഠന്തു, സക്കാ, ദസ മാസാ.

ഇധ മമ സാവകോ നവ മാസേ… അട്ഠ മാസേ… സത്ത മാസേ… ഛ മാസേ… പഞ്ച മാസേ… ചത്താരോ മാസേ… തയോ മാസേ… ദ്വേ മാസേ… ഏകം മാസം… അഡ്ഢമാസം അപ്പമത്തോ ആതാപീ പഹിതത്തോ വിഹരന്തോ യഥാ മയാനുസിട്ഠം തഥാ പടിപജ്ജമാനോ സതമ്പി വസ്സാനി സതമ്പി വസ്സസതാനി സതമ്പി വസ്സസഹസ്സാനി ഏകന്തസുഖപ്പടിസംവേദീ വിഹരേയ്യ, സോ ച ഖ്വസ്സ സകദാഗാമീ വാ അനാഗാമീ വാ അപണ്ണകം വാ സോതാപന്നോ. തിട്ഠതു, സക്കാ, അഡ്ഢമാസോ.

ഇധ മമ സാവകോ ദസ രത്തിന്ദിവേ [രത്തിദിവേ (ക॰)] അപ്പമത്തോ ആതാപീ പഹിതത്തോ വിഹരന്തോ യഥാ മയാനുസിട്ഠം തഥാ പടിപജ്ജമാനോ സതമ്പി വസ്സാനി സതമ്പി വസ്സസതാനി സതമ്പി വസ്സസഹസ്സാനി ഏകന്തസുഖപ്പടിസംവേദീ വിഹരേയ്യ, സോ ച ഖ്വസ്സ സകദാഗാമീ വാ അനാഗാമീ വാ അപണ്ണകം വാ സോതാപന്നോ. തിട്ഠന്തു, സക്കാ, ദസ രത്തിന്ദിവാ.

ഇധ മമ സാവകോ നവ രത്തിന്ദിവേ… അട്ഠ രത്തിന്ദിവേ… സത്ത രത്തിന്ദിവേ… ഛ രത്തിന്ദിവേ… പഞ്ച രത്തിന്ദിവേ… ചത്താരോ രത്തിന്ദിവേ… തയോ രത്തിന്ദിവേ… ദ്വേ രത്തിന്ദിവേ… ഏകം രത്തിന്ദിവം അപ്പമത്തോ ആതാപീ പഹിതത്തോ വിഹരന്തോ യഥാ മയാനുസിട്ഠം തഥാ പടിപജ്ജമാനോ സതമ്പി വസ്സാനി സതമ്പി വസ്സസതാനി സതമ്പി വസ്സസഹസ്സാനി ഏകന്തസുഖപ്പടിസംവേദീ വിഹരേയ്യ, സോ ച ഖ്വസ്സ സകദാഗാമീ വാ അനാഗാമീ വാ അപണ്ണകം വാ സോതാപന്നോ. തേസം വോ, സക്കാ, അലാഭാ തേസം ദുല്ലദ്ധം, യേ തുമ്ഹേ ഏവം സോകസഭയേ ജീവിതേ മരണസഭയേ ജീവിതേ അപ്പേകദാ അട്ഠങ്ഗസമന്നാഗതം ഉപോസഥം ഉപവസഥ, അപ്പേകദാ ന ഉപവസഥാ''തി. ''ഏതേ മയം, ഭന്തേ, അജ്ജതഗ്ഗേ അട്ഠങ്ഗസമന്നാഗതം ഉപോസഥം ഉപവസിസ്സാമാ''തി. ഛട്ഠം.

൭. മഹാലിസുത്തം

൪൭. ഏകം സമയം ഭഗവാ വേസാലിയം വിഹരതി മഹാവനേ കൂടാഗാരസാലായം. അഥ ഖോ മഹാലി ലിച്ഛവി യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നോ ഖോ മഹാലി ലിച്ഛവി ഭഗവന്തം ഏതദവോച - ''കോ നു ഖോ, ഭന്തേ ഹേതു, കോ പച്ചയോ പാപസ്സ കമ്മസ്സ കിരിയായ പാപസ്സ കമ്മസ്സ പവത്തിയാ''തി? ''ലോഭോ ഖോ, മഹാലി, ഹേതു, ലോഭോ പച്ചയോ പാപസ്സ കമ്മസ്സ കിരിയായ പാപസ്സ കമ്മസ്സ പവത്തിയാ. ദോസോ ഖോ, മഹാലി, ഹേതു, ദോസോ പച്ചയോ പാപസ്സ കമ്മസ്സ കിരിയായ പാപസ്സ കമ്മസ്സ പവത്തിയാ. മോഹോ ഖോ, മഹാലി, ഹേതു, മോഹോ പച്ചയോ പാപസ്സ കമ്മസ്സ കിരിയായ പാപസ്സ കമ്മസ്സ പവത്തിയാ. അയോനിസോ മനസികാരോ ഖോ, മഹാലി, ഹേതു, അയോനിസോ മനസികാരോ പച്ചയോ പാപസ്സ കമ്മസ്സ കിരിയായ പാപസ്സ കമ്മസ്സ പവത്തിയാ. മിച്ഛാപണിഹിതം ഖോ, മഹാലി, ചിത്തം ഹേതു, മിച്ഛാപണിഹിതം ചിത്തം പച്ചയോ പാപസ്സ കമ്മസ്സ

കിരിയായ പാപസ്സ കമ്മസ്സ പവത്തിയാതി. അയം ഖോ, മഹാലി, ഹേതു, അയം പച്ചയോ പാപസ്സ കമ്മസ്സ കിരിയായ പാപസ്സ കമ്മസ്സ പവത്തിയാ''തി.

''കോ പന, ഭന്തേ, ഹേതു കോ പച്ചയോ കല്യാണസ്സ കമ്മസ്സ കിരിയായ കല്യാണസ്സ കമ്മസ്സ പവത്തിയാ''തി? ''അലോഭോ ഖോ, മഹാലി, ഹേതു, അലോഭോ പച്ചയോ കല്യാണസ്സ കമ്മസ്സ കിരിയായ കല്യാണസ്സ കമ്മസ്സ പവത്തിയാ. അദോസോ ഖോ, മഹാലി, ഹേതു, അദോസോ പച്ചയോ കല്യാണസ്സ കമ്മസ്സ കിരിയായ കല്യാണസ്സ കമ്മസ്സ പവത്തിയാ. അമോഹോ ഖോ, മഹാലി, ഹേതു, അമോഹോ പച്ചയോ കല്യാണസ്സ കമ്മസ്സ കിരിയായ കല്യാണസ്സ കമ്മസ്സ പവത്തിയാ. യോനിസോ മനസികാരോ ഖോ, മഹാലി, ഹേതു, യോനിസോ മനസികാരോ പച്ചയോ കല്യാണസ്സ കമ്മസ്സ കിരിയായ കല്യാണസ്സ കമ്മസ്സ പവത്തിയാ. സമ്മാപണിഹിതം ഖോ, മഹാലി, ചിത്തം ഹേതു, സമ്മാപണിഹിതം ചിത്തം പച്ചയോ കല്യാണസ്സ കമ്മസ്സ കിരിയായ കല്യാണസ്സ കമ്മസ്സ പവത്തിയാ. അയം ഖോ, മഹാലി, ഹേതു, അയം പച്ചയോ കല്യാണസ്സ കമ്മസ്സ കിരിയായ കല്യാണസ്സ കമ്മസ്സ പവത്തിയാ. ഇമേ ച, മഹാലി, ദസ ധമ്മാ ലോകേ ന സംവിജ്ജേയ്യും, നയിധ പഞ്ഞായേഥ അധമ്മചരിയാവിസമചരിയാതി വാ ധമ്മചരിയാസമചരിയാതി വാ. യസ്മാ ച ഖോ, മഹാലി, ഇമേ ദസ ധമ്മാ ലോകേ സംവിജ്ജന്തി, തസ്മാ പഞ്ഞായതി അധമ്മചരിയാവിസമചരിയാതി വാ ധമ്മചരിയാസമചരിയാതി വാ''തി. സത്തമം.

൮. പബ്ബജിതഅഭിണ്ഹസുത്തം

൪൮. ''ദസയിമേ, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മാ പബ്ബജിതേന അഭിണ്ഹം പച്ചവേക്ഖിതബ്ബാ . കതമേ ദസ? 'വേവണ്ണിയമ്ഹി അജ്ഝുപഗതോ'തി പബ്ബജിതേന അഭിണ്ഹം പച്ചവേക്ഖിതബ്ബം; 'പരപടിബദ്ധാ മേ ജീവികാ'തി പബ്ബജിതേന അഭിണ്ഹം പച്ചവേക്ഖിതബ്ബം; 'അഞ്ഞോ മേ ആകപ്പോ കരണീയോ'തി പബ്ബജിതേന അഭിണ്ഹം പച്ചവേക്ഖിതബ്ബം; 'കച്ചി നു ഖോ മേ അത്താ സീലതോ ന ഉപവദതീ'തി പബ്ബജിതേന അഭിണ്ഹം പച്ചവേക്ഖിതബ്ബം; 'കച്ചി നു ഖോ മം അനുവിച്ച വിഞ്ഞൂ സബ്രഹ്മചാരീ സീലതോ ന ഉപവദന്തീ'തി പബ്ബജിതേന അഭിണ്ഹം പച്ചവേക്ഖിതബ്ബം; 'സബ്ബേഹി മേ പിയേഹി മനാപേഹി നാനാഭാവോ വിനാഭാവോ'തി പബ്ബജിതേന അഭിണ്ഹം പച്ചവേക്ഖിതബ്ബം; 'കമ്മസ്സകോമ്ഹി കമ്മദായാദോ കമ്മയോനി കമ്മബന്ധു കമ്മപടിസരണോ, യം കമ്മം കരിസ്സാമി കല്യാണം വാ പാപകം വാ തസ്സ ദായാദോ ഭവിസ്സാമീ'തി പബ്ബജിതേന അഭിണ്ഹം പച്ചവേക്ഖിതബ്ബം; 'കഥംഭൂതസ്സ മേ രത്തിന്ദിവാ വീതിവത്തന്തീ'തി പബ്ബജിതേന അഭിണ്ഹം പച്ചവേക്ഖിതബ്ബം; 'കച്ചി നു ഖോ അഹം സുഞ്ഞാഗാരേ അഭിരമാമീ'തി പബ്ബജിതേന അഭിണ്ഹം പച്ചവേക്ഖിതബ്ബം; 'അത്ഥി നു ഖോ മേ ഉത്തരി മനുസ്സധമ്മോ അലമരിയഞാണദസ്സനവിസേസോ അധിഗതോ, യേനാഹം [യോഹം (സീ॰ പീ॰ ക॰), സോഹം (സ്യാ॰)] പച്ഛിമേ കാലേ സബ്രഹ്മചാരീഹി പുട്ഠോ ന മങ്കു ഭവിസ്സാമീ'തി പബ്ബജിതേന അഭിണ്ഹം പച്ചവേക്ഖിതബ്ബം. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ദസ ധമ്മാ പബ്ബജിതേന അഭിണ്ഹം പച്ചവേക്ഖിതബ്ബാ''തി. അട്ഠമം.

൯. സരീരട്ഠധമ്മസുത്തം

൯൯. ‘‘ദസയിമേ, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മാ സരീരട്ഠാ. കതമേ ദസ? സീതം, ഉണ്ഹം, ജിഘച്ഛാ, പിപാസാ, ഉച്ചാരോ, പസ്സാവോ, കായസംവരോ, വചീസംവരോ, ആജീവസംവരോ, പോനോഭവികോ [പോനോബ്ഭവികോ (ക॰)] ഭവസങ്ഖാരോ - ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ദസ ധമ്മാ സരീരട്ഠാ’’തി. നവമം.

൧൦. ഭണ്ഡനസുത്തം

൧൦൦. ഏകം സമയം ഭഗവാ സാവത്ഥിയം വിഹരതി ജേതവനേ അനാഥപിണ്ഡികസ്സ ആരാമേ. തേന ഖോ പന സമയേന സമ്ബഹുലാ ഭിക്ഖൂ പച്ഛാഭത്തം പിണ്ഡപാതപടിക്കന്താ ഉപട്ഠാനസാലായം സന്നിസിന്നാ സന്നിപതിതാ ഭണ്ഡനജാതാ കലഹജാതാ വിവാദാപന്നാ അഞ്ഞമഞ്ഞം മുഖസത്തീഹി വിതുദന്താ വിഹരന്തി.

അഥ ഖോ ഭഗവാ സായന്ഹസമയം പടിസല്ലാനാ വുട്ഠിതോ യേന ഉപട്ഠാനസാലാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ പഞ്ഞത്തേ ആസനേ നിസീദി. നിസജ്ജ ഖോ ഭഗവാ ഭിക്ഖൂ ആമന്തേസി - ‘‘കായ നുത്ഥ, ഭിക്ഖവേ, ഏതരഹി കഥായ സന്നിസിന്നാ സന്നിപതിതാ, കാ ച പന വോ അന്തരാകഥാ വിപ്പകതാ’’തി?

‘‘ഇധ മയം, ഭന്തേ, പച്ഛാഭത്തം പിണ്ഡപാതപടിക്കന്താ ഉപട്ഠാനസാലായം സന്നിസിന്നാ സന്നിപതിതാ ഭണ്ഡനജാതാ കലഹജാതാ വിവാദാപന്നാ അഞ്ഞമഞ്ഞം മുഖസത്തീഹി വിതുദന്താ വിഹരാമാ’’തി. ‘‘ന ഖോ പനേതം, ഭിക്ഖവേ, തുമ്ഹാകം പതിരൂപം കുലപുത്താനം സദ്ധായ അഗാരസ്മാ അനഗാരിയം പബ്ബജിതാനം, യം തുമ്ഹേ ഭണ്ഡനജാതാ കലഹജാതാ വിവാദാപന്നാ അഞ്ഞമഞ്ഞം മുഖസത്തീഹി വിതുദന്താ വിഹരേയ്യാഥ.

‘‘ദസയിമേ, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മാ സാരണീയാ പിയകരണാ ഗരുകരണാ [പിയകരാണാ ഗരുകരാണാ (?)] സങ്ഗഹായ അവിവാദായ സാമഗ്ഗിയാ ഏകീഭാവായ സംവത്തന്തി. കതമേ ദസ? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സീലവാ ഹോതി, പാതിമോക്ഖസംവരസംവുതോ വിഹരതി ആചാരഗോചരസമ്പന്നോ അണുമത്തേസു വജ്ജേസു ഭയദസ്സാവീ, സമാദായ സിക്ഖതി സിക്ഖാപദേസു. യമ്പി, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സീലവാ ഹോതി...പേ॰... സമാദായ സിക്ഖതി സിക്ഖാപദേസു, അയമ്പി ധമ്മോ സാരണീയോ പിയകരണോ ഗരുകരണോ സങ്ഗഹായ അവിവാദായ സാമഗ്ഗിയാ ഏകീഭാവായ സംവത്തതി.

‘‘പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ബഹുസ്സുതോ ഹോതി സുതധരോ സുതസന്നിചയോ, യേ തേ ധമ്മാ ആദികല്യാണാ മജ്ഝേകല്യാണാ പരിയോസാനകല്യാണാ സാത്ഥം സബ്യഞ്ജനം കേവലപരിപുണ്ണം പരിസുദ്ധം ബ്രഹ്മചരിയം അഭിവദന്തി, തഥാരൂപാസ്സ ധമ്മാ ബഹുസ്സുതാ ഹോന്തി ധാതാ വചസാ പരിചിതാ മനസാനുപേക്ഖിതാ ദിട്ഠിയാ സുപ്പടിവിദ്ധാ. യമ്പി, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ബഹുസ്സുതോ ഹോതി...പേ॰... ദിട്ഠിയാ സുപ്പടിവിദ്ധാ, അയമ്പി ധമ്മോ സാരണീയോ പിയകരണോ ഗരുകരണോ സങ്ഗഹായ അവിവാദായ സാമഗ്ഗിയാ ഏകീഭാവായ സംവത്തതി.

‘‘പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു കല്യാണമിത്തോ ഹോതി കല്യാണസഹായോ കല്യാണസമ്പവങ്കോ. യമ്പി, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു

കല്യാണമിത്തോ ഹോതി കല്യാണസഹായോ കല്യാണസമ്പവങ്കോ, അയമ്പി ധമ്മോ സാരണീയോ പിയകരണോ ഗരുകരണോ സങ്ഗഹായ അവിവാദായ സാമഗ്ഗിയാ ഏകീഭാവായ സംവത്തതി.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സുവചോ ഹോതി സോവചസ്സകരണേഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഖമോ പദക്ഖിണഗ്ഗാഹീ അനുസാസനിം. യമ്പി, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സുവചോ ഹോതി സോവചസ്സകരണേഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഖമോ പദക്ഖിണഗ്ഗാഹീ അനുസാസനിം, അയമ്പി ധമ്മോ സാരണീയോ പിയകരണോ ഗരുകരണോ സങ്ഗഹായ അവിവാദായ സാമഗ്ഗിയാ ഏകീഭാവായ സംവത്തതി.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു യാനി താനി സബ്രഹ്മചാരീനം ഉച്ചാവചാനി കിംകരണീയാനി - തത്ഥ ദക്ഖോ ഹോതി അനലസോ, തത്രൂപായായ വീമംസായ സമന്നാഗതോ അലം കാതും അലം സംവിധാതും. യമ്പി, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു യാനി താനി സബ്രഹ്മചാരീനം ഉച്ചാവചാനി കിംകരണീയാനി - തത്ഥ ദക്ഖോ ഹോതി അനലസോ തത്രൂപായായ വീമംസായ സമന്നാഗതോ അലം കാതും അലം സംവിധാതും, അയമ്പി ധമ്മോ പിയകരണോ ഗരുകരണോ സങ്ഗഹായ അവിവാദായ സാമഗ്ഗിയാ ഏകീഭാവായ സംവത്തതി.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ധമ്മകാമോ ഹോതി പിയസമുദാഹാരോ, അഭിധമ്മേ അഭിവിനയേ ഉളാരപാമോജ്ജോ. യമ്പി, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ധമ്മകാമോ ഹോതി പിയസമുദാഹാരോ, അഭിധമ്മേ അഭിവിനയേ ഉളാരപാമോജ്ജോ, അയമ്പി ധമ്മോ സാരണീയോ പിയകരണോ ഗരുകരണോ സങ്ഗഹായ അവിവാദായ സാമഗ്ഗിയാ ഏകീഭാവായ സംവത്തതി.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ആരദ്ധവീരിയോ വിഹരതി അകുസലാനം ധമ്മാനം പഹാനായ കുസലാനം ധമ്മാനം ഉപസമ്പദായ, ഥാമവാ ദള്ഹപരക്കമോ അനിക്ഖിത്തധുരോ കുസലേസു ധമ്മേസു. യമ്പി, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ആരദ്ധവീരിയോ വിഹരതി അകുസലാനം ധമ്മാനം പഹാനായ കുസലാനം ധമ്മാനം ഉപസമ്പദായ, ഥാമവാ ദള്ഹപരക്കമോ അനിക്ഖിത്തധുരോ കുസലേസു ധമ്മേസു, അയമ്പി ധമ്മോ സാരണീയോ പിയകരണോ ഗരുകരണോ സങ്ഗഹായ അവിവാദായ സാമഗ്ഗിയാ ഏകീഭാവായ സംവത്തതി.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സന്തുട്ഠോ ഹോതി ഇതരീതരചീവരപിണ്ഡപാതസേനാസനഗിലാനപച്ചയഭേസജ്ജപരിക്ഖാരേന. യമ്പി, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സന്തുട്ഠോ ഹോതി ഇതരീതരചീവരപിണ്ഡപാതസേനാസനഗിലാനപച്ചയഭേസജ്ജപരിക്ഖാരേന, അയമ്പി ധമ്മോ സാരണീയോ…പേ॰… സംവത്തതി.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സതിമാ ഹോതി, പരമേന സതിനേപക്കേന സമന്നാഗതോ, ചിരകതമ്പി ചിരഭാസിതമ്പി സരിതാ അനുസ്സരിതാ. യമ്പി , ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സതിമാ ഹോതി, പരമേന സതിനേപക്കേന സമന്നാഗതോ, ചിരകതമ്പി ചിരഭാസിതമ്പി സരിതാ അനുസ്സരിതാ, അയമ്പി ധമ്മോ സാരണീയോ…പേ॰… സംവത്തതി.

‘‘പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു പഞ്ഞവാ ഹോതി, ഉദയത്ഥഗാമിനിയാ പഞ്ഞായ സമന്നാഗതോ അരിയായ നിബ്ബേധികായ സമ്മാ ദുക്ഖക്ഖയഗാമിനിയാ. യമ്പി, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു പഞ്ഞവാ ഹോതി, ഉദയത്ഥഗാമിനിയാ പഞ്ഞായ സമന്നാഗതോ അരിയായ നിബ്ബേധികായ സമ്മാ ദുക്ഖക്ഖയഗാമിനിയാ, അയമ്പി ധമ്മോ സാരണീയോ...പേ॰... സംവത്തതി. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ദസ ധമ്മാ സാരണീയാ പിയകരണാ ഗരുകരണാ സങ്ഗഹായ അവിവാദായ സാമഗ്ഗിയാ ഏകീഭാവായ സംവത്തന്തീ’’തി. ദസമം.

അക്കോസവഗ്ഗോ പഞ്ചമോ.

തസ്സുദ്ദാനം -

വിവാദാ ദ്വേ ച മൂലാനി, കുസിനാരപവേസനേ;
സക്കോ മഹാലി അഭിണ്ഹം, സരീരട്ഠാ ച ഭണ്ഡനാതി.

പഠമപണ്ണാസകം സമത്തം.

൨. ദുതിയപണ്ണാസകം

(൬) ൧. സചിത്തവഗ്ഗോ

൧. സചിത്തസുത്തം

൫൧. ഏകം സമയം ഭഗവാ സാവത്ഥിയം വിഹരതി ജേതവനേ അനാഥപിണ്ഡികസ്സ ആരാമേ. തത്ര ഖോ ഭഗവാ ഭിക്ഖൂ ആമന്തേസി - ‘‘ഭിക്ഖവോ’’തി. ‘‘ഭദന്തേ’’തി തേ ഭിക്ഖൂ ഭഗവതോ പച്ചസ്സോസും. ഭഗവാ ഏതദവോച -

‘‘നോ ചേ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു പരചിത്തപരിയായകുസലോ ഹോതി, അഥ ‘സചിത്തപരിയായകുസലോ ഭവിസ്സാമീ’തി [ഭവിസ്സാമാതി (സ്യാ॰)] - ഏവഞ്ഹി വോ, ഭിക്ഖവേ, സിക്ഖിതബ്ബം.

‘‘കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സചിത്തപരിയായകുസലോ ഹോതി? സേയ്യഥാപി, ഭിക്ഖവേ, ഇത്ഥീ വാ പുരിസോ വാ ദഹരോ യുവാ മണ്ഡനകജാതികോ ആദാസേ വാ പരിസുദ്ധേ പരിയോദാതേ അച്ഛേ വാ ഉദകപത്തേ സകം മുഖനിമിത്തം പച്ചവേക്ഖമാനോ സചേ തത്ഥ പസ്സതി രജം വാ അങ്ഗണം വാ, തസ്സേവ രജസ്സ വാ അങ്ഗണസ്സ വാ പഹാനായ വായമതി. നോ ചേ തത്ഥ പസ്സതി രജം വാ അങ്ഗണം വാ, തേനേവത്തമനോ ഹോതി പരിപുണ്ണസങ്കപ്പോ - ‘ലാഭാ വത മേ, പരിസുദ്ധം വത മേ’തി. ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനോ പച്ചവേക്ഖണാ ബഹുകാരാ [ഭിക്ഖു പച്ചവേക്ഖമാനോ ബഹുകാരോ (ക॰)] ഹോതി കുസലേസു ധമ്മേസു - ‘അഭിജ്ഝാലു നു ഖോ ബഹുലം വിഹരാമി, അനഭിജ്ഝാലു നു ഖോ ബഹുലം വിഹരാമി, ബ്യാപന്നചിത്തോ നു ഖോ ബഹുലം വിഹരാമി, അബ്യാപന്നചിത്തോ നു ഖോ ബഹുലം വിഹരാമി, ഥിനമിദ്ധപരിയുട്ഠിതോ നു ഖോ ബഹുലം വിഹരാമി, വിഗതഥിനമിദ്ധോ നു ഖോ ബഹുലം വിഹരാമി , ഉദ്ധതോ നു ഖോ ബഹുലം വിഹരാമി, അനുദ്ധതോ നു ഖോ ബഹുലം വിഹരാമി, വിചികിച്ഛോ നു ഖോ ബഹുലം വിഹരാമി, തിണ്ണവിചികിച്ഛോ നു ഖോ ബഹുലം വിഹരാമി, കോധനോ നു ഖോ ബഹുലം വിഹരാമി, അക്കോധനോ നു ഖോ ബഹുലം വിഹരാമി, സംകിലിട്ഠചിത്തോ നു ഖോ ബഹുലം വിഹരാമി, അസംകിലിട്ഠചിത്തോ നു ഖോ ബഹുലം വിഹരാമി , സാരദ്ധകായോ നു ഖോ ബഹുലം വിഹരാമി, അസാരദ്ധകായോ നു ഖോ ബഹുലം വിഹരാമി, കുസീതോ നു ഖോ ബഹുലം വിഹരാമി, ആരദ്ധവീരിയോ നു ഖോ ബഹുലം വിഹരാമി, അസമാഹിതോ നു ഖോ ബഹുലം വിഹരാമി, സമാഹിതോ നു ഖോ ബഹുലം വിഹരാമീ’തി.

‘‘സചേ , ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു പച്ചവേക്ഖമാനോ ഏവം ജാനാതി - ‘അഭിജ്ഝാലു ബഹുലം വിഹരാമി, ബ്യാപന്നചിത്തോ ബഹുലം വിഹരാമി, ഥിനമിദ്ധപരിയുട്ഠിതോ ബഹുലം വിഹരാമി, ഉദ്ധതോ ബഹുലം വിഹരാമി, വിചികിച്ഛോ ബഹുലം വിഹരാമി, കോധനോ ബഹുലം വിഹരാമി, സംകിലിട്ഠചിത്തോ ബഹുലം വിഹരാമി, സാരദ്ധകായോ ബഹുലം വിഹരാമി, കുസീതോ ബഹുലം വിഹരാമി, അസമാഹിതോ ബഹുലം വിഹരാമീ’തി, തേന, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനാ തേസംയേവ പാപകാനം അകുസലാനം ധമ്മാനം പഹാനായ അധിമത്തോ ഛന്ദോ ച വായാമോ ച ഉസ്സാഹോ ച ഉസ്സോള്ഹീ ച അപ്പടിവാനീ ച സതി ച സമ്പജഞ്ഞഞ്ച

കരണീയം. സേയ്യഥാപി, ഭിക്ഖവേ, ആദിത്തചേലോ വാ ആദിത്തസീസോ വാ. തസ്സേവ ചേലസ്സ വാ സീസസ്സ വാ നിബ്ബാപനായ അധിമത്തം ഛന്ദഞ്ച വായാമഞ്ച ഉസ്സാഹഞ്ച ഉസ്സോള്ഹിഞ്ച അപ്പടിവാനിഞ്ച സതിഞ്ച സമ്പജഞ്ഞഞ്ച കരേയ്യ. ഏവമേവം ഖോ തേന, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനാ തേസംയേവ പാപകാനം അകുസലാനം ധമ്മാനം പഹാനായ അധിമത്തോ ഛന്ദോ ച വായാമോ ച ഉസ്സാഹോ ച ഉസ്സോള്ഹീ ച അപ്പടിവാനീ ച സതി ച സമ്പജഞ്ഞഞ്ച കരണീയം.

“സചേ പന, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു പച്ചവേക്ഖമാനോ ഏവം ജാനാതി - ‘അനഭിജ്ഝാലു ബഹുലം വിഹരാമി, അബ്യാപന്നചിത്തോ ബഹുലം വിഹരാമി, വിഗതഥിനമിദ്ധോ ബഹുലം വിഹരാമി, അനുദ്ധതോ ബഹുലം വിഹരാമി, തിണ്ണവിചികിച്ഛോ ബഹുലം വിഹരാമി, അക്കോധനോ ബഹുലം വിഹരാമി, അസംകിലിട്ഠചിത്തോ ബഹുലം വിഹരാമി, അസാരദ്ധകായോ ബഹുലം വിഹരാമി, ആരദ്ധവീരിയോ ബഹുലം വിഹരാമി, സമാഹിതോ ബഹുലം വിഹരാമീ’തി, തേന, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനാ തേസുയേവ കുസലേസു ധമ്മേസു പതിട്ഠായ ഉത്തരി ആസവാനം ഖയായ യോഗോ കരണീയോ”തി. പഠമം.

൨. സാരിപുത്തസുത്തം

൫൨. തത്ര ഖോ ആയസ്മാ സാരിപുത്തോ ഭിക്ഖൂ ആമന്തേസി - “ആവുസോ ഭിക്ഖവേ”തി. “ആവുസോ”തി ഖോ തേ ഭിക്ഖൂ ആയസ്മതോ സാരിപുത്തസ്സ പച്ചസ്സോസും. ആയസ്മാ സാരിപുത്തോ ഏതദവോച -

“നോ ചേ, ആവുസോ, ഭിക്ഖു പരചിത്തപരിയായകുസലോ ഹോതി, അഥ ‘സചിത്തപരിയായകുസലോ ഭവിസ്സാമീ’തി - ഏവഞ്ഹി വോ, ആവുസോ, സിക്ഖിതബ്ബം.

“കഥഞ്ചാവുസോ , ഭിക്ഖു സചിത്തപരിയായകുസലോ ഹോതി? സേയ്യഥാപി, ആവുസോ, ഇത്ഥീ വാ പുരിസോ വാ ദഹരോ യുവാ മണ്ഡനകജാതികോ ആദാസേ വാ പരിസുദ്ധേ പരിയോദാതേ അച്ഛേ വാ ഉദപത്തേ സകം മുഖനിമിത്തം പച്ചവേക്ഖമാനോ സചേ തത്ഥ പസ്സതി രജം വാ അങ്ഗണം വാ, തസ്സേവ രജസ്സ വാ അങ്ഗണസ്സ വാ പഹാനായ വായമതി. നോ ചേ തത്ഥ പസ്സതി രജം വാ അങ്ഗണം വാ, തേനേവത്തമനോ ഹോതി പരിപുണ്ണസങ്കപ്പോ - ‘ലാഭാ വത മേ, പരിസുദ്ധം വത മേ’തി.

ഏവമേവം ഖോ, ആവുസോ, ഭിക്ഖുനോ പച്ചവേക്ഖണാ ബഹുകാരാ ഹോതി കുസലേസു ധമ്മേസു - ‘അഭിജ്ഝാലു നു ഖോ ബഹുലം വിഹരാമി, അനഭിജ്ഝാലു നു ഖോ ബഹുലം വിഹരാമി, ബ്യാപന്നചിത്തോ നു ഖോ ബഹുലം വിഹരാമി, അബ്യാപന്നചിത്തോ നു ഖോ ബഹുലം വിഹരാമി, ഥിനമിദ്ധപരിയുട്ഠിതോ നു ഖോ ബഹുലം വിഹരാമി, വിഗതഥിനമിദ്ധോ നു ഖോ ബഹുലം വിഹരാമി, ഉദ്ധതോ നു ഖോ ബഹുലം വിഹരാമി, അനുദ്ധതോ നു ഖോ ബഹുലം വിഹരാമി, വിചികിച്ഛോ നു ഖോ ബഹുലം വിഹരാമി, തിണ്ണവിചികിച്ഛോ നു ഖോ ബഹുലം വിഹരാമി, കോധനോ നു ഖോ ബഹുലം വിഹരാമി, അക്കോധനോ നു ഖോ ബഹുലം വിഹരാമി, സംകിലിട്ഠചിത്തോ നു ഖോ ബഹുലം വിഹരാമി, അസംകിലിട്ഠചിത്തോ നു

ഖോ ബഹുലം വിഹരാമി, സാരദ്ധകായോ നു ഖോ ബഹുലം വിഹരാമി, അസാരദ്ധകായോ നു ഖോ ബഹുലം വിഹരാമി, കുസീതോ നു ഖോ ബഹുലം വിഹരാമി, ആരദ്ധവീരിയോ നു ഖോ ബഹുലം വിഹരാമി, സമാഹിതോ നു ഖോ ബഹുലം വിഹരാമി, അസമാഹിതോ നു ഖോ ബഹുലം വിഹരാമീ'തി.

''സചേ, ആവുസോ, ഭിക്ഖു പച്ചവേക്ഖമാനോ ഏവം ജാനാതി - 'അഭിജ്ഝാലു ബഹുലം വിഹരാമി...പേ॰... അസമാഹിതോ ബഹുലം വിഹരാമീ'തി, തേനാവുസോ, ഭിക്ഖുനാ തേസംയേവ പാപകാനം അകുസലാനം ധമ്മാനം പഹാനായ അധിമത്തോ ഛന്ദോ ച വായാമോ ച ഉസ്സാഹോ ച ഉസ്സോള്ഹീ ച അപ്പടിവാനീ ച സതി ച സമ്പജഞ്ഞഞ്ച കരണീയം. സേയ്യഥാപി, ആവുസോ, ആദിത്തചേലോ വാ ആദിത്തസീസോ വാ. തസ്സേവ ചേലസ്സ വാ സീസസ്സ വാ നിബ്ബാപനായ അധിമത്തം ഛന്ദഞ്ച വായാമഞ്ച ഉസ്സാഹഞ്ച ഉസ്സോള്ഹിഞ്ച അപ്പടിവാനിഞ്ച സതിഞ്ച സമ്പജഞ്ഞഞ്ച കരേയ്യ. ഏവമേവം ഖോ, ആവുസോ, തേന ഭിക്ഖുനാ തേസംയേവ പാപകാനം അകുസലാനം ധമ്മാനം പഹാനായ അധിമത്തോ ഛന്ദോ ച വായാമോ ച ഉസ്സാഹോ ച ഉസ്സോള്ഹീ ച അപ്പടിവാനീ ച സതി ച സമ്പജഞ്ഞഞ്ച കരണീയം.

''സചേ പനാവുസോ, ഭിക്ഖു പച്ചവേക്ഖമാനോ ഏവം ജാനാതി - 'അനഭിജ്ഝാലു ബഹുലം വിഹരാമി...പേ॰... സമാഹിതോ ബഹുലം വിഹരാമീ'തി, തേനാവുസോ, ഭിക്ഖുനാ തേസുയേവ കുസലേസു ധമ്മേസു പതിട്ഠായ ഉത്തരി ആസവാനം ഖയായ യോഗോ കരണീയോ''തി. ദുതിയം.

൩. ഠിതിസുത്തം

൫൩. ''ഠിതിമ്പാഹം , ഭിക്ഖവേ, ന വണ്ണയാമി കുസലേസു ധമ്മേസു, പഗേവ പരിഹാനിം. വുഡ്ഢിഞ്ച ഖോ അഹം, ഭിക്ഖവേ, വണ്ണയാമി കുസലേസു ധമ്മേസു, നോ ഠിതിം നോ ഹാനിം.

''കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, ഹാനി ഹോതി കുസലേസു ധമ്മേസു, നോ ഠിതി നോ വുഡ്ഢി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു യത്തകോ ഹോതി സദ്ധായ സീലേന സുതേന ചാഗേന പഞ്ഞായ പടിഭാനേന, തസ്സ തേ ധമ്മാ നേവ തിട്ഠന്തി നോ വഡ്ഢന്തി. ഹാനിമേതം, ഭിക്ഖവേ, വദാമി കുസലേസു ധമ്മേസു, നോ ഠിതിം നോ വുഡ്ഢിം. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഹാനി ഹോതി കുസലേസു ധമ്മേസു, നോ ഠിതി നോ വുഡ്ഢി.

''കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ ഠിതി ഹോതി കുസലേസു ധമ്മേസു, നോ ഹാനി നോ വുഡ്ഢി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു യത്തകോ ഹോതി സദ്ധായ സീലേന സുതേന ചാഗേന പഞ്ഞായ പടിഭാനേന, തസ്സ തേ ധമ്മാ നേവ ഹായന്തി നോ വഡ്ഢന്തി . ഠിതിമേതം, ഭിക്ഖവേ, വദാമി കുസലേസു ധമ്മേസു, നോ ഹാനിം നോ വുഡ്ഢിം. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഠിതി ഹോതി കുസലേസു ധമ്മേസു, നോ വുഡ്ഢി നോ ഹാനി.

''കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, വുഡ്ഢി ഹോതി കുസലേസു ധമ്മേസു, നോ ഠിതി നോ ഹാനി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു യത്തകോ ഹോതി സദ്ധായ സീലേന സുതേന ചാഗേന പഞ്ഞായ പടിഭാനേന, തസ്സ തേ ധമ്മാ നേവ തിട്ഠന്തി നോ

ഹായന്തി. വുഡ്ഢിമേതം, ഭിക്ഖവേ, വദാമി കുസലേസു ധമ്മേസു, നോ ഠിതിം നോ ഹാനിം. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, വുഡ്ഢി ഹോതി കുസലേസു ധമ്മേസു, നോ ഠിതി നോ ഹാനി.

''നോ ചേ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു പരചിത്തപരിയായകുസലോ ഹോതി, അഥ 'സചിത്തപരിയായകുസലോ ഭവിസ്സാമീ'തി - ഏവഞ്ഹി വോ, ഭിക്ഖവേ, സിക്ഖിതബ്ബം.

''കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സചിത്തപരിയായകുസലോ ഹോതി? സേയ്യഥാപി , ഭിക്ഖവേ, ഇത്ഥീ വാ പുരിസോ വാ ദഹരോ യുവാ മണ്ഡനകജാതികോ ആദാസേ വാ പരിസുദ്ധേ പരിയോദാതേ അച്ഛേ വാ ഉദപത്തേ സകം മുഖനിമിത്തം പച്ചവേക്ഖമാനോ സചേ തത്ഥ പസ്സതി രജം വാ അങ്ഗണം വാ, തസ്സേവ രജസ്സ വാ അങ്ഗണസ്സ വാ പഹാനായ വായമതി. നോ ചേ തത്ഥ പസ്സതി രജം വാ അങ്ഗണം വാ, തേനേവത്തമനോ ഹോതി പരിപുണ്ണസങ്കപ്പോ - 'ലാഭാ വത മേ, പരിസുദ്ധം വത മേ'തി. ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനോ പച്ചവേക്ഖണാ ബഹുകാരാ ഹോതി കുസലേസു ധമ്മേസു - 'അഭിജ്ഝാലു നു ഖോ ബഹുലം വിഹരാമി, അനഭിജ്ഝാലു നു ഖോ ബഹുലം വിഹരാമി, ബ്യാപന്നചിത്തോ നു ഖോ ബഹുലം വിഹരാമി, അബ്യാപന്നചിത്തോ നു ഖോ ബഹുലം വിഹരാമി, ഥിനമിദ്ധപരിയുട്ഠിതോ നു ഖോ ബഹുലം വിഹരാമി, വിഗതഥിനമിദ്ധോ നു ഖോ ബഹുലം വിഹരാമി, ഉദ്ധതോ നു ഖോ ബഹുലം വിഹരാമി, അനുദ്ധതോ നു ഖോ ബഹുലം വിഹരാമി, വിചികിച്ഛോ നു ഖോ ബഹുലം വിഹരാമി, തിണ്ണവിചികിച്ഛോ നു ഖോ ബഹുലം വിഹരാമി, കോധനോ നു ഖോ ബഹുലം വിഹരാമി, അക്കോധനോ നു ഖോ ബഹുലം വിഹരാമി, സംകിലിട്ഠചിത്തോ നു ഖോ ബഹുലം വിഹരാമി, അസംകിലിട്ഠചിത്തോ നു ഖോ ബഹുലം വിഹരാമി, സാരദ്ധകായോ നു ഖോ ബഹുലം വിഹരാമി, അസാരദ്ധകായോ നു ഖോ ബഹുലം വിഹരാമി, കുസീതോ നു ഖോ ബഹുലം വിഹരാമി, ആരദ്ധവീരിയോ നു ഖോ ബഹുലം വിഹരാമി, സമാഹിതോ നു ഖോ ബഹുലം വിഹരാമി, അസമാഹിതോ നു ഖോ ബഹുലം വിഹരാമീ'തി.

''സചേ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു പച്ചവേക്ഖമാനോ ഏവം ജാനാതി - 'അഭിജ്ഝാലു ബഹുലം വിഹരാമി, ബ്യാപന്നചിത്തോ ബഹുലം വിഹരാമി, ഥിനമിദ്ധപരിയുട്ഠിതോ ബഹുലം വിഹരാമി, ഉദ്ധതോ ബഹുലം വിഹരാമി, വിചികിച്ഛോ ബഹുലം വിഹരാമി, കോധനോ ബഹുലം വിഹരാമി, സംകിലിട്ഠചിത്തോ ബഹുലം വിഹരാമി, സാരദ്ധകായോ ബഹുലം വിഹരാമി, കുസീതോ ബഹുലം വിഹരാമി, അസമാഹിതോ ബഹുലം വിഹരാമീ'തി, തേന, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനാ തേസംയേവ പാപകാനം അകുസലാനം ധമ്മാനം പഹാനായ അധിമത്തോ ഛന്ദോ ച വായാമോ ച ഉസ്സാഹോ ച ഉസ്സോള്ഹീ ച അപ്പടിവാനീ ച സതി ച സമ്പജഞ്ഞഞ്ച കരണീയം. സേയ്യഥാപി, ഭിക്ഖവേ, ആദിത്തചേലോ വാ ആദിത്തസീസോ വാ. തസ്സേവ ചേലസ്സ വാ സീസസ്സ വാ നിബ്ബാപനായ അധിമത്തം ഛന്ദഞ്ച വായാമഞ്ച ഉസ്സാഹഞ്ച ഉസ്സോള്ഹിഞ്ച അപ്പടിവാനിഞ്ച സതിഞ്ച സമ്പജഞ്ഞഞ്ച കരേയ്യ; ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, തേന ഭിക്ഖുനാ തേസംയേവ പാപകാനം അകുസലാനം ധമ്മാനം പഹാനായ അധിമത്തോ ഛന്ദോ ച വായാമോ ച ഉസ്സാഹോ ച ഉസ്സോള്ഹീ ച അപ്പടിവാനീ ച സതി ച സമ്പജഞ്ഞഞ്ച കരണീയം.

‘‘സചേ പന, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു പച്ചവേക്ഖമാനോ ഏവം ജാനാതി - ‘അനഭിജ്ഝാലു ബഹുലം വിഹരാമി, അബ്യാപന്നചിത്തോ ബഹുലം വിഹരാമി, വിഗതഥിനമിദ്ധോ ബഹുലം വിഹരാമി, അനുദ്ധതോ ബഹുലം വിഹരാമി, തിണ്ണവിചികിച്ഛോ ബഹുലം വിഹരാമി, അക്കോധനോ ബഹുലം വിഹരാമി, അസംകിലിട്ഠചിത്തോ ബഹുലം വിഹരാമി, അസാരദ്ധകായോ ബഹുലം വിഹരാമി, ആരദ്ധവീരിയോ ബഹുലം വിഹരാമി, സമാഹിതോ ബഹുലം വിഹരാമീ’തി, തേന, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനാ തേസുയേവ കുസലേസു ധമ്മേസു പതിട്ഠായ ഉത്തരി ആസവാനം ഖയായ യോഗോ കരണീയോ’’തി. തതിയം.

ർ. സമഥസുത്തം

ൡ. ‘‘നോ ചേ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു പരചിത്തപരിയായകുസലോ ഹോതി, അഥ ‘സചിത്തപരിയായകുസലോ ഭവിസ്സാമീ’തി - ഏവഞ്ഹി വോ, ഭിക്ഖവേ, സിക്ഖിതബ്ബം.

‘‘കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സചിത്തപരിയായകുസലോ ഹോതി? സേയ്യഥാപി, ഭിക്ഖവേ, ഇത്ഥീ വാ പുരിസോ വാ ദഹരോ യുവാ മണ്ഡനകജാതികോ ആദാസേ വാ പരിസുദ്ധേ പരിയോദാതേ അച്ഛേ വാ ഉദപത്തേ സകം മുഖനിമിത്തം പച്ചവേക്ഖമാനോ സചേ തത്ഥ പസ്സതി രജം വാ അങ്ഗണം വാ, തസ്സേവ രജസ്സ വാ അങ്ഗണസ്സ വാ പഹാനായ വായമതി. നോ ചേ തത്ഥ പസ്സതി രജം വാ അങ്ഗണം വാ, തേനേവത്തമനോ ഹോതി പരിപുണ്ണസങ്കപ്പോ - ‘ലാഭാ വത മേ, പരിസുദ്ധം വത മേ’തി. ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനോ പച്ചവേക്ഖണാ ബഹുകാരാ ഹോതി കുസലേസു ധമ്മേസു - ‘ലാഭീ നു ഖോമ്ഹി അജ്ഝത്തം ചേതോസമഥസ്സ, ന നു ഖോമ്ഹി ലാഭീ അജ്ഝത്തം ചേതോസമഥസ്സ, ലാഭീ നു ഖോമ്ഹി അധിപഞ്ഞാധമ്മവിപസ്സനായ, ന നു ഖോമ്ഹി ലാഭീ അധിപഞ്ഞാധമ്മവിപസ്സനായാ’തി.

‘‘സചേ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു പച്ചവേക്ഖമാനോ ഏവം ജാനാതി - ‘ലാഭീമ്ഹി അജ്ഝത്തം ചേതോസമഥസ്സ, ന ലാഭീ അധിപഞ്ഞാധമ്മവിപസ്സനായാ’തി, തേന, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനാ അജ്ഝത്തം ചേതോസമഥേ പതിട്ഠായ അധിപഞ്ഞാധമ്മവിപസ്സനായ യോഗോ കരണീയോ. സോ അപരേന സമയേന ലാഭീ ചേവ ഹോതി അജ്ഝത്തം ചേതോസമഥസ്സ ലാഭീ ച അധിപഞ്ഞാധമ്മവിപസ്സനായ.

‘‘സചേ പന, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു പച്ചവേക്ഖമാനോ ഏവം ജാനാതി - ‘ലാഭീമ്ഹി അധിപഞ്ഞാധമ്മവിപസ്സനായ, ന ലാഭീ അജ്ഝത്തം ചേതോസമഥസ്സാ’തി, തേന, ഭിക്ഖവേ , ഭിക്ഖുനാ അധിപഞ്ഞാധമ്മവിപസ്സനായ പതിട്ഠായ അജ്ഝത്തം ചേതോസമഥേ യോഗോ കരണീയോ. സോ അപരേന സമയേന ലാഭീ ചേവ ഹോതി അധിപഞ്ഞാധമ്മവിപസ്സനായ ലാഭീ ച അജ്ഝത്തം ചേതോസമഥസ്സ.

‘‘സചേ, പന, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു പച്ചവേക്ഖമാനോ ഏവം ജാനാതി - ‘ന ലാഭീ അജ്ഝത്തം ചേതോസമഥസ്സ, ന ലാഭീ അധിപഞ്ഞാധമ്മവിപസ്സനായാ’തി, തേന, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനാ തേസംയേവ കുസലാനം ധമ്മാനം പടിലാഭായ

അധിമത്തോ ഛന്ദോ ച വായാമോ ച ഉസ്സാഹോ ച ഉസ്സോള്ഹീ ച അപ്പടിവാനീ ച സതി ച സമ്പജഞ്ഞഞ്ച കരണീയം. സേയ്യഥാപി, ഭിക്ഖവേ, ആദിത്തചേലോ വാ ആദിത്തസീസോ വാ. തസ്സേവ ചേലസ്സ വാ സീസസ്സ വാ നിബ്ബാപനായ അധിമത്തം ഛന്ദഞ്ച വായാമഞ്ച ഉസ്സാഹഞ്ച ഉസ്സോള്ഹിഞ്ച അപ്പടിവാനിഞ്ച സതിഞ്ച സമ്പജഞ്ഞഞ്ച കരേയ്യ. ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, തേന ഭിക്ഖുനാ തേസംയേവ കുസലാനം ധമ്മാനം പടിലാഭായ അധിമത്തോ ഛന്ദോ ച വായാമോ ച ഉസ്സാഹോ ച ഉസ്സോള്ഹീ ച അപ്പടിവാനീ ച സതി ച സമ്പജഞ്ഞഞ്ച കരണീയം. സോ അപരേന സമയേന ലാഭീ ചേവ ഹോതി അജ്ഝത്തം ചേതോസമഥസ്സ ലാഭീ ച അധിപഞ്ഞാധമ്മവിപസ്സനായ.

“സചേ പന, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു പച്ചവേക്ഖമാനോ ഏവം ജാനാതി - ‘ലാഭീമ്ഹി അജ്ഝത്തം ചേതോസമഥസ്സ, ലാഭീ അധിപഞ്ഞാധമ്മവിപസ്സനായാ’തി, തേന, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനാ തേസുയേവ കുസലേസു ധമ്മേസു പതിട്ഠായ ഉത്തരി ആസവാനം ഖയായ യോഗോ കരണീയോ.

“ചീവരമ്പാഹം, ഭിക്ഖവേ, ദുവിധേന വദാമി - സേവിതബ്ബമ്പി അസേവിതബ്ബമ്പി. പിണ്ഡപാതമ്പാഹം, ഭിക്ഖവേ, ദുവിധേന വദാമി - സേവിതബ്ബമ്പി അസേവിതബ്ബമ്പി. സേനാസനമ്പാഹം, ഭിക്ഖവേ, ദുവിധേന വദാമി - സേവിതബ്ബമ്പി അസേവിതബ്ബമ്പി. ഗാമനിഗമമ്പാഹം, ഭിക്ഖവേ, ദുവിധേന വദാമി - സേവിതബ്ബമ്പി അസേവിതബ്ബമ്പി. ജനപദപദേസമ്പാഹം, ഭിക്ഖവേ, ദുവിധേന വദാമി - സേവിതബ്ബമ്പി അസേവിതബ്ബമ്പി. പുഗ്ഗലമ്പാഹം, ഭിക്ഖവേ, ദുവിധേന വദാമി - സേവിതബ്ബമ്പി അസേവിതബ്ബമ്പി.

“‘ചീവരമ്പാഹം, ഭിക്ഖവേ, ദുവിധേന വദാമി - സേവിതബ്ബമ്പി അസേവിതബ്ബമ്പീ’തി, ഇതി ഖോ പനേതം വുത്തം. കിഞ്ചേതം പടിച്ച വുത്തം? തത്ഥ യം ജഞ്ഞാ ചീവരം - ‘ഇദം ഖോ മേ ചീവരം സേവതോ അകുസലാ ധമ്മാ അഭിവഡ്ഢന്തി, കുസലാ ധമ്മാ പരിഹായന്തീ’തി, ഏവരൂപം ചീവരം ന സേവിതബ്ബം. തത്ഥ യം ജഞ്ഞാ ചീവരം - ‘ഇദം ഖോ മേ ചീവരം സേവതോ അകുസലാ ധമ്മാ പരിഹായന്തി, കുസലാ ധമ്മാ അഭിവഡ്ഢന്തീ’തി, ഏവരൂപം ചീവരം സേവിതബ്ബം. ‘ചീവരമ്പാഹം, ഭിക്ഖവേ, ദുവിധേന വദാമി - സേവിതബ്ബമ്പി അസേവിതബ്ബമ്പീ’തി, ഇതി യം തം വുത്തം, ഇദമേതം പടിച്ച വുത്തം.

“‘പിണ്ഡപാതമ്പാഹം, ഭിക്ഖവേ, ദുവിധേന വദാമി - സേവിതബ്ബമ്പി അസേവിതബ്ബമ്പീ’തി, ഇതി ഖോ പനേതം വുത്തം. കിഞ്ചേതം പടിച്ച വുത്തം? തത്ഥ യം ജഞ്ഞാ പിണ്ഡപാതം - ‘ഇമം ഖോ മേ പിണ്ഡപാതം സേവതോ അകുസലാ ധമ്മാ അഭിവഡ്ഢന്തി, കുസലാ ധമ്മാ പരിഹായന്തീ’തി, ഏവരൂപോ പിണ്ഡപാതോ ന സേവിതബ്ബോ. തത്ഥ യം ജഞ്ഞാ പിണ്ഡപാതം - ‘ഇമം ഖോ മേ പിണ്ഡപാതം സേവതോ അകുസലാ ധമ്മാ പരിഹായന്തി, കുസലാ ധമ്മാ അഭിവഡ്ഢന്തീ’തി, ഏവരൂപോ പിണ്ഡപാതോ സേവിതബ്ബോ. ‘പിണ്ഡപാതമ്പാഹം, ഭിക്ഖവേ, ദുവിധേന വദാമി - സേവിതബ്ബമ്പി അസേവിതബ്ബമ്പീ’തി, ഇതി യം തം വുത്തം, ഇദമേതം പടിച്ച വുത്തം.

“‘സേനാസനമ്പാഹം, ഭിക്ഖവേ, ദുവിധേന വദാമി - സേവിതബ്ബമ്പി അസേവിതബ്ബമ്പീ’തി, ഇതി ഖോ പനേതം വുത്തം. കിഞ്ചേതം പടിച്ച വുത്തം?

തത്ഥ യം ജഞ്ഞാ സേനാസനം - 'ഇദം ഖോ മേ സേനാസനം സേവതോ അകുസലാ ധമ്മാ അഭിവഡ്ഢന്തി, കുസലാ ധമ്മാ പരിഹായന്തീ'തി, ഏവരൂപം സേനാസനം ന സേവിതബ്ബം. തത്ഥ യം ജഞ്ഞാ സേനാസനം - 'ഇദം ഖോ മേ സേനാസനം സേവതോ അകുസലാ ധമ്മാ പരിഹായന്തി, കുസലാ ധമ്മാ അഭിവഡ്ഢന്തീ'തി, ഏവരൂപം സേനാസനം സേവിതബ്ബം. 'സേനാസനമ്പാഹം, ഭിക്ഖവേ, ദുവിധേന വദാമി - സേവിതബ്ബമ്പി അസേവിതബ്ബമ്പീ'തി, ഇതി യം തം വുത്തം, ഇദമേതം പടിച്ച വുത്തം.

"'ഗാമനിഗമമ്പാഹം, ഭിക്ഖവേ, ദുവിധേന വദാമി - സേവിതബ്ബമ്പി അസേവിതബ്ബമ്പീ'തി, ഇതി ഖോ പനേതം വുത്തം. കിഞ്ചേതം പടിച്ച വുത്തം? തത്ഥ യം ജഞ്ഞാ ഗാമനിഗമം - 'ഇമം ഖോ മേ ഗാമനിഗമം സേവതോ അകുസലാ ധമ്മാ അഭിവഡ്ഢന്തി, കുസലാ ധമ്മാ പരിഹായന്തീ'തി , ഏവരൂപോ ഗാമനിഗമോ ന സേവിതബ്ബോ. തത്ഥ യം ജഞ്ഞാ ഗാമനിഗമം - 'ഇമം ഖോ മേ ഗാമനിഗമം സേവതോ അകുസലാ ധമ്മാ പരിഹായന്തി, കുസലാ ധമ്മാ അഭിവഡ്ഢന്തീ'തി, ഏവരൂപോ ഗാമനിഗമോ സേവിതബ്ബോ . 'ഗാമനിഗമമ്പാഹം, ഭിക്ഖവേ, ദുവിധേന വദാമി - സേവിതബ്ബമ്പി അസേവിതബ്ബമ്പീ'തി, ഇതി യം തം വുത്തം, ഇദമേതം പടിച്ച വുത്തം.

"'ജനപദപദേസമ്പാഹം, ഭിക്ഖവേ, ദുവിധേന വദാമി - സേവിതബ്ബമ്പി അസേവിതബ്ബമ്പീ'തി, ഇതി ഖോ പനേതം വുത്തം. കിഞ്ചേതം പടിച്ച വുത്തം? തത്ഥ യം ജഞ്ഞാ ജനപദപദേസം - 'ഇമം ഖോ മേ ജനപദപദേസം സേവതോ അകുസലാ ധമ്മാ അഭിവഡ്ഢന്തി, കുസലാ ധമ്മാ പരിഹായന്തീ'തി, ഏവരൂപോ ജനപദപദേസോ ന സേവിതബ്ബോ. തത്ഥ യം ജഞ്ഞാ ജനപദപദേസം - 'ഇമം ഖോ മേ ജനപദപദേസം സേവതോ അകുസലാ ധമ്മാ പരിഹായന്തി, കുസലാ ധമ്മാ അഭിവഡ്ഢന്തീ'തി, ഏവരൂപോ ജനപദപദേസോ സേവിതബ്ബോ. 'ജനപദപദേസമ്പാഹം, ഭിക്ഖവേ, ദുവിധേന വദാമി - സേവിതബ്ബമ്പി അസേവിതബ്ബമ്പീ'തി, ഇതി യം തം വുത്തം, ഇദമേതം പടിച്ച വുത്തം.

"'പുഗ്ഗലമ്പാഹം, ഭിക്ഖവേ, ദുവിധേന വദാമി - സേവിതബ്ബമ്പി അസേവിതബ്ബമ്പീ'തി, ഇതി ഖോ പനേതം വുത്തം. കിഞ്ചേതം പടിച്ച വുത്തം? തത്ഥ യം ജഞ്ഞാ പുഗ്ഗലം - 'ഇമം ഖോ മേ പുഗ്ഗലം സേവതോ അകുസലാ ധമ്മാ അഭിവഡ്ഢന്തി, കുസലാ ധമ്മാ പരിഹായന്തീ'തി, ഏവരൂപോ പുഗ്ഗലോ ന സേവിതബ്ബോ. തത്ഥ യം ജഞ്ഞാ പുഗ്ഗലം - 'ഇമം ഖോ മേ പുഗ്ഗലം സേവതോ അകുസലാ ധമ്മാ പരിഹായന്തി, കുസലാ ധമ്മാ അഭിവഡ്ഢന്തീ'തി, ഏവരൂപോ പുഗ്ഗലോ സേവിതബ്ബോ . 'പുഗ്ഗലമ്പാഹം, ഭിക്ഖവേ, ദുവിധേന വദാമി - സേവിതബ്ബമ്പി അസേവിതബ്ബമ്പീ'തി, ഇതി യം തം വുത്തം, ഇദമേതം പടിച്ച വുത്ത''ന്തി. ചതുത്ഥം.

൫. പരിഹാനസുത്തം

൭൫. തത്ര ഖോ ആയസ്മാ സാരിപുത്തോ ഭിക്ഖൂ ആമന്തേസി - "ആവുസോ ഭിക്ഖവേ"തി [ഭിക്ഖവോതി (സീ॰ സ്യാ॰)]. "ആവുസോ"തി ഖോ തേ ഭിക്ഖൂ ആയസ്മതോ സാരിപുത്തസ്സ പച്ചസ്സോസും. ആയസ്മാ സാരിപുത്തോ ഏതദവോച -

“‘പരിഹാനധമ്മോ പുഗ്ഗലോ, പരിഹാനധമ്മോ പുഗ്ഗലോ’തി, ആവുസോ, വുച്ചതി. ‘അപരിഹാനധമ്മോ പുഗ്ഗലോ, അപരിഹാനധമ്മോ പുഗ്ഗലോ’തി, ആവുസോ, വുച്ചതി. കിത്താവതാ നു ഖോ, ആവുസോ, പരിഹാനധമ്മോ പുഗ്ഗലോ വുത്തോ ഭഗവതാ, കിത്താവതാ ച പന അപരിഹാനധമ്മോ പുഗ്ഗലോ വുത്തോ ഭഗവതാ”തി? “ദൂരതോപി ഖോ മയം, ആവുസോ, ആഗച്ഛാമ ആയസ്മതോ സാരിപുത്തസ്സ സന്തികേ ഏതസ്സ ഭാസിതസ്സ അത്ഥമഞ്ഞാതും. സാധു വതായസ്മന്തംയേവ സാരിപുത്തം പടിഭാതു ഏതസ്സ ഭാസിതസ്സ അത്ഥോ . ആയസ്മതോ സാരിപുത്തസ്സ സുത്വാ ഭിക്ഖൂ ധാരേസ്സന്തീ”തി.

“തേനഹാവുസോ , സുണാഥ, സാധുകം മനസി കരോഥ; ഭാസിസ്സാമീ”തി. “ഏവമാവുസോ”തി ഖോ തേ ഭിക്ഖൂ ആയസ്മതോ സാരിപുത്തസ്സ പച്ചസ്സോസും. ആയസ്മാ സാരിപുത്തോ ഏതദവോച -

“കിത്താവതാ നു ഖോ, ആവുസോ, പരിഹാനധമ്മോ പുഗ്ഗലോ വുത്തോ ഭഗവതാ? ഇധാവുസോ, ഭിക്ഖു അസ്സുതഞ്ചേവ ധമ്മം ന സുണാതി, സുതാ ചസ്സ ധമ്മാ സമ്മോസം ഗച്ഛന്തി, യേ ചസ്സ ധമ്മാ പുബ്ബേ ചേതസോ അസമ്ഫുട്ഠപുബ്ബാ തേ ചസ്സ ന സമുദാചരന്തി, അവിഞ്ഞാതഞ്ചേവ ന വിജാനാതി. ഏത്താവതാ ഖോ, ആവുസോ, പരിഹാനധമ്മോ പുഗ്ഗലോ വുത്തോ ഭഗവതാ.

“കിത്താവതാ ച പനാവുസോ, അപരിഹാനധമ്മോ പുഗ്ഗലോ വുത്തോ ഭഗവതാ? ഇധാവുസോ, ഭിക്ഖു അസ്സുതഞ്ചേവ ധമ്മം സുണാതി, സുതാ ചസ്സ ധമ്മാ ന സമ്മോസം ഗച്ഛന്തി, യേ ചസ്സ ധമ്മാ പുബ്ബേ ചേതസോ അസമ്ഫുട്ഠപുബ്ബാ തേ ചസ്സ സമുദാചരന്തി, അവിഞ്ഞാതഞ്ചേവ വിജാനാതി. ഏത്താവതാ ഖോ, ആവുസോ, അപരിഹാനധമ്മോ പുഗ്ഗലോ വുത്തോ ഭഗവതാ.

“നോ ചേ, ആവുസോ, ഭിക്ഖു പരചിത്തപരിയായകുസലോ ഹോതി, അഥ ‘സചിത്തപരിയായകുസലോ ഭവിസ്സാമീ’തി - ഏവഞ്ഹി വോ, ആവുസോ, സിക്ഖിതബ്ബം.

“കഥഞ്ചാവുസോ, ഭിക്ഖു സചിത്തപരിയായകുസലോ ഹോതി? സേയ്യഥാപി, ആവുസോ, ഇത്ഥീ വാ പുരിസോ വാ ദഹരോ യുവാ മണ്ഡനകജാതികോ ആദാസേ വാ പരിസുദ്ധേ പരിയോദാതേ അച്ഛേ വാ ഉദപത്തേ സകം മുഖനിമിത്തം പച്ചവേക്ഖമാനോ സചേ തത്ഥ പസ്സതി രജം വാ അങ്ഗണം വാ, തസ്സേവ രജസ്സ വാ അങ്ഗണസ്സ വാ പഹാനായ വായമതി. നോ ചേ തത്ഥ പസ്സതി രജം വാ അങ്ഗണം വാ, തേനേവത്തമനോ ഹോതി പരിപുണ്ണസങ്കപ്പോ - ‘ലാഭാ വത മേ, പരിസുദ്ധം വത മേ’തി. ഏവമേവ ഖോ, ആവുസോ, ഭിക്ഖുനോ പച്ചവേക്ഖണാ ബഹുകാരാ ഹോതി കുസലേസു ധമ്മേസു - ‘അനഭിജ്ഝാലു നു ഖോ ബഹുലം വിഹരാമി, സംവിജ്ജതി നു ഖോ മേ ഏസോ ധമ്മോ ഉദാഹു നോ, അബ്യാപന്നചിത്തോ നു ഖോ ബഹുലം വിഹരാമി, സംവിജ്ജതി നു ഖോ മേ ഏസോ ധമ്മോ ഉദാഹു നോ, വിഗതഥിനമിദ്ധോ നു ഖോ ബഹുലം വിഹരാമി, സംവിജ്ജതി നു ഖോ മേ ഏസോ ധമ്മോ ഉദാഹു നോ, അനുദ്ധതോ നു ഖോ ബഹുലം വിഹരാമി, സംവിജ്ജതി നു ഖോ മേ ഏസോ ധമ്മോ ഉദാഹു നോ, തിണ്ണവിചികിച്ഛോ നു

ഖോ ബഹുലം വിഹരാമി, സംവിജ്ജതി നു ഖോ മേ ഏസോ ധമ്മോ ഉദാഹു നോ, അക്കോധനോ നു ഖോ ബഹുലം വിഹരാമി, സംവിജ്ജതി നു ഖോ മേ ഏസോ ധമ്മോ ഉദാഹു നോ, അസംകിലിട്ഠചിത്തോ നു ഖോ ബഹുലം വിഹരാമി, സംവിജ്ജതി നു ഖോ മേ ഏസോ ധമ്മോ ഉദാഹു നോ, ലാഭീ നു ഖോമ്ഹി അജ്ഝത്തം ധമ്മപാമോജ്ജസ്സ, സംവിജ്ജതി നു ഖോ മേ ഏസോ ധമ്മോ ഉദാഹു നോ, ലാഭീ നു ഖോമ്ഹി അജ്ഝത്തം ചേതോസമഥസ്സ, സംവിജ്ജതി നു ഖോ മേ ഏസോ ധമ്മോ ഉദാഹു നോ, ലാഭീ നു ഖോമ്ഹി അധിപഞ്ഞാധമ്മവിപസ്സനായ, സംവിജ്ജതി നു ഖോ മേ ഏസോ ധമ്മോ ഉദാഹു നോ'തി.

''സചേ പന, ആവുസോ, ഭിക്ഖു പച്ചവേക്ഖമാനോ സബ്ബേപിമേ കുസലേ ധമ്മേ അത്തനി ന സമനുപസ്സതി, തേനാവുസോ, ഭിക്ഖുനാ സബ്ബേസംയേവ ഇമേസം കുസലാനം ധമ്മാനം പടിലാഭായ അധിമത്തോ ഛന്ദോ ച വായാമോ ച ഉസ്സാഹോ ച ഉസ്സോള്ഹീ ച അപ്പടിവാനീ ച സതി ച സമ്പജഞ്ഞഞ്ച കരണീയം. സേയ്യഥാപി, ആവുസോ, ആദിത്തചേലോ വാ ആദിത്തസീസോ വാ. തസ്സേവ ചേലസ്സ വാ സീസസ്സ വാ നിബ്ബാപനായ അധിമത്തം ഛന്ദഞ്ച വായാമഞ്ച ഉസ്സാഹഞ്ച ഉസ്സോള്ഹിഞ്ച അപ്പടിവാനിഞ്ച സതിഞ്ച സമ്പജഞ്ഞഞ്ച കരേയ്യ. ഏവമേവം ഖോ, ആവുസോ, തേന ഭിക്ഖുനാ സബ്ബേസംയേവ കുസലാനം ധമ്മാനം പടിലാഭായ അധിമത്തോ ഛന്ദോ ച വായാമോ ച ഉസ്സാഹോ ച ഉസ്സോള്ഹീ ച അപ്പടിവാനീ ച സതി ച സമ്പജഞ്ഞഞ്ച കരണീയം.

''സചേ പനാവുസോ, ഭിക്ഖു പച്ചവേക്ഖമാനോ ഏകച്ചേ കുസലേ ധമ്മേ അത്തനി സമനുപസ്സതി, ഏകച്ചേ കുസലേ ധമ്മേ അത്തനി ന സമനുപസ്സതി, തേനാവുസോ, ഭിക്ഖുനാ യേ കുസലേ ധമ്മേ അത്തനി സമനുപസ്സതി തേസു കുസലേസു ധമ്മേസു പതിട്ഠായ, യേ കുസലേ ധമ്മേ അത്തനി ന സമനുപസ്സതി തേസം കുസലാനം ധമ്മാനം പടിലാഭായ അധിമത്തോ ഛന്ദോ ച വായാമോ ച ഉസ്സാഹോ ച ഉസ്സോള്ഹീ ച അപ്പടിവാനീ ച സതി ച സമ്പജഞ്ഞഞ്ച കരണീയം. സേയ്യഥാപി, ആവുസോ, ആദിത്തചേലോ വാ ആദിത്തസീസോ വാ. തസ്സേവ ചേലസ്സ വാ സീസസ്സ വാ നിബ്ബാപനായ അധിമത്തം ഛന്ദഞ്ച വായാമഞ്ച ഉസ്സാഹഞ്ച ഉസ്സോള്ഹിഞ്ച അപ്പടിവാനിഞ്ച സതിഞ്ച സമ്പജഞ്ഞഞ്ച കരേയ്യ. ഏവമേവം ഖോ, ആവുസോ, തേന ഭിക്ഖുനാ യേ കുസലേ ധമ്മേ അത്തനി സമനുപസ്സതി തേസു കുസലേസു ധമ്മേസു പതിട്ഠായ, യേ കുസലേ ധമ്മേ അത്തനി ന സമനുപസ്സതി തേസം കുസലാനം ധമ്മാനം പടിലാഭായ അധിമത്തോ ഛന്ദോ ച വായാമോ ച ഉസ്സാഹോ ച ഉസ്സോള്ഹീ ച അപ്പടിവാനീ ച സതി ച സമ്പജഞ്ഞഞ്ച കരണീയം.

''സചേ പനാവുസോ, ഭിക്ഖു പച്ചവേക്ഖമാനോ സബ്ബേപിമേ കുസലേ ധമ്മേ അത്തനി സമനുപസ്സതി, തേനാവുസോ, ഭിക്ഖുനാ സബ്ബേസ്വേവ ഇമേസു കുസലേസു ധമ്മേസു പതിട്ഠായ ഉത്തരി ആസവാനം ഖയായ യോഗോ കരണീയോ''തി. പഞ്ചമം.

൬. പഠമസഞ്ഞാസുത്തം

൬൦. ''ദസയിമാ, ഭിക്ഖവേ, സഞ്ഞാ ഭാവിതാ ബഹുലീകതാ മഹപ്ഫലാ ഹോന്തി മഹാനിസംസാ അമതോഗധാ അമതപരിയോസാനാ. കതമാ ദസ?

അസുഭസഞ്ഞാ, മരണസഞ്ഞാ, ആഹാരേ പടികൂലസഞ്ഞാ, സബ്ബലോകേ അനഭിരതസഞ്ഞാ, അനിച്ചസഞ്ഞാ, അനിച്ചേ ദുക്ഖസഞ്ഞാ, ദുക്ഖേ അനത്തസഞ്ഞാ, പഹാനസഞ്ഞാ, വിരാഗസഞ്ഞാ, നിരോധസഞ്ഞാ - ഇമാ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ദസ സഞ്ഞാ ഭാവിതാ ബഹുലീകതാ മഹപ്ഫലാ ഹോന്തി മഹാനിസംസാ അമതോഗധാ അമതപരിയോസാനാ''തി. ഛട്ഠം.

൭. ദുതിയസഞ്ഞാസുത്തം

൬൭. ''ദസയിമാ , ഭിക്ഖവേ, സഞ്ഞാ ഭാവിതാ ബഹുലീകതാ മഹപ്ഫലാ ഹോന്തി മഹാനിസംസാ അമതോഗധാ അമതപരിയോസാനാ. കതമാ ദസ? അനിച്ചസഞ്ഞാ, അനത്തസഞ്ഞാ, മരണസഞ്ഞാ, ആഹാരേ പടികൂലസഞ്ഞാ, സബ്ബലോകേ അനഭിരതസഞ്ഞാ, അട്ഠികസഞ്ഞാ, പുളവകസഞ്ഞാ [പുലവകസഞ്ഞാ (സീ॰ പീ॰), പുള്ളുവകസഞ്ഞാ (ക॰), അം॰ നി॰ ൧.൪൭൩-൪൭൪], വിനീലകസഞ്ഞാ, വിച്ഛിദ്ദകസഞ്ഞാ, ഉദ്ധുമാതകസഞ്ഞാ - ഇമാ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ദസ സഞ്ഞാ ഭാവിതാ ബഹുലീകതാ മഹപ്ഫലാ ഹോന്തി മഹാനിസംസാ അമതോഗധാ അമതപരിയോസാനാ''തി. സത്തമം.

൮. മൂലകസുത്തം

൬൮. [അം॰ നി॰ ൮.൮൩] ''സചേ, ഭിക്ഖവേ, അഞ്ഞതിത്ഥിയാ പരിബ്ബാജകാ ഏവം പുച്ഛേയ്യും - 'കിംമൂലകാ, ആവുസോ, സബ്ബേ ധമ്മാ, കിംസമ്ഭവാ സബ്ബേ ധമ്മാ, കിംസമുദയാ സബ്ബേ ധമ്മാ, കിംസമോസരണാ സബ്ബേ ധമ്മാ, കിംപമുഖാ സബ്ബേ ധമ്മാ, കിംഅധിപതേയ്യാ സബ്ബേ ധമ്മാ, കിംഉത്തരാ സബ്ബേ ധമ്മാ, കിംസാരാ സബ്ബേ ധമ്മാ, കിംഓഗധാ സബ്ബേ ധമ്മാ, കിംപരിയോസാനാ സബ്ബേ ധമ്മാ'തി, ഏവം പുട്ഠാ തുമ്ഹേ, ഭിക്ഖവേ , തേസം അഞ്ഞതിത്ഥിയാനം പരിബ്ബാജകാനം കിന്തി ബ്യാകരേയ്യാഥാ''തി? ''ഭഗവംമൂലകാ നോ, ഭന്തേ, ധമ്മാ ഭഗവംനേത്തികാ ഭഗവംപടിസരണാ. സാധു വത, ഭന്തേ, ഭഗവന്തംയേവ പടിഭാതു ഏതസ്സ ഭാസിതസ്സ അത്ഥോ. ഭഗവതോ സുത്വാ ഭിക്ഖൂ ധാരേസ്സന്തീ''തി.

''തേന ഹി, ഭിക്ഖവേ, സുണാഥ, സാധുകം മനസി കരോഥ; ഭാസിസ്സാമീ''തി. ''ഏവം, ഭന്തേ''തി ഖോ തേ ഭിക്ഖൂ ഭഗവതോ പച്ചസ്സോസും. ഭഗവാ ഏതദവോച -

''സചേ, ഭിക്ഖവേ, അഞ്ഞതിത്ഥിയാ പരിബ്ബാജകാ ഏവം പുച്ഛേയ്യും - 'കിംമൂലകാ, ആവുസോ, സബ്ബേ ധമ്മാ, കിംസമ്ഭവാ സബ്ബേ ധമ്മാ, കിംസമുദയാ സബ്ബേ ധമ്മാ, കിംസമോസരണാ സബ്ബേ ധമ്മാ കിംപമുഖാ സബ്ബേ ധമ്മാ, കിം അധിപതേയ്യാ സബ്ബേ ധമ്മാ, കിംഉത്തരാ സബ്ബേ ധമ്മാ, കിംസാരാ സബ്ബേ ധമ്മാ, കിംഓഗധാ സബ്ബേ ധമ്മാ, കിംപരിയോസാനാ സബ്ബേ ധമ്മാ'തി, ഏവം പുട്ഠാ തുമ്ഹേ, ഭിക്ഖവേ, തേസം അഞ്ഞതിത്ഥിയാനം പരിബ്ബാജകാനം ഏവം ബ്യാകരേയ്യാഥ - 'ഛന്ദമൂലകാ, ആവുസോ, സബ്ബേ ധമ്മാ, മനസികാരസമ്ഭവാ സബ്ബേ ധമ്മാ, ഫസ്സസമുദയാ സബ്ബേ ധമ്മാ, വേദനാസമോസരണാ സബ്ബേ ധമ്മാ, സമാധിപ്പമുഖാ സബ്ബേ ധമ്മാ, സതാധിപതേയ്യാ സബ്ബേ ധമ്മാ, പഞ്ഞുത്തരാ സബ്ബേ ധമ്മാ, വിമുത്തിസാരാ സബ്ബേ ധമ്മാ, അമതോഗധാ സബ്ബേ ധമ്മാ, നിബ്ബാനപരിയോസാനാ സബ്ബേ

ധമ്മാ’തി. ഏവം പുട്ഠാ തുമ്ഹേ, ഭിക്ഖവേ, തേസം അഞ്ഞതിത്ഥിയാനം പരിബ്ബാജകാനം ഏവം ബ്യാകരേയ്യാഥാ’’തി. അട്ഠമം.

൯. പബ്ബജ്ജാസുത്തം

൫൯. ‘‘തസ്മാതിഹ, ഭിക്ഖവേ, ഏവം സിക്ഖിതബ്ബം - ‘യഥാപബ്ബജ്ജാപരിചിതഞ്ച നോ ചിത്തം ഭവിസ്സതി, ന ചുപ്പന്നാ പാപകാ അകുസലാ ധമ്മാ ചിത്തം പരിയാദായ ഠസ്സന്തി; അനിച്ചസഞ്ഞാപരിചിതഞ്ച നോ ചിത്തം ഭവിസ്സതി, അനത്തസഞ്ഞാപരിചിതഞ്ച നോ ചിത്തം ഭവിസ്സതി, അസുഭസഞ്ഞാപരിചിതഞ്ച നോ ചിത്തം ഭവിസ്സതി, ആദീനവസഞ്ഞാപരിചിതഞ്ച നോ ചിത്തം ഭവിസ്സതി, ലോകസ്സ സമഞ്ച വിസമഞ്ച ഞത്വാ തംസഞ്ഞാപരിചിതഞ്ച നോ ചിത്തം ഭവിസ്സതി, ലോകസ്സ ഭവഞ്ച [സമ്ഭവഞ്ച (സീ॰ സ്യാ॰)] വിഭവഞ്ച ഞത്വാ തംസഞ്ഞാപരിചിതഞ്ച നോ ചിത്തം ഭവിസ്സതി, ലോകസ്സ സമുദയഞ്ച അത്ഥങ്ഗമഞ്ച ഞത്വാ തംസഞ്ഞാപരിചിതഞ്ച നോ ചിത്തം ഭവിസ്സതി, പഹാനസഞ്ഞാപരിചിതഞ്ച നോ ചിത്തം ഭവിസ്സതി, വിരാഗസഞ്ഞാപരിചിതഞ്ച നോ ചിത്തം ഭവിസ്സതി, നിരോധസഞ്ഞാപരിചിതഞ്ച നോ ചിത്തം ഭവിസ്സതീ’തി - ഏവഞ്ഹി വോ, ഭിക്ഖവേ, സിക്ഖിതബ്ബം.

‘‘യതോ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനോ യഥാപബ്ബജ്ജാപരിചിതഞ്ച ചിത്തം ഹോതി ന ചുപ്പന്നാ പാപകാ അകുസലാ ധമ്മാ ചിത്തം പരിയാദായ തിട്ഠന്തി, അനിച്ചസഞ്ഞാപരിചിതഞ്ച ചിത്തം ഹോതി, അനത്തസഞ്ഞാപരിചിതഞ്ച ചിത്തം ഹോതി, അസുഭസഞ്ഞാപരിചിതഞ്ച ചിത്തം ഹോതി, ആദീനവസഞ്ഞാപരിചിതഞ്ച ചിത്തം ഹോതി, ലോകസ്സ സമഞ്ച വിസമഞ്ച ഞത്വാ തംസഞ്ഞാപരിചിതഞ്ച ചിത്തം ഹോതി, ലോകസ്സ ഭവഞ്ച വിഭവഞ്ച ഞത്വാ തംസഞ്ഞാപരിചിതഞ്ച ചിത്തം ഹോതി, ലോകസ്സ സമുദയഞ്ച അത്ഥങ്ഗമഞ്ച ഞത്വാ തംസഞ്ഞാപരിചിതഞ്ച ചിത്തം ഹോതി, പഹാനസഞ്ഞാപരിചിതഞ്ച ചിത്തം ഹോതി, വിരാഗസഞ്ഞാപരിചിതഞ്ച ചിത്തം ഹോതി, നിരോധസഞ്ഞാപരിചിതഞ്ച ചിത്തം ഹോതി, തസ്സ ദ്വിന്നം ഫലാനം അഞ്ഞതരം ഫലം പാടികങ്ഖം - ദിട്ഠേവ ധമ്മേ അഞ്ഞാ, സതി വാ ഉപാദിസേസേ അനാഗാമിതാ’’തി. നവമം.

൧൦. ഗിരിമാനന്ദസുത്തം

൬൦. ഏകം സമയം ഭഗവാ സാവത്ഥിയം വിഹരതി ജേതവനേ അനാഥപിണ്ഡികസ്സ ആരാമേ. തേന ഖോ പന സമയേന ആയസ്മാ ഗിരിമാനന്ദോ ആബാധികോ ഹോതി ദുക്ഖിതോ ബാള്ഹഗിലാനോ. അഥ ഖോ ആയസ്മാ ആനന്ദോ യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നോ ഖോ ആയസ്മാ ആനന്ദോ ഭഗവന്തം ഏതദവോച -

‘‘ആയസ്മാ, ഭന്തേ, ഗിരിമാനന്ദോ ആബാധികോ ഹോതി ദുക്ഖിതോ ബാള്ഹഗിലാനോ . സാധു, ഭന്തേ, ഭഗവാ യേനായസ്മാ ഗിരിമാനന്ദോ തേനുപസങ്കമതു അനുകമ്പം ഉപാദായാ’’തി. ‘‘സചേ ഖോ ത്വം, ആനന്ദ, ഗിരിമാനന്ദസ്സ ഭിക്ഖുനോ ദസ സഞ്ഞാ ഭാസേയ്യാസി, ഠാനം ഖോ പനേതം

വിജ്ജതി യം ഗിരിമാനന്ദസ്സ ഭിക്ഖുനോ ദസ സഞ്ഞാ സുത്വാ സോ ആബാധോ ഠാനസോ പടിപ്പസ്സമ്ഭേയ്യ.

“കതമാ ദസ? അനിച്ചസഞ്ഞാ , അനത്തസഞ്ഞാ, അസുഭസഞ്ഞാ, ആദീനവസഞ്ഞാ, പഹാനസഞ്ഞാ, വിരാഗസഞ്ഞാ, നിരോധസഞ്ഞാ, സബ്ബലോകേ അനഭിരതസഞ്ഞാ [അനഭിരതിസഞ്ഞാ (ക॰)], സബ്ബസങ്ഖാരേസു അനിച്ഛാസഞ്ഞാ, ആനാപാനസ്സതി.

“കതമാ ചാനന്ദ, അനിച്ചസഞ്ഞാ? ഇധാനന്ദ, ഭിക്ഖു അരഞ്ഞഗതോ വാ രുക്ഖമൂലഗതോ വാ സുഞ്ഞാഗാരഗതോ വാ ഇതി പടിസഞ്ചിക്ഖതി - ‘രൂപം അനിച്ചം, വേദനാ അനിച്ചാ , സഞ്ഞാ അനിച്ചാ , സങ്ഖാരാ അനിച്ചാ, വിഞ്ഞാണം അനിച്ച’ന്തി. ഇതി ഇമേസു പഞ്ചസു ഉപാദാനക്ഖന്ധേസു അനിച്ചാനുപസ്സീ വിഹരതി. അയം വുച്ചതാനന്ദ, അനിച്ചസഞ്ഞാ.

“കതമാ ചാനന്ദ, അനത്തസഞ്ഞാ? ഇധാനന്ദ, ഭിക്ഖു അരഞ്ഞഗതോ വാ രുക്ഖമൂലഗതോ വാ സുഞ്ഞാഗാരഗതോ വാ ഇതി പടിസഞ്ചിക്ഖതി - ‘ചക്ഖു അനത്താ, രൂപാ അനത്താ, സോതം അനത്താ, സദ്ദാ അനത്താ, ഘാനം അനത്താ, ഗന്ധാ അനത്താ, ജിവ്ഹാ അനത്താ, രസാ അനത്താ, കായാ അനത്താ, ഫോട്ഠബ്ബാ അനത്താ, മനോ അനത്താ, ധമ്മാ അനത്താ’തി. ഇതി ഇമേസു ഛസു അജ്ഝത്തികബാഹിരേസു ആയതനേസു അനത്താനുപസ്സീ വിഹരതി. അയം വുച്ചതാനന്ദ, അനത്തസഞ്ഞാ.

“കതമാ ചാനന്ദ, അസുഭസഞ്ഞാ? ഇധാനന്ദ, ഭിക്ഖു ഇമമേവ കായം ഉദ്ധം പാദതലാ അധോ കേസമത്ഥകാ തചപരിയന്തം പൂരം നാനാപ്പകാരസ്സ അസുചിനോ പച്ചവേക്ഖതി - ‘അത്ഥി ഇമസ്മിം കായേ കേസാ ലോമാ നഖാ ദന്താ തചോ മംസം ന്ഹാരു അട്ഠി അട്ഠിമിഞ്ജം വക്കം ഹദയം യകനം കിലോമകം പിഹകം പപ്ഫാസം അന്തം അന്തഗുണം ഉദരിയം കരീസം പിത്തം സേമ്ഹം പുബ്ബോ ലോഹിതം സേദോ മേദോ അസ്സു വസാ ഖേളോ സിങ്ഘാണികാ ലസികാ മുത്ത’ന്തി. ഇതി ഇമസ്മിം കായേ അസുഭാനുപസ്സീ വിഹരതി. അയം വുച്ചതാനന്ദ, അസുഭസഞ്ഞാ.

“കതമാ ചാനന്ദ, ആദീനവസഞ്ഞാ? ഇധാനന്ദ, ഭിക്ഖു അരഞ്ഞഗതോ വാ രുക്ഖമൂലഗതോ വാ സുഞ്ഞാഗാരഗതോ വാ ഇതി പടിസഞ്ചിക്ഖതി - ‘ബഹുദുക്ഖോ ഖോ അയം കായോ ബഹുആദീനവോ? ഇതി ഇമസ്മിം കായേ വിവിധാ ആബാധാ ഉപ്പജ്ജന്തി, സേയ്യഥിദം - ചക്ഖുരോഗോ സോതരോഗോ ഘാനരോഗോ ജിവ്ഹാരോഗോ കായരോഗോ സീസരോഗോ കണ്ണരോഗോ മുഖരോഗോ ദന്തരോഗോ ഓട്ഠരോഗോ കാസോ സാസോ പിനാസോ ഡാഹോ [ഡഹോ (സീ॰ സ്യാ॰)] ജരോ കുച്ഛിരോഗോ മുച്ഛാ പക്ഖന്ദികാ സൂലാ വിസൂചികാ കുട്ഠം ഗണ്ഡോ കിലാസോ സോസോ അപമാരോ ദദ്ദു കണ്ഡു കച്ഛു നഖസാ വിതച്ഛികാ ലോഹിതം പിത്തം [ലോഹിതപിത്തം (സീ॰)] മധുമേഹോ അംസാ പിളകാ ഭഗന്ദലാ പിത്തസമുട്ഠാനാ ആബാധാ സേമ്ഹസമുട്ഠാനാ ആബാധാ വാതസമുട്ഠാനാ ആബാധാ സന്നിപാതികാ ആബാധാ ഉതുപരിണാമജാ ആബാധാ വിസമപരിഹാരജാ ആബാധാ ഓപക്കമികാ ആബാധാ കമ്മവിപാകജാ ആബാധാ സീതം ഉണ്ഹം ജിഘച്ഛാ പിപാസാ ഉച്ചാരോ പസ്സാവോ’തി. ഇതി ഇമസ്മിം കായേ ആദീനവാനുപസ്സീ വിഹരതി. അയം വുച്ചതാനന്ദ, ആദീനവസഞ്ഞാ.

“കതമാ ചാനന്ദ, പഹാനസഞ്ഞാ? ഇധാനന്ദ, ഭിക്ഖു ഉപ്പന്നം കാമവിതക്കം നാധിവാസേതി, പജഹതി , വിനോദേതി, ബ്യന്തീകരോതി, അനഭാവം ഗമേതി. ഉപ്പന്നം ബ്യാപാദവിതക്കം നാധിവാസേതി, പജഹതി, വിനോദേതി, ബ്യന്തീകരോതി, അനഭാവം ഗമേതി. ഉപ്പന്നം വിഹിംസാവിതക്കം നാധിവാസേതി, പജഹതി, വിനോദേതി, ബ്യന്തീകരോതി, അനഭാവം ഗമേതി. ഉപ്പന്നുപ്പന്നേ പാപകേ അകുസലേ ധമ്മേ നാധിവാസേതി, പജഹതി, വിനോദേതി, ബ്യന്തീകരോതി, അനഭാവം ഗമേതി. അയം വുച്ചതാനന്ദ, പഹാനസഞ്ഞാ.

“കതമാ ചാനന്ദ, വിരാഗസഞ്ഞാ? ഇധാനന്ദ, ഭിക്ഖു അരഞ്ഞഗതോ വാ രുക്ഖമൂലഗതോ വാ സുഞ്ഞാഗാരഗതോ വാ ഇതി പടിസഞ്ചിക്ഖതി - ‘ഏതം സന്തം ഏതം പണീതം യദിദം സബ്ബസങ്ഖാരസമഥോ സബ്ബൂപധിപ്പടിനിസ്സഗ്ഗോ തണ്ഹാക്ഖയോ വിരാഗോ നിബ്ബാന’ന്തി. അയം വുച്ചതാനന്ദ, വിരാഗസഞ്ഞാ.

“കതമാ ചാനന്ദ, നിരോധസഞ്ഞാ? ഇധാനന്ദ, ഭിക്ഖു അരഞ്ഞഗതോ വാ രുക്ഖമൂലഗതോ വാ സുഞ്ഞാഗാരഗതോ വാ ഇതി പടിസഞ്ചിക്ഖതി - ‘ഏതം സന്തം ഏതം പണീതം യദിദം സബ്ബസങ്ഖാരസമഥോ സബ്ബൂപധിപ്പടിനിസ്സഗ്ഗോ തണ്ഹാക്ഖയോ നിരോധോ നിബ്ബാന’ന്തി. അയം വുച്ചതാനന്ദ, നിരോധസഞ്ഞാ.

“കതമാ ചാനന്ദ, സബ്ബലോകേ അനഭിരതസഞ്ഞാ? ഇധാനന്ദ, ഭിക്ഖു യേ ലോകേ ഉപാദാനാ ചേതസോ അധിട്ഠാനാഭിനിവേസാനുസയാ, തേ പജഹന്തോ വിഹരതി അനുപാദിയന്തോ. അയം വുച്ചതാനന്ദ, സബ്ബലോകേ അനഭിരതസഞ്ഞാ.

“കതമാ ചാനന്ദ, സബ്ബസങ്ഖാരേസു അനിച്ഛാസഞ്ഞാ? ഇധാനന്ദ, ഭിക്ഖു സബ്ബസങ്ഖാരേസു അട്ടീയതി ഹരായതി ജിഗുച്ഛതി. അയം വുച്ചതാനന്ദ, സബ്ബസങ്ഖാരേസു അനിച്ഛാസഞ്ഞാ.

“കതമാ ചാനന്ദ, ആനാപാനസ്സതി? ഇധാനന്ദ, ഭിക്ഖു അരഞ്ഞഗതോ വാ രുക്ഖമൂലഗതോ വാ സുഞ്ഞാഗാരഗതോ വാ നിസീദതി പല്ലങ്കം ആഭുജിത്വാ ഉജും കായം പണിധായ പരിമുഖം സതിം ഉപട്ഠപേത്വാ. സോ സതോവ അസ്സസതി സതോവ പസ്സസതി. ദീഘം വാ അസ്സസന്തോ ‘ദീഘം അസ്സസാമീ’തി പജാനാതി. ദീഘം വാ പസ്സസന്തോ ‘ദീഘം പസ്സസാമീ’തി പജാനാതി. രസ്സം വാ അസ്സസന്തോ ‘രസ്സം അസ്സസാമീ’തി പജാനാതി. രസ്സം വാ പസ്സസന്തോ ‘രസ്സം പസ്സസാമീ’തി പജാനാതി. ‘സബ്ബകായപടിസംവേദീ അസ്സസിസ്സാമീ’തി സിക്ഖതി. ‘സബ്ബകായപടിസംവേദീ പസ്സസിസ്സാമീ’തി സിക്ഖതി. ‘പസ്സമ്ഭയം കായസങ്ഖാരം അസ്സസിസ്സാമീ’തി സിക്ഖതി. ‘പസ്സമ്ഭയം കായസങ്ഖാരം പസ്സസിസ്സാമീ’തി സിക്ഖതി. ‘പീതിപടിസംവേദീ അസ്സസിസ്സാമീ’തി സിക്ഖതി. ‘പീതിപടിസംവേദീ പസ്സസിസ്സാമീ’തി സിക്ഖതി. ‘സുഖപടിസംവേദീ അസ്സസിസ്സാമീ’തി സിക്ഖതി. ‘സുഖപടിസംവേദീ പസ്സസിസ്സാമീ’തി സിക്ഖതി. ‘ചിത്തസങ്ഖാരപടിസംവേദീ അസ്സസിസ്സാമീ’തി സിക്ഖതി. ‘ചിത്തസങ്ഖാരപടിസംവേദീ പസ്സസിസ്സാമീ’തി സിക്ഖതി. ‘പസ്സമ്ഭയം ചിത്തസങ്ഖാരം അസ്സസിസ്സാമീ’തി സിക്ഖതി. ‘പസ്സമ്ഭയം ചിത്തസങ്ഖാരം പസ്സസിസ്സാമീ’തി സിക്ഖതി. ‘ചിത്തപടിസംവേദീ അസ്സസിസ്സാമീ’തി സിക്ഖതി. ‘ചിത്തപടിസംവേദീ പസ്സസിസ്സാമീ’തി സിക്ഖതി . അഭിപ്പമോദയം ചിത്തം...പേ॰... സമാദഹം ചിത്തം...പേ॰... വിമോചയം ചിത്തം...പേ॰... അനിച്ചാനുപസ്സീ...പേ॰...

വിരാഗാനുപസ്സീ…പേ॰… നിരോധാനുപസ്സീ…പേ॰… ‘പടിനിസ്സഗ്ഗാനുപസ്സീ അസ്സസിസ്സാമീ’തി സിക്ഖതി. ‘പടിനിസ്സഗ്ഗാനുപസ്സീ പസ്സസിസ്സാമീ’തി സിക്ഖതി. അയം വുച്ചതാനന്ദ, ആനാപാനസ്സതി.

‘‘സചേ ഖോ ത്വം, ആനന്ദ, ഗിരിമാനന്ദസ്സ ഭിക്ഖുനോ ഇമാ ദസ സഞ്ഞാ ഭാസേയ്യാസി, ഠാനം ഖോ പനേതം വിജ്ജതി യം ഗിരിമാനന്ദസ്സ ഭിക്ഖുനോ ഇമാ ദസ സഞ്ഞാ സുത്വാ സോ ആബാധോ ഠാനസോ പടിപ്പസ്സമ്ഭേയ്യാ’’തി.

അഥ ഖോ ആയസ്മാ ആനന്ദോ ഭഗവതോ സന്തികേ ഇമാ ദസ സഞ്ഞാ ഉഗ്ഗഹേത്വാ യേനായസ്മാ ഗിരിമാനന്ദോ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ആയസ്മതോ ഗിരിമാനന്ദസ്സ ഇമാ ദസ സഞ്ഞാ അഭാസി. അഥ ഖോ ആയസ്മതോ ഗിരിമാനന്ദസ്സ ദസ സഞ്ഞാ സുത്വാ സോ ആബാധോ ഠാനസോ പടിപ്പസ്സമ്ഭി. വുട്ഠഹി ചായസ്മാ ഗിരിമാനന്ദോ തമ്ഹാ ആബാധാ. തഥാ പഹീനോ ച പനായസ്മതോ ഗിരിമാനന്ദസ്സ സോ ആബാധോ അഹോസീ’’തി. ദസമം.

സചിത്തവഗ്ഗോ പഠമോ.

തസ്സുദ്ദാനം -

സചിത്തഞ്ച സാരിപുത്ത, ഠിതി ച സമഥേന ച;
പരിഹാനോ ച ദ്വേ സഞ്ഞാ, മൂലാ പബ്ബജിതം ഗിരീതി.

(൭) ൨. യമകവഗ്ഗോ

൧. അവിജ്ജാസുത്തം

൬൧. “പുരിമാ , ഭിക്ഖവേ, കോടി ന പഞ്ഞായതി അവിജ്ജായ - ‘ഇതോ പുബ്ബേ അവിജ്ജാ നാഹോസി, അഥ പച്ഛാ സമഭവീ’തി. ഏവഞ്ചേതം, ഭിക്ഖവേ, വുച്ചതി, അഥ ച പന പഞ്ഞായതി - ‘ഇദപ്പച്ചയാ അവിജ്ജാ’തി.

“അവിജ്ജമ്പാഹം [അവിജ്ജമ്പഹം (സീ॰ സ്യാ॰)], ഭിക്ഖവേ, സാഹാരം വദാമി, നോ അനാഹാരം. കോ ചാഹാരോ അവിജ്ജായ? ‘പഞ്ച നീവരണാ’തിസ്സ വചനീയം. പഞ്ചപാഹം, ഭിക്ഖവേ, നീവരണേ സാഹാരേ വദാമി , നോ അനാഹാരേ. കോ ചാഹാരോ പഞ്ചന്നം നീവരണാനം? ‘തീണി ദുച്ചരിതാനീ’തിസ്സ വചനീയം. തീണിപാഹം, ഭിക്ഖവേ, ദുച്ചരിതാനി സാഹാരാനി വദാമി, നോ അനാഹാരാനി. കോ ചാഹാരോ തിണ്ണം ദുച്ചരിതാനം? ‘ഇന്ദ്രിയഅസംവരോ’തിസ്സ വചനീയം. ഇന്ദ്രിയഅസംവരമ്പാഹം, ഭിക്ഖവേ, സാഹാരം വദാമി, നോ അനാഹാരം. കോ ചാഹാരോ ഇന്ദ്രിയഅസംവരസ്സ? ‘അസതാസമ്പജഞ്ഞ’ന്തിസ്സ വചനീയം. അസതാസമ്പജഞ്ഞമ്പാഹം, ഭിക്ഖവേ, സാഹാരം വദാമി, നോ അനാഹാരം. കോ ചാഹാരോ അസതാസമ്പജഞ്ഞസ്സ? ‘അയോനിസോമനസികാരോ’തിസ്സ വചനീയം. അയോനിസോമനസികാരമ്പാഹം, ഭിക്ഖവേ, സാഹാരം വദാമി, നോ അനാഹാരം. കോ ചാഹാരോ അയോനിസോമനസികാരസ്സ? ‘അസ്സദ്ധിയ’ന്തിസ്സ വചനീയം. അസ്സദ്ധിയമ്പാഹം, ഭിക്ഖവേ, സാഹാരം വദാമി, നോ അനാഹാരം. കോ ചാഹാരോ അസ്സദ്ധിയസ്സ? ‘അസദ്ധമ്മസ്സവന’ന്തിസ്സ വചനീയം. അസദ്ധമ്മസ്സവനമ്പാഹം, ഭിക്ഖവേ, സാഹാരം വദാമി, നോ അനാഹാരം. കോ ചാഹാരോ അസദ്ധമ്മസ്സവനസ്സ? ‘അസപ്പുരിസസംസേവോ’തിസ്സ വചനീയം.

“ഇതി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, അസപ്പുരിസസംസേവോ പരിപൂരോ അസദ്ധമ്മസ്സവനം പരിപൂരേതി, അസദ്ധമ്മസ്സവനം പരിപൂരം അസ്സദ്ധിയം പരിപൂരേതി, അസ്സദ്ധിയം പരിപൂരം അയോനിസോമനസികാരം പരിപൂരേതി, അയോനിസോമനസികാരോ പരിപൂരോ അസതാസമ്പജഞ്ഞം പരിപൂരേതി, അസതാസമ്പജഞ്ഞം പരിപൂരം ഇന്ദ്രിയഅസംവരം പരിപൂരേതി, ഇന്ദ്രിയഅസംവരോ പരിപൂരോ തീണി ദുച്ചരിതാനി പരിപൂരേതി, തീണി ദുച്ചരിതാനി പരിപൂരാനി പഞ്ച നീവരണേ പരിപൂരേന്തി, പഞ്ച നീവരണാ പരിപൂരാ അവിജ്ജം പരിപൂരേന്തി. ഏവമേതിസ്സാ അവിജ്ജായ ആഹാരോ ഹോതി, ഏവഞ്ച പാരിപൂരി.

“സേയ്യഥാപി , ഭിക്ഖവേ, ഉപരിപബ്ബതേ ഥുല്ലഫുസിതകേ ദേവേ വസ്സന്തേ ( ) [(ഗലഗലായന്തേ) (സീ॰), (ഗളഗളായന്തേ) (സ്യാ॰)] തം ഉദകം യഥാനിന്നം പവത്തമാനം പബ്ബതകന്ദരപദരസാഖാ പരിപൂരേതി, പബ്ബതകന്ദരപദരസാഖാ പരിപൂരാ കുസോബ്ഭേ [കുസ്സുബ്ഭേ (സീ॰), കുസുബ്ഭേ (സ്യാ॰), കുസോമ്ഭേ (ക॰) അം॰ നി॰ ൩.൯൬] പരിപൂരേന്തി. കുസോബ്ഭാ പരിപൂരാ മഹാസോബ്ഭേ [മഹാസോമ്ഭേ (ക॰)] പരിപൂരേന്തി, മഹാസോബ്ഭാ പരിപൂരാ കുന്നദിയോ പരിപൂരേന്തി, കുന്നദിയോ പരിപൂരാ മഹാനദിയോ പരിപൂരേന്തി,

മഹാനദിയോ പരിപൂരാ മഹാസമുദ്ദം സാഗരം പരിപൂരേന്തി; ഏവമേതസ്സ മഹാസമുദ്ദസ്സ സാഗരസ്സ ആഹാരോ ഹോതി, ഏവഞ്ച പാരിപൂരി.

“ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, അസപ്പുരിസസംസേവോ പരിപൂരോ അസദ്ധമ്മസ്സവനം പരിപൂരേതി, അസദ്ധമ്മസ്സവനം പരിപൂരം അസ്സദ്ധിയം പരിപൂരേതി, അസ്സദ്ധിയം പരിപൂരം അയോനിസോമനസികാരം പരിപൂരേതി, അയോനിസോമനസികാരോ പരിപൂരോ അസതാസമ്പജഞ്ഞം പരിപൂരേതി, അസതാസമ്പജഞ്ഞം പരിപൂരം ഇന്ദ്രിയഅസംവരം പരിപൂരേതി, ഇന്ദ്രിയഅസംവരോ പരിപൂരോ തീണി ദുച്ചരിതാനി പരിപൂരേതി, തീണി ദുച്ചരിതാനി പരിപൂരാനി പഞ്ച നീവരണേ പരിപൂരേന്തി, പഞ്ച നീവരണാ പരിപൂരാ അവിജ്ജം പരിപൂരേന്തി; ഏവമേതിസ്സാ അവിജ്ജായ ആഹാരോ ഹോതി, ഏവഞ്ച പാരിപൂരി.

“വിജ്ജാവിമുത്തിമ്പാഹം, ഭിക്ഖവേ, സാഹാരം വദാമി, നോ അനാഹാരം. കോ ചാഹാരോ വിജ്ജാവിമുത്തിയാ? ‘സത്ത ബോജ്ഝങ്ഗാ’തിസ്സ വചനീയം. സത്തപാഹം, ഭിക്ഖവേ, ബോജ്ഝങ്ഗേ സാഹാരേ വദാമി, നോ അനാഹാരേ. കോ ചാഹാരോ സത്തന്നം ബോജ്ഝങ്ഗാനം? ‘ചത്താരോ സതിപട്ഠാനാ’തിസ്സ വചനീയം. ചത്താരോപാഹം, ഭിക്ഖവേ, സതിപട്ഠാനേ സാഹാരേ വദാമി, നോ അനാഹാരേ. കോ ചാഹാരോ ചതുന്നം സതിപട്ഠാനാനം? ‘തീണി സുചരിതാനീ’തിസ്സ വചനീയം. തീണിപാഹം, ഭിക്ഖവേ, സുചരിതാനി സാഹാരാനി വദാമി, നോ അനാഹാരാനി. കോ ചാഹാരോ തിണ്ണം സുചരിതാനം? ‘ഇന്ദ്രിയസംവരോ’തിസ്സ വചനീയം. ഇന്ദ്രിയസംവരമ്പാഹം, ഭിക്ഖവേ, സാഹാരം വദാമി, നോ അനാഹാരം. കോ ചാഹാരോ ഇന്ദ്രിയസംവരസ്സ? ‘സതിസമ്പജഞ്ഞ’ന്തിസ്സ വചനീയം. സതിസമ്പജഞ്ഞമ്പാഹം, ഭിക്ഖവേ, സാഹാരം വദാമി, നോ അനാഹാരം. കോ ചാഹാരോ സതിസമ്പജഞ്ഞസ്സ? ‘യോനിസോമനസികാരോ’തിസ്സ വചനീയം. യോനിസോമനസികാരമ്പാഹം, ഭിക്ഖവേ, സാഹാരം വദാമി, നോ അനാഹാരം. കോ ചാഹാരോ യോനിസോമനസികാരസ്സ? ‘സദ്ധാ’തിസ്സ വചനീയം. സദ്ധമ്പാഹം, ഭിക്ഖവേ, സാഹാരം വദാമി, നോ അനാഹാരം. കോ ചാഹാരോ സദ്ധായ ? ‘സദ്ധമ്മസ്സവന’ന്തിസ്സ വചനീയം. സദ്ധമ്മസ്സവനമ്പാഹം, ഭിക്ഖവേ , സാഹാരം വദാമി, നോ അനാഹാരം. കോ ചാഹാരോ സദ്ധമ്മസ്സവനസ്സ? ‘സപ്പുരിസസംസേവോ’തിസ്സ വചനീയം.

“ഇതി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, സപ്പുരിസസംസേവോ പരിപൂരോ സദ്ധമ്മസ്സവനം പരിപൂരേതി, സദ്ധമ്മസ്സവനം പരിപൂരം സദ്ധം പരിപൂരേതി, സദ്ധാ പരിപൂരാ യോനിസോമനസികാരം പരിപൂരേതി, യോനിസോമനസികാരോ പരിപൂരോ സതിസമ്പജഞ്ഞം പരിപൂരേതി, സതിസമ്പജഞ്ഞം പരിപൂരം ഇന്ദ്രിയസംവരം പരിപൂരേതി, ഇന്ദ്രിയസംവരോ പരിപൂരോ തീണി സുചരിതാനി പരിപൂരേതി, തീണി സുചരിതാനി പരിപൂരാനി ചത്താരോ സതിപട്ഠാനേ പരിപൂരേന്തി, ചത്താരോ സതിപട്ഠാനാ പരിപൂരാ സത്ത ബോജ്ഝങ്ഗേ പരിപൂരേന്തി, സത്ത ബോജ്ഝങ്ഗാ പരിപൂരാ വിജ്ജാവിമുത്തിം പരിപൂരേന്തി; ഏവമേതിസ്സാ വിജ്ജാവിമുത്തിയാ ആഹാരോ ഹോതി, ഏവഞ്ച പാരിപൂരി.

“സേയ്യഥാപി, ഭിക്ഖവേ, ഉപരിപബ്ബതേ ഥുല്ലഫുസിതകേ ദേവേ വസ്സന്തേ തം ഉദകം യഥാനിന്നം പവത്തമാനം പബ്ബതകന്ദരപദരസാഖാ പരിപൂരേതി,

പബ്ബതകന്ദരപദരസാഖാ പരിപൂരാ കുസോബ്ഭേ പരിപൂരേന്തി, കുസോബ്ഭാ പരിപൂരാ മഹാസോബ്ഭേ പരിപൂരേന്തി, മഹാസോബ്ഭാ പരിപൂരാ കുന്നദിയോ പരിപൂരേന്തി, കുന്നദിയോ പരിപൂരാ മഹാനദിയോ പരിപൂരേന്തി, മഹാനദിയോ പരിപൂരാ മഹാസമുദ്ദം സാഗരം പരിപൂരേന്തി; ഏവമേതസ്സ മഹാസമുദ്ദസ്സ സാഗരസ്സ ആഹാരോ ഹോതി, ഏവഞ്ച പാരിപൂരി.

"ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, സപ്പുരിസസംസേവോ പരിപൂരോ സദ്ധമ്മസ്സവനം പരിപൂരേതി, സദ്ധമ്മസ്സവനം പരിപൂരം സദ്ധം പരിപൂരേതി, സദ്ധാ പരിപൂരാ യോനിസോമനസികാരം പരിപൂരേതി, യോനിസോമനസികാരോ പരിപൂരോ സതിസമ്പജഞ്ഞം പരിപൂരേതി, സതിസമ്പജഞ്ഞം പരിപൂരം ഇന്ദ്രിയസംവരം പരിപൂരേതി, ഇന്ദ്രിയസംവരോ പരിപൂരോ തീണി സുചരിതാനി പരിപൂരേതി, തീണി സുചരിതാനി പരിപൂരാനി ചത്താരോ സതിപട്ഠാനേ പരിപൂരേന്തി, ചത്താരോ സതിപട്ഠാനാ പരിപൂരാ സത്ത ബോജ്ഝങ്ഗേ പരിപൂരേന്തി, സത്ത ബോജ്ഝങ്ഗാ പരിപൂരാ വിജ്ജാവിമുത്തിം പരിപൂരേന്തി; ഏവമേതിസ്സാ വിജ്ജാവിമുത്തിയാ ആഹാരോ ഹോതി, ഏവഞ്ച പാരിപൂരീ"തി. പഠമം.

൨. ഭവതണ്ഹാസുത്തം

൬൨. "പുരിമാ, ഭിക്ഖവേ, കോടി ന പഞ്ഞായതി ഭവതണ്ഹായ - 'ഇതോ പുബ്ബേ ഭവതണ്ഹാ നാഹോസി , അഥ പച്ഛാ സമഭവീ'തി. ഏവഞ്ചേതം, ഭിക്ഖവേ, വുച്ചതി, അഥ ച പന പഞ്ഞായതി - 'ഇദപ്പച്ചയാ ഭവതണ്ഹാ'തി.

"ഭവതണ്ഹമ്പാഹം , ഭിക്ഖവേ, സാഹാരം വദാമി, നോ അനാഹാരം. കോ ചാഹാരോ ഭവതണ്ഹായ? 'അവിജ്ജാ'തിസ്സ വചനീയം. അവിജ്ജമ്പാഹം, ഭിക്ഖവേ, സാഹാരം വദാമി, നോ അനാഹാരം. കോ ചാഹാരോ അവിജ്ജായ? 'പഞ്ച നീവരണാ'തിസ്സ വചനീയം. പഞ്ച നീവരണേപാഹം, ഭിക്ഖവേ, സാഹാരേ വദാമി, നോ അനാഹാരേ. കോ ചാഹാരോ പഞ്ചന്നം നീവരണാനം? 'തീണി ദുച്ചരിതാനീ'തിസ്സ വചനീയം. തീണിപാഹം, ഭിക്ഖവേ , ദുച്ചരിതാനി സാഹാരാനി വദാമി, നോ അനാഹാരാനി. കോ ചാഹാരോ തിണ്ണന്നം ദുച്ചരിതാനം? 'ഇന്ദ്രിയഅസംവരോ'തിസ്സ വചനീയം. ഇന്ദ്രിയഅസംവരമ്പാഹം, ഭിക്ഖവേ, സാഹാരം വദാമി, നോ അനാഹാരം . കോ ചാഹാരോ ഇന്ദ്രിയഅസംവരസ്സ? 'അസതാസമ്പജഞ്ഞ'ന്തിസ്സ വചനീയം. അസതാസമ്പജഞ്ഞമ്പാഹം, ഭിക്ഖവേ, സാഹാരം വദാമി, നോ അനാഹാരം. കോ ചാഹാരോ അസതാ സമ്പജഞ്ഞസ്സ? 'അയോനിസോമനസികാരോ'തിസ്സ വചനീയം. അയോനിസോമനസികാരമ്പാഹം, ഭിക്ഖവേ, സാഹാരം വദാമി, നോ അനാഹാരം. കോ ചാഹാരോ അയോനിസോമനസികാരസ്സ? 'അസ്സദ്ധിയ'ന്തിസ്സ വചനീയം. അസ്സദ്ധിയമ്പാഹം, ഭിക്ഖവേ, സാഹാരം വദാമി, നോ അനാഹാരം. കോ ചാഹാരോ അസ്സദ്ധിയസ്സ? 'അസ്സദ്ധമ്മസ്സവന'ന്തിസ്സ വചനീയം. അസ്സദ്ധമ്മസ്സവനമ്പാഹം, ഭിക്ഖവേ, സാഹാരം വദാമി, നോ അനാഹാരം. കോ ചാഹാരോ അസ്സദ്ധമ്മസ്സവനസ്സ? 'അസപ്പുരിസസംസേവോ'തിസ്സ വചനീയം.

"ഇതി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, അസപ്പുരിസസംസേവോ പരിപൂരോ അസ്സദ്ധമ്മസ്സവനം പരിപൂരേതി, അസ്സദ്ധമ്മസ്സവനം പരിപൂരം അസ്സദ്ധിയം പരിപൂരേതി, അസ്സദ്ധിയം പരിപൂരം അയോനിസോമനസികാരം പരിപൂരേതി,

അയോനിസോമനസികാരോ പരിപൂരോ അസതാസമ്പജഞ്ഞം പരിപൂരേതി, അസതാസമ്പജഞ്ഞം പരിപൂരം ഇന്ദ്രിയഅസംവരം പരിപൂരേതി, ഇന്ദ്രിയഅസംവരോ പരിപൂരോ തീണി ദുച്ചരിതാനി പരിപൂരേതി, തീണി ദുച്ചരിതാനി പരിപൂരാനി പഞ്ച നീവരണേ പരിപൂരേന്തി, പഞ്ച നീവരണാ പരിപൂരാ അവിജ്ജം പരിപൂരേന്തി, അവിജ്ജാ പരിപൂരാ ഭവതണ്ഹം പരിപൂരേതി; ഏവമേതിസ്സാ ഭവതണ്ഹായ ആഹാരോ ഹോതി, ഏവഞ്ച പാരിപൂരി.

''സേയ്യഥാപി, ഭിക്ഖവേ, ഉപരിപബ്ബതേ ഥുല്ലഫുസിതകേ ദേവേ വസ്സന്തേ തം ഉദകം യഥാനിന്നം പവത്തമാനം പബ്ബതകന്ദരപദരസാഖാ പരിപൂരേതി, പബ്ബതകന്ദരപദരസാഖാ പരിപൂരാ കുസോബ്ഭേ പരിപൂരേന്തി , കുസോബ്ഭാ പരിപൂരാ മഹാസോബ്ഭേ പരിപൂരേന്തി, മഹാസോബ്ഭാ പരിപൂരാ കുന്നദിയോ പരിപൂരേന്തി, കുന്നദിയോ പരിപൂരാ മഹാനദിയോ പരിപൂരേന്തി, മഹാനദിയോ പരിപൂരാ മഹാസമുദ്ദം സാഗരം പരിപൂരേന്തി; ഏവമേതസ്സ മഹാസമുദ്ദസ്സ സാഗരസ്സ ആഹാരോ ഹോതി, ഏവഞ്ച പാരിപൂരി.

''ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, അസപ്പുരിസസംസേവോ പരിപൂരോ അസ്സദ്ധമ്മസ്സവനം പരിപൂരേതി, അസ്സദ്ധമ്മസ്സവനം പരിപൂരം അസ്സദ്ധിയം പരിപൂരേതി, അസ്സദ്ധിയം പരിപൂരം അയോനിസോമനസികാരം പരിപൂരേതി, അയോനിസോമനസികാരോ പരിപൂരോ അസതാസമ്പജഞ്ഞം പരിപൂരേതി, അസതാസമ്പജഞ്ഞം പരിപൂരം ഇന്ദ്രിയഅസംവരം പരിപൂരേതി, ഇന്ദ്രിയഅസംവരോ പരിപൂരോ തീണി ദുച്ചരിതാനി പരിപൂരേതി, തീണി ദുച്ചരിതാനി പരിപൂരാനി പഞ്ച നീവരണേ പരിപൂരേന്തി, പഞ്ച നീവരണാ പരിപൂരാ അവിജ്ജം പരിപൂരേന്തി, അവിജ്ജാ പരിപൂരാ ഭവതണ്ഹം പരിപൂരേതി; ഏവമേതിസ്സാ ഭവതണ്ഹായ ആഹാരോ ഹോതി, ഏവഞ്ച പാരിപൂരി.

''വിജ്ജാവിമുത്തിമ്പാഹം, ഭിക്ഖവേ, സാഹാരം വദാമി, നോ അനാഹാരം. കോ ചാഹാരോ വിജ്ജാവിമുത്തിയാ? 'സത്ത ബോജ്ഝങ്ഗാ'തിസ്സ വചനീയം. സത്തപാഹം, ഭിക്ഖവേ, ബോജ്ഝങ്ഗേ സാഹാരേ വദാമി, നോ അനാഹാരേ. കോ ചാഹാരോ സത്തന്നം ബോജ്ഝങ്ഗാനം? 'ചത്താരോ സതിപട്ഠാനാ'തിസ്സ വചനീയം. ചത്താരോപാഹം, ഭിക്ഖവേ, സതിപട്ഠാനേ സാഹാരേ വദാമി, നോ അനാഹാരേ. കോ ചാഹാരോ ചതുന്നം സതിപട്ഠാനാനം? 'തീണി സുചരിതാനീ'തിസ്സ വചനീയം. തീണിപാഹം, ഭിക്ഖവേ, സുചരിതാനി സാഹാരാനി വദാമി, നോ അനാഹാരാനി. കോ ചാഹാരോ തിണ്ണന്നം സുചരിതാനം? 'ഇന്ദ്രിയസംവരോ'തിസ്സ വചനീയം. ഇന്ദ്രിയസംവരമ്പാഹം, ഭിക്ഖവേ, സാഹാരം വദാമി, നോ അനാഹാരം. കോ ചാഹാരോ ഇന്ദ്രിയസംവരസ്സ? 'സതിസമ്പജഞ്ഞ'ന്തിസ്സ വചനീയം. സതിസമ്പജഞ്ഞമ്പാഹം, ഭിക്ഖവേ, സാഹാരം വദാമി, നോ അനാഹാരം. കോ ചാഹാരോ സതിസമ്പജഞ്ഞസ്സ? 'യോനിസോമനസികാരോ'തിസ്സ വചനീയം. യോനിസോമനസികാരമ്പാഹം, ഭിക്ഖവേ, സാഹാരം വദാമി, നോ അനാഹാരം. കോ ചാഹാരോ യോനിസോമനസികാരസ്സ? 'സദ്ധാ'തിസ്സ വചനീയം. സദ്ധമ്പാഹം, ഭിക്ഖവേ, സാഹാരം വദാമി, നോ അനാഹാരം. കോ ചാഹാരോ സദ്ധായ? 'സദ്ധമ്മസ്സവന'ന്തിസ്സ വചനീയം. സദ്ധമ്മസ്സവനമ്പാഹം, ഭിക്ഖവേ, സാഹാരം വദാമി, നോ അനാഹാരം. കോ ചാഹാരോ സദ്ധമ്മസ്സവനസ്സ? 'സപ്പുരിസസംസേവോ'തിസ്സ വചനീയം.

‘‘ഇതി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, സപ്പുരിസസംസേവോ പരിപൂരോ സദ്ധമ്മസ്സവനം പരിപൂരേതി, സദ്ധമ്മസ്സവനം പരിപൂരം സദ്ധം പരിപൂരേതി, സദ്ധാ പരിപൂരാ യോനിസോമനസികാരം പരിപൂരേതി, യോനിസോമനസികാരോ പരിപൂരോ സതിസമ്പജഞ്ഞം പരിപൂരേതി, സതിസമ്പജഞ്ഞം പരിപൂരം ഇന്ദ്രിയസംവരം പരിപൂരേതി, ഇന്ദ്രിയസംവരോ പരിപൂരോ തീണി സുചരിതാനി പരിപൂരേതി, തീണി സുചരിതാനി പരിപൂരാനി ചത്താരോ സതിപട്ഠാനേ പരിപൂരേന്തി, ചത്താരോ സതിപട്ഠാനാ പരിപൂരാ സത്ത ബോജ്ഝങ്ഗേ പരിപൂരേന്തി , സത്ത ബോജ്ഝങ്ഗാ പരിപൂരാ വിജ്ജാവിമുത്തിം പരിപൂരേന്തി; ഏവമേതിസ്സാ വിജ്ജാവിമുത്തിയാ ആഹാരോ ഹോതി, ഏവഞ്ച പാരിപൂരി.

‘‘സേയ്യഥാപി, ഭിക്ഖവേ, ഉപരിപബ്ബതേ ഥുല്ലഫുസിതകേ ദേവേ വസ്സന്തേ തം ഉദകം യഥാനിന്നം പവത്തമാനം...പേ॰... ഏവമേതസ്സ മഹാസമുദ്ദസ്സ സാഗരസ്സ ആഹാരോ ഹോതി, ഏവഞ്ച പാരിപൂരി. ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, സപ്പുരിസസംസേവോ പരിപൂരോ സദ്ധമ്മസ്സവനം പരിപൂരേതി...പേ॰... ഏവമേതിസ്സാ വിജ്ജാവിമുത്തിയാ ആഹാരോ ഹോതി, ഏവഞ്ച പാരിപൂരീ’’തി. ദുതിയം.

൩. നിട്ഠങ്ഗതസുത്തം

൬൩. ‘‘യേ കേചി, ഭിക്ഖവേ, മയി നിട്ഠം ഗതാ സബ്ബേ തേ ദിട്ഠിസമ്പന്നാ. തേസം ദിട്ഠിസമ്പന്നാനം പഞ്ചന്നം ഇധ നിട്ഠാ, പഞ്ചന്നം ഇധ വിഹായ നിട്ഠാ. കതമേസം പഞ്ചന്നം ഇധ നിട്ഠാ? സത്തക്ഖത്തുപരമസ്സ , കോലംകോലസ്സ, ഏകബീജിസ്സ, സകദാഗാമിസ്സ, യോ ച ദിട്ഠേവ ധമ്മേ അരഹാ - ഇമേസം പഞ്ചന്നം ഇധ നിട്ഠാ. കതമേസം പഞ്ചന്നം ഇധ വിഹായ നിട്ഠാ? അന്തരാപരിനിബ്ബായിസ്സ, ഉപഹച്ചപരിനിബ്ബായിസ്സ, അസങ്ഖാരപരിനിബ്ബായിസ്സ, സസങ്ഖാരപരിനിബ്ബായിസ്സ, ഉദ്ധംസോതസ്സ അകനിട്ഠഗാമിനോ - ഇമേസം പഞ്ചന്നം ഇധ വിഹായ നിട്ഠാ. യേ കേചി, ഭിക്ഖവേ, മയി നിട്ഠം ഗതാ, സബ്ബേ തേ ദിട്ഠിസമ്പന്നാ. തേസം ദിട്ഠിസമ്പന്നാനം ഇമേസം പഞ്ചന്നം ഇധ നിട്ഠാ, ഇമേസം പഞ്ചന്നം ഇധ വിഹായ നിട്ഠാ’’തി. തതിയം.

൪. അവേച്ചപ്പസന്നസുത്തം

൬൪. ‘‘യേ കേചി, ഭിക്ഖവേ, മയി അവേച്ചപ്പസന്നാ, സബ്ബേ തേ സോതാപന്നാ. തേസം സോതാപന്നാനം പഞ്ചന്നം ഇധ നിട്ഠാ, പഞ്ചന്നം ഇധ വിഹായ നിട്ഠാ. കതമേസം പഞ്ചന്നം ഇധ നിട്ഠാ? സത്തക്ഖത്തുപരമസ്സ, കോലംകോലസ്സ, ഏകബീജിസ്സ, സകദാഗാമിസ്സ, യോ ച ദിട്ഠേവ ധമ്മേ അരഹാ - ഇമേസം പഞ്ചന്നം ഇധ നിട്ഠാ. കതമേസം പഞ്ചന്നം ഇധ വിഹായ നിട്ഠാ? അന്തരാപരിനിബ്ബായിസ്സ, ഉപഹച്ചപരിനിബ്ബായിസ്സ, അസങ്ഖാരപരിനിബ്ബായിസ്സ, സസങ്ഖാരപരിനിബ്ബായിസ്സ, ഉദ്ധംസോതസ്സ അകനിട്ഠഗാമിനോ - ഇമേസം പഞ്ചന്നം ഇധ വിഹായ നിട്ഠാ. യേ കേചി, ഭിക്ഖവേ , മയി അവേച്ചപ്പസന്നാ സബ്ബേ തേ സോതാപന്നാ. തേസം സോതാപന്നാനം ഇമേസം പഞ്ചന്നം ഇധ നിട്ഠാ, ഇമേസം പഞ്ചന്നം ഇധ വിഹായ നിട്ഠാ’’തി. ചതുത്ഥം.

൫. പഠമസുഖസുത്തം

൫൭. ഏകം സമയം ആയസ്മാ സാരിപുത്തോ മഗധേസു വിഹരതി നാലകഗാമകേ. അഥ ഖോ സാമണ്ഡകാനി പരിബ്ബാജകോ യേനായസ്മാ സാരിപുത്തോ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ആയസ്മതാ സാരിപുത്തേന സദ്ധിം സമ്മോദി. സമ്മോദനീയം കഥം സാരണീയം വീതിസാരേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നോ ഖോ സാമണ്ഡകാനി പരിബ്ബാജകോ ആയസ്മന്തം സാരിപുത്തം ഏതദവോച -

''കിം നു ഖോ, ആവുസോ സാരിപുത്ത, സുഖം, കിം ദുക്ഖ''ന്തി? ''അഭിനിബ്ബത്തി ഖോ, ആവുസോ , ദുക്ഖാ, അനഭിനിബ്ബത്തി സുഖാ. അഭിനിബ്ബത്തിയാ, ആവുസോ, സതി ഇദം ദുക്ഖം പാടികങ്ഖം - സീതം ഉണ്ഹം ജിഘച്ഛാ പിപാസാ ഉച്ചാരോ പസ്സാവോ അഗ്ഗിസമ്ഫസ്സോ ദണ്ഡസമ്ഫസ്സോ സത്ഥസമ്ഫസ്സോ ഞാതീപി മിത്താപി സങ്ഗമ്മ സമാഗമ്മ രോസേന്തി. അഭിനിബ്ബത്തിയാ, ആവുസോ, സതി ഇദം ദുക്ഖം പാടികങ്ഖം. അനഭിനിബ്ബത്തിയാ, ആവുസോ, സതി ഇദം സുഖം പാടികങ്ഖം - ന സീതം ന ഉണ്ഹം ന ജിഘച്ഛാ ന പിപാസാ ന ഉച്ചാരോ ന പസ്സാവോ ന അഗ്ഗിസമ്ഫസ്സോ ന ദണ്ഡസമ്ഫസ്സോ ന സത്ഥസമ്ഫസ്സോ ഞാതീപി മിത്താപി സങ്ഗമ്മ സമാഗമ്മ ന രോസേന്തി. അനഭിനിബ്ബത്തിയാ, ആവുസോ, സതി ഇദം സുഖം പാടികങ്ഖ''ന്തി. പഞ്ചമം.

൬. ദുതിയസുഖസുത്തം

൬൬. ഏകം സമയം ആയസ്മാ സാരിപുത്തോ മഗധേസു വിഹരതി നാലകഗാമകേ. അഥ ഖോ സാമണ്ഡകാനി പരിബ്ബാജകോ യേനായസ്മാ സാരിപുത്തോ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ആയസ്മതാ സാരിപുത്തേന സദ്ധിം സമ്മോദി. സമ്മോദനീയം കഥം സാരണീയം വീതിസാരേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നോ ഖോ സാമണ്ഡകാനി പരിബ്ബാജകോ ആയസ്മന്തം സാരിപുത്തം ഏതദവോച -

''കിം നു ഖോ, ആവുസോ, സാരിപുത്ത, ഇമസ്മിം ധമ്മവിനയേ സുഖം, കിം ദുക്ഖ''ന്തി? ''അനഭിരതി ഖോ, ആവുസോ, ഇമസ്മിം ധമ്മവിനയേ ദുക്ഖാ, അഭിരതി സുഖാ. അനഭിരതിയാ, ആവുസോ, സതി ഇദം ദുക്ഖം പാടികങ്ഖം - ഗച്ഛന്തോപി സുഖം സാതം നാധിഗച്ഛതി, ഠിതോപി… നിസിന്നോപി… സയാനോപി… ഗാമഗതോപി… അരഞ്ഞഗതോപി… രുക്ഖമൂലഗതോപി… സുഞ്ഞാഗാരഗതോപി… അബ്ഭോകാസഗതോപി… ഭിക്ഖുമജ്ഝഗതോപി സുഖം സാതം നാധിഗച്ഛതി. അനഭിരതിയാ, ആവുസോ, സതി ഇദം ദുക്ഖം പാടികങ്ഖം.

''അഭിരതിയാ, ആവുസോ, സതി ഇദം സുഖം പാടികങ്ഖം - ഗച്ഛന്തോപി സുഖം സാതം അധിഗച്ഛതി, ഠിതോപി… നിസിന്നോപി… സയാനോപി… ഗാമഗതോപി… അരഞ്ഞഗതോപി… രുക്ഖമൂലഗതോപി… സുഞ്ഞാഗാരഗതോപി… അബ്ഭോകാസഗതോപി… ഭിക്ഖുമജ്ഝഗതോപി സുഖം സാതം അധിഗച്ഛതി. അഭിരതിയാ, ആവുസോ, സതി ഇദം സുഖം പാടികങ്ഖ''ന്തി. ഛട്ഠം.

൭. പഠമനളകപാനസുത്തം

൬൭. ഏകം സമയം ഭഗവാ കോസലേസു ചാരികം ചരമാനോ മഹതാ ഭിക്ഖുസങ്ഘേന സദ്ധിം യേന നളകപാനം നാമ കോസലാനം നിഗമോ തദവസരി. തത്ര സുദം ഭഗവാ നളകപാനേ വിഹരതി പലാസവനേ. തേന ഖോ പന സമയേന ഭഗവാ തദഹുപോസഥേ ഭിക്ഖുസങ്ഘപരിവുതോ നിസിന്നോ ഹോതി. അഥ ഖോ ഭഗവാ ബഹുദേവ രത്തിം ഭിക്ഖൂനം ധമ്മിയാ കഥായ സന്ദസ്സേത്വാ സമാദപേത്വാ സമുത്തേജേത്വാ സമ്പഹംസേത്വാ തുണ്ഹീഭൂതം തുണ്ഹീഭൂതം ഭിക്ഖുസങ്ഘം അനുവിലോകേത്വാ ആയസ്മന്തം സാരിപുത്തം ആമന്തേസി -

''വിഗതഥിനമിദ്ധോ [വിഗതഥീനമിദ്ധോ (സീ॰ സ്യാ॰ കം॰ പീ॰)] ഖോ, സാരിപുത്ത, ഭിക്ഖുസങ്ഘോ. പടിഭാതു തം, സാരിപുത്ത , ഭിക്ഖൂനം ധമ്മീ കഥാ. പിട്ഠി മേ ആഗിലായതി; തമഹം ആയമിസ്സാമീ''തി. ''ഏവം, ഭന്തേ''തി ഖോ ആയസ്മാ സാരിപുത്തോ ഭഗവതോ പച്ചസ്സോസി.

അഥ ഖോ ഭഗവാ ചതുഗ്ഗുണം സങ്ഘാടിം പഞ്ഞാപേത്വാ ദക്ഖിണേന പസ്സേന സീഹസേയ്യം കപ്പേസി പാദേ പാദം അച്ചാധായ സതോ സമ്പജാനോ ഉട്ഠാനസഞ്ഞം മനസി കരിത്വാ. തത്ര ഖോ ആയസ്മാ സാരിപുത്തോ ഭിക്ഖൂ ആമന്തേസി - ''ആവുസോ ഭിക്ഖവേ''തി. ''ആവുസോ''തി ഖോ തേ ഭിക്ഖൂ ആയസ്മതോ സാരിപുത്തസ്സ പച്ചസ്സോസും. ആയസ്മാ സാരിപുത്തോ ഏതദവോച -

''യസ്സ കസ്സചി, ആവുസോ, സദ്ധാ നത്ഥി കുസലേസു ധമ്മേസു, ഹിരീ [ഹിരി (സീ॰ സ്യാ॰ കം॰ പീ॰)] നത്ഥി... ഓത്തപ്പം നത്ഥി ... വീരിയം [വിരിയം (സീ॰ സ്യാ॰ കം॰ പീ॰)] നത്ഥി... പഞ്ഞാ നത്ഥി കുസലേസു ധമ്മേസു, തസ്സ യാ രത്തി വാ ദിവസോ വാ ആഗച്ഛതി, ഹാനിയേവ പാടികങ്ഖാ കുസലേസു ധമ്മേസു നോ വുദ്ധി. സേയ്യഥാപി, ആവുസോ, കാളപക്ഖേ ചന്ദസ്സ യാ രത്തി വാ ദിവസോ വാ ആഗച്ഛതി, ഹായതേവ വണ്ണേന ഹായതി മണ്ഡലേന ഹായതി ആഭായ ഹായതി ആരോഹപരിണാഹേന; ഏവമേവം ഖോ, ആവുസോ, യസ്സ കസ്സചി സദ്ധാ നത്ഥി കുസലേസു ധമ്മേസു, ഹിരീ നത്ഥി... ഓത്തപ്പം നത്ഥി... വീരിയം നത്ഥി... പഞ്ഞാ നത്ഥി കുസലേസു ധമ്മേസു, തസ്സ യാ രത്തി വാ ദിവസോ വാ ആഗച്ഛതി, ഹാനിയേവ പാടികങ്ഖാ കുസലേസു ധമ്മേസു നോ വുദ്ധി.

''അസ്സദ്ധോ പുരിസപുഗ്ഗലോ'തി, ആവുസോ, പരിഹാനമേതം; 'അഹിരികോ പുരിസപുഗ്ഗലോ'തി, ആവുസോ, പരിഹാനമേതം; 'അനോത്തപ്പീ പുരിസപുഗ്ഗലോ'തി, ആവുസോ, പരിഹാനമേതം; 'കുസീതോ പുരിസപുഗ്ഗലോ'തി, ആവുസോ, പരിഹാനമേതം; 'ദുപ്പഞ്ഞോ പുരിസപുഗ്ഗലോ'തി, ആവുസോ, പരിഹാനമേതം; 'കോധനോ പുരിസപുഗ്ഗലോ'തി, ആവുസോ, പരിഹാനമേതം; 'ഉപനാഹീ പുരിസപുഗ്ഗലോ'തി, ആവുസോ, പരിഹാനമേതം; 'പാപിച്ഛോ പുരിസപുഗ്ഗലോ'തി, ആവുസോ, പരിഹാനമേതം; 'പാപമിത്തോ പുരിസപുഗ്ഗലോ'തി, ആവുസോ, പരിഹാനമേതം; 'മിച്ഛാദിട്ഠികോ പുരിസപുഗ്ഗലോ'തി, ആവുസോ, പരിഹാനമേതം.

''യസ്സ കസ്സചി, ആവുസോ, സദ്ധാ അത്ഥി കുസലേസു ധമ്മേസു, ഹിരീ അത്ഥി... ഓത്തപ്പം അത്ഥി... പഞ്ഞാ അത്ഥി കുസലേസു ധമ്മേസു, തസ്സ യാ

രത്തി വാ ദിവസോ വാ ആഗച്ഛതി, വുദ്ധിയേവ പാടികങ്ഖാ കുസലേസു ധമ്മേസു നോ പരിഹാനി. സേയ്യഥാപി, ആവുസോ, ജുണ്ഹപക്ഖേ ചന്ദസ്സ യാ രത്തി വാ ദിവസോ വാ ആഗച്ഛതി, വഡ്ഢതേവ വണ്ണേന വഡ്ഢതി മണ്ഡലേന വഡ്ഢതി ആഭായ വഡ്ഢതി ആരോഹപരിണാഹേന; ഏവമേവം ഖോ, ആവുസോ, യസ്സ കസ്സചി സദ്ധാ അത്ഥി കുസലേസു ധമ്മേസു, ഹിരീ അത്ഥി... ഓത്തപ്പം അത്ഥി... വീരിയം അത്ഥി... പഞ്ഞാ അത്ഥി കുസലേസു ധമ്മേസു, തസ്സ യാ രത്തി വാ ദിവസോ വാ ആഗച്ഛതി, വുദ്ധിയേവ പാടികങ്ഖാ കുസലേസു ധമ്മേസു നോ പരിഹാനി.

"'സദ്ധോ പുരിസപുഗ്ഗലോ'തി, ആവുസോ, അപരിഹാനമേതം; 'ഹിരീമാ പുരിസപുഗ്ഗലോ'തി, ആവുസോ, അപരിഹാനമേതം; 'ഓത്തപ്പീ പുരിസപുഗ്ഗലോ'തി, ആവുസോ, അപരിഹാനമേതം; 'ആരദ്ധവീരിയോ പുരിസപുഗ്ഗലോ'തി, ആവുസോ, അപരിഹാനമേതം; 'പഞ്ഞവാ പുരിസപുഗ്ഗലോ'തി, ആവുസോ, അപരിഹാനമേതം; 'അക്കോധനോ പുരിസപുഗ്ഗലോ'തി, ആവുസോ, അപരിഹാനമേതം; 'അനുപനാഹീ പുരിസപുഗ്ഗലോ'തി, ആവുസോ, അപരിഹാനമേതം; 'അപ്പിച്ഛോ പുരിസപുഗ്ഗലോ'തി, ആവുസോ, അപരിഹാനമേതം; 'കല്യാണമിത്തോ പുരിസപുഗ്ഗലോ'തി, ആവുസോ, അപരിഹാനമേതം; 'സമ്മാദിട്ഠികോ പുരിസപുഗ്ഗലോ'തി, ആവുസോ, അപരിഹാനമേത"ന്തി.

അഥ ഖോ ഭഗവാ പച്ചുട്ഠായ ആയസ്മന്തം സാരിപുത്തം ആമന്തേസി - "സാധു സാധു, സാരിപുത്ത! യസ്സ കസ്സചി, സാരിപുത്ത, സദ്ധാ നത്ഥി കുസലേസു ധമ്മേസു, ഹിരീ നത്ഥി... ഓത്തപ്പം നത്ഥി... വീരിയം നത്ഥി... പഞ്ഞാ നത്ഥി കുസലേസു ധമ്മേസു, തസ്സ യാ രത്തി വാ ദിവസോ വാ ആഗച്ഛതി, ഹാനിയേവ പാടികങ്ഖാ കുസലേസു ധമ്മേസു നോ വുദ്ധി. സേയ്യഥാപി, സാരിപുത്ത, കാളപക്ഖേ ചന്ദസ്സ യാ രത്തി വാ ദിവസോ വാ ആഗച്ഛതി, ഹായതേവ വണ്ണേന ഹായതി മണ്ഡലേന ഹായതി ആഭായ ഹായതി ആരോഹപരിണാഹേന; ഏവമേവം ഖോ, സാരിപുത്ത, യസ്സ കസ്സചി സദ്ധാ നത്ഥി കുസലേസു ധമ്മേസു...പേ०... പഞ്ഞാ നത്ഥി കുസലേസു ധമ്മേസു, തസ്സ യാ രത്തി വാ ദിവസോ വാ ...പേ०... നോ വുദ്ധി.

"'അസ്സദ്ധോ പുരിസപുഗ്ഗലോ'തി, സാരിപുത്ത, പരിഹാനമേതം; അഹിരികോ... അനോത്തപ്പീ... കുസീതോ... ദുപ്പഞ്ഞോ... കോധനോ... ഉപനാഹീ... പാപിച്ഛോ... പാപമിത്തോ... 'മിച്ഛാദിട്ഠികോ പുരിസപുഗ്ഗലോ'തി, സാരിപുത്ത, പരിഹാനമേതം.

"യസ്സ കസ്സചി, സാരിപുത്ത, സദ്ധാ അത്ഥി കുസലേസു ധമ്മേസു, ഹിരീ അത്ഥി... ഓത്തപ്പം അത്ഥി... വീരിയം അത്ഥി... പഞ്ഞാ അത്ഥി കുസലേസു ധമ്മേസു, തസ്സ യാ രത്തി വാ ദിവസോ വാ ആഗച്ഛതി, വുദ്ധിയേവ പാടികങ്ഖാ കുസലേസു ധമ്മേസു നോ പരിഹാനി. സേയ്യഥാപി, സാരിപുത്ത, ജുണ്ഹപക്ഖേ ചന്ദസ്സ യാ രത്തി വാ ദിവസോ വാ ആഗച്ഛതി, വഡ്ഢതേവ വണ്ണേന വഡ്ഢതി മണ്ഡലേന വഡ്ഢതി ആഭായ വഡ്ഢതി ആരോഹപരിണാഹേന; ഏവമേവം ഖോ, സാരിപുത്ത, യസ്സ കസ്സചി സദ്ധാ അത്ഥി കുസലേസു ധമ്മേസു, ഹിരീ അത്ഥി... ഓത്തപ്പം അത്ഥി... വീരിയം അത്ഥി... പഞ്ഞാ അത്ഥി കുസലേസു ധമ്മേസു, തസ്സ യാ രത്തി വാ ദിവസോ

വാ ആഗച്ഛതി, വുദ്ധിയേവ പാടികങ്ഖാ കുസലേസു ധമ്മേസു നോ പരിഹാനി.

'''സദ്ധോ പുരിസപുഗ്ഗലോ'തി, സാരിപുത്ത, അപരിഹാനമേതം; ഹിരീമാ... ഓത്തപ്പീ... ആരദ്ധവീരിയോ... പഞ്ഞവാ... അക്കോധനോ... അനുപനാഹീ... അപ്പിച്ഛോ... കല്യാണമിത്തോ... 'സമ്മാദിട്ഠികോ പുരിസപുഗ്ഗലോ'തി, സാരിപുത്ത, അപരിഹാനമേത''ന്തി. സത്തമം.

൮. ദുതിയനളകപാനസുത്തം

൬൮. ഏകം സമയം ഭഗവാ നളകപാനേ വിഹരതി പലാസവനേ. തേന ഖോ പന സമയേന ഭഗവാ തദഹുപോസഥേ ഭിക്ഖുസങ്ഘപരിവുതോ നിസിന്നോ ഹോതി. അഥ ഖോ ഭഗവാ ബഹുദേവ രത്തിം ഭിക്ഖൂനം ധമ്മിയാ കഥായ സന്ദസ്സേത്വാ സമാദപേത്വാ സമുത്തേജേത്വാ സമ്പഹംസേത്വാ തുണ്ഹീഭൂതം തുണ്ഹീഭൂതം ഭിക്ഖുസങ്ഘം അനുവിലോകേത്വാ ആയസ്മന്തം സാരിപുത്തം ആമന്തേസി -

''വിഗതഥിനമിദ്ധോ ഖോ, സാരിപുത്ത, ഭിക്ഖുസങ്ഘോ. പടിഭാതു തം, സാരിപുത്ത, ഭിക്ഖൂനം ധമ്മീ കഥാ. പിട്ഠി മേ ആഗിലായതി; തമഹം ആയമിസ്സാമീ''തി. ''ഏവം, ഭന്തേ''തി ഖോ ആയസ്മാ സാരിപുത്തോ ഭഗവതോ പച്ചസ്സോസി.

അഥ ഖോ ഭഗവാ ചതുഗ്ഗുണം സങ്ഘാടിം പഞ്ഞാപേത്വാ ദക്ഖിണേന പസ്സേന സീഹസേയ്യം കപ്പേസി പാദേ പാദം അച്ചാധായ സതോ സമ്പജാനോ ഉട്ഠാനസഞ്ഞം മനസി കരിത്വാ. തത്ര ഖോ ആയസ്മാ സാരിപുത്തോ ഭിക്ഖൂ ആമന്തേസി - ''ആവുസോ, ഭിക്ഖവേ''തി! ''ആവുസോ''തി ഖോ തേ ഭിക്ഖൂ ആയസ്മതോ സാരിപുത്തസ്സ പച്ചസ്സോസും. ആയസ്മാ സാരിപുത്തോ ഏതദവോച -

''യസ്സ കസ്സചി, ആവുസോ, സദ്ധാ നത്ഥി കുസലേസു ധമ്മേസു, ഹിരീ നത്ഥി... ഓത്തപ്പം നത്ഥി... വീരിയം നത്ഥി... പഞ്ഞാ നത്ഥി... സോതാവധാനം നത്ഥി... ധമ്മധാരണാ നത്ഥി... അത്ഥൂപപരിക്ഖാ നത്ഥി... ധമ്മാനുധമ്മപ്പടിപത്തി നത്ഥി... അപ്പമാദോ നത്ഥി കുസലേസു ധമ്മേസു, തസ്സ യാ രത്തി വാ ദിവസോ വാ ആഗച്ഛതി, ഹാനിയേവ പാടികങ്ഖാ കുസലേസു ധമ്മേസു നോ വുദ്ധി. സേയ്യഥാപി, ആവുസോ, കാളപക്ഖേ ചന്ദസ്സ യാ രത്തി വാ ദിവസോ വാ ആഗച്ഛതി, ഹായതേവ വണ്ണേന ഹായതി മണ്ഡലേന ഹായതി ആഭായ ഹായതി ആരോഹപരിണാഹേന; ഏവമേവം ഖോ, ആവുസോ, യസ്സ കസ്സചി സദ്ധാ നത്ഥി കുസലേസു ധമ്മേസു, ഹിരീ നത്ഥി... ഓത്തപ്പം നത്ഥി... വീരിയം നത്ഥി... പഞ്ഞാ നത്ഥി... സോതാവധാനം നത്ഥി... ധമ്മധാരണാ നത്ഥി... അത്ഥൂപപരിക്ഖാ നത്ഥി... ധമ്മാനുധമ്മപ്പടിപത്തി നത്ഥി... അപ്പമാദോ നത്ഥി കുസലേസു ധമ്മേസു, തസ്സ യാ രത്തി വാ ദിവസോ വാ ആഗച്ഛതി, ഹാനിയേവ പാടികങ്ഖാ കുസലേസു ധമ്മേസു നോ വുദ്ധി.

''യസ്സ കസ്സചി, ആവുസോ, സദ്ധാ അത്ഥി കുസലേസു ധമ്മേസു, ഹിരീ അത്ഥി... ഓത്തപ്പം അത്ഥി... വീരിയം അത്ഥി... പഞ്ഞാ അത്ഥി... സോതാവധാനം അത്ഥി... ധമ്മധാരണാ അത്ഥി... അത്ഥൂപപരിക്ഖാ അത്ഥി...

ധമ്മാനുധമ്മപ്പടിപത്തി അത്ഥി... അപ്പമാദോ അത്ഥി കുസലേസു ധമ്മേസു, തസ്സ യാ രത്തി വാ ദിവസോ വാ ആഗച്ഛതി, വുഡ്ഢിയേവ പാടികങ്ഖാ കുസലേസു ധമ്മേസു നോ പരിഹാനി. സേയ്യഥാപി, ആവുസോ, ജുണ്ഹപക്ഖേ ചന്ദസ്സ യാ രത്തി വാ ദിവസോ വാ ആഗച്ഛതി, വഡ്ഢതേവ വണ്ണേന വഡ്ഢതി മണ്ഡലേന വഡ്ഢതി ആഭായ വഡ്ഢതി ആരോഹപരിണാഹേന; ഏവമേവം ഖോ, ആവുസോ, യസ്സ കസ്സചി സദ്ധാ അത്ഥി കുസലേസു ധമ്മേസു...പേ॰... അപ്പമാദോ അത്ഥി കുസലേസു ധമ്മേസു, തസ്സ യാ രത്തി വാ ദിവസോ വാ ആഗച്ഛതി, വുഡ്ഢിയേവ പാടികങ്ഖാ കുസലേസു ധമ്മേസു നോ പരിഹാനീ''തി.

അഥ ഖോ ഭഗവാ പച്ചുട്ഠായ ആയസ്മന്തം സാരിപുത്തം ആമന്തേസി - ''സാധു സാധു, സാരിപുത്ത! യസ്സ കസ്സചി, സാരിപുത്ത, സദ്ധാ നത്ഥി കുസലേസു ധമ്മേസു ഹിരീ നത്ഥി... ഓത്തപ്പം നത്ഥി... പഞ്ഞാ നത്ഥി... വീരിയം നത്ഥി... സോതാവധാനം നത്ഥി... ധമ്മധാരണാ നത്ഥി... അത്ഥൂപപരിക്ഖാ നത്ഥി... ധമ്മാനുധമ്മപ്പടിപത്തി നത്ഥി... അപ്പമാദോ നത്ഥി കുസലേസു ധമ്മേസു തസ്സ യാ രത്തി വാ ദിവസോ വാ ആഗച്ഛതി, ഹാനിയേവ പാടികങ്ഖാ കുസലേസു ധമ്മേസു നോ വുഡ്ഢി. സേയ്യഥാപി, സാരിപുത്ത, കാളപക്ഖേ ചന്ദസ്സ യാ രത്തി വാ ദിവസോ വാ ആഗച്ഛതി, ഹായതേവ വണ്ണേന ഹായതി മണ്ഡലേന ഹായതി ആഭായ ഹായതി ആരോഹപരിണാഹേന; ഏവമേവം ഖോ, സാരിപുത്ത, യസ്സ കസ്സചി സദ്ധാ നത്ഥി കുസലേസു ധമ്മേസു...പേ॰... അപ്പമാദോ നത്ഥി കുസലേസു ധമ്മേസു, തസ്സ യാ രത്തി വാ ദിവസോ വാ ആഗച്ഛതി, ഹാനിയേവ പാടികങ്ഖാ കുസലേസു ധമ്മേസു നോ വുഡ്ഢി.

''യസ്സ കസ്സചി, സാരിപുത്ത, സദ്ധാ അത്ഥി കുസലേസു ധമ്മേസു ഹിരീ അത്ഥി... ഓത്തപ്പം അത്ഥി... വീരിയം അത്ഥി... പഞ്ഞാ അത്ഥി... സോതാവധാനം അത്ഥി... ധമ്മധാരണാ അത്ഥി... അത്ഥൂപപരിക്ഖാ അത്ഥി... ധമ്മാനുധമ്മപ്പടിപത്തി അത്ഥി... അപ്പമാദോ അത്ഥി കുസലേസു ധമ്മേസു, തസ്സ യാ രത്തി വാ ദിവസോ വാ ആഗച്ഛതി, വുഡ്ഢിയേവ പാടികങ്ഖാ കുസലേസു ധമ്മേസു നോ പരിഹാനി. സേയ്യഥാപി, സാരിപുത്ത, ജുണ്ഹപക്ഖേ ചന്ദസ്സ യാ രത്തി വാ ദിവസോ വാ ആഗച്ഛതി, വഡ്ഢതേവ വണ്ണേന വഡ്ഢതി മണ്ഡലേന വഡ്ഢതി ആഭായ വഡ്ഢതി ആരോഹപരിണാഹേന; ഏവമേവം ഖോ, സാരിപുത്ത, യസ്സ കസ്സചി സദ്ധാ അത്ഥി കുസലേസു ധമ്മേസു...പേ॰... അപ്പമാദോ അത്ഥി കുസലേസു ധമ്മേസു, തസ്സ യാ രത്തി വാ ദിവസോ വാ ആഗച്ഛതി, വുഡ്ഢിയേവ പാടികങ്ഖാ കുസലേസു ധമ്മേസു നോ പരിഹാനീ''തി. അട്ഠമം.

൯. പഠമകഥാവത്ഥുസുത്തം

൬൯. ഏകം സമയം ഭഗവാ സാവത്ഥിയം വിഹരതി ജേതവനേ അനാഥപിണ്ഡികസ്സ ആരാമേ. തേന ഖോ പന സമയേന സമ്ബഹുലാ ഭിക്ഖൂ പച്ഛാഭത്തം പിണ്ഡപാതപടിക്കന്താ ഉപട്ഠാനസാലായം സന്നിസിന്നാ സന്നിപതിതാ അനേകവിഹിതം തിരച്ഛാനകഥം അനുയുത്താ വിഹരന്തി, സേയ്യഥിദം - [ദീ॰ നി॰ ൧.൧൭; മ॰ നി॰ ൨.൨൨൩; സം॰ നി॰ ൫.൧൦൮൦; പാചി॰ ൫൦൮] രാജകഥം ചോരകഥം മഹാമത്തകഥം സേനാകഥം ഭയകഥം യുദ്ധകഥം അന്നകഥം പാനകഥം വത്ഥകഥം സയനകഥം മാലാകഥം ഗന്ധകഥം ഞാതികഥം യാനകഥം ഗാമകഥം നിഗമകഥം നഗരകഥം ജനപദകഥം ഇത്ഥികഥം [ഇത്ഥികഥം

പുരിസകഥം (ക॰) മ॰ നി॰ അട്ഠ॰ വ.വവന്ന പസ്സിതബ്ബം] സൂരകഥം വിസിഖാകഥം കുമ്ഭട്ഠാനകഥം പുബ്ബപേതകഥം നാനത്തകഥം ലോകക്ഖായികം സമുദ്ദക്ഖായികം ഇതിഭവാഭവകഥം ഇതി വാതി.

അഥ ഖോ ഭഗവാ സായന്ഹസമയം പടിസല്ലാനാ വുട്ഠിതോ യേന ഉപട്ഠാനസാലാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ പഞ്ഞത്തേ ആസനേ നിസീദി. നിസജ്ജ ഖോ ഭഗവാ ഭിക്ഖൂ ആമന്തേസി - "കായ നുത്ഥ, ഭിക്ഖവേ, എതരഹി കഥായ സന്നിസിന്നാ സന്നിപതിതാ, കാ ച പന വോ അന്തരാകഥാ വിപ്പകതാ"തി?

"ഇധ മയം, ഭന്തേ, പച്ഛാഭത്തം പിണ്ഡപാതപടിക്കന്താ ഉപട്ഠാനസാലായം സന്നിസിന്നാ സന്നിപതിതാ അനേകവിഹിതം തിരച്ഛാനകഥം അനുയുത്താ വിഹരാമ, സേയ്യഥിദം - രാജകഥം ചോരകഥം...പേ॰... ഇതിഭവാഭവകഥം ഇതി വാ"തി. "ന ഖോ പനേതം, ഭിക്ഖവേ, തുമ്ഹാകം പതിരൂപം കുലപുത്താനം സദ്ധായ അഗാരസ്മാ അനഗാരിയം പബ്ബജിതാനം, യം തുമ്ഹേ അനേകവിഹിതം തിരച്ഛാനകഥം അനുയുത്താ വിഹരേയ്യാഥ, സേയ്യഥിദം - രാജകഥം ചോരകഥം മഹാമത്തകഥം സേനാകഥം ഭയകഥം യുദ്ധകഥം അന്നകഥം പാനകഥം വത്ഥകഥം സയനകഥം മാലാകഥം ഗന്ധകഥം ഞാതികഥം യാനകഥം ഗാമകഥം നിഗമകഥം നഗരകഥം ജനപദകഥം ഇത്ഥികഥം സൂരകഥം വിസിഖാകഥം കുമ്ഭട്ഠാനകഥം പുബ്ബപേതകഥം നാനത്തകഥം ലോകക്ഖായികം സമുദ്ദക്ഖായികം ഇതിഭവാഭവകഥം ഇതി വാതി.

"ദസയിമാനി , ഭിക്ഖവേ, കഥാവത്ഥൂനി. കതമാനി ദസ? അപ്പിച്ഛകഥാ, സന്തുട്ഠികഥാ, പവിവേകകഥാ , അസംസഗ്ഗകഥാ, വീരിയാരമ്ഭകഥാ, സീലകഥാ, സമാധികഥാ, പഞ്ഞാകഥാ, വിമുത്തികഥാ, വിമുത്തിഞാണദസ്സനകഥാതി - ഇമാനി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ദസ കഥാവത്ഥൂനി.

"ഇമേസം ചേ തുമ്ഹേ, ഭിക്ഖവേ, ദസന്നം കഥാവത്ഥൂനം ഉപാദായുപാദായ കഥം കഥേയ്യാഥ, ഇമേസമ്പി ചന്ദിമസൂരിയാനം എവംമഹിദ്ധികാനം എവംമഹാനുഭാവാനം തേജസാ തേജം പരിയാദിയേയ്യാഥ, കോ പന വാദോ അഞ്ഞതിത്ഥിയാനം പരിബ്ബാജകാന"ന്തി! നവമം.

൧൦. ദുതിയകഥാവത്ഥുസുത്തം

൭൦. എകം സമയം ഭഗവാ സാവത്ഥിയം വിഹരതി ജേതവനേ അനാഥപിണ്ഡികസ്സ ആരാമേ. തേന ഖോ പന സമയേന സമ്ബഹുലാ ഭിക്ഖൂ പച്ഛാഭത്തം പിണ്ഡപാതപടിക്കന്താ ഉപട്ഠാനസാലായം സന്നിസിന്നാ സന്നിപതിതാ അനേകവിഹിതം തിരച്ഛാനകഥം അനുയുത്താ വിഹരന്തി, സേയ്യഥിദം - രാജകഥം ചോരകഥം മഹാമത്തകഥം...പേ॰... ഇതിഭവാഭവകഥം ഇതി വാതി.

"ദസയിമാനി, ഭിക്ഖവേ, പാസംസാനി ഠാനാനി. കതമാനി ദസ? ഇധ , ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അത്തനാ ച അപ്പിച്ഛോ ഹോതി, അപ്പിച്ഛകഥഞ്ച ഭിക്ഖൂനം കത്താ ഹോതി. 'അപ്പിച്ഛോ ഭിക്ഖു അപ്പിച്ഛകഥഞ്ച ഭിക്ഖൂനം കത്താ'തി പാസംസമേതം ഠാനം.

“അത്തനാ ച സന്തുട്ഠോ ഹോതി, സന്തുട്ഠികഥഞ്ച ഭിക്ഖൂനം കത്താ ഹോതി. ‘സന്തുട്ഠോ ഭിക്ഖു സന്തുട്ഠികഥഞ്ച ഭിക്ഖൂനം കത്താ’തി പാസംസമേതം ഠാനം.

“അത്തനാ ച പവിവിത്തോ ഹോതി, പവിവേകകഥഞ്ച ഭിക്ഖൂനം കത്താ ഹോതി. ‘പവിവിത്തോ ഭിക്ഖു പവിവേകകഥഞ്ച ഭിക്ഖൂനം കത്താ’തി പാസംസമേതം ഠാനം.

“അത്തനാ ച അസംസട്ഠോ ഹോതി, അസംസട്ഠകഥഞ്ച ഭിക്ഖൂനം കത്താ ഹോതി. ‘അസംസട്ഠോ ഭിക്ഖു അസംസട്ഠകഥഞ്ച ഭിക്ഖൂനം കത്താ’തി പാസംസമേതം ഠാനം.

“അത്തനാ ച ആരദ്ധവീരിയോ ഹോതി, വീരിയാരമ്ഭകഥഞ്ച ഭിക്ഖൂനം കത്താ ഹോതി. ‘ആരദ്ധവീരിയോ ഭിക്ഖു വീരിയാരമ്ഭകഥഞ്ച ഭിക്ഖൂനം കത്താ’തി പാസംസമേതം ഠാനം.

“അത്തനാ ച സീലസമ്പന്നോ ഹോതി, സീലസമ്പദാകഥഞ്ച ഭിക്ഖൂനം കത്താ ഹോതി. ‘സീലസമ്പന്നോ ഭിക്ഖു സീലസമ്പദാകഥഞ്ച ഭിക്ഖൂനം കത്താ’തി പാസംസമേതം ഠാനം.

“അത്തനാ ച സമാധിസമ്പന്നോ ഹോതി, സമാധിസമ്പദാകഥഞ്ച ഭിക്ഖൂനം കത്താ ഹോതി. ‘സമാധിസമ്പന്നോ ഭിക്ഖു സമാധിസമ്പദാകഥഞ്ച ഭിക്ഖൂനം കത്താ’തി പാസംസമേതം ഠാനം.

“അത്തനാ ച പഞ്ഞാസമ്പന്നോ ഹോതി, പഞ്ഞാസമ്പദാകഥഞ്ച ഭിക്ഖൂനം കത്താ ഹോതി. ‘പഞ്ഞാസമ്പന്നോ ഭിക്ഖു പഞ്ഞാസമ്പദാകഥഞ്ച ഭിക്ഖൂനം കത്താ’തി പാസംസമേതം ഠാനം.

“അത്തനാ ച വിമുത്തിസമ്പന്നോ ഹോതി, വിമുത്തിസമ്പദാകഥഞ്ച ഭിക്ഖൂനം കത്താ ഹോതി. ‘വിമുത്തിസമ്പന്നോ ഭിക്ഖു വിമുത്തിസമ്പദാകഥഞ്ച ഭിക്ഖൂനം കത്താ’തി പാസംസമേതം ഠാനം.

“അത്തനാ ച വിമുത്തിഞാണദസ്സനസമ്പന്നോ ഹോതി, വിമുത്തിഞാണദസ്സനസമ്പദാകഥഞ്ച ഭിക്ഖൂനം കത്താ ഹോതി. ‘വിമുത്തിഞാണദസ്സനസമ്പന്നോ ഭിക്ഖു വിമുത്തിഞാണദസ്സനസമ്പദാകഥഞ്ച ഭിക്ഖൂനം കത്താ’തി പാസംസമേതം ഠാനം. ഇമാനി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ദസ പാസംസാനി ഠാനാനീ”തി. ദസമം.

യമകവഗ്ഗോ ദുതിയോ.

തസ്സുദ്ദാനം -

അവിജ്ജാ തണ്ഹാ നിട്ഠാ ച, അവേച്ച ദ്വേ സുഖാനി ച;
നളകപാനേ ദ്വേ വുത്താ, കഥാവത്ഥൂപരേ ദുവേതി.

(൭) ൬. ആകങ്ഖവഗ്ഗോ

൧. ആകങ്ഖസുത്തം

൭൧. [അം॰ നി॰ ൪.൧൨; ഇതിവു॰ ൧൧൧] ഏകം സമയം ഭഗവാ സാവത്ഥിയം വിഹരതി ജേതവനേ അനാഥപിണ്ഡികസ്സ ആരാമേ. തത്ര ഖോ ഭഗവാ ഭിക്ഖൂ ആമന്തേസി - ''ഭിക്ഖവോ''തി. ''ഭദന്തേ''തി തേ ഭിക്ഖൂ ഭഗവതോ പച്ചസ്സോസും. ഭഗവാ ഏതദവോച -

''സമ്പന്നസീലാ , ഭിക്ഖവേ, വിഹരഥ സമ്പന്നപാതിമോക്ഖാ, പാതിമോക്ഖസംവരസംവുതാ വിഹരഥ ആചാരഗോചരസമ്പന്നാ അണുമത്തേസു വജ്ജേസു ഭയദസ്സാവിനോ, സമാദായ സിക്ഖഥ സിക്ഖാപദേസു.

''ആകങ്ഖേയ്യ ചേ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു 'സബ്രഹ്മചാരീനം പിയോ ചസ്സം മനാപോ ച ഗരു ച ഭാവനീയോ ചാ'തി, സീലേസ്വേവസ്സ പരിപൂരകാരീ അജ്ഝത്തം ചേതോസമഥമനുയുത്തോ അനിരാകതജ്ഝാനോ വിപസ്സനായ സമന്നാഗതോ ബ്രൂഹേതാ സുഞ്ഞാഗാരാനം.

''ആകങ്ഖേയ്യ ചേ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു 'ലാഭീ അസ്സം ചീവരപിണ്ഡപാതസേനാസനഗിലാനപച്ചയഭേസജ്ജപരിക്ഖാരാന'ന്തി, സീലേസ്വേവസ്സ പരിപൂരകാരീ അജ്ഝത്തം ചേതോസമഥമനുയുത്തോ അനിരാകതജ്ഝാനോ വിപസ്സനായ സമന്നാഗതോ ബ്രൂഹേതാ സുഞ്ഞാഗാരാനം.

''ആകങ്ഖേയ്യ ചേ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു 'യേസാഹം പരിഭുഞ്ജാമി ചീവരപിണ്ഡപാതസേനാസനഗിലാനപച്ചയഭേസജ്ജപരിക്ഖാരാനം തേസം തേ കാരാ മഹപ്ഫലാ അസ്സു മഹാനിസംസാ'തി, സീലേസ്വേവസ്സ...പേ॰... ബ്രൂഹേതാ സുഞ്ഞാഗാരാനം.

''ആകങ്ഖേയ്യ ചേ, ഭിക്ഖവേ , ഭിക്ഖു 'യേ മേ [യേ മം (മ॰ നി॰ ൧.൬൫)] പേതാ ഞാതീ സാലോഹിതാ കാലങ്കതാ [കാലകതാ (സീ॰ സ്യാ॰ കം॰ പീ॰)] പസന്നചിത്താ അനുസ്സരന്തി തേസം തം മഹപ്ഫലം അസ്സ മഹാനിസംസ'ന്തി, സീലേസ്വേവസ്സ...പേ॰... ബ്രൂഹേതാ സുഞ്ഞാഗാരാനം.

''ആകങ്ഖേയ്യ ചേ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു 'സന്തുട്ഠോ അസ്സം ഇതരീതരചീവരപിണ്ഡപാതസേനാസനഗിലാനപച്ചയഭേസജ്ജപരിക്ഖാരേനാ'തി, സീലേസ്വേവസ്സ...പേ॰... ബ്രൂഹേതാ സുഞ്ഞാഗാരാനം.

''ആകങ്ഖേയ്യ ചേ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു 'ഖമോ അസ്സം സീതസ്സ ഉണ്ഹസ്സ ജിഘച്ഛായ പിപാസായ ഡംസമകസവാതാതപസരീസപസമ്ഫസ്സാനം, ദുരുത്താനം ദുരാഗതാനം വചനപഥാനം ഉപ്പന്നാനം സാരീരികാനം വേദനാനം ദുക്ഖാനം തിബ്ബാനം [തിപ്പാനം (സീ॰ സ്യാ॰ കം॰ പീ॰)] ഖരാനം കടുകാനം അസാതാനം അമനാപാനം പാണഹരാനം അധിവാസകജാതികോ അസ്സ'ന്തി, സീലേസ്വേവസ്സ...പേ॰... ബ്രൂഹേതാ സുഞ്ഞാഗാരാനം.

‘‘ആകങ്ഖേയ്യ ചേ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ‘അരതിരതിസഹോ അസ്സം, ന ച മം അരതിരതി സഹേയ്യ, ഉപ്പന്നം അരതിരതിം അഭിഭുയ്യ അഭിഭുയ്യ വിഹരേയ്യ’ന്തി, സീലേസ്വേവസ്സ...പേ॰... ബ്രൂഹേതാ സുഞ്ഞാഗാരാനം.

‘‘ആകങ്ഖേയ്യ ചേ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ‘ഭയഭേരവസഹോ അസ്സം, ന ച മം ഭയഭേരവോ സഹേയ്യ, ഉപ്പന്നം ഭയഭേരവം അഭിഭുയ്യ അഭിഭുയ്യ വിഹരേയ്യ’ന്തി, സീലേസ്വേവസ്സ...പേ॰... ബ്രൂഹേതാ സുഞ്ഞാഗാരാനം.

‘‘ആകങ്ഖേയ്യ ചേ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ‘ചതുന്നം ഝാനാനം ആഭിചേതസികാനം ദിട്ഠധമ്മസുഖവിഹാരാനം നികാമലാഭീ അസ്സം അകിച്ഛലാഭീ അകസിരലാഭീ’തി, സീലേസ്വേവസ്സ...പേ॰... ബ്രൂഹേതാ സുഞ്ഞാഗാരാനം.

‘‘ആകങ്ഖേയ്യ ചേ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ‘ആസവാനം ഖയാ അനാസവം ചേതോവിമുത്തിം പഞ്ഞാവിമുത്തിം ദിട്ഠേവ ധമ്മേ സയം അഭിഞ്ഞാ സച്ഛികത്വാ ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരേയ്യ’ന്തി, സീലേസ്വേവസ്സ പരിപൂരകാരീ അജ്ഝത്തം ചേതോസമഥമനുയുത്തോ അനിരാകതജ്ഝാനോ വിപസ്സനായ സമന്നാഗതോ ബ്രൂഹേതാ സുഞ്ഞാഗാരാനം.

‘‘‘സമ്പന്നസീലാ, ഭിക്ഖവേ, വിഹരഥ സമ്പന്നപാതിമോക്ഖാ, പാതിമോക്ഖസംവരസംവുതാ വിഹരഥ ആചാരഗോചരസമ്പന്നാ അണുമത്തേസു വജ്ജേസു ഭയദസ്സാവിനോ, സമാദായ സിക്ഖഥ സിക്ഖാപദേസൂ’തി, ഇതി യം തം വുത്തം, ഇദമേതം പടിച്ച വുത്ത’’ന്തി. പഠമം.

൨. കണ്ടകസുത്തം

൭൨. ഏകം സമയം ഭഗവാ വേസാലിയം വിഹരതി മഹാവനേ കൂടാഗാരസാലായം സമ്ബഹുലേഹി അഭിഞ്ഞാതേഹി അഭിഞ്ഞാതേഹി ഥേരേഹി സാവകേഹി സദ്ധിം - ആയസ്മതാ ച ചാലേന [പാലേന (സ്യാ॰)], ആയസ്മതാ ച ഉപചാലേന [ഉപ്പാലേന (സ്യാ॰)], ആയസ്മതാ ച കുക്കുടേന [കക്കടേന (സീ॰ സ്യാ॰)], ആയസ്മതാ ച കളിമ്ഭേന [കവിമ്ഭേന (സീ॰)], ആയസ്മതാ ച നികടേന [കടേന (സീ॰)], ആയസ്മതാ ച കടിസ്സഹേന; അഞ്ഞേഹി ച അഭിഞ്ഞാതേഹി അഭിഞ്ഞാതേഹി ഥേരേഹി സാവകേഹി സദ്ധിം.

തേന ഖോ പന സമയേന സമ്ബഹുലാ അഭിഞ്ഞാതാ അഭിഞ്ഞാതാ ലിച്ഛവീ ഭദ്രേഹി ഭദ്രേഹി യാനേഹി പരപുരായ [പരംപുരായ (സ്യാ॰ അട്ഠ॰)] ഉച്ചാസദ്ദാ മഹാസദ്ദാ മഹാവനം അജ്ഝോഗാഹന്തി ഭഗവന്തം ദസ്സനായ. അഥ ഖോ തേസം ആയസ്മന്താനം ഏതദഹോസി - ‘‘ഇമേ ഖോ സമ്ബഹുലാ അഭിഞ്ഞാതാ അഭിഞ്ഞാതാ ലിച്ഛവീ ഭദ്രേഹി ഭദ്രേഹി യാനേഹി പരപുരായ ഉച്ചാസദ്ദാ മഹാസദ്ദാ മഹാവനം അജ്ഝോഗാഹന്തി ഭഗവന്തം ദസ്സനായ. ‘സദ്ദകണ്ടകാ ഖോ പന ഝാനാ’ വുത്താ ഭഗവതാ. യംനൂന മയം യേന ഗോസിങ്ഗസാലവനദായോ തേനുപസങ്കമേയ്യാമ . തത്ഥ മയം അപ്പസദ്ദാ അപ്പാകിണ്ണാ ഫാസും [ഫാസു (സ്യാ॰ ക॰)] വിഹരേയ്യാമാ’’തി. അഥ ഖോ തേ

ആയസ്മന്തോ യേന ഗോസിങ്ഗസാലവനദായോ തേനുപസങ്കമിംസു; തത്ഥ തേ ആയസ്മന്തോ അപ്പസദ്ദാ അപ്പാകിണ്ണാ ഫാസും വിഹരന്തി.

അഥ ഖോ ഭഗവാ ഭിക്ഖൂ ആമന്തേസി - "കഹം നു ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ചാലോ, കഹം ഉപചാലോ, കഹം കുക്കുടോ, കഹം കളിമ്ഭോ, കഹം നികടോ, കഹം കടിസ്സഹോ; കഹം നു ഖോ തേ, ഭിക്ഖവേ, ഥേരാ സാവകാ ഗതാ"തി?

"ഇധ, ഭന്തേ, തേസം ആയസ്മന്താനം ഏതദഹോസി - 'ഇമേ ഖോ സമ്ബഹുലാ അഭിഞ്ഞാതാ അഭിഞ്ഞാതാ ലിച്ഛവീ ഭദ്രേഹി ഭദ്രേഹി യാനേഹി പരപുരായ ഉച്ചാസദ്ദാ മഹാസദ്ദാ മഹാവനം അജ്ഝോഗാഹന്തി ഭഗവന്തം ദസ്സനായ 'സദ്ദകണ്ടകാ ഖോ പന ഝാനാവുത്താ ഭഗവതാ യംനൂന മയം യേന ഗോസിങ്ഗസാലവനദായോ തേനുപസങ്കമേയ്യാമ തത്ഥ മയം അപ്പസദ്ദാ അപ്പാകിണ്ണാ ഫാസും വിഹരേയ്യാമാ'തി. അഥ ഖോ തേ, ഭന്തേ, ആയസ്മന്തോ യേന ഗോസിങ്ഗസാലവനദായോ തേനുപസങ്കമിംസു. തത്ഥ തേ ആയസ്മന്തോ അപ്പസദ്ദാ അപ്പാകിണ്ണാ ഫാസും വിഹരന്തീ"തി .

"സാധു സാധു, ഭിക്ഖവേ, യഥാ തേ മഹാസാവകാ സമ്മാ ബ്യാകരമാനാ ബ്യാകരേയ്യും, 'സദ്ദകണ്ടകാ ഹി, ഭിക്ഖവേ, ഝാനാ' വുത്താ മയാ.

"ദസയിമേ, ഭിക്ഖവേ, കണ്ടകാ. കതമേ ദസ? പവിവേകാരാമസ്സ സങ്ഗണികാരാമതാ കണ്ടകോ, അസുഭനിമിത്താനുയോഗം അനുയുത്തസ്സ സുഭനിമിത്താനുയോഗോ കണ്ടകോ, ഇന്ദ്രിയേസു ഗുത്തദ്വാരസ്സ വിസൂകദസ്സനം കണ്ടകോ, ബ്രഹ്മചരിയസ്സ മാതുഗാമൂപചാരോ [മാതുഗാമോപവിചാരോ (സീ॰), മാതുഗാമൂപവിചരോ (ക॰)] കണ്ടകോ, [കഥാ॰ ൩.൩.൩] പഠമസ്സ ഝാനസ്സ സദ്ദോ കണ്ടകോ, ദുതിയസ്സ ഝാനസ്സ വിതക്കവിചാരാ കണ്ടകാ, തതിയസ്സ ഝാനസ്സ പീതി കണ്ടകോ, ചതുത്ഥസ്സ ഝാനസ്സ അസ്സാസപസ്സാസോ കണ്ടകോ, സഞ്ഞാവേദയിതനിരോധസമാപത്തിയാ സഞ്ഞാ ച വേദനാ ച കണ്ടകോ രാഗോ കണ്ടകോ ദോസോ കണ്ടകോ മോഹോ കണ്ടകോ.

"അകണ്ടകാ , ഭിക്ഖവേ, വിഹരഥ. നിക്കണ്ടകാ, ഭിക്ഖവേ, വിഹരഥ. അകണ്ടകനിക്കണ്ടകാ, ഭിക്ഖവേ, വിഹരഥ. അകണ്ടകാ, ഭിക്ഖവേ, അരഹന്തോ; നിക്കണ്ടകാ, ഭിക്ഖവേ, അരഹന്തോ; അകണ്ടകനിക്കണ്ടകാ, ഭിക്ഖവേ, അരഹന്തോ"തി. ദുതിയം.

൩. ഇട്ഠധമ്മസുത്തം

൭൩. "ദസയിമേ, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മാ ഇട്ഠാ കന്താ മനാപാ ദുല്ലഭാ ലോകസ്മിം. കതമേ ദസ? ഭോഗാ ഇട്ഠാ കന്താ മനാപാ ദുല്ലഭാ ലോകസ്മിം; വണ്ണോ ഇട്ഠോ കന്തോ മനാപോ ദുല്ലഭോ ലോകസ്മിം; ആരോഗ്യം ഇട്ഠം കന്തം മനാപം ദുല്ലഭം ലോകസ്മിം; സീലം ഇട്ഠം കന്തം മനാപം ദുല്ലഭം ലോകസ്മിം; ബ്രഹ്മചരിയം ഇട്ഠം കന്തം മനാപം ദുല്ലഭം ലോകസ്മിം; മിത്താ ഇട്ഠാ കന്താ മനാപാ ദുല്ലഭാ ലോകസ്മിം; ബാഹുസച്ചം ഇട്ഠം കന്തം മനാപം ദുല്ലഭം ലോകസ്മിം; പഞ്ഞാ ഇട്ഠാ കന്താ മനാപാ ദുല്ലഭാ ലോകസ്മിം; ധമ്മാ ഇട്ഠാ കന്താ മനാപാ ദുല്ലഭാ ലോകസ്മിം ; സഗ്ഗാ ഇട്ഠാ കന്താ മനാപാ ദുല്ലഭാ ലോകസ്മിം.

“ഇമേസം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ദസന്നം ധമ്മാനം ഇട്ഠാനം കന്താനം മനാപാനം ദുല്ലഭാനം ലോകസ്മിം ദസ ധമ്മാ പരിപന്ഥാ [പരിബന്ധാ (ക॰)] - ആലസ്യം അനുട്ഠാനം ഭോഗാനം പരിപന്ഥോ, അമണ്ഡനാ അവിഭൂസനാ വണ്ണസ്സ പരിപന്ഥോ, അസപ്പായകിരിയാ ആരോഗ്യസ്സ പരിപന്ഥോ, പാപമിത്തതാ സീലാനം പരിപന്ഥോ, ഇന്ദ്രിയഅസംവരോ ബ്രഹ്മചരിയസ്സ പരിപന്ഥോ, വിസംവാദനാ മിത്താനം പരിപന്ഥോ, അസജ്ഝായകിരിയാ ബാഹുസച്ചസ്സ പരിപന്ഥോ, അസുസ്സൂസാ അപരിപുച്ഛാ പഞ്ഞായ പരിപന്ഥോ, അനനുയോഗോ അപച്ചവേക്ഖണാ ധമ്മാനം പരിപന്ഥോ, മിച്ഛാപടിപത്തി സഗ്ഗാനം പരിപന്ഥോ. ഇമേസം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ദസന്നം ഇട്ഠാനം കന്താനം മനാപാനം ദുല്ലഭാനം ലോകസ്മിം ഇമേ ദസ ധമ്മാ പരിപന്ഥാ.

“ഇമേസം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ദസന്നം ധമ്മാനം ഇട്ഠാനം കന്താനം മനാപാനം ദുല്ലഭാനം ലോകസ്മിം ദസ ധമ്മാ ആഹാരാ - ഉട്ഠാനം അനാലസ്യം ഭോഗാനം ആഹാരോ, മണ്ഡനാ വിഭൂസനാ വണ്ണസ്സ ആഹാരോ, സപ്പായകിരിയാ ആരോഗ്യസ്സ ആഹാരോ, കല്യാണമിത്തതാ സീലാനം ആഹാരോ, ഇന്ദ്രിയസംവരോ ബ്രഹ്മചരിയസ്സ ആഹാരോ, അവിസംവാദനാ മിത്താനം ആഹാരോ, സജ്ഝായകിരിയാ ബാഹുസച്ചസ്സ ആഹാരോ, സുസ്സൂസാ പരിപുച്ഛാ പഞ്ഞായ ആഹാരോ, അനുയോഗോ പച്ചവേക്ഖണാ ധമ്മാനം ആഹാരോ, സമ്മാപടിപത്തി സഗ്ഗാനം ആഹാരോ . ഇമേസം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ദസന്നം ധമ്മാനം ഇട്ഠാനം കന്താനം മനാപാനം ദുല്ലഭാനം ലോകസ്മിം ഇമേ ദസ ധമ്മാ ആഹാരാ”തി. തതിയം.

൪. വഡ്ഢിസുത്തം

൭൪. “ദസഹി , ഭിക്ഖവേ, വഡ്ഢീഹി വഡ്ഢമാനോ അരിയസാവകോ അരിയായ വഡ്ഢിയാ വഡ്ഢതി, സാരാദായീ ച ഹോതി വരാദായീ കായസ്സ. കതമേഹി ദസഹി? ഖേത്തവത്ഥൂഹി വഡ്ഢതി, ധനധഞ്ഞേന വഡ്ഢതി, പുത്തദാരേഹി വഡ്ഢതി, ദാസകമ്മകരപോരിസേഹി വഡ്ഢതി, ചതുപ്പദേഹി വഡ്ഢതി, സദ്ധായ വഡ്ഢതി, സീലേന വഡ്ഢതി, സുതേന വഡ്ഢതി, ചാഗേന വഡ്ഢതി, പഞ്ഞായ വഡ്ഢതി - ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ദസഹി വഡ്ഢീഹി വഡ്ഢമാനോ അരിയസാവകോ അരിയായ വഡ്ഢിയാ വഡ്ഢതി, സാരാദായീ ച ഹോതി വരാദായീ കായസ്സാതി.

“ധനേന ധഞ്ഞേന ച യോധ വഡ്ഢതി,
പുത്തേഹി ദാരേഹി ചതുപ്പദേഹി ച;
സ ഭോഗവാ ഹോതി യസസ്സി പൂജിതോ,
ഞാതീഹി മിത്തേഹി അഥോപി രാജുഭി.

“സദ്ധായ സീലേന ച യോധ വഡ്ഢതി,
പഞ്ഞായ ചാഗേന സുതേന ചൂഭയം;
സോ താദിസോ സപ്പുരിസോ വിചക്ഖണോ,
ദിട്ഠേവ ധമ്മേ ഉഭയേന വഡ്ഢതീ”തി. ചതുത്ഥം;

൫. മിഗസാലാസുത്തം

൭൫. ഏകം സമയം ഭഗവാ സാവത്ഥിയം വിഹരതി ജേതവനേ അനാഥപിണ്ഡികസ്സ ആരാമേ. അഥ ഖോ ആയസ്മാ ആനന്ദോ പുബ്ബണ്ഹസമയം നിവാസേത്വാ പത്തചീവരമാദായ യേന മിഗസാലായ ഉപാസികായ നിവേസനം തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ പഞ്ഞത്തേ ആസനേ നിസീദി. അഥ ഖോ മിഗസാലാ ഉപാസികാ യേനായസ്മാ ആനന്ദോ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ആയസ്മന്തം ആനന്ദം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നാ ഖോ മിഗസാലാ ഉപാസികാ ആയസ്മന്തം ആനന്ദം ഏതദവോച -

''കഥം കഥം നാമായം, ഭന്തേ ആനന്ദ, ഭഗവതാ ധമ്മോ ദേസിതോ അഞ്ഞേയ്യോ, യത്ര ഹി നാമ ബ്രഹ്മചാരീ ച അബ്രഹ്മചാരീ ച ഉഭോ സമസമഗതികാ ഭവിസ്സന്തി അഭിസമ്പരായം. പിതാ മേ, ഭന്തേ, പുരാണോ ബ്രഹ്മചാരീ ഹോതി ആരാചാരീ [അനാചാരീ (ക॰)] വിരതോ മേഥുനാ ഗാമധമ്മാ. സോ കാലങ്കതോ ഭഗവതാ ബ്യാകതോ - 'സകദാഗാമീ സത്തോ [സകദാഗാമിസത്തോ (സീ॰ സ്യാ॰ പീ॰)] തുസിതം കായം ഉപപന്നോ'തി. പിതാമഹോ മേ [പേത്താപി യോ മേ (സീ॰), പിത പിയോ മേ (സ്യാ॰) അം॰ നി॰ ന്റ.ർർ], ഭന്തേ, ഇസിദത്തോ അബ്രഹ്മചാരീ അഹോസി സദാരസന്തുട്ഠോ. സോപി കാലങ്കതോ ഭഗവതാ ബ്യാകതോ - 'സകദാഗാമീ സത്തോ തുസിതം കായം ഉപപന്നോ'തി.

''കഥം കഥം നാമായം, ഭന്തേ ആനന്ദ, ഭഗവതാ ധമ്മോ ദേസിതോ അഞ്ഞേയ്യോ, യത്ര ഹി നാമ ബ്രഹ്മചാരീ ച അബ്രഹ്മചാരീ ച ഉഭോ സമസമഗതികാ ഭവിസ്സന്തി അഭിസമ്പരായ''ന്തി? ''ഏവം ഖോ പനേതം, ഭഗിനി, ഭഗവതാ ബ്യാകത''ന്തി.

അഥ ഖോ ആയസ്മാ ആനന്ദോ മിഗസാലായ ഉപാസികായ നിവേസനേ പിണ്ഡപാതം ഗഹേത്വാ ഉട്ഠായാസനാ പക്കാമി. അഥ ഖോ ആയസ്മാ ആനന്ദോ പച്ഛാഭത്തം പിണ്ഡപാതപടിക്കന്തോ യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നോ ഖോ ആയസ്മാ ആനന്ദോ ഭഗവന്തം ഏതദവോച -

''ഇധാഹം , ഭന്തേ, പുബ്ബണ്ഹസമയം നിവാസേത്വാ പത്തചീവരമാദായ യേന മിഗസാലായ ഉപാസികായ നിവേസനം തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ പഞ്ഞത്തേ ആസനേ നിസീദിം. അഥ ഖോ, ഭന്തേ, മിഗസാലാ ഉപാസികാ യേനാഹം തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ മം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നാ ഖോ, ഭന്തേ, മിഗസാലാ ഉപാസികാ മം ഏതദവോച -

'കഥം കഥം നാമായം, ഭന്തേ ആനന്ദ, ഭഗവതാ ധമ്മോ ദേസിതോ അഞ്ഞേയ്യോ, യത്ര ഹി നാമ ബ്രഹ്മചാരീ ച അബ്രഹ്മചാരീ ച ഉഭോ സമസമഗതികാ ഭവിസ്സന്തി അഭിസമ്പരായം. പിതാ മേ, ഭന്തേ, പുരാണോ ബ്രഹ്മചാരീ അഹോസി ആരാചാരീ വിരതോ മേഥുനാ ഗാമധമ്മാ. സോ കാലങ്കതോ ഭഗവതാ ബ്യാകതോ സകദാഗാമീ സത്തോ തുസിതം കായം ഉപപന്നോതി. പിതാമഹോ മേ, ഭന്തേ, ഇസിദത്തോ അബ്രഹ്മചാരീ അഹോസി സദാരസന്തുട്ഠോ. സോപി കാലങ്കതോ ഭഗവതാ ബ്യാകതോ - സകദാഗാമീ സത്തോ തുസിതം കായം ഉപപന്നോതി.

കഥം കഥം നാമായം, ഭന്തേ ആനന്ദ, ഭഗവതാ ധമ്മോ ദേസിതോ അഞ്ഞേയ്യോ, യത്ര ഹി നാമ ബ്രഹ്മചാരീ ച അബ്രഹ്മചാരീ ച ഉഭോ സമസമഗതികാ ഭവിസ്സന്തി അഭിസമ്പരായ’ന്തി? ഏവം വുത്തേ അഹം, ഭന്തേ, മിഗസാലം ഉപാസികം ഏതദവോചം - ‘ഏവം ഖോ പനേതം, ഭഗിനി, ഭഗവതാ ബ്യാകത’”ന്തി.

“കാ ചാനന്ദ, മിഗസാലാ ഉപാസികാ ബാലാ അബ്യത്താ അമ്മകാ അമ്മകപഞ്ഞാ [അമ്ബകാ അമ്ബകപഞ്ഞാ (സീ॰ പീ॰), അന്ധകാ അന്ധകപഞ്ഞാ (സ്യാ॰)], കേ ച പുരിസപുഗ്ഗലപരോപരിയേ ഞാണേ?

“ദസയിമേ, ആനന്ദ, പുഗ്ഗലാ സന്തോ സംവിജ്ജമാനാ ലോകസ്മിം. കതമേ ദസ? ഇധാനന്ദ, ഏകച്ചോ പുഗ്ഗലോ ദുസ്സീലോ ഹോതി. തഞ്ച ചേതോവിമുത്തിം പഞ്ഞാവിമുത്തിം യഥാഭൂതം നപ്പജാനാതി, യത്ഥസ്സ തം ദുസ്സില്യം അപരിസേസം നിരുജ്ഝതി. തസ്സ സവനേനപി അകതം ഹോതി, ബാഹുസച്ചേനപി അകതം ഹോതി, ദിട്ഠിയാപി അപ്പടിവിദ്ധം ഹോതി, സാമായികമ്പി വിമുത്തിം ന ലഭതി. സോ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ ഹാനായ പരേതി, നോ വിസേസായ; ഹാനഗാമീയേവ ഹോതി, നോ വിസേസഗാമീ.

“ഇധ പനാനന്ദ, ഏകച്ചോ പുഗ്ഗലോ ദുസ്സീലോ ഹോതി. തഞ്ച ചേതോവിമുത്തിം പഞ്ഞാവിമുത്തിം യഥാഭൂതം പജാനാതി യത്ഥസ്സ തം ദുസ്സില്യം അപരിസേസം നിരുജ്ഝതി. തസ്സ സവനേനപി കതം ഹോതി, ബാഹുസച്ചേനപി കതം ഹോതി, ദിട്ഠിയാപി പടിവിദ്ധം [സുപ്പടിവിദ്ധം (സ്യാ॰)] ഹോതി, സാമായികമ്പി വിമുത്തിം ലഭതി. സോ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ വിസേസായ പരേതി, നോ ഹാനായ; വിസേസഗാമീയേവ ഹോതി, നോ ഹാനഗാമീ.

“തത്രാനന്ദ, പമാണികാ പമിണന്തി - ‘ഇമസ്സപി തേവ ധമ്മാ, അപരസ്സപി തേവ ധമ്മാ. കസ്മാ നേസം ഏകോ ഹീനോ ഏകോ പണീതോ’തി? തഞ്ഹി തേസം, ആനന്ദ, ഹോതി ദീഘരത്തം അഹിതായ ദുക്ഖായ.

“തത്രാനന്ദ, യ്വായം പുഗ്ഗലോ ദുസ്സീലോ ഹോതി. തഞ്ച ചേതോവിമുത്തിം പഞ്ഞാവിമുത്തിം യഥാഭൂതം പജാനാതി യത്ഥസ്സ തം ദുസ്സില്യം അപരിസേസം നിരുജ്ഝതി. തസ്സ സവനേനപി കതം ഹോതി, ബാഹുസച്ചേനപി കതം ഹോതി, ദിട്ഠിയാപി പടിവിദ്ധം ഹോതി, സാമായികമ്പി വിമുത്തിം ലഭതി. അയം, ആനന്ദ, പുഗ്ഗലോ അമുനാ പുരിമേന പുഗ്ഗലേന അഭിക്കന്തതരോ ച പണീതതരോ ച. തം കിസ്സ ഹേതു? ഇമം ഹാനന്ദ, പുഗ്ഗലം ധമ്മസോതോ നിബ്ബഹതി. തദന്തരം കോ ജാനേയ്യ, അഞ്ഞത്ര തഥാഗതേന! തസ്മാതിഹാനന്ദ, മാ പുഗ്ഗലേസു പമാണികാ അഹുവത്ഥ , മാ പുഗ്ഗലേസു പമാണം ഗണ്ഹിത്ഥ. ഖഞ്ഞതി ഹാനന്ദ, പുഗ്ഗലേസു പമാണം ഗണ്ഹന്തോ. അഹം വാ, ആനന്ദ [അഹഞ്ചാനന്ദ (സീ॰ സ്യാ॰ ക॰) അ॰ നി॰ ൬.൪൪ പസ്സിതബ്ബം], പുഗ്ഗലേസു പമാണം ഗണ്ഹേയ്യം യോ വാ പനസ്സ മാദിസോ.

“ഇധ പനാനന്ദ, ഏകച്ചോ പുഗ്ഗലോ സീലവാ ഹോതി. തഞ്ച ചേതോവിമുത്തിം പഞ്ഞാവിമുത്തിം യഥാഭൂതം നപ്പജാനാതി യത്ഥസ്സ തം സീലം അപരിസേസം നിരുജ്ഝതി. തസ്സ സവനേനപി അകതം ഹോതി,

ബാഹുസച്ചേനപി അകതം ഹോതി, ദിട്ഠിയാപി അപ്പടിവിദ്ധം ഹോതി, സാമായികമ്പി വിമുത്തിം ന ലഭതി. സോ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ ഹാനായ പരേതി, നോ വിസേസായ; ഹാനഗാമീയേവ ഹോതി, നോ വിസേസഗാമീ.

''ഇധ പനാനന്ദ, ഏകച്ചോ പുഗ്ഗലോ സീലവാ ഹോതി. തഞ്ച ചേതോവിമുത്തിം പഞ്ഞാവിമുത്തിം യഥാഭൂതം പജാനാതി യത്ഥസ്സ തം സീലം അപരിസേസം നിരുജ്ഝതി. തസ്സ സവനേനപി കതം ഹോതി, ബാഹുസച്ചേനപി കതം ഹോതി, ദിട്ഠിയാപി പടിവിദ്ധം ഹോതി, സാമായികമ്പി വിമുത്തിം ലഭതി. സോ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ വിസേസായ പരേതി, നോ ഹാനായ; വിസേസഗാമീയേവ ഹോതി, നോ ഹാനഗാമീ.

''തത്രാനന്ദ, പമാണികാ പമിണന്തി...പേ॰... അഹം വാ, ആനന്ദ, പുഗ്ഗലേസു പമാണം ഗണ്ഹേയ്യം യോ വാ പനസ്സ മാദിസോ.

''ഇധ പനാനന്ദ, ഏകച്ചോ പുഗ്ഗലോ തിബ്ബരാഗോ ഹോതി. തഞ്ച ചേതോവിമുത്തിം പഞ്ഞാവിമുത്തിം യഥാഭൂതം നപ്പജാനാതി യത്ഥസ്സ സോ രാഗോ അപരിസേസോ നിരുജ്ഝതി. തസ്സ സവനേനപി അകതം ഹോതി, ബാഹുസച്ചേനപി അകതം ഹോതി, ദിട്ഠിയാപി അപ്പടിവിദ്ധം ഹോതി, സാമായികമ്പി വിമുത്തിം ന ലഭതി. സോ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ ഹാനായ പരേതി, നോ വിസേസായ; ഹാനഗാമീയേവ ഹോതി, നോ വിസേസഗാമീ.

''ഇധ പനാനന്ദ, ഏകച്ചോ പുഗ്ഗലോ തിബ്ബരാഗോ ഹോതി. തഞ്ച ചേതോവിമുത്തിം പഞ്ഞാവിമുത്തിം യഥാഭൂതം പജാനാതി യത്ഥസ്സ സോ രാഗോ അപരിസേസോ നിരുജ്ഝതി. തസ്സ സവനേനപി കതം ഹോതി, ബാഹുസച്ചേനപി കതം ഹോതി, ദിട്ഠിയാപി പടിവിദ്ധം ഹോതി, സാമായികമ്പി വിമുത്തിം ലഭതി. സോ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ വിസേസായ പരേതി, നോ ഹാനായ; വിസേസഗാമീയേവ ഹോതി, നോ ഹാനഗാമീ.

''തത്രാനന്ദ , പമാണികാ പമിണന്തി...പേ॰... അഹം വാ, ആനന്ദ, പുഗ്ഗലേസു പമാണം ഗണ്ഹേയ്യം യോ വാ പനസ്സ മാദിസോ.

''ഇധ പനാനന്ദ, ഏകച്ചോ പുഗ്ഗലോ കോധനോ ഹോതി. തഞ്ച ചേതോവിമുത്തിം പഞ്ഞാവിമുത്തിം യഥാഭൂതം നപ്പജാനാതി യത്ഥസ്സ സോ കോധോ അപരിസേസോ നിരുജ്ഝതി. തസ്സ സവനേനപി അകതം ഹോതി, ബാഹുസച്ചേനപി അകതം ഹോതി, ദിട്ഠിയാപി അപ്പടിവിദ്ധം ഹോതി, സാമായികമ്പി വിമുത്തിം ന ലഭതി. സോ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ ഹാനായ പരേതി, നോ വിസേസായ; ഹാനഗാമീയേവ ഹോതി, നോ വിസേസഗാമീ.

''ഇധ പനാനന്ദ, ഏകച്ചോ പുഗ്ഗലോ കോധനോ ഹോതി. തഞ്ച ചേതോവിമുത്തിം പഞ്ഞാവിമുത്തിം യഥാഭൂതം പജാനാതി യത്ഥസ്സ സോ കോധോ അപരിസേസോ നിരുജ്ഝതി. തസ്സ സവനേനപി കതം ഹോതി, ബാഹുസച്ചേനപി കതം ഹോതി, ദിട്ഠിയാപി പടിവിദ്ധം ഹോതി,

സാമായികമ്പി വിമുത്തിം ലഭതി. സോ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ വിസേസായ പരേതി, നോ ഹാനായ; വിസേസഗാമീയേവ ഹോതി, നോ ഹാനഗാമീ.

“തത്രാനന്ദ, പമാണികാ പമിണന്തി...പേ॰... അഹം വാ, ആനന്ദ, പുഗ്ഗലേസു പമാണം ഗണ്ഹേയ്യം യോ വാ പനസ്സ മാദിസോ.

“ഇധ പനാനന്ദ, ഏകച്ചോ പുഗ്ഗലോ ഉദ്ധതോ ഹോതി. തഞ്ച ചേതോവിമുത്തിം പഞ്ഞാവിമുത്തിം യഥാഭൂതം നപ്പജാനാതി യത്ഥസ്സ തം ഉദ്ധച്ചം അപരിസേസം നിരുജ്ഝതി. തസ്സ സവനേനപി അകതം ഹോതി, ബാഹുസച്ചേനപി അകതം ഹോതി, ദിട്ഠിയാപി അപ്പടിവിദ്ധം ഹോതി, സാമായികമ്പി വിമുത്തിം ന ലഭതി. സോ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ ഹാനായ പരേതി, നോ വിസേസായ; ഹാനഗാമീയേവ ഹോതി, നോ വിസേസഗാമീ.

“ഇധ പനാനന്ദ, ഏകച്ചോ പുഗ്ഗലോ ഉദ്ധതോ ഹോതി. തഞ്ച ചേതോവിമുത്തിം പഞ്ഞാവിമുത്തിം യഥാഭൂതം പജാനാതി യത്ഥസ്സ തം ഉദ്ധച്ചം അപരിസേസം നിരുജ്ഝതി. തസ്സ സവനേനപി കതം ഹോതി, ബാഹുസച്ചേനപി കതം ഹോതി, ദിട്ഠിയാപി പടിവിദ്ധം ഹോതി, സാമായികമ്പി വിമുത്തിം ലഭതി. സോ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ വിസേസായ പരേതി, നോ ഹാനായ; വിസേസഗാമീയേവ ഹോതി, നോ ഹാനഗാമീ.

“തത്രാനന്ദ , പമാണികാ പമിണന്തി - ‘ഇമസ്സപി തേവ ധമ്മാ, അപരസ്സപി തേവ ധമ്മാ. കസ്മാ നേസം ഏകോ ഹീനോ ഏകോ പണീതോ’തി? തഞ്ഹി തേസം, ആനന്ദ, ഹോതി ദീഘരത്തം അഹിതായ ദുക്ഖായ.

“തത്രാനന്ദ, യ്വായം പുഗ്ഗലോ ഉദ്ധതോ ഹോതി തഞ്ച ചേതോവിമുത്തിം പഞ്ഞാവിമുത്തിം യഥാഭൂതം പജാനാതി യത്ഥസ്സ തം ഉദ്ധച്ചം അപരിസേസം നിരുജ്ഝതി, തസ്സ സവനേനപി കതം ഹോതി, ബാഹുസച്ചേനപി കതം ഹോതി, ദിട്ഠിയാപി പടിവിദ്ധം ഹോതി, സാമായികമ്പി വിമുത്തിം ലഭതി. അയം, ആനന്ദ, പുഗ്ഗലോ അമുനാ പുരിമേന പുഗ്ഗലേന അഭിക്കന്തതരോ ച പണീതതരോ ച. തം കിസ്സ ഹേതു ? ഇമം ഹാനന്ദ, പുഗ്ഗലം ധമ്മസോതോ നിബ്ബഹതി. തദന്തരം കോ ജാനേയ്യ അഞ്ഞത്ര തഥാഗതേന! തസ്മാതിഹാനന്ദ, മാ പുഗ്ഗലേസു പമാണികാ അഹുവത്ഥ; മാ പുഗ്ഗലേസു പമാണം ഗണ്ഹിത്ഥ. ഖഞ്ഞതി ഹാനന്ദ, പുഗ്ഗലേസു പമാണം ഗണ്ഹന്തോ. അഹം വാ, ആനന്ദ, പുഗ്ഗലേസു പമാണം ഗണ്ഹേയ്യം യോ വാ പനസ്സ മാദിസോ.

“കാ ചാനന്ദ, മിഗസാലാ ഉപാസികാ ബാലാ അബ്യത്താ അമ്മകാ അമ്മകപഞ്ഞാ, കേ ച പുരിസപുഗ്ഗലപരോപരിയേ ഞാണേ! ഇമേ ഖോ, ആനന്ദ, ദസ പുഗ്ഗലാ സന്തോ സംവിജ്ജമാനാ ലോകസ്മിം.

“യഥാരൂപേന, ആനന്ദ, സീലേന പുരാണോ സമന്നാഗതോ അഹോസി തഥാരൂപേന സീലേന ഇസിദത്തോ സമന്നാഗതോ അഭവിസ്സ, നയിധ പുരാണോ ഇസിദത്തസ്സ ഗതിമ്പി അഞ്ഞസ്സ. യഥാരൂപായ ചാനന്ദ, പഞ്ഞായ ഇസിദത്തോ സമന്നാഗതോ അഹോസി തഥാരൂപായ പഞ്ഞായ പുരാണോ സമന്നാഗതോ

അഭവിസ്സ, നയിധ ഇസിദത്തോ പുരാണസ്സ ഗതിമ്പി അഞ്ഞസ്സ. ഇതി ഖോ, ആനന്ദ, ഇമേ പുഗ്ഗലാ ഉഭോ ഏകങ്ഗഹീനാ''തി. പഞ്ചമം.

൬. തയോധമ്മസുത്തം

൭൬. ''തയോമേ, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മാ ലോകേ ന സംവിജ്ജേയ്യും, ന തഥാഗതോ ലോകേ ഉപ്പജ്ജേയ്യ അരഹം സമ്മാസമ്ബുദ്ധോ, ന തഥാഗതപ്പവേദിതോ ധമ്മവിനയോ ലോകേ ദിബ്ബേയ്യ. കതമേ തയോ? ജാതി ച, ജരാ ച, മരണഞ്ച - ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, തയോ ധമ്മാ ലോകേ ന സംവിജ്ജേയ്യും, ന തഥാഗതോ ലോകേ ഉപ്പജ്ജേയ്യ അരഹം സമ്മാസമ്ബുദ്ധോ, ന തഥാഗതപ്പവേദിതോ ധമ്മവിനയോ ലോകേ ദിബ്ബേയ്യ. യസ്മാ ച ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഇമേ തയോ ധമ്മാ ലോകേ സംവിജ്ജന്തി തസ്മാ തഥാഗതോ ലോകേ ഉപ്പജ്ജതി അരഹം സമ്മാസമ്ബുദ്ധോ, തസ്മാ തഥാഗതപ്പവേദിതോ ധമ്മവിനയോ ലോകേ ദിബ്ബതി.

''തയോമേ , ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേ അപ്പഹായ അഭബ്ബോ ജാതിം പഹാതും ജരം പഹാതും മരണം പഹാതും. കതമേ തയോ? രാഗം അപ്പഹായ, ദോസം അപ്പഹായ, മോഹം അപ്പഹായ - ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, തയോ ധമ്മേ അപ്പഹായ അഭബ്ബോ ജാതിം പഹാതും ജരം പഹാതും മരണം പഹാതും.

''തയോമേ ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേ അപ്പഹായ അഭബ്ബോ രാഗം പഹാതും ദോസം പഹാതും മോഹം പഹാതും. കതമേ തയോ? സക്കായദിട്ഠിം അപ്പഹായ, വിചികിച്ഛം അപ്പഹായ, സീലബ്ബതപരാമാസം അപ്പഹായ - ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, തയോ ധമ്മേ അപ്പഹായ അഭബ്ബോ രാഗം പഹാതും ദോസം പഹാതും മോഹം പഹാതും.

''തയോമേ , ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേ അപ്പഹായ അഭബ്ബോ സക്കായദിട്ഠിം പഹാതും വിചികിച്ഛം പഹാതും സീലബ്ബതപരാമാസം പഹാതും. കതമേ തയോ? അയോനിസോമനസികാരം അപ്പഹായ, കുമ്മഗ്ഗസേവനം അപ്പഹായ, ചേതസോ ലീനത്തം അപ്പഹായ - ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, തയോ ധമ്മേ അപ്പഹായ അഭബ്ബോ സക്കായദിട്ഠിം പഹാതും വിചികിച്ഛം പഹാതും സീലബ്ബതപരാമാസം പഹാതും.

''തയോമേ, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേ അപ്പഹായ അഭബ്ബോ അയോനിസോ മനസികാരം പഹാതും കുമ്മഗ്ഗസേവനം പഹാതും ചേതസോ ലീനത്തം പഹാതും. കതമേ തയോ? മുട്ഠസച്ചം അപ്പഹായ, അസമ്പജഞ്ഞം അപ്പഹായ, ചേതസോ വിക്ഖേപം അപ്പഹായ - ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, തയോ ധമ്മേ അപ്പഹായ അഭബ്ബോ അയോനിസോമനസികാരം പഹാതും കുമ്മഗ്ഗസേവനം പഹാതും ചേതസോ ലീനത്തം പഹാതും.

''തയോമേ, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേ അപ്പഹായ അഭബ്ബോ മുട്ഠസച്ചം പഹാതും അസമ്പജഞ്ഞം പഹാതും ചേതസോ വിക്ഖേപം പഹാതും. കതമേ തയോ? അരിയാനം അദസ്സനകമ്യതം അപ്പഹായ, അരിയധമ്മസ്സ [അരിയധമ്മം (സ്യാ॰)] അസോതുകമ്യതം അപ്പഹായ, ഉപാരമ്ഭചിത്തതം അപ്പഹായ - ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, തയോ ധമ്മേ അപ്പഹായ അഭബ്ബോ മുട്ഠസച്ചം പഹാതും അസമ്പജഞ്ഞം പഹാതും ചേതസോ വിക്ഖേപം പഹാതും.

“തയോമേ, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേ അപ്പഹായ അഭബ്ബോ അരിയാനം അദസ്സനകമ്യതം പഹാതും അരിയധമ്മസ്സ അസോതുകമ്യതം പഹാതും ഉപാരമ്ഭചിത്തതം പഹാതും. കതമേ തയോ? ഉദ്ധച്ചം അപ്പഹായ, അസംവരം അപ്പഹായ, ദുസ്സീല്യം അപ്പഹായ - ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, തയോ ധമ്മേ അപ്പഹായ അഭബ്ബോ അരിയാനം അദസ്സനകമ്യതം പഹാതും അരിയധമ്മസ്സ അസോതുകമ്യതം പഹാതും ഉപാരമ്ഭചിത്തതം പഹാതും.

“തയോമേ , ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേ അപ്പഹായ അഭബ്ബോ ഉദ്ധച്ചം പഹാതും അസംവരം പഹാതും ദുസ്സീല്യം പഹാതും. കതമേ തയോ ? അസ്സദ്ധിയം അപ്പഹായ, അവദഞ്ഞുതം അപ്പഹായ, കോസജ്ജം അപ്പഹായ - ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, തയോ ധമ്മേ അപ്പഹായ അഭബ്ബോ ഉദ്ധച്ചം പഹാതും അസംവരം പഹാതും ദുസ്സീല്യം പഹാതും.

“തയോമേ , ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേ അപ്പഹായ അഭബ്ബോ അസ്സദ്ധിയം പഹാതും അവദഞ്ഞുതം പഹാതും കോസജ്ജം പഹാതും. കതമേ തയോ? അനാദരിയം അപ്പഹായ, ദോവചസ്സതം അപ്പഹായ, പാപമിത്തതം അപ്പഹായ - ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, തയോ ധമ്മേ അപ്പഹായ അഭബ്ബോ അസ്സദ്ധിയം പഹാതും അവദഞ്ഞുതം പഹാതും കോസജ്ജം പഹാതും.

“തയോമേ, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേ അപ്പഹായ അഭബ്ബോ അനാദരിയം പഹാതും ദോവചസ്സതം പഹാതും പാപമിത്തതം പഹാതും. കതമേ തയോ? അഹിരികം അപ്പഹായ, അനോത്തപ്പം അപ്പഹായ, പമാദം അപ്പഹായ - ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, തയോ ധമ്മേ അപ്പഹായ അഭബ്ബോ അനാദരിയം പഹാതും ദോവചസ്സതം പഹാതും പാപമിത്തതം പഹാതും.

“അഹിരികോയം, ഭിക്ഖവേ, അനോത്താപീ പമത്തോ ഹോതി. സോ പമത്തോ സമാനോ അഭബ്ബോ അനാദരിയം പഹാതും ദോവചസ്സതം പഹാതും പാപമിത്തതം പഹാതും. സോ പാപമിത്തോ സമാനോ അഭബ്ബോ അസ്സദ്ധിയം പഹാതും അവദഞ്ഞുതം പഹാതും കോസജ്ജം പഹാതും. സോ കുസീതോ സമാനോ അഭബ്ബോ ഉദ്ധച്ചം പഹാതും അസംവരം പഹാതും ദുസ്സീല്യം പഹാതും. സോ ദുസ്സീലോ സമാനോ അഭബ്ബോ അരിയാനം അദസ്സനകമ്യതം പഹാതും അരിയധമ്മസ്സ അസോതുകമ്യതം പഹാതും ഉപാരമ്ഭചിത്തതം പഹാതും. സോ ഉപാരമ്ഭചിത്തോ സമാനോ അഭബ്ബോ മുട്ഠസച്ചം പഹാതും അസമ്പജഞ്ഞം പഹാതും ചേതസോ വിക്ഖേപം പഹാതും. സോ വിക്ഖിത്തചിത്തോ സമാനോ അഭബ്ബോ അയോനിസോമനസികാരം പഹാതും കുമ്മഗ്ഗസേവനം പഹാതും ചേതസോ ലീനത്തം പഹാതും. സോ ലീനചിത്തോ സമാനോ അഭബ്ബോ സക്കായദിട്ഠിം പഹാതും വിചികിച്ഛം പഹാതും സീലബ്ബതപരാമാസം പഹാതും. സോ വിചികിച്ഛോ സമാനോ അഭബ്ബോ രാഗം പഹാതും ദോസം പഹാതും മോഹം പഹാതും. സോ രാഗം അപ്പഹായ ദോസം അപ്പഹായ മോഹം അപ്പഹായ അഭബ്ബോ ജാതിം പഹാതും ജരം പഹാതും മരണം പഹാതും.

“തയോമേ, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേ പഹായ ഭബ്ബോ ജാതിം പഹാതും ജരം പഹാതും മരണം പഹാതും. കതമേ തയോ? രാഗം പഹായ, ദോസം പഹായ, മോഹം പഹായ - ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, തയോ ധമ്മേ പഹായ ഭബ്ബോ ജാതിം പഹാതും ജരം പഹാതും മരണം പഹാതും.

“തയോമേ, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേ പഹായ ഭബ്ബോ രാഗം പഹാതും ദോസം പഹാതും മോഹം പഹാതും. കതമേ തയോ ? സക്കായദിട്ഠിം പഹായ, വിചികിച്ഛം പഹായ, സീലബ്ബതപരാമാസം പഹായ - ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, തയോ ധമ്മേ പഹായ ഭബ്ബോ രാഗം പഹാതും ദോസം പഹാതും മോഹം പഹാതും.

“തയോമേ, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേ പഹായ ഭബ്ബോ സക്കായദിട്ഠിം പഹാതും വിചികിച്ഛം പഹാതും സീലബ്ബതപരാമാസം പഹാതും. കതമേ തയോ? അയോനിസോമനസികാരം പഹായ, കുമ്മഗ്ഗസേവനം പഹായ, ചേതസോ ലീനത്തം പഹായ - ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, തയോ ധമ്മേ പഹായ ഭബ്ബോ സക്കായദിട്ഠിം പഹാതും വിചികിച്ഛം പഹാതും സീലബ്ബതപരാമാസം പഹാതും.

“തയോമേ, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേ പഹായ ഭബ്ബോ അയോനിസോമനസികാരം പഹാതും കുമ്മഗ്ഗസേവനം പഹാതും ചേതസോ ലീനത്തം പഹാതും. കതമേ തയോ? മുട്ഠസച്ചം പഹായ, അസമ്പജഞ്ഞം പഹായ, ചേതസോ വിക്ഖേപം പഹായ - ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, തയോ ധമ്മേ പഹായ ഭബ്ബോ അയോനിസോമനസികാരം പഹാതും കുമ്മഗ്ഗസേവനം പഹാതും ചേതസോ ലീനത്തം പഹാതും.

“തയോമേ , ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേ പഹായ ഭബ്ബോ മുട്ഠസച്ചം പഹാതും അസമ്പജഞ്ഞം പഹാതും ചേതസോ വിക്ഖേപം പഹാതും. കതമേ തയോ? അരിയാനം അദസ്സനകമ്യതം പഹായ, അരിയധമ്മസ്സ അസോതുകമ്യതം പഹായ, ഉപാരമ്ഭചിത്തതം പഹായ - ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, തയോ ധമ്മേ പഹായ ഭബ്ബോ മുട്ഠസ്സച്ചം പഹാതും അസമ്പജഞ്ഞം പഹാതും ചേതസോ വിക്ഖേപം പഹാതും.

“തയോമേ, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേ പഹായ ഭബ്ബോ അരിയാനം അദസ്സനകമ്യതം പഹാതും അരിയധമ്മസ്സ അസോതുകമ്യതം പഹാതും ഉപാരമ്ഭചിത്തതം പഹാതും. കതമേ തയോ? ഉദ്ധച്ചം പഹായ, അസംവരം പഹായ, ദുസ്സീല്യം പഹായ - ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, തയോ ധമ്മേ പഹായ ഭബ്ബോ അരിയാനം അദസ്സനകമ്യതം പഹാതും അരിയധമ്മസ്സ അസോതുകമ്യതം പഹാതും ഉപാരമ്ഭചിത്തതം പഹാതും.

“തയോമേ, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേ പഹായ ഭബ്ബോ ഉദ്ധച്ചം പഹാതും അസംവരം പഹാതും ദുസ്സീല്യം പഹാതും. കതമേ തയോ? അസ്സദ്ധിയം പഹായ, അവദഞ്ഞുതം പഹായ, കോസജ്ജം പഹായ - ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, തയോ ധമ്മേ പഹായ ഭബ്ബോ ഉദ്ധച്ചം പഹാതും അസംവരം പഹാതും ദുസ്സീല്യം പഹാതും.

“തയോമേ, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേ പഹായ ഭബ്ബോ അസ്സദ്ധിയം പഹാതും അവദഞ്ഞുതം പഹാതും കോസജ്ജം പഹാതും. കതമേ തയോ? അനാദരിയം പഹായ, ദോവചസ്സതം പഹായ, പാപമിത്തതം പഹായ - ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, തയോ ധമ്മേ പഹായ ഭബ്ബോ അസ്സദ്ധിയം പഹാതും അവദഞ്ഞുതം പഹാതും കോസജ്ജം പഹാതും.

“തയോമേ, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേ പഹായ ഭബ്ബോ അനാദരിയം പഹാതും ദോവചസ്സതം പഹാതും പാപമിത്തതം പഹാതും. കതമേ തയോ? അഹിരികം പഹായ, അനോത്തപ്പം പഹായ, പമാദം പഹായ - ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, തയോ ധമ്മേ പഹായ ഭബ്ബോ അനാദരിയം പഹാതും ദോവചസ്സതം പഹാതും പാപമിത്തതം പഹാതും.

“ഹിരീമായം, ഭിക്ഖവേ, ഓത്താപീ അപ്പമത്തോ ഹോതി. സോ അപ്പമത്തോ സമാനോ ഭബ്ബോ അനാദരിയം പഹാതും ദോവചസ്സതം പഹാതും പാപമിത്തതം പഹാതും. സോ കല്യാണമിത്തോ സമാനോ ഭബ്ബോ അസ്സദ്ധിയം പഹാതും അവദഞ്ഞുതം പഹാതും കോസജ്ജം പഹാതും. സോ ആരദ്ധവീരിയോ സമാനോ ഭബ്ബോ ഉദ്ധച്ചം പഹാതും അസംവരം പഹാതും ദുസ്സീല്യം പഹാതും. സോ സീലവാ സമാനോ ഭബ്ബോ അരിയാനം അദസ്സനകമ്യതം പഹാതും അരിയധമ്മസ്സ അസോതുകമ്യതം പഹാതും ഉപാരമ്ഭചിത്തതം പഹാതും. സോ അനുപാരമ്ഭചിത്തോ സമാനോ ഭബ്ബോ മുട്ഠസ്സച്ചം പഹാതും അസമ്പജഞ്ഞം പഹാതും ചേതസോ വിക്ഖേപം പഹാതും. സോ അവിക്ഖിത്തചിത്തോ സമാനോ ഭബ്ബോ അയോനിസോമനസികാരം പഹാതും കുമ്മഗ്ഗസേവനം പഹാതും ചേതസോ ലീനത്തം പഹാതും. സോ അലീനചിത്തോ സമാനോ ഭബ്ബോ സക്കായദിട്ഠിം പഹാതും വിചികിച്ഛം പഹാതും സീലബ്ബതപരാമാസം പഹാതും. സോ അവിചികിച്ഛോ സമാനോ ഭബ്ബോ രാഗം പഹാതും ദോസം പഹാതും മോഹം പഹാതും. സോ രാഗം പഹായ ദോസം പഹായ മോഹം പഹായ ഭബ്ബോ ജാതിം പഹാതും ജരം പഹാതും മരണം പഹാതു”ന്തി. ഛട്ഠം.

൭. കാകസുത്തം

൭൭. “ദസഹി, ഭിക്ഖവേ, അസദ്ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ കാകോ. കതമേഹി ദസഹി? ധംസീ ച, പഗബ്ഭോ ച, തിന്തിണോ [നില്ലജ്ജോ (ക॰) തിന്തിണോതി തിന്തിണം വുച്ചതി തണ്ഹാ... (സീ॰ സ്യാ॰ അട്ഠ॰) അഭിധമ്മേ ഖുദ്ദകവത്ഥുവിഭങ്ഗേ തിന്തിണപദനിദ്ദേസേ പസ്സിതബ്ബം] ച, മഹഗ്ഘസോ ച, ലുദ്ദോ ച, അകാരുണികോ ച, ദുബ്ബലോ ച, ഓരവിതാ ച, മുട്ഠസ്സതി ച, നേചയികോ [നേരസികോ (സീ॰) തദട്ഠകഥായം പന “നേചയികോ” ത്വേവ ദിസ്സതി] ച - ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ദസഹി അസദ്ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ കാകോ. ഏവമേവം ഖോ , ഭിക്ഖവേ, ദസഹി അസദ്ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ പാപഭിക്ഖു. കതമേഹി ദസഹി? ധംസീ ച, പഗബ്ഭോ ച, തിന്തിണോ ച, മഹഗ്ഘസോ ച, ലുദ്ദോ ച, അകാരുണികോ ച, ദുബ്ബലോ ച, ഓരവിതാ ച, മുട്ഠസ്സതി ച, നേചയികോ ച - ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ദസഹി അസദ്ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ പാപഭിക്ഖൂ”തി. സത്തമം.

൮. നിഗണ്ഠസുത്തം

൭൮. “ദസഹി , ഭിക്ഖവേ, അസദ്ധമ്മേഹി സമന്നാഗതാ നിഗണ്ഠാ. കതമേഹി ദസഹി? അസ്സദ്ധാ, ഭിക്ഖവേ, നിഗണ്ഠാ; ദുസ്സീലാ, ഭിക്ഖവേ, നിഗണ്ഠാ; അഹിരികാ, ഭിക്ഖവേ, നിഗണ്ഠാ; അനോത്തപ്പിനോ, ഭിക്ഖവേ, നിഗണ്ഠാ; അസപ്പുരിസസമ്ഭത്തിനോ, ഭിക്ഖവേ, നിഗണ്ഠാ; അത്തുക്കംസകപരവമ്ഭകാ, ഭിക്ഖവേ, നിഗണ്ഠാ; സന്ദിട്ഠിപരാമാസാ ആധാനഗ്ഗാഹീ ദുപ്പടിനിസ്സഗ്ഗിനോ, ഭിക്ഖവേ, നിഗണ്ഠാ; കുഹകാ, ഭിക്ഖവേ,

നിഗണ്ഠാ; പാപിച്ഛാ, ഭിക്ഖവേ, നിഗണ്ഠാ; പാപമിത്താ, ഭിക്ഖവേ, നിഗണ്ഠാ - ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ദസഹി അസദ്ധമ്മേഹി സമന്നാഗതാ നിഗണ്ഠാ''തി. അട്ഠമം.

൯. ആഘാതവത്ഥുസുത്തം

൭൯. [അം॰ നി॰ ൯.൨൯] ''ദസയിമാനി, ഭിക്ഖവേ, ആഘാതവത്ഥൂനി. കതമാനി ദസ? 'അനത്ഥം മേ അചരീ'തി ആഘാതം ബന്ധതി; 'അനത്ഥം മേ ചരതീ'തി ആഘാതം ബന്ധതി; 'അനത്ഥം മേ ചരിസ്സതീ'തി ആഘാതം ബന്ധതി; 'പിയസ്സ മേ മനാപസ്സ അനത്ഥം അചരീ'തി...പേ॰... 'അനത്ഥം ചരതീ'തി...പേ॰... 'അനത്ഥം ചരിസ്സതീ'തി ആഘാതം ബന്ധതി, 'അപ്പിയസ്സ മേ അമനാപസ്സ അത്ഥം അചരീ'തി...പേ॰... 'അത്ഥം ചരതീ'തി...പേ॰... 'അത്ഥം ചരിസ്സതീ'തി ആഘാതം ബന്ധതി; അട്ഠാനേ ച കുപ്പതി - ഇമാനി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ദസ ആഘാതവത്ഥൂനീ''തി. നവമം.

൧൦. ആഘാതപടിവിനയസുത്തം

൮൦. ''ദസയിമേ , ഭിക്ഖവേ, ആഘാതപടിവിനയാ. കതമേ ദസ? 'അനത്ഥം മേ അചരി, തം കുതേത്ഥ ലബ്ഭാ'തി ആഘാതം പടിവിനേതി , 'അനത്ഥം മേ ചരതി, തം കുതേത്ഥ ലബ്ഭാ'തി ആഘാതം പടിവിനേതി, 'അനത്ഥം മേ ചരിസ്സതി, തം കുതേത്ഥ ലബ്ഭാ'തി ആഘാതം പടിവിനേതി, പിയസ്സ മേ മനാപസ്സ അനത്ഥം അചരി...പേ॰... ചരതി...പേ॰... ചരിസ്സതി, തം കുതേത്ഥ ലബ്ഭാതി ആഘാതം പടിവിനേതി , അപ്പിയസ്സ മേ അമനാപസ്സ അത്ഥം അചരി...പേ॰... അത്ഥം ചരതി...പേ॰... അത്ഥം ചരിസ്സതി, തം കുതേത്ഥ ലബ്ഭാതി ആഘാതം പടിവിനേതി, അട്ഠാനേ ച ന കുപ്പതി - ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ദസ ആഘാതപടിവിനയാ''തി. ദസമം.

ആകങ്ഖവഗ്ഗോ തതിയോ.

തസ്സുദ്ദാനം -

ആകങ്ഖോ കണ്ടകോ ഇട്ഠാ, വഡ്ഢി ച മിഗസാലായ;
തയോ ധമ്മാ ച കാകോ ച, നിഗണ്ഠാ ദ്വേ ച ആഘാതാതി.

(൯) ൪. ഥേരവഗ്ഗോ

൧. വാഹനസുത്തം

൮൧. ഏകം സമയം ഭഗവാ ചമ്പായം വിഹരതി ഗഗ്ഗരായ പോക്ഖരണിയാ തീരേ. അഥ ഖോ ആയസ്മാ വാഹനോ യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നോ ഖോ ആയസ്മാ വാഹനോ ഭഗവന്തം ഏതദവോച - "കതിഹി നു ഖോ, ഭന്തേ, ധമ്മേഹി തഥാഗതോ നിസ്സടോ വിസംയുത്തോ വിപ്പമുത്തോ വിമരിയാദീകതേന ചേതസാ വിഹരതീ"തി?

"ദസഹി ഖോ, വാഹന, ധമ്മേഹി തഥാഗതോ നിസ്സടോ വിസംയുത്തോ വിപ്പമുത്തോ വിമരിയാദീകതേന ചേതസാ വിഹരതി. കതമേഹി ദസഹി? രൂപേന ഖോ, വാഹന, തഥാഗതോ നിസ്സടോ വിസംയുത്തോ വിപ്പമുത്തോ വിമരിയാദീകതേന ചേതസാ വിഹരതി, വേദനായ ഖോ, വാഹന…പേ॰… സഞ്ഞായ ഖോ, വാഹന… സങ്ഖാരേഹി ഖോ, വാഹന… വിഞ്ഞാണേന ഖോ, വാഹന… ജാതിയാ ഖോ, വാഹന… ജരായ ഖോ, വാഹന… മരണേന ഖോ, വാഹന… ദുക്ഖേഹി ഖോ, വാഹന… കിലേസേഹി ഖോ, വാഹന, തഥാഗതോ നിസ്സടോ വിസംയുത്തോ വിപ്പമുത്തോ വിമരിയാദീകതേന ചേതസാ വിഹരതി. സേയ്യഥാപി, വാഹന, ഉപ്പലം വാ പദുമം വാ പുണ്ഡരീകം വാ ഉദകേ ജാതം ഉദകേ സംവഡ്ഢം ഉദകാ പച്ചുഗ്ഗമ്മ ഠിതം അനുപലിത്തം ഉദകേന; ഏവമേവം ഖോ, വാഹന, ഇമേഹി ദസഹി ധമ്മേഹി തഥാഗതോ നിസ്സടോ വിസംയുത്തോ വിപ്പമുത്തോ വിമരിയാദീകതേന ചേതസാ വിഹരതീ"തി. പഠമം.

൨. ആനന്ദസുത്തം

൮൨. അഥ ഖോ ആയസ്മാ ആനന്ദോ യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നം ഖോ ആയസ്മന്തം ആനന്ദം ഭഗവാ ഏതദവോച -

"സോ വതാനന്ദ, ഭിക്ഖു 'അസ്സദ്ധോ സമാനോ ഇമസ്മിം ധമ്മവിനയേ വുദ്ധിം വിരൂള്ഹിം വേപുല്ലം ആപജ്ജിസ്സതീ'തി നേതം ഠാനം വിജ്ജതി.

"സോ വതാനന്ദ, ഭിക്ഖു 'ദുസ്സീലോ സമാനോ ഇമസ്മിം ധമ്മവിനയേ വുദ്ധിം വിരൂള്ഹിം വേപുല്ലം ആപജ്ജിസ്സതീ'തി നേതം ഠാനം വിജ്ജതി.

"സോ വതാനന്ദ, ഭിക്ഖു 'അപ്പസ്സുതോ സമാനോ ഇമസ്മിം ധമ്മവിനയേ വുദ്ധിം വിരൂള്ഹിം വേപുല്ലം ആപജ്ജിസ്സതീ'തി നേതം ഠാനം വിജ്ജതി.

"സോ വതാനന്ദ, ഭിക്ഖു 'ദുബ്ബചോ സമാനോ ഇമസ്മിം ധമ്മവിനയേ വുദ്ധിം വിരൂള്ഹിം വേപുല്ലം ആപജ്ജിസ്സതീ'തി നേതം ഠാനം വിജ്ജതി.

"സോ വതാനന്ദ, ഭിക്ഖു 'പാപമിത്തോ സമാനോ ഇമസ്മിം ധമ്മവിനയേ വുദ്ധിം വിരൂള്ഹിം വേപുല്ലം ആപജ്ജിസ്സതീ'തി നേതം ഠാനം വിജ്ജതി.

“സോ വതാനന്ദ, ഭിക്ഖു ‘കുസീതോ സമാനോ ഇമസ്മിം ധമ്മവിനയേ വുദ്ധിം വിരൂള്ഹിം വേപുല്ലം ആപജ്ജിസ്സതീ’തി നേതം ഠാനം വിജ്ജതി.

“സോ വതാനന്ദ, ഭിക്ഖു ‘മുട്ഠസ്സതി സമാനോ ഇമസ്മിം ധമ്മവിനയേ വുദ്ധിം വിരൂള്ഹിം വേപുല്ലം ആപജ്ജിസ്സതീ’തി നേതം ഠാനം വിജ്ജതി.

“സോ വതാനന്ദ, ഭിക്ഖു ‘അസന്തുട്ഠോ സമാനോ ഇമസ്മിം ധമ്മവിനയേ വുദ്ധിം വിരൂള്ഹിം വേപുല്ലം ആപജ്ജിസ്സതീ’തി നേതം ഠാനം വിജ്ജതി.

“സോ വതാനന്ദ, ഭിക്ഖു ‘പാപിച്ഛോ സമാനോ ഇമസ്മിം ധമ്മവിനയേ വുദ്ധിം വിരൂള്ഹിം വേപുല്ലം ആപജ്ജിസ്സതീ’തി നേതം ഠാനം വിജ്ജതി.

“സോ വതാനന്ദ, ഭിക്ഖു ‘മിച്ഛാദിട്ഠികോ സമാനോ ഇമസ്മിം ധമ്മവിനയേ വുദ്ധിം വിരൂള്ഹിം വേപുല്ലം ആപജ്ജിസ്സതീ’തി നേതം ഠാനം വിജ്ജതി.

“സോ വതാനന്ദ, ഭിക്ഖു ‘ഇമേഹി ദസഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഇമസ്മിം ധമ്മവിനയേ വുദ്ധിം വിരൂള്ഹിം വേപുല്ലം ആപജ്ജിസ്സതീ’തി നേതം ഠാനം വിജ്ജതി.

“സോ വതാനന്ദ, ഭിക്ഖു ‘സദ്ധോ സമാനോ ഇമസ്മിം ധമ്മവിനയേ വുദ്ധിം വിരൂള്ഹിം വേപുല്ലം ആപജ്ജിസ്സതീ’തി ഠാനമേതം വിജ്ജതി.

“സോ വതാനന്ദ, ഭിക്ഖു ‘സീലവാ സമാനോ ഇമസ്മിം ധമ്മവിനയേ വുദ്ധിം വിരൂള്ഹിം വേപുല്ലം ആപജ്ജിസ്സതീ’തി ഠാനമേതം വിജ്ജതി.

“സോ വതാനന്ദ, ഭിക്ഖു ‘ബഹുസ്സുതോ സുതധരോ സമാനോ ഇമസ്മിം ധമ്മവിനയേ വുദ്ധിം വിരൂള്ഹിം വേപുല്ലം ആപജ്ജിസ്സതീ’തി ഠാനമേതം വിജ്ജതി.

“സോ വതാനന്ദ, ഭിക്ഖു ‘സുവചോ സമാനോ ഇമസ്മിം ധമ്മവിനയേ വുദ്ധിം വിരൂള്ഹിം വേപുല്ലം ആപജ്ജിസ്സതീ’തി ഠാനമേതം വിജ്ജതി.

“സോ വതാനന്ദ, ഭിക്ഖു ‘കല്യാണമിത്തോ സമാനോ ഇമസ്മിം ധമ്മവിനയേ വുദ്ധിം വിരൂള്ഹിം വേപുല്ലം ആപജ്ജിസ്സതീ’തി ഠാനമേതം വിജ്ജതി.

“സോ വതാനന്ദ, ഭിക്ഖു ‘ആരദ്ധവീരിയോ സമാനോ ഇമസ്മിം ധമ്മവിനയേ വുദ്ധിം വിരൂള്ഹിം വേപുല്ലം ആപജ്ജിസ്സതീ’തി ഠാനമേതം വിജ്ജതി.

“സോ വതാനന്ദ, ഭിക്ഖു ‘ഉപട്ഠിതസ്സതി സമാനോ ഇമസ്മിം ധമ്മവിനയേ വുദ്ധിം വിരൂള്ഹിം വേപുല്ലം ആപജ്ജിസ്സതീ’തി ഠാനമേതം വിജ്ജതി.

“സോ വതാനന്ദ, ഭിക്ഖു ‘സന്തുട്ഠോ സമാനോ ഇമസ്മിം ധമ്മവിനയേ വുദ്ധിം വിരൂള്ഹിം വേപുല്ലം ആപജ്ജിസ്സതീ’തി ഠാനമേതം വിജ്ജതി.

“സോ വതാനന്ദ, ഭിക്ഖു ‘അപ്പിച്ഛോ സമാനോ ഇമസ്മിം ധമ്മവിനയേ വുദ്ധിം വിരൂള്ഹിം വേപുല്ലം ആപജ്ജിസ്സതീ’തി ഠാനമേതം വിജ്ജതി.

''സോ വതാനന്ദ, ഭിക്ഖു 'സമ്മാദിട്ഠികോ സമാനോ ഇമസ്മിം ധമ്മവിനയേ വുദ്ധിം വിരൂള്ഹിം വേപുല്ലം ആപജ്ജിസ്സതീ'തി ഠാനമേതം വിജ്ജതി.

''സോ വതാനന്ദ, ഭിക്ഖു 'ഇമേഹി ദസഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഇമസ്മിം ധമ്മവിനയേ വുദ്ധിം വിരൂള്ഹിം വേപുല്ലം ആപജ്ജിസ്സതീ'തി ഠാനമേതം വിജ്ജതീ''തി. ദുതിയം.

൩. പുണ്ണിയസുത്തം

൮൩. അഥ ഖോ ആയസ്മാ പുണ്ണിയോ യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നോ ഖോ ആയസ്മാ പുണ്ണിയോ ഭഗവന്തം ഏതദവോച - ''കോ നു ഖോ, ഭന്തേ, ഹേതു കോ പച്ചയോ യേന അപ്പേകദാ തഥാഗതം ധമ്മദേസനാ പടിഭാതി അപ്പേകദാ നപ്പടിഭാതീ''തി?

''സദ്ധോ ച, പുണ്ണിയ, ഭിക്ഖു ഹോതി, നോ ച ഉപസങ്കമിതാ; നേവ താവ തഥാഗതം ധമ്മദേസനാ പടിഭാതി. യതോ ച ഖോ, പുണ്ണിയ, ഭിക്ഖു സദ്ധോ ച ഹോതി ഉപസങ്കമിതാ ച, ഏവം തഥാഗതം ധമ്മദേസനാ പടിഭാതി.

''സദ്ധോ ച, പുണ്ണിയ, ഭിക്ഖു ഹോതി ഉപസങ്കമിതാ ച, നോ ച പയിരുപാസിതാ...പേ॰... പയിരുപാസിതാ ച, നോ ച പരിപുച്ഛിതാ... പരിപുച്ഛിതാ ച, നോ ച ഓഹിതസോതോ ധമ്മം സുണാതി... ഓഹിതസോതോ ച ധമ്മം സുണാതി, നോ ച സുത്വാ ധമ്മം ധാരേതി... സുത്വാ ച ധമ്മം ധാരേതി, നോ ച ധാതാനം ധമ്മാനം അത്ഥം ഉപപരിക്ഖതി... ധാതാനഞ്ച ധമ്മാനം അത്ഥം ഉപപരിക്ഖതി നോ ച അത്ഥമഞ്ഞായ ധമ്മമഞ്ഞായ ധമ്മാനുധമ്മപ്പടിപന്നോ ഹോതി... അത്ഥമഞ്ഞായ ധമ്മമഞ്ഞായ ധമ്മാനുധമ്മപ്പടിപന്നോ ച ഹോതി, നോ ച കല്യാണവാചോ ഹോതി കല്യാണവാക്കരണോ പോരിയാ വാചായ സമന്നാഗതോ വിസ്സട്ഠായ അനേലഗളായ അത്ഥസ്സ വിഞ്ഞാപനിയാ... കല്യാണവാചോ ച ഹോതി കല്യാണവാക്കരണോ പോരിയാ വാചായ സമന്നാഗതോ വിസ്സട്ഠായ അനേലഗളായ അത്ഥസ്സ വിഞ്ഞാപനിയാ, നോ ച സന്ദസ്സകോ ഹോതി സമാദപകോ സമുത്തേജകോ സമ്പഹംസകോ സബ്രഹ്മചാരീനം, നേവ താവ തഥാഗതം ധമ്മദേസനാ പടിഭാതി.

''യതോ ച ഖോ, പുണ്ണിയ, ഭിക്ഖു സദ്ധോ ച ഹോതി, ഉപസങ്കമിതാ ച, പയിരുപാസിതാ ച, പരിപുച്ഛിതാ ച, ഓഹിതസോതോ ച ധമ്മം സുണാതി, സുത്വാ ച ധമ്മം ധാരേതി, ധാതാനഞ്ച ധമ്മാനം അത്ഥം ഉപപരിക്ഖതി, അത്ഥമഞ്ഞായ ധമ്മമഞ്ഞായ ധമ്മാനുധമ്മപ്പടിപന്നോ ച ഹോതി, കല്യാണവാചോ ച ഹോതി കല്യാണവാക്കരണോ പോരിയാ വാചായ സമന്നാഗതോ വിസ്സട്ഠായ അനേലഗളായ അത്ഥസ്സ വിഞ്ഞാപനിയാ, സന്ദസ്സകോ ച ഹോതി സമാദപകോ സമുത്തേജകോ സമ്പഹംസകോ സബ്രഹ്മചാരീനം - ഏവം തഥാഗതം ധമ്മദേസനാ പടിഭാതി. ഇമേഹി ഖോ, പുണ്ണിയ , ദസഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതാ [സമന്നാഗതോ (ക॰)] [ഏകന്തം തഥാഗതം ധമ്മദേസനാ പടിഭാതീതി (സ്യാ॰)] ഏകന്തപടിഭാനാ [ഏകന്തപടിഭാനം (സീ॰)] തഥാഗതം ധമ്മദേസനാ ഹോതീ''തി [ഏകന്തം തഥാഗതം ധമ്മദേസനാ പടിഭാതീതി (സ്യാ॰)]. തതിയം.

൮. ബ്യാകരണസുത്തം

൮൪. തത്ര ഖോ ആയസ്മാ മഹാമോഗ്ഗല്ലാനോ ഭിക്ഖൂ ആമന്തേസി - “ആവുസോ ഭിക്ഖവേ”തി. “ആവുസോ”തി ഖോ തേ ഭിക്ഖൂ ആയസ്മതോ മഹാമോഗ്ഗല്ലാനസ്സ പച്ചസ്സോസും. ആയസ്മാ മഹാമോഗ്ഗല്ലാനോ ഏതദവോച -

“ഇധാവുസോ, ഭിക്ഖു അഞ്ഞം ബ്യാകരോതി - ‘ഖീണാ ജാതി, വുസിതം ബ്രഹ്മചരിയം, കതം കരണീയം, നാപരം ഇത്ഥത്തായാതി പജാനാമീ’തി. തമേനം തഥാഗതോ വാ തഥാഗതസാവകോ വാ ഝായീ സമാപത്തികുസലോ പരചിത്തകുസലോ പരചിത്തപരിയായകുസലോ സമനുയുഞ്ജതി സമനുഗ്ഗാഹതി സമനുഭാസതി. സോ തഥാഗതേന വാ തഥാഗതസാവകേന വാ ഝായിനാ സമാപത്തികുസലേന പരചിത്തകുസലേന പരചിത്തപരിയായകുസലേന സമനുയുഞ്ജിയമാനോ സമനുഗ്ഗാഹിയമാനോ സമനുഭാസിയമാനോ ഇരീണം ആപജ്ജതി വിചിനം [വിസിനം (സീ॰ അട്ഠ॰)] ആപജ്ജതി അനയം ആപജ്ജതി ബ്യസനം ആപജ്ജതി അനയബ്യസനം ആപജ്ജതി.

“തമേനം തഥാഗതോ വാ തഥാഗതസാവകോ വാ ഝായീ സമാപത്തികുസലോ പരചിത്തകുസലോ പരചിത്തപരിയായകുസലോ ഏവം ചേതസാ ചേതോ പരിച്ച മനസി കരോതി - ‘കിം നു ഖോ അയമായസ്മാ അഞ്ഞം ബ്യാകരോതി - ഖീണാ ജാതി, വുസിതം ബ്രഹ്മചരിയം, കതം കരണീയം, നാപരം ഇത്ഥത്തായാതി പജാനാമീ’തി?

“തമേനം തഥാഗതോ വാ തഥാഗതസാവകോ വാ ഝായീ സമാപത്തികുസലോ പരചിത്തകുസലോ പരചിത്തപരിയായകുസലോ ഏവം ചേതസാ ചേതോ പരിച്ച പജാനാതി -

‘കോധനോ ഖോ അയമായസ്മാ; കോധപരിയുട്ഠിതേന ചേതസാ ബഹുലം വിഹരതി. കോധപരിയുട്ഠാനം ഖോ പന തഥാഗതപ്പവേദിതേ ധമ്മവിനയേ പരിഹാനമേതം.

‘ഉപനാഹീ ഖോ പന അയമായസ്മാ; ഉപനാഹപരിയുട്ഠിതേന ചേതസാ ബഹുലം വിഹരതി. ഉപനാഹപരിയുട്ഠാനം ഖോ പന തഥാഗതപ്പവേദിതേ ധമ്മവിനയേ പരിഹാനമേതം.

‘മക്ഖീ ഖോ പന അയമായസ്മാ; മക്ഖപരിയുട്ഠിതേന ചേതസാ ബഹുലം വിഹരതി. മക്ഖപരിയുട്ഠാനം ഖോ പന തഥാഗതപ്പവേദിതേ ധമ്മവിനയേ പരിഹാനമേതം.

‘പളാസീ ഖോ പന അയമായസ്മാ; പളാസപരിയുട്ഠിതേന ചേതസാ ബഹുലം വിഹരതി. പളാസപരിയുട്ഠാനം ഖോ പന തഥാഗതപ്പവേദിതേ ധമ്മവിനയേ പരിഹാനമേതം.

‘ഇസ്സുകീ ഖോ പന അയമായസ്മാ; ഇസ്സാപരിയുട്ഠിതേന ചേതസാ ബഹുലം വിഹരതി. ഇസ്സാപരിയുട്ഠാനം ഖോ പന തഥാഗതപ്പവേദിതേ ധമ്മവിനയേ പരിഹാനമേതം.

‘മച്ഛരീ ഖോ പന അയമായസ്മാ; മച്ഛേരപരിയുട്ഠിതേന ചേതസാ ബഹുലം വിഹരതി. മച്ഛേരപരിയുട്ഠാനം ഖോ പന തഥാഗതപ്പവേദിതേ ധമ്മവിനയേ പരിഹാനമേതം.

‘സഠോ ഖോ പന അയമായസ്മാ; സാഠേയ്യപരിയുട്ഠിതേന ചേതസാ ബഹുലം വിഹരതി. സാഠേയ്യപരിയുട്ഠാനം ഖോ പന തഥാഗതപ്പവേദിതേ ധമ്മവിനയേ പരിഹാനമേതം.

‘മായാവീ ഖോ പന അയമായസ്മാ; മായാപരിയുട്ഠിതേന ചേതസാ ബഹുലം വിഹരതി. മായാപരിയുട്ഠാനം ഖോ പന തഥാഗതപ്പവേദിതേ ധമ്മവിനയേ പരിഹാനമേതം.

‘പാപിച്ഛോ ഖോ പന അയമായസ്മാ; ഇച്ഛാപരിയുട്ഠിതേന ചേതസാ ബഹുലം വിഹരതി. ഇച്ഛാപരിയുട്ഠാനം ഖോ പന തഥാഗതപ്പവേദിതേ ധമ്മവിനയേ പരിഹാനമേതം.

‘സതി [മുട്ഠസ്സതി (സീ॰ സ്യാ॰)] ഖോ പന അയമായസ്മാ ഉത്തരി കരണീയേ ഓരമത്തകേന വിസേസാധിഗമേന അന്തരാ വോസാനം ആപന്നോ. അന്തരാ വോസാനഗമനം ഖോ പന തഥാഗതപ്പവേദിതേ ധമ്മവിനയേ പരിഹാനമേതം’.

“സോ വതാവുസോ, ഭിക്ഖു ‘ഇമേ ദസ ധമ്മേ അപ്പഹായ ഇമസ്മിം ധമ്മവിനയേ വുദ്ധിം വിരൂള്ഹിം വേപുല്ലം ആപജ്ജിസ്സതീ’തി നേതം ഠാനം വിജ്ജതി. സോ വതാവുസോ, ഭിക്ഖു ‘ഇമേ ദസ ധമ്മേ പഹായ ഇമസ്മിം ധമ്മവിനയേ വുദ്ധിം വിരൂള്ഹിം വേപുല്ലം ആപജ്ജിസ്സതീ’തി ഠാനമേതം വിജ്ജതീ”തി. ചതുത്ഥം.

൫. കത്ഥീസുത്തം

൮൫. ഏകം സമയം ആയസ്മാ മഹാചുന്ദോ ചേതീസു വിഹരതി സഹജാതിയം. തത്ര ഖോ ആയസ്മാ മഹാചുന്ദോ ഭിക്ഖൂ ആമന്തേസി - “ആവുസോ ഭിക്ഖവേ”തി. “ആവുസോ”തി ഖോ തേ ഭിക്ഖൂ ആയസ്മതോ മഹാചുന്ദസ്സ പച്ചസ്സോസും. ആയസ്മാ മഹാചുന്ദോ ഏതദവോച -

“ഇധാവുസോ, ഭിക്ഖു കത്ഥീ ഹോതി വികത്ഥീ അധിഗമേസു - ‘അഹം പഠമം ഝാനം സമാപജ്ജാമിപി വുട്ഠഹാമിപി, അഹം ദുതിയം ഝാനം സമാപജ്ജാമിപി വുട്ഠഹാമിപി, അഹം തതിയം ഝാനം സമാപജ്ജാമിപി വുട്ഠഹാമിപി, അഹം ചതുത്ഥം ഝാനം സമാപജ്ജാമിപി വുട്ഠഹാമിപി, അഹം ആകാസാനഞ്ചായതനം സമാപജ്ജാമിപി വുട്ഠഹാമിപി, അഹം വിഞ്ഞാണഞ്ചായതനം സമാപജ്ജാമിപി വുട്ഠഹാമിപി, അഹം ആകിഞ്ചഞ്ഞായതനം സമാപജ്ജാമിപി വുട്ഠഹാമിപി, അഹം നേവസഞ്ഞാനാസഞ്ഞായതനം സമാപജ്ജാമിപി വുട്ഠഹാമിപി, അഹം സഞ്ഞാവേദയിതനിരോധം സമാപജ്ജാമിപി വുട്ഠഹാമിപീ’തി.

“തമേനം തഥാഗതോ വാ തഥാഗതസാവകോ വാ ഝായീ സമാപത്തികുസലോ പരചിത്തകുസലോ പരചിത്തപരിയായകുസലോ സമനുയുഞ്ജതി സമനുഗ്ഗാഹതി സമനുഭാസതി. സോ തഥാഗതേന വാ തഥാഗതസാവകേന വാ ഝായിനാ സമാപത്തികുസലേന പരചിത്തകുസലേന

പരചിത്തപരിയായകുസലേന സമനുയുഞ്ജിയമാനോ സമനുഗ്ഗാഹിയമാനോ സമനുഭാസിയമാനോ ഇരീണം ആപജ്ജതി വിചിനം ആപജ്ജതി അനയം ആപജ്ജതി ബ്യസനം ആപജ്ജതി അനയബ്യസനം ആപജ്ജതി.

“തമേനം തഥാഗതോ വാ തഥാഗതസാവകോ വാ ഝായീ സമാപത്തികുസലോ പരചിത്തകുസലോ പരചിത്തപരിയായകുസലോ ഏവം ചേതസാ ചേതോ പരിച്ച മനസി കരോതി - ‘കിം നു ഖോ അയമായസ്മാ കഥീ ഹോതി വികഥീ അധിഗമേസു - അഹം പഠമം ഝാനം സമാപജ്ജാമിപി വുട്ഠഹാമിപി...പേ॰... അഹം സഞ്ഞാവേദയിതനിരോധം സമാപജ്ജാമിപി വുട്ഠഹാമിപീ’തി.

“തമേനം തഥാഗതോ വാ തഥാഗതസാവകോ വാ ഝായീ സമാപത്തികുസലോ പരചിത്തകുസലോ പരചിത്തപരിയായകുസലോ ഏവം ചേതസാ ചേതോ പരിച്ച പജാനാതി -

‘ദീഘരത്തം ഖോ അയമായസ്മാ ഖണ്ഡകാരീ ഛിദ്ദകാരീ സബലകാരീ കമ്മാസകാരീ ന സന്തതകാരീ ന സന്തതവുത്തി സീലേസു. ദുസ്സീലോ ഖോ അയമായസ്മാ. ദുസ്സില്യം ഖോ പന തഥാഗതപ്പവേദിതേ ധമ്മവിനയേ പരിഹാനമേതം.

‘അസ്സദ്ധോ ഖോ പന അയമായസ്മാ; അസ്സദ്ധിയം ഖോ പന തഥാഗതപ്പവേദിതേ ധമ്മവിനയേ പരിഹാനമേതം.

‘അപ്പസ്സുതോ ഖോ പന അയമായസ്മാ അനാചാരോ; അപ്പസച്ചം ഖോ പന തഥാഗതപ്പവേദിതേ ധമ്മവിനയേ പരിഹാനമേതം .

‘ദുബ്ബചോ ഖോ പന അയമായസ്മാ; ദോവചസ്സതാ ഖോ പന തഥാഗതപ്പവേദിതേ ധമ്മവിനയേ പരിഹാനമേതം.

‘പാപമിത്തോ ഖോ പന അയമായസ്മാ; പാപമിത്തതാ ഖോ പന തഥാഗതപ്പവേദിതേ ധമ്മവിനയേ പരിഹാനമേതം.

‘കുസീതോ ഖോ പന അയമായസ്മാ; കോസജ്ജം ഖോ പന തഥാഗതപ്പവേദിതേ ധമ്മവിനയേ പരിഹാനമേതം.

‘മുട്ഠസ്സതി ഖോ പന അയമായസ്മാ; മുട്ഠസ്സച്ചം ഖോ പന തഥാഗതപ്പവേദിതേ ധമ്മവിനയേ പരിഹാനമേതം.

‘കുഹകോ ഖോ പന അയമായസ്മാ; കോഹഞ്ഞം ഖോ പന തഥാഗതപ്പവേദിതേ ധമ്മവിനയേ പരിഹാനമേതം.

‘ദുബ്ഭരോ ഖോ പന അയമായസ്മാ; ദുബ്ഭരതാ ഖോ പന തഥാഗതപ്പവേദിതേ ധമ്മവിനയേ പരിഹാനമേതം.

‘ദുപ്പഞ്ഞോ ഖോ പന അയമായസ്മാ; ദുപ്പഞ്ഞതാ ഖോ പന തഥാഗതപ്പവേദിതേ ധമ്മവിനയേ പരിഹാനമേതം’.

“സേയ്യഥാപി, ആവുസോ, സഹായകോ സഹായകം ഏവം വദേയ്യ - ‘യദാ തേ, സമ്മ, ധനേന [ബന്ധോ (കം॰)] ധനകരണീയം അസ്സ, യാചേയ്യാസി മം [യാചിസ്സസി മം (സീ॰), പവേദേയ്യാസി മം (സ്യാ॰), പരാജേയ്യാപി മം (കം॰)] ധനം. ദസ്സാമി തേ ധന’ന്തി. സോ കിഞ്ചിദേവ ധനകരണീയേ സമുപ്പന്നേ സഹായകോ സഹായകം ഏവം വദേയ്യ - ‘അത്ഥോ മേ, സമ്മ, ധനേന. ദേഹി മേ ധന’ന്തി. സോ ഏവം വദേയ്യ - ‘തേന ഹി, സമ്മ, ഇധ ഖനാഹീ’തി. സോ തത്ര ഖനന്തോ നാധിഗച്ഛേയ്യ. സോ ഏവം വദേയ്യ - ‘അലികം മം, സമ്മ, അവച; തുച്ഛകം മം, സമ്മ, അവച - ഇധ ഖനാഹീ’തി. സോ ഏവം വദേയ്യ - ‘നാഹം തം, സമ്മ, അലികം അവചം, തുച്ഛകം അവചം. തേന ഹി, സമ്മ, ഇധ ഖനാഹീ’തി. സോ തത്രപി ഖനന്തോ നാധിഗച്ഛേയ്യ. സോ ഏവം വദേയ്യ - ‘അലികം മം, സമ്മ, അവച, തുച്ഛകം മം, സമ്മ, അവച - ഇധ ഖനാഹീ’തി. സോ ഏവം വദേയ്യ - ‘നാഹം തം, സമ്മ, അലികം അവചം, തുച്ഛകം അവചം . തേന ഹി, സമ്മ, ഇധ ഖനാഹീ’തി. സോ തത്രപി ഖനന്തോ നാധിഗച്ഛേയ്യ. സോ ഏവം വദേയ്യ - ‘അലികം മം, സമ്മ, അവച, തുച്ഛകം മം, സമ്മ, അവച - ഇധ ഖനാഹീ’തി. സോ ഏവം വദേയ്യ - ‘നാഹം തം, സമ്മ, അലികം അവചം, തുച്ഛകം അവചം. അപി ച അഹമേവ ഉമ്മാദം പാപുണിം ചേതസോ വിപരിയായാ’ന്തി.

“ഏവമേവം ഖോ, ആവുസോ, ഭിക്ഖു കത്ഥീ ഹോതി വികത്ഥീ അധിഗമേസു - ‘അഹം പഠമം ഝാനം സമാപജ്ജാമിപി വുട്ഠഹാമിപി, അഹം ദുതിയം ഝാനം സമാപജ്ജാമിപി വുട്ഠഹാമിപി, അഹം തതിയം ഝാനം സമാപജ്ജാമിപി വുട്ഠഹാമിപി, അഹം ചതുത്ഥം ഝാനം സമാപജ്ജാമിപി വുട്ഠഹാമിപി, അഹം ആകാസാനഞ്ചായതനം സമാപജ്ജാമിപി വുട്ഠഹാമിപി, അഹം വിഞ്ഞാണഞ്ചായതനം സമാപജ്ജാമിപി വുട്ഠഹാമിപി, അഹം ആകിഞ്ചഞ്ഞായതനം സമാപജ്ജാമിപി വുട്ഠഹാമിപി, അഹം നേവസഞ്ഞാനാസഞ്ഞായതനം സമാപജ്ജാമിപി വുട്ഠഹാമിപി, അഹം സഞ്ഞാവേദയിതനിരോധം സമാപജ്ജാമിപി വുട്ഠഹാമിപീ’തി.

“തമേനം തഥാഗതോ വാ തഥാഗതസാവകോ വാ ഝായീ സമാപത്തികുസലോ പരചിത്തകുസലോ പരചിത്തപരിയായകുസലോ സമനുയുഞ്ജതി സമനുഗ്ഗാഹതി സമനുഭാസതി. സോ തഥാഗതേന വാ തഥാഗതസാവകേന വാ ഝായിനാ സമാപത്തികുസലേന പരചിത്തകുസലേന പരചിത്തപരിയായകുസലേന സമനുയുഞ്ജിയമാനോ സമനുഗ്ഗാഹിയമാനോ സമനുഭാസിയമാനോ ഇരീണം ആപജ്ജതി വിചിനം ആപജ്ജതി അനയം ആപജ്ജതി ബ്യസനം ആപജ്ജതി അനയബ്യസനം ആപജ്ജതി.

“തമേനം തഥാഗതോ വാ തഥാഗതസാവകോ വാ ഝായീ സമാപത്തികുസലോ പരചിത്തകുസലോ പരചിത്തപരിയായകുസലോ ഏവം ചേതസാ ചേതോ പരിച്ച മനസി കരോതി - ‘കിം നു ഖോ അയമായസ്മാ കത്ഥീ ഹോതി വികത്ഥീ അധിഗമേസു - അഹം പഠമം ഝാനം സമാപജ്ജാമിപി...പേ॰... അഹം സഞ്ഞാവേദയിതനിരോധം സമാപജ്ജാമിപി വുട്ഠഹാമിപീ’തി.

“തമേനം തഥാഗതോ വാ തഥാഗതസാവകോ വാ ഝായീ സമാപത്തികുസലോ പരചിത്തപരിയായകുസലോ ചേതസാ ചേതോ പരിച്ച പജാനാതി -

‘ദീഘരത്തം ഖോ അയമായസ്മാ ഖണ്ഡകാരീ ഛിദ്ദകാരീ സബലകാരീ കമ്മാസകാരീ, ന സന്തതകാരീ ന സന്തതവുത്തി സീലേസു. ദുസ്സീലോ ഖോ അയമായസ്മാ; ദുസ്സില്യം ഖോ പന തഥാഗതപ്പവേദിതേ ധമ്മവിനയേ പരിഹാനമേതം.

‘അസ്സദ്ധോ ഖോ പന അയമായസ്മാ; അസ്സദ്ധിയം ഖോ പന തഥാഗതപ്പവേദിതേ ധമ്മവിനയേ പരിഹാനമേതം .

‘അപ്പസ്സുതോ ഖോ പന അയമായസ്മാ അനാചാരോ; അപ്പസച്ചം ഖോ പന തഥാഗതപ്പവേദിതേ ധമ്മവിനയേ പരിഹാനമേതം.

‘ദുബ്ബചോ ഖോ പന അയമായസ്മാ; ദോവചസ്സതാ ഖോ പന തഥാഗതപ്പവേദിതേ ധമ്മവിനയേ പരിഹാനമേതം.

‘പാപമിത്തോ ഖോ പന അയമായസ്മാ; പാപമിത്തതാ ഖോ പന തഥാഗതപ്പവേദിതേ ധമ്മവിനയേ പരിഹാനമേതം.

‘കുസീതോ ഖോ പന അയമായസ്മാ; കോസജ്ജം ഖോ പന തഥാഗതപ്പവേദിതേ ധമ്മവിനയേ പരിഹാനമേതം.

‘മുട്ഠസ്സതി ഖോ പന അയമായസ്മാ; മുട്ഠസ്സച്ചം ഖോ പന തഥാഗതപ്പവേദിതേ ധമ്മവിനയേ പരിഹാനമേതം.

‘കുഹകോ ഖോ പന അയമായസ്മാ; കോഹഞ്ഞം ഖോ പന തഥാഗതപ്പവേദിതേ ധമ്മവിനയേ പരിഹാനമേതം.

‘ദുബ്ഭരോ ഖോ പന അയമായസ്മാ; ദുബ്ഭരതാ ഖോ പന തഥാഗതപ്പവേദിതേ ധമ്മവിനയേ പരിഹാനമേതം.

‘ദുപ്പഞ്ഞോ ഖോ പന അയമായസ്മാ; ദുപ്പഞ്ഞതാ ഖോ പന തഥാഗതപ്പവേദിതേ ധമ്മവിനയേ പരിഹാനമേതം’.

“സോ വതാവുസോ, ഭിക്ഖു ‘ഇമേ ദസ ധമ്മേ അപ്പഹായ ഇമസ്മിം ധമ്മവിനയേ വുദ്ധിം വിരൂള്ഹിം വേപുല്ലം ആപജ്ജിസ്സതീ’തി നേതം ഠാനം വിജ്ജതി. സോ വതാവുസോ, ഭിക്ഖു ‘ഇമേ ദസ ധമ്മേ പഹായ ഇമസ്മിം ധമ്മവിനയേ വുദ്ധിം വിരൂള്ഹിം വേപുല്ലം ആപജ്ജിസ്സതീ’തി ഠാനമേതം വിജ്ജതീ”തി. പഞ്ചമം.

൬. അധിമാനസുത്തം

൮൬. ഏകം സമയം ആയസ്മാ മഹാകസ്സപോ രാജഗഹേ വിഹരതി വേളുവനേ കലന്ദകനിവാപേ. തത്ര ഖോ ആയസ്മാ മഹാകസ്സപോ ഭിക്ഖൂ ആമന്തേസി - “ആവുസോ ഭിക്ഖവേ”തി. “ആവുസോ”തി ഖോ തേ ഭിക്ഖൂ ആയസ്മതോ മഹാകസ്സപസ്സ പച്ചസ്സോസും. ആയസ്മാ മഹാകസ്സപോ ഏതദവോച -

“ഇധാവുസോ, ഭിക്ഖു അഞ്ഞം ബ്യാകരോതി - ‘ഖീണാ ജാതി, വുസിതം ബ്രഹ്മചരിയം, കതം കരണീയം, നാപരം ഇത്ഥത്തായാതി പജാനാമീ’തി. തമേനം തഥാഗതോ വാ തഥാഗതസാവകോ വാ ഝായീ സമാപത്തികുസലോ പരചിത്തകുസലോ പരചിത്തപരിയായകുസലോ സമനുയുഞ്ജതി സമനുഗ്ഗാഹതി സമനുഭാസതി. സോ തഥാഗതേന വാ തഥാഗതസാവകേന വാ ഝായിനാ സമാപത്തികുസലേന പരചിത്തകുസലേന പരചിത്തപരിയായകുസലേന സമനുയുഞ്ജിയമാനോ സമനുഗ്ഗാഹിയമാനോ സമനുഭാസിയമാനോ ഇരീണം ആപജ്ജതി വിചിനം ആപജ്ജതി അനയം ആപജ്ജതി ബ്യസനം ആപജ്ജതി അനയബ്യസനം ആപജ്ജതി.

“തമേനം തഥാഗതോ വാ തഥാഗതസാവകോ വാ ഝായീ സമാപത്തികുസലോ പരചിത്തകുസലോ പരചിത്തപരിയായകുസലോ ഏവം ചേതസാ ചേതോ പരിച്ച മനസി കരോതി - ‘കിം നു ഖോ അയമായസ്മാ അഞ്ഞം ബ്യാകരോതി - ഖീണാ ജാതി, വുസിതം ബ്രഹ്മചരിയം, കതം കരണീയം, നാപരം ഇത്ഥത്തായാതി പജാനാമീ’തി.

“തമേനം തഥാഗതോ വാ തഥാഗതസാവകോ വാ ഝായീ സമാപത്തികുസലോ പരചിത്തകുസലോ പരചിത്തപരിയായകുസലോ ഏവം ചേതസാ ചേതോ പരിച്ച പജാനാതി -

‘അധിമാനികോ ഖോ അയമായസ്മാ അധിമാനസച്ചോ, അപ്പത്തേ പത്തസഞ്ഞീ, അകതേ കതസഞ്ഞീ, അനധിഗതേ അധിഗതസഞ്ഞീ. അധിമാനേന അഞ്ഞം ബ്യാകരോതി - ഖീണാ ജാതി, വുസിതം ബ്രഹ്മചരിയം, കതം കരണീയം, നാപരം ഇത്ഥത്തായാതി പജാനാമീ’തി.

“തമേനം തഥാഗതോ വാ തഥാഗതസാവകോ വാ ഝായീ സമാപത്തികുസലോ പരചിത്തകുസലോ പരചിത്തപരിയായകുസലോ ഏവം ചേതസാ ചേതോ പരിച്ച മനസി കരോതി - ‘കിം നു ഖോ അയമായസ്മാ നിസ്സായ അധിമാനികോ അധിമാനസച്ചോ, അപ്പത്തേ പത്തസഞ്ഞീ, അകതേ കതസഞ്ഞീ, അനധിഗതേ അധിഗതസഞ്ഞീ. അധിമാനേന അഞ്ഞം ബ്യാകരോതി - ഖീണാ ജാതി , വുസിതം ബ്രഹ്മചരിയം, കതം കരണീയം, നാപരം ഇത്ഥത്തായാതി പജാനാമീ’തി.

“തമേനം തഥാഗതോ വാ തഥാഗതസാവകോ വാ ഝായീ സമാപത്തികുസലോ പരചിത്തകുസലോ പരചിത്തപരിയായകുസലോ ഏവം ചേതസാ ചേതോ പരിച്ച പജാനാതി -

‘ബഹുസ്സുതോ ഖോ പന അയമായസ്മാ സുതധരോ സുതസന്നിചയോ, യേ തേ ധമ്മാ ആദികല്യാണാ മജ്ഝേകല്യാണാ പരിയോസാനകല്യാണാ സാത്ഥം സബ്യഞ്ജനം കേവലപരിപുണ്ണം പരിസുദ്ധം ബ്രഹ്മചരിയം അഭിവദന്തി, തഥാരൂപാസ്സ ധമ്മാ ബഹുസ്സുതാ ഹോന്തി ധാതാ വചസാ പരിചിതാ മനസാനുപേക്ഖിതാ ദിട്ഠിയാ സുപ്പടിവിദ്ധാ. തസ്മാ അയമായസ്മാ അധിമാനികോ അധിമാനസച്ചോ, അപ്പത്തേ പത്തസഞ്ഞീ, അകതേ കതസഞ്ഞീ, അനധിഗതേ അധിഗതസഞ്ഞീ. അധിമാനേന അഞ്ഞം ബ്യാകരോതി - ഖീണാ ജാതി, വുസിതം ബ്രഹ്മചരിയം, കതം കരണീയം, നാപരം ഇത്ഥത്തായാതി പജാനാമീ’തി.

“തമേനം തഥാഗതോ വാ തഥാഗതസാവകോ വാ ഝായീ സമാപത്തികുസലോ പരചിത്തകുസലോ പരചിത്തപരിയായകുസലോ ഏവം ചേതസാ ചേതോ പരിച്ച പജാനാതി -

‘അഭിജ്ഝാലു ഖോ പന അയമായസ്മാ; അഭിജ്ഝാപരിയുട്ഠിതേന ചേതസാ ബഹുലം വിഹരതി. അഭിജ്ഝാപരിയുട്ഠാനം ഖോ പന തഥാഗതപ്പവേദിതേ ധമ്മവിനയേ പരിഹാനമേതം.

‘ബ്യാപന്നോ ഖോ പന അയമായസ്മാ; ബ്യാപാദപരിയുട്ഠിതേന ചേതസാ ബഹുലം വിഹരതി. ബ്യാപാദപരിയുട്ഠാനം ഖോ പന തഥാഗതപ്പവേദിതേ ധമ്മവിനയേ പരിഹാനമേതം.

‘ഥിനമിദ്ധോ ഖോ പന അയമായസ്മാ; ഥിനമിദ്ധപരിയുട്ഠിതേന ചേതസാ ബഹുലം വിഹരതി. ഥിനമിദ്ധപരിയുട്ഠാനം ഖോ പന തഥാഗതപ്പവേദിതേ ധമ്മവിനയേ പരിഹാനമേതം.

‘ഉദ്ധതോ ഖോ പന അയമായസ്മാ; ഉദ്ധച്ചപരിയുട്ഠിതേന ചേതസാ ബഹുലം വിഹരതി. ഉദ്ധച്ചപരിയുട്ഠാനം ഖോ പന തഥാഗതപ്പവേദിതേ ധമ്മവിനയേ പരിഹാനമേതം.

‘വിചികിച്ഛോ ഖോ പന അയമായസ്മാ; വിചികിച്ഛാപരിയുട്ഠിതേന ചേതസാ ബഹുലം വിഹരതി. വിചികിച്ഛാപരിയുട്ഠാനം ഖോ പന തഥാഗതപ്പവേദിതേ ധമ്മവിനയേ പരിഹാനമേതം.

‘കമ്മാരാമോ ഖോ പന അയമായസ്മാ കമ്മരതോ കമ്മാരാമതം അനുയുത്തോ. കമ്മാരാമതാ ഖോ പന തഥാഗതപ്പവേദിതേ ധമ്മവിനയേ പരിഹാനമേതം.

‘ഭസ്സാരാമോ ഖോ പന അയമായസ്മാ ഭസ്സരതോ ഭസ്സാരാമതം അനുയുത്തോ. ഭസ്സാരാമതാ ഖോ പന തഥാഗതപ്പവേദിതേ ധമ്മവിനയേ പരിഹാനമേതം.

‘നിദ്ദാരാമോ ഖോ പന അയമായസ്മാ നിദ്ദാരതോ നിദ്ദാരാമതം അനുയുത്തോ. നിദ്ദാരാമതാ ഖോ പന തഥാഗതപ്പവേദിതേ ധമ്മവിനയേ പരിഹാനമേതം.

‘സങ്ഗണികാരാമോ ഖോ പന അയമായസ്മാ സങ്ഗണികരതോ സങ്ഗണികാരാമതം അനുയുത്തോ. സങ്ഗണികാരാമതാ ഖോ പന തഥാഗതപ്പവേദിതേ ധമ്മവിനയേ പരിഹാനമേതം.

‘സതി ഖോ പന അയമായസ്മാ ഉത്തരി കരണീയേ ഓരമത്തകേന വിസേസാധിഗമേന അന്തരാ വോസാനം ആപന്നോ. അന്തരാ വോസാനഗമനം ഖോ പന തഥാഗതപ്പവേദിതേ ധമ്മവിനയേ പരിഹാനമേതം’.

“സോ വതാവുസോ, ഭിക്ഖു ‘ഇമേ ദസ ധമ്മേ അപ്പഹായ ഇമസ്മിം ധമ്മവിനയേ വുദ്ധിം വിരൂള്ഹിം വേപുല്ലം ആപജ്ജിസ്സതീ’തി നേതം ഠാനം വിജ്ജതി. സോ വതാവുസോ, ഭിക്ഖു ‘ഇമേ ദസ ധമ്മേ പഹായ ഇമസ്മിം

ധമ്മവിനയേ വുഡ്ഢിം വിരൂള്ഹിം വേപുല്ലം ആപജ്ജിസ്സതീ'തി ഠാനമേതം വിജ്ജതീ''തി. ഛട്ഠം.

൭. നപ്പിയസുത്തം

൮൭. തത്ര ഖോ ഭഗവാ കാലങ്കതം ഭിക്ഖും [കലന്ദകം ഭിക്ഖും (സീ॰), കാളകഭിക്ഖും (സ്യാ॰)] ആരബ്ഭ ഭിക്ഖൂ ആമന്തേസി - ''ഭിക്ഖവോ''തി. ''ഭദന്തേ''തി തേ ഭിക്ഖൂ ഭഗവതോ പച്ചസ്സോസും. ഭഗവാ ഏതദവോച -

''ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അധികരണികോ ഹോതി, അധികരണസമഥസ്സ ന വണ്ണവാദീ. യമ്പി, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അധികരണികോ ഹോതി അധികരണസമഥസ്സ ന വണ്ണവാദീ, അയമ്പി ധമ്മോ ന പിയതായ ന ഗരുതായ ന ഭാവനായ ന സാമഞ്ഞായ ന ഏകീഭാവായ സംവത്തതി.

''പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ന സിക്ഖാകാമോ ഹോതി, സിക്ഖാസമാദാനസ്സ [സിക്ഖാകാമസ്സ (ക॰)] ന വണ്ണവാദീ. യമ്പി, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ന സിക്ഖാകാമോ ഹോതി സിക്ഖാസമാദാനസ്സ ന വണ്ണവാദീ, അയമ്പി ധമ്മോ ന പിയതായ ന ഗരുതായ ന ഭാവനായ ന സാമഞ്ഞായ ന ഏകീഭാവായ സംവത്തതി.

''പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു പാപിച്ഛോ ഹോതി, ഇച്ഛാവിനയസ്സ ന വണ്ണവാദീ. യമ്പി, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു പാപിച്ഛോ ഹോതി ഇച്ഛാവിനയസ്സ ന വണ്ണവാദീ, അയമ്പി ധമ്മോ ന പിയതായ ന ഗരുതായ ന ഭാവനായ ന സാമഞ്ഞായ ന ഏകീഭാവായ സംവത്തതി.

''പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു കോധനോ ഹോതി, കോധവിനയസ്സ ന വണ്ണവാദീ. യമ്പി, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു കോധനോ ഹോതി കോധവിനയസ്സ ന വണ്ണവാദീ, അയമ്പി ധമ്മോ ന പിയതായ ന ഗരുതായ ന ഭാവനായ ന സാമഞ്ഞായ ന ഏകീഭാവായ സംവത്തതി.

''പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു മക്ഖീ ഹോതി, മക്ഖവിനയസ്സ ന വണ്ണവാദീ. യമ്പി, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു മക്ഖീ ഹോതി മക്ഖവിനയസ്സ ന വണ്ണവാദീ, അയമ്പി ധമ്മോ ന പിയതായ ന ഗരുതായ ന ഭാവനായ ന സാമഞ്ഞായ ന ഏകീഭാവായ സംവത്തതി.

''പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സഠോ ഹോതി , സാഠേയ്യവിനയസ്സ ന വണ്ണവാദീ. യമ്പി, ഭിക്ഖവേ , ഭിക്ഖു സഠോ ഹോതി സാഠേയ്യവിനയസ്സ ന വണ്ണവാദീ, അയമ്പി ധമ്മോ ന പിയതായ ന ഗരുതായ ന ഭാവനായ ന സാമഞ്ഞായ ന ഏകീഭാവായ സംവത്തതി.

''പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു മായാവീ ഹോതി, മായാവിനയസ്സ ന വണ്ണവാദീ. യമ്പി, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു മായാവീ ഹോതി മായാവിനയസ്സ ന വണ്ണവാദീ, അയമ്പി ധമ്മോ ന പിയതായ ന ഗരുതായ ന ഭാവനായ ന സാമഞ്ഞായ ന ഏകീഭാവായ സംവത്തതി.

''പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ധമ്മാനം ന നിസാമകജാതികോ ഹോതി, ധമ്മനിസന്തിയാ ന വണ്ണവാദീ. യമ്പി, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ധമ്മാനം ന

നിസാമകജാതികോ ഹോതി ധമ്മനിസന്തിയാ ന വണ്ണവാദീ, അയമ്പി ധമ്മോ ന പിയതായ ന ഗരുതായ ന ഭാവനായ ന സാമഞ്ഞായ ന ഏകീഭാവായ സംവത്തതി.

‘‘പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ന പടിസല്ലീനോ ഹോതി, പടിസല്ലാനസ്സ ന വണ്ണവാദീ. യമ്പി, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ന പടിസല്ലീനോ ഹോതി പടിസല്ലാനസ്സ ന വണ്ണവാദീ, അയമ്പി ധമ്മോ ന പിയതായ ന ഗരുതായ ന ഭാവനായ ന സാമഞ്ഞായ ന ഏകീഭാവായ സംവത്തതി.

‘‘പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സബ്രഹ്മചാരീനം ന പടിസന്ഥാരകോ [പടിസന്ധാരകോ (ക॰)] ഹോതി, പടിസന്ഥാരകസ്സ ന വണ്ണവാദീ. യമ്പി, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സബ്രഹ്മചാരീനം ന പടിസന്ഥാരകോ ഹോതി പടിസന്ഥാരകസ്സ ന വണ്ണവാദീ, അയമ്പി ധമ്മോ ന പിയതായ ന ഗരുതായ ന ഭാവനായ ന സാമഞ്ഞായ ന ഏകീഭാവായ സംവത്തതി.

‘‘ഏവരൂപസ്സ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനോ കിഞ്ചാപി ഏവം ഇച്ഛാ ഉപ്പജ്ജേയ്യ - ‘അഹോ വത മം സബ്രഹ്മചാരീ സക്കരേയ്യും ഗരും കരേയ്യും [ഗരുകരേയ്യും (സീ॰ സ്യാ॰)] മാനേയ്യും പൂജേയ്യു’ന്തി, അഥ ഖോ നം സബ്രഹ്മചാരീ ന ചേവ സക്കരോന്തി ന ഗരും കരോന്തി [ഗരുകരോന്തി (സീ॰ സ്യാ॰)] ന മാനേന്തി ന പൂജേന്തി. തം കിസ്സ ഹേതു? തഥാഹിസ്സ, ഭിക്ഖവേ, വിഞ്ഞൂ സബ്രഹ്മചാരീ തേ പാപകേ അകുസലേ ധമ്മേ അപ്പഹീനേ സമനുപസ്സന്തി.

‘‘സേയ്യഥാപി, ഭിക്ഖവേ, അസ്സഖലുങ്കസ്സ കിഞ്ചാപി ഏവം ഇച്ഛാ ഉപ്പജ്ജേയ്യ - ‘അഹോ വത മം മനുസ്സാ ആജാനീയട്ഠാനേ ഠപേയ്യും, ആജാനീയഭോജനഞ്ച ഭോജേയ്യും, ആജാനീയപരിമജ്ജനഞ്ച പരിമജ്ജേയ്യു’ന്തി, അഥ ഖോ നം മനുസ്സാ ന ചേവ ആജാനീയട്ഠാനേ ഠപേന്തി ന ച ആജാനീയഭോജനം ഭോജേന്തി ന ച ആജാനീയപരിമജ്ജനം പരിമജ്ജന്തി. തം കിസ്സ ഹേതു? തഥാഹിസ്സ, ഭിക്ഖവേ, വിഞ്ഞൂ മനുസ്സാ താനി സാഠേയ്യാനി കൂടേയ്യാനി ജിമ്ഹേയ്യാനി വങ്കേയ്യാനി അപ്പഹീനാനി സമനുപസ്സന്തി. ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഏവരൂപസ്സ ഭിക്ഖുനോ കിഞ്ചാപി ഏവം ഇച്ഛാ ഉപ്പജ്ജേയ്യ - ‘അഹോ വത മം സബ്രഹ്മചാരീ സക്കരേയ്യും ഗരും കരേയ്യും മാനേയ്യും പൂജേയ്യു’ന്തി, അഥ ഖോ നം സബ്രഹ്മചാരീ ന ചേവ സക്കരോന്തി ന ഗരും കരോന്തി ന മാനേന്തി ന പൂജേന്തി. തം കിസ്സ ഹേതു? തഥാഹിസ്സ, ഭിക്ഖവേ, വിഞ്ഞൂ സബ്രഹ്മചാരീ തേ പാപകേ അകുസലേ ധമ്മേ അപ്പഹീനേ സമനുപസ്സന്തി.

‘‘ഇധ പന, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ന അധികരണികോ ഹോതി, അധികരണസമഥസ്സ വണ്ണവാദീ. യമ്പി, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ന അധികരണികോ ഹോതി അധികരണസമഥസ്സ വണ്ണവാദീ, അയമ്പി ധമ്മോ പിയതായ ഗരുതായ ഭാവനായ സാമഞ്ഞായ ഏകീഭാവായ സംവത്തതി.

‘‘പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സിക്ഖാകാമോ ഹോതി, സിക്ഖാസമാദാനസ്സ വണ്ണവാദീ. യമ്പി, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സിക്ഖാകാമോ ഹോതി സിക്ഖാസമാദാനസ്സ വണ്ണവാദീ, അയമ്പി ധമ്മോ പിയതായ ഗരുതായ ഭാവനായ സാമഞ്ഞായ ഏകീഭാവായ സംവത്തതി.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അപ്പിച്ഛോ ഹോതി, ഇച്ഛാവിനയസ്സ വണ്ണവാദീ. യമ്പി, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അപ്പിച്ഛോ ഹോതി ഇച്ഛാവിനയസ്സ വണ്ണവാദീ, അയമ്പി ധമ്മോ...പേ॰... ഏകീഭാവായ സംവത്തതി.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അക്കോധനോ ഹോതി, കോധവിനയസ്സ വണ്ണവാദീ. യമ്പി, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അക്കോധനോ ഹോതി കോധവിനയസ്സ വണ്ണവാദീ, അയമ്പി ധമ്മോ...പേ॰... ഏകീഭാവായ സംവത്തതി.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അമക്ഖീ ഹോതി, മക്ഖവിനയസ്സ വണ്ണവാദീ. യമ്പി, ഭിക്ഖവേ , ഭിക്ഖു അമക്ഖീ ഹോതി മക്ഖവിനയസ്സ വണ്ണവാദീ, അയമ്പി ധമ്മോ...പേ॰... ഏകീഭാവായ സംവത്തതി.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അസഠോ ഹോതി, സാഠേയ്യവിനയസ്സ വണ്ണവാദീ. യമ്പി, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അസഠോ ഹോതി സാഠേയ്യവിനയസ്സ വണ്ണവാദീ, അയമ്പി ധമ്മോ...പേ॰... ഏകീഭാവായ സംവത്തതി.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അമായാവീ ഹോതി, മായാവിനയസ്സ വണ്ണവാദീ. യമ്പി, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അമായാവീ ഹോതി മായാവിനയസ്സ വണ്ണവാദീ, അയമ്പി ധമ്മോ...പേ॰... ഏകീഭാവായ സംവത്തതി.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ധമ്മാനം നിസാമകജാതികോ ഹോതി, ധമ്മനിസന്തിയാ വണ്ണവാദീ. യമ്പി, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ധമ്മാനം നിസാമകജാതികോ ഹോതി ധമ്മനിസന്തിയാ വണ്ണവാദീ, അയമ്പി ധമ്മോ...പേ॰... ഏകീഭാവായ സംവത്തതി.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു പടിസല്ലീനോ ഹോതി, പടിസല്ലാനസ്സ വണ്ണവാദീ. യമ്പി, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു പടിസല്ലീനോ ഹോതി പടിസല്ലാനസ്സ വണ്ണവാദീ, അയമ്പി ധമ്മോ...പേ॰... ഏകീഭാവായ സംവത്തതി.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സബ്രഹ്മചാരീനം പടിസന്ഥാരകോ ഹോതി, പടിസന്ഥാരകസ്സ വണ്ണവാദീ. യമ്പി, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സബ്രഹ്മചാരീനം പടിസന്ഥാരകോ ഹോതി പടിസന്ഥാരകസ്സ വണ്ണവാദീ, അയമ്പി ധമ്മോ പിയതായ ഗരുതായ ഭാവനായ സാമഞ്ഞായ ഏകീഭാവായ സംവത്തതി.

“ഏവരൂപസ്സ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനോ കിഞ്ചാപി ന ഏവം ഇച്ഛാ ഉപ്പജ്ജേയ്യ - ‘അഹോ വത മം സബ്രഹ്മചാരീ സക്കരേയ്യും ഗരും കരേയ്യും മാനേയ്യും പൂജേയ്യു’ന്തി, അഥ ഖോ നം സബ്രഹ്മചാരീ സക്കരോന്തി ഗരും കരോന്തി മാനേന്തി പൂജേന്തി. തം കിസ്സ ഹേതു? തഥാഹിസ്സ, ഭിക്ഖവേ, വിഞ്ഞൂ സബ്രഹ്മചാരീ തേ പാപകേ അകുസലേ ധമ്മേ പഹീനേ സമനുപസ്സന്തി.

“സേയ്യഥാപി , ഭിക്ഖവേ, ഭദ്രസ്സ അസ്സാജാനീയസ്സ കിഞ്ചാപി ന ഏവം ഇച്ഛാ ഉപ്പജ്ജേയ്യ - ‘അഹോ വത മം മനുസ്സാ ആജാനീയട്ഠാനേ ഠപേയ്യും, ആജാനീയഭോജനഞ്ച ഭോജേയ്യും, ആജാനീയപരിമജ്ജനഞ്ച പരിമജ്ജേയ്യു’ന്തി, അഥ ഖോ നം മനുസ്സാ ആജാനീയട്ഠാനേ ച ഠപേന്തി ആജാനീയഭോജനഞ്ച ഭോജേന്തി ആജാനീയപരിമജ്ജനഞ്ച പരിമജ്ജന്തി. തം കിസ്സ ഹേതു? തഥാഹിസ്സ,

ഭിക്ഖവേ, വിഞ്ഞൂ മനുസ്സാ താനി സാഠേയ്യാനി കൂടേയ്യാനി ജിമ്ഹേയ്യാനി വങ്കേയ്യാനി പഹീനാനി സമനുപസ്സന്തി.

"ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഏവരൂപസ്സ ഭിക്ഖുനോ കിഞ്ചാപി ന ഏവം ഇച്ഛാ ഉപ്പജ്ജേയ്യ - 'അഹോ വത മം സബ്രഹ്മചാരീ സക്കരേയ്യും ഗരും കരേയ്യും മാനേയ്യും പൂജേയ്യു'ന്തി, അഥ ഖോ നം സബ്രഹ്മചാരീ സക്കരോന്തി ഗരും കരോന്തി മാനേന്തി പൂജേന്തി. തം കിസ്സ ഹേതു? തഥാഹിസ്സ, ഭിക്ഖവേ, വിഞ്ഞൂ സബ്രഹ്മചാരീ തേ പാപകേ അകുസലേ ധമ്മേ പഹീനേ സമനുപസ്സന്തീ"തി. സത്തമം.

൮. അക്കോസകസുത്തം

൮൮. "യോ സോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അക്കോസകപരിഭാസകോ അരിയൂപവാദീ സബ്രഹ്മചാരീനം ഠാനമേതം അവകാസോ [അട്ഠാനമേതം അനവകാസോ (സീ॰ സ്യാ॰ പീ॰)] യം സോ ദസന്നം ബ്യസനാനം അഞ്ഞതരം ബ്യസനം നിഗച്ഛേയ്യ [ന നിഗച്ഛേയ്യ (സീ॰ സ്യാ॰ പീ॰)]. കതമേസം ദസന്നം? അനധിഗതം നാധിഗച്ഛതി, അധിഗതാ പരിഹായതി, സദ്ധമ്മസ്സ ന വോദായന്തി, സദ്ധമ്മേസു വാ അധിമാനികോ ഹോതി അനഭിരതോ വാ ബ്രഹ്മചരിയം ചരതി, അഞ്ഞതരം വാ സംകിലിട്ഠം ആപത്തിം ആപജ്ജതി, ഗാള്ഹം വാ രോഗാതങ്കം ഫുസതി, ഉമ്മാദം വാ പാപുണാതി ചിത്തക്ഖേപം, സമ്മൂള്ഹോ കാലം കരോതി, കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ അപായം ദുഗ്ഗതിം വിനിപാതം നിരയം ഉപപജ്ജതി. യോ സോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അക്കോസകപരിഭാസകോ അരിയൂപവാദീ സബ്രഹ്മചാരീനം, ഠാനമേതം അവകാസോ യം സോ ഇമേസം ദസന്നം ബ്യസനാനം അഞ്ഞതരം ബ്യസനം നിഗച്ഛേയ്യാ"തി. അട്ഠമം.

൯. കോകാലികസുത്തം

൮൯. [സം॰ നി॰ ൧.൧൮൧; സു॰ നി॰ കോകാലികസുത്ത] അഥ ഖോ കോകാലികോ ഭിക്ഖു യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നോ ഖോ കോകാലികോ ഭിക്ഖു ഭഗവന്തം ഏതദവോച - "പാപിച്ഛാ, ഭന്തേ, സാരിപുത്തമോഗ്ഗല്ലാനാ, പാപികാനം ഇച്ഛാനം വസം ഗതാ"തി. "മാ ഹേവം, കോകാലിക, മാ ഹേവം, കോകാലിക! പസാദേഹി, കോകാലിക, സാരിപുത്തമോഗ്ഗല്ലാനേസു ചിത്തം. പേസലാ സാരിപുത്തമോഗ്ഗല്ലാനാ"തി.

ദുതിയമ്പി ഖോ കോകാലികോ ഭിക്ഖു ഭഗവന്തം ഏതദവോച - "കിഞ്ചാപി മേ, ഭന്തേ, ഭഗവാ സദ്ധായികോ പച്ചയികോ, അഥ ഖോ പാപിച്ഛാവ സാരിപുത്തമോഗ്ഗല്ലാനാ, പാപികാനം ഇച്ഛാനം വസം ഗതാ"തി. "മാ ഹേവം, കോകാലിക, മാ ഹേവം, കോകാലിക! പസാദേഹി, കോകാലിക, സാരിപുത്തമോഗ്ഗല്ലാനേസു ചിത്തം. പേസലാ സാരിപുത്തമോഗ്ഗല്ലാനാ"തി.

തതിയമ്പി ഖോ കോകാലികോ ഭിക്ഖു ഭഗവന്തം ഏതദവോച - "കിഞ്ചാപി മേ, ഭന്തേ, ഭഗവാ സദ്ധായികോ പച്ചയികോ, അഥ ഖോ പാപിച്ഛാവ സാരിപുത്തമോഗ്ഗല്ലാനാ, പാപികാനം ഇച്ഛാനം വസം ഗതാ"തി. "മാ ഹേവം, കോകാലിക, മാ ഹേവം, കോകാലിക! പസാദേഹി, കോകാലിക , സാരിപുത്തമോഗ്ഗല്ലാനേസു ചിത്തം. പേസലാ സാരിപുത്തമോഗ്ഗല്ലാനാ"തി.

അഥ ഖോ കോകാലികോ ഭിക്ഖു ഉട്ഠായാസനാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ പദക്ഖിണം കത്വാ പക്കാമി. അചിരപക്കന്തസ്സ ച കോകാലികസ്സ ഭിക്ഖുനോ സാസപമത്തീഹി പീളകാഹി സബ്ബോ കായോ ഫുടോ അഹോസി. സാസപമത്തിയോ ഹുത്വാ മുഗ്ഗമത്തിയോ അഹേസും, മുഗ്ഗമത്തിയോ ഹുത്വാ കലായമത്തിയോ അഹേസും, കലായമത്തിയോ ഹുത്വാ കോലട്ഠിമത്തിയോ അഹേസും, കോലട്ഠിമത്തിയോ ഹുത്വാ കോലമത്തിയോ അഹേസും, കോലമത്തിയോ ഹുത്വാ ആമലകമത്തിയോ അഹേസും, ആമലകമത്തിയോ ഹുത്വാ (തിണ്ഡുകമത്തിയോ അഹേസും, തിണ്ഡുകമത്തിയോ ഹുത്വാ,) [സം॰ നി॰ ൧.൧൮൧; സു॰ നി॰ കോകാലികസുത്ത നത്ഥി] ബേളുവസലാടുകമത്തിയോ അഹേസും, ബേളുവസലാടുകമത്തിയോ ഹുത്വാ ബില്ലമത്തിയോ അഹേസും, ബില്ലമത്തിയോ ഹുത്വാ പഭിജ്ജിംസു, പുബ്ബഞ്ച ലോഹിതഞ്ച പഗ്ഘരിംസു. സോ സുദം കദലിപത്തേസു സേതി മച്ഛോവ വിസഗിലിതോ.

അഥ ഖോ തുരൂ പച്ചേകബ്രഹ്മാ [തുദുപ്പച്ചേകബ്രഹ്മാ (സീ॰ പീ॰), തുദി പച്ചേകബ്രഹ്മാ (സ്യാ॰), തുരി പച്ചേകബ്രഹ്മാ (ക॰) സം॰ നി॰ ൧.൧൮൦] യേന കോകാലികോ ഭിക്ഖു തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ വേഹാസേ ഠത്വാ കോകാലികം ഭിക്ഖും ഏതദവോച - ''പസാദേഹി, കോകാലിക, സാരിപുത്തമോഗ്ഗല്ലാനേസു ചിത്തം. പേസലാ സാരിപുത്തമോഗ്ഗല്ലാനാ''തി. ''കോസി ത്വം, ആവുസോ''തി? ''അഹം തുരൂ പച്ചേകബ്രഹ്മാ''തി. ''നനു ത്വം, ആവുസോ, ഭഗവതാ അനാഗാമീ ബ്യാകതോ, അഥ കിഞ്ചരഹി ഇധാഗതോ? പസ്സ യാവഞ്ച തേ ഇദം അപരദ്ധ''ന്തി.

അഥ ഖോ തുരൂ പച്ചേകബ്രഹ്മാ കോകാലികം ഭിക്ഖും ഗാഥാഹി അജ്ഝഭാസി -

''പുരിസസ്സ ഹി ജാതസ്സ, കുഠാരീ ജായതേ മുഖേ;
യായ ഛിന്ദതി അത്താനം, ബാലോ ദുബ്ഭാസിതം ഭണം.

''യോ നിന്ദിയം പസംസതി, തം വാ നിന്ദതി യോ പസംസിയോ;
വിചിനാതി മുഖേന സോ കലിം, കലിനാ തേന സുഖം ന വിന്ദതി.

''അപ്പമത്തകോ അയം കലി, യോ അക്ഖേസു ധനപരാജയോ;
സബ്ബസ്സാപി സഹാപി അത്തനാ, അയമേവ മഹന്തതരോ കലി;
യോ സുഗതേസു മനം പദൂസയേ.

''സതം സഹസ്സാനം നിരബ്ബുദാനം, ഛത്തിംസതി പഞ്ച ച അബ്ബുദാനി;
യമരിയഗരഹീ നിരയം ഉപേതി, വാചം മനഞ്ച പണിധായ പാപക''ന്തി.

അഥ ഖോ കോകാലികോ ഭിക്ഖു തേനേവ ആബാധേന കാലമകാസി. കാലങ്കതോ ച കോകാലികോ ഭിക്ഖു പദുമം നിരയം ഉപപജ്ജതി സാരിപുത്തമോഗ്ഗല്ലാനേസു ചിത്തം ആഘാതേത്വാ.

അഥ ഖോ ബ്രഹ്മാ സഹമ്പതി അഭിക്കന്തായ രത്തിയാ അഭിക്കന്തവണ്ണോ കേവലകപ്പം ജേതവനം ഓഭാസേത്വാ യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം അട്ഠാസി. ഏകമന്തം ഠിതോ ഖോ ബ്രഹ്മാ സഹമ്പതി ഭഗവന്തം ഏതദവോച - ''കോകാലികോ, ഭന്തേ

, ഭിക്ഖു കാലങ്കതോ. കാലങ്കതോ ച, ഭന്തേ, കോകാലികോ ഭിക്ഖു പദുമം നിരയം ഉപപന്നോ സാരിപുത്തമോഗ്ഗല്ലാനേസു ചിത്തം ആഘാതേത്വാ''തി. ഇദമവോച ബ്രഹ്മാ സഹമ്പതി. ഇദം വത്വാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ പദക്ഖിണം കത്വാ തത്ഥേവന്തരധായി.

അഥ ഖോ ഭഗവാ തസ്സാ രത്തിയാ അച്ചയേന ഭിക്ഖൂ ആമന്തേസി - ''ഇമം, ഭിക്ഖവേ, രത്തിം ബ്രഹ്മാ സഹമ്പതി അഭിക്കന്തായ രത്തിയാ അഭിക്കന്തവണ്ണോ കേവലകപ്പം ജേതവനം ഓഭാസേത്വാ യേനാഹം തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ മം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം അട്ഠാസി. ഏകമന്തം ഠിതോ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ബ്രഹ്മാ സഹമ്പതി മം ഏതദവോച - 'കോകാലികോ, ഭന്തേ, ഭിക്ഖു കാലങ്കതോ; കാലങ്കതോ ച, ഭന്തേ, കോകാലികോ ഭിക്ഖു പദുമം നിരയം ഉപപന്നോ സാരിപുത്തമോഗ്ഗല്ലാനേസു ചിത്തം ആഘാതേത്വാ'തി. ഇദമവോച, ഭിക്ഖവേ, ബ്രഹ്മാ സഹമ്പതി. ഇദം വത്വാ മം അഭിവാദേത്വാ പദക്ഖിണം കത്വാ തത്ഥേവന്തരധായീ''തി.

ഏവം വുത്തേ അഞ്ഞതരോ ഭിക്ഖു ഭഗവന്തം ഏതദവോച - ''കീവ ദീഘം നു ഖോ, ഭന്തേ, പദുമേ നിരയേ ആയുപ്പമാണ''ന്തി? ''ദീഘം ഖോ, ഭിക്ഖു, പദുമേ നിരയേ ആയുപ്പമാണം. ന തം സുകരം സങ്ഖാതും - 'ഏത്തകാനി വസ്സാനീതി വാ ഏത്തകാനി വസ്സസതാനീതി വാ ഏത്തകാനി വസ്സസഹസ്സാനീതി വാ ഏത്തകാനി വസ്സസതസഹസ്സാനീതി വാ'''തി.

''സക്കാ പന, ഭന്തേ, ഉപമം കാതു''ന്തി? ''സക്കാ, ഭിക്ഖൂ,''തി ഭഗവാ അവോച - ''സേയ്യഥാപി, ഭിക്ഖു, വീസതിഖാരികോ കോസലകോ തിലവാഹോ തതോ പുരിസോ വസ്സസതസ്സ വസ്സസതസ്സ അച്ചയേന ഏകമേകം തിലം ഉദ്ധരേയ്യ . ഖിപ്പതരം ഖോ സോ, ഭിക്ഖു, വീസതിഖാരികോ കോസലകോ തിലവാഹോ ഇമിനാ ഉപക്കമേന പരിക്ഖയം പരിയാദാനം ഗച്ഛേയ്യ, ന ത്വേവ ഏകോ അബ്ബുദോ നിരയോ. സേയ്യഥാപി, ഭിക്ഖു, വീസതി അബ്ബുദാ നിരയാ, ഏവമേകോ നിരബ്ബുദോ നിരയോ. സേയ്യഥാപി, ഭിക്ഖു, വീസതി നിരബ്ബുദാ നിരയാ, ഏവമേകോ അബബോ നിരയോ. സേയ്യഥാപി, ഭിക്ഖു, വീസതി അബബാ നിരയാ, ഏവമേകോ അടടോ നിരയോ. സേയ്യഥാപി, ഭിക്ഖു, വീസതി അടടാ നിരയാ, ഏവമേകോ അഹഹോ നിരയോ. സേയ്യഥാപി, ഭിക്ഖു, വീസതി അഹഹാ നിരയാ, ഏവമേകോ കുമുദോ നിരയോ. സേയ്യഥാപി, ഭിക്ഖു, വീസതി കുമുദാ നിരയാ, ഏവമേകോ സോഗന്ധികോ നിരയോ. സേയ്യഥാപി, ഭിക്ഖു, വീസതി സോഗന്ധികാ നിരയാ, ഏവമേകോ ഉപ്പലകോ നിരയോ. സേയ്യഥാപി, ഭിക്ഖു, വീസതി ഉപ്പലകാ നിരയാ, ഏവമേകോ പുണ്ഡരീകോ നിരയോ. സേയ്യഥാപി, ഭിക്ഖു, വീസതി പുണ്ഡരീകാ നിരയാ, ഏവമേകോ പദുമോ നിരയോ. പദുമം ഖോ പന, ഭിക്ഖു, നിരയം കോകാലികോ ഭിക്ഖു ഉപപന്നോ സാരിപുത്തമോഗ്ഗല്ലാനേസു ചിത്തം ആഘാതേത്വാ''തി. ഇദമവോച ഭഗവാ. ഇദം വത്വാന സുഗതോ അഥാപരം ഏതദവോച സത്ഥാ -

''പുരിസസ്സ ഹി ജാതസ്സ, കുഠാരീ ജായതേ മുഖേ;
യായ ഛിന്ദതി അത്താനം, ബാലോ ദുബ്ഭാസിതം ഭണം.

''യോ നിന്ദിയം പസംസതി, തം വാ നിന്ദതി യോ പസംസിയോ;
വിചിനാതി മുഖേന സോ കലിം, കലിനാ തേന സുഖം ന വിന്ദതി.

“അപ്പമത്തകോ അയം കലി, യോ അക്ഖേസു ധനപരാജയോ;
സബ്ബസ്സാപി സഹാപി അത്തനാ, അയമേവ മഹന്തരോ കലി;
യോ സുഗതേസു മനം പദൂസയേ.

“സതം സഹസ്സാനം നിരബ്ബുദാനം, ഛത്തിംസതി പഞ്ച ച അബ്ബുദാനി;
യമരിയഗരഹീ നിരയം ഉപേതി, വാചം മനഞ്ച പണിധായ പാപക”ന്തി.
നവമം;

൧൦. ഖീണാസവബലസുത്തം

൯൦. അഥ ഖോ ആയസ്മാ സാരിപുത്തോ യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നം ഖോ ആയസ്മന്തം സാരിപുത്തം ഭഗവാ ഏതദവോച - “കതി നു ഖോ, സാരിപുത്ത, ഖീണാസവസ്സ ഭിക്ഖുനോ ബലാനി, യേഹി ബലേഹി സമന്നാഗതോ ഖീണാസവോ ഭിക്ഖു ആസവാനം ഖയം പടിജാനാതി - ‘ഖീണാ മേ ആസവാ’”തി?

“ദസ, ഭന്തേ, ഖീണാസവസ്സ ഭിക്ഖുനോ ബലാനി, യേഹി ബലേഹി സമന്നാഗതോ ഖീണാസവോ ഭിക്ഖു ആസവാനം ഖയം പടിജാനാതി - ‘ഖീണാ മേ ആസവാ’തി. കതമാനി ദസ? [അം॰ നി॰ ൮.൨൮; പടി॰ മ॰ ൨.൪൪] ഇധ, ഭന്തേ, ഖീണാസവസ്സ ഭിക്ഖുനോ അനിച്ചതോ സബ്ബേ സങ്ഖാരാ യഥാഭൂതം സമ്മപ്പഞ്ഞായ സുദിട്ഠാ ഹോന്തി. യമ്പി , ഭന്തേ, ഖീണാസവസ്സ ഭിക്ഖുനോ അനിച്ചതോ സബ്ബേ സങ്ഖാരാ യഥാഭൂതം സമ്മപ്പഞ്ഞായ സുദിട്ഠാ ഹോന്തി, ഇദമ്പി, ഭന്തേ, ഖീണാസവസ്സ ഭിക്ഖുനോ ബലം ഹോതി, യം ബലം ആഗമ്മ ഖീണാസവോ ഭിക്ഖു ആസവാനം ഖയം പടിജാനാതി - ‘ഖീണാ മേ ആസവാ’തി.

“പുന ചപരം, ഭന്തേ, ഖീണാസവസ്സ ഭിക്ഖുനോ അങ്ഗാരകാസൂപമാ കാമാ യഥാഭൂതം സമ്മപ്പഞ്ഞായ സുദിട്ഠാ ഹോന്തി. യമ്പി, ഭന്തേ, ഖീണാസവസ്സ ഭിക്ഖുനോ അങ്ഗാരകാസൂപമാ കാമാ യഥാഭൂതം സമ്മപ്പഞ്ഞായ സുദിട്ഠാ ഹോന്തി, ഇദമ്പി, ഭന്തേ, ഖീണാസവസ്സ ഭിക്ഖുനോ ബലം ഹോതി, യം ബലം ആഗമ്മ ഖീണാസവോ ഭിക്ഖു ആസവാനം ഖയം പടിജാനാതി - ‘ഖീണാ മേ ആസവാ’തി.

“പുന ചപരം, ഭന്തേ, ഖീണാസവസ്സ ഭിക്ഖുനോ വിവേകനിന്നം ചിത്തം ഹോതി വിവേകപോണം വിവേകപബ്ഭാരം വിവേകട്ഠം നേക്ഖമ്മാഭിരതം ബ്യന്തീഭൂതം സബ്ബസോ ആസവട്ഠാനിയേഹി ധമ്മേഹി. യമ്പി, ഭന്തേ, ഖീണാസവസ്സ ഭിക്ഖുനോ വിവേകനിന്നം ചിത്തം ഹോതി വിവേകപോണം വിവേകപബ്ഭാരം വിവേകട്ഠം നേക്ഖമ്മാഭിരതം ബ്യന്തീഭൂതം സബ്ബസോ ആസവട്ഠാനിയേഹി ധമ്മേഹി, ഇദമ്പി, ഭന്തേ, ഖീണാസവസ്സ ഭിക്ഖുനോ ബലം ഹോതി, യം ബലം ആഗമ്മ ഖീണാസവോ ഭിക്ഖു ആസവാനം ഖയം പടിജാനാതി - ‘ഖീണാ മേ ആസവാ’തി.

“പുന ചപരം, ഭന്തേ, ഖീണാസവസ്സ ഭിക്ഖുനോ ചത്താരോ സതിപട്ഠാനാ ഭാവിതാ ഹോന്തി സുഭാവിതാ. യമ്പി, ഭന്തേ, ഖീണാസവസ്സ ഭിക്ഖുനോ ചത്താരോ സതിപട്ഠാനാ ഭാവിതാ ഹോന്തി സുഭാവിതാ, ഇദമ്പി, ഭന്തേ,

ഖീണാസവസ്സ ഭിക്ഖുനോ ബലം ഹോതി, യം ബലം ആഗമ്മ ഖീണാസവോ ഭിക്ഖു ആസവാനം ഖയം പടിജാനാതി - 'ഖീണാ മേ ആസവാ'തി.

"പുന ചപരം, ഭന്തേ, ഖീണാസവസ്സ ഭിക്ഖുനോ ചത്താരോ സമ്മപ്പധാനാ ഭാവിതാ ഹോന്തി സുഭാവിതാ...പേ... ചത്താരോ ഇദ്ധിപാദാ ഭാവിതാ ഹോന്തി സുഭാവിതാ ...പേ... പഞ്ചിന്ദ്രിയാനി... പഞ്ച ബലാനി ഭാവിതാനി ഹോന്തി സുഭാവിതാനി... സത്ത ബോജ്ഝങ്ഗാ ഭാവിതാ ഹോന്തി സുഭാവിതാ... അരിയോ അട്ഠങ്ഗികോ മഗ്ഗോ ഭാവിതോ ഹോതി സുഭാവിതോ. യമ്പി, ഭന്തേ, ഖീണാസവസ്സ ഭിക്ഖുനോ അരിയോ അട്ഠങ്ഗികോ മഗ്ഗോ ഭാവിതോ ഹോതി സുഭാവിതോ, ഇദമ്പി, ഭന്തേ, ഖീണാസവസ്സ ഭിക്ഖുനോ ബലം ഹോതി, യം ബലം ആഗമ്മ ഖീണാസവോ ഭിക്ഖു ആസവാനം ഖയം പടിജാനാതി - 'ഖീണാ മേ ആസവാ'തി.

"ഇമാനി ഖോ, ഭന്തേ, ദസ ഖീണാസവസ്സ ഭിക്ഖുനോ ബലാനി, യേഹി ബലേഹി സമന്നാഗതോ ഖീണാസവോ ഭിക്ഖു ആസവാനം ഖയം പടിജാനാതി - 'ഖീണാ മേ ആസവാ'"തി. ദസമം.

ഥേരവഗ്ഗോ ചതുത്ഥോ.

തസ്സുദ്ദാനം -

വാഹനാനന്ദോ പുണ്ണിയോ, ബ്യാകരം കത്ഥിമാനികോ;
നപിയക്കോസകോകാലി, ഖീണാസവബലേന ചാതി.

(൧൦) ൬. ഉപാലിവഗ്ഗോ

൧. കാമഭോഗീസുത്തം

൯൧. ഏകം സമയം ഭഗവാ സാവത്ഥിയം വിഹരതി ജേതവനേ അനാഥപിണ്ഡികസ്സ ആരാമേ. അഥ ഖോ അനാഥപിണ്ഡികോ ഗഹപതി യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നം ഖോ അനാഥപിണ്ഡികം ഗഹപതിം ഭഗവാ ഏതദവോച -

"ദസയിമേ , ഗഹപതി, കാമഭോഗീ സന്തോ സംവിജ്ജമാനാ ലോകസ്മിം. കതമേ ദസ? ഇധ, ഗഹപതി, ഏകച്ചോ കാമഭോഗീ അധമ്മേന ഭോഗേ പരിയേസതി സാഹസേന; അധമ്മേന ഭോഗേ പരിയേസിത്വാ സാഹസേന ന അത്താനം സുഖേതി ന പീണേതി [ന അത്താനം സുഖേതി പീണേതി (സീ॰ സ്യാ॰ പീ॰) ഏവമുപരിപി] ന സംവിഭജതി ന പുഞ്ഞാനി കരോതി.

"ഇധ പന, ഗഹപതി, ഏകച്ചോ കാമഭോഗീ അധമ്മേന ഭോഗേ പരിയേസതി സാഹസേന; അധമ്മേന ഭോഗേ പരിയേസിത്വാ സാഹസേന അത്താനം സുഖേതി പീണേതി, ന സംവിഭജതി ന പുഞ്ഞാനി കരോതി.

"ഇധ പന , ഗഹപതി, ഏകച്ചോ കാമഭോഗീ അധമ്മേന ഭോഗേ പരിയേസതി സാഹസേന; അധമ്മേന ഭോഗേ പരിയേസിത്വാ സാഹസേന അത്താനം സുഖേതി പീണേതി സംവിഭജതി പുഞ്ഞാനി കരോതി.

"ഇധ പന, ഗഹപതി, ഏകച്ചോ കാമഭോഗീ ധമ്മാധമ്മേന ഭോഗേ പരിയേസതി സാഹസേനപി അസാഹസേനപി; ധമ്മാധമ്മേന ഭോഗേ പരിയേസിത്വാ സാഹസേനപി അസാഹസേനപി ന അത്താനം സുഖേതി ന പീണേതി ന സംവിഭജതി ന പുഞ്ഞാനി കരോതി.

"ഇധ പന, ഗഹപതി, ഏകച്ചോ കാമഭോഗീ ധമ്മാധമ്മേന ഭോഗേ പരിയേസതി സാഹസേനപി അസാഹസേനപി ; ധമ്മാധമ്മേന ഭോഗേ പരിയേസിത്വാ സാഹസേനപി അസാഹസേനപി അത്താനം സുഖേതി പീണേതി, ന സംവിഭജതി ന പുഞ്ഞാനി കരോതി.

"ഇധ പന, ഗഹപതി, ഏകച്ചോ കാമഭോഗീ ധമ്മാധമ്മേന ഭോഗേ പരിയേസതി സാഹസേനപി അസാഹസേനപി; ധമ്മാധമ്മേന ഭോഗേ പരിയേസിത്വാ സാഹസേനപി അസാഹസേനപി അത്താനം സുഖേതി പീണേതി സംവിഭജതി പുഞ്ഞാനി കരോതി.

"ഇധ പന, ഗഹപതി, ഏകച്ചോ കാമഭോഗീ ധമ്മേന ഭോഗേ പരിയേസതി അസാഹസേന; ധമ്മേന ഭോഗേ പരിയേസിത്വാ അസാഹസേന ന അത്താനം സുഖേതി ന പീണേതി ന സംവിഭജതി ന പുഞ്ഞാനി കരോതി.

"ഇധ പന, ഗഹപതി, ഏകച്ചോ കാമഭോഗീ ധമ്മേന ഭോഗേ പരിയേസതി അസാഹസേന; ധമ്മേന ഭോഗേ പരിയേസിത്വാ അസാഹസേന അത്താനം സുഖേതി പീണേതി, ന സംവിഭജതി ന പുഞ്ഞാനി കരോതി.

“ഇധ പന, ഗഹപതി, ഏകച്ചോ കാമഭോഗീ ധമ്മേന ഭോഗേ പരിയേസതി അസാഹസേന; ധമ്മേന ഭോഗേ പരിയേസിത്വാ അസാഹസേന അത്താനം സുഖേതി പീണേതി സംവിഭജതി പുഞ്ഞാനി കരോതി. തേ ച ഭോഗേ ഗഥിതോ [ഗധിതോ (ക॰) അം॰ നി॰ ന.ഫ്ര.ര്‍ പസ്സിതബ്ബം] മുച്ഛിതോ അജ്ഝോസന്നോ [അജ്ഝാപന്നോ (സബ്ബത്ഥ) അം॰ നി॰ ന.ഫ്ര.ര്‍ സുത്തവണ്ണനാ ടീകാ ഓലോകേതബ്ബാ] അനാദീനവദസ്സാവീ അനിസ്സരണപഞ്ഞോ പരിഭുഞ്ജതി.

“ഇധ പന, ഗഹപതി, ഏകച്ചോ കാമഭോഗീ ധമ്മേന ഭോഗേ പരിയേസതി അസാഹസേന; ധമ്മേന ഭോഗേ പരിയേസിത്വാ അസാഹസേന അത്താനം സുഖേതി പീണേതി സംവിഭജതി പുഞ്ഞാനി കരോതി. തേ ച ഭോഗേ അഗഥിതോ അമുച്ഛിതോ അനജ്ഝോസന്നോ ആദീനവദസ്സാവീ നിസ്സരണപഞ്ഞോ പരിഭുഞ്ജതി.

“തത്ര, ഗഹപതി, യ്വായം കാമഭോഗീ അധമ്മേന ഭോഗേ പരിയേസതി സാഹസേന, അധമ്മേന ഭോഗേ പരിയേസിത്വാ സാഹസേന ന അത്താനം സുഖേതി ന പീണേതി ന സംവിഭജതി ന പുഞ്ഞാനി കരോതി, അയം, ഗഹപതി, കാമഭോഗീ തീഹി ഠാനേഹി ഗാരയ്ഹോ. ‘അധമ്മേന ഭോഗേ പരിയേസതി സാഹസേനാ’തി, ഇമിനാ പഠമേന ഠാനേന ഗാരയ്ഹോ. ‘ന അത്താനം സുഖേതി ന പീണേതീ’തി, ഇമിനാ ദുതിയേന ഠാനേന ഗാരയ്ഹോ. ‘ന സംവിഭജതി ന പുഞ്ഞാനി കരോതീ’തി, ഇമിനാ തതിയേന ഠാനേന ഗാരയ്ഹോ. അയം, ഗഹപതി, കാമഭോഗീ ഇമേഹി തീഹി ഠാനേഹി ഗാരയ്ഹോ.

“തത്ര, ഗഹപതി, യ്വായം കാമഭോഗീ അധമ്മേന ഭോഗേ പരിയേസതി സാഹസേന, അധമ്മേന ഭോഗേ പരിയേസിത്വാ സാഹസേന അത്താനം സുഖേതി പീണേതി ന സംവിഭജതി ന പുഞ്ഞാനി കരോതി, അയം, ഗഹപതി, കാമഭോഗീ ദ്വീഹി ഠാനേഹി ഗാരയ്ഹോ ഏകേന ഠാനേന പാസംസോ. ‘അധമ്മേന ഭോഗേ പരിയേസതി സാഹസേനാ’തി, ഇമിനാ പഠമേന ഠാനേന ഗാരയ്ഹോ. ‘അത്താനം സുഖേതി പീണേതീ’തി, ഇമിനാ ഏകേന ഠാനേന പാസംസോ. ‘ന സംവിഭജതി ന പുഞ്ഞാനി കരോതീ’തി ഇമിനാ ദുതിയേന ഠാനേന ഗാരയ്ഹോ. അയം, ഗഹപതി, കാമഭോഗീ ഇമേഹി ദ്വീഹി ഠാനേഹി ഗാരയ്ഹോ ഇമിനാ ഏകേന ഠാനേന പാസംസോ.

“തത്ര , ഗഹപതി, യ്വായം കാമഭോഗീ അധമ്മേന ഭോഗേ പരിയേസതി സാഹസേന , അധമ്മേന ഭോഗേ പരിയേസിത്വാ സാഹസേന അത്താനം സുഖേതി പീണേതി സംവിഭജതി പുഞ്ഞാനി കരോതി, അയം, ഗഹപതി, കാമഭോഗീ ഏകേന ഠാനേന ഗാരയ്ഹോ ദ്വീഹി ഠാനേഹി പാസംസോ. ‘അധമ്മേന ഭോഗേ പരിയേസതി സാഹസേനാ’തി, ഇമിനാ ഏകേന ഠാനേന ഗാരയ്ഹോ. ‘അത്താനം സുഖേതി പീണേതീ’തി, ഇമിനാ പഠമേന ഠാനേന പാസംസോ. ‘സംവിഭജതി പുഞ്ഞാനി കരോതീ’തി, ഇമിനാ ദുതിയേന ഠാനേന പാസംസോ. അയം, ഗഹപതി, കാമഭോഗീ ഇമിനാ ഏകേന ഠാനേന ഗാരയ്ഹോ, ഇമേഹി ദ്വീഹി ഠാനേഹി പാസംസോ.

“തത്ര, ഗഹപതി, യ്വായം കാമഭോഗീ ധമ്മാധമ്മേന ഭോഗേ പരിയേസതി സാഹസേനപി അസാഹസേനപി, ധമ്മാധമ്മേന ഭോഗേ പരിയേസിത്വാ സാഹസേനപി അസാഹസേനപി ന അത്താനം സുഖേതി ന പീണേതി ന

സംവിഭജതി ന പുഞ്ഞാനി കരോതി, അയം, ഗഹപതി, കാമഭോഗീ ഏകേന ഠാനേന പാസംസോ തീഹി ഠാനേഹി ഗാരയ്ഹോ. 'ധമ്മേന ഭോഗേ പരിയേസതി അസാഹസേനാ'തി, ഇമിനാ ഏകേന ഠാനേന പാസംസോ. 'അധമ്മേന ഭോഗേ പരിയേസതി സാഹസേനാ'തി, ഇമിനാ പഠമേന ഠാനേന ഗാരയ്ഹോ. 'ന അത്താനം സുഖേതി ന പീണേതീ'തി, ഇമിനാ ദുതിയേന ഠാനേന ഗാരയ്ഹോ. 'ന സംവിഭജതി ന പുഞ്ഞാനി കരോതീ'തി, ഇമിനാ തതിയേന ഠാനേന ഗാരയ്ഹോ. അയം, ഗഹപതി, കാമഭോഗീ ഇമിനാ ഏകേന ഠാനേന പാസംസോ ഇമേഹി തീഹി ഠാനേഹി ഗാരയ്ഹോ.

"തത്ര , ഗഹപതി, യ്വായം കാമഭോഗീ ധമ്മാധമ്മേന ഭോഗേ പരിയേസതി സാഹസേനപി അസാഹസേനപി, ധമ്മാധമ്മേന ഭോഗേ പരിയേസിത്വാ സാഹസേനപി അസാഹസേനപി അത്താനം സുഖേതി പീണേതി ന സംവിഭജതി ന പുഞ്ഞാനി കരോതി, അയം, ഗഹപതി, കാമഭോഗീ ദ്വീഹി ഠാനേഹി പാസംസോ ദ്വീഹി ഠാനേഹി ഗാരയ്ഹോ . 'ധമ്മേന ഭോഗേ പരിയേസതി അസാഹസേനാ'തി, ഇമിനാ പഠമേന ഠാനേന പാസംസോ. 'അധമ്മേന ഭോഗേ പരിയേസതി സാഹസേനാ'തി, ഇമിനാ പഠമേന ഠാനേന ഗാരയ്ഹോ. 'അത്താനം സുഖേതി പീണേതീ'തി, ഇമിനാ ദുതിയേന ഠാനേന പാസംസോ. 'ന സംവിഭജതി ന പുഞ്ഞാനി കരോതീ'തി, ഇമിനാ ദുതിയേന ഠാനേന ഗാരയ്ഹോ. അയം , ഗഹപതി, കാമഭോഗീ ഇമേഹി ദ്വീഹി ഠാനേഹി പാസംസോ ഇമേഹി ദ്വീഹി ഠാനേഹി ഗാരയ്ഹോ.

"തത്ര, ഗഹപതി, യ്വായം കാമഭോഗീ ധമ്മാധമ്മേന ഭോഗേ പരിയേസതി സാഹസേനപി അസാഹസേനപി, ധമ്മാധമ്മേന ഭോഗേ പരിയേസിത്വാ സാഹസേനപി അസാഹസേനപി അത്താനം സുഖേതി പീണേതി സംവിഭജതി പുഞ്ഞാനി കരോതി, അയം, ഗഹപതി, കാമഭോഗീ തീഹി ഠാനേഹി പാസംസോ ഏകേന ഠാനേന ഗാരയ്ഹോ. 'ധമ്മേന ഭോഗേ പരിയേസതി അസാഹസേനാ'തി, ഇമിനാ പഠമേന ഠാനേന പാസംസോ. 'അധമ്മേന ഭോഗേ പരിയേസതി സാഹസേനാ'തി, ഇമിനാ ഏകേന ഠാനേന ഗാരയ്ഹോ. 'അത്താനം സുഖേതി പീണേതീ'തി, ഇമിനാ ദുതിയേന ഠാനേന പാസംസോ. 'സംവിഭജതി പുഞ്ഞാനി കരോതീ'തി, ഇമിനാ തതിയേന ഠാനേന പാസംസോ. അയം, ഗഹപതി, കാമഭോഗീ ഇമേഹി തീഹി ഠാനേഹി പാസംസോ ഇമിനാ ഏകേന ഠാനേന ഗാരയ്ഹോ.

"തത്ര, ഗഹപതി, യ്വായം കാമഭോഗീ ധമ്മേന ഭോഗേ പരിയേസതി അസാഹസേന, ധമ്മേന ഭോഗേ പരിയേസിത്വാ അസാഹസേന ന അത്താനം സുഖേതി ന പീണേതി ന സംവിഭജതി ന പുഞ്ഞാനി കരോതി, അയം, ഗഹപതി, കാമഭോഗീ ഏകേന ഠാനേന പാസംസോ ദ്വീഹി ഠാനേഹി ഗാരയ്ഹോ. ധമ്മേന ഭോഗേ പരിയേസതി അസാഹസേനാ'തി, ഇമിനാ ഏകേന ഠാനേന പാസംസോ. 'ന അത്താനം സുഖേതി ന പീണേതീ'തി, ഇമിനാ പഠമേന ഠാനേന ഗാരയ്ഹോ. 'ന സംവിഭജതി ന പുഞ്ഞാനി കരോതീ'തി, ഇമിനാ ദുതിയേന ഠാനേന ഗാരയ്ഹോ. അയം, ഗഹപതി, കാമഭോഗീ ഇമിനാ ഏകേന ഠാനേന പാസംസോ ഇമേഹി ദ്വീഹി ഠാനേഹി ഗാരയ്ഹോ.

"തത്ര, ഗഹപതി, യ്വായം കാമഭോഗീ ധമ്മേന ഭോഗേ പരിയേസതി അസാഹസേന, ധമ്മേന ഭോഗേ പരിയേസിത്വാ അസാഹസേന അത്താനം സുഖേതി പീണേതി ന സംവിഭജതി ന പുഞ്ഞാനി കരോതി, അയം, ഗഹപതി ,

കാമഭോഗീ ദ്വീഹി ഠാനേഹി പാസംസോ ഏകേന ഠാനേന ഗാരയ്ഹോ. ‘ധമ്മേന ഭോഗേ പരിയേസതി അസാഹസേനാ’തി, ഇമിനാ പഠമേന ഠാനേന പാസംസോ. ‘അത്താനം സുഖേതി പീണേതീ’തി, ഇമിനാ ദുതിയേന ഠാനേന പാസംസോ. ‘ന സംവിഭജതി ന പുഞ്ഞാനി കരോതീ’തി ഇമിനാ ഏകേന ഠാനേന ഗാരയ്ഹോ. അയം , ഗഹപതി, കാമഭോഗീ ഇമേഹി ദ്വീഹി ഠാനേഹി പാസംസോ ഇമിനാ ഏകേന ഠാനേന ഗാരയ്ഹോ.

“തത്ര, ഗഹപതി യ്വായം കാമഭോഗീ ധമ്മേന ഭോഗേ പരിയേസതി അസാഹസേന, ധമ്മേന ഭോഗേ പരിയേസിത്വാ അസാഹസേന അത്താനം സുഖേതി പീണേതി സംവിഭജതി പുഞ്ഞാനി കരോതി, തേ ച ഭോഗേ ഗഥിതോ മുച്ഛിതോ അജ്ഝോസന്നോ അനാദീനവദസ്സാവീ അനിസ്സരണപഞ്ഞോ പരിഭുഞ്ജതി, അയം, ഗഹപതി, കാമഭോഗീ തീഹി ഠാനേഹി പാസംസോ ഏകേന ഠാനേന ഗാരയ്ഹോ. ‘ധമ്മേന ഭോഗേ പരിയേസതി അസാഹസേനാ’തി, ഇമിനാ പഠമേന ഠാനേന പാസംസോ. ‘അത്താനം സുഖേതി പീണേതീ’തി, ഇമിനാ ദുതിയേന ഠാനേന പാസംസോ. ‘സംവിഭജതി പുഞ്ഞാനി കരോതീ’തി, ഇമിനാ തതിയേന ഠാനേന പാസംസോ. ‘തേ ച ഭോഗേ ഗഥിതോ മുച്ഛിതോ അജ്ഝോസന്നോ അനാദീനവദസ്സാവീ അനിസ്സരണപഞ്ഞോ പരിഭുഞ്ജതീ’തി , ഇമിനാ ഏകേന ഠാനേന ഗാരയ്ഹോ. അയം, ഗഹപതി, കാമഭോഗീ ഇമേഹി തീഹി ഠാനേഹി പാസംസോ ഇമിനാ ഏകേന ഠാനേന ഗാരയ്ഹോ.

“തത്ര, ഗഹപതി, യ്വായം കാമഭോഗീ ധമ്മേന ഭോഗേ പരിയേസതി അസാഹസേന, ധമ്മേന ഭോഗേ പരിയേസിത്വാ അസാഹസേന അത്താനം സുഖേതി പീണേതി സംവിഭജതി പുഞ്ഞാനി കരോതി, തേ ച ഭോഗേ അഗഥിതോ അമുച്ഛിതോ അനജ്ഝോസന്നോ ആദീനവദസ്സാവീ നിസ്സരണപഞ്ഞോ പരിഭുഞ്ജതി, അയം, ഗഹപതി, കാമഭോഗീ ചതൂഹി ഠാനേഹി പാസംസോ. ‘ധമ്മേന ഭോഗേ പരിയേസതി അസാഹസേനാ’തി, ഇമിനാ പഠമേന ഠാനേന പാസംസോ. ‘അത്താനം സുഖേതി പീണേതീ’തി, ഇമിനാ ദുതിയേന ഠാനേന പാസംസോ. ‘സംവിഭജതി പുഞ്ഞാനി കരോതീ’തി, ഇമിനാ തതിയേന ഠാനേന പാസംസോ. ‘തേ ച ഭോഗേ അഗഥിതോ അമുച്ഛിതോ അനജ്ഝോസന്നോ ആദീനവദസ്സാവീ നിസ്സരണപഞ്ഞോ പരിഭുഞ്ജതീ’തി, ഇമിനാ ചതുത്ഥേന ഠാനേന പാസംസോ. അയം, ഗഹപതി, കാമഭോഗീ ഇമേഹി ചതൂഹി ഠാനേഹി പാസംസോ.

“ഇമേ ഖോ, ഗഹപതി, ദസ കാമഭോഗീ സന്തോ സംവിജ്ജമാനാ ലോകസ്മിം. ഇമേസം ഖോ, ഗഹപതി, ദസന്നം കാമഭോഗീനം യ്വായം കാമഭോഗീ ധമ്മേന ഭോഗേ പരിയേസതി അസാഹസേന, ധമ്മേന ഭോഗേ പരിയേസിത്വാ അസാഹസേന അത്താനം സുഖേതി പീണേതി സംവിഭജതി പുഞ്ഞാനി കരോതി, തേ ച ഭോഗേ അഗഥിതോ അമുച്ഛിതോ അനജ്ഝോസന്നോ ആദീനവദസ്സാവീ നിസ്സരണപഞ്ഞോ പരിഭുഞ്ജതി, അയം ഇമേസം ദസന്നം കാമഭോഗീനം അഗ്ഗോ ച സേട്ഠോ ച പാമോക്ഖോ [മോക്ഖോ (ക॰ സീ॰) അ॰ നി॰ ൪.൯൫; ൫.൧൮൧; സം॰ നി॰ ൩.൧൬൨] ച ഉത്തമോ ച പവരോ ച. സേയ്യഥാപി, ഗഹപതി, ഗവാ ഖീരം, ഖീരമ്ഹാ ദധി, ദധിമ്ഹാ നവനീതം, നവനീതമ്ഹാ സപ്പി, സപ്പിമ്ഹാ സപ്പിമണ്ഡോ. സപ്പിമണ്ഡോ തത്ഥ അഗ്ഗമക്ഖായതി.

ഏവമേവം ഖോ , ഗഹപതി, ഇമേസം ദസന്നം കാമഭോഗീനം യ്വായം കാമഭോഗീ ധമ്മേന ഭോഗേ പരിയേസതി അസാഹസേന, ധമ്മേന ഭോഗേ പരിയേസിത്വാ അസാഹസേന അത്താനം സുഖേതി പീണേതി സംവിഭജതി പുഞ്ഞാനി കരോതി, തേ ച ഭോഗേ അഗഥിതോ അമുച്ഛിതോ അനജ്ഝോസന്നോ ആദീനവദസ്സാവീ നിസ്സരണപഞ്ഞോ പരിഭുഞ്ജതി, അയം ഇമേസം ദസന്നം കാമഭോഗീനം അഗ്ഗോ ച സേട്ഠോ ച പാമോക്ഖോ [മോക്ഖോ (ക॰ സീ॰) അം॰ നി॰ ൫.൧൮൨] ച ഉത്തമോ ച പവരോ ചാ''തി. പഠമം.

൨. ഭയസുത്തം

൯൨. [അം॰ നി॰ ൯.൨൭; സം॰ നി॰ ൫.൧൦൨൪] അഥ ഖോ അനാഥപിണ്ഡികോ ഗഹപതി യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നം ഖോ അനാഥപിണ്ഡികം ഗഹപതിം ഭഗവാ ഏതദവോച -

''യതോ, ഖോ, ഗഹപതി, അരിയസാവകസ്സ പഞ്ച ഭയാനി വേരാനി വൂപസന്താനി ഹോന്തി, ചതൂഹി ച സോതാപത്തിയങ്ഗേഹി സമന്നാഗതോ ഹോതി, അരിയോ ചസ്സ ഞായോ പഞ്ഞായ സുദിട്ഠോ ഹോതി സുപ്പടിവിദ്ധോ, സോ ആകങ്ഖമാനോ അത്തനാവ അത്താനം ബ്യാകരേയ്യ - 'ഖീണനിരയോമ്ഹി ഖീണതിരച്ഛാനയോനി ഖീണപേത്തിവിസയോ ഖീണാപായദുഗ്ഗതിവിനിപാതോ. സോതാപന്നോഹമസ്മി അവിനിപാതധമ്മോ നിയതോ സമ്ബോധിപരായണോ'തി.

''കതമാനി പഞ്ച ഭയാനി വേരാനി വൂപസന്താനി ഹോന്തി? യം , ഗഹപതി, പാണാതിപാതീ പാണാതിപാതപച്ചയാ ദിട്ഠധമ്മികമ്പി ഭയം വേരം പസവതി സമ്പരായികമ്പി ഭയം വേരം പസവതി ചേതസികമ്പി ദുക്ഖം ദോമനസ്സം പടിസംവേദേതി, പാണാതിപാതാ പടിവിരതോ നേവ ദിട്ഠധമ്മികമ്പി [നേവ ദിട്ഠധമ്മികം] ഭയം വേരം പസവതി ന സമ്പരായികമ്പി [ന സമ്പരായികം] ഭയം വേരം പസവതി ന ചേതസികമ്പി [ന ചേതസികം (സീ॰ സ്യാ॰ പീ॰)] ദുക്ഖം ദോമനസ്സം പടിസംവേദേതി. പാണാതിപാതാ പടിവിരതസ്സ ഏവം തം ഭയം വേരം വൂപസന്തം ഹോതി .

''യം , ഗഹപതി, അദിന്നാദായീ…പേ॰… കാമേസുമിച്ഛാചാരീ… മുസാവാദീ… സുരാമേരയമജ്ജപമാദട്ഠായീ സുരാമേരയമജ്ജപമാദട്ഠാനപച്ചയാ ദിട്ഠധമ്മികമ്പി ഭയം വേരം പസവതി സമ്പരായികമ്പി ഭയം വേരം പസവതി ചേതസികമ്പി ദുക്ഖം ദോമനസ്സം പടിസംവേദേതി, സുരാമേരയമജ്ജപമാദട്ഠാനാ പടിവിരതോ നേവ ദിട്ഠധമ്മികമ്പി ഭയം വേരം പസവതി ന സമ്പരായികമ്പി ഭയം വേരം പസവതി ന ചേതസികമ്പി ദുക്ഖം ദോമനസ്സം പടിസംവേദേതി. സുരാമേരയമജ്ജപമാദട്ഠാനാ പടിവിരതസ്സ ഏവം തം ഭയം വേരം വൂപസന്തം ഹോതി. ഇമാനി പഞ്ച ഭയാനി വേരാനി വൂപസന്താനി ഹോന്തി.

''കതമേഹി ചതൂഹി സോതാപത്തിയങ്ഗേഹി സമന്നാഗതോ ഹോതി? ഇധ, ഗഹപതി, അരിയസാവകോ ബുദ്ധേ അവേച്ചപ്പസാദേന സമന്നാഗതോ ഹോതി - 'ഇതിപി സോ ഭഗവാ…പേ॰… ബുദ്ധോ ഭഗവാ'തി; ധമ്മേ അവേച്ചപ്പസാദേന

സമന്നാഗതോ ഹോതി - 'സ്വാക്ഖാതോ ഭഗവതാ ധമ്മോ സന്ദിട്ഠികോ അകാലികോ ഏഹിപസ്സികോ ഓപനേയ്യികോ പച്ചത്തം വേദിതബ്ബോ വിഞ്ഞൂഹീ'തി; സങ്ഘേ അവേച്ചപ്പസാദേന സമന്നാഗതോ ഹോതി - 'സുപ്പടിപന്നോ ഭഗവതോ സാവകസങ്ഘോ, ഉജുപ്പടിപന്നോ ഭഗവതോ സാവകസങ്ഘോ, ഞായപ്പടിപന്നോ ഭഗവതോ സാവകസങ്ഘോ, സാമീചിപ്പടിപന്നോ ഭഗവതോ സാവകസങ്ഘോ, യദിദം ചത്താരി പുരിസയുഗാനി അട്ഠ പുരിസപുഗ്ഗലാ, ഏസ ഭഗവതോ സാവകസങ്ഘോ ആഹുനേയ്യോ പാഹുനേയ്യോ ദക്ഖിണേയ്യോ അഞ്ജലികരണീയോ അനുത്തരം പുഞ്ഞക്ഖേത്തം ലോകസ്സാ'തി; അരിയകന്തേഹി സീലേഹി സമന്നാഗതോ ഹോതി 'അഖണ്ഡേഹി അച്ഛിദ്ദേഹി അസബലേഹി അകമ്മാസേഹി ഭുജിസ്സേഹി വിഞ്ഞുപ്പസത്ഥേഹി അപരാമട്ഠേഹി സമാധിസംവത്തനികേഹി'. ഇമേഹി ചതൂഹി സോതാപത്തിയങ്ഗേഹി സമന്നാഗതോ ഹോതി.

''കതമോ ചസ്സ അരിയോ ഞായോ പഞ്ഞായ സുദിട്ഠോ ഹോതി സുപ്പടിവിദ്ധോ? ഇധ, ഗഹപതി, അരിയസാവകോ ഇതി പടിസഞ്ചിക്ഖതി - 'ഇതി ഇമസ്മിം സതി ഇദം ഹോതി; ഇമസ്സുപ്പാദാ ഇദം ഉപ്പജ്ജതി; ഇമസ്മിം അസതി ഇദം ന ഹോതി; ഇമസ്സ നിരോധാ ഇദം നിരുജ്ഝതി, യദിദം - അവിജ്ജാപച്ചയാ സങ്ഖാരാ, സങ്ഖാരപച്ചയാ വിഞ്ഞാണം, വിഞ്ഞാണപച്ചയാ നാമരൂപം, നാമരൂപപച്ചയാ സളായതനം, സളായതനപച്ചയാ ഫസ്സോ, ഫസ്സപച്ചയാ വേദനാ, വേദനാപച്ചയാ തണ്ഹാ, തണ്ഹാപച്ചയാ ഉപാദാനം, ഉപാദാനപച്ചയാ ഭവോ, ഭവപച്ചയാ ജാതി, ജാതിപച്ചയാ ജരാമരണം സോകപരിദേവദുക്ഖദോമനസ്സുപായാസാ സമ്ഭവന്തി, ഏവമേതസ്സ കേവലസ്സ ദുക്ഖക്ഖന്ധസ്സ സമുദയോ ഹോതി; അവിജ്ജായ ത്വേവ അസേസവിരാഗനിരോധാ സങ്ഖാരനിരോധോ...പേ॰... ഏവമേതസ്സ കേവലസ്സ ദുക്ഖക്ഖന്ധസ്സ നിരോധോ ഹോതീ'തി. അയഞ്ചസ്സ അരിയോ ഞായോ പഞ്ഞായ സുദിട്ഠോ ഹോതി സുപ്പടിവിദ്ധോ.

''യതോ ഖോ, ഗഹപതി, അരിയസാവകസ്സ ഇമാനി പഞ്ച ഭയാനി വേരാനി വൂപസന്താനി ഹോന്തി, ഇമേഹി ച ചതൂഹി സോതാപത്തിയങ്ഗേഹി സമന്നാഗതോ ഹോതി, അയഞ്ചസ്സ അരിയോ ഞായോ പഞ്ഞായ സുദിട്ഠോ ഹോതി സുപ്പടിവിദ്ധോ , സോ ആകങ്ഖമാനോ അത്തനാവ അത്താനം ബ്യാകരേയ്യ - 'ഖീണനിരയോമ്ഹി ഖീണതിരച്ഛാനയോനി ഖീണപേത്തിവിസയോ ഖീണാപായദുഗ്ഗതിവിനിപാതോ; സോതാപന്നോഹമസ്മി അവിനിപാതധമ്മോ നിയതോ സമ്ബോധിപരായണോ''തി. ദുതിയം.

൩. കിംദിട്ഠികസുത്തം

൯൩. ഏകം സമയം ഭഗവാ സാവത്ഥിയം വിഹരതി ജേതവനേ അനാഥപിണ്ഡികസ്സ ആരാമേ. അഥ ഖോ അനാഥപിണ്ഡികോ ഗഹപതി ദിവാ ദിവസ്സ സാവത്ഥിയാ നിക്ഖമി ഭഗവന്തം ദസ്സനായ. അഥ ഖോ അനാഥപിണ്ഡികസ്സ ഗഹപതിസ്സ ഏതദഹോസി - ''അകാലോ ഖോ താവ ഭഗവന്തം ദസ്സനായ. പടിസല്ലീനോ ഭഗവാ. മനോഭാവനീയാനമ്പി ഭിക്ഖൂനം അകാലോ ദസ്സനായ. പടിസല്ലീനാ മനോഭാവനീയാ ഭിക്ഖൂ. യംനൂനാഹം യേന അഞ്ഞതിത്ഥിയാനം പരിബ്ബാജകാനം ആരാമോ തേനുപസങ്കമേയ്യ''ന്തി.

അഥ ഖോ അനാഥപിണ്ഡികോ ഗഹപതി യേന അഞ്ഞതിത്ഥിയാനം പരിബ്ബാജകാനം ആരാമോ തേനുപസങ്കമി. തേന ഖോ പന സമയേന അഞ്ഞതിത്ഥിയാ പരിബ്ബാജകാ സങ്ഗമ്മ സമാഗമ്മ ഉന്നാദിനോ ഉച്ചാസദ്ദമഹാസദ്ദാ അനേകവിഹിതം തിരച്ഛാനകഥം കഥേന്താ നിസിന്നാ ഹോന്തി. അദ്ദസംസു ഖോ തേ അഞ്ഞതിത്ഥിയാ പരിബ്ബാജകാ അനാഥപിണ്ഡികം ഗഹപതിം ദൂരതോവ ആഗച്ഛന്തം. ദിസ്വാന അഞ്ഞമഞ്ഞം സണ്ഠാപേസും - "അപ്പസദ്ദാ ഭോന്തോ ഹോന്തു, മാ ഭോന്തോ സദ്ദമകത്ഥ. അയം അനാഥപിണ്ഡികോ ഗഹപതി ആരാമം ആഗച്ഛതി സമണസ്സ ഗോതമസ്സ സാവകോ. യാവതാ ഖോ പന സമണസ്സ ഗോതമസ്സ സാവകാ ഗിഹീ ഓദാതവസനാ സാവത്ഥിയം പടിവസന്തി, അയം തേസം അഞ്ഞതരോ അനാഥപിണ്ഡികോ ഗഹപതി. അപ്പസദ്ദകാമാ ഖോ പന തേ ആയസ്മന്തോ അപ്പസദ്ദവിനീതാ അപ്പസദ്ദസ്സ വണ്ണവാദിനോ. അപ്പേവ നാമ അപ്പസദ്ദം പരിസം വിദിത്വാ ഉപസങ്കമിതബ്ബം മഞ്ഞേയ്യാ"തി.

അഥ ഖോ തേ അഞ്ഞതിത്ഥിയാ പരിബ്ബാജകാ തുണ്ഹീ അഹേസും. അഥ ഖോ അനാഥപിണ്ഡികോ ഗഹപതി യേന തേ അഞ്ഞതിത്ഥിയാ പരിബ്ബാജകാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ തേഹി അഞ്ഞതിത്ഥിയേഹി പരിബ്ബാജകേഹി സദ്ധിം സമ്മോദി. സമ്മോദനീയം കഥം സാരണീയം വീതിസാരേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നം ഖോ അനാഥപിണ്ഡികം ഗഹപതിം തേ അഞ്ഞതിത്ഥിയാ പരിബ്ബാജകാ ഏതദവോചും - "വദേഹി, ഗഹപതി, കിംദിട്ഠികോ സമണോ ഗോതമോ"തി? "ന ഖോ അഹം, ഭന്തേ, ഭഗവതോ സബ്ബം ദിട്ഠിം ജാനാമീ"തി.

"ഇതി കിര ത്വം, ഗഹപതി, ന സമണസ്സ ഗോതമസ്സ സബ്ബം ദിട്ഠിം ജാനാസി; വദേഹി, ഗഹപതി, കിംദിട്ഠികാ ഭിക്ഖൂ"തി? "ഭിക്ഖൂനമ്പി ഖോ അഹം, ഭന്തേ, ന സബ്ബം ദിട്ഠിം ജാനാമീ"തി.

"ഇതി കിര ത്വം, ഗഹപതി, ന സമണസ്സ ഗോതമസ്സ സബ്ബം ദിട്ഠിം ജാനാസി നപി ഭിക്ഖൂനം സബ്ബം ദിട്ഠിം ജാനാസി; വദേഹി, ഗഹപതി, കിംദിട്ഠികോസി തുവ"ന്തി? "ഏതം ഖോ, ഭന്തേ, അമ്ഹേഹി ന ദുക്കരം ബ്യാകാതും യംദിട്ഠികാ മയം. ഇങ്ഘ താവ ആയസ്മന്തോ യഥാസകാനി ദിട്ഠിഗതാനി ബ്യാകരോന്തു, പച്ഛാപേതം അമ്ഹേഹി ന ദുക്കരം ഭവിസ്സതി ബ്യാകാതും യംദിട്ഠികാ മയ"ന്തി.

ഏവം വുത്തേ അഞ്ഞതരോ പരിബ്ബാജകോ അനാഥപിണ്ഡികം ഗഹപതിം ഏതദവോച - "സസ്സതോ ലോകോ, ഇദമേവ സച്ചം മോഘമഞ്ഞന്തി - ഏവംദിട്ഠികോ അഹം, ഗഹപതീ"തി.

അഞ്ഞതരോപി ഖോ പരിബ്ബാജകോ അനാഥപിണ്ഡികം ഗഹപതിം ഏതദവോച - "അസസ്സതോ ലോകോ, ഇദമേവ സച്ചം മോഘമഞ്ഞന്തി - ഏവംദിട്ഠികോ അഹം, ഗഹപതീ"തി.

അഞ്ഞതരോപി ഖോ പരിബ്ബാജകോ അനാഥപിണ്ഡികം ഗഹപതിം ഏതദവോച - "അന്തവാ ലോകോ...പേ॰... അനന്തവാ ലോകോ... തം ജീവം തം സരീരം... അഞ്ഞം ജീവം അഞ്ഞം സരീരം... ഹോതി തഥാഗതോ പരം മരണാ... ന ഹോതി തഥാഗതോ പരം മരണാ... ഹോതി ച ന ച ഹോതി തഥാഗതോ

പരം മരണാ... നേവ ഹോതി ന ന ഹോതി തഥാഗതോ പരം മരണാ, ഇദമേവ സച്ചം മോഘമഞ്ഞന്തി - ഏവംദിട്ഠികോ അഹം, ഗഹപതീ''തി.

ഏവം വുത്തേ അനാഥപിണ്ഡികോ ഗഹപതി തേ പരിബ്ബാജകേ ഏതദവോച - ''യ്വായം, ഭന്തേ, ആയസ്മാ ഏവമാഹ - 'സസ്സതോ ലോകോ, ഇദമേവ സച്ചം മോഘമഞ്ഞന്തി - ഏവംദിട്ഠികോ അഹം, ഗഹപതീ'തി , ഇമസ്സ അയമായസ്മതോ ദിട്ഠി അത്തനോ വാ അയോനിസോമനസികാരഹേതു ഉപ്പന്നാ പരതോഘോസപച്ചയാ വാ. സാ ഖോ പനേസാ ദിട്ഠി ഭൂതാ സങ്ഖതാ ചേതയിതാ പടിച്ചസമുപ്പന്നാ. യം ഖോ പന കിഞ്ചി ഭൂതം സങ്ഖതം ചേതയിതം പടിച്ചസമുപ്പന്നം തദനിച്ചം. യദനിച്ചം തം ദുക്ഖം. യം ദുക്ഖം തദേവേസോ ആയസ്മാ അല്ലീനോ, തദേവേസോ ആയസ്മാ അജ്ഝുപഗതോ.

''യോപായം , ഭന്തേ, ആയസ്മാ ഏവമാഹ - 'അസസ്സതോ ലോകോ, ഇദമേവ സച്ചം മോഘമഞ്ഞന്തി - ഏവംദിട്ഠികോ അഹം, ഗഹപതീ'തി, ഇമസ്സാപി അയമായസ്മതോ ദിട്ഠി അത്തനോ വാ അയോനിസോമനസികാരഹേതു ഉപ്പന്നാ പരതോഘോസപച്ചയാ വാ. സാ ഖോ പനേസാ ദിട്ഠി ഭൂതാ സങ്ഖതാ ചേതയിതാ പടിച്ചസമുപ്പന്നാ. യം ഖോ പന കിഞ്ചി ഭൂതം സങ്ഖതം ചേതയിതം പടിച്ചസമുപ്പന്നം തദനിച്ചം. യദനിച്ചം തം ദുക്ഖം. യം ദുക്ഖം തദേവേസോ ആയസ്മാ അല്ലീനോ, തദേവേസോ ആയസ്മാ അജ്ഝുപഗതോ.

''യോപായം, ഭന്തേ, ആയസ്മാ ഏവമാഹ - 'അന്തവാ ലോകോ ...പേ॰... അനന്തവാ ലോകോ... തം ജീവം തം സരീരം... അഞ്ഞം ജീവം അഞ്ഞം സരീരം... ഹോതി തഥാഗതോ പരം മരണാ... ന ഹോതി തഥാഗതോ പരം മരണാ... ഹോതി ച ന ച ഹോതി തഥാഗതോ പരം മരണാ... നേവ ഹോതി ന ന ഹോതി തഥാഗതോ പരം മരണാ, ഇദമേവ സച്ചം മോഘമഞ്ഞന്തി - ഏവംദിട്ഠികോ അഹം, ഗഹപതീ'തി, ഇമസ്സാപി അയമായസ്മതോ ദിട്ഠി അത്തനോ വാ അയോനിസോമനസികാരഹേതു ഉപ്പന്നാ പരതോഘോസപച്ചയാ വാ. സാ ഖോ പനേസാ ദിട്ഠി ഭൂതാ സങ്ഖതാ ചേതയിതാ പടിച്ചസമുപ്പന്നാ. യം ഖോ പന കിഞ്ചി ഭൂതം സങ്ഖതം ചേതയിതം പടിച്ചസമുപ്പന്നം തദനിച്ചം. യദനിച്ചം തം ദുക്ഖം. യം ദുക്ഖം തദേവേസോ ആയസ്മാ അല്ലീനോ, തദേവേസോ ആയസ്മാ അജ്ഝുപഗതോ''തി.

ഏവം വുത്തേ തേ പരിബ്ബാജകാ അനാഥപിണ്ഡികം ഗഹപതിം ഏതദവോചും - ''ബ്യാകതാനി ഖോ, ഗഹപതി, അമ്ഹേഹി സബ്ബേഹേവ യഥാസകാനി ദിട്ഠിഗതാനി. വദേഹി, ഗഹപതി, കിംദിട്ഠികോസി തുവ''ന്തി? ''യം ഖോ, ഭന്തേ, കിഞ്ചി ഭൂതം സങ്ഖതം ചേതയിതം പടിച്ചസമുപ്പന്നം തദനിച്ചം. യദനിച്ചം തം ദുക്ഖം. 'യം ദുക്ഖം തം നേതം മമ, നേസോഹമസ്മി, ന മേസോ അത്താ'തി - ഏവംദിട്ഠികോ അഹം, ഭന്തേ''തി.

''യം ഖോ, ഗഹപതി, കിഞ്ചി ഭൂതം സങ്ഖതം ചേതയിതം പടിച്ചസമുപ്പന്നം തദനിച്ചം. യദനിച്ചം തം ദുക്ഖം. യം ദുക്ഖം തദേവ ത്വം, ഗഹപതി, അല്ലീനോ, തദേവ ത്വം, ഗഹപതി, അജ്ഝുപഗതോ''തി.

''യം ഖോ, ഭന്തേ, കിഞ്ചി ഭൂതം സങ്ഖതം ചേതയിതം പടിച്ചസമുപ്പന്നം തദനിച്ചം. യദനിച്ചം തം ദുക്ഖം. 'യം ദുക്ഖം തം നേതം മമ,

നേസോഹമസ്മി, നമേസോ അത്താ’തി - ഏവമേതം യഥാഭൂതം സമ്മപ്പഞ്ഞായ സുദിട്ഠം . തസ്സ ച ഉത്തരി നിസ്സരണം യഥാഭൂതം പജാനാമീ’’തി.

ഏവം വുത്തേ തേ പരിബ്ബാജകാ തുണ്ഹീഭൂതാ മങ്കുഭൂതാ പത്തക്ഖന്ധാ അധോമുഖാ പജ്ഝായന്താ അപ്പടിഭാനാ നിസീദിംസു. അഥ ഖോ അനാഥപിണ്ഡികോ ഗഹപതി തേ പരിബ്ബാജകേ തുണ്ഹീഭൂതേ മങ്കുഭൂതേ പത്തക്ഖന്ധേ അധോമുഖേ പജ്ഝായന്തേ അപ്പടിഭാനേ വിദിത്വാ ഉട്ഠായാസനാ യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നോ ഖോ അനാഥപിണ്ഡികോ ഗഹപതി യാവതകോ അഹോസി തേഹി അഞ്ഞതിത്ഥിയേഹി പരിബ്ബാജകേഹി സദ്ധിം കഥാസല്ലാപോ തം സബ്ബം ഭഗവതോ ആരോചേസി. “സാധു സാധു, ഗഹപതി! ഏവം ഖോ തേ, ഗഹപതി, മോഘപുരിസാ കാലേന കാലം സഹധമ്മേന സുനിഗ്ഗഹിതം നിഗ്ഗഹേതബ്ബാ’’തി.

അഥ ഖോ ഭഗവാ അനാഥപിണ്ഡികം ഗഹപതിം ധമ്മിയാ കഥായ സന്ദസ്സേസി സമാദപേസി സമുത്തേജേസി സമ്പഹംസേസി. അഥ ഖോ അനാഥപിണ്ഡികോ ഗഹപതി ഭഗവതാ ധമ്മിയാ കഥായ സന്ദസ്സിതോ സമാദപിതോ സമുത്തേജിതോ സമ്പഹംസിതോ ഉട്ഠായാസനാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ പദക്ഖിണം കത്വാ പക്കാമി.

അഥ ഖോ ഭഗവാ അചിരപക്കന്തേ അനാഥപിണ്ഡികേ ഗഹപതിമ്ഹി ഭിക്ഖൂ ആമന്തേസി - “യോപി സോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു വസ്സസതുപസമ്പന്നോ [ഭിക്ഖു ദീഘരത്തം അവേധി ധമ്മോ (സ്യാ॰)] ഇമസ്മിം ധമ്മവിനയേ, സോപി ഏവമേവം അഞ്ഞതിത്ഥിയേ പരിബ്ബാജകേ സഹധമ്മേന സുനിഗ്ഗഹിതം നിഗ്ഗണ്ഹേയ്യ യഥാ തം അനാഥപിണ്ഡികേന ഗഹപതിനാ നിഗ്ഗഹിതാ’’തി. തതിയം.

൪. വജ്ജിയമാഹിതസുത്തം

൯൪. ഏകം സമയം ഭഗവാ ചമ്പായം വിഹരതി ഗഗ്ഗരായ പോക്ഖരണിയാ തീരേ. അഥ ഖോ വജ്ജിയമാഹിതോ ഗഹപതി ദിവാ ദിവസ്സ ചമ്പായ നിക്ഖമി ഭഗവന്തം ദസ്സനായ. അഥ ഖോ വജ്ജിയമാഹിതസ്സ ഗഹപതിസ്സ ഏതദഹോസി - “അകാലോ ഖോ താവ ഭഗവന്തം ദസ്സനായ. പടിസല്ലീനോ ഭഗവാ. മനോഭാവനീയാനമ്പി ഭിക്ഖൂനം അകാലോ ദസ്സനായ. പടിസല്ലീനാ മനോഭാവനീയാപി ഭിക്ഖൂ. യംനൂനാഹം യേന അഞ്ഞതിത്ഥിയാനം പരിബ്ബാജകാനം ആരാമോ തേനുപസങ്കമേയ്യ’’ന്തി.

അഥ ഖോ വജ്ജിയമാഹിതോ ഗഹപതി യേന അഞ്ഞതിത്ഥിയാനം പരിബ്ബാജകാനം ആരാമോ തേനുപസങ്കമി. തേന ഖോ പന സമയേന തേ അഞ്ഞതിത്ഥിയാ പരിബ്ബാജകാ സങ്ഗമ്മ സമാഗമ്മ ഉന്നാദിനോ ഉച്ചാസദ്ദമഹാസദ്ദാ അനേകവിഹിതം തിരച്ഛാനകഥം കഥേന്താ നിസിന്നാ ഹോന്തി.

അദ്ദസംസു ഖോ തേ അഞ്ഞതിത്ഥിയാ പരിബ്ബാജകാ വജ്ജിയമാഹിതം ഗഹപതിം ദൂരതോവ ആഗച്ഛന്തം. ദിസ്വാന അഞ്ഞമഞ്ഞം സണ്ഠാപേസും - “അപ്പസദ്ദാ ഭോന്തോ ഹോന്തു. മാ ഭോന്തോ സദ്ദമകത്ഥ. അയം

വജ്ജിയമാഹിതോ ഗഹപതി ആഗച്ഛതി സമണസ്സ ഗോതമസ്സ സാവകോ. യാവതാ ഖോ പന സമണസ്സ ഗോതമസ്സ സാവകാ ഗിഹീ ഓദാതവസനാ ചമ്പായം പടിവസന്തി, അയം തേസം അഞ്ഞതരോ വജ്ജിയമാഹിതോ ഗഹപതി. അപ്പസദ്ദകാമാ ഖോ പന തേ ആയസ്മന്തോ അപ്പസദ്ദവിനീതാ അപ്പസദ്ദസ്സ വണ്ണവാദിനോ. അപ്പേവ നാമ അപ്പസദ്ദം പരിസം വിദിത്വാ ഉപസങ്കമിതബ്ബം മഞ്ഞേയ്യാ''തി.

അഥ ഖോ തേ അഞ്ഞതിത്ഥിയാ പരിബ്ബാജകാ തുണ്ഹീ അഹേസും. അഥ ഖോ വജ്ജിയമാഹിതോ ഗഹപതി യേന തേ അഞ്ഞതിത്ഥിയാ പരിബ്ബാജകാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ തേഹി അഞ്ഞതിത്ഥിയേഹി പരിബ്ബാജകേഹി സദ്ധിം സമ്മോദി. സമ്മോദനീയം കഥം സാരണീയം വീതിസാരേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നം ഖോ വജ്ജിയമാഹിതം ഗഹപതിം തേ അഞ്ഞതിത്ഥിയാ പരിബ്ബാജകാ ഏതദവോചും - ''സച്ചം കിര, ഗഹപതി, സമണോ ഗോതമോ സബ്ബം തപം ഗരഹതി, സബ്ബം തപസ്സിം ലൂഖാജീവിം ഏകംസേന ഉപക്കോസതി ഉപവദതീ''തി? ''ന ഖോ, ഭന്തേ, ഭഗവാ സബ്ബം തപം ഗരഹതി നപി സബ്ബം തപസ്സിം ലൂഖാജീവിം ഏകംസേന ഉപക്കോസതി ഉപവദതി. ഗാരയ്ഹം ഖോ, ഭന്തേ, ഭഗവാ ഗരഹതി , പസംസിതബ്ബം പസംസതി. ഗാരയ്ഹം ഖോ പന, ഭന്തേ, ഭഗവാ ഗരഹന്തോ പസംസിതബ്ബം പസംസന്തോ വിഭജ്ജവാദോ ഭഗവാ. ന സോ ഭഗവാ ഏത്ഥ ഏകംസവാദോ''തി.

ഏവം വുത്തേ അഞ്ഞതരോ പരിബ്ബാജകോ വജ്ജിയമാഹിതം ഗഹപതിം ഏതദവോച - ''ആഗമേഹി ത്വം, ഗഹപതി, യസ്സ ത്വം സമണസ്സ ഗോതമസ്സ വണ്ണം ഭാസതി, സമണോ ഗോതമോ വേനയികോ അപ്പഞ്ഞത്തികോ''തി? ''ഏത്ഥപാഹം, ഭന്തേ, ആയസ്മന്തേ വക്ഖാമി സഹധമ്മേന - 'ഇദം കുസല'ന്തി, ഭന്തേ, ഭഗവതാ പഞ്ഞത്തം; 'ഇദം അകുസല'ന്തി, ഭന്തേ, ഭഗവതാ പഞ്ഞത്തം. ഇതി കുസലാകുസലം ഭഗവാ പഞ്ഞാപയമാനോ സപഞ്ഞത്തികോ ഭഗവാ; ന സോ ഭഗവാ വേനയികോ അപ്പഞ്ഞത്തികോ''തി.

ഏവം വുത്തേ തേ പരിബ്ബാജകാ തുണ്ഹീഭൂതാ മങ്കുഭൂതാ പത്തക്ഖന്ധാ അധോമുഖാ പജ്ഝായന്താ അപ്പടിഭാനാ നിസീദിംസു. അഥ ഖോ വജ്ജിയമാഹിതോ ഗഹപതി തേ പരിബ്ബാജകേ തുണ്ഹീഭൂതേ മങ്കുഭൂതേ പത്തക്ഖന്ധേ അധോമുഖേ പജ്ഝായന്തേ അപ്പടിഭാനേ വിദിത്വാ ഉട്ഠായാസനാ യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നോ ഖോ വജ്ജിയമാഹിതോ ഗഹപതി യാവതകോ അഹോസി തേഹി അഞ്ഞതിത്ഥിയേഹി പരിബ്ബാജകേഹി സദ്ധിം കഥാസല്ലാപോ തം സബ്ബം ഭഗവതോ ആരോചേസി.

''സാധു സാധു, ഗഹപതി! ഏവം ഖോ തേ, ഗഹപതി, മോഘപുരിസാ കാലേന കാലം സഹധമ്മേന സുനിഗ്ഗഹിതം നിഗ്ഗഹേതബ്ബാ. നാഹം, ഗഹപതി, സബ്ബം തപം തപിതബ്ബന്തി വദാമി; ന ച പനാഹം, ഗഹപതി, സബ്ബം തപം ന തപിതബ്ബന്തി വദാമി; നാഹം, ഗഹപതി, സബ്ബം സമാദാനം സമാദിതബ്ബന്തി വദാമി; ന പനാഹം, ഗഹപതി, സബ്ബം സമാദാനം ന സമാദിതബ്ബന്തി വദാമി; നാഹം, ഗഹപതി, സബ്ബം പധാനം പദഹിതബ്ബന്തി വദാമി; ന പനാഹം, ഗഹപതി, സബ്ബം പധാനം ന പദഹിതബ്ബന്തി വദാമി; നാഹം, ഗഹപതി, സബ്ബോ പടിനിസ്സഗ്ഗോ പടിനിസ്സജ്ജിതബ്ബോതി വദാമി. ന പനാഹം, ഗഹപതി, സബ്ബോ പടിനിസ്സഗ്ഗോ ന പടിനിസ്സജ്ജിതബ്ബോതി വദാമി; നാഹം, ഗഹപതി,

സബ്ബാ വിമുത്തി വിമുച്ചിതബ്ബാതി വദാമി; ന പനാഹം, ഗഹപതി, സബ്ബാ വിമുത്തി ന വിമുച്ചിതബ്ബാതി വദാമി.

"യഞ്ഹി, ഗഹപതി, തപം തപതോ അകുസലാ ധമ്മാ അഭിവഡ്ഢന്തി, കുസലാ ധമ്മാ പരിഹായന്തി, ഏവരൂപം തപം ന തപിതബ്ബന്തി വദാമി. യഞ്ച ഖ്വസ്സ ഗഹപതി, തപം തപതോ അകുസലാ ധമ്മാ പരിഹായന്തി, കുസലാ ധമ്മാ അഭിവഡ്ഢന്തി, ഏവരൂപം തപം തപിതബ്ബന്തി വദാമി.

"യഞ്ഹി, ഗഹപതി, സമാദാനം സമാദിയതോ അകുസലാ ധമ്മാ അഭിവഡ്ഢന്തി, കുസലാ ധമ്മാ പരിഹായന്തി, ഏവരൂപം സമാദാനം ന സമാദിതബ്ബന്തി വദാമി. യഞ്ച ഖ്വസ്സ, ഗഹപതി, സമാദാനം സമാദിയതോ അകുസലാ ധമ്മാ പരിഹായന്തി, കുസലാ ധമ്മാ അഭിവഡ്ഢന്തി, ഏവരൂപം സമാദാനം സമാദിതബ്ബന്തി വദാമി.

"യഞ്ഹി, ഗഹപതി, പധാനം പദഹതോ അകുസലാ ധമ്മാ അഭിവഡ്ഢന്തി, കുസലാ ധമ്മാ പരിഹായന്തി, ഏവരൂപം പധാനം ന പദഹിതബ്ബന്തി വദാമി. യഞ്ച ഖ്വസ്സ, ഗഹപതി, പധാനം പദഹതോ അകുസലാ ധമ്മാ പരിഹായന്തി കുസലാ ധമ്മാ അഭിവഡ്ഢന്തി , ഏവരൂപം പധാനം പദഹിതബ്ബന്തി വദാമി.

"യഞ്ഹി , ഗഹപതി, പടിനിസ്സഗ്ഗം പടിനിസ്സജ്ജതോ അകുസലാ ധമ്മാ അഭിവഡ്ഢന്തി, കുസലാ ധമ്മാ പരിഹായന്തി, ഏവരൂപോ പടിനിസ്സഗ്ഗോ ന പടിനിസ്സജ്ജിതബ്ബോതി വദാമി. യഞ്ച ഖ്വസ്സ, ഗഹപതി, പടിനിസ്സഗ്ഗം പടിനിസ്സജ്ജതോ അകുസലാ ധമ്മാ പരിഹായന്തി, കുസലാ ധമ്മാ അഭിവഡ്ഢന്തി, ഏവരൂപോ പടിനിസ്സഗ്ഗോ പടിനിസ്സജ്ജിതബ്ബോതി വദാമി.

"യഞ്ഹി, ഗഹപതി, വിമുത്തിം വിമുച്ചതോ അകുസലാ ധമ്മാ അഭിവഡ്ഢന്തി, കുസലാ ധമ്മാ പരിഹായന്തി, ഏവരൂപാ വിമുത്തി ന വിമുച്ചിതബ്ബാതി വദാമി. യഞ്ച ഖ്വസ്സ, ഗഹപതി, വിമുത്തിം വിമുച്ചതോ അകുസലാ ധമ്മാ പരിഹായന്തി, കുസലാ ധമ്മാ അഭിവഡ്ഢന്തി, ഏവരൂപാ വിമുത്തി വിമുച്ചിതബ്ബാതി വദാമീ"തി.

അഥ ഖോ വജ്ജിയമാഹിതോ ഗഹപതി ഭഗവതാ ധമ്മിയാ കഥായ സന്ദസ്സിതോ സമാദപിതോ സമുത്തേജിതോ സമ്പഹംസിതോ ഉട്ഠായാസനാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ പദക്ഖിണം കത്വാ പക്കാമി.

അഥ ഖോ ഭഗവാ അചിരപക്കന്തേ വജ്ജിയമാഹിതേ ഗഹപതിമ്ഹി ഭിക്ഖൂ ആമന്തേസി - "യോപി സോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ദീഘരത്തം അപ്പരജക്ഖോ ഇമസ്മിം ധമ്മവിനയേ, സോപി ഏവമേവം അഞ്ഞതിത്ഥിയേ പരിബ്ബാജകേ സഹധമ്മേന സുനിഗ്ഗഹിതം നിഗ്ഗണ്ഹേയ്യ യഥാ തം വജ്ജിയമാഹിതേന ഗഹപതിനാ നിഗ്ഗഹിതാ"തി. ചതുത്ഥം.

൫. ഉത്തിയസുത്തം

൯൫. അഥ ഖോ ഉത്തിയോ പരിബ്ബാജകോ യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവതാ സദ്ധിം സമ്മോദി. സമ്മോദനീയം കഥം സാരണീയം വീതിസാരേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നോ ഖോ ഉത്തിയോ

പരിബ്ബാജകോ ഭഗവന്തം ഏതദവോച - "കിം നു ഖോ, ഭോ ഗോതമ, സസ്സതോ ലോകോ, ഇദമേവ സച്ചം മോഘമഞ്ഞ"ന്തി? "അബ്യാകതം ഖോ ഏതം, ഉത്തിയ, മയാ - 'സസ്സതോ ലോകോ, ഇദമേവ സച്ചം മോഘമഞ്ഞ'"ന്തി.

"കിം പന, ഭോ ഗോതമ, അസസ്സതോ ലോകോ, ഇദമേവ സച്ചം മോഘമഞ്ഞ"ന്തി? "ഏതമ്പി ഖോ, ഉത്തിയ, അബ്യാകതം മയാ - 'അസസ്സതോ ലോകോ, ഇദമേവ സച്ചം മോഘമഞ്ഞ'"ന്തി.

"കിം നു ഖോ, ഭോ ഗോതമ, അന്തവാ ലോകോ...പേ॰... അനന്തവാ ലോകോ... തം ജീവം തം സരീരം... അഞ്ഞം ജീവം അഞ്ഞം സരീരം... ഹോതി തഥാഗതോ പരം മരണാ ... ന ഹോതി തഥാഗതോ പരം മരണാ... ഹോതി ച ന ച ഹോതി തഥാഗതോ പരം മരണാ... നേവ ഹോതി ന ന ഹോതി തഥാഗതോ പരം മരണാ, ഇദമേവ സച്ചം മോഘമഞ്ഞ"ന്തി? "ഏതമ്പി ഖോ, ഉത്തിയ, അബ്യാകതം മയാ - 'നേവ ഹോതി ന ന ഹോതി തഥാഗതോ പരം മരണാ, ഇദമേവ സച്ചം മോഘമഞ്ഞ'"ന്തി.

"'കിം നു ഖോ, ഭോ ഗോതമ, സസ്സതോ ലോകോ, ഇദമേവ സച്ചം മോഘമഞ്ഞ'ന്തി, ഇതി പുട്ഠോ സമാനോ 'അബ്യാകതം ഖോ ഏതം, ഉത്തിയ, മയാ - സസ്സതോ ലോകോ, ഇദമേവ സച്ചം മോഘമഞ്ഞ'ന്തി വദേസി.

"'കിം പന, ഭോ ഗോതമ, അസസ്സതോ ലോകോ, ഇദമേവ സച്ചം മോഘമഞ്ഞ'ന്തി, ഇതി പുട്ഠോ സമാനോ - 'ഏതമ്പി ഖോ, ഉത്തിയ, അബ്യാകതം മയാ അസസ്സതോ ലോകോ, ഇദമേവ സച്ചം മോഘമഞ്ഞ'ന്തി വദേസി.

"'കിം നു ഖോ, ഭോ ഗോതമ, അന്തവാ ലോകോ...പേ॰... അനന്തവാ ലോകോ... തം ജീവം തം സരീരം... അഞ്ഞം ജീവം അഞ്ഞം സരീരം... ഹോതി തഥാഗതോ പരം മരണാ... ന ഹോതി തഥാഗതോ പരം മരണാ... ഹോതി ച ന ച ഹോതി തഥാഗതോ പരം മരണാ... നേവ ഹോതി ന ന ഹോതി തഥാഗതോ പരം മരണാ, ഇദമേവ സച്ചം മോഘമഞ്ഞന്തി, ഇതി പുട്ഠോ സമാനോ - 'ഏതമ്പി ഖോ, ഉത്തിയ, അബ്യാകതം മയാ - 'നേവ ഹോതി ന ന ഹോതി തഥാഗതോ പരം മരണാ, ഇദമേവ സച്ചം മോഘമഞ്ഞ'ന്തി വദേസി. അഥ കിഞ്ചരഹി ഭോതാ ഗോതമേന ബ്യാകത"ന്തി?

"അഭിഞ്ഞായ ഖോ അഹം, ഉത്തിയ, സാവകാനം ധമ്മം ദേസേമി സത്താനം വിസുദ്ധിയാ സോകപരിദേവാനം സമതിക്കമായ ദുക്ഖദോമനസ്സാനം അത്ഥങ്ഗമായ ഞായസ്സ അധിഗമായ നിബ്ബാനസ്സ സച്ഛികിരിയായാ"തി.

"യം പനേതം ഭവം ഗോതമോ അഭിഞ്ഞായ സാവകാനം ധമ്മം ദേസേസി സത്താനം വിസുദ്ധിയാ സോകപരിദേവാനം സമതിക്കമായ ദുക്ഖദോമനസ്സാനം അത്ഥങ്ഗമായ ഞായസ്സ അധിഗമായ നിബ്ബാനസ്സ സച്ഛികിരിയായ, സബ്ബോ വാ [സബ്ബോ ച (ക॰)] തേന ലോകോ നീയതി [നീയിസ്സതി (സീ॰), നിയ്യാസ്സതി (സ്യാ॰), നിയ്യംസ്സതി (പീ॰)] ഉപഡ്ഢോ വാ തിഭാഗോ വാ"തി [തിഭാഗോ വാതി പദേഹി (ക॰)]? ഏവം വുത്തേ ഭഗവാ തുണ്ഹീ അഹോസി.

അഥ ഖോ ആയസ്മതോ ആനന്ദസ്സ ഏതദഹോസി - “മാ ഹേവം ഖോ ഉത്തിയോ പരിബ്ബാജകോ പാപകം ദിട്ഠിഗതം പടിലഭി - ‘സബ്ബസാമുക്കംസികം വത മേ സമണോ ഗോതമോ പഞ്ഹം പുട്ഠോ സംസാദേതി, നോ വിസ്സജ്ജേതി, ന നൂന വിസഹതീ’തി. തദസ്സ ഉത്തിയസ്സ പരിബ്ബാജകസ്സ ദീഘരത്തം അഹിതായ ദുക്ഖായാ”തി.

അഥ ഖോ ആയസ്മാ ആനന്ദോ ഉത്തിയം പരിബ്ബാജകം ഏതദവോച - “തേനഹാവുസോ ഉത്തിയ, ഉപമം തേ കരിസ്സാമി. ഉപമായ മിധേകച്ചേ വിഞ്ഞൂ പുരിസാ ഭാസിതസ്സ അത്ഥം ആജാനന്തി. സേയ്യഥാപി, ആവുസോ ഉത്തിയ, രഞ്ഞോ പച്ചന്തിമം നഗരം ദള്ഹുദ്ധാപം [ദള്ഹുദ്ദാപം (സീ॰ പീ॰)] ദള്ഹപാകാരതോരണം ഏകദ്വാരം. തത്രസ്സ ദോവാരികോ പണ്ഡിതോ ബ്യത്തോ മേധാവീ അഞ്ഞാതാനം നിവാരേതാ ഞാതാനം പവേസേതാ. സോ തസ്സ നഗരസ്സ സമന്താ അനുപരിയായപഥം അനുക്കമതി. അനുപരിയായപഥം അനുക്കമമാനോ ന പസ്സേയ്യ പാകാരസന്ധിം വാ പാകാരവിവരം വാ, അന്തമസോ ബിളാരനിക്ഖമനമത്തമ്പി. നോ ച ഖ്വസ്സ ഏവം ഞാണം ഹോതി - ‘ഏത്തകാ പാണാ ഇമം നഗരം പവിസന്തി വാ നിക്ഖമന്തി വാ’തി. അഥ ഖ്വസ്സ ഏവമേത്ഥ ഹോതി - ‘യേ ഖോ കേചി ഓളാരികാ പാണാ ഇമം നഗരം പവിസന്തി വാ നിക്ഖമന്തി വാ, സബ്ബേ തേ ഇമിനാ ദ്വാരേന പവിസന്തി വാ നിക്ഖമന്തി വാ’തി.

“ഏവമേവം ഖോ, ആവുസോ ഉത്തിയ, ന തഥാഗതസ്സ ഏവം ഉസ്സുക്കം ഹോതി - ‘സബ്ബോ വാ തേന ലോകോ നീയതി, ഉപഡ്ഢോ വാ, തിഭാഗോ വാ’തി. അഥ ഖോ ഏവമേത്ഥ തഥാഗതസ്സ ഹോതി - ‘യേ ഖോ കേചി ലോകമ്ഹാ നീയിംസു വാ നീയന്തി വാ നീയിസ്സന്തി വാ, സബ്ബേ തേ പഞ്ച നീവരണേ പഹായ ചേതസോ ഉപക്കിലേസേ പഞ്ഞായ ദുബ്ബലീകരണേ, ചതൂസു സതിപട്ഠാനേസു സുപ്പതിട്ഠിതചിത്താ, സത്ത ബോജ്ഝങ്ഗേ യഥാഭൂതം ഭാവേത്വാ. ഏവമേതേ [ഏവമേതേന (ക॰)] ലോകമ്ഹാ നീയിംസു വാ നീയന്തി വാ നീയിസ്സന്തി വാ’തി. യദേവ ഖോ ത്വം [യദേവ ഖോത്ഥ (ക॰)], ആവുസോ ഉത്തിയ, ഭഗവന്തം പഞ്ഹം [ഇമം പഞ്ഹം (സ്യാ॰ ക॰)] അപുച്ഛി തദേവേതം പഞ്ഹം ഭഗവന്തം അഞ്ഞേന പരിയായേന അപുച്ഛി. തസ്മാ തേ തം ഭഗവാ ന ബ്യാകാസീ”തി. പഞ്ചമം.

൬. കോകനുദസുത്തം

൯൬. “ഏകം സമയം ആയസ്മാ ആനന്ദോ രാജഗഹേ വിഹരതി തപോദാരാമേ. അഥ ഖോ ആയസ്മാ ആനന്ദോ രത്തിയാ പച്ചൂസസമയം പച്ചുട്ഠായ യേന തപോദാ തേനുപസങ്കമി ഗത്താനി പരിസിഞ്ചിതും. തപോദായ [തപോദേ (ക॰)] ഗത്താനി പരിസിഞ്ചിത്വാ പച്ചുത്തരിത്വാ ഏകചീവരോ അട്ഠാസി ഗത്താനി പുബ്ബാപയമാനോ . കോകനുദോപി ഖോ പരിബ്ബാജകോ രത്തിയാ പച്ചൂസസമയം പച്ചുട്ഠായ യേന തപോദാ തേനുപസങ്കമി ഗത്താനി പരിസിഞ്ചിതും.

അദ്ദസാ ഖോ കോകനുദോ പരിബ്ബാജകോ ആയസ്മന്തം ആനന്ദം ദൂരതോവ ആഗച്ഛന്തം. ദിസ്വാന ആയസ്മന്തം ആനന്ദം ഏതദവോച - “കോേത്ഥ [കോ തേത്ഥ (സീ॰), കാത്ഥ (പീ॰ ക॰)], ആവുസോ”തി? “അഹമാവുസോ, ഭിക്ഖൂ”തി.

“കതമേസം, ആവുസോ, ഭിക്ഖൂന”ന്തി? “സമണാനം, ആവുസോ, സക്യപുത്തിയാന”ന്തി.

“പുച്ഛേയ്യാമ മയം ആയസ്മന്തം കിഞ്ചിദേവ ദേസം, സചേ ആയസ്മാ ഓകാസം കരോതി പഞ്ഹസ്സ വേയ്യാകരണായാ”തി. “പുച്ഛാവുസോ, സുത്വാ വേദിസ്സാമാ”തി.

“കിം നു ഖോ, ഭോ, ‘സസ്സതോ ലോകോ, ഇദമേവ സച്ചം മോഘമഞ്ഞ’ന്തി - ഏവംദിട്ഠി [ഏവംദിട്ഠികോ (സ്യാ॰)] ഭവ”ന്തി ? “ന ഖോ അഹം, ആവുസോ, ഏവംദിട്ഠി - ‘സസ്സതോ ലോകോ, ഇദമേവ സച്ചം മോഘമഞ്ഞ’”ന്തി.

“കിം പന, ഭോ, ‘അസസ്സതോ ലോകോ, ഇദമേവ സച്ചം മോഘമഞ്ഞ’ന്തി - ഏവംദിട്ഠി ഭവ”ന്തി? “ന ഖോ അഹം, ആവുസോ, ഏവംദിട്ഠി - ‘അസസ്സതോ ലോകോ, ഇദമേവ സച്ചം മോഘമഞ്ഞ’”ന്തി.

“കിം നു ഖോ, ഭോ, അന്തവാ ലോകോ…പേ॰… അനന്തവാ ലോകോ… തം ജീവം തം സരീരം… അഞ്ഞം ജീവം അഞ്ഞം സരീരം… ഹോതി തഥാഗതോ പരം മരണാ… ന ഹോതി തഥാഗതോ പരം മരണാ… ഹോതി ച ന ച ഹോതി തഥാഗതോ പരം മരണാ… നേവ ഹോതി ന ന ഹോതി തഥാഗതോ പരം മരണാ, ഇദമേവ സച്ചം മോഘമഞ്ഞന്തി - ഏവംദിട്ഠി ഭവ”ന്തി? “ന ഖോ അഹം, ആവുസോ, ഏവംദിട്ഠി - ‘നേവ ഹോതി ന ന ഹോതി തഥാഗതോ പരം മരണാ, ഇദമേവ സച്ചം മോഘമഞ്ഞ’”ന്തി.

“തേന ഹി ഭവം ന ജാനാതി, ന പസ്സതീ”തി? “ന ഖോ അഹം, ആവുസോ, ന ജാനാമി ന പസ്സാമി. ജാനാമഹം, ആവുസോ, പസ്സാമീ”തി .

“‘കിം നു ഖോ, ഭോ, സസ്സതോ ലോകോ, ഇദമേവ സച്ചം മോഘമഞ്ഞന്തി - ഏവംദിട്ഠി ഭവ’ന്തി, ഇതി പുട്ഠോ സമാനോ - ‘ന ഖോ അഹം, ആവുസോ, ഏവംദിട്ഠി - സസ്സതോ ലോകോ, ഇദമേവ സച്ചം മോഘമഞ്ഞ’ന്തി വദേസി.

“‘കിം പന, ഭോ, അസസ്സതോ ലോകോ, ഇദമേവ സച്ചം മോഘമഞ്ഞന്തി - ഏവംദിട്ഠി ഭവ’ന്തി, ഇതി പുട്ഠോ സമാനോ - ‘ന ഖോ അഹം, ആവുസോ, ഏവംദിട്ഠി - അസസ്സതോ ലോകോ, ഇദമേവ സച്ചം മോഘമഞ്ഞ’ന്തി വദേസി.

“കിം നു ഖോ, ഭോ, അന്തവാ ലോകോ…പേ॰… അനന്തവാ ലോകോ… തം ജീവം തം സരീരം… അഞ്ഞം ജീവം അഞ്ഞം സരീരം… ഹോതി തഥാഗതോ പരം മരണാ… ന ഹോതി തഥാഗതോ പരം മരണാ… ഹോതി ച ന ച ഹോതി തഥാഗതോ പരം മരണാ… നേവ ഹോതി ന ന ഹോതി തഥാഗതോ പരം മരണാ, ഇദമേവ സച്ചം മോഘമഞ്ഞന്തി - ഏവംദിട്ഠി ഭവന്തി, ഇതി പുട്ഠോ സമാനോ - ‘ന ഖോ അഹം, ആവുസോ , ഏവംദിട്ഠി - നേവ ഹോതി ന ന ഹോതി തഥാഗതോ പരം മരണാ, ഇദമേവ സച്ചം മോഘമഞ്ഞ’ന്തി വദേസി.

“‘തേന ഹി ഭവം ന ജാനാതി ന പസ്സതീ’തി, ഇതി പുട്ഠോ സമാനോ - ‘ന ഖോ അഹം, ആവുസോ, ന ജാനാമി ന പസ്സാമി. ജാനാമഹം, ആവുസോ, പസ്സാമീ’തി വദേസി. യഥാ കഥം പനാവുസോ, ഇമസ്സ ഭാസിതസ്സ അത്ഥോ ദട്ഠബ്ബോ”തി?

‘‘‘സസ്സതോ ലോകോ, ഇദമേവ സച്ചം മോഘമഞ്ഞ’ന്തി ഖോ, ആവുസോ, ദിട്ഠിഗതമേതം. ‘അസസ്സതോ ലോകോ, ഇദമേവ സച്ചം മോഘമഞ്ഞ’ന്തി ഖോ, ആവുസോ, ദിട്ഠിഗതമേതം. അന്തവാ ലോകോ...പേ॰... അനന്തവാ ലോകോ... തം ജീവം തം സരീരം... അഞ്ഞം ജീവം അഞ്ഞം സരീരം... ഹോതി തഥാഗതോ പരം മരണാ... ന ഹോതി തഥാഗതോ പരം മരണാ... ഹോതി ച ന ച ഹോതി തഥാഗതോ പരം മരണാ... ‘നേവ ഹോതി ന ന ഹോതി തഥാഗതോ പരം മരണാ, ഇദമേവ സച്ചം മോഘമഞ്ഞ’ന്തി ഖോ, ആവുസോ, ദിട്ഠിഗതമേതം.

‘‘യാവതാ , ആവുസോ, ദിട്ഠി [ദിട്ഠിഗതാ (സബ്ബത്ഥ)] യാവതാ ദിട്ഠിട്ഠാനം ദിട്ഠിഅധിട്ഠാനം ദിട്ഠിപരിയുട്ഠാനം ദിട്ഠിസമുട്ഠാനം ദിട്ഠിസമുഗ്ഘാതോ [യാവതാ ദിട്ഠിട്ഠാന അധിട്ഠാന പരിയുട്ഠാന സമുട്ഠാന സമുഗ്ഘാതോ (സീ॰ പീ॰)], തമഹം ജാനാമി തമഹം പസ്സാമി. തമഹം ജാനന്തോ തമഹം പസ്സന്തോ ക്യാഹം വക്ഖാമി - ‘ന ജാനാമി ന പസ്സാമീ’തി? ജാനാമഹം, ആവുസോ, പസ്സാമീ’’തി.

‘‘കോ നാമോ ആയസ്മാ, കഥഞ്ച പനായസ്മന്തം സബ്രഹ്മചാരീ ജാനന്തീ’’തി? ‘‘‘ആനന്ദോ’തി ഖോ മേ, ആവുസോ, നാമം. ‘ആനന്ദോ’തി ച പന മം സബ്രഹ്മചാരീ ജാനന്തീ’’തി. ‘‘മഹാചരിയേന വത കിര, ഭോ, സദ്ധിം മന്തയമാനാ ന ജാനിമ്ഹ - ‘ആയസ്മാ ആനന്ദോ’തി. സചേ ഹി മയം ജാനേയ്യാമ - ‘അയം ആയസ്മാ ആനന്ദോ’തി, എത്തകമ്പി നോ നപ്പടിഭായേയ്യ [നപ്പടിഭാസേയ്യാമ (ക॰) നപ്പടിഭാസേയ്യ (ബഹൂസു) മ॰ നി॰ ൩.൨൭൩ പസ്സിതബ്ബം]. ഖമതു ച മേ ആയസ്മാ ആനന്ദോ’’തി. ഛട്ഠം.

൭. ആഹുനേയ്യസുത്തം

൯൭. ‘‘ദസഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു ആഹുനേയ്യോ ഹോതി പാഹുനേയ്യോ ദക്ഖിണേയ്യോ അഞ്ജലികരണീയോ അനുത്തരം പുഞ്ഞക്ഖേത്തം ലോകസ്സ.

‘‘കതമേഹി ദസഹി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സീലവാ ഹോതി, പാതിമോക്ഖസംവരസംവുതോ വിഹരതി ആചാരഗോചരസമ്പന്നോ അണുമത്തേസു വജ്ജേസു ഭയദസ്സാവീ, സമാദായ സിക്ഖതി സിക്ഖാപദേസു .

‘‘ബഹുസ്സുതോ ഹോതി സുതധരോ സുതസന്നിചയോ. യേ തേ ധമ്മാ ആദികല്യാണാ മജ്ഝേകല്യാണാ പരിയോസാനകല്യാണാ സാത്ഥം സബ്യഞ്ജനം കേവലപരിപുണ്ണം പരിസുദ്ധം ബ്രഹ്മചരിയം അഭിവദന്തി, തഥാരൂപാസ്സ ധമ്മാ ബഹുസ്സുതാ ഹോന്തി ധാതാ വചസാ പരിചിതാ മനസാനുപേക്ഖിതാ ദിട്ഠിയാ സുപ്പടിവിദ്ധാ.

‘‘കല്യാണമിത്തോ ഹോതി കല്യാണസഹായോ കല്യാണസമ്പവങ്കോ.

‘‘സമ്മാദിട്ഠികോ ഹോതി സമ്മാദസ്സനേന സമന്നാഗതോ.

‘‘അനേകവിഹിതം ഇദ്ധിവിധം പച്ചനുഭോതി - എകോപി ഹുത്വാ ബഹുധാ ഹോതി; ബഹുധാപി ഹുത്വാ എകോ ഹോതി; ആവിഭാവം, തിരോഭാവം; തിരോകുട്ടം തിരോപാകാരം തിരോപബ്ബതം അസജ്ജമാനോ ഗച്ഛതി, സേയ്യഥാപി

ആകാസേ; പഥവിയാപി ഉമ്മുജ്ജനിമുജ്ജം കരോതി, സേയ്യഥാപി ഉദകേ; ഉദകേപി അഭിജ്ജമാനേ ഗച്ഛതി, സേയ്യഥാപി പഥവിയം; ആകാസേപി പല്ലങ്കേന കമതി, സേയ്യഥാപി പക്ഖീ സകുണോ; ഇമേപി ചന്ദിമസൂരിയേ ഏവംമഹിദ്ധികേ ഏവംമഹാനുഭാവേ പാണിനാ പരാമസതി [പരിമസതി (സീ॰)] പരിമജ്ജതി, യാവ ബ്രഹ്മലോകാപി കായേന വസം വത്തേതി.

''ദിബ്ബായ സോതധാതുയാ വിസുദ്ധായ അതിക്കന്തമാനുസികായ ഉഭോ സദ്ദേ സുണാതി ദിബ്ബേ ച മാനുസേ ച യേ ദൂരേ സന്തികേ ച.

''പരസത്താനം പരപുഗ്ഗലാനം ചേതസാ ചേതോ പരിച്ച പജാനാതി. സരാഗം വാ ചിത്തം 'സരാഗം ചിത്ത'ന്തി പജാനാതി; വീതരാഗം വാ ചിത്തം 'വീതരാഗം ചിത്ത'ന്തി പജാനാതി; സദോസം വാ ചിത്തം... വീതദോസം വാ ചിത്തം... സമോഹം വാ ചിത്തം... വീതമോഹം വാ ചിത്തം... സംഖിത്തം വാ ചിത്തം... വിക്ഖിത്തം വാ ചിത്തം... മഹഗ്ഗതം വാ ചിത്തം... അമഹഗ്ഗതം വാ ചിത്തം... സഉത്തരം വാ ചിത്തം... അനുത്തരം വാ ചിത്തം... സമാഹിതം വാ ചിത്തം... അസമാഹിതം വാ ചിത്തം... വിമുത്തം വാ ചിത്തം... അവിമുത്തം വാ ചിത്തം 'അവിമുത്തം ചിത്ത'ന്തി പജാനാതി.

''അനേകവിഹിതം പുബ്ബേനിവാസം അനുസ്സരതി, സേയ്യഥിദം - ഏകമ്പി ജാതിം ദ്വേപി ജാതിയോ തിസ്സോപി ജാതിയോ ചതസ്സോപി ജാതിയോ പഞ്ചപി ജാതിയോ ദസപി ജാതിയോ വീസമ്പി ജാതിയോ തിംസമ്പി ജാതിയോ ചത്താലീസമ്പി ജാതിയോ പഞ്ഞാസമ്പി ജാതിയോ ജാതിസതമ്പി ജാതിസഹസ്സമ്പി ജാതിസതസഹസ്സമ്പി അനേകേപി സംവട്ടകപ്പേ അനേകേപി വിവട്ടകപ്പേ അനേകേപി സംവട്ടവിവട്ടകപ്പേ - 'അമുത്രാസിം ഏവംനാമോ ഏവംഗോത്തോ ഏവംവണ്ണോ ഏവമാഹാരോ ഏവംസുഖദുക്ഖപടിസംവേദീ ഏവമായുപരിയന്തോ, സോ തതോ ചുതോ അമുത്ര ഉദപാദിം; തത്രാപാസിം ഏവംനാമോ ഏവംഗോത്തോ ഏവംവണ്ണോ ഏവമാഹാരോ ഏവംസുഖദുക്ഖപടിസംവേദീ ഏവമായുപരിയന്തോ, സോ തതോ ചുതോ ഇധൂപപന്നോതി, ഇതി സാകാരം സഉദ്ദേസം അനേകവിഹിതം പുബ്ബേനിവാസം അനുസ്സരതി.

''ദിബ്ബേന ചക്ഖുനാ വിസുദ്ധേന അതിക്കന്തമാനുസകേന സത്തേ പസ്സതി ചവമാനേ ഉപപജ്ജമാനേ ഹീനേ പണീതേ സുവണ്ണേ ദുബ്ബണ്ണേ, സുഗതേ ദുഗ്ഗതേ യഥാകമ്മൂപഗേ സത്തേ പജാനാതി - 'ഇമേ വത ഭോ ഭോന്തോ സത്താ കായദുച്ചരിതേന സമന്നാഗതാ വചീദുച്ചരിതേന സമന്നാഗതാ മനോദുച്ചരിതേന സമന്നാഗതാ അരിയാനം ഉപവാദകാ മിച്ഛാദിട്ഠികാ മിച്ഛാദിട്ഠികമ്മസമാദാനാ, തേ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ അപായം ദുഗ്ഗതിം വിനിപാതം നിരയം ഉപപന്നാ; ഇമേ വാ പന ഭോന്തോ സത്താ കായസുചരിതേന സമന്നാഗതാ വചീസുചരിതേന സമന്നാഗതാ മനോസുചരിതേന സമന്നാഗതാ അരിയാനം അനുപവാദകാ സമ്മാദിട്ഠികാ സമ്മാദിട്ഠികമ്മസമാദാനാ, തേ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ സുഗതിം സഗ്ഗം ലോകം ഉപപന്നാ'തി. ഇതി ദിബ്ബേന ചക്ഖുനാ വിസുദ്ധേന അതിക്കന്തമാനുസകേന സത്തേ പസ്സതി ചവമാനേ ഉപപജ്ജമാനേ ഹീനേ പണീതേ സുവണ്ണേ ദുബ്ബണ്ണേ, സുഗതേ ദുഗ്ഗതേ യഥാകമ്മൂപഗേ സത്തേ പജാനാതി.

“ആസവാനം ഖയാ അനാസവം ചേതോവിമുത്തിം പഞ്ഞാവിമുത്തിം ദിട്ഠേവ ധമ്മേ സയം അഭിഞ്ഞാ സച്ഛികത്വാ ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ദസഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു ആഹുനേയ്യോ ഹോതി പാഹുനേയ്യോ ദക്ഖിണേയ്യോ അഞ്ജലികരണീയോ അനുത്തരം പുഞ്ഞക്ഖേത്തം ലോകസ്സാ”തി. സത്തമം.

൮. ഥേരസുത്തം

൯൮. “ദസഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഥേരോ ഭിക്ഖു യസ്സം യസ്സം ദിസായം വിഹരതി, ഫാസുയേവ വിഹരതി. കതമേഹി ദസഹി? ഥേരോ ഹോതി രത്തഞ്ഞൂ ചിരപബ്ബജിതോ, സീലവാ ഹോതി …പേ॰… സമാദായ സിക്ഖതി സിക്ഖാപദേസു, ബഹുസ്സുതോ ഹോതി…പേ॰… ദിട്ഠിയാ സുപ്പടിവിദ്ധോ, ഉഭയാനി ഖോ പനസ്സ പാതിമോക്ഖാനി വിത്ഥാരേന സ്വാഗതാനി ഹോന്തി സുവിഭത്താനി സുപ്പവത്തീനി സുവിനിച്ഛിതാനി സുത്തസോ അനുബ്യഞ്ജനസോ, അധികരണസമുപ്പാദവൂപസമകുസലോ ഹോതി, ധമ്മകാമോ ഹോതി പിയസമുദാഹാരോ അഭിധമ്മേ അഭിവിനയേ ഉള്ളാരപാമോജ്ജോ, സന്തുട്ഠോ ഹോതി ഇതരീതരചീവരപിണ്ഡപാതസേനാസനഗിലാനപ്പച്ചയഭേസജ്ജപരിക്ഖാരേന, പാസാദികോ ഹോതി അഭിക്കന്തപടിക്കന്തേ [അഭിക്കന്തപടിക്കന്തോ (ക॰)] സുസംവുതോ അന്തരഘരേ നിസജ്ജായ, ചതുന്നം ഝാനാനം ആഭിചേതസികാനം ദിട്ഠധമ്മസുഖവിഹാരാനം നികാമലാഭീ ഹോതി അകിച്ഛലാഭീ അകസിരലാഭീ, ആസവാനഞ്ച ഖയാ അനാസവം ചേതോവിമുത്തിം പഞ്ഞാവിമുത്തിം ദിട്ഠേവ ധമ്മേ സയം അഭിഞ്ഞാ സച്ഛികത്വാ ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ദസഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഥേരോ ഭിക്ഖു യസ്സം യസ്സം ദിസായം വിഹരതി, ഫാസുയേവ വിഹരതീ”തി. അട്ഠമം.

൯. ഉപാലിസുത്തം

൯൯. അഥ ഖോ ആയസ്മാ ഉപാലി യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി . ഏകമന്തം നിസിന്നോ ഖോ ആയസ്മാ ഉപാലി ഭഗവന്തം ഏതദവോച - “ഇച്ഛാമഹം, ഭന്തേ, അരഞ്ഞവനപത്ഥാനി പന്താനി സേനാസനാനി പടിസേവിതു”ന്തി.

“ദുരഭിസമ്ഭവാനി ഹി ഖോ [ദുരഭിസമ്ഭവാനി ഖോ (സീ॰ പീ॰)], ഉപാലി, അരഞ്ഞവനപത്ഥാനി പന്താനി സേനാസനാനി. ദുക്കരം പവിവേകം ദുരഭിരമം. ഏകത്തേ ഹരന്തി മഞ്ഞേ മനോ വനാനി സമാധിം അലഭമാനസ്സ ഭിക്ഖുനോ. യോ ഖോ, ഉപാലി, ഏവം വദേയ്യ - ‘അഹം സമാധിം അലഭമാനോ അരഞ്ഞവനപത്ഥാനി പന്താനി സേനാസനാനി പടിസേവിസ്സാമീ’തി, തസ്സേതം പാടികങ്ഖം - ‘സംസീദിസ്സതി വാ ഉപ്ലവിസ്സതി വാ’തി [ഉപ്പിലവിസ്സതി വാ (സീ॰ സ്യാ॰ പീ॰)].

“സേയ്യഥാപി, ഉപാലി, മഹാഉദകരഹദോ. അഥ ആഗച്ഛേയ്യ ഹത്ഥിനാഗോ സത്തരതനോ വാ അഡ്ഢട്ഠരതനോ [അട്ഠരതനോ (സീ॰ പീ॰)] വാ. തസ്സ ഏവമസ്സ - ‘യംനൂനാഹം ഇമം ഉദകരഹദം ഓഗാഹേത്വാ കണ്ണസംധോവികമ്പി ഖിഡ്ഡം കീളേയ്യം പിട്ഠിസംധോവികമ്പി ഖിഡ്ഡം കീളേയ്യം. കണ്ണസംധോവികമ്പി ഖിഡ്ഡം കീളിത്വാ പിട്ഠിസംധോവികമ്പി ഖിഡ്ഡം കീളിത്വാ ന്ഹത്വാ [നഹാത്വാ

(സീ॰ പീ॰), ന്ഹാത്വാ (സ്യാ॰)] ച പിവിത്വാ ച പച്ചുത്തരിത്വാ യേന കാമം പക്കമേയ്യ'ന്തി. സോ തം ഉദകരഹദം ഓഗാഹേത്വാ കണ്ണസംധോവികമ്പി ഖിഡ്ഡം കീളേയ്യ പിട്ഠിസംധോവികമ്പി ഖിഡ്ഡം കീളേയ്യ; കണ്ണസംധോവികമ്പി ഖിഡ്ഡം കീളിത്വാ പിട്ഠിസംധോവികമ്പി ഖിഡ്ഡം കീളിത്വാ ന്ഹത്വാ ച പിവിത്വാ ച പച്ചുത്തരിത്വാ യേന കാമം പക്കമേയ്യ. തം കിസ്സ ഹേതു? മഹാ, ഉപാലി [മഹാ ഹുപാലി (സീ॰ പീ॰)], അത്തഭാവോ ഗമ്ഭീരേ ഗാധം വിന്ദതി.

"അഥ ആഗച്ഛേയ്യ സസോ വാ ബിളാരോ വാ. തസ്സ ഏവമസ്സ - 'കോ ചാഹം, കോ ച ഹത്ഥിനാഗോ! യംനൂനാഹം ഇമം ഉദകരഹദം ഓഗാഹേത്വാ കണ്ണസംധോവികമ്പി ഖിഡ്ഡം കീളേയ്യം പിട്ഠിസംധോവികമ്പി ഖിഡ്ഡം കീളേയ്യം ; കണ്ണസംധോവികമ്പി ഖിഡ്ഡം കീളിത്വാ പിട്ഠിസംധോവികമ്പി ഖിഡ്ഡം കീളിത്വാ ന്ഹത്വാ ച പിവിത്വാ ച പച്ചുത്തരിത്വാ യേന കാമം പക്കമേയ്യ'ന്തി. സോ തം ഉദകരഹദം സഹസാ അപ്പടിസങ്ഖാ പക്ഖന്ദേയ്യ. തസ്സേതം പാടികങ്ഖം - 'സംസീദിസ്സതി വാ ഉപ്പ്ലവിസ്സതി വാ'തി . തം കിസ്സ ഹേതു? പരിത്തോ, ഉപാലി, അത്തഭാവോ ഗമ്ഭീരേ ഗാധം ന വിന്ദതി. ഏവമേവം ഖോ, ഉപാലി, യോ ഏവം വദേയ്യ - 'അഹം സമാധിം അലഭമാനോ അരഞ്ഞവനപത്ഥാനി പന്താനി സേനാസനാനി പടിസേവിസ്സാമീ'തി, തസ്സേതം പാടികങ്ഖം - 'സംസീദിസ്സതി വാ ഉപ്പ്ലവിസ്സതി വാ'തി.

"സേയ്യഥാപി, ഉപാലി, ദഹരോ കുമാരോ മന്ദോ ഉത്താനസേയ്യകോ സകേന മുത്തകരീസേന കീളതി. തം കിം മഞ്ഞസി, ഉപാലി, നനായം കേവലാ പരിപൂരാ ബാലഖിഡ്ഡാ"തി? "ഏവം, ഭന്തേ".

"സ ഖോ സോ, ഉപാലി, കുമാരോ അപരേന സമയേന വുദ്ധിമന്വായ ഇന്ദ്രിയാനം പരിപാകമന്വായ യാനി കാനിചി കുമാരകാനം കീളാപനകാനി ഭവന്തി, സേയ്യഥിദം - വങ്കകം [വങ്കം (സീ॰ പീ॰)] ഘടികം മോക്ഖചികം ചിങ്ഗുലകം [പിങ്ഗുലികം (സ്യാ॰), ചിങ്കുലകം (ക॰)] പത്താള്ഹകം രഥകം ധനുകം, തേഹി കീളതി. തം കിം മഞ്ഞസി, ഉപാലി, നനായം ഖിഡ്ഡാ പുരിമായ ഖിഡ്ഡായ അഭിക്കന്തതരാ ച പണീതതരാ ചാ"തി? "ഏവം, ഭന്തേ".

"സ ഖോ സോ, ഉപാലി, കുമാരോ അപരേന സമയേന വുദ്ധിമന്വായ ഇന്ദ്രിയാനം പരിപാകമന്വായ പഞ്ചഹി കാമഗുണേഹി സമപ്പിതോ സമങ്ഗിഭൂതോ പരിചാരേതി ചക്ഖുവിഞ്ഞേയ്യേഹി രൂപേഹി ഇട്ഠേഹി കന്തേഹി മനാപേഹി പിയരൂപേഹി കാമൂപസംഹിതേഹി രജനീയേഹി, സോതവിഞ്ഞേയ്യേഹി സദ്ദേഹി... ഘാനവിഞ്ഞേയ്യേഹി ഗന്ധേഹി... ജിവ്ഹാവിഞ്ഞേയ്യേഹി രസേഹി... കായവിഞ്ഞേയ്യേഹി ഫോട്ഠബ്ബേഹി ഇട്ഠേഹി കന്തേഹി മനാപേഹി പിയരൂപേഹി കാമൂപസംഹിതേഹി രജനീയേഹി. തം കിം മഞ്ഞസി, ഉപാലി, നനായം ഖിഡ്ഡാ പുരിമാഹി ഖിഡ്ഡാഹി അഭിക്കന്തതരാ ച പണീതതരാ ചാ"തി? "ഏവം, ഭന്തേ".

[ദീ॰ നി॰ ൧.൧൯൦; മ॰ നി॰ ൨.൨൬൬] "ഇധ ഖോ പന വോ [വോതി നിപാതമത്തം (അട്ഠ॰)], ഉപാലി, തഥാഗതോ ലോകേ ഉപ്പജ്ജതി അരഹം സമ്മാസമ്ബുദ്ധോ വിജ്ജാചരണസമ്പന്നോ സുഗതോ ലോകവിദൂ അനുത്തരോ പുരിസദമ്മസാരഥി സത്ഥാ ദേവമനുസ്സാനം ബുദ്ധോ ഭഗവാ. സോ ഇമം ലോകം സദേവകം സമാരകം സബ്രഹ്മകം സസ്സമണബ്രാഹ്മണിം പജം സദേവമനുസ്സം സയം അഭിഞ്ഞാ സച്ഛികത്വാ പവേദേതി. സോ ധമ്മം ദേസേതി ആദികല്യാണം

മജ്ഝേകല്യാണം പരിയോസാനകല്യാണം സാത്ഥം സബ്യഞ്ജനം, കേവലപരിപുണ്ണം പരിസുദ്ധം ബ്രഹ്മചരിയം പകാസേതി.

“തം ധമ്മം സുണാതി ഗഹപതി വാ ഗഹപതിപുത്തോ വാ അഞ്ഞതരസ്മിം വാ കുലേ പച്ചാജാതോ. സോ തം ധമ്മം സുത്വാ തഥാഗതേ സദ്ധം പടിലഭതി. സോ തേന സദ്ധാപടിലാഭേന സമന്നാഗതോ ഇതി പടിസഞ്ചിക്ഖതി - ‘സമ്ബാധോ ഘരാവാസോ രജാപഥോ, അബ്ഭോകാസോ പബ്ബജ്ജാ. നയിദം സുകരം അഗാരം അജ്ഝാവസതാ ഏകന്തപരിപുണ്ണം ഏകന്തപരിസുദ്ധം സങ്ഖലിഖിതം ബ്രഹ്മചരിയം ചരിതും. യംനൂനാഹം കേസമസ്സും ഓഹാരേത്വാ കാസായാനി വത്ഥാനി അച്ഛാദേത്വാ അഗാരസ്മാ അനഗാരിയം പബ്ബജേയ്യ’ന്തി.

“സോ അപരേന സമയേന അപ്പം വാ ഭോഗക്ഖന്ധം പഹായ മഹന്തം വാ ഭോഗക്ഖന്ധം പഹായ അപ്പം വാ ഞാതിപരിവട്ടം പഹായ മഹന്തം വാ ഞാതിപരിവട്ടം പഹായ കേസമസ്സും ഓഹാരേത്വാ കാസായാനി വത്ഥാനി അച്ഛാദേത്വാ അഗാരസ്മാ അനഗാരിയം പബ്ബജതി.

“സോ ഏവം പബ്ബജിതോ സമാനോ ഭിക്ഖൂനം സിക്ഖാസാജീവസമാപന്നോ പാണാതിപാതം പഹായ പാണാതിപാതാ പടിവിരതോ ഹോതി നിഹിതദണ്ഡോ നിഹിതസത്ഥോ ലജ്ജീ ദയാപന്നോ സബ്ബപാണഭൂതഹിതാനുകമ്പീ വിഹരതി.

“അദിന്നാദാനം പഹായ അദിന്നാദാനാ പടിവിരതോ ഹോതി ദിന്നാദായീ ദിന്നപാടികങ്ഖീ; അഥേനേന സുചിഭൂതേന അത്തനാ വിഹരതി.

“അബ്രഹ്മചരിയം പഹായ ബ്രഹ്മചാരീ ഹോതി ആരാചാരീ വിരതോ മേഥുനാ ഗാമധമ്മാ.

“മുസാവാദം പഹായ മുസാവാദാ പടിവിരതോ ഹോതി സച്ചവാദീ സച്ചസന്ധോ ഥേതോ പച്ചയികോ അവിസംവാദകോ ലോകസ്സ.

“പിസുണം വാചം പഹായ പിസുണായ വാചായ പടിവിരതോ ഹോതി, ഇതോ സുത്വാ ന അമുത്ര അക്ഖാതാ ഇമേസം ഭേദായ, അമുത്ര വാ സുത്വാ ന ഇമേസം അക്ഖാതാ അമൂസം ഭേദായ. ഇതി ഭിന്നാനം വാ സന്ധാതാ സഹിതാനം വാ അനുപ്പദാതാ, സമഗ്ഗാരാമോ സമഗ്ഗരതോ സമഗ്ഗനന്ദീ; സമഗ്ഗകരണിം വാചം ഭാസിതാ ഹോതി.

“ഫരുസം വാചം പഹായ ഫരുസായ വാചായ പടിവിരതോ ഹോതി. യാ സാ വാചാ നേലാ കണ്ണസുഖാ പേമനീയാ ഹദയങ്ഗമാ പോരീ ബഹുജനകന്താ ബഹുജനമനാപാ, തഥാരൂപിം വാചം ഭാസിതാ ഹോതി.

“സമ്ഫപ്പലാപം പഹായ സമ്ഫപ്പലാപാ പടിവിരതോ ഹോതി കാലവാദീ ഭൂതവാദീ അത്ഥവാദീ ധമ്മവാദീ വിനയവാദീ, നിധാനവതിം വാചം ഭാസിതാ ഹോതി കാലേന സാപദേസം പരിയന്തവതിം അത്ഥസംഹിതം.

“സോ ബീജഗാമഭൂതഗാമസമാരമ്ഭാ പടിവിരതോ ഹോതി. ഏകഭത്തികോ ഹോതി രത്തൂപരതോ, വിരതോ വികാലഭോജനാ. നച്ചഗീതവാദിതവിസൂകദസ്സനാ പടിവിരതോ ഹോതി,

മാലാഗന്ധവിലേപനധാരണമണ്ഡനവിഭൂസനട്ഠാനാ പടിവിരതോ ഹോതി, ഉച്ചാസയനമഹാസയനാ പടിവിരതോ ഹോതി , ജാതരൂപരജതപടിഗ്ഗഹണാ പടിവിരതോ ഹോതി, ആമകധഞ്ഞപടിഗ്ഗഹണാ പടിവിരതോ ഹോതി, ആമകമംസപടിഗ്ഗഹണാ പടിവിരതോ ഹോതി, ഇത്ഥികുമാരികപടിഗ്ഗഹണാ പടിവിരതോ ഹോതി, ദാസിദാസപടിഗ്ഗഹണാ പടിവിരതോ ഹോതി, അജേളകപടിഗ്ഗഹണാ പടിവിരതോ ഹോതി, കുക്കുടസൂകരപടിഗ്ഗഹണാ പടിവിരതോ ഹോതി, ഹത്ഥിഗവസ്സവളവപടിഗ്ഗഹണാ പടിവിരതോ ഹോതി, ഖേത്തവത്ഥുപടിഗ്ഗഹണാ പടിവിരതോ ഹോതി, ദൂതേയ്യപഹിണഗമനാനുയോഗാ പടിവിരതോ ഹോതി, കയവിക്കയാ പടിവിരതോ ഹോതി, തുലാകൂടകംസകൂടമാനകൂടാ പടിവിരതോ ഹോതി , ഉക്കോടനവഞ്ചനനികതിസാചിയോഗാ പടിവിരതോ ഹോതി, ഛേദനവധബന്ധനവിപരാമോസആലോപസഹസാകാരാ പടിവിരതോ ഹോതി.

“സോ സന്തുട്ഠോ ഹോതി കായപരിഹാരികേന ചീവരേന കുച്ഛിപരിഹാരികേന പിണ്ഡപാതേന. യേന യേനേവ പക്കമതി സമാദായേവ പക്കമതി, സേയ്യഥാപി നാമ പക്ഖീ സകുണോ യേന യേനേവ ഡേതി സപത്തഭാരോവ ഡേതി. ഏവമേവം ഭിക്ഖു സന്തുട്ഠോ ഹോതി കായപരിഹാരികേന ചീവരേന കുച്ഛിപരിഹാരികേന പിണ്ഡപാതേന. യേന യേനേവ പക്കമതി സമാദായേവ പക്കമതി. സോ ഇമിനാ അരിയേന സീലക്ഖന്ധേന സമന്നാഗതോ അജ്ഝത്തം അനവജ്ജസുഖം പടിസംവേദേതി.

“സോ ചക്ഖുനാ രൂപം ദിസ്വാ ന നിമിത്തഗ്ഗാഹീ ഹോതി നാനുബ്യഞ്ജനഗ്ഗാഹീ. യത്വാധികരണമേനം ചക്ഖുന്ദ്രിയം അസംവുതം വിഹരന്തം അഭിജ്ഝാദോമനസ്സാ പാപകാ അകുസലാ ധമ്മാ അന്വാസ്സവേയ്യും, തസ്സ സംവരായ പടിപജ്ജതി; രക്ഖതി ചക്ഖുന്ദ്രിയം, ചക്ഖുന്ദ്രിയേ സംവരം ആപജ്ജതി. സോതേന സദ്ദം സുത്വാ... ഘാനേന ഗന്ധം ഘായിത്വാ... ജിവ്ഹായ രസം സായിത്വാ... കായേന ഫോട്ഠബ്ബം ഫുസിത്വാ... മനസാ ധമ്മം വിഞ്ഞായ ന നിമിത്തഗ്ഗാഹീ ഹോതി നാനുബ്യഞ്ജനഗ്ഗാഹീ . യത്വാധികരണമേനം മനിന്ദ്രിയം അസംവുതം വിഹരന്തം അഭിജ്ഝാദോമനസ്സാ പാപകാ അകുസലാ ധമ്മാ അന്വാസ്സവേയ്യും, തസ്സ സംവരായ പടിപജ്ജതി; രക്ഖതി മനിന്ദ്രിയം, മനിന്ദ്രിയേ സംവരം ആപജ്ജതി. സോ ഇമിനാ അരിയേന ഇന്ദ്രിയസംവരേന സമന്നാഗതോ അജ്ഝത്തം അബ്യാസേകസുഖം പടിസംവേദേതി.

“സോ അഭിക്കന്തേ പടിക്കന്തേ സമ്പജാനകാരീ ഹോതി, ആലോകിതേ വിലോകിതേ സമ്പജാനകാരീ ഹോതി, സമിഞ്ജിതേ പസാരിതേ സമ്പജാനകാരീ ഹോതി, സങ്ഘാടിപത്തചീവരധാരണേ സമ്പജാനകാരീ ഹോതി, അസിതേ പീതേ ഖായിതേ സായിതേ സമ്പജാനകാരീ ഹോതി, ഉച്ചാരപസ്സാവകമ്മേ സമ്പജാനകാരീ ഹോതി, ഗതേ ഠിതേ നിസിന്നേ സുത്തേ ജാഗരിതേ ഭാസിതേ തുണ്ഹീഭാവേ സമ്പജാനകാരീ ഹോതി.

“സോ ഇമിനാ ച അരിയേന സീലക്ഖന്ധേന സമന്നാഗതോ, ഇമിനാ ച അരിയേന ഇന്ദ്രിയസംവരേന സമന്നാഗതോ, ഇമിനാ ച അരിയേന സതിസമ്പജഞ്ഞേന സമന്നാഗതോ വിവിത്തം സേനാസനം ഭജതി അരഞ്ഞം രുക്ഖമൂലം പബ്ബതം കന്ദരം ഗിരിഗുഹം സുസാനം വനപത്ഥം അബ്ഭോകാസം പലാലപുഞ്ജം. സോ അരഞ്ഞഗതോ വാ രുക്ഖമൂലഗതോ വാ

സുഞ്ഞാഗാരഗതോ വാ നിസീദതി പല്ലങ്കം ആഭുജിത്വാ ഉജും കായം പണിധായ പരിമുഖം സതിം ഉപട്ഠപേത്വാ.

“സോ അഭിജ്ഝം ലോകേ പഹായ വിഗതാഭിജ്ഝേന ചേതസാ വിഹരതി, അഭിജ്ഝായ ചിത്തം പരിസോധേതി. ബ്യാപാദപദോസം പഹായ അബ്യാപന്നചിത്തോ വിഹരതി സബ്ബപാണഭൂതഹിതാനുകമ്പീ, ബ്യാപാദപദോസാ ചിത്തം പരിസോധേതി. ഥിനമിദ്ധം പഹായ വിഗതഥിനമിദ്ധോ വിഹരതി ആലോകസഞ്ഞീ സതോ സമ്പജാനോ, ഥിനമിദ്ധാ ചിത്തം പരിസോധേതി. ഉദ്ധച്ചകുക്കുച്ചം പഹായ അനുദ്ധതോ വിഹരതി അജ്ഝത്തം വൂപസന്തചിത്തോ , ഉദ്ധച്ചകുക്കുച്ചാ ചിത്തം പരിസോധേതി. വിചികിച്ഛം പഹായ തിണ്ണവിചികിച്ഛോ വിഹരതി അകഥംകഥീ കുസലേസു ധമ്മേസു, വിചികിച്ഛായ ചിത്തം പരിസോധേതി.

“സോ ഇമേ പഞ്ച നീവരണേ പഹായ ചേതസോ ഉപക്കിലേസേ പഞ്ഞായ ദുബ്ബലീകരണേ, വിവിച്ചേവ കാമേഹി വിവിച്ച അകുസലേഹി ധമ്മേഹി സവിതക്കം സവിചാരം വിവേകജം പീതിസുഖം പഠമം ഝാനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. തം കിം മഞ്ഞസി, ഉപാലി, ‘നന്വായം വിഹാരോ പുരിമേഹി വിഹാരേഹി അഭിക്കന്തതരോ ച പണീതതരോ ചാ’’’തി? “ഏവം, ഭന്തേ”.

“ഇമമ്പി ഖോ, ഉപാലി, മമ സാവകാ അത്തനി ധമ്മം സമ്പസ്സമാനാ അരഞ്ഞവനപത്ഥാനി പന്താനി സേനാസനാനി പടിസേവന്തി, നോ ച ഖോ താവ അനുപ്പത്തസദത്ഥാ വിഹരന്തി.

“പുന ചപരം, ഉപാലി, ഭിക്ഖു വിതക്കവിചാരാനം വൂപസമാ...പേ॰... ദുതിയം ഝാനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. തം കിം മഞ്ഞസി, ഉപാലി, ‘നന്വായം വിഹാരോ പുരിമേഹി വിഹാരേഹി അഭിക്കന്തതരോ ച പണീതതരോ ചാ’’’തി? “ഏവം, ഭന്തേ”.

“ഇമമ്പി ഖോ, ഉപാലി, മമ സാവകാ അത്തനി ധമ്മം സമ്പസ്സമാനാ അരഞ്ഞവനപത്ഥാനി പന്താനി സേനാസനാനി പടിസേവന്തി, നോ ച ഖോ താവ അനുപ്പത്തസദത്ഥാ വിഹരന്തി.

“പുന ചപരം, ഉപാലി, ഭിക്ഖു പീതിയാ ച വിരാഗാ...പേ॰... തതിയം ഝാനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. തം കിം മഞ്ഞസി, ഉപാലി, ‘നന്വായം വിഹാരോ പുരിമേഹി വിഹാരേഹി അഭിക്കന്തതരോ ച പണീതതരോ ചാ’’’തി? “ഏവം, ഭന്തേ”.

“ഇമമ്പി ഖോ, ഉപാലി, മമ സാവകാ അത്തനി ധമ്മം സമ്പസ്സമാനാ അരഞ്ഞവനപത്ഥാനി പന്താനി സേനാസനാനി പടിസേവന്തി, നോ ച ഖോ താവ അനുപ്പത്തസദത്ഥാ വിഹരന്തി .

“പുന ചപരം, ഉപാലി, ഭിക്ഖു സുഖസ്സ ച പഹാനാ...പേ॰... ചതുത്ഥം ഝാനം...പേ॰....

പുന ചപരം, ഉപാലി, ഭിക്ഖു സബ്ബസോ രൂപസഞ്ഞാനം സമതിക്കമാ പടിഘസഞ്ഞാനം അത്ഥങ്ഗമാ നാനത്തസഞ്ഞാനം അമനസികാരാ ‘അനന്തോ

ആകാസോ'തി ആകാസാനഞ്ചായതനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. തം കിം മഞ്ഞസി, ഉപാലി, 'നന്വായം വിഹാരോ പുരിമേഹി വിഹാരേഹി അഭിക്കന്തതരോ ച പണീതതരോ ചാ'''തി? ''ഏവം, ഭന്തേ''.

''ഇമമ്പി ഖോ, ഉപാലി, മമ സാവകാ അത്തനി ധമ്മം സമ്പസ്സമാനാ അരഞ്ഞവനപത്ഥാനി പന്താനി സേനാസനാനി പടിസേവന്തി, നോ ച ഖോ താവ അനുപ്പത്തസദത്ഥാ വിഹരന്തി.

''പുന ചപരം, ഉപാലി, ഭിക്ഖു സബ്ബസോ ആകാസാനഞ്ചായതനം സമതിക്കമ്മ 'അനന്തം വിഞ്ഞാണ'ന്തി വിഞ്ഞാണഞ്ചായതനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി...പേ....

''സബ്ബസോ വിഞ്ഞാണഞ്ചായതനം സമതിക്കമ്മ 'നത്ഥി കിഞ്ചീ'തി ആകിഞ്ചഞ്ഞായതനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി...പേ....

''സബ്ബസോ ആകിഞ്ചഞ്ഞായതനം സമതിക്കമ്മ 'സന്തമേതം പണീതമേത'ന്തി നേവസഞ്ഞാനാസഞ്ഞായതനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. തം കിം മഞ്ഞസി, ഉപാലി, 'നന്വായം വിഹാരോ പുരിമേഹി വിഹാരേഹി അഭിക്കന്തതരോ ച പണീതതരോ ചാ'''തി? ''ഏവം, ഭന്തേ''.

''ഇമമ്പി ഖോ, ഉപാലി, മമ സാവകാ അത്തനി ധമ്മം സമ്പസ്സമാനാ അരഞ്ഞവനപത്ഥാനി പന്താനി സേനാസനാനി പടിസേവന്തി , നോ ച ഖോ താവ അനുപ്പത്തസദത്ഥാ വിഹരന്തി.

''പുന ചപരം, ഉപാലി, ഭിക്ഖു സബ്ബസോ നേവസഞ്ഞാനാസഞ്ഞായതനം സമതിക്കമ്മ സഞ്ഞാവേദയിതനിരോധം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി; പഞ്ഞായ ചസ്സ ദിസ്വാ ആസവാ പരിക്ഖീണാ ഹോന്തി. തം കിം മഞ്ഞസി, ഉപാലി, 'നന്വായം വിഹാരോ പുരിമേഹി വിഹാരേഹി അഭിക്കന്തതരോ ച പണീതതരോ ചാ'''തി? ''ഏവം, ഭന്തേ''.

''ഇമമ്പി ഖോ, ഉപാലി, മമ സാവകാ അത്തനി ധമ്മം സമ്പസ്സമാനാ അരഞ്ഞവനപത്ഥാനി പന്താനി സേനാസനാനി പടിസേവന്തി, അനുപ്പത്തസദത്ഥാ ച വിഹരന്തി. ഇങ്ഘ ത്വം, ഉപാലി, സങ്ഘേ വിഹരാഹി. സങ്ഘേ തേ വിഹരതോ ഫാസു ഭവിസ്സതീ''തി. നവമം.

൧൦. അഭബ്ബസുത്തം

൧൦൦. ''ദസയിമേ, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേ അപ്പഹായ അഭബ്ബോ അരഹത്തം സച്ഛികാതും. കതമേ ദസ? രാഗം, ദോസം, മോഹം, കോധം, ഉപനാഹം, മക്ഖം, പളാസം, ഇസ്സം, മച്ഛരിയം, മാനം - ഇമേ ഖോ ഭിക്ഖവേ, ദസ ധമ്മേ അപ്പഹായ അഭബ്ബോ അരഹത്തം സച്ഛികാതും.

''ദസയിമേ, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേ പഹായ ഭബ്ബോ അരഹത്തം സച്ഛികാതും. കതമേ ദസ? രാഗം, ദോസം, മോഹം, കോധം, ഉപനാഹം, മക്ഖം, പളാസം, ഇസ്സം, മച്ഛരിയം, മാനം - ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ദസ ധമ്മേ പഹായ ഭബ്ബോ അരഹത്തം സച്ഛികാതു''ന്തി. ദസമം.

ഉപാലിവഗ്ഗോ പഞ്ചമോ.

തസ്സുദ്ദാനം -

കാമഭോഗീ ഭയം ദിട്ഠി, വജ്ജിയമാഹിതുത്തിയാ;
കോകനുദോ ആഹുനേയ്യോ, ഥേരോ ഉപാലി അഭബ്ബോതി.

ദുതിയപണ്ണാസകം സമത്തം.

൩. തതിയപണ്ണാസകം

(൧൧) ൧. സമണസഞ്ഞാവഗ്ഗോ

൧. സമണസഞ്ഞാസുത്തം

൧൦൧. ‘‘തിസ്സോ ഇമാ, ഭിക്ഖവേ, സമണസഞ്ഞാ ഭാവിതാ ബഹുലീകതാ സത്ത ധമ്മേ പരിപൂരേന്തി. കതമാ തിസ്സോ? വേവണ്ണിയമ്ഹി അജ്ഝുപഗതോ, പരപടിബദ്ധാ മേ ജീവികാ, അഞ്ഞോ മേ ആകപ്പോ കരണീയോതി - ഇമാ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, തിസ്സോ സമണസഞ്ഞാ ഭാവിതാ ബഹുലീകതാ സത്ത ധമ്മേ പരിപൂരേന്തി.

‘‘കതമേ സത്ത? സന്തതകാരീ [സതതകാരീ (സ്യാ॰ പീ॰ ക॰)] ഹോതി സന്തതവുത്തി [സതതവുത്തി (സ്യാ॰ പീ॰)] സീലേസു, അനഭിജ്ഝാലു ഹോതി, അബ്യാപജ്ജോ ഹോതി, അനതിമാനീ ഹോതി, സിക്ഖാകാമോ ഹോതി , ഇദമത്ഥംതിസ്സ ഹോതി ജീവിതപരിക്ഖാരേസു, ആരദ്ധവീരിയോ ച [ആരദ്ധവിരിയോ ച (സീ॰ പീ॰), ആരദ്ധവിരിയോ (സ്യാ॰)] വിഹരതി. ഇമാ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, തിസ്സോ സമണസഞ്ഞാ ഭാവിതാ ബഹുലീകതാ ഇമേ സത്ത ധമ്മേ പരിപൂരേന്തീ’’തി. പഠമം.

൨. ബോജ്ഝങ്ഗസുത്തം

൧൦൨. ‘‘സത്തിമേ, ഭിക്ഖവേ, ബോജ്ഝങ്ഗാ ഭാവിതാ ബഹുലീകതാ തിസ്സോ വിജ്ജാ പരിപൂരേന്തി. കതമേ സത്ത? സതിസമ്ബോജ്ഝങ്ഗോ, ധമ്മവിചയസമ്ബോജ്ഝങ്ഗോ, വീരിയസമ്ബോജ്ഝങ്ഗോ, പീതിസമ്ബോജ്ഝങ്ഗോ, പസ്സദ്ധിസമ്ബോജ്ഝങ്ഗോ, സമാധിസമ്ബോജ്ഝങ്ഗോ, ഉപേക്ഖാസമ്ബോജ്ഝങ്ഗോ - ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, സത്ത ബോജ്ഝങ്ഗാ ഭാവിതാ ബഹുലീകതാ തിസ്സോ വിജ്ജാ പരിപൂരേന്തി. കതമാ തിസ്സോ? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അനേകവിഹിതം പുബ്ബേനിവാസം അനുസ്സരതി, സേയ്യഥിദം - ഏകമ്പി ജാതിം ദ്വേപി ജാതിയോ തിസ്സോപി ജാതിയോ...പേ॰... ഇതി സാകാരം സഉദ്ദേസം അനേകവിഹിതം പുബ്ബേനിവാസം അനുസ്സരതി. ദിബ്ബേന ചക്ഖുനാ വിസുദ്ധേന അതിക്കന്തമാനുസകേന...പേ॰... യഥാകമ്മൂപഗേ സത്തേ പജാനാതി . ആസവാനം ഖയാ...പേ॰... സച്ഛികത്വാ ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, സത്ത ബോജ്ഝങ്ഗാ ഭാവിതാ ബഹുലീകതാ ഇമാ തിസ്സോ വിജ്ജാ പരിപൂരേന്തീ’’തി. ദുതിയം.

൩. മിച്ഛത്തസുത്തം

൧൦൩. ‘‘മിച്ഛത്തം , ഭിക്ഖവേ, ആഗമ്മ വിരാധനാ ഹോതി, നോ ആരാധനാ. കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, മിച്ഛത്തം ആഗമ്മ വിരാധനാ ഹോതി, നോ ആരാധനാ? മിച്ഛാദിട്ഠികസ്സ, ഭിക്ഖവേ, മിച്ഛാസങ്കപ്പോ പഹോതി, മിച്ഛാസങ്കപ്പസ്സ മിച്ഛാവാചാ പഹോതി, മിച്ഛാവാചസ്സ മിച്ഛാകമ്മന്തോ പഹോതി, മിച്ഛാകമ്മന്തസ്സ മിച്ഛാആജീവോ പഹോതി, മിച്ഛാആജീവസ്സ മിച്ഛാവായാമോ പഹോതി, മിച്ഛാവായാമസ്സ മിച്ഛാസതി പഹോതി, മിച്ഛാസതിസ്സ മിച്ഛാസമാധി പഹോതി, മിച്ഛാസമാധിസ്സ മിച്ഛാഞാണം പഹോതി, മിച്ഛാഞാണിസ്സ

[മിച്ഛാഞാണസ്സ (പീ॰ ക॰)] മിച്ഛാവിമുത്തി പഹോതി. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, മിച്ഛത്തം ആഗമ്മ വിരാധനാ ഹോതി, നോ ആരാധനാ.

‘‘സമ്മത്തം, ഭിക്ഖവേ, ആഗമ്മ ആരാധനാ ഹോതി, നോ വിരാധനാ. കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, സമ്മത്തം ആഗമ്മ ആരാധനാ ഹോതി, നോ വിരാധനാ? സമ്മാദിട്ഠികസ്സ, ഭിക്ഖവേ, സമ്മാസങ്കപ്പോ പഹോതി, സമ്മാസങ്കപ്പസ്സ സമ്മാവാചാ പഹോതി, സമ്മാവാചസ്സ സമ്മാകമ്മന്തോ പഹോതി, സമ്മാകമ്മന്തസ്സ സമ്മാആജീവോ പഹോതി, സമ്മാആജീവസ്സ സമ്മാവായാമോ പഹോതി, സമ്മാവായാമസ്സ സമ്മാസതി പഹോതി, സമ്മാസതിസ്സ സമ്മാസമാധി പഹോതി, സമ്മാസമാധിസ്സ സമ്മാഞാണം പഹോതി, സമ്മാഞാണിസ്സ [സമ്മാഞാണസ്സ (പീ॰ ക॰)] സമ്മാവിമുത്തി പഹോതി. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, സമ്മത്തം ആഗമ്മ ആരാധനാ ഹോതി, നോ വിരാധനാ’’തി. തതിയം.

൪. ബീജസുത്തം

൧൦൪. [അ॰ നി॰ ൧.൩൧൪; കഥാ॰ ൭൦൮] ‘‘മിച്ഛാദിട്ഠികസ്സ, ഭിക്ഖവേ, പുരിസപുഗ്ഗലസ്സ മിച്ഛാസങ്കപ്പസ്സ മിച്ഛാവാചസ്സ മിച്ഛാകമ്മന്തസ്സ മിച്ഛാആജീവസ്സ മിച്ഛാവായാമസ്സ മിച്ഛാസതിസ്സ മിച്ഛാസമാധിസ്സ മിച്ഛാഞാണിസ്സ മിച്ഛാവിമുത്തിസ്സ യഞ്ച കായകമ്മം യഥാദിട്ഠി സമത്തം സമാദിന്നം [സമാദിണ്ണം (പീ॰ ക॰)] യഞ്ച വചീകമ്മം… യഞ്ച മനോകമ്മം യഥാദിട്ഠി സമത്തം സമാദിന്നം യാ ച ചേതനാ യാ ച പത്ഥനാ യോ ച പണിധി യേ ച സങ്ഖാരാ, സബ്ബേ തേ ധമ്മാ അനിട്ഠായ അകന്തായ അമനാപായ അഹിതായ ദുക്ഖായ സംവത്തന്തി. തം കിസ്സ ഹേതു? ദിട്ഠി ഹിസ്സ [ദിട്ഠി ഹി (സീ॰ സ്യാ॰ പീ॰)], ഭിക്ഖവേ, പാപികാ.

‘‘സേയ്യഥാപി, ഭിക്ഖവേ, നിമ്ബബീജം വാ കോസാതകിബീജം വാ തിത്തകാലാബുബീജം വാ അല്ലായ പഥവിയാ നിക്ഖിത്തം യഞ്ചേവ പഥവിരസം ഉപാദിയതി യഞ്ച ആപോരസം ഉപാദിയതി , സബ്ബം തം തിത്തകത്തായ കടുകത്തായ അസാതത്തായ സംവത്തതി. തം കിസ്സ ഹേതു? ബീജഞ്ഹി, ഭിക്ഖവേ, പാപകം. ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, മിച്ഛാദിട്ഠികസ്സ പുരിസപുഗ്ഗലസ്സ മിച്ഛാസങ്കപ്പസ്സ മിച്ഛാവാചസ്സ മിച്ഛാകമ്മന്തസ്സ മിച്ഛാആജീവസ്സ മിച്ഛാവായാമസ്സ മിച്ഛാസതിസ്സ മിച്ഛാസമാധിസ്സ മിച്ഛാഞാണിസ്സ മിച്ഛാവിമുത്തിസ്സ യഞ്ചേവ കായകമ്മം യഥാദിട്ഠി സമത്തം സമാദിന്നം യഞ്ച വചീകമ്മം… യഞ്ച മനോകമ്മം യഥാദിട്ഠി സമത്തം സമാദിന്നം യാ ച ചേതനാ യാ ച പത്ഥനാ യോ ച പണിധി യേ ച സങ്ഖാരാ, സബ്ബേ തേ ധമ്മാ അനിട്ഠായ അകന്തായ അമനാപായ അഹിതായ ദുക്ഖായ സംവത്തന്തി. തം കിസ്സ ഹേതു? ദിട്ഠി ഹിസ്സ, ഭിക്ഖവേ , പാപികാ.

‘‘സമ്മാദിട്ഠികസ്സ, ഭിക്ഖവേ, പുരിസപുഗ്ഗലസ്സ സമ്മാസങ്കപ്പസ്സ സമ്മാവാചസ്സ സമ്മാകമ്മന്തസ്സ സമ്മാആജീവസ്സ സമ്മാവായാമസ്സ സമ്മാസതിസ്സ സമ്മാസമാധിസ്സ സമ്മാഞാണിസ്സ സമ്മാവിമുത്തിസ്സ യഞ്ചേവ കായകമ്മം യഥാദിട്ഠി സമത്തം സമാദിന്നം യഞ്ച വചീകമ്മം യഥാദിട്ഠി സമത്തം സമാദിന്നം യഞ്ച മനോകമ്മം യഥാദിട്ഠി സമത്തം സമാദിന്നം യാ ച ചേതനാ യാ ച പത്ഥനാ യോ ച പണിധി യേ ച സങ്ഖാരാ, സബ്ബേ തേ ധമ്മാ ഇട്ഠായ കന്തായ മനാപായ ഹിതായ സുഖായ സംവത്തന്തി. തം കിസ്സ ഹേതു? ദിട്ഠി ഹിസ്സ, ഭിക്ഖവേ, ഭദ്ദികാ.

“സേയ്യഥാപി, ഭിക്ഖവേ, ഉച്ഛുബീജം വാ സാലിബീജം വാ മുദ്ദികാബീജം വാ അല്ലായ പഥവിയാ നിക്ഖിത്തം യഞ്ച പഥവിരസം ഉപാദിയതി യഞ്ച ആപോരസം ഉപാദിയതി സബ്ബം തം സാതത്തായ മധുരത്തായ അസേചനകത്തായ സംവത്തതി. തം കിസ്സ ഹേതു? ബീജഞ്ഹി ഭിക്ഖവേ, ഭദ്ദകം. ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, സമ്മാദിട്ഠികസ്സ...പേ॰ ... സമ്മാവിമുത്തിസ്സ യഞ്ചേവ കായകമ്മം യഥാദിട്ഠി സമത്തം സമാദിന്നം യഞ്ച വചീകമ്മം... യഞ്ച മനോകമ്മം യഥാദിട്ഠി സമത്തം സമാദിന്നം യാ ച ചേതനാ യാ ച പത്ഥനാ യോ ച പണിധി യേ ച സങ്ഖാരാ, സബ്ബേ തേ ധമ്മാ ഇട്ഠായ കന്തായ മനാപായ ഹിതായ സുഖായ സംവത്തന്തി. തം കിസ്സ ഹേതു? ദിട്ഠി ഹിസ്സ, ഭിക്ഖവേ, ഭദ്ദികാ”തി. ചതുത്ഥം.

൫. വിജ്ജാസുത്തം

൧൦൫. “അവിജ്ജാ , ഭിക്ഖവേ, പുബ്ബങ്ഗമാ അകുസലാനം ധമ്മാനം സമാപത്തിയാ, അനദേവ അഹിരികം അനോത്തപ്പം. അവിജ്ജാഗതസ്സ, ഭിക്ഖവേ, അവിദ്ദസുനോ മിച്ഛാദിട്ഠി പഹോതി, മിച്ഛാദിട്ഠികസ്സ മിച്ഛാസങ്കപ്പോ പഹോതി, മിച്ഛാസങ്കപ്പസ്സ മിച്ഛാവാചാ പഹോതി, മിച്ഛാവാചസ്സ മിച്ഛാകമ്മന്തോ പഹോതി, മിച്ഛാകമ്മന്തസ്സ മിച്ഛാആജീവോ പഹോതി, മിച്ഛാആജീവസ്സ മിച്ഛാവായാമോ പഹോതി, മിച്ഛാവായാമസ്സ മിച്ഛാസതി പഹോതി, മിച്ഛാസതിസ്സ മിച്ഛാസമാധി പഹോതി, മിച്ഛാസമാധിസ്സ മിച്ഛാഞാണം പഹോതി, മിച്ഛാഞാണിസ്സ മിച്ഛാവിമുത്തി പഹോതി.

“വിജ്ജാ, ഭിക്ഖവേ, പുബ്ബങ്ഗമാ കുസലാനം ധമ്മാനം സമാപത്തിയാ, അനദേവ ഹിരോത്തപ്പം. വിജ്ജാഗതസ്സ, ഭിക്ഖവേ, വിദ്ദസുനോ സമ്മാദിട്ഠി പഹോതി, സമ്മാദിട്ഠികസ്സ സമ്മാസങ്കപ്പോ പഹോതി, സമ്മാസങ്കപ്പസ്സ സമ്മാവാചാ പഹോതി, സമ്മാവാചസ്സ സമ്മാകമ്മന്തോ പഹോതി, സമ്മാകമ്മന്തസ്സ സമ്മാആജീവോ പഹോതി, സമ്മാആജീവസ്സ സമ്മാവായാമോ പഹോതി, സമ്മാവായാമസ്സ സമ്മാസതി പഹോതി, സമ്മാസതിസ്സ സമ്മാസമാധി പഹോതി, സമ്മാസമാധിസ്സ സമ്മാഞാണം പഹോതി, സമ്മാഞാണിസ്സ സമ്മാവിമുത്തി പഹോതീ”തി. പഞ്ചമം.

൬. നിജ്ജരസുത്തം

൧൦൬. [ദീ॰ നി॰ ൩.൩൬൦] “ദസയിമാനി , ഭിക്ഖവേ, നിജ്ജരവത്ഥൂനി. കതമാനി ദസ? സമ്മാദിട്ഠികസ്സ, ഭിക്ഖവേ, മിച്ഛാദിട്ഠി നിജ്ജിണ്ണാ ഹോതി; യേ ച മിച്ഛാദിട്ഠിപച്ചയാ അനേകേ പാപകാ അകുസലാ ധമ്മാ സമ്ഭവന്തി തേ ചസ്സ നിജ്ജിണ്ണാ ഹോന്തി; സമ്മാദിട്ഠിപച്ചയാ ച അനേകേ കുസലാ ധമ്മാ ഭാവനാപാരിപൂരിം ഗച്ഛന്തി.

“സമ്മാസങ്കപ്പസ്സ, ഭിക്ഖവേ, മിച്ഛാസങ്കപ്പോ നിജ്ജിണ്ണോ ഹോതി; യേ ച മിച്ഛാസങ്കപ്പപച്ചയാ അനേകേ പാപകാ അകുസലാ ധമ്മാ സമ്ഭവന്തി തേ ചസ്സ നിജ്ജിണ്ണാ ഹോന്തി; സമ്മാസങ്കപ്പപച്ചയാ ച അനേകേ കുസലാ ധമ്മാ ഭാവനാപാരിപൂരിം ഗച്ഛന്തി.

“സമ്മാവാചസ്സ, ഭിക്ഖവേ, മിച്ഛാവാചാ നിജ്ജിണ്ണാ ഹോതി; യേ ച മിച്ഛാവാചാപച്ചയാ അനേകേ പാപകാ അകുസലാ ധമ്മാ സമ്ഭവന്തി തേ ചസ്സ

നിജ്ജിണ്ണാ ഹോന്തി; സമ്മാവാചാപച്ചയാ ച അനേകേ കുസലാ ധമ്മാ ഭാവനാപാരിപൂരിം ഗച്ഛന്തി.

“സമ്മാകമ്മന്തസ്സ, ഭിക്ഖവേ, മിച്ഛാകമ്മന്തോ നിജ്ജിണ്ണോ ഹോതി; യേ ച മിച്ഛാകമ്മന്തപച്ചയാ അനേകേ പാപകാ അകുസലാ ധമ്മാ സമ്ഭവന്തി തേ ചസ്സ നിജ്ജിണ്ണാ ഹോന്തി; സമ്മാകമ്മന്തപച്ചയാ ച അനേകേ കുസലാ ധമ്മാ ഭാവനാപാരിപൂരിം ഗച്ഛന്തി.

“സമ്മാആജീവസ്സ , ഭിക്ഖവേ, മിച്ഛാആജീവോ നിജ്ജിണ്ണോ ഹോതി; യേ ച മിച്ഛാആജീവപച്ചയാ അനേകേ പാപകാ അകുസലാ ധമ്മാ സമ്ഭവന്തി തേ ചസ്സ നിജ്ജിണ്ണാ ഹോന്തി; സമ്മാആജീവപച്ചയാ ച അനേകേ കുസലാ ധമ്മാ ഭാവനാപാരിപൂരിം ഗച്ഛന്തി.

“സമ്മാവായാമസ്സ, ഭിക്ഖവേ, മിച്ഛാവായാമോ നിജ്ജിണ്ണോ ഹോതി; യേ ച മിച്ഛാവായാമപച്ചയാ അനേകേ പാപകാ അകുസലാ ധമ്മാ സമ്ഭവന്തി തേ ചസ്സ നിജ്ജിണ്ണാ ഹോന്തി; സമ്മാവായാമപച്ചയാ ച അനേകേ കുസലാ ധമ്മാ ഭാവനാപാരിപൂരിം ഗച്ഛന്തി.

“സമ്മാസതിസ്സ, ഭിക്ഖവേ, മിച്ഛാസതി നിജ്ജിണ്ണാ ഹോതി; യേ ച മിച്ഛാസതിപച്ചയാ അനേകേ പാപകാ അകുസലാ ധമ്മാ സമ്ഭവന്തി തേ ചസ്സ നിജ്ജിണ്ണാ ഹോന്തി; സമ്മാസതിപച്ചയാ ച അനേകേ കുസലാ ധമ്മാ ഭാവനാപാരിപൂരിം ഗച്ഛന്തി.

“സമ്മാസമാധിസ്സ, ഭിക്ഖവേ, മിച്ഛാസമാധി നിജ്ജിണ്ണോ ഹോതി; യേ ച മിച്ഛാസമാധിപച്ചയാ അനേകേ പാപകാ അകുസലാ ധമ്മാ സമ്ഭവന്തി തേ ചസ്സ നിജ്ജിണ്ണാ ഹോന്തി; സമ്മാസമാധിപച്ചയാ ച അനേകേ കുസലാ ധമ്മാ ഭാവനാപാരിപൂരിം ഗച്ഛന്തി.

“സമ്മാഞാണിസ്സ, ഭിക്ഖവേ, മിച്ഛാഞാണം നിജ്ജിണ്ണം ഹോതി; യേ ച മിച്ഛാഞാണപച്ചയാ അനേകേ പാപകാ അകുസലാ ധമ്മാ സമ്ഭവന്തി തേ ചസ്സ നിജ്ജിണ്ണാ ഹോന്തി; സമ്മാഞാണപച്ചയാ ച അനേകേ കുസലാ ധമ്മാ ഭാവനാപാരിപൂരിം ഗച്ഛന്തി.

“സമ്മാവിമുത്തിസ്സ, ഭിക്ഖവേ, മിച്ഛാവിമുത്തി നിജ്ജിണ്ണോ ഹോതി; യേ ച മിച്ഛാവിമുത്തിപച്ചയാ അനേകേ പാപകാ അകുസലാ ധമ്മാ സമ്ഭവന്തി തേ ചസ്സ നിജ്ജിണ്ണാ ഹോന്തി; സമ്മാവിമുത്തിപച്ചയാ ച അനേകേ കുസലാ ധമ്മാ ഭാവനാപാരിപൂരിം ഗച്ഛന്തി. ഇമാനി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ദസ നിജ്ജരവത്ഥൂനീ”തി. ൬ട്ഠം.

൭. ധോവനസുത്തം

൧൦൭. “അത്ഥി, ഭിക്ഖവേ, ദക്ഖിണേസു ജനപദേസു ധോവനം നാമ. തത്ഥ ഹോതി അന്നമ്പി പാനമ്പി ഖജ്ജമ്പി ഭോജ്ജമ്പി ലേയ്യമ്പി പേയ്യമ്പി നച്ചമ്പി ഗീതമ്പി വാദിതമ്പി. അത്ഥേതം, ഭിക്ഖവേ, ധോവനം; ‘നേതം നത്ഥീ’തി വദാമി. തഞ്ച ഖോ ഏതം, ഭിക്ഖവേ, ധോവനം ഹീനം ഗമ്മം പോഥുജ്ജനികം അനരിയം അനത്ഥസംഹിതം ന നിബ്ബിദായ ന വിരാഗായ ന നിരോധായ ന ഉപസമായ ന അഭിഞ്ഞായ ന സമ്ബോധായ ന നിബ്ബാനായ സംവത്തതി.

"അഹഞ്ച ഖോ, ഭിക്ഖവേ, അരിയം ധോവനം ദേസേസ്സാമി, യം ധോവനം ഏകന്തനിബ്ബിദായ വിരാഗായ നിരോധായ ഉപസമായ അഭിഞ്ഞായ സമ്ബോധായ നിബ്ബാനായ സംവത്തതി, യം ധോവനം ആഗമ്മ ജാതിധമ്മാ സത്താ ജാതിയാ പരിമുച്ചന്തി, ജരാധമ്മാ സത്താ ജരായ പരിമുച്ചന്തി, മരണധമ്മാ സത്താ മരണേന പരിമുച്ചന്തി, സോകപരിദേവദുക്ഖദോമനസ്സുപായാസധമ്മാ സത്താ സോകപരിദേവദുക്ഖദോമനസ്സുപായാസേഹി പരിമുച്ചന്തി. തം സുണാഥ, സാധുകം മനസി കരോഥ; ഭാസിസ്സാമീ"തി. "ഏവം, ഭന്തേ"തി ഖോ തേ ഭിക്ഖൂ ഭഗവതോ പച്ചസ്സോസും. ഭഗവാ ഏതദവോച -

"കതമഞ്ച തം, ഭിക്ഖവേ, അരിയം ധോവനം, (യം ധോവനം) [( ) നത്ഥി സ്യാമപോത്ഥകേ] ഏകന്തനിബ്ബിദായ വിരാഗായ നിരോധായ ഉപസമായ അഭിഞ്ഞായ സമ്ബോധായ നിബ്ബാനായ സംവത്തതി, യം ധോവനം ആഗമ്മ ജാതിധമ്മാ സത്താ ജാതിയാ പരിമുച്ചന്തി, ജരാധമ്മാ സത്താ ജരായ പരിമുച്ചന്തി, മരണധമ്മാ സത്താ മരണേന പരിമുച്ചന്തി, സോകപരിദേവദുക്ഖദോമനസ്സുപായാസധമ്മാ സത്താ സോകപരിദേവദുക്ഖദോമനസ്സുപായാസേഹി പരിമുച്ചന്തി?

"സമ്മാദിട്ഠികസ്സ, ഭിക്ഖവേ, മിച്ഛാദിട്ഠി നിദ്ധോതാ ഹോതി; യേ ച മിച്ഛാദിട്ഠിപച്ചയാ അനേകേ പാപകാ അകുസലാ ധമ്മാ സമ്ഭവന്തി തേ ചസ്സ നിദ്ധോതാ ഹോന്തി; സമ്മാദിട്ഠിപച്ചയാ ച അനേകേ കുസലാ ധമ്മാ ഭാവനാപാരിപൂരിം ഗച്ഛന്തി.

"സമ്മാസങ്കപ്പസ്സ, ഭിക്ഖവേ, മിച്ഛാസങ്കപ്പോ നിദ്ധോതോ ഹോതി...പേ॰... സമ്മാവാചസ്സ, ഭിക്ഖവേ, മിച്ഛാവാചാ നിദ്ധോതാ ഹോതി... സമ്മാകമ്മന്തസ്സ, ഭിക്ഖവേ, മിച്ഛാകമ്മന്തോ നിദ്ധോതോ ഹോതി... സമ്മാആജീവസ്സ, ഭിക്ഖവേ, മിച്ഛാആജീവോ നിദ്ധോതോ ഹോതി... സമ്മാവായാമസ്സ, ഭിക്ഖവേ, മിച്ഛാവായാമോ നിദ്ധോതോ ഹോതി... സമ്മാസതിസ്സ, ഭിക്ഖവേ, മിച്ഛാസതി നിദ്ധോതാ ഹോതി... സമ്മാസമാധിസ്സ, ഭിക്ഖവേ, മിച്ഛാസമാധി നിദ്ധോതോ ഹോതി... സമ്മാഞാണിസ്സ, ഭിക്ഖവേ, മിച്ഛാഞാണം നിദ്ധോതം ഹോതി...പേ॰....

"സമ്മാവിമുത്തിസ്സ , ഭിക്ഖവേ, മിച്ഛാവിമുത്തി നിദ്ധോതാ ഹോതി; യേ ച മിച്ഛാവിമുത്തിപച്ചയാ അനേകേ പാപകാ അകുസലാ ധമ്മാ സമ്ഭവന്തി തേ ചസ്സ നിദ്ധോതാ ഹോന്തി; സമ്മാവിമുത്തിപച്ചയാ ച അനേകേ കുസലാ ധമ്മാ ഭാവനാപാരിപൂരിം ഗച്ഛന്തി. ഇദം ഖോ തം, ഭിക്ഖവേ, അരിയം ധോവനം ഏകന്തനിബ്ബിദായ വിരാഗായ നിരോധായ ഉപസമായ അഭിഞ്ഞായ സമ്ബോധായ നിബ്ബാനായ സംവത്തതി, യം ധോവനം ആഗമ്മ ജാതിധമ്മാ സത്താ ജാതിയാ പരിമുച്ചന്തി, ജരാധമ്മാ സത്താ ജരായ പരിമുച്ചന്തി, മരണധമ്മാ സത്താ മരണേന പരിമുച്ചന്തി, സോകപരിദേവദുക്ഖദോമനസ്സുപായാസധമ്മാ സത്താ സോകപരിദേവദുക്ഖദോമനസ്സുപായാസേഹി പരിമുച്ചന്തീ"തി. സത്തമം.

൮. തികിച്ഛകസുത്തം

൱൦൮. "തികിച്ഛകാ , ഭിക്ഖവേ, വിരേചനം ദേന്തി പിത്തസമുട്ഠാനാനമ്പി ആബാധാനം പടിഘാതായ, സേമ്ഹസമുട്ഠാനാനമ്പി ആബാധാനം പടിഘാതായ,

വാതസമുട്ഠാനാനമ്പി ആബാധാനം പടിഘാതായ. അത്ഥേതം, ഭിക്ഖവേ, വിരേചനം; 'നേതം നത്ഥീ'തി വദാമി. തഞ്ച ഖോ ഏതം, ഭിക്ഖവേ, വിരേചനം സമ്പജ്ജതിപി വിപജ്ജതിപി.

''അഹഞ്ച ഖോ, ഭിക്ഖവേ, അരിയം വിരേചനം ദേസേസ്സാമി, യം വിരേചനം സമ്പജ്ജതിയേവ നോ വിപജ്ജതി, യം വിരേചനം ആഗമ്മ ജാതിധമ്മാ സത്താ ജാതിയാ പരിമുച്ചന്തി, ജരാധമ്മാ സത്താ ജരായ പരിമുച്ചന്തി, മരണധമ്മാ സത്താ മരണേന പരിമുച്ചന്തി, സോകപരിദേവദുക്ഖദോമനസ്സുപായാസധമ്മാ സത്താ സോകപരിദേവദുക്ഖദോമനസ്സുപായാസേഹി പരിമുച്ചന്തി. തം സുണാഥ, സാധുകം മനസി കരോഥ; ഭാസിസ്സാമീ''തി. ''ഏവം, ഭന്തേ''തി ഖോ തേ ഭിക്ഖൂ ഭഗവതോ പച്ചസ്സോസും. ഭഗവാ ഏതദവോച -

''കതമഞ്ച തം, ഭിക്ഖവേ, അരിയം വിരേചനം, യം വിരേചനം സമ്പജ്ജതിയേവ നോ വിപജ്ജതി, യം വിരേചനം ആഗമ്മ ജാതിധമ്മാ സത്താ ജാതിയാ പരിമുച്ചന്തി, ജരാധമ്മാ സത്താ ജരായ പരിമുച്ചന്തി, മരണധമ്മാ സത്താ മരണേന പരിമുച്ചന്തി , സോകപരിദേവദുക്ഖദോമനസ്സുപായാസധമ്മാ സത്താ സോകപരിദേവദുക്ഖദോമനസ്സുപായാസേഹി പരിമുച്ചന്തി?

''സമ്മാദിട്ഠികസ്സ, ഭിക്ഖവേ, മിച്ഛാദിട്ഠി വിരിത്താ ഹോതി; യേ ച മിച്ഛാദിട്ഠിപച്ചയാ അനേകേ പാപകാ അകുസലാ ധമ്മാ സമ്ഭവന്തി തേ ചസ്സ വിരിത്താ ഹോന്തി; സമ്മാദിട്ഠിപച്ചയാ ച അനേകേ കുസലാ ധമ്മാ ഭാവനാപാരിപൂരിം ഗച്ഛന്തി.

''സമ്മാസങ്കപ്പസ്സ , ഭിക്ഖവേ, മിച്ഛാസങ്കപ്പോ വിരിത്തോ ഹോതി...പേ॰... സമ്മാവാചസ്സ, ഭിക്ഖവേ, മിച്ഛാവാചാ വിരിത്താ ഹോതി... സമ്മാകമ്മന്തസ്സ, ഭിക്ഖവേ, മിച്ഛാകമ്മന്തോ വിരിത്തോ ഹോതി... സമ്മാആജീവസ്സ, ഭിക്ഖവേ, മിച്ഛാആജീവോ വിരിത്തോ ഹോതി... സമ്മാവായാമസ്സ, ഭിക്ഖവേ, മിച്ഛാവായാമോ വിരിത്തോ ഹോതി... സമ്മാസതിസ്സ, ഭിക്ഖവേ, മിച്ഛാസതി വിരിത്താ ഹോതി... സമ്മാസമാധിസ്സ , ഭിക്ഖവേ, മിച്ഛാസമാധി വിരിത്തോ ഹോതി... സമ്മാഞാണിസ്സ, ഭിക്ഖവേ, മിച്ഛാഞാണം വിരിത്തം ഹോതി...പേ॰....

''സമ്മാവിമുത്തിസ്സ, ഭിക്ഖവേ, മിച്ഛാവിമുത്തി വിരിത്താ ഹോതി; യേ ച മിച്ഛാവിമുത്തിപച്ചയാ അനേകേ പാപകാ അകുസലാ ധമ്മാ സമ്ഭവന്തി തേ ചസ്സ വിരിത്താ ഹോന്തി; സമ്മാവിമുത്തിപച്ചയാ ച അനേകേ കുസലാ ധമ്മാ ഭാവനാപാരിപൂരിം ഗച്ഛന്തി. ഇദം ഖോ തം, ഭിക്ഖവേ, അരിയം വിരേചനം യം വിരേചനം സമ്പജ്ജതിയേവ നോ വിപജ്ജതി, യം വിരേചനം ആഗമ്മ ജാതിധമ്മാ സത്താ ജാതിയാ പരിമുച്ചന്തി...പേ॰... സോകപരിദേവദുക്ഖദോമനസ്സുപായാസേഹി പരിമുച്ചന്തീ''തി. അട്ഠമം.

൯. വമനസുത്തം

൧൦൯. ''തികിച്ഛകാ , ഭിക്ഖവേ, വമനം ദേന്തി പിത്തസമുട്ഠാനാനമ്പി ആബാധാനം പടിഘാതായ, സേമ്ഹസമുട്ഠാനാനമ്പി ആബാധാനം പടിഘാതായ, വാതസമുട്ഠാനാനമ്പി ആബാധാനം പടിഘാതായ. അത്ഥേതം, ഭിക്ഖവേ, വമനം;

‘നേതം നത്ഥീ’തി വദാമി. തഞ്ച ഖോ ഏതം, ഭിക്ഖവേ, വമനം സമ്പജ്ജതിപി വിപജ്ജതിപി.

“അഹഞ്ച ഖോ, ഭിക്ഖവേ, അരിയം വമനം ദേസേസ്സാമി, യം വമനം സമ്പജ്ജതിയേവ നോ വിപജ്ജതി, യം വമനം ആഗമ്മ ജാതിധമ്മാ സത്താ ജാതിയാ പരിമുച്ചന്തി, ജരാധമ്മാ സത്താ ജരായ പരിമുച്ചന്തി, മരണധമ്മാ സത്താ മരണേന പരിമുച്ചന്തി, സോകപരിദേവദുക്ഖദോമനസ്സുപായാസധമ്മാ സത്താ സോകപരിദേവദുക്ഖദോമനസ്സുപായാസേഹി പരിമുച്ചന്തി. തം സുണാഥ...പേ॰....

“കതമഞ്ച തം, ഭിക്ഖവേ, അരിയം വമനം, യം വമനം സമ്പജ്ജതിയേവ നോ വിപജ്ജതി, യം വമനം ആഗമ്മ ജാതിധമ്മാ സത്താ ജാതിയാ പരിമുച്ചന്തി...പേ॰... സോകപരിദേവദുക്ഖദോമനസ്സുപായാസധമ്മാ സത്താ സോകപരിദേവദുക്ഖദോമനസ്സുപായാസേഹി പരിമുച്ചന്തി?

“സമ്മാദിട്ഠികസ്സ , ഭിക്ഖവേ, മിച്ഛാദിട്ഠി വന്താ ഹോതി; യേ ച മിച്ഛാദിട്ഠിപച്ചയാ അനേകേ പാപകാ അകുസലാ ധമ്മാ സമ്ഭവന്തി തേ ചസ്സ വന്താ ഹോന്തി; സമ്മാദിട്ഠിപച്ചയാ ച അനേകേ കുസലാ ധമ്മാ ഭാവനാപാരിപൂരിം ഗച്ഛന്തി.

“സമ്മാസങ്കപ്പസ്സ, ഭിക്ഖവേ, മിച്ഛാസങ്കപ്പോ വന്തോ ഹോതി...പേ॰... സമ്മാവാചസ്സ, ഭിക്ഖവേ, മിച്ഛാവാചാ വന്താ ഹോതി... സമ്മാകമ്മന്തസ്സ, ഭിക്ഖവേ, മിച്ഛാകമ്മന്തോ വന്തോ ഹോതി... സമ്മാആജീവസ്സ ഭിക്ഖവേ, മിച്ഛാആജീവോ വന്തോ ഹോതി... സമ്മാവായാമസ്സ, ഭിക്ഖവേ, മിച്ഛാവായാമോ വന്തോ ഹോതി... സമ്മാസതിസ്സ, ഭിക്ഖവേ, മിച്ഛാസതി വന്താ ഹോതി... സമ്മാസമാധിസ്സ, ഭിക്ഖവേ, മിച്ഛാസമാധി വന്തോ ഹോതി... സമ്മാഞാണിസ്സ, ഭിക്ഖവേ, മിച്ഛാഞാണം വന്തം ഹോതി ...പേ॰....

“സമ്മാവിമുത്തിസ്സ , ഭിക്ഖവേ, മിച്ഛാവിമുത്തി വന്താ ഹോതി; യേ ച മിച്ഛാവിമുത്തിപച്ചയാ അനേകേ പാപകാ അകുസലാ ധമ്മാ സമ്ഭവന്തി തേ ചസ്സ വന്താ ഹോന്തി; സമ്മാവിമുത്തിപച്ചയാ ച അനേകേ കുസലാ ധമ്മാ ഭാവനാപാരിപൂരിം ഗച്ഛന്തി. ഇദം ഖോ തം, ഭിക്ഖവേ, അരിയം വമനം യം വമനം സമ്പജ്ജതിയേവ നോ വിപജ്ജതി, യം വമനം ആഗമ്മ ജാതിധമ്മാ സത്താ ജാതിയാ പരിമുച്ചന്തി...പേ॰... സോകപരിദേവദുക്ഖദോമനസ്സുപായാസേഹി പരിമുച്ചന്തീ”തി. നവമം.

൧൦. നിദ്ധമനീയസുത്തം

൧൧൦. “ദസയിമേ, ഭിക്ഖവേ, നിദ്ധമനീയാ ധമ്മാ. കതമേ ദസ? സമ്മാദിട്ഠികസ്സ, ഭിക്ഖവേ, മിച്ഛാദിട്ഠി നിദ്ധന്താ ഹോതി; യേ ച മിച്ഛാദിട്ഠിപച്ചയാ അനേകേ പാപകാ അകുസലാ ധമ്മാ സമ്ഭവന്തി തേ ചസ്സ നിദ്ധന്താ ഹോന്തി; സമ്മാദിട്ഠിപച്ചയാ ച അനേകേ കുസലാ ധമ്മാ ഭാവനാപാരിപൂരിം ഗച്ഛന്തി .

“സമ്മാസങ്കപ്പസ്സ, ഭിക്ഖവേ, മിച്ഛാസങ്കപ്പോ നിദ്ധന്തോ ഹോതി...പേ॰... സമ്മാവാചസ്സ ഭിക്ഖവേ, മിച്ഛാവാചാ നിദ്ധന്താ ഹോതി... സമ്മാകമ്മന്തസ്സ,

ഭിക്ഖവേ, മിച്ഛാകമ്മന്തോ നിദ്ധന്തോ ഹോതി... സമ്മാആജീവസ്സ, ഭിക്ഖവേ, മിച്ഛാആജീവോ നിദ്ധന്തോ ഹോതി... സമ്മാവായാമസ്സ, ഭിക്ഖവേ, മിച്ഛാവായാമോ നിദ്ധന്തോ ഹോതി... സമ്മാസതിസ്സ, ഭിക്ഖവേ, മിച്ഛാസതി നിദ്ധന്താ ഹോതി... സമ്മാസമാധിസ്സ, ഭിക്ഖവേ, മിച്ഛാസമാധി നിദ്ധന്തോ ഹോതി... സമ്മാഞാണിസ്സ, ഭിക്ഖവേ, മിച്ഛാഞാണം നിദ്ധന്തം ഹോതി....

"സമ്മാവിമുത്തിസ്സ , ഭിക്ഖവേ, മിച്ഛാവിമുത്തി നിദ്ധന്താ ഹോതി; യേ ച മിച്ഛാവിമുത്തിപച്ചയാ അനേകേ പാപകാ അകുസലാ ധമ്മാ സമ്ഭവന്തി തേ ചസ്സ നിദ്ധന്താ ഹോന്തി; സമ്മാവിമുത്തിപച്ചയാ ച അനേകേ കുസലാ ധമ്മാ ഭാവനാപാരിപൂരിം ഗച്ഛന്തി. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ദസ നിദ്ധമനീയാ ധമ്മാ"തി. ദസമം.

൧൧. പഠമഅസേഖസുത്തം

൧൧൧. അഥ ഖോ അഞ്ഞതരോ ഭിക്ഖു യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നോ ഖോ സോ ഭിക്ഖു ഭഗവന്തം ഏതദവോച -

"'അസേഖോ അസേഖോ'തി, ഭന്തേ, വുച്ചതി. കിത്താവതാ ഭന്തേ, ഭിക്ഖു അസേഖോ ഹോതീ"തി? "ഇധ, ഭിക്ഖു, ഭിക്ഖു അസേഖായ സമ്മാദിട്ഠിയാ സമന്നാഗതോ ഹോതി, അസേഖേന സമ്മാസങ്കപ്പേന സമന്നാഗതോ ഹോതി, അസേഖായ സമ്മാവാചായ സമന്നാഗതോ ഹോതി, അസേഖേന സമ്മാകമ്മന്തേന സമന്നാഗതോ ഹോതി, അസേഖേന സമ്മാആജീവേന സമന്നാഗതോ ഹോതി, അസേഖേന സമ്മാവായാമേന സമന്നാഗതോ ഹോതി, അസേഖായ സമ്മാസതിയാ സമന്നാഗതോ ഹോതി, അസേഖേന സമ്മാസമാധിനാ സമന്നാഗതോ ഹോതി, അസേഖേന സമ്മാഞാണേന സമന്നാഗതോ ഹോതി, അസേഖായ സമ്മാവിമുത്തിയാ സമന്നാഗതോ ഹോതി. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖു, ഭിക്ഖു അസേഖോ ഹോതീ"തി. ഏകാദസമം.

൧൨. ദുതിയഅസേഖസുത്തം

൧൧൨. "ദസയിമേ , ഭിക്ഖവേ, അസേഖിയാ ധമ്മാ. കതമേ ദസ? അസേഖാ സമ്മാദിട്ഠി, അസേഖോ സമ്മാസങ്കപ്പോ, അസേഖാ സമ്മാവാചാ, അസേഖോ സമ്മാകമ്മന്തോ, അസേഖോ സമ്മാആജീവോ, അസേഖോ സമ്മാവായാമോ, അസേഖാ സമ്മാസതി, അസേഖോ സമ്മാസമാധി, അസേഖം സമ്മാഞാണം, അസേഖാ സമ്മാവിമുത്തി - ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ദസ അസേഖിയാ ധമ്മാ"തി. ദ്വാദസമം.

സമണസഞ്ഞാവഗ്ഗോ പഠമോ.

തസ്സുദ്ദാനം -

സഞ്ഞാ ബോജ്ഝങ്ഗാ മിച്ഛത്തം, ബീജം വിജ്ജായ നിജ്ജരം;
ധോവനം തികിച്ഛാ വമനം നിദ്ധമനം ദ്വേ അസേഖാതി.

(൧൬) ൬. പച്ചോരോഹണിവഗ്ഗോ

൧. പഠമഅധമ്മസുത്തം

൧൫൩. [അം॰ നി॰ ൧൦.൧൭൧] ''അധമ്മോ ച, ഭിക്ഖവേ, വേദിതബ്ബോ അനത്ഥോ ച; ധമ്മോ ച വേദിതബ്ബോ അത്ഥോ ച. അധമ്മഞ്ച വിദിത്വാ അനത്ഥഞ്ച, ധമ്മഞ്ച വിദിത്വാ അത്ഥഞ്ച യഥാ ധമ്മോ യഥാ അത്ഥോ തഥാ പടിപജ്ജിതബ്ബം.

''കതമോ ച, ഭിക്ഖവേ, അധമ്മോ ച അനത്ഥോ ച? മിച്ഛാദിട്ഠി, മിച്ഛാസങ്കപ്പോ, മിച്ഛാവാചാ, മിച്ഛാകമ്മന്തോ, മിച്ഛാആജീവോ, മിച്ഛാവായാമോ, മിച്ഛാസതി, മിച്ഛാസമാധി, മിച്ഛാഞാണം, മിച്ഛാവിമുത്തി - അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, അധമ്മോ ച അനത്ഥോ ച.

''കതമോ ച, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മോ ച അത്ഥോ ച? സമ്മാദിട്ഠി, സമ്മാസങ്കപ്പോ, സമ്മാവാചാ, സമ്മാകമ്മന്തോ, സമ്മാആജീവോ, സമ്മാവായാമോ, സമ്മാസതി, സമ്മാസമാധി, സമ്മാഞാണം, സമ്മാവിമുത്തി - അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മോ ച അത്ഥോ ച.

'''അധമ്മോ ച, ഭിക്ഖവേ, വേദിതബ്ബോ അനത്ഥോ ച; ധമ്മോ ച വേദിതബ്ബോ അത്ഥോ ച. അധമ്മഞ്ച വിദിത്വാ അനത്ഥഞ്ച, ധമ്മഞ്ച വിദിത്വാ അത്ഥഞ്ച യഥാ ധമ്മോ യഥാ അത്ഥോ തഥാ പടിപജ്ജിതബ്ബ'ന്തി, ഇതി യം തം വുത്തം, ഇദമേതം പടിച്ച വുത്ത''ന്തി. പഠമം.

൨. ദുതിയഅധമ്മസുത്തം

൧൫൪. ''അധമ്മോ ച, ഭിക്ഖവേ, വേദിതബ്ബോ ധമ്മോ ച; അനത്ഥോ ച വേദിതബ്ബോ അത്ഥോ ച. അധമ്മഞ്ച വിദിത്വാ ധമ്മഞ്ച, അനത്ഥഞ്ച വിദിത്വാ അത്ഥഞ്ച യഥാ ധമ്മോ യഥാ അത്ഥോ തഥാ പടിപജ്ജിതബ്ബം.

''കതമോ ച, ഭിക്ഖവേ, അധമ്മോ, കതമോ ച ധമ്മോ, കതമോ ച അനത്ഥോ, കതമോ ച അത്ഥോ?

''മിച്ഛാദിട്ഠി, ഭിക്ഖവേ, അധമ്മോ; സമ്മാദിട്ഠി ധമ്മോ; യേ ച മിച്ഛാദിട്ഠിപച്ചയാ അനേകേ പാപകാ അകുസലാ ധമ്മാ സമ്ഭവന്തി, അയം അനത്ഥോ; സമ്മാദിട്ഠിപച്ചയാ ച അനേകേ കുസലാ ധമ്മാ ഭാവനാപാരിപൂരിം ഗച്ഛന്തി, അയം അത്ഥോ.

''മിച്ഛാസങ്കപ്പോ , ഭിക്ഖവേ, അധമ്മോ; സമ്മാസങ്കപ്പോ ധമ്മോ; യേ ച മിച്ഛാസങ്കപ്പപച്ചയാ അനേകേ പാപകാ അകുസലാ ധമ്മാ സമ്ഭവന്തി, അയം അനത്ഥോ; സമ്മാസങ്കപ്പപച്ചയാ ച അനേകേ കുസലാ ധമ്മാ ഭാവനാപാരിപൂരിം ഗച്ഛന്തി, അയം അത്ഥോ.

''മിച്ഛാവാചാ, ഭിക്ഖവേ, അധമ്മോ; സമ്മാവാചാ ധമ്മോ; യേ ച മിച്ഛാവാചാപച്ചയാ അനേകേ പാപകാ അകുസലാ ധമ്മാ സമ്ഭവന്തി, അയം

അനത്ഥോ; സമ്മാവാചാപച്ചയാ ച അനേകേ കുസലാ ധമ്മാ ഭാവനാപാരിപൂരിം ഗച്ഛന്തി, അയം അത്ഥോ.

“മിച്ഛാകമ്മന്തോ, ഭിക്ഖവേ, അധമ്മോ; സമ്മാകമ്മന്തോ ധമ്മോ; യേ ച മിച്ഛാകമ്മന്തപച്ചയാ അനേകേ പാപകാ അകുസലാ ധമ്മാ സമ്ഭവന്തി, അയം അനത്ഥോ; സമ്മാകമ്മന്തപച്ചയാ ച അനേകേ കുസലാ ധമ്മാ ഭാവനാപാരിപൂരിം ഗച്ഛന്തി, അയം അത്ഥോ.

“മിച്ഛാആജീവോ, ഭിക്ഖവേ, അധമ്മോ; സമ്മാആജീവോ ധമ്മോ; യേ ച മിച്ഛാആജീവപച്ചയാ അനേകേ പാപകാ അകുസലാ ധമ്മാ സമ്ഭവന്തി, അയം അനത്ഥോ; സമ്മാആജീവപച്ചയാ ച അനേകേ കുസലാ ധമ്മാ ഭാവനാപാരിപൂരിം ഗച്ഛന്തി, അയം അത്ഥോ.

“മിച്ഛാവായാമോ, ഭിക്ഖവേ, അധമ്മോ; സമ്മാവായാമോ ധമ്മോ; യേ ച മിച്ഛാവായാമപച്ചയാ അനേകേ പാപകാ അകുസലാ ധമ്മാ സമ്ഭവന്തി, അയം അനത്ഥോ; സമ്മാവായാമപച്ചയാ ച അനേകേ കുസലാ ധമ്മാ ഭാവനാപാരിപൂരിം ഗച്ഛന്തി, അയം അത്ഥോ.

“മിച്ഛാസതി, ഭിക്ഖവേ, അധമ്മോ; സമ്മാസതി ധമ്മോ; യേ ച മിച്ഛാസതിപച്ചയാ അനേകേ പാപകാ അകുസലാ ധമ്മാ സമ്ഭവന്തി, അയം അനത്ഥോ; സമ്മാസതിപച്ചയാ ച അനേകേ കുസലാ ധമ്മാ ഭാവനാപാരിപൂരിം ഗച്ഛന്തി, അയം അത്ഥോ.

“മിച്ഛാസമാധി, ഭിക്ഖവേ, അധമ്മോ; സമ്മാസമാധി ധമ്മോ; യേ ച മിച്ഛാസമാധിപച്ചയാ അനേകേ പാപകാ അകുസലാ ധമ്മാ സമ്ഭവന്തി, അയം അനത്ഥോ; സമ്മാസമാധിപച്ചയാ ച അനേകേ കുസലാ ധമ്മാ ഭാവനാപാരിപൂരിം ഗച്ഛന്തി, അയം അത്ഥോ.

“മിച്ഛാഞാണം, ഭിക്ഖവേ, അധമ്മോ; സമ്മാഞാണം ധമ്മോ; യേ ച മിച്ഛാഞാണപച്ചയാ അനേകേ പാപകാ അകുസലാ ധമ്മാ സമ്ഭവന്തി, അയം അനത്ഥോ; സമ്മാഞാണപച്ചയാ ച അനേകേ കുസലാ ധമ്മാ ഭാവനാപാരിപൂരിം ഗച്ഛന്തി, അയം അത്ഥോ.

“മിച്ഛാവിമുത്തി, ഭിക്ഖവേ, അധമ്മോ; സമ്മാവിമുത്തി ധമ്മോ; യേ ച മിച്ഛാവിമുത്തിപച്ചയാ അനേകേ പാപകാ അകുസലാ ധമ്മാ സമ്ഭവന്തി, അയം അനത്ഥോ; സമ്മാവിമുത്തിപച്ചയാ ച അനേകേ കുസലാ ധമ്മാ ഭാവനാപാരിപൂരിം ഗച്ഛന്തി, അയം അത്ഥോ.

“‘അധമ്മോ ച, ഭിക്ഖവേ, വേദിതബ്ബോ ധമ്മോ ച; അനത്ഥോ ച വേദിതബ്ബോ അത്ഥോ ച. അധമ്മഞ്ച വിദിത്വാ ധമ്മഞ്ച, അനത്ഥഞ്ച വിദിത്വാ അത്ഥഞ്ച യഥാ ധമ്മോ യഥാ അത്ഥോ തഥാ പടിപജ്ജിതബ്ബ’ന്തി, ഇതി യം തം വുത്തം, ഇദമേതം പടിച്ച വുത്ത”ന്തി. ദുതിയം.

൩. തതിയഅധമ്മസുത്തം

൧൧൫. “അധമ്മോ ച, ഭിക്ഖവേ, വേദിതബ്ബോ ധമ്മോ ച; അനത്ഥോ ച വേദിതബ്ബോ അത്ഥോ ച. അധമ്മഞ്ച വിദിത്വാ ധമ്മഞ്ച, അനത്ഥഞ്ച വിദിത്വാ

അത്ഥഞ്ച യഥാ ധമ്മോ യഥാ അത്ഥോ തഥാ പടിപജ്ജിതബ്ബ’’ന്തി. ഇദമവോച ഭഗവാ. ഇദം വത്വാന സുഗതോ ഉട്ഠായാസനാ വിഹാരം പാവിസി.

അഥ ഖോ തേസം ഭിക്ഖൂനം അചിരപക്കന്തസ്സ ഭഗവതോ ഏതദഹോസി - ‘‘ഇദം ഖോ നോ, ആവുസോ, ഭഗവാ സംഖിത്തേന ഉദ്ദേസം ഉദ്ദിസിത്വാ വിത്ഥാരേന അത്ഥം അവിഭജിത്വാ ഉട്ഠായാസനാ വിഹാരം പവിട്ഠോ - ‘അധമ്മോ ച, ഭിക്ഖവേ, വേദിതബ്ബോ ധമ്മോ ച; അനത്ഥോ ച വേദിതബ്ബോ അത്ഥോ ച . അധമ്മഞ്ച വിദിത്വാ ധമ്മഞ്ച, അനത്ഥഞ്ച വിദിത്വാ അത്ഥഞ്ച യഥാ ധമ്മോ യഥാ അത്ഥോ തഥാ പടിപജ്ജിതബ്ബ’ന്തി. കോ നു ഖോ ഇമസ്സ ഭഗവതാ സംഖിത്തേന ഉദ്ദേസസ്സ ഉദ്ദിട്ഠസ്സ വിത്ഥാരേന അത്ഥം അവിഭത്തസ്സ വിത്ഥാരേന അത്ഥം വിഭജേയ്യാ’’തി?

അഥ ഖോ തേസം ഭിക്ഖൂനം ഏതദഹോസി - ‘‘അയം ഖോ ആയസ്മാ ആനന്ദോ സത്ഥു ചേവ സംവണ്ണിതോ സമ്ഭാവിതോ ച വിഞ്ഞൂനം സബ്രഹ്മചാരീനം. പഹോതി ചായസ്മാ ആനന്ദോ ഇമസ്സ ഭഗവതാ സംഖിത്തേന ഉദ്ദേസസ്സ ഉദ്ദിട്ഠസ്സ വിത്ഥാരേന അത്ഥം അവിഭത്തസ്സ വിത്ഥാരേന അത്ഥം വിഭജിതും. യംനൂന മയം യേനായസ്മാ ആനന്ദോ തേനുപസങ്കമേയ്യാമ; ഉപസങ്കമിത്വാ ആയസ്മന്തം ആനന്ദം ഏതമത്ഥം പടിപുച്ഛേയ്യാമ [പുച്ഛേയ്യാമ (സീ॰ സ്യാ॰ പീ॰) മ॰ നി॰ ൧.൨൦൨ പസ്സിതബ്ബം]. യഥാ നോ ആയസ്മാ ആനന്ദോ ബ്യാകരിസ്സതി തഥാ നം ധാരേസ്സാമാ’’തി.

അഥ ഖോ തേ ഭിക്ഖൂ യേനായസ്മാ ആനന്ദോ തേനുപസങ്കമിംസു; ഉപസങ്കമിത്വാ ആയസ്മതാ ആനന്ദേന സദ്ധിം സമ്മോദിംസു. സമ്മോദനീയം കഥം സാരണീയം വീതിസാരേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദിംസു. ഏകമന്തം നിസിന്നാ ഖോ തേ ഭിക്ഖൂ ആയസ്മന്തം ആനന്ദം ഏതദവോചും -

‘‘ഇദം ഖോ നോ, ആവുസോ ആനന്ദ, ഭഗവാ സംഖിത്തേന ഉദ്ദേസം ഉദ്ദിസിത്വാ വിത്ഥാരേന അത്ഥം അവിഭജിത്വാ ഉട്ഠായാസനാ വിഹാരം പവിട്ഠോ - ‘അധമ്മോ ച...പേ॰... തഥാ പടിപജ്ജിതബ്ബ’ന്തി.

‘‘തേസം നോ, ആവുസോ, അമ്ഹാകം അചിരപക്കന്തസ്സ ഭഗവതോ ഏതദഹോസി - ‘ഇദം ഖോ നോ, ആവുസോ, ഭഗവതാ സംഖിത്തേന ഉദ്ദേസം ഉദ്ദിസിത്വാ വിത്ഥാരേന അത്ഥം അവിഭജിത്വാ ഉട്ഠായാസനാ വിഹാരം പവിട്ഠോ - അധമ്മോ ച...പേ॰... തഥാ പടിപജ്ജിതബ്ബന്തി. കോ നു ഖോ ഇമസ്സ ഭഗവതാ സംഖിത്തേന ഉദ്ദേസസ്സ ഉദ്ദിട്ഠസ്സ വിത്ഥാരേന അത്ഥം അവിഭത്തസ്സ വിത്ഥാരേന അത്ഥം വിഭജേയ്യാ’തി?

‘‘തേസം നോ, ആവുസോ, അമ്ഹാകം ഏതദഹോസി - ‘അയം ഖോ ആയസ്മാ ആനന്ദോ സത്ഥു ചേവ സംവണ്ണിതോ സമ്ഭാവിതോ ച വിഞ്ഞൂനം സബ്രഹ്മചാരീനം. പഹോതി ചായസ്മാ ആനന്ദോ ഇമസ്സ ഭഗവതാ സംഖിത്തേന ഉദ്ദേസസ്സ ഉദ്ദിട്ഠസ്സ വിത്ഥാരേന അത്ഥം അവിഭത്തസ്സ വിത്ഥാരേന അത്ഥം വിഭജിതും. യംനൂന മയം യേനായസ്മാ ആനന്ദോ തേനുപസങ്കമേയ്യാമ; ഉപസങ്കമിത്വാ ആയസ്മന്തം ആനന്ദം ഏതമത്ഥം പടിപുച്ഛേയ്യാമ. യഥാ നോ ആയസ്മാ ആനന്ദോ ബ്യാകരിസ്സതി തഥാ നം ധാരേസ്സാമാ’തി. വിഭജതു ആയസ്മാ ആനന്ദോ’’തി.

“സേയ്യഥാപി , ആവുസോ, പുരിസോ സാരത്ഥികോ സാരഗവേസീ സാരപരിയേസനം ചരമാനോ മഹതോ രുക്ഖസ്സ തിട്ഠതോ സാരവതോ അതിക്കമ്മേവ മൂലം അതിക്കമ്മ ഖന്ധം സാഖാപലാസേ സാരം പരിയേസിതബ്ബം മഞ്ഞേയ്യ; ഏവംസമ്പദമിദം ആയസ്മന്താനം സത്ഥരി സമ്മുഖീഭൂതേ തം ഭഗവന്തം അതിസിത്വാ അമ്ഹേ ഏതമത്ഥം പടിപുച്ഛിതബ്ബം മഞ്ഞഥ. സോ ഹാവുസോ, ഭഗവാ ജാനം ജാനാതി പസ്സം പസ്സതി, ചക്ഖുഭൂതോ ഞാണഭൂതോ ധമ്മഭൂതോ ബ്രഹ്മഭൂതോ വത്താ പവത്താ അത്ഥസ്സ നിന്നേതാ അമതസ്സ ദാതാ ധമ്മസ്സാമീ തഥാഗതോ. സോ ചേവ പനേതസ്സ കാലോ അഹോസി യം തുമ്ഹേ ഭഗവന്തംയേവ ഉപസങ്കമിത്വാ ഏതമത്ഥം പടിപുച്ഛേയ്യാഥ. യഥാ വോ ഭഗവാ ബ്യാകരേയ്യ തഥാ നം ധാരേയ്യാഥാ”തി.

“അദ്ധാവുസോ ആനന്ദ, ഭഗവാ ജാനം ജാനാതി പസ്സം പസ്സതി ചക്ഖുഭൂതോ ഞാണഭൂതോ ധമ്മഭൂതോ ബ്രഹ്മഭൂതോ വത്താ പവത്താ അത്ഥസ്സ നിന്നേതാ അമതസ്സ ദാതാ ധമ്മസ്സാമീ തഥാഗതോ. സോ ചേവ പനേതസ്സ കാലോ അഹോസി യം മയം ഭഗവന്തംയേവ ഉപസങ്കമിത്വാ ഏതമത്ഥം പടിപുച്ഛേയ്യാമ, യഥാ നോ ഭഗവാ ബ്യാകരേയ്യ തഥാ നം ധാരേയ്യാമ. അപി ചായസ്മാ ആനന്ദോ സത്ഥു ചേവ സംവണ്ണിതോ സമ്ഭാവിതോ ച വിഞ്ഞൂനം സബ്രഹ്മചാരീനം. പഹോതി ചായസ്മാ ആനന്ദോ ഇമസ്സ ഭഗവതാ സംഖിത്തേന ഉദ്ദേസസ്സ ഉദ്ദിട്ഠസ്സ വിത്ഥാരേന അത്ഥം അവിഭത്തസ്സ വിത്ഥാരേന അത്ഥം വിഭജിതും. വിഭജതായസ്മാ ആനന്ദോ അഗരും കത്വാ”തി.

“തേനഹാവുസോ, സുണാഥ, സാധുകം മനസി കരോഥ; ഭാസിസ്സാമീ”തി. “ഏവമാവുസോ”തി ഖോ തേ ഭിക്ഖൂ ആയസ്മതോ ആനന്ദസ്സ പച്ചസ്സോസും. അഥായസ്മാ ആനന്ദോ ഏതദവോച -

“യം ഖോ നോ, ആവുസോ, ഭഗവാ സംഖിത്തേന ഉദ്ദേസം ഉദ്ദിസിത്വാ വിത്ഥാരേന അത്ഥം അവിഭജിത്വാ ഉട്ഠായാസനാ വിഹാരം പവിട്ഠോ - ‘അധമ്മോ ച, ഭിക്ഖവേ, വേദിതബ്ബോ ധമ്മോ ച; അനത്ഥോ ച വേദിതബ്ബോ അത്ഥോ ച. അധമ്മഞ്ച വിദിത്വാ ധമ്മഞ്ച, അനത്ഥഞ്ച വിദിത്വാ അത്ഥഞ്ച യഥാ ധമ്മോ യഥാ അത്ഥോ തഥാ പടിപജ്ജിതബ്ബ’ന്തി.

കതമോ ചാവുസോ, അധമ്മോ, കതമോ ച ധമ്മോ, കതമോ ച അനത്ഥോ, കതമോ ച അത്ഥോ?

“മിച്ഛാദിട്ഠി, ആവുസോ, അധമ്മോ; സമ്മാദിട്ഠി ധമ്മോ; യേ ച മിച്ഛാദിട്ഠിപച്ചയാ അനേകേ പാപകാ അകുസലാ ധമ്മാ സമ്ഭവന്തി, അയം അനത്ഥോ; സമ്മാദിട്ഠിപച്ചയാ ച അനേകേ കുസലാ ധമ്മാ ഭാവനാപാരിപൂരിം ഗച്ഛന്തി, അയം അത്ഥോ.

“മിച്ഛാസങ്കപ്പോ, ആവുസോ, അധമ്മോ; സമ്മാസങ്കപ്പോ ധമ്മോ... മിച്ഛാവാചാ, ആവുസോ, അധമ്മോ; സമ്മാവാചാ ധമ്മോ ... മിച്ഛാകമ്മന്തോ, ആവുസോ, അധമ്മോ; സമ്മാകമ്മന്തോ ധമ്മോ... മിച്ഛാആജീവോ, ആവുസോ, അധമ്മോ; സമ്മാആജീവോ ധമ്മോ... മിച്ഛാവായാമോ, ആവുസോ, അധമ്മോ; സമ്മാവായാമോ ധമ്മോ... മിച്ഛാസതി, ആവുസോ, അധമ്മോ; സമ്മാസതി ധമ്മോ... മിച്ഛാസമാധി, ആവുസോ, അധമ്മോ; സമ്മാസമാധി ധമ്മോ... മിച്ഛാഞാണം, ആവുസോ, അധമ്മോ; സമ്മാഞാണം ധമ്മോ....

മിച്ഛാവിമുത്തി, ആവുസോ, അധമ്മോ; സമ്മാവിമുത്തി ധമ്മോ; യേ ച മിച്ഛാവിമുത്തിപച്ചയാ അനേകേ പാപകാ അകുസലാ ധമ്മാ സമ്ഭവന്തി, അയം അനത്ഥോ; സമ്മാവിമുത്തിപച്ചയാ ച അനേകേ കുസലാ ധമ്മാ ഭാവനാപാരിപൂരിം ഗച്ഛന്തി, അയം അത്ഥോ.

“അയം ഖോ നോ, ആവുസോ, ഭഗവാ സംഖിത്തേന ഉദ്ദേസം ഉദ്ദിസിത്വാ വിത്ഥാരേന അത്ഥം അവിഭജിത്വാ ഉട്ഠായാസനാ വിഹാരം പവിട്ഠോ - ‘അധമ്മോ ച, ഭിക്ഖവേ, വേദിതബ്ബോ ധമ്മോ ച...പേ॰... തഥാ പടിപജ്ജിതബ്ബ’ന്തി, ഇമസ്സ ഖോ അഹം, ആവുസോ, ഭഗവതാ സംഖിത്തേന ഉദ്ദേസസ്സ ഉദ്ദിട്ഠസ്സ വിത്ഥാരേന അത്ഥം അവിഭത്തസ്സ ഏവം വിത്ഥാരേന അത്ഥം ആജാനാമി. ആകങ്ഖമാനാ ച പന തുമ്ഹേ, ആവുസോ, ഭഗവന്തംയേവ ഉപസങ്കമിത്വാ ഏതമത്ഥം പടിപുച്ഛേയ്യാഥ. യഥാ വോ ഭഗവാ ബ്യാകരോതി [ബ്യാകരേയ്യ (സ്യാ॰)] തഥാ നം ധാരേയ്യാഥാ”തി.

“ഏവമാവുസോ”തി ഖോ തേ ഭിക്ഖൂ ആയസ്മതോ ആനന്ദസ്സ ഭാസിതം അഭിനന്ദിത്വാ അനുമോദിത്വാ ഉട്ഠായാസനാ യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമിംസു; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദിംസു. ഏകമന്തം നിസിന്നാ ഖോ തേ ഭിക്ഖൂ ഭഗവന്തം ഏതദവോചും -

“യം ഖോ നോ ഭഗവാ സംഖിത്തേന ഉദ്ദേസം ഉദ്ദിസിത്വാ വിത്ഥാരേന അത്ഥം അവിഭജിത്വാ ഉട്ഠായാസനാ വിഹാരം പവിട്ഠോ - ‘അധമ്മോ ച, ഭിക്ഖവേ, വേദിതബ്ബോ...പേ॰... തഥാ പടിജ്ജിതബ്ബ’ന്തി.

“തേസം നോ, ഭന്തേ, അമ്ഹാകം അചിരപക്കന്തസ്സ ഭഗവതോ ഏതദഹോസി - ‘ഇദം ഖോ നോ, ആവുസോ, ഭഗവാ സംഖിത്തേന ഉദ്ദേസം ഉദ്ദിസിത്വാ വിത്ഥാരേന അത്ഥം അവിഭജിത്വാ ഉട്ഠായാസനാ വിഹാരം പവിട്ഠോ - അധമ്മോ ച, ഭിക്ഖവേ, വേദിതബ്ബോ...പേ॰... തഥാ പടിപജ്ജിതബ്ബന്തി. കോ നു ഖോ ഇമസ്സ ഭഗവതാ സംഖിത്തേന ഉദ്ദേസസ്സ ഉദ്ദിട്ഠസ്സ വിത്ഥാരേന അത്ഥം അവിഭത്തസ്സ വിത്ഥാരേന അത്ഥം വിഭജേയ്യാ’തി?

“തേസം നോ, ഭന്തേ, അമ്ഹാകം ഏതദഹോസി - ‘അയം ഖോ ആയസ്മാ ആനന്ദോ സത്ഥു ചേവ സംവണ്ണിതോ സമ്ഭാവിതോ ച വിഞ്ഞൂനം സബ്രഹ്മചാരീനം. പഹോതി ചായസ്മാ ആനന്ദോ ഇമസ്സ ഭഗവതാ സംഖിത്തേന ഉദ്ദേസസ്സ ഉദ്ദിട്ഠസ്സ വിത്ഥാരേന അത്ഥം അവിഭത്തസ്സ വിത്ഥാരേന അത്ഥം വിഭജിതും. യംനൂന മയം യേനായസ്മാ ആനന്ദോ തേനുപസങ്കമേയ്യാമ; ഉപസങ്കമിത്വാ ആയസ്മന്തം ആനന്ദം ഏതമത്ഥം പടിപുച്ഛേയ്യാമ. യഥാ നോ ആയസ്മാ ആനന്ദോ ബ്യാകരിസ്സതി തഥാ നം ധാരേസ്സാമാ’തി.

“അഥ ഖോ മയം, ഭന്തേ, യേനായസ്മാ ആനന്ദോ തേനുപസങ്കമിമ്ഹാ; ഉപസങ്കമിത്വാ ആയസ്മന്തം ആനന്ദം ഏതമത്ഥം അപുച്ഛിമ്ഹാ. തേസം നോ, ഭന്തേ, ആയസ്മതാ ആനന്ദേന ഇമേഹി ആകാരേഹി ഇമേഹി പദേഹി ഇമേഹി ബ്യഞ്ജനേഹി അത്ഥോ സുവിഭത്തോ”തി [വിഭത്തോതി (?) ഏവമേവ ഹി അഞ്ഞേസു ഈദിസസുത്തേസു ദിസ്സതി].

“സാധു സാധു, ഭിക്ഖവേ! പണ്ഡിതോ, ഭിക്ഖവേ, ആനന്ദോ. മഹാപഞ്ഞോ, ഭിക്ഖവേ, ആനന്ദോ. മം ചേപി തുമ്ഹേ, ഭിക്ഖവേ, ഉപസങ്കമിത്വാ

ഏ്വതമത്ഥം പടിപുച്ഛേയ്യാഥ, അഹമ്പി ചേതം ഏവമേവം [അഹമ്പി തം ഏവമേവം (മ॰ നി॰ ൧.൨൦൩)] ബ്യാകരേയ്യം യഥാ തം ആനന്ദേന ബ്യാകതം. ഏസോ ചേവ തസ്സ [ഏസോ ചേവേതസ്സ (മ॰ നി॰ ൧.൨൦൩)] അത്ഥോ ഏവഞ്ച നം ധാരേയ്യാഥാ''തി. തതിയം.

൪. അജിതസുത്തം

൧൧൬. അഥ ഖോ അജിതോ പരിബ്ബാജകോ യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവതാ സദ്ധിം സമ്മോദി. സമ്മോദനീയം കഥം സാരണീയം വീതിസാരേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി . ഏകമന്തം നിസിന്നോ ഖോ അജിതോ പരിബ്ബാജകോ ഭഗവന്തം ഏതദവോച -

''അമ്ഹാകം , ഭോ ഗോതമ, പണ്ഡിതോ നാമ സബ്രഹ്മചാരീ. തേന പഞ്ചമത്താനി ചിത്തട്ഠാനസതാനി ചിന്തിതാനി, യേഹി അഞ്ഞതിത്ഥിയാ ഉപാരദ്ധാവ ജാനന്തി [ഉപാരദ്ധാ പജാനന്തി (സീ॰)] ഉപാരദ്ധസ്മാ''തി [ഉപാരദ്ധമ്ഹാതി (സീ॰ പീ॰)].

അഥ ഖോ ഭഗവാ ഭിക്ഖൂ ആമന്തേസി - ''ധാരേഥ നോ തുമ്ഹേ, ഭിക്ഖവേ, പണ്ഡിതവത്ഥൂനീ''തി? ''ഏതസ്സ, ഭഗവാ, കാലോ ഏതസ്സ, സുഗത, കാലോ യം ഭഗവാ ഭാസേയ്യ, ഭഗവതോ സുത്വാ ഭിക്ഖൂ ധാരേസ്സന്തീ''തി.

''തേന ഹി, ഭിക്ഖവേ, സുണാഥ, സാധുകം മനസി കരോഥ; ഭാസിസ്സാമീ''തി. ''ഏവം, ഭന്തേ''തി ഖോ തേ ഭിക്ഖൂ ഭഗവതോ പച്ചസ്സോസും. ഭഗവാ ഏതദവോച -

''ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഏകച്ചോ അധമ്മികേന വാദേന അധമ്മികം വാദം അഭിനിഗ്ഗണ്ഹാതി അഭിനിപ്പീളേതി, തേന ച അധമ്മികം പരിസം രഞ്ജേതി. തേന സാ അധമ്മികാ പരിസാ ഉച്ചാസദ്ദമഹാസദ്ദാ ഹോതി - 'പണ്ഡിതോ വത, ഭോ, പണ്ഡിതോ വത, ഭോ'തി.

''ഇധ പന, ഭിക്ഖവേ, ഏകച്ചോ അധമ്മികേന വാദേന ധമ്മികം വാദം അഭിനിഗ്ഗണ്ഹാതി അഭിനിപ്പീളേതി, തേന ച അധമ്മികം പരിസം രഞ്ജേതി. തേന സാ അധമ്മികാ പരിസാ ഉച്ചാസദ്ദമഹാസദ്ദാ ഹോതി - 'പണ്ഡിതോ വത, ഭോ, പണ്ഡിതോ വത, ഭോ'തി.

''ഇധ പന, ഭിക്ഖവേ, ഏകച്ചോ അധമ്മികേന വാദേന ധമ്മികഞ്ച വാദം അധമ്മികഞ്ച വാദം അഭിനിഗ്ഗണ്ഹാതി അഭിനിപ്പീളേതി, തേന ച അധമ്മികം പരിസം രഞ്ജേതി. തേന സാ അധമ്മികാ പരിസാ ഉച്ചാസദ്ദമഹാസദ്ദാ ഹോതി - 'പണ്ഡിതോ വത, ഭോ, പണ്ഡിതോ വത, ഭോ'തി.

''അധമ്മോ ച, ഭിക്ഖവേ, വേദിതബ്ബോ ധമ്മോ ച; അനത്ഥോ ച വേദിതബ്ബോ അത്ഥോ ച. അധമ്മഞ്ച വിദിത്വാ ധമ്മഞ്ച, അനത്ഥഞ്ച വിദിത്വാ അത്ഥഞ്ച യഥാ ധമ്മോ യഥാ അത്ഥോ തഥാ പടിപജ്ജിതബ്ബം.

''കതമോ ച, ഭിക്ഖവേ, അധമ്മോ, കതമോ ച ധമ്മോ, കതമോ ച അനത്ഥോ, കതമോ ച അത്ഥോ? മിച്ഛാദിട്ഠി, ഭിക്ഖവേ, അധമ്മോ; സമ്മാദിട്ഠി ധമ്മോ; യേ ച മിച്ഛാദിട്ഠിപച്ചയാ അനേകേ പാപകാ അകുസലാ

ധമ്മാ സമ്ഭവന്തി, അയം അനത്ഥോ; സമ്മാദിട്ഠിപച്ചയാ ച അനേകേ കുസലാ ധമ്മാ ഭാവനാപാരിപൂരിം ഗച്ഛന്തി, അയം അത്ഥോ.

''മിച്ഛാസങ്കപ്പോ, ഭിക്ഖവേ, അധമ്മോ; സമ്മാസങ്കപ്പോ ധമ്മോ... മിച്ഛാവാചാ, ഭിക്ഖവേ, അധമ്മോ; സമ്മാവാചാ ധമ്മോ... മിച്ഛാകമ്മന്തോ, ഭിക്ഖവേ, അധമ്മോ; സമ്മാകമ്മന്തോ ധമ്മോ... മിച്ഛാആജീവോ, ഭിക്ഖവേ, അധമ്മോ; സമ്മാആജീവോ ധമ്മോ ... മിച്ഛാവായാമോ, ഭിക്ഖവേ, അധമ്മോ; സമ്മാവായാമോ ധമ്മോ... മിച്ഛാസതി, ഭിക്ഖവേ, അധമ്മോ; സമ്മാസതി ധമ്മോ... മിച്ഛാസമാധി, ഭിക്ഖവേ അധമ്മോ; സമ്മാസമാധി ധമ്മോ... മിച്ഛാഞാണം, ഭിക്ഖവേ, അധമ്മോ; സമ്മാഞാണം ധമ്മോ .

''മിച്ഛാവിമുത്തി, ഭിക്ഖവേ, അധമ്മോ; സമ്മാവിമുത്തി ധമ്മോ; യേ ച മിച്ഛാവിമുത്തിപച്ചയാ അനേകേ പാപകാ അകുസലാ ധമ്മാ സമ്ഭവന്തി, അയം അനത്ഥോ; സമ്മാവിമുത്തിപച്ചയാ ച അനേകേ കുസലാ ധമ്മാ ഭാവനാപാരിപൂരിം ഗച്ഛന്തി, അയം അത്ഥോ.

'''അധമ്മോ ച, ഭിക്ഖവേ, വേദിതബ്ബോ ധമ്മോ ച; അനത്ഥോ ച വേദിതബ്ബോ അത്ഥോ ച. അധമ്മഞ്ച വിദിത്വാ ധമ്മഞ്ച , അനത്ഥഞ്ച വിദിത്വാ അത്ഥഞ്ച യഥാ ധമ്മോ യഥാ അത്ഥോ തഥാ പടിപജ്ജിതബ്ബ'ന്തി, ഇതി യം തം വുത്തം, ഇദമേതം പടിച്ച വുത്ത''ന്തി. ചതുത്ഥം.

൫. സങ്ഗാരവസുത്തം

൧൧൭. [അം॰ നി॰ ൧൦.൧൭൦] അഥ ഖോ സങ്ഗാരവോ ബ്രാഹ്മണോ യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവതാ സദ്ധിം സമ്മോദി. സമ്മോദനീയം കഥം സാരണീയം വീതിസാരേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നോ ഖോ സങ്ഗാരവോ ബ്രാഹ്മണോ ഭഗവന്തം ഏതദവോച - ''കിം നു ഖോ, ഭോ ഗോതമ, ഓരിമം തീരം, കിം പാരിമം തീര''ന്തി? ''മിച്ഛാദിട്ഠി ഖോ, ബ്രാഹ്മണ, ഓരിമം തീരം, സമ്മാദിട്ഠി പാരിമം തീരം; മിച്ഛാസങ്കപ്പോ ഓരിമം തീരം, സമ്മാസങ്കപ്പോ പാരിമം തീരം; മിച്ഛാവാചാ ഓരിമം തീരം, സമ്മാവാചാ പാരിമം തീരം; മിച്ഛാകമ്മന്തോ ഓരിമം തീരം, സമ്മാകമ്മന്തോ പാരിമം തീരം; മിച്ഛാആജീവോ ഓരിമം തീരം, സമ്മാആജീവോ പാരിമം തീരം; മിച്ഛാവായാമോ ഓരിമം തീരം, സമ്മാവായാമോ പാരിമം തീരം; മിച്ഛാസതി ഓരിമം തീരം, സമ്മാസതി പാരിമം തീരം; മിച്ഛാസമാധി ഓരിമം തീരം, സമ്മാസമാധി പാരിമം തീരം; മിച്ഛാഞാണം ഓരിമം തീരം, സമ്മാഞാണം പാരിമം തീരം; മിച്ഛാവിമുത്തി ഓരിമം തീരം, സമ്മാവിമുത്തി പാരിമം തീരന്തി. ഇദം ഖോ, ബ്രാഹ്മണ, ഓരിമം തീരം, ഇദം പാരിമം തീരന്തി.

''അപ്പകാ തേ മനുസ്സേസു, യേ ജനാ പാരഗാമിനോ;
അഥായം ഇതരാ പജാ, തീരമേവാനുധാവതി.

''യേ ച ഖോ സമ്മദക്ഖാതേ, ധമ്മേ ധമ്മാനുവത്തിനോ;
തേ ജനാ പാരമേസ്സന്തി, മച്ചുധേയ്യം സുദുത്തരം.

''കണ്ഹം ധമ്മം വിപ്പഹായ, സുക്കം ഭാവേഥ പണ്ഡിതോ;
ഓകാ അനോകമാഗമ്മ, വിവേകേ യത്ഥ ദൂരമം.

“തത്രാഭിരതിമിച്ഛേയ്യ, ഹിത്വാ കാമേ അകിഞ്ചനോ;
പരിയോദപേയ്യ അത്താനം, ചിത്തക്ലേസേഹി പണ്ഡിതോ.

“യേസം സമ്ബോധിയങ്ഗേസു, സമ്മാ ചിത്തം സുഭാവിതം;
ആദാനപടിനിസ്സഗ്ഗേ, അനുപാദായ യേ രതാ;
ഖീണാസവാ ജുതിമന്തോ [ജുതീമന്തോ (സീ॰)], തേ ലോകേ
പരിനിബ്ബുതാ”തി. പഞ്ചമം;

൬. ഓരിമതീരസുത്തം

൧൭൪. “ഓരിമഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, തീരം ദേസേസ്സാമി പാരിമഞ്ച തീരം. തം സുണാഥ, സാധുകം മനസി കരോഥ; ഭാസിസ്സാമീ”തി. “ഏവം, ഭന്തേ”തി ഖോ തേ ഭിക്ഖൂ ഭഗവതോ പച്ചസ്സോസും. ഭഗവാ ഏതദവോച -

“കതമഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, ഓരിമം തീരം, കതമഞ്ച പാരിമം തീരം? മിച്ഛാദിട്ഠി ഓരിമം തീരം , സമ്മാദിട്ഠി പാരിമം തീരം…പേ॰… മിച്ഛാവിമുത്തി ഓരിമം തീരം, സമ്മാവിമുത്തി പാരിമം തീരം. ഇദം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഓരിമം തീരം, ഇദം പാരിമം തീരന്തി.

“അപ്പകാ തേ മനുസ്സേസു, യേ ജനാ പാരഗാമിനോ;
അഥായം ഇതരാ പജാ, തീരമേവാനുധാവതി.

“യേ ച ഖോ സമ്മദക്ഖാതേ, ധമ്മേ ധമ്മാനുവത്തിനോ;
തേ ജനാ പാരമേസ്സന്തി, മച്ചുധേയ്യം സുദുത്തരം.

“കണ്ഹം ധമ്മം വിപ്പഹായ, സുക്കം ഭാവേഥ പണ്ഡിതോ;
ഓകാ അനോക മാഗമ്മ, വിവേകേ യത്ഥ ദൂരമം.

“തത്രാഭിരതിമിച്ഛേയ്യ, ഹിത്വാ കാമേ അകിഞ്ചനോ;
പരിയോദപേയ്യ അത്താനം, ചിത്തക്ലേസേഹി പണ്ഡിതോ.

“യേസം സമ്ബോധിയങ്ഗേസു, സമ്മാ ചിത്തം സുഭാവിതം;
ആദാനപടിനിസ്സഗ്ഗേ, അനുപാദായ യേ രതാ;
ഖീണാസവാ ജുതിമന്തോ, തേ ലോകേ പരിനിബ്ബുതാ”തി. ഛട്ഠം;

൭. പഠമപച്ചോരോഹണിസുത്തം

൧൭൫. തേന ഖോ പന സമയേന ജാണുസ്സോണി [ജാനുസ്സോനി (ക॰ സീ॰), ജാനുസ്സോണി (ക॰ സീ॰), ജാണുസോണി (ക॰)] ബ്രാഹ്മണോ തദഹുപോസഥേ സീസംന്ഹാതോ [സീസംനഹാതോ (സീ॰ പീ॰), സീസന്ഹാതോ (സ്യാ॰)] നവം ഖോമയുഗം നിവത്ഥോ അല്ലകുസമുട്ഠിം ആദായ ഭഗവതോ അവിദൂരേ ഏകമന്തം ഠിതോ ഹോതി.

അദ്ദസാ ഖോ ഭഗവാ ജാണുസ്സോണിം ബ്രാഹ്മണം തദഹുപോസഥേ സീസംന്ഹാതം നവം ഖോമയുഗം നിവത്ഥം അല്ലകുസമുട്ഠിം ആദായ ഏകമന്തം ഠിതം. ദിസ്വാന ജാണുസ്സോണിം ബ്രാഹ്മണം ഏതദവോച - “കിം നു ത്വം, ബ്രാഹ്മണ, തദഹുപോസഥേ സീസംന്ഹാതോ നവം ഖോമയുഗം നിവത്ഥോ

അല്ലകുസമുട്ഠിം ആദായ ഏ്വകമന്തം ഠിതോ ? കിം നജ്ജ [കിം നു അജ്ജ (സ്യാ॰), കിം നു ഖോ അജ്ജ (പീ॰), കിം നു ഖജ്ജ (ക॰)] ബ്രാഹ്മണകുലസ്സാ''തി [ബ്രാഹ്മണ ബ്രഹ്മകുസലസ്സാതി (ക॰)]? ''പച്ചോരോഹണീ, ഭോ ഗോതമ, അജ്ജ ബ്രാഹ്മണകുലസ്സാ''തി [ബ്രഹ്മകുസലസ്സാതി (ക॰)].

''യഥാ കഥം പന, ബ്രാഹ്മണ, ബ്രാഹ്മണാനം പച്ചോരോഹണീ ഹോതീ''തി? ''ഇധ, ഭോ ഗോതമ, ബ്രാഹ്മണാ തദഹുപോസഥേ സീസംന്ഹാതാ നവം ഖോമയുഗം നിവത്ഥാ അല്ലേന ഗോമയേന പഥവിം ഓപുഞ്ജിത്വാ ഹരിതേഹി കുസേഹി പത്ഥരിത്വാ [പവിത്ഥാരേത്വാ (ക॰)] അന്തരാ ച വേലം അന്തരാ ച അഗ്യാഗാരം സേയ്യം കപ്പേന്തി. തേ തം രത്തിം തിക്ഖത്തും പച്ചുട്ഠായ പഞ്ജലികാ അഗ്ഗിം നമസ്സന്തി - 'പച്ചോരോഹാമ ഭവന്തം, പച്ചോരോഹാമ ഭവന്ത'ന്തി. ബഹുകേന ച സപ്പിതേലനവനീതേന അഗ്ഗിം സന്തപ്പേന്തി. തസ്സാ ച രത്തിയാ അച്ചയേന പണീതേന ഖാദനീയേന ഭോജനീയേന ബ്രാഹ്മണേ സന്തപ്പേന്തി. ഏവം, ഭോ ഗോതമ, ബ്രാഹ്മണാനം പച്ചോരോഹണീ ഹോതീ''തി.

''അഞ്ഞഥാ ഖോ, ബ്രാഹ്മണ, ബ്രാഹ്മണാനം പച്ചോരോഹണീ ഹോതി, അഞ്ഞഥാ ച പന അരിയസ്സ വിനയേ പച്ചോരോഹണീ ഹോതീ''തി. ''യഥാ കഥം പന, ഭോ ഗോതമ, അരിയസ്സ വിനയേ പച്ചോരോഹണീ ഹോതി? സാധു മേ ഭവം ഗോതമോ തഥാ ധമ്മം ദേസേതു യഥാ അരിയസ്സ വിനയേ പച്ചോരോഹണീ ഹോതീ''തി.

''തേന ഹി, ബ്രാഹ്മണ, സുണാഹി, സാധുകം മനസി കരോഹി; ഭാസിസ്സാമീ''തി. ''ഏവം, ഭോ''തി ഖോ ജാണുസ്സോണി ബ്രാഹ്മണോ ഭഗവതോ പച്ചസ്സോസി. ഭഗവാ ഏതദവോച -

''ഇധ , ബ്രാഹ്മണ, അരിയസാവകോ ഇതി പടിസഞ്ചിക്ഖതി - 'മിച്ഛാദിട്ഠിയാ ഖോ പാപകോ വിപാകോ ദിട്ഠേ ചേവ ധമ്മേ അഭിസമ്പരായഞ്ചാ' തി. സോ ഇതി പടിസങ്ഖായ മിച്ഛാദിട്ഠിം പജഹതി; മിച്ഛാദിട്ഠിയാ പച്ചോരോഹതി.

... മിച്ഛാസങ്കപ്പസ്സ ഖോ പാപകോ വിപാകോ - ദിട്ഠേ ചേവ ധമ്മേ അഭിസമ്പരായഞ്ചാതി. സോ ഇതി പടിസങ്ഖായ മിച്ഛാസങ്കപ്പം പജഹതി; മിച്ഛാസങ്കപ്പാ പച്ചോരോഹതി.

... മിച്ഛാവാചായ ഖോ പാപകോ വിപാകോ - ദിട്ഠേ ചേവ ധമ്മേ അഭിസമ്പരായഞ്ചാതി. സോ ഇതി പടിസങ്ഖായ മിച്ഛാവാചം പജഹതി; മിച്ഛാവാചായ പച്ചോരോഹതി.

...മിച്ഛാകമ്മന്തസ്സ ഖോ പാപകോ വിപാകോ - ദിട്ഠേ ചേവ ധമ്മേ അഭിസമ്പരായഞ്ചാതി. സോ ഇതി പടിസങ്ഖായ മിച്ഛാകമ്മന്തം പജഹതി; മിച്ഛാകമ്മന്താ പച്ചോരോഹതി.

...മിച്ഛാആജീവസ്സ ഖോ പാപകോ വിപാകോ - ദിട്ഠേ ചേവ ധമ്മേ അഭിസമ്പരായഞ്ചാതി. സോ ഇതി പടിസങ്ഖായ മിച്ഛാആജീവം പജഹതി; മിച്ഛാആജീവാ പച്ചോരോഹതി.

…മിച്ഛാവായാമസ്സ ഖോ പാപകോ വിപാകോ - ദിട്ഠേ ചേവ ധമ്മേ അഭിസമ്പരായഞ്ചാതി. സോ ഇതി പടിസങ്ഖായ മിച്ഛാവായാമം പജഹതി; മിച്ഛാവായാമാ പച്ചോരോഹതി.

…മിച്ഛാസതിയാ ഖോ പാപകോ വിപാകോ - ദിട്ഠേ ചേവ ധമ്മേ അഭിസമ്പരായഞ്ചാതി. സോ ഇതി പടിസങ്ഖായ മിച്ഛാസതിം പജഹതി; മിച്ഛാസതിയാ പച്ചോരോഹതി.

…മിച്ഛാസമാധിസ്സ ഖോ പാപകോ വിപാകോ - ദിട്ഠേ ചേവ ധമ്മേ അഭിസമ്പരായഞ്ചാതി. സോ ഇതി പടിസങ്ഖായ മിച്ഛാസമാധിം പജഹതി; മിച്ഛാസമാധിമ്ഹാ പച്ചോരോഹതി.

…മിച്ഛാഞാണസ്സ ഖോ പാപകോ വിപാകോ - ദിട്ഠേ ചേവ ധമ്മേ അഭിസമ്പരായഞ്ചാതി. സോ ഇതി പടിസങ്ഖായ മിച്ഛാഞാണം പജഹതി; മിച്ഛാഞാണമ്ഹാ പച്ചോരോഹതി.

‘മിച്ഛാവിമുത്തിയാ ഖോ പാപകോ വിപാകോ - ദിട്ഠേ ചേവ ധമ്മേ അഭിസമ്പരായഞ്ചാ’തി. സോ ഇതി പടിസങ്ഖായ മിച്ഛാവിമുത്തിം പജഹതി; മിച്ഛാവിമുത്തിയാ പച്ചോരോഹതി. ഏവം ഖോ, ബ്രാഹ്മണ, അരിയസ്സ വിനയേ പച്ചോരോഹണീ ഹോതീ”തി.

“അഞ്ഞഥാ, ഭോ ഗോതമ, ബ്രാഹ്മണാനം പച്ചോരോഹണീ, അഞ്ഞഥാ ച പന അരിയസ്സ വിനയേ പച്ചോരോഹണീ ഹോതി. ഇമിസ്സാ ച, ഭോ ഗോതമ, അരിയസ്സ വിനയേ പച്ചോരോഹണിയാ ബ്രാഹ്മണാനം പച്ചോരോഹണീ കലം നാഗ്ഘതി സോളസിം. അഭിക്കന്തം , ഭോ ഗോതമ…പേ॰… ഉപാസകം മം ഭവം ഗോതമോ ധാരേതു അജ്ജതഗ്ഗേ പാണുപേതം സരണം ഗത”ന്തി. സത്തമം.

൮. ദുതിയപച്ചോരോഹണീസുത്തം

൧൨൨. “അരിയം വോ, ഭിക്ഖവേ, പച്ചോരോഹണിം ദേസേസ്സാമി. തം സുണാഥ… കതമാ ച, ഭിക്ഖവേ, അരിയാ പച്ചോരോഹണീ? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, അരിയസാവകോ ഇതി പടിസഞ്ചിക്ഖതി - ‘മിച്ഛാദിട്ഠിയാ ഖോ പാപകോ വിപാകോ - ദിട്ഠേ ചേവ ധമ്മേ അഭിസമ്പരായഞ്ചാ’തി. സോ ഇതി പടിസങ്ഖായ മിച്ഛാദിട്ഠിം പജഹതി; മിച്ഛാദിട്ഠിയാ പച്ചോരോഹതി. മിച്ഛാസങ്കപ്പസ്സ ഖോ പാപകോ വിപാകോ… മിച്ഛാവാചായ ഖോ… മിച്ഛാകമ്മന്തസ്സ ഖോ… മിച്ഛാആജീവസ്സ ഖോ… മിച്ഛാവായാമസ്സ ഖോ… മിച്ഛാസതിയാ ഖോ… മിച്ഛാസമാധിസ്സ ഖോ… മിച്ഛാഞാണസ്സ ഖോ… മിച്ഛാവിമുത്തിയാ ഖോ പാപകോ വിപാകോ - ദിട്ഠേ ചേവ ധമ്മേ അഭിസമ്പരായഞ്ചാതി. സോ ഇതി പടിസങ്ഖായ മിച്ഛാവിമുത്തിം പജഹതി; മിച്ഛാവിമുത്തിയാ പച്ചോരോഹതി. അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, അരിയാ പച്ചോരോഹണീ”തി. അട്ഠമം.

൯. പുബ്ബങ്ഗമസുത്തം

൧൨൩. “സൂരിയസ്സ, ഭിക്ഖവേ, ഉദയതോ ഏതം പുബ്ബങ്ഗമം ഏതം പുബ്ബനിമിത്തം, യദിദം - അരുണുഗ്ഗം. ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, കുസലാനം ധമ്മാനം ഏതം പുബ്ബങ്ഗമം ഏതം പുബ്ബനിമിത്തം, യദിദം - സമ്മാദിട്ഠി.

സമ്മാദിട്ഠികസ്സ, ഭിക്ഖവേ, സമ്മാസങ്കപ്പോ പഹോതി, സമ്മാസങ്കപ്പസ്സ സമ്മാവാചാ പഹോതി, സമ്മാകമ്മന്തോ പഹോതി, സമ്മാകമ്മന്തസ്സ സമ്മാആജീവോ പഹോതി, സമ്മാആജീവസ്സ സമ്മാവായാമോ പഹോതി, സമ്മാവായാമസ്സ സമ്മാസതി പഹോതി, സമ്മാസതിസ്സ സമ്മാസമാധി പഹോതി , സമ്മാസമാധിസ്സ സമ്മാഞാണം പഹോതി, സമ്മാഞാണിസ്സ സമ്മാവിമുത്തി പഹോതീ''തി. നവമം.

൧൦. ആസവക്ഖയസുത്തം

൧൧൧. ''ദസയിമേ, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മാ ഭാവിതാ ബഹുലീകതാ ആസവാനം ഖയായ സംവത്തന്തി. കതമേ ദസ? സമ്മാദിട്ഠി, സമ്മാസങ്കപ്പോ, സമ്മാവാചാ, സമ്മാകമ്മന്തോ, സമ്മാആജീവോ, സമ്മാവായാമോ, സമ്മാസതി, സമ്മാസമാധി, സമ്മാഞാണം , സമ്മാവിമുത്തി - ഇമേ ഖോ , ഭിക്ഖവേ, ദസ ധമ്മാ ഭാവിതാ ബഹുലീകതാ ആസവാനം ഖയായ സംവത്തന്തീ''തി. ദസമം.

പച്ചോരോഹണിവഗ്ഗോ ദുതിയോ.

തസ്സുദ്ദാനം -

തയോ അധമ്മാ അജിതോ, സങ്ഗാരവോ ച ഓരിമം;
ദ്വേ ചേവ പച്ചോരോഹണീ, പുബ്ബങ്ഗമം ആസവക്ഖയോതി.

(൧൩) ൩. പരിസുദ്ധവഗ്ഗോ

൧. പഠമസുത്തം

൧൨൩. ''ദസയിമേ , ഭിക്ഖവേ, ധമ്മാ പരിസുദ്ധാ പരിയോദാതാ, നാഞ്ഞത്ര സുഗതവിനയാ. കതമേ ദസ? സമ്മാദിട്ഠി, സമ്മാസങ്കപ്പോ, സമ്മാവാചാ, സമ്മാകമ്മന്തോ, സമ്മാആജീവോ, സമ്മാവായാമോ, സമ്മാസതി, സമ്മാസമാധി, സമ്മാഞാണം, സമ്മാവിമുത്തി - ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ദസ ധമ്മാ പരിസുദ്ധാ പരിയോദാതാ, നാഞ്ഞത്ര സുഗതവിനയാ''തി. പഠമം.

൨. ദുതിയസുത്തം

൧൨൪. ''ദസയിമേ, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മാ അനുപ്പന്നാ ഉപ്പജ്ജന്തി, നാഞ്ഞത്ര സുഗതവിനയാ. കതമേ ദസ? സമ്മാദിട്ഠി …പേ॰… സമ്മാവിമുത്തി - ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ദസ ധമ്മാ അനുപ്പന്നാ ഉപ്പജ്ജന്തി, നാഞ്ഞത്ര സുഗതവിനയാ''തി. ദുതിയം.

൩. തതിയസുത്തം

൧൨൫. ''ദസയിമേ , ഭിക്ഖവേ, ധമ്മാ മഹപ്ഫലാ മഹാനിസംസാ, നാഞ്ഞത്ര സുഗതവിനയാ. കതമേ ദസ? സമ്മാദിട്ഠി…പേ॰… സമ്മാവിമുത്തി - ഇമേ ഖോ , ഭിക്ഖവേ, ദസ ധമ്മാ മഹപ്ഫലാ മഹാനിസംസാ, നാഞ്ഞത്ര സുഗതവിനയാ''തി. തതിയം.

൪. ചതുത്ഥസുത്തം

൧൨൬. ''ദസയിമേ, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മാ രാഗവിനയപരിയോസാനാ ഹോന്തി ദോസവിനയപരിയോസാനാ ഹോന്തി മോഹവിനയപരിയോസാനാ ഹോന്തി, നാഞ്ഞത്ര സുഗതവിനയാ. കതമേ ദസ? സമ്മാദിട്ഠി…പേ॰… സമ്മാവിമുത്തി - ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ദസ ധമ്മാ രാഗവിനയപരിയോസാനാ ഹോന്തി ദോസവിനയപരിയോസാനാ ഹോന്തി മോഹവിനയപരിയോസാനാ ഹോന്തി, നാഞ്ഞത്ര സുഗതവിനയാ''തി. ചതുത്ഥം.

൫. പഞ്ചമസുത്തം

൧൨൭. ''ദസയിമേ, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മാ ഏകന്തനിബ്ബിദായ വിരാഗായ നിരോധായ ഉപസമായ അഭിഞ്ഞായ സമ്ബോധായ നിബ്ബാനായ സംവത്തന്തി, നാഞ്ഞത്ര സുഗതവിനയാ. കതമേ ദസ? സമ്മാദിട്ഠി…പേ॰… സമ്മാവിമുത്തി - ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ദസ ധമ്മാ ഏകന്തനിബ്ബിദായ വിരാഗായ നിരോധായ ഉപസമായ അഭിഞ്ഞായ സമ്ബോധായ നിബ്ബാനായ സംവത്തന്തി, നാഞ്ഞത്ര സുഗതവിനയാ''തി. പഞ്ചമം.

൬. ഛട്ഠസുത്തം

൧൨൮. ''ദസയിമേ, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മാ ഭാവിതാ ബഹുലീകതാ അനുപ്പന്നാ ഉപ്പജ്ജന്തി, നാഞ്ഞത്ര സുഗതവിനയാ. കതമേ ദസ? സമ്മാദിട്ഠി …പേ॰…

സമ്മാവിമുത്തി - ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ദസ ധമ്മാ ഭാവിതാ ബഹുലീകതാ അനുപ്പന്നാ ഉപ്പജ്ജന്തി, നാഞ്ഞത്ര സുഗതവിനയാ''തി. ഛട്ഠം.

൭. സത്തമസുത്തം

൧൨൯. ''ദസയിമേ, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മാ ഭാവിതാ ബഹുലീകതാ മഹപ്ഫലാ ഹോന്തി മഹാനിസംസാ, നാഞ്ഞത്ര സുഗതവിനയാ. കതമേ ദസ? സമ്മാദിട്ഠി... പേ॰... സമ്മാവിമുത്തി - ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ദസ ധമ്മാ ഭാവിതാ ബഹുലീകതാ മഹപ്ഫലാ ഹോന്തി മഹാനിസംസാ, നാഞ്ഞത്ര സുഗതവിനയാ''തി. സത്തമം.

൮. അട്ഠമസുത്തം

൧൩൦. ''ദസയിമേ , ഭിക്ഖവേ, ധമ്മാ ഭാവിതാ ബഹുലീകതാ രാഗവിനയപരിയോസാനാ ഹോന്തി ദോസവിനയപരിയോസാനാ ഹോന്തി മോഹവിനയപരിയോസാനാ ഹോന്തി, നാഞ്ഞത്ര സുഗതവിനയാ. കതമേ ദസ? സമ്മാദിട്ഠി...പേ॰... സമ്മാവിമുത്തി - ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ദസ ധമ്മാ ഭാവിതാ ബഹുലീകതാ രാഗവിനയപരിയോസാനാ ഹോന്തി ദോസവിനയപരിയോസാനാ ഹോന്തി മോഹവിനയപരിയോസാനാ ഹോന്തി, നാഞ്ഞത്ര സുഗതവിനയാ''തി. അട്ഠമം.

൯. നവമസുത്തം

൧൩൧. ''ദസയിമേ, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മാ ഭാവിതാ ബഹുലീകതാ ഏകന്തനിബ്ബിദായ വിരാഗായ നിരോധായ ഉപസമായ അഭിഞ്ഞായ സമ്ബോധായ നിബ്ബാനായ സംവത്തന്തി, നാഞ്ഞത്ര സുഗതവിനയാ. കതമേ ദസ? സമ്മാദിട്ഠി...പേ॰... സമ്മാവിമുത്തി - ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ദസ ധമ്മാ ഭാവിതാ ബഹുലീകതാ ഏകന്തനിബ്ബിദായ വിരാഗായ നിരോധായ ഉപസമായ അഭിഞ്ഞായ സമ്ബോധായ നിബ്ബാനായ സംവത്തന്തി, നാഞ്ഞത്ര സുഗതവിനയാ''തി. നവമം.

൧൦. ദസമസുത്തം

൧൩൨. ''ദസയിമേ , ഭിക്ഖവേ, മിച്ഛത്താ. കതമേ ദസ? മിച്ഛാദിട്ഠി, മിച്ഛാസങ്കപ്പോ, മിച്ഛാവാചാ, മിച്ഛാകമ്മന്തോ, മിച്ഛാആജീവോ, മിച്ഛാവായാമോ, മിച്ഛാസതി, മിച്ഛാസമാധി, മിച്ഛാഞാണം, മിച്ഛാവിമുത്തി - ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ദസ മിച്ഛത്താ''തി. ദസമം.

൧൧. ഏകാദസമസുത്തം

൧൩൩. ''ദസയിമേ, ഭിക്ഖവേ, സമ്മത്താ. കതമേ ദസ? സമ്മാദിട്ഠി, സമ്മാസങ്കപ്പോ, സമ്മാവാചാ, സമ്മാകമ്മന്തോ, സമ്മാആജീവോ, സമ്മാവായാമോ, സമ്മാസതി, സമ്മാസമാധി, സമ്മാഞാണം, സമ്മാവിമുത്തി - ഇമേ ഖോ , ഭിക്ഖവേ, ദസ സമ്മത്താ''തി. ഏകാദസമം.

പരിസുദ്ധവഗ്ഗോ തതിയോ.

(൧൪) ൪. സാധുവഗ്ഗോ

൧. സാധുസുത്തം

൧൩൪. [അം॰ നി॰ ൧൦.൧൭൮] “സാധുഞ്ച വോ, ഭിക്ഖവേ, ദേസേസ്സാമി അസാധുഞ്ച. തം സുണാഥ, സാധുകം മനസി കരോഥ; ഭാസിസ്സാമീ”തി. “ഏവം, ഭന്തേ”തി ഖോ തേ ഭിക്ഖൂ ഭഗവതോ പച്ചസ്സോസും. ഭഗവാ ഏതദവോച -

“കതമഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, അസാധു? മിച്ഛാദിട്ഠി, മിച്ഛാസങ്കപ്പോ, മിച്ഛാവാചാ, മിച്ഛാകമ്മന്തോ, മിച്ഛാആജീവോ, മിച്ഛാവായാമോ, മിച്ഛാസതി, മിച്ഛാസമാധി, മിച്ഛാഞാണം, മിച്ഛാവിമുത്തി - ഇദം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, അസാധു. കതമഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, സാധു? സമ്മാദിട്ഠി , സമ്മാസങ്കപ്പോ, സമ്മാവാചാ സമ്മാകമ്മന്തോ, സമ്മാആജീവോ, സമ്മാവായാമോ, സമ്മാസതി, സമ്മാസമാധി, സമ്മാഞാണം, സമ്മാവിമുത്തി - ഇദം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, സാധൂ”തി. പഠമം.

൨. അരിയധമ്മസുത്തം

൧൩൫. “അരിയധമ്മഞ്ച വോ, ഭിക്ഖവേ, ദേസേസ്സാമി അനരിയധമ്മഞ്ച. തം സുണാഥ...പേ॰... കതമോ ച, ഭിക്ഖവേ, അനരിയോ ധമ്മോ? മിച്ഛാദിട്ഠി...പേ॰... മിച്ഛാവിമുത്തി - അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, അനരിയോ ധമ്മോ. കതമോ ച, ഭിക്ഖവേ, അരിയോ ധമ്മോ? സമ്മാദിട്ഠി...പേ॰... സമ്മാവിമുത്തി - അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, അരിയോ ധമ്മോ”തി. ദുതിയം.

൩. അകുസലസുത്തം

൧൩൬. “അകുസലഞ്ച വോ, ഭിക്ഖവേ, ദേസേസ്സാമി കുസലഞ്ച. തം സുണാഥ ...പേ॰... കതമഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, അകുസലം? മിച്ഛാദിട്ഠി...പേ॰... മിച്ഛാവിമുത്തി - ഇദം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ , അകുസലം. കതമഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, കുസലം? സമ്മാദിട്ഠി...പേ॰... സമ്മാവിമുത്തി - ഇദം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, കുസല”ന്തി. തതിയം.

൪. അത്ഥസുത്തം

൧൩൭. “അത്ഥഞ്ച വോ, ഭിക്ഖവേ, ദേസേസ്സാമി അനത്ഥഞ്ച. തം സുണാഥ... പേ॰... കതമോ ച, ഭിക്ഖവേ, അനത്ഥോ? മിച്ഛാദിട്ഠി ...പേ॰... മിച്ഛാവിമുത്തി - അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, അനത്ഥോ. കതമോ ച, ഭിക്ഖവേ, അത്ഥോ? സമ്മാദിട്ഠി...പേ॰... സമ്മാവിമുത്തി - അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, അത്ഥോ”തി. ചതുത്ഥം.

൫. ധമ്മസുത്തം

൧൩൮. “ധമ്മഞ്ച വോ, ഭിക്ഖവേ, ദേസേസ്സാമി അധമ്മഞ്ച. തം സുണാഥ... പേ॰... കതമോ ച, ഭിക്ഖവേ, അധമ്മോ? മിച്ഛാദിട്ഠി...പേ॰... മിച്ഛാവിമുത്തി - അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, അധമ്മോ. കതമോ ച, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മോ? സമ്മാദിട്ഠി...പേ॰... സമ്മാവിമുത്തി - അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മോ”തി. പഞ്ചമം.

൬. സാസവസുത്തം

൧൬൯. ‘‘സാസവഞ്ച വോ, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മം ദേസേസ്സാമി അനാസവഞ്ച. തം സുണാഥ...പേ॰... കതമോ ച, ഭിക്ഖവേ, സാസവോ ധമ്മോ? മിച്ഛാദിട്ഠി...പേ॰... മിച്ഛാവിമുത്തി - അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, സാസവോ ധമ്മോ. കതമോ ച, ഭിക്ഖവേ, അനാസവോ ധമ്മോ? സമ്മാദിട്ഠി...പേ॰... സമ്മാവിമുത്തി - അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, അനാസവോ ധമ്മോ’’തി. ഛട്ഠം.

൭. സാവജ്ജസുത്തം

൧൭൦. ‘‘സാവജ്ജഞ്ച വോ, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മം ദേസേസ്സാമി അനവജ്ജഞ്ച. തം സുണാഥ...പേ॰... കതമോ ച, ഭിക്ഖവേ, സാവജ്ജോ ധമ്മോ? മിച്ഛാദിട്ഠി...പേ॰... മിച്ഛാവിമുത്തി - അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, സാവജ്ജോ ധമ്മോ. കതമോ ച, ഭിക്ഖവേ, അനവജ്ജോ ധമ്മോ? സമ്മാദിട്ഠി...പേ॰... സമ്മാവിമുത്തി - അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, അനവജ്ജോ ധമ്മോ’’തി. സത്തമം.

൮. തപനീയസുത്തം

൧൭൧. ‘‘തപനീയഞ്ച വോ, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മം ദേസേസ്സാമി അതപനീയഞ്ച. തം സുണാഥ...പേ॰... കതമോ ച, ഭിക്ഖവേ, തപനീയോ ധമ്മോ? മിച്ഛാദിട്ഠി...പേ॰... മിച്ഛാവിമുത്തി - അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, തപനീയോ ധമ്മോ. കതമോ ച, ഭിക്ഖവേ, അതപനീയോ ധമ്മോ? സമ്മാദിട്ഠി...പേ॰... സമ്മാവിമുത്തി - അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, അതപനീയോ ധമ്മോ’’തി. അട്ഠമം.

൯. ആചയഗാമിസുത്തം

൧൭൨. ‘‘ആചയഗാമിഞ്ച വോ, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മം ദേസേസ്സാമി അപചയഗാമിഞ്ച. തം സുണാഥ...പേ॰... കതമോ ച, ഭിക്ഖവേ , ആചയഗാമീ ധമ്മോ? മിച്ഛാദിട്ഠി...പേ॰... മിച്ഛാവിമുത്തി - അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, ആചയഗാമീ ധമ്മോ. കതമോ ച, ഭിക്ഖവേ , അപചയഗാമീ ധമ്മോ? സമ്മാദിട്ഠി...പേ॰... സമ്മാവിമുത്തി - അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, അപചയഗാമീ ധമ്മോ’’തി. നവമം.

൧൦. ദുക്ഖുദ്രയസുത്തം

൧൭൩. ‘‘ദുക്ഖുദ്രയഞ്ച വോ, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മം ദേസേസ്സാമി സുഖുദ്രയഞ്ച. തം സുണാഥ...പേ॰... കതമോ ച, ഭിക്ഖവേ, ദുക്ഖുദ്രയോ ധമ്മോ? മിച്ഛാദിട്ഠി...പേ॰... മിച്ഛാവിമുത്തി - അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, ദുക്ഖുദ്രയോ ധമ്മോ. കതമോ ച, ഭിക്ഖവേ, സുഖുദ്രയോ ധമ്മോ? സമ്മാദിട്ഠി...പേ॰... സമ്മാവിമുത്തി - അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, സുഖുദ്രയോ ധമ്മോ’’തി. ദസമം.

൧൧. ദുക്ഖവിപാകസുത്തം

൧൭൪. ‘‘ദുക്ഖവിപാകഞ്ച വോ, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മം ദേസേസ്സാമി സുഖവിപാകഞ്ച. തം സുണാഥ...പേ॰... കതമോ ച, ഭിക്ഖവേ, ദുക്ഖവിപാകോ ധമ്മോ? മിച്ഛാദിട്ഠി...പേ॰... മിച്ഛാവിമുത്തി - അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ,

ദുക്ഖവിപാകോ ധമ്മോ. കതമോ ച, ഭിക്ഖവേ, സുഖവിപാകോ ധമ്മോ? സമ്മാദിട്ഠി…പേ॰… സമ്മാവിമുത്തി - അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, സുഖവിപാകോ ധമ്മോ''തി. ഏകാദസമം.

സാധുവഗ്ഗോ ചതുത്ഥോ.

(൧൯) ൪. അരിയവഗ്ഗോ

൧. അരിയമഗ്ഗസുത്തം

൧൮൪. ‘‘അരിയമഗ്ഗഞ്ച വോ, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മം ദേസേസ്സാമി അനരിയമഗ്ഗഞ്ച. തം സുണാഥ...പേ॰... കതമോ ച, ഭിക്ഖവേ, അനരിയോ മഗ്ഗോ? മിച്ഛാദിട്ഠി... പേ॰... മിച്ഛാവിമുത്തി - അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, അനരിയോ മഗ്ഗോ. കതമോ ച, ഭിക്ഖവേ, അരിയോ മഗ്ഗോ? സമ്മാദിട്ഠി...പേ॰... സമ്മാവിമുത്തി - അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, അരിയോ മഗ്ഗോ’’തി. പഠമം.

൨. കണ്ഹമഗ്ഗസുത്തം

൧൮൫. ‘‘കണ്ഹമഗ്ഗഞ്ച വോ, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മം ദേസേസ്സാമി സുക്കമഗ്ഗഞ്ച. തം സുണാഥ...പേ॰... കതമോ ച, ഭിക്ഖവേ, കണ്ഹമഗ്ഗോ? മിച്ഛാദിട്ഠി...പേ॰... മിച്ഛാവിമുത്തി - അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, കണ്ഹമഗ്ഗോ. കതമോ ച, ഭിക്ഖവേ, സുക്കമഗ്ഗോ? സമ്മാദിട്ഠി...പേ॰... സമ്മാവിമുത്തി - അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, സുക്കമഗ്ഗോ’’തി. ദുതിയം.

൩. സദ്ധമ്മസുത്തം

൧൮൬. ‘‘സദ്ധമ്മഞ്ച വോ, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മം ദേസേസ്സാമി അസദ്ധമ്മഞ്ച. തം സുണാഥ...പേ॰... കതമോ ച, ഭിക്ഖവേ, അസദ്ധമ്മോ? മിച്ഛാദിട്ഠി...പേ॰... മിച്ഛാവിമുത്തി - അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, അസദ്ധമ്മോ. കതമോ ച, ഭിക്ഖവേ, സദ്ധമ്മോ? സമ്മാദിട്ഠി...പേ॰... സമ്മാവിമുത്തി - അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, സദ്ധമ്മോ’’തി. തതിയം.

൪. സപ്പുരിസധമ്മസുത്തം

൧൮൭. ‘‘സപ്പുരിസധമ്മഞ്ച വോ, ഭിക്ഖവേ, ദേസേസ്സാമി അസപ്പുരിസധമ്മഞ്ച. തം സുണാഥ ...പേ॰... കതമോ ച, ഭിക്ഖവേ, അസപ്പുരിസധമ്മോ? മിച്ഛാദിട്ഠി...പേ॰... മിച്ഛാവിമുത്തി - അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, അസപ്പുരിസധമ്മോ. കതമോ ച, ഭിക്ഖവേ, സപ്പുരിസധമ്മോ? സമ്മാദിട്ഠി...പേ॰... സമ്മാവിമുത്തി - അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, സപ്പുരിസധമ്മോ’’തി. ചതുത്ഥം.

൫. ഉപ്പാദേതബ്ബസുത്തം

൧൮൮. ‘‘ഉപ്പാദേതബ്ബഞ്ച വോ, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മം ദേസേസ്സാമി ന ഉപ്പാദേതബ്ബഞ്ച. തം സുണാഥ...പേ॰... കതമോ ച, ഭിക്ഖവേ, ന ഉപ്പാദേതബ്ബോ ധമ്മോ? മിച്ഛാദിട്ഠി...പേ॰... മിച്ഛാവിമുത്തി - അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, ന ഉപ്പാദേതബ്ബോ ധമ്മോ. കതമോ ച, ഭിക്ഖവേ, ഉപ്പാദേതബ്ബോ ധമ്മോ? സമ്മാദിട്ഠി...പേ॰... സമ്മാവിമുത്തി - അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, ഉപ്പാദേതബ്ബോ ധമ്മോ’’തി. പഞ്ചമം.

൬. ആസേവിതബ്ബസുത്തം

൧൬൦. ‘‘ആസേവിതബ്ബഞ്ച വോ, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മം ദേസേസ്സാമി ന ആസേവിതബ്ബഞ്ച. തം സുണാഥ…പേ॰… കതമോ ച, ഭിക്ഖവേ, ന ആസേവിതബ്ബോ ധമ്മോ? മിച്ഛാദിട്ഠി…പേ॰… മിച്ഛാവിമുത്തി - അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, ന ആസേവിതബ്ബോ ധമ്മോ. കതമോ ച, ഭിക്ഖവേ, ആസേവിതബ്ബോ ധമ്മോ? സമ്മാദിട്ഠി…പേ॰… സമ്മാവിമുത്തി - അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, ആസേവിതബ്ബോ ധമ്മോ’’തി. ഛട്ഠം.

൭. ഭാവേതബ്ബസുത്തം

൧൬൧. ‘‘ഭാവേതബ്ബഞ്ച വോ, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മം ദേസേസ്സാമി ന ഭാവേതബ്ബഞ്ച . തം സുണാഥ…പേ॰… കതമോ ച, ഭിക്ഖവേ, ന ഭാവേതബ്ബോ ധമ്മോ? മിച്ഛാദിട്ഠി…പേ॰… മിച്ഛാവിമുത്തി - അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, ന ഭാവേതബ്ബോ ധമ്മോ. കതമോ ച, ഭിക്ഖവേ, ഭാവേതബ്ബോ ധമ്മോ? സമ്മാദിട്ഠി…പേ॰… സമ്മാവിമുത്തി - അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, ഭാവേതബ്ബോ ധമ്മോ’’തി. സത്തമം.

൮. ബഹുലീകാതബ്ബസുത്തം

൧൬൨. ‘‘ബഹുലീകാതബ്ബഞ്ച വോ, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മം ദേസേസ്സാമി ന ബഹുലീകാതബ്ബഞ്ച. തം സുണാഥ…പേ॰… കതമോ ച, ഭിക്ഖവേ, ന ബഹുലീകാതബ്ബോ ധമ്മോ? മിച്ഛാദിട്ഠി…പേ॰… മിച്ഛാവിമുത്തി - അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, ന ബഹുലീകാതബ്ബോ ധമ്മോ. കതമോ ച, ഭിക്ഖവേ, ബഹുലീകാതബ്ബോ ധമ്മോ? സമ്മാദിട്ഠി…പേ॰… സമ്മാവിമുത്തി - അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, ബഹുലീകാതബ്ബോ ധമ്മോ’’തി. അട്ഠമം.

൯. അനുസ്സരിതബ്ബസുത്തം

൧൬൩. ‘‘അനുസ്സരിതബ്ബഞ്ച വോ, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മം ദേസേസ്സാമി ന അനുസ്സരിതബ്ബഞ്ച. തം സുണാഥ…പേ॰… കതമോ ച, ഭിക്ഖവേ, ന അനുസ്സരിതബ്ബോ ധമ്മോ? മിച്ഛാദിട്ഠി…പേ॰… മിച്ഛാവിമുത്തി - അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, ന അനുസ്സരിതബ്ബോ ധമ്മോ. കതമോ ച, ഭിക്ഖവേ, അനുസ്സരിതബ്ബോ ധമ്മോ? സമ്മാദിട്ഠി…പേ॰… സമ്മാവിമുത്തി - അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, അനുസ്സരിതബ്ബോ ധമ്മോ’’തി. നവമം.

൧൦. സച്ഛികാതബ്ബസുത്തം

൧൬൪. ‘‘സച്ഛികാതബ്ബഞ്ച വോ, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മം ദേസേസ്സാമി ന സച്ഛികാതബ്ബഞ്ച. തം സുണാഥ…പേ॰… കതമോ ച, ഭിക്ഖവേ, ന സച്ഛികാതബ്ബോ ധമ്മോ? മിച്ഛാദിട്ഠി…പേ॰… മിച്ഛാവിമുത്തി - അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, ന സച്ഛികാതബ്ബോ ധമ്മോ. കതമോ ച, ഭിക്ഖവേ, സച്ഛികാതബ്ബോ ധമ്മോ? സമ്മാദിട്ഠി…പേ॰… സമ്മാവിമുത്തി - അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, സച്ഛികാതബ്ബോ ധമ്മോ’’തി. ദസമം.

അരിയവഗ്ഗോ പഞ്ചമോ.

തതിയപണ്ണാസകം സമത്തം.

൪. ചതുത്ഥപണ്ണാസകം

(൧൮) ൧. പുഗ്ഗലവഗ്ഗോ

൧. സേവിതബ്ബസുത്തം

൧൭൭. ''ദസഹി , ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ പുഗ്ഗലോ ന സേവിതബ്ബോ. കതമേഹി ദസഹി? മിച്ഛാദിട്ഠികോ ഹോതി, മിച്ഛാസങ്കപ്പോ ഹോതി, മിച്ഛാവാചോ ഹോതി, മിച്ഛാകമ്മന്തോ ഹോതി, മിച്ഛാആജീവോ ഹോതി, മിച്ഛാവായാമോ ഹോതി, മിച്ഛാസതി ഹോതി, മിച്ഛാസമാധി ഹോതി, മിച്ഛാഞാണീ ഹോതി, മിച്ഛാവിമുത്തി ഹോതി - ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ദസഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ പുഗ്ഗലോ ന സേവിതബ്ബോ.

''ദസഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ പുഗ്ഗലോ സേവിതബ്ബോ. കതമേഹി ദസഹി? സമ്മാദിട്ഠികോ ഹോതി, സമ്മാസങ്കപ്പോ ഹോതി, സമ്മാവാചോ ഹോതി, സമ്മാകമ്മന്തോ ഹോതി, സമ്മാആജീവോ ഹോതി, സമ്മാവായാമോ ഹോതി, സമ്മാസതി ഹോതി, സമ്മാസമാധി ഹോതി, സമ്മാഞാണീ ഹോതി, സമ്മാവിമുത്തി ഹോതി - ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ദസഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ പുഗ്ഗലോ സേവിതബ്ബോ''തി.

൨-൧൨. ഭജിതബ്ബാദിസുത്താനി

൧൭൮-൧൮൮. ''ദസഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ പുഗ്ഗലോ ന ഭജിതബ്ബോ...പേ॰... ഭജിതബ്ബോ...പേ॰... ന പയിരുപാസിതബ്ബോ... പയിരുപാസിതബ്ബോ...പേ॰... ന പുജ്ജോ ഹോതി... പുജ്ജോ ഹോതി...പേ॰... ന പാസംസോ ഹോതി... പാസംസോ ഹോതി...പേ॰... അഗാരവോ ഹോതി... സഗാരവോ ഹോതി...പേ॰... അപ്പതിസ്സോ ഹോതി... സപ്പതിസ്സോ ഹോതി...പേ॰... ന ആരാധകോ ഹോതി ... ആരാധകോ ഹോതി...പേ॰... ന വിസുജ്ഝതി... വിസുജ്ഝതി...പേ॰... മാനം നാധിഭോതി... മാനം അധിഭോതി...പേ॰ ... പഞ്ഞായ ന വഡ്ഢതി... പഞ്ഞായ വഡ്ഢതി...പേ॰....

''ബഹും അപുഞ്ഞം പസവതി... ബഹും പുഞ്ഞം പസവതി. കതമേഹി ദസഹി? സമ്മാദിട്ഠികോ ഹോതി, സമ്മാസങ്കപ്പോ ഹോതി, സമ്മാവാചോ ഹോതി, സമ്മാകമ്മന്തോ ഹോതി, സമ്മാആജീവോ ഹോതി, സമ്മാവായാമോ ഹോതി , സമ്മാസതി ഹോതി, സമ്മാസമാധി ഹോതി, സമ്മാഞാണീ ഹോതി, സമ്മാവിമുത്തി ഹോതി - ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ദസഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ പുഗ്ഗലോ ബഹും പുഞ്ഞം പസവതീ''തി.

പുഗ്ഗലവഗ്ഗോ പഠമോ.

(൧൭) ൨. ജാണുസ്സോണിവഗ്ഗോ

൧. ബ്രാഹ്മണപച്ചോരോഹണീസുത്തം

൧൬൭. തേന ഖോ പന സമയേന ജാണുസ്സോണി ബ്രാഹ്മണോ തദഹുപോസഥേ സീസംന്ഹാതോ നവം ഖോമയുഗം നിവത്ഥോ അല്ലകുസമുട്ഠിം ആദായ ഭഗവതോ അവിദൂരേ ഏകമന്തം ഠിതോ ഹോതി.

അദ്ദസാ ഖോ ഭഗവാ ജാണുസ്സോണിം ബ്രാഹ്മണം തദഹുപോസഥേ സീസംന്ഹാതം നവം ഖോമയുഗം നിവത്ഥം അല്ലകുസമുട്ഠിം ആദായ ഏകമന്തം ഠിതം. ദിസ്വാന ജാണുസ്സോണിം ബ്രാഹ്മണം ഏതദവോച - ''കിം നു ത്വം, ബ്രാഹ്മണ, തദഹുപോസഥേ സീസംന്ഹാതോ നവം ഖോമയുഗം നിവത്ഥോ അല്ലകുസമുട്ഠിം ആദായ ഏകമന്തം ഠിതോ? കിം നജ്ജ ബ്രാഹ്മണകുലസ്സാ''തി? ''പച്ചോരോഹണീ, ഭോ ഗോതമ, അജ്ജ ബ്രാഹ്മണകുലസ്സാ''തി .

''യഥാ കഥം പന, ബ്രാഹ്മണ, ബ്രാഹ്മണാനം പച്ചോരോഹണീ ഹോതീ''തി? ''ഇധ, ഭോ ഗോതമ, ബ്രാഹ്മണാ തദഹുപോസഥേ സീസംന്ഹാതാ നവം ഖോമയുഗം നിവത്ഥാ അല്ലേന ഗോമയേന പഥവിം ഓപുഞ്ജിത്വാ ഹരിതേഹി കുസേഹി പത്ഥരിത്വാ അന്തരാ ച വേലം അന്തരാ ച അഗ്യാഗാരം സേയ്യം കപ്പേന്തി. തേ തം രത്തിം തിക്ഖത്തും പച്ചുട്ഠായ പഞ്ജലികാ അഗ്ഗിം നമസ്സന്തി - 'പച്ചോരോഹാമ ഭവന്തം, പച്ചോരോഹാമ ഭവന്ത'ന്തി. ബഹുകേന ച സപ്പിതേലനവനീതേന അഗ്ഗിം സന്തപ്പേന്തി. തസ്സാ ച രത്തിയാ അച്ചയേന പണീതേന ഖാദനീയേന ഭോജനീയേന ബ്രാഹ്മണേ സന്തപ്പേന്തി. ഏവം, ഭോ ഗോതമ, ബ്രാഹ്മണാനം പച്ചോരോഹണീ ഹോതീ''തി.

''അഞ്ഞഥാ ഖോ, ബ്രാഹ്മണ, ബ്രാഹ്മണാനം പച്ചോരോഹണീ ഹോതി, അഞ്ഞഥാ ച പന അരിയസ്സ വിനയേ പച്ചോരോഹണീ ഹോതീ''തി. ''യഥാ കഥം പന, ഭോ ഗോതമ, അരിയസ്സ വിനയേ പച്ചോരോഹണീ ഹോതി? സാധു മേ ഭവം ഗോതമോ തഥാ ധമ്മം ദേസേതു യഥാ അരിയസ്സ വിനയേ പച്ചോരോഹണീ ഹോതീ''തി.

''തേന ഹി, ബ്രാഹ്മണ, സുണാഹി, സാധുകം മനസി കരോഹി; ഭാസിസ്സാമീ''തി. ''ഏവം, ഭോ''തി ഖോ ജാണുസ്സോണി ബ്രാഹ്മണോ ഭഗവതോ പച്ചസ്സോസി. ഭഗവാ ഏതദവോച -

''ഇധ, ബ്രാഹ്മണ, അരിയസാവകോ ഇതി പടിസഞ്ചിക്ഖതി - 'പാണാതിപാതസ്സ ഖോ പാപകോ വിപാകോ ദിട്ഠേ ചേവ ധമ്മേ അഭിസമ്പരായഞ്ചാ' തി. സോ ഇതി പടിസങ്ഖായ പാണാതിപാതം പജഹതി; പാണാതിപാതാ പച്ചോരോഹതി.

...അദിന്നാദാനസ്സ ഖോ പാപകോ വിപാകോ - ദിട്ഠേ ചേവ ധമ്മേ അഭിസമ്പരായഞ്ചാതി. സോ ഇതി പടിസങ്ഖായ അദിന്നാദാനം പജഹതി; അദിന്നാദാനാ പച്ചോരോഹതി.

...കാമേസുമിച്ഛാചാരസ്സ ഖോ പാപകോ വിപാകോ - ദിട്ഠേ ചേവ ധമ്മേ അഭിസമ്പരായഞ്ചാതി. സോ ഇതി പടിസങ്ഖായ കാമേസുമിച്ഛാചാരം പജഹതി;

കാമേസുമിച്ഛാചാരാ പച്ചോരോഹതി.

...മുസാവാദസ്സ ഖോ പാപകോ വിപാകോ - ദിട്ഠേ ചേവ ധമ്മേ അഭിസമ്പരായഞ്ചാതി. സോ ഇതി പടിസങ്ഖായ മുസാവാദം പജഹതി; മുസാവാദാ പച്ചോരോഹതി.

...പിസുണായ വാചായ ഖോ പാപകോ വിപാകോ - ദിട്ഠേ ചേവ ധമ്മേ അഭിസമ്പരായഞ്ചാതി. സോ ഇതി പടിസങ്ഖായ പിസുണം വാചം പജഹതി; പിസുണായ വാചായ പച്ചോരോഹതി.

...ഫരുസായ വാചായ ഖോ പാപകോ വിപാകോ - ദിട്ഠേ ചേവ ധമ്മേ അഭിസമ്പരായഞ്ചാതി. സോ ഇതി പടിസങ്ഖായ ഫരുസം വാചം പജഹതി; ഫരുസായ വാചായ പച്ചോരോഹതി.

...സമ്ഫപ്പലാപസ്സ ഖോ പാപകോ വിപാകോ - ദിട്ഠേ ചേവ ധമ്മേ അഭിസമ്പരായഞ്ചാതി. സോ ഇതി പടിസങ്ഖായ സമ്ഫപ്പലാപം പജഹതി; സമ്ഫപ്പലാപാ പച്ചോരോഹതി.

...അഭിജ്ഝായ ഖോ പാപകോ വിപാകോ - ദിട്ഠേ ചേവ ധമ്മേ അഭിസമ്പരായഞ്ചാതി. സോ ഇതി പടിസങ്ഖായ അഭിജ്ഝം പജഹതി; അഭിജ്ഝായ പച്ചോരോഹതി.

...ബ്യാപാദസ്സ ഖോ പാപകോ വിപാകോ - ദിട്ഠേ ചേവ ധമ്മേ അഭിസമ്പരായഞ്ചാതി. സോ ഇതി പടിസങ്ഖായ ബ്യാപാദം പജഹതി; ബ്യാപാദാ പച്ചോരോഹതി.

...മിച്ഛാദിട്ഠിയാ ഖോ പാപകോ വിപാകോ - ദിട്ഠേ ചേവ ധമ്മേ അഭിസമ്പരായഞ്ചാ'തി. സോ ഇതി പടിസങ്ഖായ മിച്ഛാദിട്ഠിം പജഹതി; മിച്ഛാദിട്ഠിയാ പച്ചോരോഹതി. ഏവം ഖോ, ബ്രാഹ്മണ, അരിയസ്സ വിനയേ പച്ചോരോഹണീ ഹോതീ''തി.

''അഞ്ഞഥാ ഖോ, ഭോ ഗോതമ, ബ്രാഹ്മണാനം പച്ചോരോഹണീ ഹോതി, അഞ്ഞഥാ ച പന അരിയസ്സ വിനയേ പച്ചോരോഹണീ ഹോതി. ഇമിസ്സാ, ഭോ ഗോതമ, അരിയസ്സ വിനയേ പച്ചോരോഹണിയാ ബ്രാഹ്മണാനം പച്ചോരോഹണീ കലം നാഗ്ഘതി സോളസിം. അഭിക്കന്തം, ഭോ ഗോതമ...പേ॰... ഉപാസകം മം ഭവം ഗോതമോ ധാരേതു അജ്ജതഗ്ഗേ പാണുപേതം സരണം ഗത''ന്തി. പഠമം.

൨. അരിയപച്ചോരോഹണീസുത്തം

൧൨൦. ''അരിയം വോ, ഭിക്ഖവേ, പച്ചോരോഹണിം ദേസേസ്സാമി. തം സുണാഥ, സാധുകം മനസി കരോഥ; ഭാസിസ്സാമീ''തി. ''ഏവം, ഭന്തേ''തി ഖോ തേ ഭിക്ഖൂ ഭഗവതോ പച്ചസ്സോസും . ഭഗവാ ഏതദവോച -

''കതമാ ച, ഭിക്ഖവേ, അരിയാ പച്ചോരോഹണീ? ഇധ , ഭിക്ഖവേ, അരിയസാവകോ ഇതി പടിസഞ്ചിക്ഖതി - 'പാണാതിപാതസ്സ ഖോ പാപകോ വിപാകോ - ദിട്ഠേ ചേവ ധമ്മേ അഭിസമ്പരായഞ്ചാ'തി. സോ ഇതി പടിസങ്ഖായ പാണാതിപാതം പജഹതി; പാണാതിപാതാ പച്ചോരോഹതി.

… ‘അദിന്നാദാനസ്സ ഖോ പാപകോ വിപാകോ - ദിട്ഠേ ചേവ ധമ്മേ അഭിസമ്പരായഞ്ചാ’തി. സോ ഇതി പടിസങ്ഖായ അദിന്നാദാനം പജഹതി; അദിന്നാദാനാ പച്ചോരോഹതി.

… ‘കാമേസുമിച്ഛാചാരസ്സ ഖോ പാപകോ വിപാകോ…പേ॰… കാമേസുമിച്ഛാചാരാ പച്ചോരോഹതി.

… ‘മുസാവാദസ്സ ഖോ പാപകോ വിപാകോ…പേ॰… മുസാവാദാ പച്ചോരോഹതി.

… ‘പിസുണായ വാചായ ഖോ പാപകോ വിപാകോ…പേ॰… പിസുണായ വാചായ പച്ചോരോഹതി.

… ‘ഫരുസായ വാചായ ഖോ പാപകോ വിപാകോ…പേ॰… ഫരുസായ വാചായ പച്ചോരോഹതി.

… ‘സമ്ഫപ്പലാപസ്സ ഖോ പാപകോ വിപാകോ…പേ॰… സമ്ഫപ്പലാപാ പച്ചോരോഹതി.

… ‘അഭിജ്ഝായ ഖോ പാപകോ വിപാകോ…പേ॰… അഭിജ്ഝായ പച്ചോരോഹതി.

… ‘ബ്യാപാദസ്സ ഖോ പാപകോ വിപാകോ…പേ॰… ബ്യാപാദാ പച്ചോരോഹതി.

‘‘കതമാ ച, ഭിക്ഖവേ, അരിയാ പച്ചോരോഹണീ? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, അരിയസാവകോ ഇതി പടിസഞ്ചിക്ഖതി - ‘മിച്ഛാദിട്ഠിയാ ഖോ പാപകോ വിപാകോ ദിട്ഠേ ചേവ ധമ്മേ അഭിസമ്പരായഞ്ചാ’തി. സോ ഇതി പടിസങ്ഖായ മിച്ഛാദിട്ഠിം പജഹതി; മിച്ഛാദിട്ഠിയാ പച്ചോരോഹതി. അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, അരിയാ പച്ചോരോഹണീ’’തി. ദുതിയം.

൩. സങ്ഗാരവസുത്തം

൧൬൯. [അ॰ നി॰ ൧൦.൧൧൭] അഥ ഖോ സങ്ഗാരവോ ബ്രാഹ്മണോ യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവതാ സദ്ധിം സമ്മോദി. സമ്മോദനീയം കഥം സാരണീയം വീതിസാരേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നോ ഖോ സങ്ഗാരവോ ബ്രാഹ്മണോ ഭഗവന്തം ഏതദവോച -

‘‘കിം നു ഖോ, ഭോ ഗോതമ, ഓരിമം തീരം, കിം പാരിമം തീര’’ന്തി? ‘‘പാണാതിപാതോ ഖോ, ബ്രാഹ്മണ, ഓരിമം തീരം, പാണാതിപാതാ വേരമണീ പാരിമം തീരം. അദിന്നാദാനം ഖോ, ബ്രാഹ്മണ, ഓരിമം തീരം, അദിന്നാദാനാ വേരമണീ പാരിമം തീരം. കാമേസുമിച്ഛാചാരോ ഓരിമം തീരം, കാമേസുമിച്ഛാചാരാ വേരമണീ പാരിമം തീരം. മുസാവാദോ ഓരിമം തീരം, മുസാവാദാ വേരമണീ പാരിമം തീരം. പിസുണാ വാചാ ഓരിമം തീരം, പിസുണായ വാചായ വേരമണീ പാരിമം തീരം. ഫരുസാ വാചാ ഓരിമം തീരം, ഫരുസായ വാചായ വേരമണീ പാരിമം തീരം. സമ്ഫപ്പലാപോ ഓരിമം തീരം, സമ്ഫപ്പലാപാ വേരമണീ പാരിമം തീരം. അഭിജ്ഝാ ഓരിമം തീരം,

അനഭിജ്ഝാ പാരിമം തീരം. ബ്യാപാദോ ഓരിമം തീരം, അബ്യാപാദോ പാരിമം തീരം. മിച്ഛാദിട്ഠി ഓരിമം തീരം, സമ്മാദിട്ഠി പാരിമം തീരം. ഇദം ഖോ, ബ്രാഹ്മണ, ഓരിമം തീരം, ഇദം പാരിമം തീരന്തി.

‘‘അപ്പകാ തേ മനുസ്സേസു, യേ ജനാ പാരഗാമിനോ;
അഥായം ഇതരാ പജാ, തീരമേവാനുധാവതി.

‘‘യേ ച ഖോ സമ്മദക്ഖാതേ, ധമ്മേ ധമ്മാനുവത്തിനോ;
തേ ജനാ പാരമേസ്സന്തി, മച്ചുധേയ്യം സുദുത്തരം.

‘‘കണ്ഹം ധമ്മം വിപ്പഹായ, സുക്കം ഭാവേഥ പണ്ഡിതോ;
ഓകാ അനോകമാഗമ്മ, വിവേകേ യത്ഥ ദൂരമം.

‘‘തത്രാഭിരതിമിച്ഛേയ്യ, ഹിത്വാ കാമേ അകിഞ്ചനോ;
പരിയോദപേയ്യ അത്താനം, ചിത്തക്ലേസേഹി പണ്ഡിതോ.

‘‘യേസം സമ്ബോധിയങ്ഗേസു, സമ്മാ ചിത്തം സുഭാവിതം;
ആദാനപടിനിസ്സഗ്ഗേ, അനുപാദായ യേ രതാ;
ഖീണാസവാ ജുതിമന്തോ, തേ ലോകേ പരിനിബ്ബുതാ’’തി. തതിയം;

൪. ഓരിമസുത്തം

൧൭൦. ‘‘ഓരിമഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, തീരം ദേസേസ്സാമി പാരിമഞ്ച തീരം. തം സുണാഥ…പേ॰… കതമഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, ഓരിമം തീരം, കതമഞ്ച പാരിമം തീരം? പാണാതിപാതോ, ഭിക്ഖവേ, ഓരിമം തീരം, പാണാതിപാതാ വേരമണീ പാരിമം തീരം. അദിന്നാദാനം ഓരിമം തീരം, അദിന്നാദാനാ വേരമണീ പാരിമം തീരം. കാമേസുമിച്ഛാചാരോ ഓരിമം തീരം, കാമേസുമിച്ഛാചാരാ വേരമണീ പാരിമം തീരം. മുസാവാദോ ഓരിമം തീരം, മുസാവാദാ വേരമണീ പാരിമം തീരം. പിസുണാ വാചാ ഓരിമം തീരം, പിസുണായ വാചായ വേരമണീ പാരിമം തീരം. ഫരുസാ വാചാ ഓരിമം തീരം, ഫരുസായ വാചായ വേരമണീ പാരിമം തീരം. സമ്ഫപ്പലാപോ ഓരിമം തീരം, സമ്ഫപ്പലാപാ വേരമണീ പാരിമം തീരം. അഭിജ്ഝാ ഓരിമം തീരം, അനഭിജ്ഝാ പാരിമം തീരം. ബ്യാപാദോ ഓരിമം തീരം, അബ്യാപാദോ പാരിമം തീരം. മിച്ഛാദിട്ഠി ഓരിമം തീരം, സമ്മാദിട്ഠി പാരിമം തീരം. ഇദം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഓരിമം തീരം, ഇദം പാരിമം തീരന്തി.

‘‘അപ്പകാ തേ മനുസ്സേസു, യേ ജനാ പാരഗാമിനോ;
അഥായം ഇതരാ പജാ, തീരമേവാനുധാവതി.

‘‘യേ ച ഖോ സമ്മദക്ഖാതേ, ധമ്മേ ധമ്മാനുവത്തിനോ;
തേ ജനാ പാരമേസ്സന്തി, മച്ചുധേയ്യം സുദുത്തരം.

‘‘കണ്ഹം ധമ്മം വിപ്പഹായ, സുക്കം ഭാവേഥ പണ്ഡിതോ;
ഓകാ അനോകമാഗമ്മ, വിവേകേ യത്ഥ ദൂരമം.

‘‘തത്രാഭിരതിമിച്ഛേയ്യ, ഹിത്വാ കാമേ അകിഞ്ചനോ;
പരിയോദപേയ്യ അത്താനം, ചിത്തക്ലേസേഹി പണ്ഡിതോ.

“യേസം സമ്ബോധിയങ്ഗേസു, സമ്മാ ചിത്തം സുഭാവിതം;
ആദാനപടിനിസ്സഗ്ഗേ, അനുപാദായ യേ രതാ;
ഖീണാസവാ ജുതിമന്തോ, തേ ലോകേ പരിനിബ്ബുതാ”തി. ചതുത്ഥം;

൫. പഠമഅധമ്മസുത്തം

൧൭൧. [അം॰ നി॰ ൧൦.൧൧൩] “അധമ്മോ ച, ഭിക്ഖവേ, വേദിതബ്ബോ അനത്ഥോ ച; ധമ്മോ ച വേദിതബ്ബോ അത്ഥോ ച. അധമ്മഞ്ച വിദിത്വാ അനത്ഥഞ്ച, ധമ്മഞ്ച വിദിത്വാ അത്ഥഞ്ച യഥാ ധമ്മോ യഥാ അത്ഥോ തഥാ പടിപജ്ജിതബ്ബം.

“കതമോ ച, ഭിക്ഖവേ, അധമ്മോ ച അനത്ഥോ ച? പാണാതിപാതോ, അദിന്നാദാനം, കാമേസുമിച്ഛാചാരോ, മുസാവാദോ, പിസുണാ വാചാ, ഫരുസാ വാചാ, സമ്ഫപ്പലാപോ, അഭിജ്ഝാ, ബ്യാപാദോ, മിച്ഛാദിട്ഠി - അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, അധമ്മോ ച അനത്ഥോ ച.

“കതമോ ച, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മോ ച അത്ഥോ ച? പാണാതിപാതാ വേരമണീ, അദിന്നാദാനാ വേരമണീ, കാമേസുമിച്ഛാചാരാ വേരമണീ, മുസാവാദാ വേരമണീ, പിസുണായ വാചായ വേരമണീ, ഫരുസായ വാചായ വേരമണീ, സമ്ഫപ്പലാപാ വേരമണീ, അനഭിജ്ഝാ, അബ്യാപാദോ, സമ്മാദിട്ഠി - അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മോ ച അത്ഥോ ച.

“‘അധമ്മോ ച, ഭിക്ഖവേ, വേദിതബ്ബോ അനത്ഥോ ച; ധമ്മോ ച വേദിതബ്ബോ അത്ഥോ ച. അധമ്മഞ്ച വിദിത്വാ അനത്ഥഞ്ച, ധമ്മഞ്ച വിദിത്വാ അത്ഥഞ്ച യഥാ ധമ്മോ യഥാ അത്ഥോ തഥാ പടിപജ്ജിതബ്ബ’ന്തി, ഇതി യം തം വുത്തം, ഇദമേതം പടിച്ച വുത്ത”ന്തി. പഞ്ചമം.

൬. ദുതിയഅധമ്മസുത്തം

൧൭൨. “അധമ്മോ ച, ഭിക്ഖവേ, വേദിതബ്ബോ ധമ്മോ ച; അനത്ഥോ ച വേദിതബ്ബോ അത്ഥോ ച. അധമ്മഞ്ച വിദിത്വാ ധമ്മഞ്ച, അനത്ഥഞ്ച വിദിത്വാ അത്ഥഞ്ച യഥാ ധമ്മോ യഥാ അത്ഥോ തഥാ പടിപജ്ജിതബ്ബ”ന്തി. ഇദമവോച ഭഗവാ. ഇദം വത്വാന സുഗതോ ഉട്ഠായാസനാ വിഹാരം പാവിസി.

അഥ ഖോ തേസം ഭിക്ഖൂനം അചിരപക്കന്തസ്സ ഭഗവതോ ഏതദഹോസി - “ഇദം ഖോ നോ, ആവുസോ, ഭഗവാ സംഖിത്തേന ഉദ്ദേസം ഉദ്ദിസിത്വാ വിത്ഥാരേന അത്ഥം അവിഭജിത്വാ ഉട്ഠായാസനാ വിഹാരം പവിട്ഠോ - ‘അധമ്മോ ച, ഭിക്ഖവേ, വേദിതബ്ബോ ധമ്മോ ച; അനത്ഥോ ച വേദിതബ്ബോ അത്ഥോ ച. അധമ്മഞ്ച വിദിത്വാ ധമ്മഞ്ച, അനത്ഥഞ്ച വിദിത്വാ അത്ഥഞ്ച യഥാ ധമ്മോ യഥാ അത്ഥോ തഥാ പടിപജ്ജിതബ്ബ’ന്തി. കോ നു ഖോ ഇമസ്സ ഭഗവതാ സംഖിത്തേന ഉദ്ദേസസ്സ ഉദ്ദിട്ഠസ്സ വിത്ഥാരേന അത്ഥം അവിഭത്തസ്സ വിത്ഥാരേന അത്ഥം വിഭജേയ്യാ”തി?

അഥ ഖോ തേസം ഭിക്ഖൂനം ഏതദഹോസി - “അയം ഖോ ആയസ്മാ മഹാകച്ചാനോ സത്ഥു ചേവ സംവണ്ണിതോ, സമ്ഭാവിതോ ച വിഞ്ഞൂനം സബ്രഹ്മചാരീനം. പഹോതി ചായസ്മാ മഹാകച്ചാനോ ഇമസ്സ ഭഗവതാ സംഖിത്തേന ഉദ്ദേസസ്സ ഉദ്ദിട്ഠസ്സ വിത്ഥാരേന അത്ഥം അവിഭത്തസ്സ വിത്ഥാരേന

അത്ഥം വിഭജിതും. യംനൂന മയം യേനായസ്മാ മഹാകച്ചാനോ തേനുപസങ്കമേയ്യാമ; ഉപസങ്കമിത്വാ ആയസ്മന്തം മഹാകച്ചാനം ഏതമത്ഥം പുച്ഛേയ്യാമ. യഥാ നോ ആയസ്മാ മഹാകച്ചാനോ ബ്യാകരിസ്സതി തഥാ നം ധാരേസ്സാമാ''തി.

അഥ ഖോ തേ ഭിക്ഖൂ യേനായസ്മാ മഹാകച്ചാനോ തേനുപസങ്കമിംസു; ഉപസങ്കമിത്വാ ആയസ്മതാ മഹാകച്ചാനേന സദ്ധിം സമ്മോദിംസു. സമ്മോദനീയം കഥം സാരണീയം വീതിസാരേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദിംസു. ഏകമന്തം നിസിന്നാ ഖോ തേ ഭിക്ഖൂ ആയസ്മന്തം മഹാകച്ചാനം ഏതദവോചും -

''ഇദം ഖോ നോ, ആവുസോ കച്ചാന, ഭഗവാ സംഖിത്തേന ഉദ്ദേസം ഉദ്ദിസിത്വാ വിത്ഥാരേന അത്ഥം അവിഭജിത്വാ ഉട്ഠായാസനാ വിഹാരം പവിട്ഠോ - 'അധമ്മോ ച, ഭിക്ഖവേ, വേദിതബ്ബോ ധമ്മോ ച; അനത്ഥോ ച വേദിതബ്ബോ അത്ഥോ ച. അധമ്മഞ്ച വിദിത്വാ ധമ്മഞ്ച, അനത്ഥഞ്ച വിദിത്വാ അത്ഥഞ്ച യഥാ ധമ്മോ യഥാ അത്ഥോ തഥാ പടിപജ്ജിതബ്ബ'ന്തി.

''തേസം നോ, ആവുസോ, അമ്ഹാകം അചിരപക്കന്തസ്സ ഭഗവതോ ഏതദഹോസി - 'ഇദം ഖോ നോ, ആവുസോ, ഭഗവാ സംഖിത്തേന ഉദ്ദേസം ഉദ്ദിസിത്വാ വിത്ഥാരേന അത്ഥം അവിഭജിത്വാ ഉട്ഠായാസനാ വിഹാരം പവിട്ഠോ - അധമ്മോ ച, ഭിക്ഖവേ...പേ॰... തഥാ പടിപജ്ജിതബ്ബന്തി. കോ നു ഖോ ഇമസ്സ ഭഗവതാ സംഖിത്തേന ഉദ്ദേസസ്സ ഉദ്ദിട്ഠസ്സ വിത്ഥാരേന അത്ഥം അവിഭത്തസ്സ വിത്ഥാരേന അത്ഥം വിഭജേയ്യാ'തി?

''തേസം നോ, ആവുസോ, അമ്ഹാകം ഏതദഹോസി - 'അയം ഖോ ആയസ്മാ മഹാകച്ചാനോ സത്ഥു ചേവ സംവണ്ണിതോ, സമ്ഭാവിതോ ച വിഞ്ഞൂനം സബ്രഹ്മചാരീനം. പഹോതി ചായസ്മാ മഹാകച്ചാനോ ഇമസ്സ ഭഗവതാ സംഖിത്തേന ഉദ്ദേസസ്സ ഉദ്ദിട്ഠസ്സ വിത്ഥാരേന അത്ഥം അവിഭത്തസ്സ വിത്ഥാരേന അത്ഥം വിഭജിതും. യംനൂന മയം യേനായസ്മാ മഹാകച്ചാനോ തേനുപസങ്കമേയ്യാമ; ഉപസങ്കമിത്വാ ആയസ്മന്തം മഹാകച്ചാനം ഏതമത്ഥം പടിപുച്ഛേയ്യാമ. യഥാ നോ ആയസ്മാ മഹാകച്ചാനോ ബ്യാകരിസ്സതി തഥാ നം ധാരേസ്സാമാ'തി. വിഭജതു ആയസ്മാ മഹാകച്ചാനോ''തി.

''സേയ്യഥാപി, ആവുസോ, പുരിസോ സാരത്ഥികോ സാരം ഗവേസീ സാരപരിയേസനം ചരമാനോ മഹതോ രുക്ഖസ്സ തിട്ഠതോ സാരവതോ അതിക്കമ്മേവ മൂലം അതിക്കമ്മ ഖന്ധം സാഖാപലാസേ സാരം പരിയേസിതബ്ബം മഞ്ഞേയ്യ. ഏവംസമ്പദമിദം ആയസ്മന്താനം സത്ഥരി സമ്മുഖീഭൂതേ തം ഭഗവന്തം അതിസിത്വാ അമ്ഹേ ഏതമത്ഥം പടിപുച്ഛിതബ്ബം മഞ്ഞഥ [മഞ്ഞേഥ (സീ॰), മഞ്ഞേയ്യാഥ (ക॰)]. സോ ഹാവുസോ, ഭഗവാ ജാനം ജാനാതി പസ്സം പസ്സതി ചക്ഖുഭൂതോ ഞാണഭൂതോ ധമ്മഭൂതോ ബ്രഹ്മഭൂതോ വത്താ പവത്താ അത്ഥസ്സ നിന്നേതാ അമതസ്സ ദാതാ ധമ്മസ്സാമീ തഥാഗതോ. സോ ചേവ പനേതസ്സ കാലോ അഹോസി യം തുമ്ഹേ ഭഗവന്തംയേവ ഉപസങ്കമിത്വാ ഏതമത്ഥം പടിപുച്ഛേയ്യാഥ. യഥാ വോ ഭഗവാ ബ്യാകരേയ്യ തഥാ നം ധാരേയ്യാഥാ''തി.

“അദ്ധാ, ആവുസോ കച്ചാന, ഭഗവാ ജാനം ജാനാതി പസ്സം പസ്സതി ചക്ഖുഭൂതോ ഞാണഭൂതോ ധമ്മഭൂതോ ബ്രഹ്മഭൂതോ വത്താ പവത്താ അത്ഥസ്സ നിന്നേതാ അമതസ്സ ദാതാ ധമ്മസ്സാമീ തഥാഗതോ. സോ ചേവ പനേതസ്സ കാലോ അഹോസി യം മയം ഭഗവന്തംയേവ ഉപസങ്കമിത്വാ ഏതമത്ഥം പടിപുച്ഛേയ്യാമ. യഥാ നോ ഭഗവാ ബ്യാകരേയ്യ തഥാ നം ധാരേയ്യാമ. അപി ചായസ്മാ മഹാകച്ചാനോ സത്ഥു ചേവ സംവണ്ണിതോ, സമ്ഭാവിതോ ച വിഞ്ഞൂനം സബ്രഹ്മചാരീനം. പഹോതി ചായസ്മാ മഹാകച്ചാനോ ഇമസ്സ ഭഗവതാ സംഖിത്തേന ഉദ്ദേസസ്സ ഉദ്ദിട്ഠസ്സ വിത്ഥാരേന അത്ഥം അവിഭത്തസ്സ വിത്ഥാരേന അത്ഥം വിഭജിതും. വിഭജതായസ്മാ മഹാകച്ചാനോ അഗരും കരിത്വാ”തി.

“തേന ഹാവുസോ, സുണാഥ, സാധുകം മനസി കരോഥ; ഭാസിസ്സാമീ”തി. “ഏവം, ആവുസോ”തി ഖോ തേ ഭിക്ഖൂ ആയസ്മതോ മഹാകച്ചാനസ്സ പച്ചസ്സോസും. അഥായസ്മാ മഹാകച്ചാനോ ഏതദവോച -

“യം ഖോ നോ, ആവുസോ, ഭഗവാ സംഖിത്തേന ഉദ്ദേസം ഉദ്ദിസിത്വാ വിത്ഥാരേന അത്ഥം അവിഭജിത്വാ ഉട്ഠായാസനാ വിഹാരം പവിട്ഠോ - ‘അധമ്മോ ച, ഭിക്ഖവേ, വേദിതബ്ബോ…പേ॰… തഥാ പടിപജ്ജിതബ്ബ’ന്തി.

“കതമോ, ചാവുസോ, അധമ്മോ; കതമോ ച ധമ്മോ? കതമോ ച അനത്ഥോ, കതമോ ച അത്ഥോ? “പാണാതിപാതോ, ആവുസോ, അധമ്മോ; പാണാതിപാതാ വേരമണീ ധമ്മോ; യേ ച പാണാതിപാതപച്ചയാ അനേകേ പാപകാ അകുസലാ ധമ്മാ സമ്ഭവന്തി, അയം അനത്ഥോ; പാണാതിപാതാ വേരമണിപച്ചയാ ച അനേകേ കുസലാ ധമ്മാ ഭാവനാപാരിപൂരിം ഗച്ഛന്തി, അയം അത്ഥോ.

“അദിന്നാദാനം, ആവുസോ, അധമ്മോ; അദിന്നാദാനാ വേരമണീ ധമ്മോ; യേ ച അദിന്നാദാനപച്ചയാ അനേകേ പാപകാ അകുസലാ ധമ്മാ സമ്ഭവന്തി , അയം അനത്ഥോ; അദിന്നാദാനാ വേരമണിപച്ചയാ ച അനേകേ കുസലാ ധമ്മാ ഭാവനാപാരിപൂരിം ഗച്ഛന്തി, അയം അത്ഥോ.

“കാമേസുമിച്ഛാചാരോ, ആവുസോ, അധമ്മോ; കാമേസുമിച്ഛാചാരാ വേരമണീ ധമ്മോ; യേ ച കാമേസുമിച്ഛാചാരപച്ചയാ അനേകേ പാപകാ അകുസലാ ധമ്മാ സമ്ഭവന്തി, അയം അനത്ഥോ; കാമേസുമിച്ഛാചാരാ വേരമണിപച്ചയാ ച അനേകേ കുസലാ ധമ്മാ ഭാവനാപാരിപൂരിം ഗച്ഛന്തി, അയം അത്ഥോ.

“മുസാവാദോ, ആവുസോ, അധമ്മോ; മുസാവാദാ വേരമണീ ധമ്മോ; യേ ച മുസാവാദപച്ചയാ അനേകേ പാപകാ അകുസലാ ധമ്മാ സമ്ഭവന്തി, അയം അനത്ഥോ; മുസാവാദാ വേരമണിപച്ചയാ ച അനേകേ കുസലാ ധമ്മാ ഭാവനാപാരിപൂരിം ഗച്ഛന്തി, അയം അത്ഥോ.

“പിസുണാ വാചാ, ആവുസോ, അധമ്മോ; പിസുണായ വാചായ വേരമണീ ധമ്മോ; യേ ച പിസുണാവാചാപച്ചയാ അനേകേ പാപകാ അകുസലാ ധമ്മാ സമ്ഭവന്തി, അയം അനത്ഥോ; പിസുണായ വാചായ വേരമണിപച്ചയാ ച അനേകേ കുസലാ ധമ്മാ ഭാവനാപാരിപൂരിം ഗച്ഛന്തി, അയം അത്ഥോ.

“ഫരുസാ വാചാ, ആവുസോ, അധമ്മോ; ഫരുസായ വാചായ വേരമണീ ധമ്മോ; യേ ച ഫരുസാവാചാപച്ചയാ അനേകേ പാപകാ അകുസലാ ധമ്മാ സമ്ഭവന്തി, അയം അനത്ഥോ; ഫരുസായ വാചായ വേരമണിപച്ചയാ ച അനേകേ കുസലാ ധമ്മാ ഭാവനാപാരിപൂരിം ഗച്ഛന്തി, അയം അത്ഥോ.

“സമ്ഫപ്പലാപോ , ആവുസോ, അധമ്മോ; സമ്ഫപ്പലാപാ വേരമണീ ധമ്മോ; യേ ച സമ്ഫപ്പലാപപച്ചയാ അനേകേ പാപകാ അകുസലാ ധമ്മാ സമ്ഭവന്തി, അയം അനത്ഥോ; സമ്ഫപ്പലാപാ വേരമണിപച്ചയാ ച അനേകേ കുസലാ ധമ്മാ ഭാവനാപാരിപൂരിം ഗച്ഛന്തി, അയം അത്ഥോ.

“അഭിജ്ഝാ, ആവുസോ, അധമ്മോ; അനഭിജ്ഝാ ധമ്മോ; യേ ച അഭിജ്ഝാപച്ചയാ അനേകേ പാപകാ അകുസലാ ധമ്മാ സമ്ഭവന്തി, അയം അനത്ഥോ; അനഭിജ്ഝാപച്ചയാ ച അനേകേ കുസലാ ധമ്മാ ഭാവനാപാരിപൂരിം ഗച്ഛന്തി, അയം അത്ഥോ.

“ബ്യാപാദോ, ആവുസോ, അധമ്മോ; അബ്യാപാദോ ധമ്മോ; യേ ച ബ്യാപാദപച്ചയാ അനേകേ പാപകാ അകുസലാ ധമ്മാ സമ്ഭവന്തി, അയം അനത്ഥോ; അബ്യാപാദപച്ചയാ ച അനേകേ കുസലാ ധമ്മാ ഭാവനാപാരിപൂരിം ഗച്ഛന്തി, അയം അത്ഥോ.

“മിച്ഛാദിട്ഠി, ആവുസോ, അധമ്മോ; സമ്മാദിട്ഠി ധമ്മോ; യേ ച മിച്ഛാദിട്ഠിപച്ചയാ അനേകേ പാപകാ അകുസലാ ധമ്മാ സമ്ഭവന്തി, അയം അനത്ഥോ; സമ്മാദിട്ഠിപച്ചയാ ച അനേകേ കുസലാ ധമ്മാ ഭാവനാപാരിപൂരിം ഗച്ഛന്തി, അയം അത്ഥോ.

“‘യം ഖോ നോ, ആവുസോ, ഭഗവാ സംഖിത്തേന ഉദ്ദേസം ഉദ്ദിസിത്വാ വിത്ഥാരേന അത്ഥം അവിഭജിത്വാ ഉട്ഠായാസനാ വിഹാരം പവിട്ഠോ - അധമ്മോ ച, ഭിക്ഖവേ, വേദിതബ്ബോ...പേ॰... തഥാ പടിപജ്ജിതബ്ബ’ന്തി. ഇമസ്സ ഖോ അഹം, ആവുസോ, ഭഗവതാ സംഖിത്തേന ഉദ്ദേസസ്സ ഉദ്ദിട്ഠസ്സ വിത്ഥാരേന അത്ഥം അവിഭത്തസ്സ ഏവം വിത്ഥാരേന അത്ഥം ആജാനാമി. ആകങ്ഖമാനാ ച പന തുമ്ഹേ, ആവുസോ, ഭഗവന്തംയേവ ഉപസങ്കമിത്വാ ഏതമത്ഥം പടിപുച്ഛേയ്യാഥ. യഥാ നോ ഭഗവാ ബ്യാകരോതി തഥാ നം ധാരേയ്യാഥാ”തി.

“ഏവമാവുസോ”തി ഖോ തേ ഭിക്ഖൂ ആയസ്മതോ മഹാകച്ചാനസ്സ ഭാസിതം അഭിനന്ദിത്വാ അനുമോദിത്വാ ഉട്ഠായാസനാ യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമിംസു ; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദിംസു. ഏകമന്തം നിസിന്നാ ഖോ തേ ഭിക്ഖൂ ഭഗവന്തം ഏതദവോചും -

“യം ഖോ നോ, ഭന്തേ, ഭഗവാ സംഖിത്തേന ഉദ്ദേസം ഉദ്ദിസിത്വാ വിത്ഥാരേന അത്ഥം അവിഭജിത്വാ ഉട്ഠായാസനാ വിഹാരം പവിട്ഠോ - ‘അധമ്മോ ച, ഭിക്ഖവേ, വേദിതബ്ബോ...പേ॰... തഥാ പടിപജ്ജിതബ്ബ’ന്തി.

“തേസം നോ, ഭന്തേ, അമ്ഹാകം അചിരപക്കന്തസ്സ ഭഗവതോ ഏതദഹോസി - ‘ഇദം ഖോ നോ, ആവുസോ, ഭഗവാ സംഖിത്തേന ഉദ്ദേസം ഉദ്ദിസിത്വാ വിത്ഥാരേന അത്ഥം അവിഭജിത്വാ ഉട്ഠായാസനാ വിഹാരം പവിട്ഠോ -

‘അധമ്മോ ച, ഭിക്ഖവേ, വേദിതബ്ബോ…പേ॰… തഥാ പടിപജ്ജിതബ്ബ’ന്തി. കോ നു ഖോ ഇമസ്സ ഭഗവതാ സംഖിത്തേന ഉദ്ദേസസ്സ ഉദ്ദിട്ഠസ്സ വിത്ഥാരേന അത്ഥം അവിഭത്തസ്സ വിത്ഥാരേന അത്ഥം വിഭജേയ്യാ’തി?

“തേസം നോ, ഭന്തേ, അമ്ഹാകം ഏതദഹോസി - ‘അയം ഖോ ആയസ്മാ മഹാകച്ചാനോ സത്ഥു ചേവ സംവണ്ണിതോ, സമ്ഭാവിതോ ച വിഞ്ഞൂനം സബ്രഹ്മചാരീനം. പഹോതി ചായസ്മാ മഹാകച്ചാനോ ഇമസ്സ ഭഗവതാ സംഖിത്തേന ഉദ്ദേസസ്സ ഉദ്ദിട്ഠസ്സ വിത്ഥാരേന അത്ഥം അവിഭത്തസ്സ വിത്ഥാരേന അത്ഥം വിഭജിതും. യംനൂന മയം യേനായസ്മാ മഹാകച്ചാനോ തേനുപസങ്കമേയ്യാമ; ഉപസങ്കമിത്വാ ആയസ്മന്തം മഹാകച്ചാനം ഏതമത്ഥം പടിപുച്ഛേയ്യാമ. യഥാ നോ ആയസ്മാ മഹാകച്ചാനോ ബ്യാകരിസ്സതി തഥാ നം ധാരേസ്സാമാ’തി.

“അഥ ഖോ മയം, ഭന്തേ, യേനായസ്മാ മഹാകച്ചാനോ തേനുപസങ്കമിമ്ഹാ; ഉപസങ്കമിത്വാ ആയസ്മന്തം മഹാകച്ചാനം ഏതമത്ഥം അപുച്ഛിമ്ഹാ. തേസം നോ, ഭന്തേ, ആയസ്മതാ മഹാകച്ചാനേന ഇമേഹി അക്ഖരേഹി ഇമേഹി പദേഹി ഇമേഹി ബ്യഞ്ജനേഹി അത്ഥോ സുവിഭത്തോ”തി.

“സാധു സാധു, ഭിക്ഖവേ! പണ്ഡിതോ, ഭിക്ഖവേ, മഹാകച്ചാനോ. മഹാപഞ്ഞോ, ഭിക്ഖവേ, മഹാകച്ചാനോ. മം ചേപി തുമ്ഹേ, ഭിക്ഖവേ, ഉപസങ്കമിത്വാ ഏതമത്ഥം പടിപുച്ഛേയ്യാഥ, അഹമ്പി ചേതം ഏവമേവം ബ്യാകരേയ്യം യഥാ തം മഹാകച്ചാനേന ബ്യാകതം. ഏസോ ചേവ തസ്സ അത്ഥോ. ഏവഞ്ച നം ധാരേയ്യാഥാ”തി. ഛട്ഠം.

൭. തതിയഅധമ്മസുത്തം

൧൭൫. “അധമ്മോ ച, ഭിക്ഖവേ, വേദിതബ്ബോ ധമ്മോ ച; അനത്ഥോ ച വേദിതബ്ബോ അത്ഥോ ച . അധമ്മഞ്ച വിദിത്വാ ധമ്മഞ്ച, അനത്ഥഞ്ച വിദിത്വാ അത്ഥഞ്ച യഥാ ധമ്മോ യഥാ അത്ഥോ തഥാ പടിപജ്ജിതബ്ബം.

“കതമോ ച, ഭിക്ഖവേ, അധമ്മോ, കതമോ ച ധമ്മോ; കതമോ ച അനത്ഥോ, കതമോ ച അത്ഥോ? പാണാതിപാതോ, ഭിക്ഖവേ, അധമ്മോ; പാണാതിപാതാ വേരമണീ ധമ്മോ; യേ ച പാണാതിപാതപച്ചയാ അനേകേ പാപകാ അകുസലാ ധമ്മാ സമ്ഭവന്തി, അയം അനത്ഥോ; പാണാതിപാതാ വേരമണിപച്ചയാ ച അനേകേ കുസലാ ധമ്മാ ഭാവനാപാരിപൂരിം ഗച്ഛന്തി, അയം അത്ഥോ.

“അദിന്നാദാനം, ഭിക്ഖവേ, അധമ്മോ; അദിന്നാദാനാ വേരമണീ ധമ്മോ… കാമേസുമിച്ഛാചാരോ, ഭിക്ഖവേ , അധമ്മോ; കാമേസുമിച്ഛാചാരാ വേരമണീ ധമ്മോ… മുസാവാദോ, ഭിക്ഖവേ, അധമ്മോ; മുസാവാദാ വേരമണീ ധമ്മോ… പിസുണാ വാചാ, ഭിക്ഖവേ, അധമ്മോ; പിസുണായ വാചായ വേരമണീ ധമ്മോ… ഫരുസാ വാചാ, ഭിക്ഖവേ, അധമ്മോ; ഫരുസായ വാചായ വേരമണീ ധമ്മോ… സമ്ഫപ്പലാപോ, ഭിക്ഖവേ , അധമ്മോ; സമ്ഫപ്പലാപാ വേരമണീ ധമ്മോ… അഭിജ്ഝാ, ഭിക്ഖവേ, അധമ്മോ; അനഭിജ്ഝാ ധമ്മോ… ബ്യാപാദോ, ഭിക്ഖവേ, അധമ്മോ; അബ്യാപാദോ ധമ്മോ….

“മിച്ഛാദിട്ഠി, ഭിക്ഖവേ, അധമ്മോ; സമ്മാദിട്ഠി ധമ്മോ; യേ ച മിച്ഛാദിട്ഠിപച്ചയാ അനേകേ പാപകാ അകുസലാ ധമ്മാ സമ്ഭവന്തി, അയം അനത്ഥോ; സമ്മാദിട്ഠിപച്ചയാ ച അനേകേ കുസലാ ധമ്മാ ഭാവനാപാരിപൂരിം ഗച്ഛന്തി, അയം അത്ഥോ.

“‘അധമ്മോ ച, ഭിക്ഖവേ, വേദിതബ്ബോ ധമ്മോ ച; അനത്ഥോ ച വേദിതബ്ബോ അത്ഥോ ച. അധമ്മഞ്ച വിദിത്വാ ധമ്മഞ്ച, അനത്ഥഞ്ച വിദിത്വാ അത്ഥഞ്ച യഥാ ധമ്മോ യഥാ അത്ഥോ തഥാ പടിപജ്ജിതബ്ബ’ന്തി, ഇതി യം തം വുത്തം, ഇദമേതം പടിച്ച വുത്ത”ന്തി. സത്തമം.

൮. കമ്മനിദാനസുത്തം

൧൭൪. “പാണാതിപാതമ്പാഹം, ഭിക്ഖവേ, തിവിധം വദാമി - ലോഭഹേതുകമ്പി, ദോസഹേതുകമ്പി, മോഹഹേതുകമ്പി.

“അദിന്നാദാനമ്പാഹം , ഭിക്ഖവേ, തിവിധം വദാമി - ലോഭഹേതുകമ്പി, ദോസഹേതുകമ്പി, മോഹഹേതുകമ്പി.

“കാമേസുമിച്ഛാചാരമ്പാഹം, ഭിക്ഖവേ, തിവിധം വദാമി - ലോഭഹേതുകമ്പി, ദോസഹേതുകമ്പി, മോഹഹേതുകമ്പി.

“മുസാവാദമ്പാഹം, ഭിക്ഖവേ, തിവിധം വദാമി - ലോഭഹേതുകമ്പി, ദോസഹേതുകമ്പി, മോഹഹേതുകമ്പി.

“പിസുണവാചമ്പാഹം, ഭിക്ഖവേ, തിവിധം വദാമി - ലോഭഹേതുകമ്പി, ദോസഹേതുകമ്പി, മോഹഹേതുകമ്പി.

“ഫരുസവാചമ്പാഹം, ഭിക്ഖവേ, തിവിധം വദാമി - ലോഭഹേതുകമ്പി, ദോസഹേതുകമ്പി, മോഹഹേതുകമ്പി.

“സമ്ഫപ്പലാപമ്പാഹം, ഭിക്ഖവേ, തിവിധം വദാമി - ലോഭഹേതുകമ്പി, ദോസഹേതുകമ്പി, മോഹഹേതുകമ്പി.

“അഭിജ്ഝമ്പാഹം , ഭിക്ഖവേ, തിവിധം വദാമി - ലോഭഹേതുകമ്പി, ദോസഹേതുകമ്പി, മോഹഹേതുകമ്പി.

“ബ്യാപാദമ്പാഹം, ഭിക്ഖവേ, തിവിധം വദാമി - ലോഭഹേതുകമ്പി, ദോസഹേതുകമ്പി, മോഹഹേതുകമ്പി.

“മിച്ഛാദിട്ഠിമ്പാഹം, ഭിക്ഖവേ , തിവിധം വദാമി - ലോഭഹേതുകമ്പി, ദോസഹേതുകമ്പി, മോഹഹേതുകമ്പി. ഇതി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ലോഭോ കമ്മനിദാനസമ്ഭവോ, ദോസോ കമ്മനിദാനസമ്ഭവോ, മോഹോ കമ്മനിദാനസമ്ഭവോ. ലോഭക്ഖയാ കമ്മനിദാനസങ്ഖയോ, ദോസക്ഖയാ കമ്മനിദാനസങ്ഖയോ, മോഹക്ഖയാ കമ്മനിദാനസങ്ഖയോ”തി. അട്ഠമം.

൯. പരിക്കമനസുത്തം

൧൭൭. "സപരിക്കമനോ അയം, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മോ, നായം ധമ്മോ അപരിക്കമനോ. കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, സപരിക്കമനോ അയം ധമ്മോ, നായം ധമ്മോ അപരിക്കമനോ? പാണാതിപാതിസ്സ, ഭിക്ഖവേ, പാണാതിപാതാ വേരമണീ പരിക്കമനം ഹോതി. അദിന്നാദായിസ്സ, ഭിക്ഖവേ, അദിന്നാദാനാ വേരമണീ പരിക്കമനം ഹോതി. കാമേസുമിച്ഛാചാരിസ്സ, ഭിക്ഖവേ, കാമേസുമിച്ഛാചാരാ വേരമണീ പരിക്കമനം ഹോതി. മുസാവാദിസ്സ, ഭിക്ഖവേ, മുസാവാദാ വേരമണീ പരിക്കമനം ഹോതി. പിസുണവാചസ്സ , ഭിക്ഖവേ, പിസുണായ വാചായ വേരമണീ പരിക്കമനം ഹോതി. ഫരുസവാചസ്സ, ഭിക്ഖവേ, ഫരുസായ വാചായ വേരമണീ പരിക്കമനം ഹോതി. സമ്ഫപ്പലാപിസ്സ, ഭിക്ഖവേ, സമ്ഫപ്പലാപാ വേരമണീ പരിക്കമനം ഹോതി. അഭിജ്ഝാലുസ്സ, ഭിക്ഖവേ, അനഭിജ്ഝാ പരിക്കമനം ഹോതി. ബ്യാപന്നചിത്തസ്സ [ബ്യാപാദസ്സ (സീ॰ പീ॰ ക॰), ബ്യാപന്നസ്സ (സ്യാ॰)], ഭിക്ഖവേ, അബ്യാപാദോ പരിക്കമനം ഹോതി. മിച്ഛാദിട്ഠിസ്സ, ഭിക്ഖവേ, സമ്മാദിട്ഠി പരിക്കമനം ഹോതി. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, സപരിക്കമനോ അയം ധമ്മോ, നായം ധമ്മോ അപരിക്കമനോ"തി. നവമം.

൧൦. ചുന്ദസുത്തം

൧൭൬. ഏവം മേ സുതം - ഏകം സമയം ഭഗവാ പാവായം [ചമ്പായം (ക॰ സീ॰) ദീ॰ നി॰ ൨.൧൮൭ പസ്സിതബ്ബം] വിഹരതി ചുന്ദസ്സ കമ്മാരപുത്തസ്സ അമ്ബവനേ. അഥ ഖോ ചുന്ദോ കമ്മാരപുത്തോ യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നം ഖോ ചുന്ദം കമ്മാരപുത്തം ഭഗവാ ഏതദവോച - "കസ്സ നോ ത്വം, ചുന്ദ, സോചേയ്യാനി രോചേസീ"തി? "ബ്രാഹ്മണാ, ഭന്തേ, പച്ഛാഭൂമകാ കമണ്ഡലുകാ സേവാലമാലികാ [സേവാലമാലകാ (സീ॰ സ്യാ॰ പീ॰)] അഗ്ഗിപരിചാരികാ ഉദകോരോഹകാ സോചേയ്യാനി പഞ്ഞപേന്തി; തേസാഹം സോചേയ്യാനി രോചേമീ"തി.

"യഥാ കഥം പന, ചുന്ദ, ബ്രാഹ്മണാ പച്ഛാഭൂമകാ കമണ്ഡലുകാ സേവാലമാലികാ അഗ്ഗിപരിചാരികാ ഉദകോരോഹകാ സോചേയ്യാനി പഞ്ഞപേന്തീ"തി? "ഇധ, ഭന്തേ, ബ്രാഹ്മണാ പച്ഛാഭൂമകാ കമണ്ഡലുകാ സേവാലമാലികാ അഗ്ഗിപരിചാരികാ ഉദകോരോഹകാ. തേ സാവകം [സാവകേ (സ്യാ॰ ക॰)] ഏവം സമാദപേന്തി - 'ഏഹി ത്വം, അമ്ഭോ പുരിസ, കാലസ്സേവ [സകാലസ്സേവ (സ്യാ॰)] ഉട്ഠഹന്തോവ [ഉട്ഠഹന്തോ (സ്യാ॰), വുട്ഠഹന്തോവ (പീ॰ ക॰)] സയനമ്ഹാ പഥവിം ആമസേയ്യാസി; നോ ചേ പഥവിം ആമസേയ്യാസി, അല്ലാനി ഗോമയാനി ആമസേയ്യാസി; നോ ചേ അല്ലാനി ഗോമയാനി ആമസേയ്യാസി, ഹരിതാനി തിണാനി ആമസേയ്യാസി; നോ ചേ ഹരിതാനി തിണാനി ആമസേയ്യാസി, അഗ്ഗിം പരിചരേയ്യാസി; നോ ചേ അഗ്ഗിം പരിചരേയ്യാസി, പഞ്ജലികോ ആദിച്ചം നമസ്സേയ്യാസി; നോ ചേ പഞ്ജലികോ ആദിച്ചം നമസ്സേയ്യാസി, സായതതിയകം ഉദകം ഓരോഹേയ്യാസീ'തി. ഏവം ഖോ, ഭന്തേ, ബ്രാഹ്മണാ പച്ഛാഭൂമകാ കമണ്ഡലുകാ സേവാലമാലികാ അഗ്ഗിപരിചാരികാ ഉദകോരോഹകാ സോചേയ്യാനി പഞ്ഞപേന്തി; തേസാഹം സോചേയ്യാനി രോചേമീ"തി.

“അഞ്ഞഥാ ഖോ, ചുന്ദ, ബ്രാഹ്മണാ പച്ഛാഭൂമകാ കമണ്ഡലുകാ സേവാലമാലികാ അഗ്ഗിപരിചാരികാ ഉദകോരോഹകാ സോചേയ്യാനി പഞ്ഞപേന്തി, അഞ്ഞഥാ ച പന അരിയസ്സ വിനയേ സോചേയ്യം ഹോതീ”തി. “യഥാ കഥം പന, ഭന്തേ, അരിയസ്സ വിനയേ സോചേയ്യം ഹോതി? സാധു മേ, ഭന്തേ, ഭഗവാ തഥാ ധമ്മം ദേസേതു യഥാ അരിയസ്സ വിനയേ സോചേയ്യം ഹോതീ”തി.

“തേന ഹി, ചുന്ദ, സുണാഹി, സാധുകം മനസി കരോഹി; ഭാസിസ്സാമീ”തി. “ഏവം, ഭന്തേ”തി ഖോ ചുന്ദോ കമ്മാരപുത്തോ ഭഗവതോ പച്ചസ്സോസി. ഭഗവാ ഏതദവോച -

“തിവിധം ഖോ, ചുന്ദ, കായേന അസോചേയ്യം ഹോതി; ചതുബ്ബിധം വാചായ അസോചേയ്യം ഹോതി; തിവിധം മനസാ അസോചേയ്യം ഹോതി.

“കഥഞ്ച, ചുന്ദ, തിവിധം കായേന അസോചേയ്യം ഹോതി? “ഇധ, ചുന്ദ, ഏകച്ചോ പാണാതിപാതീ ഹോതി ലുദ്ദോ ലോഹിതപാണി ഹതപഹതേ നിവിട്ഠോ അദയാപന്നോ സബ്ബപാണഭൂതേസു [പാണഭൂതേസു (ക॰)].

“അദിന്നാദായീ ഹോതി. യം തം പരസ്സ പരവിത്തൂപകരണം ഗാമഗതം വാ അരഞ്ഞഗതം വാ തം അദിന്നം ഥേയ്യസങ്ഖാതം ആദാതാ ഹോതി.

“കാമേസുമിച്ഛാചാരീ ഹോതി. യാ താ മാതുരക്ഖിതാ പിതുരക്ഖിതാ മാതാപിതുരക്ഖിതാ [നത്ഥി സീ॰ സ്യാ॰ പീ॰ പോത്ഥകേസു] ഭാതുരക്ഖിതാ ഭഗിനിരക്ഖിതാ ഞാതിരക്ഖിതാ ഗോത്തരക്ഖിതാ [നത്ഥി സീ॰ സ്യാ॰ പീ॰ പോത്ഥകേസു] ധമ്മരക്ഖിതാ സസാമികാ സപരിദണ്ഡാ അന്തമസോ മാലാഗുളപരിക്ഖിത്താപി, തഥാരൂപാസു ചാരിത്തം ആപജ്ജിതാ ഹോതി. ഏവം ഖോ, ചുന്ദ, തിവിധം കായേന അസോചേയ്യം ഹോതി.

“കഥഞ്ച , ചുന്ദ, ചതുബ്ബിധം വാചായ അസോചേയ്യം ഹോതി? ഇധ, ചുന്ദ, ഏകച്ചോ മുസാവാദീ ഹോതി. സഭഗ്ഗതോ വാ പരിസഗ്ഗതോ വാ ഞാതിമജ്ഝഗതോ വാ പൂഗമജ്ഝഗതോ വാ രാജകുലമജ്ഝഗതോ വാ അഭിനീതോ സക്ഖിപുട്ഠോ - ‘ഏഹമ്ഭോ പുരിസ, യം ജാനാസി തം വദേഹീ’തി [സോ അജാനം വാ അഹം ജാനാമീതി, ജാനം വാ അഹം ന ജാനാമീതി, അപസ്സം വാ അഹം പസ്സാമീതി, പസ്സം വാ അഹം ന പസ്സാമീതി (പീ॰ ക॰) ഏവമുപരിപി], സോ അജാനം വാ ആഹ ‘ജാനാമീ’തി, ജാനം വാ ആഹ ‘ന ജാനാമീ’തി; അപസ്സം വാ ആഹ ‘പസ്സാമീ’തി, പസ്സം വാ ആഹ ‘ന പസ്സാമീ’തി [സോ അജാനം വാ അഹം ജാനാമീതി, ജാനം വാ അഹം ന ജാനാമീതി, അപസ്സം വാ അഹം പസ്സാമീതി, പസ്സം വാ അഹം ന പസ്സാമീതി (പീ॰ ക॰) ഏവമുപരിപി]. ഇതി അത്തഹേതു വാ പരഹേതു വാ ആമിസകിഞ്ചിക്ഖഹേതു വാ സമ്പജാനമുസാ ഭാസിതാ ഹോതി.

“പിസുണവാചോ ഹോതി. ഇതോ സുത്വാ അമുത്ര അക്ഖാതാ ഇമേസം ഭേദായ, അമുത്ര വാ സുത്വാ ഇമേസം അക്ഖാതാ അമൂസം ഭേദായ. ഇതി സമഗ്ഗാനം വാ ഭേത്താ [ഭേദാതാ (ക॰)], ഭിന്നാനം വാ അനുപ്പദാതാ, വഗ്ഗാരാമോ വഗ്ഗരതോ വഗ്ഗനന്ദീ വഗ്ഗകരണിം വാചം ഭാസിതാ ഹോതി.

“ഫരുസവാചോ ഹോതി. യാ സാ വാചാ അണ്ഡകാ കക്കസാ പരകടുകാ പരാഭിസജ്ജനീ കോധസാമന്താ അസമാധിസംവത്തനികാ, തഥാരൂപിം വാചം ഭാസിതാ ഹോതി.

“സമ്ഫപ്പലാപീ ഹോതി അകാലവാദീ അഭൂതവാദീ അനത്ഥവാദീ അധമ്മവാദീ അവിനയവാദീ; അനിധാനവതിം വാചം ഭാസിതാ ഹോതി അകാലേന അനപദേസം അപരിയന്തവതിം അനത്ഥസംഹിതം. ഏവം ഖോ, ചുന്ദ, ചതുബ്ബിധം വാചായ അസോചേയ്യം ഹോതി.

“കഥഞ്ച, ചുന്ദ, തിവിധം മനസാ അസോചേയ്യം ഹോതി? ഇധ, ചുന്ദ, ഏകച്ചോ അഭിജ്ഝാലു ഹോതി. യം തം പരസ്സ പരവിത്തൂപകരണം തം അഭിജ്ഝാതാ [അഭിജ്ഝിതാ (ക॰) മ॰ നി॰ ൧.൪൮൪ പസ്സിതബ്ബം] ഹോതി - ‘അഹോ വത യം പരസ്സ തം മമസ്സാ’തി.

“ബ്യാപന്നചിത്തോ ഹോതി പദുട്ഠമനസങ്കപ്പോ - ‘ഇമേ സത്താ ഹഞ്ഞന്തു വാ ബജ്ഝന്തു വാ ഉച്ഛിജ്ജന്തു വാ വിനസ്സന്തു വാ മാ വാ അഹേസു’ന്തി [മാ വാ അഹേസും ഇതി വാ തി (സീ॰ പീ॰ ക॰)].

“മിച്ഛാദിട്ഠികോ ഹോതി വിപരീതദസ്സനോ - ‘നത്ഥി ദിന്നം, നത്ഥി യിട്ഠം, നത്ഥി ഹുതം, നത്ഥി സുകടദുക്കടാനം [നത്ഥേത്ഥ പാഠഭേദോ] കമ്മാനം ഫലം വിപാകോ, നത്ഥി അയം ലോകോ, നത്ഥി പരോ ലോകോ, നത്ഥി മാതാ, നത്ഥി പിതാ, നത്ഥി സത്താ ഓപപാതികാ, നത്ഥി ലോകേ സമണബ്രാഹ്മണാ സമ്മഗ്ഗതാ സമ്മാപടിപന്നാ യേ ഇമഞ്ച ലോകം പരഞ്ച ലോകം സയം അഭിഞ്ഞാ സച്ഛികത്വാ പവേദേന്തീ’തി. ഏവം ഖോ, ചുന്ദ, മനസാ തിവിധം അസോചേയ്യം ഹോതി.

“ഇമേ ഖോ, ചുന്ദ, ദസ അകുസലകമ്മപഥാ [അകുസലാ കമ്മപഥാ (?)]. ഇമേഹി ഖോ, ചുന്ദ, ദസഹി അകുസലേഹി കമ്മപഥേഹി സമന്നാഗതോ കാലസ്സേവ ഉട്ഠഹന്തോവ സയനമ്ഹാ പഥവിം ചേപി ആമസതി, അസുചിയേവ ഹോതി; നോ ചേപി പഥവിം ആമസതി, അസുചിയേവ ഹോതി.

“അല്ലാനി ചേപി ഗോമയാനി ആമസതി, അസുചിയേവ ഹോതി; നോ ചേപി അല്ലാനി ഗോമയാനി ആമസതി, അസുചിയേവ ഹോതി.

“ഹരിതാനി ചേപി തിണാനി ആമസതി, അസുചിയേവ ഹോതി; നോ ചേപി ഹരിതാനി തിണാനി ആമസതി, അസുചിയേവ ഹോതി.

“അഗ്ഗിം ചേപി പരിചരതി, അസുചിയേവ ഹോതി, നോ ചേപി അഗ്ഗിം പരിചരതി, അസുചിയേവ ഹോതി.

“പഞ്ജലികോ ചേപി ആദിച്ചം നമസ്സതി, അസുചിയേവ ഹോതി; നോ ചേപി പഞ്ജലികോ ആദിച്ചം നമസ്സതി, അസുചിയേവ ഹോതി.

“സായതതിയകം ചേപി ഉദകം ഓരോഹതി, അസുചിയേവ ഹോതി; നോ ചേപി സായതതിയകം ഉദകം ഓരോഹതി, അസുചിയേവ ഹോതി. തം കിസ്സ

ഹേതു? ഇമേ, ചുന്ദ, ദസ അകുസലകമ്മപഥാ അസുചീയേവ [അസുചിച്ചേവ (സ്യാ॰)] ഹോന്തി അസുചികരണാ ച.

“ഇമേസം പന, ചുന്ദ, ദസന്നം അകുസലാനം കമ്മപഥാനം സമന്നാഗമനഹേതു നിരയോ പഞ്ഞായതി, തിരച്ഛാനയോനി പഞ്ഞായതി, പേത്തിവിസയോ പഞ്ഞായതി, യാ വാ [യാ ച (ക॰)] പനഞ്ഞാപി കാചി ദുഗ്ഗതിയോ [ദുഗ്ഗതി ഹോതി (സ്യാ॰ ക॰)].

“തിവിധം ഖോ, ചുന്ദ, കായേന സോചേയ്യം ഹോതി; ചതുബ്ബിധം വാചായ സോചേയ്യം ഹോതി; തിവിധം മനസാ സോചേയ്യം ഹോതി.

“കഥം , ചുന്ദ, തിവിധം കായേന സോചേയ്യം ഹോതി? ഇധ, ചുന്ദ, ഏകച്ചോ പാണാതിപാതം പഹായ പാണാതിപാതാ പടിവിരതോ ഹോതി നിഹിതദണ്ഡോ നിഹിതസത്ഥോ, ലജ്ജീ ദയാപന്നോ, സബ്ബപാണഭൂതഹിതാനുകമ്പീ വിഹരതി.

“അദിന്നാദാനം പഹായ, അദിന്നാദാനാ പടിവിരതോ ഹോതി. യം തം പരസ്സ പരവിത്തൂപകരണം ഗാമഗതം വാ അരഞ്ഞഗതം വാ, ന തം അദിന്നം [തം നാദിന്നം (ക॰ സീ॰, മ॰ നി॰ ൧.൪൮൪)] ഥേയ്യസങ്ഖാതം ആദാതാ ഹോതി.

“കാമേസുമിച്ഛാചാരം പഹായ, കാമേസുമിച്ഛാചാരാ പടിവിരതോ ഹോതി യാ താ മാതുരക്ഖിതാ പിതുരക്ഖിതാ മാതാപിതുരക്ഖിതാ ഭാതുരക്ഖിതാ ഭഗിനിരക്ഖിതാ ഞാതിരക്ഖിതാ ഗോത്തരക്ഖിതാ ധമ്മരക്ഖിതാ സസാമികാ സപരിദണ്ഡാ അന്തമസോ മാലാഗുളപരിക്ഖിത്താപി, തഥാരൂപാസു ന ചാരിത്തം ആപജ്ജിതാ ഹോതി. ഏവം ഖോ, ചുന്ദ, തിവിധം കായേന സോചേയ്യം ഹോതി.

“കഥഞ്ച, ചുന്ദ, ചതുബ്ബിധം വാചായ സോചേയ്യം ഹോതി? ഇധ, ചുന്ദ, ഏകച്ചോ മുസാവാദം പഹായ മുസാവാദാ പടിവിരതോ ഹോതി. സഭഗ്ഗതോ വാ പരിസഗ്ഗതോ വാ ഞാതിമജ്ഝഗതോ വാ പൂഗമജ്ഝഗതോ വാ രാജകുലമജ്ഝഗതോ വാ അഭിനീതോ സക്ഖിപുട്ഠോ - ‘ഏഹമ്ഭോ പുരിസ, യം ജാനാസി തം വദേഹീ’തി, സോ അജാനം വാ ആഹ ‘ന ജാനാമീ’തി, ജാനം വാ ആഹ ‘ജാനാമീ’തി, അപസ്സം വാ ആഹ ‘ന പസ്സാമീ’തി, പസ്സം വാ ആഹ ‘പസ്സാമീ’തി. ഇതി അത്തഹേതു വാ പരഹേതു വാ ആമിസകിഞ്ചിക്ഖഹേതു വാ ന സമ്പജാനമുസാ ഭാസിതാ ഹോതി.

“പിസുണം വാചം പഹായ, പിസുണായ വാചായ പടിവിരതോ ഹോതി - ന ഇതോ സുത്വാ അമുത്ര അക്ഖാതാ ഇമേസം ഭേദായ, ന അമുത്ര വാ സുത്വാ ഇമേസം അക്ഖാതാ അമൂസം ഭേദായ. ഇതി ഭിന്നാനം വാ സന്ധാതാ സഹിതാനം വാ അനുപ്പദാതാ സമഗ്ഗാരാമോ സമഗ്ഗരതോ സമഗ്ഗനന്ദീ സമഗ്ഗകരണിം വാചം ഭാസിതാ ഹോതി.

“ഫരുസം വാചം പഹായ, ഫരുസായ വാചായ പടിവിരതോ ഹോതി. യാ സാ വാചാ നേലാ കണ്ണസുഖാ പേമനീയാ ഹദയങ്ഗമാ പോരീ ബഹുജനകന്താ ബഹുജനമനാപാ, തഥാരൂപിം വാചം ഭാസിതാ ഹോതി.

“സമ്ഫപ്പലാപം പഹായ, സമ്ഫപ്പലാപാ പടിവിരതോ ഹോതി കാലവാദീ ഭൂതവാദീ അത്ഥവാദീ ധമ്മവാദീ വിനയവാദീ; നിധാനവതിം വാചം ഭാസിതാ ഹോതി കാലേന സാപദേസം പരിയന്തവതിം അത്ഥസംഹിതം. ഏവം ഖോ, ചുന്ദ , ചതുബ്ബിധം വാചായ സോചേയ്യം ഹോതി.

“കഥഞ്ച , ചുന്ദ, തിവിധം മനസാ സോചേയ്യം ഹോതി? ഇധ, ചുന്ദ, ഏകച്ചോ അനഭിജ്ഝാലു ഹോതി. യം തം പരസ്സ പരവിത്തൂപകരണം തം അനഭിജ്ഝിതാ ഹോതി - ‘അഹോ വത യം പരസ്സ തം മമസ്സാ’തി.

“അബ്യാപന്നചിത്തോ ഹോതി അപ്പദുട്ഠമനസങ്കപ്പോ - ‘ഇമേ സത്താ അവേരാ ഹോന്തു [ഇദം പദം സീ॰ സ്യാ॰ പീ॰ പോത്ഥകേസു നത്ഥി, തഥാ മ॰ നി॰ ൧.൪൪൧] അബ്യാപജ്ജാ, അനീഘാ സുഖീ അത്താനം പരിഹരന്തൂ’തി.

“സമ്മാദിട്ഠികോ ഹോതി അവിപരീതദസ്സനോ - ‘അത്ഥി ദിന്നം, അത്ഥി യിട്ഠം, അത്ഥി ഹുതം, അത്ഥി സുകടദുക്കടാനം കമ്മാനം ഫലം വിപാകോ, അത്ഥി അയം ലോകോ, അത്ഥി പരോ ലോകോ, അത്ഥി മാതാ, അത്ഥി പിതാ, അത്ഥി സത്താ ഓപപാതികാ, അത്ഥി ലോകേ സമണബ്രാഹ്മണാ സമ്മഗ്ഗതാ സമ്മാപടിപന്നാ യേ ഇമഞ്ച ലോകം പരഞ്ച ലോകം സയം അഭിഞ്ഞാ സച്ഛികത്വാ പവേദേന്തീ’തി. ഏവം ഖോ, ചുന്ദ, തിവിധം മനസാ സോചേയ്യം ഹോതി.

“ഇമേ ഖോ, ചുന്ദ, ദസ കുസലകമ്മപഥാ. ഇമേഹി ഖോ, ചുന്ദ, ദസഹി കുസലേഹി കമ്മപഥേഹി സമന്നാഗതോ കാലസ്സേവ ഉട്ഠഹന്തോവ സയനമ്ഹാ പഥവിം ചേപി ആമസതി, സുചിയേവ ഹോതി; നോ ചേപി പഥവിം ആമസതി, സുചിയേവ ഹോതി.

“അല്ലാനി ചേപി ഗോമയാനി ആമസതി, സുചിയേവ ഹോതി; നോ ചേപി അല്ലാനി ഗോമയാനി ആമസതി, സുചിയേവ ഹോതി.

“ഹരിതാനി ചേപി തിണാനി ആമസതി, സുചിയേവ ഹോതി; നോ ചേപി ഹരിതാനി തിണാനി ആമസതി, സുചിയേവ ഹോതി.

“അഗ്ഗിം ചേപി പരിചരതി, സുചിയേവ ഹോതി; നോ ചേപി അഗ്ഗിം പരിചരതി, സുചിയേവ ഹോതി.

“പഞ്ജലികോ ചേപി ആദിച്ചം നമസ്സതി, സുചിയേവ ഹോതി; നോ ചേപി പഞ്ജലികോ ആദിച്ചം നമസ്സതി , സുചിയേവ ഹോതി.

“സായതതിയകം ചേപി ഉദകം ഓരോഹതി, സുചിയേവ ഹോതി; നോ ചേപി സായതതിയകം ഉദകം ഓരോഹതി, സുചിയേവ ഹോതി. തം കിസ്സ ഹേതു? ഇമേ, ചുന്ദ, ദസ കുസലകമ്മപഥാ സുചീയേവ ഹോന്തി സുചികരണാ ച.

“ഇമേസം പന, ചുന്ദ, ദസന്നം കുസലാനം കമ്മപഥാനം സമന്നാഗമനഹേതു ദേവാ പഞ്ഞായന്തി, മനുസ്സാ പഞ്ഞായന്തി, യാ വാ പനഞ്ഞാപി കാചി സുഗതിയോ”തി [സുഗതി ഹോതീതി (സ്യാ॰), സുഗതി ഹോതി (ക॰)].

ഏവം വുത്തേ ചുന്ദോ കമ്മാരപുത്തോ ഭഗവന്തം ഏതദവോച - “അഭിക്കന്തം, ഭന്തേ...പേ॰... ഉപാസകം മം, ഭന്തേ, ഭഗവാ ധാരേതു അജ്ജതഗ്ഗേ പാണുപേതം സരണം ഗത”ന്തി. ദസമം.

൧൧. ജാണുസ്സോണിസുത്തം

൧൭൭. അഥ ഖോ ജാണുസ്സോണി ബ്രാഹ്മണോ യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവതാ സദ്ധിം സമ്മോദി. സമ്മോദനീയം കഥം സാരണീയം വീതിസാരേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നോ ഖോ ജാണുസ്സോണി ബ്രാഹ്മണോ ഭഗവന്തം ഏതദവോച -

“മയമസ്സു, ഭോ ഗോതമ, ബ്രാഹ്മണാ നാമ. ദാനാനി ദേമ, സദ്ധാനി കരോമ - ‘ഇദം ദാനം പേതാനം ഞാതിസാലോഹിതാനം ഉപകപ്പതു, ഇദം ദാനം പേതാ ഞാതിസാലോഹിതാ പരിഭുഞ്ജന്തൂ’തി. കച്ചി തം, ഭോ ഗോതമ, ദാനം പേതാനം ഞാതിസാലോഹിതാനം ഉപകപ്പതി; കച്ചി തേ പേതാ ഞാതിസാലോഹിതാ തം ദാനം പരിഭുഞ്ജന്തീ”തി? “ഠാനേ ഖോ, ബ്രാഹ്മണ, ഉപകപ്പതി, നോ അട്ഠാനേ”തി.

“കതമം പന, ഭോ [കതമഞ്ച പന ഭോ (സീ॰ പീ॰) കതമം (സ്യാ॰)] ഗോതമ, ഠാനം, കതമം അട്ഠാന”ന്തി? “ഇധ, ബ്രാഹ്മണ, ഏകച്ചോ പാണാതിപാതീ ഹോതി, അദിന്നാദായീ ഹോതി, കാമേസുമിച്ഛാചാരീ ഹോതി, മുസാവാദീ ഹോതി, പിസുണവാചോ ഹോതി, ഫരുസവാചോ ഹോതി, സമ്ഫപ്പലാപീ ഹോതി, അഭിജ്ഝാലു ഹോതി, ബ്യാപന്നചിത്തോ ഹോതി, മിച്ഛാദിട്ഠികോ ഹോതി. സോ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ നിരയം ഉപപജ്ജതി. യോ നേരയികാനം സത്താനം ആഹാരോ, തേന സോ തത്ഥ യാപേതി, തേന സോ തത്ഥ തിട്ഠതി. ഇദമ്പി [ഇദം (സ്യാ॰)] ഖോ, ബ്രാഹ്മണ, അട്ഠാനം യത്ഥ ഠിതസ്സ തം ദാനം ന ഉപകപ്പതി.

“ഇധ പന, ബ്രാഹ്മണ, ഏകച്ചോ പാണാതിപാതീ...പേ॰... മിച്ഛാദിട്ഠികോ ഹോതി. സോ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ തിരച്ഛാനയോനിം ഉപപജ്ജതി. യോ തിരച്ഛാനയോനികാനം സത്താനം ആഹാരോ, തേന സോ തത്ഥ യാപേതി, തേന സോ തത്ഥ തിട്ഠതി. ഇദമ്പി ഖോ, ബ്രാഹ്മണ, അട്ഠാനം യത്ഥ ഠിതസ്സ തം ദാനം ന ഉപകപ്പതി.

“ഇധ പന, ബ്രാഹ്മണ, ഏകച്ചോ പാണാതിപാതാ പടിവിരതോ ഹോതി, അദിന്നാദാനാ പടിവിരതോ ഹോതി, കാമേസുമിച്ഛാചാരാ പടിവിരതോ ഹോതി, മുസാവാദാ പടിവിരതോ ഹോതി, പിസുണായ വാചായ പടിവിരതോ ഹോതി, ഫരുസായ വാചായ പടിവിരതോ ഹോതി, സമ്ഫപ്പലാപാ പടിവിരതോ ഹോതി, അനഭിജ്ഝാലു ഹോതി, അബ്യാപന്നചിത്തോ ഹോതി, സമ്മാദിട്ഠികോ ഹോതി. സോ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ മനുസ്സാനം സഹബ്യതം ഉപപജ്ജതി. യോ മനുസ്സാനം ആഹാരോ, തേന സോ തത്ഥ യാപേതി, തേന സോ തത്ഥ തിട്ഠതി. ഇദമ്പി ഖോ, ബ്രാഹ്മണ, അട്ഠാനം യത്ഥ ഠിതസ്സ തം ദാനം ന ഉപകപ്പതി.

“ഇധ പന, ബ്രാഹ്മണ, ഏകച്ചോ പാണാതിപാതാ പടിവിരതോ ഹോതി... പേ॰... സമ്മാദിട്ഠികോ ഹോതി. സോ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ ദേവാനം

സഹബ്യതം ഉപപജ്ജതി. യോ ദേവാനം ആഹാരോ, തേന സോ തത്ഥ യാപേതി, തേന സോ തത്ഥ തിട്ഠതി. ഇദമ്പി, ബ്രാഹ്മണ, അട്ഠാനം യത്ഥ ഠിതസ്സ തം ദാനം ഉപകപ്പതി.

“ഇധ പന, ബ്രാഹ്മണ, ഏകച്ചോ പാണാതിപാതീ ഹോതി…പേ॰… മിച്ഛാദിട്ഠികോ ഹോതി. സോ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ പേത്തിവിസയം ഉപപജ്ജതി. യോ പേത്തിവേസയികാനം സത്താനം ആഹാരോ, തേന സോ തത്ഥ യാപേതി, തേന സോ തത്ഥ തിട്ഠതി, യം വാ പനസ്സ ഇതോ അനുപ്പവേച്ഛന്തി മിത്താമച്ചാ വാ ഞാതിസാലോഹിതാ വാ [മിത്താ വാ അമച്ചാ വാ ഞാതീ വാ സാലോഹിതാ വാ (സീ॰ പീ॰)], തേന സോ തത്ഥ യാപേതി, തേന സോ തത്ഥ തിട്ഠതി. ഇദം ഖോ, ബ്രാഹ്മണ, ഠാനം യത്ഥ ഠിതസ്സ തം ദാനം ഉപകപ്പതീ”തി.

“സചേ പന, ഭോ ഗോതമ, സോ പേതോ ഞാതിസാലോഹിതോ തം ഠാനം അനുപപന്നോ ഹോതി, കോ തം ദാനം പരിഭുഞ്ജതീ”തി? “അഞ്ഞേപിസ്സ, ബ്രാഹ്മണ, പേതാ ഞാതിസാലോഹിതാ തം ഠാനം ഉപപന്നാ ഹോന്തി, തേ തം ദാനം പരിഭുഞ്ജന്തീ”തി.

“സചേ പന, ഭോ ഗോതമ, സോ ചേവ പേതോ ഞാതിസാലോഹിതോ തം ഠാനം അനുപപന്നോ ഹോതി അഞ്ഞേപിസ്സ ഞാതിസാലോഹിതാ പേതാ തം ഠാനം അനുപപന്നാ ഹോന്തി, കോ തം ദാനം പരിഭുഞ്ജതീ”തി? “അട്ഠാനം ഖോ ഏതം, ബ്രാഹ്മണ, അനവകാസോ യം തം ഠാനം വിവിത്തം അസ്സ ഇമിനാ ദീഘേന അദ്ധുനാ യദിദം പേതേഹി ഞാതിസാലോഹിതേഹി. അപി ച, ബ്രാഹ്മണ, ദായകോപി അനിപ്ഫലോ”തി.

“അട്ഠാനേപി ഭവം ഗോതമോ പരികപ്പം വദതീ”തി? “അട്ഠാനേപി ഖോ അഹം, ബ്രാഹ്മണ, പരികപ്പം വദാമി. ഇധ, ബ്രാഹ്മണ, ഏകച്ചോ പാണാതിപാതീ ഹോതി, അദിന്നാദായീ ഹോതി, കാമേസുമിച്ഛാചാരീ ഹോതി, മുസാവാദീ ഹോതി, പിസുണവാചോ ഹോതി, ഫരുസവാചോ ഹോതി, സമ്ഫപ്പലാപീ ഹോതി, അഭിജ്ഝാലു ഹോതി, ബ്യാപന്നചിത്തോ ഹോതി, മിച്ഛാദിട്ഠികോ ഹോതി; സോ ദാതാ ഹോതി സമണസ്സ വാ ബ്രാഹ്മണസ്സ വാ അന്നം പാനം വത്ഥം യാനം മാലാഗന്ധവിലേപനം സേയ്യാവസഥപദീപേയ്യം. സോ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ ഹത്ഥീനം സഹബ്യതം ഉപപജ്ജതി. സോ തത്ഥ ലാഭീ ഹോതി അന്നസ്സ പാനസ്സ മാലാനാനാലങ്കാരസ്സ [മാലാഗന്ധവിലേപനസ്സ നാനാലങ്കാരസ്സ (ക॰)].

“യം ഖോ, ബ്രാഹ്മണ, ഇധ പാണാതിപാതീ അദിന്നാദായീ കാമേസുമിച്ഛാചാരീ മുസാവാദീ പിസുണവാചോ ഫരുസവാചോ സമ്ഫപ്പലാപീ അഭിജ്ഝാലു ബ്യാപന്നചിത്തോ മിച്ഛാദിട്ഠികോ, തേന സോ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ ഹത്ഥീനം സഹബ്യതം ഉപപജ്ജതി. യഞ്ച ഖോ സോ ദാതാ ഹോതി സമണസ്സ വാ ബ്രാഹ്മണസ്സ വാ അന്നം പാനം വത്ഥം യാനം മാലാഗന്ധവിലേപനം സേയ്യാവസഥപദീപേയ്യം, തേന സോ തത്ഥ ലാഭീ ഹോതി അന്നസ്സ പാനസ്സ മാലാനാനാലങ്കാരസ്സ.

“ഇധ പന, ബ്രാഹ്മണ, ഏകച്ചോ പാണാതിപാതീ ഹോതി…പേ॰… മിച്ഛാദിട്ഠികോ ഹോതി. സോ ദാതാ ഹോതി സമണസ്സ വാ ബ്രാഹ്മണസ്സ വാ

അന്നം പാനം വത്ഥം യാനം മാലാഗന്ധവിലേപനം സേയ്യാവസഥപദീപേയ്യം. സോ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ അസ്സാനം സഹബ്യതം ഉപപജ്ജതി...പേ॰... ഗുന്നം സഹബ്യതം ഉപപജ്ജതി...പേ॰... കുക്കുരാനം സഹബ്യതം ഉപപജ്ജതി [''കുക്കുരാനം സഹബ്യതം ഉപപജ്ജതീ''തി അയം വാരോ കേസുചി സീഹളപോത്ഥകേസു ന ദിസ്സതീതി ഇങ്ഗലിസപോത്ഥകേ അധോലിപി. തം ദസവാരഗണനായ സമേതി]. സോ തത്ഥ ലാഭീ ഹോതി അന്നസ്സ പാനസ്സ മാലാനാനാലങ്കാരസ്സ.

''യം ഖോ, ബ്രാഹ്മണ, ഇധ പാണാതിപാതീ...പേ॰ ... മിച്ഛാദിട്ഠികോ, തേന സോ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ കുക്കുരാനം സഹബ്യതം ഉപപജ്ജതി. യഞ്ച ഖോ സോ ദാതാ ഹോതി സമണസ്സ വാ ബ്രാഹ്മണസ്സ വാ അന്നം പാനം വത്ഥം യാനം മാലാഗന്ധവിലേപനം സേയ്യാവസഥപദീപേയ്യം, തേന സോ തത്ഥ ലാഭീ ഹോതി അന്നസ്സ പാനസ്സ മാലാനാനാലങ്കാരസ്സ.

''ഇധ പന, ബ്രാഹ്മണ, ഏകച്ചോ പാണാതിപാതാ പടിവിരതോ ഹോതി... പേ॰... സമ്മാദിട്ഠികോ ഹോതി. സോ ദാതാ ഹോതി സമണസ്സ വാ ബ്രാഹ്മണസ്സ വാ അന്നം പാനം വത്ഥം യാനം മാലാഗന്ധവിലേപനം സേയ്യാവസഥപദീപേയ്യം. സോ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ മനുസ്സാനം സഹബ്യതം ഉപപജ്ജതി. സോ തത്ഥ ലാഭീ ഹോതി മാനുസകാനം പഞ്ചന്നം കാമഗുണാനം.

''യം ഖോ, ബ്രാഹ്മണ, ഇധ പാണാതിപാതാ പടിവിരതോ ഹോതി...പേ॰... സമ്മാദിട്ഠികോ, തേന സോ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ മനുസ്സാനം സഹബ്യതം ഉപപജ്ജതി. യഞ്ച ഖോ സോ ദാതാ ഹോതി സമണസ്സ വാ ബ്രാഹ്മണസ്സ വാ അന്നം പാനം വത്ഥം യാനം മാലാഗന്ധവിലേപനം സേയ്യാവസഥപദീപേയ്യം, തേന സോ തത്ഥ ലാഭീ ഹോതി മാനുസകാനം പഞ്ചന്നം കാമഗുണാനം.

''ഇധ പന, ബ്രാഹ്മണ , ഏകച്ചോ പാണാതിപാതാ പടിവിരതോ ഹോതി... പേ॰... സമ്മാദിട്ഠികോ ഹോതി. സോ ദാതാ ഹോതി സമണസ്സ വാ ബ്രാഹ്മണസ്സ വാ അന്നം പാനം വത്ഥം യാനം മാലാഗന്ധവിലേപനം സേയ്യാവസഥപദീപേയ്യം. സോ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ ദേവാനം സഹബ്യതം ഉപപജ്ജതി. സോ തത്ഥ ലാഭീ ഹോതി ദിബ്ബാനം പഞ്ചന്നം കാമഗുണാനം.

''യം ഖോ, ബ്രാഹ്മണ, ഇധ പാണാതിപാതാ പടിവിരതോ ഹോതി...പേ॰... സമ്മാദിട്ഠികോ, തേന സോ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ ദേവാനം സഹബ്യതം ഉപപജ്ജതി. യഞ്ച ഖോ സോ ദാതാ ഹോതി സമണസ്സ വാ ബ്രാഹ്മണസ്സ വാ അന്നം പാനം വത്ഥം യാനം മാലാഗന്ധവിലേപനം സേയ്യാവസഥപദീപേയ്യം, തേന സോ തത്ഥ ലാഭീ ഹോതി ദിബ്ബാനം പഞ്ചന്നം കാമഗുണാനം. അപി ച, ബ്രാഹ്മണ, ദായകോപി അനിപ്ഫലോ''തി.

''അച്ഛരിയം, ഭോ ഗോതമ, അബ്ഭുതം, ഭോ ഗോതമ! യാവഞ്ചിദം, ഭോ ഗോതമ, അലമേവ ദാനാനി ദാതും, അലം സദ്ധാനി കാതും, യത്ര ഹി നാമ ദായകോപി അനിപ്ഫലോ''തി. ''ഏവമേതം, ബ്രാഹ്മണ [ഏവമേതം ബ്രാഹ്മണ ഏവമേതം ബ്രാഹ്മണ (സീ॰ സ്യാ॰)], ദായകോപി ഹി, ബ്രാഹ്മണ, അനിപ്ഫലോ''തി.

‘‘അഭിക്കന്തം, ഭോ ഗോതമ, അഭിക്കന്തം, ഭോ ഗോതമ...പേ॰... ഉപാസകം മം ഭവം ഗോതമോ ധാരേതു അജ്ജതഗ്ഗേ പാണുപേതം സരണം ഗത’’ന്തി.
ഏകാദസമം.

ജാണുസ്സോണിവഗ്ഗോ [യമകവഗ്ഗോ (ക॰)] ദുതിയോ.

(൧൮) ൩. സാധുവഗ്ഗോ

൧. സാധുസുത്തം

൧൭൮. [അം॰ നി॰ ൧൦.൧൩൪] ‘‘സാധുഞ്ച വോ, ഭിക്ഖവേ, ദേസേസ്സാമി അസാധുഞ്ച. തം സുണാഥ, സാധുകം മനസി കരോഥ; ഭാസിസ്സാമീ’’തി. ‘‘ഏവം, ഭന്തേ’’തി ഖോ തേ ഭിക്ഖൂ ഭഗവതോ പച്ചസ്സോസും. ഭഗവാ ഏതദവോച -

‘‘കതമഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, അസാധു? പാണാതിപാതോ, അദിന്നാദാനം, കാമേസുമിച്ഛാചാരോ, മുസാവാദോ, പിസുണാ വാചാ, ഫരുസാ വാചാ, സമ്ഫപ്പലാപോ, അഭിജ്ഝാ, ബ്യാപാദോ, മിച്ഛാദിട്ഠി - ഇദം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, അസാധു.

‘‘കതമഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, സാധു? പാണാതിപാതാ വേരമണീ, അദിന്നാദാനാ വേരമണീ, കാമേസുമിച്ഛാചാരാ വേരമണീ, മുസാവാദാ വേരമണീ, പിസുണായ വാചായ വേരമണീ, ഫരുസായ വാചായ വേരമണീ, സമ്ഫപ്പലാപാ വേരമണീ, അനഭിജ്ഝാ, അബ്യാപാദോ, സമ്മാദിട്ഠി - ഇദം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, സാധൂ’’തി. പഠമം.

൨. അരിയധമ്മസുത്തം

൧൭൯. ‘‘അരിയധമ്മഞ്ച വോ, ഭിക്ഖവേ, ദേസേസ്സാമി അനരിയധമ്മഞ്ച. തം സുണാഥ...പേ॰... കതമോ ച, ഭിക്ഖവേ, അനരിയോ ധമ്മോ? പാണാതിപാതോ...പേ॰... മിച്ഛാദിട്ഠി - അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, അനരിയോ ധമ്മോ.

‘‘കതമോ ച, ഭിക്ഖവേ, അരിയോ ധമ്മോ? പാണാതിപാതാ വേരമണീ...പേ॰... സമ്മാദിട്ഠി - അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, അരിയോ ധമ്മോ’’തി. ദുതിയം.

൩. കുസലസുത്തം

൧൮൦. ‘‘കുസലഞ്ച വോ, ഭിക്ഖവേ, ദേസേസ്സാമി അകുസലഞ്ച. തം സുണാഥ...പേ॰... കതമഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, അകുസലം? പാണാതിപാതോ...പേ॰... മിച്ഛാദിട്ഠി - ഇദം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, അകുസലം.

‘‘കതമഞ്ച , ഭിക്ഖവേ, കുസലം? പാണാതിപാതാ വേരമണീ...പേ॰... സമ്മാദിട്ഠി - ഇദം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, കുസല’’ന്തി. തതിയം.

൪. അത്ഥസുത്തം

൧൮൧. ‘‘അത്ഥഞ്ച വോ, ഭിക്ഖവേ, ദേസേസ്സാമി അനത്ഥഞ്ച. തം സുണാഥ...പേ॰... കതമോ ച, ഭിക്ഖവേ, അനത്ഥോ? പാണാതിപാതോ...പേ॰... മിച്ഛാദിട്ഠി - അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, അനത്ഥോ.

‘‘കതമോ ച, ഭിക്ഖവേ, അത്ഥോ? പാണാതിപാതാ വേരമണീ...പേ॰... സമ്മാദിട്ഠി - അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, അത്ഥോ’’തി. ചതുത്ഥം.

൫. ധമ്മസുത്തം

൧൮൫. ‘‘ധമ്മഞ്ച വോ, ഭിക്ഖവേ, ദേസേസ്സാമി അധമ്മഞ്ച. തം സുണാഥ... പേ॰... കതമോ ച, ഭിക്ഖവേ, അധമ്മോ? പാണാതിപാതോ...പേ॰... മിച്ഛാദിട്ഠി - അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, അധമ്മോ.

‘‘കതമോ ച, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മോ? പാണാതിപാതാ വേരമണീ...പേ॰... സമ്മാദിട്ഠി - അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മോ’’തി. പഞ്ചമം.

൬. ആസവസുത്തം

൧൮൬. ‘‘സാസവഞ്ച വോ, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മം ദേസേസ്സാമി അനാസവഞ്ച. തം സുണാഥ...പേ॰... കതമോ ച, ഭിക്ഖവേ, സാസവോ ധമ്മോ? പാണാതിപാതോ... പേ॰... മിച്ഛാദിട്ഠി - അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, സാസവോ ധമ്മോ.

‘‘കതമോ ച, ഭിക്ഖവേ, അനാസവോ ധമ്മോ? പാണാതിപാതാ വേരമണീ... പേ॰... സമ്മാദിട്ഠി - അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, അനാസവോ ധമ്മോ’’തി. ഛട്ഠം.

൭. വജ്ജസുത്തം

൧൮൭. ‘‘സാവജ്ജഞ്ച വോ, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മം ദേസേസ്സാമി അനവജ്ജഞ്ച. തം സുണാഥ...പേ॰... കതമോ ച, ഭിക്ഖവേ, സാവജ്ജോ ധമ്മോ? പാണാതിപാതോ... പേ॰... മിച്ഛാദിട്ഠി - അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, സാവജ്ജോ ധമ്മോ.

‘‘കതമോ ച, ഭിക്ഖവേ, അനവജ്ജോ ധമ്മോ? പാണാതിപാതാ വേരമണീ... പേ॰... സമ്മാദിട്ഠി - അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, അനവജ്ജോ ധമ്മോ’’തി. സത്തമം.

൮. തപനീയസുത്തം

൧൮൮. ‘‘തപനീയഞ്ച വോ, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മം ദേസേസ്സാമി അതപനീയഞ്ച. തം സുണാഥ...പേ॰... കതമോ ച, ഭിക്ഖവേ, തപനീയോ ധമ്മോ? പാണാതിപാതോ...പേ॰... മിച്ഛാദിട്ഠി - അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, തപനീയോ ധമ്മോ.

‘‘കതമോ ച, ഭിക്ഖവേ, അതപനീയോ ധമ്മോ? പാണാതിപാതാ വേരമണീ... പേ॰... സമ്മാദിട്ഠി - അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, അതപനീയോ ധമ്മോ’’തി. അട്ഠമം.

൯. ആചയഗാമിസുത്തം

൧൮൯. ‘‘ആചയഗാമിഞ്ച വോ, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മം ദേസേസ്സാമി അപചയഗാമിഞ്ച. തം സുണാഥ...പേ॰... കതമോ ച, ഭിക്ഖവേ, ആചയഗാമീ ധമ്മോ? പാണാതിപാതോ...പേ॰... മിച്ഛാദിട്ഠി - അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, ആചയഗാമീ ധമ്മോ.

‘‘കതമോ ച, ഭിക്ഖവേ, അപചയഗാമീ ധമ്മോ? പാണാതിപാതാ വേരമണീ...പേ॰... സമ്മാദിട്ഠി - അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, അപചയഗാമീ ധമ്മോ’’തി. നവമം.

൧൦. ദുക്ഖുദ്രയസുത്തം

൧൮൨. ‘‘ദുക്ഖുദ്രയഞ്ച വോ, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മം ദേസേസ്സാമി സുഖുദ്രയഞ്ച. തം സുണാഥ...പേ॰... കതമോ ച, ഭിക്ഖവേ, ദുക്ഖുദ്രയോ ധമ്മോ? പാണാതിപാതോ...പേ॰... മിച്ഛാദിട്ഠി - അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, ദുക്ഖുദ്രയോ ധമ്മോ.

‘‘കതമോ ച, ഭിക്ഖവേ, സുഖുദ്രയോ ധമ്മോ? പാണാതിപാതാ വേരമണീ...പേ॰... സമ്മാദിട്ഠി - അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, സുഖുദ്രയോ ധമ്മോ’’തി. ദസമം.

൧൧. വിപാകസുത്തം

൧൮൮. ‘‘ദുക്ഖവിപാകഞ്ച വോ, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മം ദേസേസ്സാമി സുഖവിപാകഞ്ച. തം സുണാഥ...പേ॰... കതമോ ച, ഭിക്ഖവേ, ദുക്ഖവിപാകോ ധമ്മോ? പാണാതിപാതോ...പേ॰... മിച്ഛാദിട്ഠി - അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, ദുക്ഖവിപാകോ ധമ്മോ.

‘‘കതമോ ച, ഭിക്ഖവേ, സുഖവിപാകോ ധമ്മോ? പാണാതിപാതാ വേരമണീ...പേ॰... സമ്മാദിട്ഠി - അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, സുഖവിപാകോ ധമ്മോ’’തി. ഏകാദസമം.

സാധുവഗ്ഗോ തതിയോ.

(൧൯) ៤. അരിയമഗ്ഗവഗ്ഗോ

൧. അരിയമഗ്ഗസുത്തം

൧൮൧. "അരിയമഗ്ഗഞ്ച വോ, ഭിക്ഖവേ, ദേസേസ്സാമി അനരിയമഗ്ഗഞ്ച. തം സുണാഥ...പേ॰... കതമോ ച, ഭിക്ഖവേ, അനരിയോ മഗ്ഗോ? പാണാതിപാതോ... പേ॰... മിച്ഛാദിട്ഠി - അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, അനരിയോ മഗ്ഗോ.

"കതമോ ച , ഭിക്ഖവേ, അരിയോ മഗ്ഗോ? പാണാതിപാതാ വേരമണീ... പേ॰... സമ്മാദിട്ഠി - അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, അരിയോ മഗ്ഗോ"തി. പഠമം.

൨. കണ്ഹമഗ്ഗസുത്തം

൧൮൨. "കണ്ഹമഗ്ഗഞ്ച വോ, ഭിക്ഖവേ, ദേസേസ്സാമി സുക്കമഗ്ഗഞ്ച. തം സുണാഥ...പേ॰... കതമോ ച, ഭിക്ഖവേ, കണ്ഹോ മഗ്ഗോ? പാണാതിപാതോ... പേ॰... മിച്ഛാദിട്ഠി - അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, കണ്ഹോ മഗ്ഗോ.

"കതമോ ച, ഭിക്ഖവേ, സുക്കോ മഗ്ഗോ? പാണാതിപാതാ വേരമണീ...പേ॰... സമ്മാദിട്ഠി - അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, സുക്കോ മഗ്ഗോ"തി. ദുതിയം.

൩. സദ്ധമ്മസുത്തം

൧൮൩. "സദ്ധമ്മഞ്ച വോ, ഭിക്ഖവേ, ദേസേസ്സാമി അസദ്ധമ്മഞ്ച. തം സുണാഥ...പേ॰... കതമോ ച, ഭിക്ഖവേ, അസദ്ധമ്മോ? പാണാതിപാതോ...പേ॰... മിച്ഛാദിട്ഠി - അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, അസദ്ധമ്മോ.

"കതമോ ച, ഭിക്ഖവേ, സദ്ധമ്മോ? പാണാതിപാതാ വേരമണീ...പേ॰... സമ്മാദിട്ഠി - അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, സദ്ധമ്മോ"തി. തതിയം.

៤. സപ്പുരിസധമ്മസുത്തം

൧൮൪. "സപ്പുരിസധമ്മഞ്ച വോ, ഭിക്ഖവേ, ദേസേസ്സാമി അസപ്പുരിസധമ്മഞ്ച. തം സുണാഥ...പേ॰... കതമോ ച, ഭിക്ഖവേ, അസപ്പുരിസധമ്മോ? പാണാതിപാതോ...പേ॰... മിച്ഛാദിട്ഠി - അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, അസപ്പുരിസധമ്മോ.

"കതമോ ച, ഭിക്ഖവേ, സപ്പുരിസധമ്മോ? പാണാതിപാതാ വേരമണീ...പേ॰... സമ്മാദിട്ഠി - അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, സപ്പുരിസധമ്മോ"തി. ചതുത്ഥം.

൫. ഉപ്പാദേതബ്ബധമ്മസുത്തം

൧൮൫. "ഉപ്പാദേതബ്ബഞ്ച വോ, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മം ദേസേസ്സാമി ന ഉപ്പാദേതബ്ബഞ്ച. തം സുണാഥ...പേ॰... കതമോ ച, ഭിക്ഖവേ, ന ഉപ്പാദേതബ്ബോ ധമ്മോ? പാണാതിപാതോ...പേ॰... മിച്ഛാദിട്ഠി - അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, ന ഉപ്പാദേതബ്ബോ ധമ്മോ.

"കതമോ ച, ഭിക്ഖവേ, ഉപ്പാദേതബ്ബോ ധമ്മോ? പാണാതിപാതാ വേരമണീ... പേ॰... സമ്മാദിട്ഠി - അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, ഉപ്പാദേതബ്ബോ ധമ്മോ"തി. പഞ്ചമം.

൬. ആസേവിതബ്ബധമ്മസുത്തം

൧൬൪. "ആസേവിതബ്ബഞ്ച വോ, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മം ദേസേസ്സാമി നാസേവിതബ്ബഞ്ച. തം സുണാഥ...പേ॰... കതമോ ച, ഭിക്ഖവേ, നാസേവിതബ്ബോ ധമ്മോ? പാണാതിപാതോ...പേ॰... മിച്ഛാദിട്ഠി - അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, നാസേവിതബ്ബോ ധമ്മോ.

"കതമോ ച, ഭിക്ഖവേ, ആസേവിതബ്ബോ ധമ്മോ? പാണാതിപാതാ വേരമണീ...പേ॰... സമ്മാദിട്ഠി - അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, ആസേവിതബ്ബോ ധമ്മോ"തി. ഛട്ഠം.

൭. ഭാവേതബ്ബധമ്മസുത്തം

൧൬൫. "ഭാവേതബ്ബഞ്ച വോ, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മം ദേസേസ്സാമി ന ഭാവേതബ്ബഞ്ച. തം സുണാഥ...പേ॰... കതമോ ച, ഭിക്ഖവേ, ന ഭാവേതബ്ബോ ധമ്മോ? പാണാതിപാതോ ...പേ॰... മിച്ഛാദിട്ഠി - അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, ന ഭാവേതബ്ബോ ധമ്മോ.

"കതമോ ച, ഭിക്ഖവേ, ഭാവേതബ്ബോ ധമ്മോ? പാണാതിപാതാ വേരമണീ... പേ॰... സമ്മാദിട്ഠി - അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, ഭാവേതബ്ബോ ധമ്മോ"തി. സത്തമം.

൮. ബഹുലീകാതബ്ബസുത്തം

൧൬൬. "ബഹുലീകാതബ്ബഞ്ച വോ, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മം ദേസേസ്സാമി ന ബഹുലീകാതബ്ബഞ്ച. തം സുണാഥ...പേ॰... കതമോ ച, ഭിക്ഖവേ, ന ബഹുലീകാതബ്ബോ ധമ്മോ? പാണാതിപാതോ...പേ॰... മിച്ഛാദിട്ഠി - അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, ന ബഹുലീകാതബ്ബോ ധമ്മോ.

"കതമോ ച, ഭിക്ഖവേ, ബഹുലീകാതബ്ബോ ധമ്മോ? പാണാതിപാതാ വേരമണീ...പേ॰... സമ്മാദിട്ഠി - അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, ബഹുലീകാതബ്ബോ ധമ്മോ"തി. അട്ഠമം.

൯. അനുസ്സരിതബ്ബസുത്തം

൧൬൭. "അനുസ്സരിതബ്ബഞ്ച വോ, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മം ദേസേസ്സാമി നാനുസ്സരിതബ്ബഞ്ച. തം സുണാഥ...പേ॰... കതമോ ച, ഭിക്ഖവേ, നാനുസ്സരിതബ്ബോ ധമ്മോ? പാണാതിപാതോ...പേ॰... മിച്ഛാദിട്ഠി - അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, നാനുസ്സരിതബ്ബോ ധമ്മോ.

"കതമോ ച, ഭിക്ഖവേ, അനുസ്സരിതബ്ബോ ധമ്മോ? പാണാതിപാതാ വേരമണീ...പേ॰... സമ്മാദിട്ഠി - അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, അനുസ്സരിതബ്ബോ ധമ്മോ"തി. നവമം.

൧൦. സച്ഛികാതബ്ബസുത്തം

൧൮൮. ‘‘സച്ഛികാതബ്ബഞ്ച വോ, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മം ദേസേസ്സാമി ന സച്ഛികാതബ്ബഞ്ച. തം സുണാഥ…പേ॰… കതമോ ച, ഭിക്ഖവേ, ന സച്ഛികാതബ്ബോ ധമ്മോ? പാണാതിപാതോ…പേ॰… മിച്ഛാദിട്ഠി - അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, ന സച്ഛികാതബ്ബോ ധമ്മോ.

‘‘കതമോ ച, ഭിക്ഖവേ, സച്ഛികാതബ്ബോ ധമ്മോ? പാണാതിപാതാ വേരമണീ…പേ॰… സമ്മാദിട്ഠി - അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, സച്ഛികാതബ്ബോ ധമ്മോ’’തി. ദസമം.

അരിയമഗ്ഗവഗ്ഗോ ചതുത്ഥോ.

(൨൦) ൫. അപരപുഗ്ഗലവഗ്ഗോ

നസേവിതബ്ബാദിസുത്താനി

൧൯൯. ''ദസഹി , ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ പുഗ്ഗലോ ന സേവിതബ്ബോ. കതമേഹി ദസഹി? പാണാതിപാതീ ഹോതി, അദിന്നാദായീ ഹോതി, കാമേസുമിച്ഛാചാരീ ഹോതി, മുസാവാദീ ഹോതി, പിസുണവാചോ ഹോതി, ഫരുസവാചോ ഹോതി, സമ്ഫപ്പലാപീ ഹോതി, അഭിജ്ഝാലു ഹോതി, ബ്യാപന്നചിത്തോ ഹോതി, മിച്ഛാദിട്ഠികോ ഹോതി - ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ദസഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ പുഗ്ഗലോ ന സേവിതബ്ബോ.

''ദസഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ പുഗ്ഗലോ സേവിതബ്ബോ. കതമേഹി ദസഹി? പാണാതിപാതാ പടിവിരതോ ഹോതി, അദിന്നാദാനാ പടിവിരതോ ഹോതി, കാമേസുമിച്ഛാചാരാ പടിവിരതോ ഹോതി, മുസാവാദാ പടിവിരതോ ഹോതി, പിസുണായ വാചായ പടിവിരതോ ഹോതി, ഫരുസായ വാചായ പടിവിരതോ ഹോതി, സമ്ഫപ്പലാപാ പടിവിരതോ ഹോതി, അനഭിജ്ഝാലു ഹോതി, അബ്യാപന്നചിത്തോ ഹോതി, സമ്മാദിട്ഠികോ ഹോതി - ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ദസഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ പുഗ്ഗലോ സേവിതബ്ബോ''.

൨൦൦-൨൦൯. ''ദസഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ പുഗ്ഗലോ ന ഭജിതബ്ബോ...പേ॰... ഭജിതബ്ബോ... ന പയിരുപാസിതബ്ബോ... പയിരുപാസിതബ്ബോ... ന പുജ്ജോ ഹോതി... പുജ്ജോ ഹോതി... ന പാസംസോ ഹോതി... പാസംസോ ഹോതി... അഗാരവോ ഹോതി... ഗാരവോ ഹോതി... അപ്പതിസ്സോ ഹോതി... സപ്പതിസ്സോ ഹോതി... ന ആരാധകോ ഹോതി... ആരാധകോ ഹോതി... ന വിസുജ്ഝതി... വിസുജ്ഝതി... മാനം നാധിഭോതി [നാഭിഭോതി (സീ॰) അ॰ നി॰ ൧൦.൧൮൬-൧൮൮] ... മാനം അധിഭോതി... പഞ്ഞായ ന വഡ്ഢതി... പഞ്ഞായ വഡ്ഢതി...പേ॰....

൨൧൦. ''ദസഹി , ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ പുഗ്ഗലോ ബഹും അപുഞ്ഞം പസവതി... ബഹും പുഞ്ഞം പസവതി. കതമേഹി ദസഹി? പാണാതിപാതാ പടിവിരതോ ഹോതി, അദിന്നാദാനാ പടിവിരതോ ഹോതി , കാമേസുമിച്ഛാചാരാ പടിവിരതോ ഹോതി, മുസാവാദാ പടിവിരതോ ഹോതി, പിസുണായ വാചായ പടിവിരതോ ഹോതി, ഫരുസായ വാചായ പടിവിരതോ ഹോതി, സമ്ഫപ്പലാപാ പടിവിരതോ ഹോതി, അനഭിജ്ഝാലു ഹോതി , അബ്യാപന്നചിത്തോ ഹോതി, സമ്മാദിട്ഠികോ ഹോതി - ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ദസഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ പുഗ്ഗലോ ബഹും പുഞ്ഞം പസവതീ''തി.

അപരപുഗ്ഗലവഗ്ഗോ പഞ്ചമോ.

ചതുത്ഥപണ്ണാസകം സമത്തം.

(൨൧) ൧. കരജകായവഗ്ഗോ

൧. പഠമനിരയസഗ്ഗസുത്തം

൨൧൧. "ദസഹി , ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ യഥാഭതം നിക്ഖിത്തോ ഏവം നിരയേ. കതമേഹി ദസഹി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഏകച്ചോ പാണാതിപാതീ ഹോതി ലുദ്ദോ ലോഹിതപാണി ഹതപഹതേ നിവിട്ഠോ അദയാപന്നോ സബ്ബപാണഭൂതേസു [നത്ഥേത്ഥ പാഠഭേദോ].

"അദിന്നാദായീ ഹോതി. യം തം പരസ്സ പരവിത്തൂപകരണം ഗാമഗതം വാ അരഞ്ഞഗതം വാ, തം അദിന്നം ഥേയ്യസങ്ഖാതം ആദാതാ ഹോതി.

"കാമേസു മിച്ഛാചാരീ ഹോതി. യാ താ മാതുരക്ഖിതാ പിതുരക്ഖിതാ മാതാപിതുരക്ഖിതാ ഭാതുരക്ഖിതാ ഭഗിനിരക്ഖിതാ ഞാതിരക്ഖിതാ ഗോത്തരക്ഖിതാ ധമ്മരക്ഖിതാ സസാമികാ സപരിദണ്ഡാ അന്തമസോ മാലാഗുളപരിക്ഖിത്താപി, തഥാരൂപാസു ചാരിത്തം ആപജ്ജിതാ ഹോതി.

"മുസാവാദീ ഹോതി. സഭഗ്ഗതോ വാ പരിസഗ്ഗതോ വാ ഞാതിമജ്ഝഗതോ വാ പൂഗമജ്ഝഗതോ വാ രാജകുലമജ്ഝഗതോ വാ അഭിനീതോ സക്ഖിപുട്ഠോ - 'ഏഹമ്ഭോ പുരിസ, യം ജാനാസി തം വദേഹീ'തി, സോ അജാനം വാ ആഹ 'ജാനാമീ'തി, ജാനം വാ ആഹ 'ന ജാനാമീ'തി, അപസ്സം വാ ആഹ 'പസ്സാമീ'തി, പസ്സം വാ ആഹ 'ന പസ്സാമീ'തി. ഇതി അത്തഹേതു വാ പരഹേതു വാ ആമിസകിഞ്ചിക്ഖഹേതു വാ സമ്പജാനമുസാ ഭാസിതാ ഹോതി.

"പിസുണവാചോ ഹോതി - ഇതോ സുത്വാ അമുത്ര അക്ഖാതാ ഇമേസം ഭേദായ, അമുത്ര വാ സുത്വാ ഇമേസം അക്ഖാതാ അമൂസം ഭേദായ. ഇതി സമഗ്ഗാനം വാ ഭേത്താ ഭിന്നാനം വാ അനുപ്പദാതാ വഗ്ഗാരാമോ വഗ്ഗരതോ വഗ്ഗനന്ദീ, വഗ്ഗകരണിം വാചം ഭാസിതാ ഹോതി.

"ഫരുസവാചോ ഹോതി - യാ സാ വാചാ അണ്ഡകാ കക്കസാ പരകടുകാ പരാഭിസജ്ജനീ കോധസാമന്താ അസമാധിസംവത്തനികാ, തഥാരൂപിം വാചം ഭാസിതാ ഹോതി.

"സമ്ഫപ്പലാപീ ഹോതി അകാലവാദീ അഭൂതവാദീ അനത്ഥവാദീ അധമ്മവാദീ അവിനയവാദീ, അനിധാനവതിം വാചം ഭാസിതാ ഹോതി അകാലേന അനപദേസം അപരിയന്തവതിം അനത്ഥസംഹിതം.

"അഭിജ്ഝാലു ഹോതി. യം തം പരസ്സ പരവിത്തൂപകരണം തം അഭിജ്ഝാതാ ഹോതി - 'അഹോ വത യം പരസ്സ തം മമ അസ്സാ'തി.

"ബ്യാപന്നചിത്തോ ഹോതി പദുട്ഠമനസങ്കപ്പോ - 'ഇമേ സത്താ ഹഞ്ഞന്തു വാ ബജ്ഝന്തു വാ ഉച്ഛിജ്ജന്തു വാ വിനസ്സന്തു വാ മാ വാ അഹേസു'ന്തി.

"മിച്ഛാദിട്ഠികോ ഹോതി വിപരീതദസ്സനോ - 'നത്ഥി ദിന്നം, നത്ഥി യിട്ഠം, നത്ഥി ഹുതം, നത്ഥി സുകതദുക്കടാനം കമ്മാനം ഫലം വിപാകോ, നത്ഥി അയം

ലോകോ, നത്ഥി പരോ ലോകോ, നത്ഥി മാതാ, നത്ഥി പിതാ, നത്ഥി സത്താ ഓപപാതികാ, നത്ഥി ലോകേ സമണബ്രാഹ്മണാ സമ്മഗ്ഗതാ സമ്മാപടിപന്നാ യേ ഇമഞ്ച ലോകം പരഞ്ച ലോകം സയം അഭിഞ്ഞാ സച്ഛികത്വാ പവേദേന്തീ'തി. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ദസഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ യഥാഭതം നിക്ഖിത്തോ ഏവം നിരയേ.

"ദസഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ യഥാഭതം നിക്ഖിത്തോ ഏവം സഗ്ഗേ. കതമേഹി ദസഹി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഏകച്ചോ പാണാതിപാതം പഹായ പാണാതിപാതാ പടിവിരതോ ഹോതി നിഹിതദണ്ഡോ നിഹിതസത്ഥോ ലജ്ജീ ദയാപന്നോ, സബ്ബപാണഭൂതഹിതാനുകമ്പീ വിഹരതി.

"അദിന്നാദാനം പഹായ അദിന്നാദാനാ പടിവിരതോ ഹോതി. യം തം പരസ്സ പരവിത്തൂപകരണം ഗാമഗതം വാ അരഞ്ഞഗതം വാ, ന തം അദിന്നം ഥേയ്യസങ്ഖാതം ആദാതാ ഹോതി.

"കാമേസുമിച്ഛാചാരം പഹായ കാമേസുമിച്ഛാചാരാ പടിവിരതോ ഹോതി. യാ താ മാതുരക്ഖിതാ...പേ॰... അന്തമസോ മാലാഗുളപരിക്ഖിത്താപി, തഥാരൂപാസു ന ചാരിത്തം ആപജ്ജിതാ ഹോതി.

"മുസാവാദം പഹായ മുസാവാദാ പടിവിരതോ ഹോതി. സഭഗ്ഗതോ വാ പരിസഗ്ഗതോ വാ ഞാതിമജ്ഝഗതോ വാ പൂഗമജ്ഝഗതോ വാ രാജകുലമജ്ഝഗതോ വാ അഭിനീതോ സക്ഖിപുട്ഠോ - 'ഏഹമ്ഭോ പുരിസ, യം ജാനാസി തം വദേഹീ'തി, സോ അജാനം വാ ആഹ 'ന ജാനാമീ'തി, ജാനം വാ ആഹ 'ജാനാമീ'തി, അപസ്സം വാ ആഹ 'ന പസ്സാമീ'തി, പസ്സം വാ ആഹ 'പസ്സാമീ'തി. ഇതി അത്തഹേതു വാ പരഹേതു വാ ആമിസകിഞ്ചിക്ഖഹേതു വാ ന സമ്പജാനമുസാ ഭാസിതാ ഹോതി.

"പിസുണവാചം പഹായ പിസുണായ വാചായ പടിവിരതോ ഹോതി - ന ഇതോ സുത്വാ അമുത്ര അക്ഖാതാ ഇമേസം ഭേദായ, അമുത്ര വാ സുത്വാ ഇമേസം അക്ഖാതാ അമൂസം ഭേദായ. ഇതി ഭിന്നാനം വാ സന്ധാതാ സഹിതാനം വാ അനുപ്പദാതാ സമഗ്ഗാരാമോ സമഗ്ഗരതോ സമഗ്ഗനന്ദീ, സമഗ്ഗകരണിം വാചം ഭാസിതാ ഹോതി.

"ഫരുസവാചം പഹായ ഫരുസായ വാചായ പടിവിരതോ ഹോതി. യാ സാ വാചാ നേലാ കണ്ണസുഖാ പേമനീയാ ഹദയങ്ഗമാ പോരീ ബഹുജനകന്താ ബഹുജനമനാപാ, തഥാരൂപിം വാചം ഭാസിതാ ഹോതി.

"സമ്ഫപ്പലാപം പഹായ സമ്ഫപ്പലാപാ പടിവിരതോ ഹോതി കാലവാദീ ഭൂതവാദീ, അത്ഥവാദീ ധമ്മവാദീ വിനയവാദീ, നിധാനവതിം വാചം ഭാസിതാ ഹോതി കാലേന സാപദേസം പരിയന്തവതിം അത്ഥസംഹിതം.

"അനഭിജ്ഝാലു ഹോതി . യം തം പരസ്സ പരവിത്തൂപകരണം തം അനഭിജ്ഝാതാ ഹോതി - 'അഹോ വത യം പരസ്സ തം മമ അസ്സാ'തി.

"അബ്യാപന്നചിത്തോ ഹോതി അപ്പദുട്ഠമനസങ്കപ്പോ - 'ഇമേ സത്താ അവേരാ ഹോന്തു അബ്യാപജ്ജാ അനീഘാ, സുഖീ അത്താനം പരിഹരന്തൂ'തി.

“സമ്മാദിട്ഠികോ ഹോതി അവിപരീതദസ്സനോ - ‘അത്ഥി ദിന്നം, അത്ഥി യിട്ഠം, അത്ഥി ഹുതം, അത്ഥി സുകടദുക്കടാനം കമ്മാനം ഫലം വിപാകോ, അത്ഥി അയം ലോകോ, അത്ഥി പരോ ലോകോ, അത്ഥി മാതാ, അത്ഥി പിതാ, അത്ഥി സത്താ ഓപപാതികാ, അത്ഥി ലോകേ സമണബ്രാഹ്മണാ സമ്മഗ്ഗതാ സമ്മാപടിപന്നാ യേ ഇമഞ്ച ലോകം പരഞ്ച ലോകം സയം അഭിഞ്ഞാ സച്ഛികത്വാ പവേദേന്തീ’തി. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ദസഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ യഥാഭതം നിക്ഖിത്തോ ഏവം സഗ്ഗേ”തി. പഠമം.

൨. ദുതിയനിരയസഗ്ഗസുത്തം

൨൧൨. “ദസഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ യഥാഭതം നിക്ഖിത്തോ ഏവം നിരയേ. കതമേഹി ദസഹി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഏകച്ചോ പാണാതിപാതീ ഹോതി ലുദ്ദോ ലോഹിതപാണി ഹതപഹതേ നിവിട്ഠോ അദയാപന്നോ സബ്ബപാണഭൂതേസു.

“അദിന്നാദായീ ഹോതി... കാമേസുമിച്ഛാചാരീ ഹോതി... മുസാവാദീ ഹോതി... പിസുണവാചോ ഹോതി... ഫരുസവാചോ ഹോതി ... സമ്ഫപ്പലാപീ ഹോതി... അഭിജ്ഝാലു ഹോതി... ബ്യാപന്നചിത്തോ ഹോതി... മിച്ഛാദിട്ഠികോ ഹോതി വിപരീതദസ്സനോ - ‘നത്ഥി ദിന്നം...പേ.... സയം അഭിഞ്ഞാ സച്ഛികത്വാ പവേദേന്തീ’തി. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ദസഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ യഥാഭതം നിക്ഖിത്തോ ഏവം നിരയേ.

“ദസഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ യഥാഭതം നിക്ഖിത്തോ ഏവം സഗ്ഗേ. കതമേഹി ദസഹി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഏകച്ചോ പാണാതിപാതം പഹായ പാണാതിപാതാ പടിവിരതോ ഹോതി നിഹിതദണ്ഡോ നിഹിതസത്ഥോ ലജ്ജീ ദയാപന്നോ, സബ്ബപാണഭൂതഹിതാനുകമ്പീ വിഹരതി.

“അദിന്നാദാനം പഹായ അദിന്നാദാനാ പടിവിരതോ ഹോതി... കാമേസുമിച്ഛാചാരം പഹായ കാമേസുമിച്ഛാചാരാ പടിവിരതോ ഹോതി... മുസാവാദം പഹായ മുസാവാദാ പടിവിരതോ ഹോതി... പിസുണം വാചം പഹായ പിസുണായ വാചായ പടിവിരതോ ഹോതി... ഫരുസം വാചം പഹായ ഫരുസായ വാചായ പടിവിരതോ ഹോതി... സമ്ഫപ്പലാപം പഹായ സമ്ഫപ്പലാപാ പടിവിരതോ ഹോതി... അനഭിജ്ഝാലു ഹോതി... അബ്യാപന്നചിത്തോ ഹോതി... സമ്മാദിട്ഠികോ ഹോതി അവിപരീതദസ്സനോ - ‘അത്ഥി ദിന്നം...പേ.... യേ ഇമഞ്ച ലോകം പരഞ്ച ലോകം സയം അഭിഞ്ഞാ സച്ഛികത്വാ പവേദേന്തീ’തി. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ദസഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ യഥാഭതം നിക്ഖിത്തോ ഏവം സഗ്ഗേ”തി. ദുതിയം.

൩. മാതുഗാമസുത്തം

൨൧൩. “ദസഹി , ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ മാതുഗാമോ യഥാഭതം നിക്ഖിത്തോ ഏവം നിരയേ. കതമേഹി ദസഹി? പാണാതിപാതീ ഹോതി...പേ.... അദിന്നാദായീ ഹോതി... കാമേസുമിച്ഛാചാരീ ഹോതി... മുസാവാദീ ഹോതി... പിസുണവാചോ ഹോതി... ഫരുസവാചോ ഹോതി... സമ്ഫപ്പലാപീ ഹോതി... അഭിജ്ഝാലു ഹോതി... ബ്യാപന്നചിത്തോ ഹോതി...

മിച്ഛാദിട്ഠികോ ഹോതി.... ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ദസഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ മാതുഗാമോ യഥാഭതം നിക്ഖിത്തോ ഏവം നിരയേ.

“ദസഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ മാതുഗാമോ യഥാഭതം നിക്ഖിത്തോ ഏവം സഗ്ഗേ. കതമേഹി ദസഹി? പാണാതിപാതാ പടിവിരതോ ഹോതി...പേ॰... അദിന്നാദാനാ പടിവിരതോ ഹോതി... കാമേസുമിച്ഛാചാരാ പടിവിരതോ ഹോതി... മുസാവാദാ പടിവിരതോ ഹോതി... പിസുണായ വാചായ പടിവിരതോ ഹോതി... ഫരുസായ വാചായ പടിവിരതോ ഹോതി... സമ്ഫപ്പലാപാ പടിവിരതോ ഹോതി... അനഭിജ്ഝാലു ഹോതി... അബ്യാപന്നചിത്തോ ഹോതി... സമ്മാദിട്ഠികോ ഹോതി... ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ദസഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ മാതുഗാമോ യഥാഭതം നിക്ഖിത്തോ ഏവം സഗ്ഗേ”തി. തതിയം.

൪. ഉപാസികാസുത്തം

൨൨൪. “ദസഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതാ ഉപാസികാ യഥാഭതം നിക്ഖിത്താ ഏവം നിരയേ. കതമേഹി ദസഹി? പാണാതിപാതിനീ ഹോതി... പേ॰... മിച്ഛാദിട്ഠികാ ഹോതി.... ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ദസഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതാ ഉപാസികാ യഥാഭതം നിക്ഖിത്താ ഏവം നിരയേ.

“ദസഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതാ ഉപാസികാ യഥാഭതം നിക്ഖിത്താ ഏവം സഗ്ഗേ. കതമേഹി ദസഹി? പാണാതിപാതാ പടിവിരതാ ഹോതി...പേ॰... സമ്മാദിട്ഠികാ ഹോതി.... ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ദസഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതാ ഉപാസികാ യഥാഭതം നിക്ഖിത്താ ഏവം സഗ്ഗേ”. ചതുത്ഥം.

൫. വിസാരദസുത്തം

൨൨൫. “ദസഹി , ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതാ ഉപാസികാ അവിസാരദാ അഗാരം അജ്ഝാവസതി. കതമേഹി ദസഹി? പാണാതിപാതിനീ ഹോതി... അദിന്നാദായിനീ ഹോതി... കാമേസുമിച്ഛാചാരിനീ ഹോതി... മുസാവാദിനീ ഹോതി... പിസുണാവാചാ ഹോതി... ഫരുസവാചാ ഹോതി... സമ്ഫപ്പലാപിനീ ഹോതി... അഭിജ്ഝാലുനീ ഹോതി... ബ്യാപന്നചിത്താ ഹോതി... മിച്ഛാദിട്ഠികാ ഹോതി.... ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ദസഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതാ ഉപാസികാ അവിസാരദാ അഗാരം അജ്ഝാവസതി.

“ദസഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതാ ഉപാസികാ വിസാരദാ അഗാരം അജ്ഝാവസതി. കതമേഹി ദസഹി? പാണാതിപാതാ പടിവിരതാ ഹോതി... അദിന്നാദാനാ പടിവിരതാ ഹോതി... കാമേസുമിച്ഛാചാരാ പടിവിരതാ ഹോതി... മുസാവാദാ പടിവിരതാ ഹോതി... പിസുണായ വാചായ പടിവിരതാ ഹോതി... ഫരുസായ വാചായ പടിവിരതാ ഹോതി... സമ്ഫപ്പലാപാ പടിവിരതാ ഹോതി... അനഭിജ്ഝാലുനീ ഹോതി... അബ്യാപന്നചിത്താ ഹോതി... സമ്മാദിട്ഠികാ ഹോതി.... ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ദസഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതാ ഉപാസികാ വിസാരദാ അഗാരം അജ്ഝാവസതീ”തി. പഞ്ചമം.

൬. സംസപ്പനീയസുത്തം

౨౧౩. “സംസപ്പനീയപരിയായം വോ, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മപരിയായം ദേസേസ്സാമി. തം സുണാഥ, സാധുകം മനസി കരോഥ; ഭാസിസ്സാമീ”തി. “ഏവം, ഭന്തേ”തി ഖോ തേ ഭിക്ഖൂ ഭഗവതോ പച്ചസ്സോസും. ഭഗവാ ഏതദവോച -

“കതമോ ച, ഭിക്ഖവേ, സംസപ്പനീയപരിയായോ ധമ്മപരിയായോ? കമ്മസ്സകാ, ഭിക്ഖവേ, സത്താ കമ്മദായാദാ കമ്മയോനീ കമ്മബന്ധൂ കമ്മപടിസരണാ, യം കമ്മം കരോന്തി - കല്യാണം വാ പാപകം വാ - തസ്സ ദായാദാ ഭവന്തി.

“ഇധ , ഭിക്ഖവേ, ഏകച്ചോ പാണാതിപാതീ ഹോതി ലുദ്ദോ ലോഹിതപാണി ഹതപഹതേ നിവിട്ഠോ, അദയാപന്നോ സബ്ബപാണഭൂതേസു. സോ സംസപ്പതി കായേന, സംസപ്പതി വാചായ, സംസപ്പതി മനസാ. തസ്സ ജിമ്ഹം കായകമ്മം ഹോതി, ജിമ്ഹം വചീകമ്മം, ജിമ്ഹം മനോകമ്മം, ജിമ്ഹാ ഗതി, ജിമ്ഹുപപത്തി.

“ജിമ്ഹഗതികസ്സ ഖോ പനാഹം, ഭിക്ഖവേ, ജിമ്ഹുപപത്തികസ്സ ദ്വിന്നം ഗതീനം അഞ്ഞതരം ഗതിം വദാമി - യേ വാ ഏകന്തദുക്ഖാ നിരയാ യാ വാ സംസപ്പജാതികാ തിരച്ഛാനയോനി. കതമാ ച സാ, ഭിക്ഖവേ, സംസപ്പജാതികാ തിരച്ഛാനയോനി? അഹി വിച്ഛികാ സതപദീ നകുലാ ബിളാരാ മൂസികാ ഉലൂകാ, യേ വാ പനഞ്ഞേപി കേചി തിരച്ഛാനയോനികാ സത്താ മനുസ്സേ ദിസ്വാ സംസപ്പന്തി. ഇതി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭൂതാ ഭൂതസ്സ ഉപപത്തി ഹോതി. യം കരോതി തേന ഉപപജ്ജതി. ഉപപന്നമേനം ഫസ്സാ ഫുസന്തി. ഏവമഹം, ഭിക്ഖവേ, ‘കമ്മദായാദാ സത്താ’തി വദാമി.

“ഇധ പന, ഭിക്ഖവേ, ഏകച്ചോ അദിന്നാദായീ ഹോതി…പേ॰… കാമേസുമിച്ഛാചാരീ ഹോതി… മുസാവാദീ ഹോതി… പിസുണവാചോ ഹോതി… ഫരുസവാചോ ഹോതി… സമ്ഫപ്പലാപീ ഹോതി… അഭിജ്ഝാലു ഹോതി… ബ്യാപന്നചിത്തോ ഹോതി… മിച്ഛാദിട്ഠികോ ഹോതി വിപരീതദസ്സനോ - ‘നത്ഥി ദിന്നം…പേ॰… സയം അഭിഞ്ഞാ സച്ഛികത്വാ പവേദേന്തീ’തി. സോ സംസപ്പതി കായേന, സംസപ്പതി വാചായ, സംസപ്പതി മനസാ. തസ്സ ജിമ്ഹം കായകമ്മം ഹോതി, ജിമ്ഹം വചീകമ്മം, ജിമ്ഹം മനോകമ്മം, ജിമ്ഹാ ഗതി, ജിമ്ഹുപപത്തി .

“ജിമ്ഹഗതികസ്സ ഖോ പനാഹം, ഭിക്ഖവേ, ജിമ്ഹുപപത്തികസ്സ ദ്വിന്നം ഗതീനം അഞ്ഞതരം ഗതിം വദാമി - യേ വാ ഏകന്തദുക്ഖാ നിരയാ യാ വാ സംസപ്പജാതികാ തിരച്ഛാനയോനി. കതമാ ച സാ, ഭിക്ഖവേ, സംസപ്പജാതികാ തിരച്ഛാനയോനി ? അഹി വിച്ഛികാ സതപദീ നകുലാ ബിളാരാ മൂസികാ ഉലൂകാ, യേ വാ പനഞ്ഞേപി കേചി തിരച്ഛാനയോനികാ സത്താ മനുസ്സേ ദിസ്വാ സംസപ്പന്തി. ഇതി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭൂതാ ഭൂതസ്സ ഉപപത്തി ഹോതി, യം കരോതി തേന ഉപപജ്ജതി. ഉപപന്നമേനം ഫസ്സാ ഫുസന്തി. ഏവമഹം, ഭിക്ഖവേ, ‘കമ്മദായാദാ സത്താ’തി വദാമി. കമ്മസ്സകാ, ഭിക്ഖവേ, സത്താ കമ്മദായാദാ കമ്മയോനീ കമ്മബന്ധൂ കമ്മപടിസരണാ, യം കമ്മം കരോന്തി - കല്യാണം വാ പാപകം വാ - തസ്സ ദായാദാ ഭവന്തി.

“ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഏകച്ചോ പാണാതിപാതം പഹായ പാണാതിപാതാ പടിവിരതോ ഹോതി നിഹിതദണ്ഡോ നിഹിതസത്ഥോ, ലജ്ജീ ദയാപന്നോ

സബ്ബപാണഭൂതഹിതാനുകമ്പീ വിഹരതി. സോ ന സംസപ്പതി കായേന, ന സംസപ്പതി വാചായ, ന സംസപ്പതി മനസാ. തസ്സ ഉജു കായകമ്മം ഹോതി, ഉജു വചീകമ്മം, ഉജു മനോകമ്മം, ഉജു ഗതി, ഉജുപപത്തി.

‘‘ഉജുഗതികസ്സ ഖോ പനാഹം, ഭിക്ഖവേ, ഉജുപപത്തികസ്സ ദ്വിന്നം ഗതീനം അഞ്ഞതരം ഗതിം വദാമി - യേ വാ ഏകന്തസുഖാ സഗ്ഗാ യാനി വാ പന താനി ഉച്ചാകുലാനി ഖത്തിയമഹാസാലകുലാനി വാ ബ്രാഹ്മണമഹാസാലകുലാനി വാ ഗഹപതിമഹാസാലകുലാനി വാ അഡ്ഢാനി മഹദ്ധനാനി മഹാഭോഗാനി പഹൂതജാതരൂപരജതാനി പഹൂതവിത്തൂപകരണാനി പഹൂതധനധഞ്ഞാനി. ഇതി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭൂതാ ഭൂതസ്സ ഉപപത്തി ഹോതി. യം കരോതി തേന ഉപപജ്ജതി. ഉപപന്നമേനം ഫസ്സാ ഫുസന്തി. ഏവമഹം, ഭിക്ഖവേ, ‘കമ്മദായാദാ സത്താ’തി വദാമി.

‘‘ഇധ പന, ഭിക്ഖവേ, ഏകച്ചോ അദിന്നാദാനം പഹായ അദിന്നാദാനാ പടിവിരതോ ഹോതി…പേ॰… കാമേസുമിച്ഛാചാരാ പടിവിരതോ ഹോതി… മുസാവാദം പഹായ മുസാവാദാ പടിവിരതോ ഹോതി… പിസുണം വാചം പഹായ പിസുണായ വാചായ പടിവിരതോ ഹോതി… ഫരുസം വാചം പഹായ ഫരുസായ വാചായ പടിവിരതോ ഹോതി… സമ്ഫപ്പലാപം പഹായ സമ്ഫപ്പലാപാ പടിവിരതോ ഹോതി… അനഭിജ്ഝാലു ഹോതി… അബ്യാപന്നചിത്തോ ഹോതി… സമ്മാദിട്ഠികോ ഹോതി അവിപരീതദസ്സനോ - ‘അത്ഥി ദിന്നം…പേ॰… യേ ഇമഞ്ച ലോകം പരഞ്ച ലോകം സയം അഭിഞ്ഞാ സച്ഛികത്വാ പവേദേന്തീ’തി. സോ ന സംസപ്പതി കായേന, ന സംസപ്പതി വാചായ, ന സംസപ്പതി മനസാ. തസ്സ ഉജു കായകമ്മം ഹോതി, ഉജു വചീകമ്മം, ഉജു മനോകമ്മം, ഉജു ഗതി, ഉജുപപത്തി.

‘‘ഉജുഗതികസ്സ ഖോ പന അഹം, ഭിക്ഖവേ, ഉജുപപത്തികസ്സ ദ്വിന്നം ഗതീനം അഞ്ഞതരം ഗതിം വദാമി - യേ വാ ഏകന്തസുഖാ സഗ്ഗാ യാനി വാ പന താനി ഉച്ചാകുലാനി ഖത്തിയമഹാസാലകുലാനി വാ ബ്രാഹ്മണമഹാസാലകുലാനി വാ ഗഹപതിമഹാസാലകുലാനി വാ അഡ്ഢാനി മഹദ്ധനാനി മഹാഭോഗാനി പഹൂതജാതരൂപരജതാനി പഹൂതവിത്തൂപകരണാനി പഹൂതധനധഞ്ഞാനി. ഇതി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭൂതാ ഭൂതസ്സ ഉപപത്തി ഹോതി. യം കരോതി തേന ഉപപജ്ജതി. ഉപപന്നമേനം ഫസ്സാ ഫുസന്തി. ഏവമഹം, ഭിക്ഖവേ, ‘കമ്മദായാദാ സത്താ’തി വദാമി.

‘‘കമ്മസ്സകാ , ഭിക്ഖവേ, സത്താ കമ്മദായാദാ കമ്മയോനീ കമ്മബന്ധൂ കമ്മപടിസരണാ, യം കമ്മം കരോന്തി - കല്യാണം വാ പാപകം വാ - തസ്സ ദായാദാ ഭവന്തി. അയം ഖോ സോ, ഭിക്ഖവേ, സംസപ്പനീയപരിയായോ ധമ്മപരിയായോ’’തി. ഛട്ഠം.

൭. പഠമസഞ്ചേതനികസുത്തം

൨൧൭. ‘‘നാഹം , ഭിക്ഖവേ, സഞ്ചേതനികാനം കമ്മാനം കതാനം ഉപചിതാനം അപ്പടിസംവേദിത്വാ [അപ്പടിസംവിദിത്വാ (സീ॰ സ്യാ॰ പീ॰)] ബ്യന്തീഭാവം വദാമി. തഞ്ച ഖോ ദിട്ഠേവ ധമ്മേ ഉപപജ്ജേ വാ [ഉപപജ്ജം വാ (ക॰) അ॰ നി॰ ൩.൩൪ പസ്സിതബ്ബം, ഉപപജ്ജ വാ (മ॰ നി॰ ൩.൩൦൩)]

അപരേ വാ പരിയായേ. ന ത്വേവാഹം, ഭിക്ഖവേ, സഞ്ചേതനികാനം കമ്മാനം കതാനം ഉപചിതാനം അപ്പടിസംവേദിത്വാ ദുക്ഖസ്സന്തകിരിയം വദാമി.

“തത്ര, ഭിക്ഖവേ, തിവിധാ കായകമ്മന്തസന്ദോസബ്യാപത്തി അകുസലസഞ്ചേതനികാ ദുക്ഖുദ്രയാ ദുക്ഖവിപാകാ [അകുസലം സഞ്ചേതനികം ദുക്ഖുദ്രയം ദുക്ഖവിപാകം (ക॰)] ഹോതി; ചതുബ്ബിധാ വചീകമ്മന്തസന്ദോസബ്യാപത്തി അകുസലസഞ്ചേതനികാ ദുക്ഖുദ്രയാ ദുക്ഖവിപാകാ ഹോതി; തിവിധാ മനോകമ്മന്തസന്ദോസബ്യാപത്തി അകുസലസഞ്ചേതനികാ ദുക്ഖുദ്രയാ ദുക്ഖവിപാകാ ഹോതി.

“കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, തിവിധാ കായകമ്മന്തസന്ദോസബ്യാപത്തി അകുസലസഞ്ചേതനികാ ദുക്ഖുദ്രയാ ദുക്ഖവിപാകാ ഹോതി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഏകച്ചോ പാണാതിപാതീ ഹോതി ലുദ്ദോ ലോഹിതപാണി ഹതപഹതേ നിവിട്ഠോ അദയാപന്നോ സബ്ബപാണഭൂതേസു.

“അദിന്നാദായീ ഹോതി. യം തം പരസ്സ പരവിത്തൂപകരണം ഗാമഗതം വാ അരഞ്ഞഗതം വാ, തം അദിന്നം ഥേയ്യസങ്ഖാതം ആദാതാ ഹോതി.

“കാമേസുമിച്ഛാചാരീ ഹോതി. യാ താ മാതുരക്ഖിതാ…പേ॰… അന്തമസോ മാലാഗുളപരിക്ഖിത്താപി , തഥാരൂപാസു ചാരിത്തം ആപജ്ജിതാ ഹോതി. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, തിവിധാ കായകമ്മന്തസന്ദോസബ്യാപത്തി അകുസലസഞ്ചേതനികാ ദുക്ഖുദ്രയാ ദുക്ഖവിപാകാ ഹോതി.

“കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, ചതുബ്ബിധാ വചീകമ്മന്തസന്ദോസബ്യാപത്തി അകുസലസഞ്ചേതനികാ ദുക്ഖുദ്രയാ ദുക്ഖവിപാകാ ഹോതി? ഇധ , ഭിക്ഖവേ, ഏകച്ചോ മുസാവാദീ ഹോതി. സഭഗ്ഗതോ വാ പരിസഗ്ഗതോ വാ ഞാതിമജ്ഝഗതോ വാ പൂഗമജ്ഝഗതോ വാ രാജകുലമജ്ഝഗതോ വാ അഭിനീതോ സക്ഖിപുട്ഠോ ‘ഏഹമ്ഭോ പുരിസ, യം ജാനാസി തം വദേഹീ’തി, സോ അജാനം വാ ആഹ ‘ജാനാമീ’തി, ജാനം വാ ആഹ ‘ന ജാനാമീ’തി, അപസ്സം വാ ആഹ ‘പസ്സാമീ’തി, പസ്സം വാ ആഹ ‘ന പസ്സാമീ’തി, ഇതി അത്തഹേതു വാ പരഹേതു വാ ആമിസകിഞ്ചിക്ഖഹേതു വാ സമ്പജാനമുസാ ഭാസിതാ ഹോതി.

“പിസുണവാചോ ഹോതി. ഇതോ സുത്വാ അമുത്ര അക്ഖാതാ ഇമേസം ഭേദായ, അമുത്ര വാ സുത്വാ ഇമേസം അക്ഖാതാ അമൂസം ഭേദായ. ഇതി സമഗ്ഗാനം വാ ഭേത്താ ഭിന്നാനം വാ അനുപ്പദാതാ വഗ്ഗാരാമോ വഗ്ഗരതോ വഗ്ഗനന്ദീ, വഗ്ഗകരണിം വാചം ഭാസിതാ ഹോതി.

“ഫരുസവാചോ ഹോതി. യാ സാ വാചാ അണ്ഡകാ കക്കസാ പരകടുകാ പരാഭിസജ്ജനീ കോധസാമന്താ. അസമാധിസംവത്തനികാ, തഥാരൂപിം വാചം ഭാസിതാ ഹോതി.

“സമ്ഫപ്പലാപീ ഹോതി അകാലവാദീ അഭൂതവാദീ അനത്ഥവാദീ അധമ്മവാദീ അവിനയവാദീ, അനിധാനവതിം വാചം ഭാസിതാ ഹോതി അകാലേന അനപദേസം അപരിയന്തവതിം അനത്ഥസംഹിതം. ഏവം ഖോ,

ഭിക്ഖവേ, ചതുബ്ബിധാ വചീകമ്മന്തസന്ദോസബ്യാപത്തി അകുസലസഞ്ചേതനികാ ദുക്ഖുദ്രയാ ദുക്ഖവിപാകാ ഹോതി.

“കഥഞ്ച , ഭിക്ഖവേ, തിവിധാ മനോകമ്മന്തസന്ദോസബ്യാപത്തി അകുസലസഞ്ചേതനികാ ദുക്ഖുദ്രയാ ദുക്ഖവിപാകാ ഹോതി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഏകച്ചോ അഭിജ്ഝാലു ഹോതി. യം തം പരസ്സ പരവിത്തൂപകരണം, തം അഭിജ്ഝാതാ ഹോതി - ‘അഹോ വത, യം പരസ്സ തം മമ അസ്സാ’തി.

“ബ്യാപന്നചിത്തോ ഹോതി പദുട്ഠമനസങ്കപ്പോ - ‘ഇമേ സത്താ ഹഞ്ഞന്തു വാ ബജ്ഝന്തു വാ ഉച്ഛിജ്ജന്തു വാ വിനസ്സന്തു വാ മാ വാ അഹേസു’ന്തി.

മിച്ഛാദിട്ഠികോ ഹോതി വിപരീതദസ്സനോ - ‘നത്ഥി ദിന്നം...പേ॰ ... യേ ഇമഞ്ച ലോകം പരഞ്ച ലോകം സയം അഭിഞ്ഞാ സച്ഛികത്വാ പവേദേന്തീ’തി. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, തിവിധാ മനോകമ്മന്തസന്ദോസബ്യാപത്തി അകുസലസഞ്ചേതനികാ ദുക്ഖുദ്രയാ ദുക്ഖവിപാകാ ഹോതി.

“തിവിധ കായകമ്മന്തസന്ദോസബ്യാപത്തി അകുസലസഞ്ചേതനികാഹേതു [... സഞ്ചേതനികഹേതു (ക॰)] വാ, ഭിക്ഖവേ, സത്താ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ അപായം ദുഗ്ഗതിം വിനിപാതം നിരയം ഉപപജ്ജന്തി; ചതുബ്ബിധവചീകമ്മന്തസന്ദോസബ്യാപത്തി അകുസലസഞ്ചേതനികാഹേതു വാ, ഭിക്ഖവേ, സത്താ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ അപായം ദുഗ്ഗതിം വിനിപാതം നിരയം ഉപപജ്ജന്തി; തിവിധമനോകമ്മന്തസന്ദോസബ്യാപത്തി അകുസലസഞ്ചേതനികാഹേതു വാ, ഭിക്ഖവേ, സത്താ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ അപായം ദുഗ്ഗതിം വിനിപാതം നിരയം ഉപപജ്ജന്തി.

“സേയ്യഥാപി, ഭിക്ഖവേ, അപണ്ണകോ മണി ഉദ്ധംഖിത്തോ യേന യേനേവ പതിട്ഠാതി സുപ്പതിട്ഠിതംയേവ പതിട്ഠാതി ; ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, തിവിധകായകമ്മന്തസന്ദോസബ്യാപത്തി അകുസലസഞ്ചേതനികാഹേതു വാ സത്താ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ അപായം ദുഗ്ഗതിം വിനിപാതം നിരയം ഉപപജ്ജന്തി; ചതുബ്ബിധവചീകമ്മന്തസന്ദോസബ്യാപത്തി അകുസലസഞ്ചേതനികാഹേതു വാ സത്താ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ അപായം ദുഗ്ഗതിം വിനിപാതം നിരയം ഉപപജ്ജന്തി; തിവിധമനോകമ്മന്തസന്ദോസബ്യാപത്തി അകുസലസഞ്ചേതനികാഹേതു വാ സത്താ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ അപായം ദുഗ്ഗതിം വിനിപാതം നിരയം ഉപപജ്ജന്തീതി.

“നാഹം, ഭിക്ഖവേ, സഞ്ചേതനികാനം കമ്മാനം കതാനം ഉപചിതാനം അപ്പടിസംവേദിത്വാ ബ്യന്തീഭാവം വദാമി, തഞ്ച ഖോ ദിട്ഠേവ ധമ്മേ ഉപപജ്ജേ വാ അപരേ വാ പരിയായേ. ന ത്വേവാഹം, ഭിക്ഖവേ, സഞ്ചേതനികാനം കമ്മാനം കതാനം ഉപചിതാനം അപ്പടിസംവേദിത്വാ ദുക്ഖസ്സന്തകിരിയം വദാമി.

“തത്ര, ഭിക്ഖവേ, തിവിധാ കായകമ്മന്തസമ്പത്തി കുസലസഞ്ചേതനികാ സുഖുദ്രയാ സുഖവിപാകാ ഹോതി; ചതുബ്ബിധാ വചീകമ്മന്തസമ്പത്തി

കുസലസഞ്ചേതനികാ സുഖുദ്രയാ സുഖവിപാകാ ഹോതി; തിവിധാ മനോകമ്മന്തസമ്പത്തി കുസലസഞ്ചേതനികാ സുഖുദ്രയാ സുഖവിപാകാ ഹോതി.

"കഥഞ്ച , ഭിക്ഖവേ, തിവിധാ കായകമ്മന്തസമ്പത്തി കുസലസഞ്ചേതനികാ സുഖുദ്രയാ സുഖവിപാകാ ഹോതി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഏകച്ചോ പാണാതിപാതം പഹായ പാണാതിപാതാ പടിവിരതോ ഹോതി നിഹിതദണ്ഡോ നിഹിതസത്ഥോ ലജ്ജീ ദയാപന്നോ, സബ്ബപാണഭൂതഹിതാനുകമ്പീ വിഹരതി...പേ॰....

"അദിന്നാദാനം പഹായ, അദിന്നാദാനാ പടിവിരതോ ഹോതി. യം തം പരസ്സ പരവിത്തൂപകരണം ഗാമഗതം വാ അരഞ്ഞഗതം വാ, ന തം അദിന്നം ഥേയ്യസങ്ഖാതം ആദാതാ ഹോതി.

"കാമേസുമിച്ഛാചാരം പഹായ, കാമേസുമിച്ഛാചാരാ പടിവിരതോ ഹോതി. യാ താ മാതുരക്ഖിതാ ...പേ॰... അന്തമസോ മാലാഗുളപരിക്ഖിത്താപി, തഥാരൂപാസു ന ചാരിത്തം ആപജ്ജിതാ ഹോതി. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, തിവിധാ കായകമ്മന്തസമ്പത്തി കുസലസഞ്ചേതനികാ സുഖുദ്രയാ സുഖവിപാകാ ഹോതി.

"കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, ചതുബ്ബിധാ വചീകമ്മന്തസമ്പത്തി കുസലസഞ്ചേതനികാ സുഖുദ്രയാ സുഖവിപാകാ ഹോതി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഏകച്ചോ മുസാവാദം പഹായ മുസാവാദാ പടിവിരതോ ഹോതി. സഭഗ്ഗതോ വാ പരിസഗ്ഗതോ വാ ഞാതിമജ്ഝഗതോ വാ പൂഗമജ്ഝഗതോ വാ രാജകുലമജ്ഝഗതോ വാ അഭിനീതോ സക്ഖിപുട്ഠോ 'ഏഹമ്ഭോ പുരിസ, യം ജാനാസി തം വദേഹീ'തി, സോ അജാനം വാ ആഹ 'ന ജാനാമീ'തി, ജാനം വാ ആഹ 'ജാനാമീ'തി, അപസ്സം വാ ആഹ 'ന പസ്സാമീ'തി, പസ്സം വാ ആഹ 'പസ്സാമീ'തി, ഇതി അത്തഹേതു വാ പരഹേതു വാ ആമിസകിഞ്ചിക്ഖഹേതു വാ ന സമ്പജാനമുസാ ഭാസിതാ ഹോതി.

"പിസുണം വാചം പഹായ, പിസുണായ വാചായ പടിവിരതോ ഹോതി - ന ഇതോ സുത്വാ അമുത്ര അക്ഖാതാ ഇമേസം ഭേദായ, അമുത്ര വാ സുത്വാ ന ഇമേസം അക്ഖാതാ അമൂസം ഭേദായ. ഇതി ഭിന്നാനം വാ സന്ധാതാ സഹിതാനം വാ അനുപ്പദാതാ സമഗ്ഗാരാമോ സമഗ്ഗരതോ സമഗ്ഗനന്ദിം, സമഗ്ഗകരണിം വാചം ഭാസിതാ ഹോതി.

"ഫരുസം വാചം പഹായ, ഫരുസായ വാചായ പടിവിരതോ ഹോതി. യാ സാ വാചാ നേലാ കണ്ണസുഖാ പേമനീയാ ഹദയങ്ഗമാ പോരീ ബഹുജനകന്താ ബഹുജനമനാപാ, തഥാരൂപിം വാചം ഭാസിതാ ഹോതി.

"സമ്ഫപ്പലാപം പഹായ, സമ്ഫപ്പലാപാ പടിവിരതോ ഹോതി കാലവാദീ ഭൂതവാദീ അത്ഥവാദീ ധമ്മവാദീ വിനയവാദീ, നിധാനവതിം വാചം ഭാസിതാ ഹോതി കാലേന സാപദേസം പരിയന്തവതിം അത്ഥസംഹിതം. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ചതുബ്ബിധാ വചീകമ്മന്തസമ്പത്തി കുസലസഞ്ചേതനികാ സുഖുദ്രയാ സുഖവിപാകാ ഹോതി.

“കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, തിവിധാ മനോകമ്മന്തസമ്പത്തി കുസലസഞ്ചേതനികാ സുഖുദ്രയാ സുഖവിപാകാ ഹോതി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഏകച്ചോ അനഭിജ്ഝാലു ഹോതി. യം തം പരസ്സ പരവിത്തൂപകരണം തം അനഭിജ്ഝാതാ ഹോതി - ‘അഹോ വത, യം പരസ്സ തം മമസ്സാ’തി.

“അബ്യാപന്നചിത്തോ ഹോതി അപ്പദുട്ഠമനസങ്കപ്പോ - ‘ഇമേ സത്താ അവേരാ ഹോന്തു അബ്യാപജ്ജാ അനീഘാ, സുഖീ അത്താനം പരിഹരന്തൂ’തി.

“സമ്മാദിട്ഠികോ ഹോതി അവിപരീതദസ്സനോ - ‘അത്ഥി ദിന്നം, അത്ഥി യിട്ഠം...പേ॰... യേ ഇമഞ്ച ലോകം പരഞ്ച ലോകം സയം അഭിഞ്ഞാ സച്ഛികത്വാ പവേദേന്തീ’തി. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, തിവിധാ മനോകമ്മന്തസമ്പത്തി കുസലസഞ്ചേതനികാ സുഖുദ്രയാ സുഖവിപാകാ ഹോതി.

“തിവിധകായകമ്മന്തസമ്പത്തികുസലസഞ്ചേതനികാഹേതു വാ, ഭിക്ഖവേ, സത്താ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ സുഗതിം സഗ്ഗം ലോകം ഉപപജ്ജന്തി; ചതുബ്ബിധവചീകമ്മന്തസമ്പത്തികുസലസഞ്ചേതനികാഹേതു വാ, ഭിക്ഖവേ, സത്താ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ സുഗതിം സഗ്ഗം ലോകം ഉപപജ്ജന്തി; തിവിധമനോകമ്മന്തസമ്പത്തികുസലസഞ്ചേതനികാഹേതു വാ, ഭിക്ഖവേ, സത്താ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ സുഗതിം സഗ്ഗം ലോകം ഉപപജ്ജന്തി.

“സേയ്യഥാപി, ഭിക്ഖവേ, അപണ്ണകോ മണി ഉദ്ധംഖിത്തോ യേന യേനേവ പതിട്ഠാതി സുപ്പതിട്ഠിതംയേവ പതിട്ഠാതി; ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, തിവിധകായകമ്മന്തസമ്പത്തികുസലസഞ്ചേതനികാഹേതു വാ സത്താ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ സുഗതിം സഗ്ഗം ലോകം ഉപപജ്ജന്തി; ചതുബ്ബിധവചീകമ്മന്തസമ്പത്തികുസലസഞ്ചേതനികാഹേതു വാ സത്താ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ സുഗതിം സഗ്ഗം ലോകം ഉപപജ്ജന്തി; തിവിധമനോകമ്മന്തസമ്പത്തികുസലസഞ്ചേതനികാഹേതു വാ സത്താ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ സുഗതിം സഗ്ഗം ലോകം ഉപപജ്ജന്തി. നാഹം, ഭിക്ഖവേ, സഞ്ചേതനികാനം കമ്മാനം കതാനം ഉപചിതാനം അപ്പടിസംവേദിത്വാ ബ്യന്തീഭാവം വദാമി. തഞ്ച ഖോ ദിട്ഠേവ ധമ്മേ ഉപപജ്ജേ വാ അപരേ വാ പരിയായേ. ന ത്വേവാഹം, ഭിക്ഖവേ, സഞ്ചേതനികാനം കമ്മാനം കതാനം ഉപചിതാനം അപ്പടിസംവേദിത്വാ ദുക്ഖസ്സന്തകിരിയം വദാമീ”തി. സത്തമം. [അട്ഠകഥായം പന അട്ഠമസുത്തമ്പി ഏത്ഥേവ പരിയാപന്നം വിയ സംവണ്ണനാ ദിസ്സതി]

൮. ദുതിയസഞ്ചേതനികസുത്തം

൨൧൮. “നാഹം , ഭിക്ഖവേ, സഞ്ചേതനികാനം കമ്മാനം കതാനം ഉപചിതാനം അപ്പടിസംവേദിത്വാ ബ്യന്തീഭാവം വദാമി, തഞ്ച ഖോ ദിട്ഠേവ ധമ്മേ ഉപപജ്ജേ വാ അപരേ വാ പരിയായേ. ന ത്വേവാഹം, ഭിക്ഖവേ, സഞ്ചേതനികാനം കമ്മാനം കതാനം ഉപചിതാനം അപ്പടിസംവേദിത്വാ ദുക്ഖസ്സന്തകിരിയം വദാമി.

“തത്ര, ഭിക്ഖവേ, തിവിധാ കായകമ്മന്തസന്ദോസബ്യാപത്തി അകുസലസഞ്ചേതനികാ ദുക്ഖുദ്രയാ ദുക്ഖവിപാകാ ഹോതി; ചതുബ്ബിധാ വചീകമ്മന്തസന്ദോസബ്യാപത്തി അകുസലസഞ്ചേതനികാ ദുക്ഖുദ്രയാ

ദുക്ഖവിപാകാ ഹോതി; തിവിധാ മനോകമ്മന്തസന്ദോസബ്യാപത്തി അകുസലസഞ്ചേതനികാ ദുക്ഖുദ്രയാ ദുക്ഖവിപാകാ ഹോതി.

"കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, തിവിധാ കായകമ്മന്തസന്ദോസബ്യാപത്തി അകുസലസഞ്ചേതനികാ ദുക്ഖുദ്രയാ ദുക്ഖവിപാകാ ഹോതി...പേ.... ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, തിവിധാ കായകമ്മന്തസന്ദോസബ്യാപത്തി അകുസലസഞ്ചേതനികാ ദുക്ഖുദ്രയാ ദുക്ഖവിപാകാ ഹോതി.

"കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, ചതുബ്ബിധാ വചീകമ്മന്തസന്ദോസബ്യാപത്തി അകുസലസഞ്ചേതനികാ ദുക്ഖുദ്രയാ ദുക്ഖവിപാകാ ഹോതി...പേ.... ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ചതുബ്ബിധാ വചീകമ്മന്തസന്ദോസബ്യാപത്തി അകുസലസഞ്ചേതനികാ ദുക്ഖുദ്രയാ ദുക്ഖവിപാകാ ഹോതി.

"കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, തിവിധാ മനോകമ്മന്തസന്ദോസബ്യാപത്തി അകുസലസഞ്ചേതനികാ ദുക്ഖുദ്രയാ ദുക്ഖവിപാകാ ഹോതി...പേ.... ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, തിവിധാ മനോകമ്മന്തസന്ദോസബ്യാപത്തി അകുസലസഞ്ചേതനികാ ദുക്ഖുദ്രയാ ദുക്ഖവിപാകാ ഹോതി.

"തിവിധ കായകമ്മന്തസന്ദോസബ്യാപത്തി അകുസലസഞ്ചേതനികാഹേതു വാ, ഭിക്ഖവേ, സത്താ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ അപായം ദുഗ്ഗതിം വിനിപാതം നിരയം ഉപപജ്ജന്തി, ചതുബ്ബിധവചീകമ്മന്ത...പേ.... തിവിധമനോകമ്മന്തസന്ദോസബ്യാപത്തി അകുസലസഞ്ചേതനികാഹേതു വാ, ഭിക്ഖവേ, സത്താ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ അപായം ദുഗ്ഗതിം വിനിപാതം നിരയം ഉപപജ്ജന്തി.

"നാഹം, ഭിക്ഖവേ, സഞ്ചേതനികാനം കമ്മാനം കതാനം ഉപചിതാനം അപ്പടിസംവേദിത്വാ ബ്യന്തീഭാവം വദാമി, തഞ്ച ഖോ ദിട്ഠേവ ധമ്മേ ഉപപജ്ജേ വാ അപരേ വാ പരിയായേ . ന ത്വേവാഹം, ഭിക്ഖവേ, സഞ്ചേതനികാനം കമ്മാനം കതാനം ഉപചിതാനം അപ്പടിസംവേദിത്വാ ദുക്ഖസ്സന്തകിരിയം വദാമി.

"തത്ര ഖോ, ഭിക്ഖവേ, തിവിധാ കായകമ്മന്തസമ്പത്തി കുസലസഞ്ചേതനികാ സുഖുദ്രയാ സുഖവിപാകാ ഹോതി; ചതുബ്ബിധാ വചീകമ്മന്തസമ്പത്തി കുസലസഞ്ചേതനികാ സുഖുദ്രയാ സുഖവിപാകാ ഹോതി; തിവിധാ മനോകമ്മന്തസമ്പത്തി കുസലസഞ്ചേതനികാ സുഖുദ്രയാ സുഖവിപാകാ ഹോതി.

"കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, തിവിധാ കായകമ്മന്തസമ്പത്തി കുസലസഞ്ചേതനികാ സുഖുദ്രയാ സുഖവിപാകാ ഹോതി...പേ.... ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, തിവിധാ കായകമ്മന്തസമ്പത്തി കുസലസഞ്ചേതനികാ സുഖുദ്രയാ സുഖവിപാകാ ഹോതി.

"കഥഞ്ച , ഭിക്ഖവേ, ചതുബ്ബിധാ വചീകമ്മന്തസമ്പത്തി കുസലസഞ്ചേതനികാ സുഖുദ്രയാ സുഖവിപാകാ ഹോതി...പേ.... ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ചതുബ്ബിധാ വചീകമ്മന്തസമ്പത്തി കുസലസഞ്ചേതനികാ സുഖുദ്രയാ സുഖവിപാകാ ഹോതി .

‘‘കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, തിവിധാ മനോകമ്മന്തസമ്പത്തി കുസലസഞ്ചേതനികാ സുഖുദ്രയാ സുഖവിപാകാ ഹോതി...പേ॰... ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, തിവിധാ മനോകമ്മന്തസമ്പത്തി കുസലസഞ്ചേതനികാ സുഖുദ്രയാ സുഖവിപാകാ ഹോതി.

‘‘തിവിധകായകമ്മന്തസമ്പത്തികുസലസഞ്ചേതനികാഹേതു വാ, ഭിക്ഖവേ, സത്താ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ സുഗതിം സഗ്ഗം ലോകം ഉപപജ്ജന്തി; ചതുബ്ബിധവചീകമ്മന്തസമ്പത്തി...പേ॰... തിവിധമനോകമ്മന്തസമ്പത്തികുസലസഞ്ചേതനികാഹേതു വാ, ഭിക്ഖവേ, സത്താ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ സുഗതിം സഗ്ഗം ലോകം ഉപപജ്ജന്തി...പേ॰.... [ഉപപജ്ജന്തി. (സ്യാ॰ ക॰) തഥാ സതി ‘‘നാഹം ഭിക്ഖവേ സഞ്ചേതനികാന’’ മിച്ചാദിനാ വുച്ചമാനവചനേന സഹ ഏകസുത്തന്തി ഗഹേതബ്ബം. പേയ്യാലേന പന പുരിമസുത്തേ വിയ നിഗമനം ദസ്സിതം] അട്ഠമം.

൯. കരജകായസുത്തം

൨൧൯. ‘‘നാഹം, ഭിക്ഖവേ, സഞ്ചേതനികാനം കമ്മാനം കതാനം ഉപചിതാനം അപ്പടിസംവേദിത്വാ ബ്യന്തീഭാവം വദാമി, തഞ്ച ഖോ ദിട്ഠേവ ധമ്മേ ഉപപജ്ജേ വാ അപരേ വാ പരിയായേ. ന ത്വേവാഹം, ഭിക്ഖവേ, സഞ്ചേതനികാനം കമ്മാനം കതാനം ഉപചിതാനം അപ്പടിസംവേദിത്വാ ദുക്ഖസ്സന്തകിരിയം വദാമി.

‘‘സ ഖോ സോ, ഭിക്ഖവേ, അരിയസാവകോ ഏവം വിഗതാഭിജ്ഝോ വിഗതബ്യാപാദോ അസമ്മൂള്ഹോ സമ്പജാനോ പടിസ്സതോ മേത്താസഹഗതേന ചേതസാ ഏകം ദിസം ഫരിത്വാ വിഹരതി തഥാ ദുതിയം തഥാ തതിയം തഥാ ചതുത്ഥം [ചതുത്ഥിം (?)]. ഇതി ഉദ്ധമധോ തിരിയം സബ്ബധി സബ്ബത്തതായ സബ്ബാവന്തം ലോകം മേത്താസഹഗതേന ചേതസാ വിപുലേന മഹഗ്ഗതേന അപ്പമാണേന അവേരേന അബ്യാപജ്ജേന ഫരിത്വാ വിഹരതി.

‘‘സോ ഏവം പജാനാതി - ‘പുബ്ബേ ഖോ മേ ഇദം ചിത്തം പരിത്തം അഹോസി അഭാവിതം, ഏതരഹി പന മേ ഇദം ചിത്തം അപ്പമാണം സുഭാവിതം. യം ഖോ പന കിഞ്ചി പമാണകതം കമ്മം, ന തം തത്രാവസിസ്സതി ന തം തത്രാവതിട്ഠതീ’തി .

‘‘തം കിം മഞ്ഞഥ, ഭിക്ഖവേ, ദഹരതഗ്ഗേ ചേ സോ അയം [ചേ അയം (സ്യാ॰)] കുമാരോ മേത്തം ചേതോവിമുത്തിം ഭാവേയ്യ, അപി നു ഖോ [അപി നു സോ (?)] പാപകമ്മം കരേയ്യാ’’തി? ‘‘നോ ഹേതം, ഭന്തേ’’.

‘‘അകരോന്തം ഖോ പന പാപകമ്മം അപി നു ഖോ ദുക്ഖം ഫുസേയ്യാ’’തി? ‘‘നോ ഹേതം, ഭന്തേ. അകരോന്തഞ്ഹി, ഭന്തേ, പാപകമ്മം കുതോ ദുക്ഖം ഫുസിസ്സതീ’’തി!

‘‘ഭാവേതബ്ബാ ഖോ പനായം, ഭിക്ഖവേ, മേത്താചേതോവിമുത്തി ഇത്ഥിയാ വാ പുരിസേന വാ. ഇത്ഥിയാ വാ, ഭിക്ഖവേ, പുരിസസ്സ വാ നായം കായോ ആദായ ഗമനീയോ. ചിത്തന്തരോ അയം, ഭിക്ഖവേ , മച്ചോ. സോ ഏവം പജാനാതി - ‘യം ഖോ മേ ഇദം കിഞ്ചി പുബ്ബേ ഇമിനാ കരജകായേന പാപകമ്മം കതം, സബ്ബം തം ഇധ വേദനീയം; ന തം അനുഗം ഭവിസ്സതീ’തി.

ഏവം ഭാവിതാ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, മേത്താ ചേതോവിമുത്തി അനാഗാമിതായ സംവത്തതി, ഇധ പഞ്ഞസ്സ ഭിക്ഖുനോ ഉത്തരി [ഉത്തരിം (സീ॰ സ്യാ॰ പീ॰)] വിമുത്തിം അപ്പടിവിജ്ഝതോ.

''കരുണാസഹഗതേന ചേതസാ... മുദിതാസഹഗതേന ചേതസാ... ഉപേക്ഖാസഹഗതേന ചേതസാ ഏകം ദിസം ഫരിത്വാ വിഹരതി തഥാ ദുതിയം തഥാ തതിയം തഥാ ചതുത്ഥം. ഇതി ഉദ്ധമധോ തിരിയം സബ്ബധി സബ്ബത്തതായ സബ്ബാവന്തം ലോകം ഉപേക്ഖാസഹഗതേന ചേതസാ വിപുലേന മഹഗ്ഗതേന അപ്പമാണേന അവേരേന അബ്യാപജ്ജേന ഫരിത്വാ വിഹരതി.

''സോ ഏവം പജാനാതി - 'പുബ്ബേ ഖോ മേ ഇദം ചിത്തം പരിത്തം അഹോസി അഭാവിതം, ഏതരഹി പന മേ ഇദം ചിത്തം അപ്പമാണം സുഭാവിതം. യം ഖോ പന കിഞ്ചി പമാണകതം കമ്മം , ന തം തത്രാവസിസ്സതി ന തം തത്രാവതിട്ഠതീ'തി.

''തം കിം മഞ്ഞഥ, ഭിക്ഖവേ, ദഹരതഗ്ഗേ ചേ സോ അയം കുമാരോ ഉപേക്ഖം ചേതോവിമുത്തിം ഭാവേയ്യ, അപി നു ഖോ പാപകമ്മം കരേയ്യാ''തി? ''നോ ഹേതം, ഭന്തേ''.

''അകരോന്തം ഖോ പന പാപകമ്മം അപി നു ഖോ ദുക്ഖം ഫുസേയ്യാ''തി? ''നോ ഹേതം, ഭന്തേ. അകരോന്തഞ്ഹി, ഭന്തേ, പാപകമ്മം കുതോ ദുക്ഖം ഫുസിസ്സതീ''തി!

''ഭാവേതബ്ബാ ഖോ പനായം, ഭിക്ഖവേ, ഉപേക്ഖാ ചേതോവിമുത്തി ഇത്ഥിയാ വാ പുരിസേന വാ. ഇത്ഥിയാ വാ, ഭിക്ഖവേ, പുരിസസ്സ വാ നായം കായോ ആദായ ഗമനീയോ. ചിത്തന്തരോ അയം, ഭിക്ഖവേ, മച്ചോ. സോ ഏവം പജാനാതി - 'യം ഖോ മേ ഇദം കിഞ്ചി പുബ്ബേ ഇമിനാ കരജകായേന പാപകമ്മം കതം, സബ്ബം തം ഇധ വേദനീയം; ന തം അനുഗം ഭവിസ്സതീ'തി. ഏവം ഭാവിതാ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഉപേക്ഖാ ചേതോവിമുത്തി അനാഗാമിതായ സംവത്തതി, ഇധ പഞ്ഞസ്സ ഭിക്ഖുനോ ഉത്തരി വിമുത്തിം അപ്പടിവിജ്ഝതോ''തി. നവമം.

൧൦. അധമ്മചരിയാസുത്തം

൨൨൦. [അ॰ നി॰ ൨.൧൭] അഥ ഖോ അഞ്ഞതരോ ബ്രാഹ്മണോ യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവതാ സദ്ധിം സമ്മോദി. സമ്മോദനീയം കഥം സാരണീയം വീതിസാരേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നോ ഖോ സോ ബ്രാഹ്മണോ ഭഗവന്തം ഏതദവോച - ''കോ നു ഖോ, ഭോ ഗോതമ, ഹേതു കോ പച്ചയോ യേനമിധേകച്ചേ സത്താ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ അപായം ദുഗ്ഗതിം വിനിപാതം നിരയം ഉപപജ്ജന്തീ''തി? ''അധമ്മചരിയാവിസമചരിയാഹേതു ഖോ, ബ്രാഹ്മണ, ഏവമിധേകച്ചേ സത്താ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ അപായം ദുഗ്ഗതിം വിനിപാതം നിരയം ഉപപജ്ജന്തീ''തി.

''കോ പന, ഭോ ഗോതമ, ഹേതു കോ പച്ചയോ യേനമിധേകച്ചേ സത്താ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ സുഗതിം സഗ്ഗം ലോകം ഉപപജ്ജന്തീ''തി?

“ധമ്മചരിയാസമചരിയാഹേതു ഖോ, ബ്രാഹ്മണ, ഏവമിധേകച്ചേ സത്താ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ സുഗതിം സഗ്ഗം ലോകം ഉപപജ്ജന്തീ”തി.

“ന ഖോ അഹം ഇമസ്സ ഭോതോ ഗോതമസ്സ സംഖിത്തേന ഭാസിതസ്സ വിത്ഥാരേന അത്ഥം ആജാനാമി. സാധു മേ ഭവം ഗോതമോ തഥാ ധമ്മം ദേസേതു യഥാഹം ഇമസ്സ ഭോതോ ഗോതമസ്സ സംഖിത്തേന ഭാസിതസ്സ വിത്ഥാരേന അത്ഥം ആജാനേയ്യ”ന്തി. “തേന ഹി, ബ്രാഹ്മണ, സുണാഹി, സാധുകം മനസി കരോഹി ; ഭാസിസ്സാമീ”തി. “ഏവം, ഭോ”തി ഖോ സോ ബ്രാഹ്മണോ ഭഗവതോ പച്ചസ്സോസി. ഭഗവാ ഏതദവോച -

“തിവിധാ ഖോ, ബ്രാഹ്മണ, കായേന അധമ്മചരിയാവിസമചരിയാ ഹോതി; ചതുബ്ബിധാ വാചായ അധമ്മചരിയാവിസമചരിയാ ഹോതി; തിവിധാ മനസാ അധമ്മചരിയാവിസമചരിയാ ഹോതി.

“കഥഞ്ച, ബ്രാഹ്മണ, തിവിധാ കായേന അധമ്മചരിയാവിസമചരിയാ ഹോതി…പേ॰… ഏവം ഖോ, ബ്രാഹ്മണ, തിവിധാ കായേന അധമ്മചരിയാ വിസമചരിയാ ഹോതി.

“കഥഞ്ച, ബ്രാഹ്മണ, ചതുബ്ബിധാ വാചായ അധമ്മചരിയാവിസമചരിയാ ഹോതി…പേ॰… ഏവം ഖോ, ബ്രാഹ്മണ, ചതുബ്ബിധാ വാചായ അധമ്മചരിയാ വിസമചരിയാ ഹോതി.

“കഥഞ്ച , ബ്രാഹ്മണ, തിവിധാ മനസാ അധമ്മചരിയാവിസമചരിയാ ഹോതി…പേ॰… ഏവം ഖോ, ബ്രാഹ്മണ, തിവിധാ മനസാ അധമ്മചരിയാവിസമചരിയാ ഹോതി. ഏവം അധമ്മചരിയാവിസമചരിയാഹേതു ഖോ, ബ്രാഹ്മണ, ഏവമിധേകച്ചേ സത്താ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ അപായം ദുഗ്ഗതിം വിനിപാതം നിരയം ഉപപജ്ജന്തി.

“തിവിധാ ബ്രാഹ്മണ, കായേന ധമ്മചരിയാസമചരിയാ ഹോതി; ചതുബ്ബിധാ വാചായ ധമ്മചരിയാസമചരിയാ ഹോതി; തിവിധാ മനസാ ധമ്മചരിയാസമചരിയാ ഹോതി.

“കഥഞ്ച, ബ്രാഹ്മണ, തിവിധാ കായേന ധമ്മചരിയാസമചരിയാ ഹോതി… പേ॰… ഏവം ഖോ, ബ്രാഹ്മണ, തിവിധാ കായേന ധമ്മചരിയാസമചരിയാ ഹോതി.

“കഥഞ്ച, ബ്രാഹ്മണ, ചതുബ്ബിധാ വാചായ ധമ്മചരിയാസമചരിയാ ഹോതി… പേ॰… ഏവം ഖോ, ബ്രാഹ്മണ, ചതുബ്ബിധാ വാചായ ധമ്മചരിയാസമചരിയാ ഹോതി.

“കഥഞ്ച, ബ്രാഹ്മണ, തിവിധാ മനസാ ധമ്മചരിയാസമചരിയാ ഹോതി…പേ॰… ഏവം ഖോ, ബ്രാഹ്മണ, തിവിധാ മനസാ ധമ്മചരിയാസമചരിയാ ഹോതി. ഏവം ധമ്മചരിയാസമചരിയാഹേതു ഖോ, ബ്രാഹ്മണ, ഏവമിധേകച്ചേ സത്താ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ സുഗതിം സഗ്ഗം ലോകം ഉപപജ്ജന്തീ”തി.

‘‘അഭിക്കന്തം, ഭോ ഗോതമ, അഭിക്കന്തം, ഭോ ഗോതമ...പേ॰... ഉപാസകം മം ഭവം ഗോതമോ ധാരേതു അജ്ജതഗ്ഗേ പാണുപേതം സരണം ഗത’’ന്തി. ദസമം.

കരജകായവഗ്ഗോ പഠമോ.

(൨൨) ൨. സാമഞ്ഞവഗ്ഗോ

൨൨൧. "ദസഹി , ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ യഥാഭതം നിക്ഖിത്തോ ഏവം നിരയേ. കതമേഹി ദസഹി? പാണാതിപാതീ ഹോതി, അദിന്നാദായീ ഹോതി, കാമേസുമിച്ഛാചാരീ ഹോതി, മുസാവാദീ ഹോതി, പിസുണവാചോ ഹോതി, ഫരുസവാചോ ഹോതി, സമ്ഫപ്പലാപീ ഹോതി, അഭിജ്ഝാലു ഹോതി, ബ്യാപന്നചിത്തോ ഹോതി, മിച്ഛാദിട്ഠികോ ഹോതി - ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ദസഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ യഥാഭതം നിക്ഖിത്തോ ഏവം നിരയേ.

"ദസഹി , ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ യഥാഭതം നിക്ഖിത്തോ ഏവം സഗ്ഗേ. കതമേഹി ദസഹി? പാണാതിപാതാ പടിവിരതോ ഹോതി, അദിന്നാദാനാ പടിവിരതോ ഹോതി, കാമേസുമിച്ഛാചാരാ പടിവിരതോ ഹോതി, മുസാവാദാ പടിവിരതോ ഹോതി, പിസുണായ വാചായ പടിവിരതോ ഹോതി, ഫരുസായ വാചായ പടിവിരതോ ഹോതി, സമ്ഫപ്പലാപാ പടിവിരതോ ഹോതി, അനഭിജ്ഝാലു ഹോതി, അബ്യാപന്നചിത്തോ ഹോതി, സമ്മാദിട്ഠികോ ഹോതി - ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ദസഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ യഥാഭതം നിക്ഖിത്തോ ഏവം സഗ്ഗേ"തി.

൨൨൨. "വീസതിയാ, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ യഥാഭതം നിക്ഖിത്തോ ഏവം നിരയേ. കതമേഹി വീസതിയാ? അത്തനാ ച പാണാതിപാതീ ഹോതി, പരഞ്ച പാണാതിപാതേ സമാദപേതി; അത്തനാ ച അദിന്നാദായീ ഹോതി, പരഞ്ച അദിന്നാദാനേ സമാദപേതി; അത്തനാ ച കാമേസുമിച്ഛാചാരീ ഹോതി, പരഞ്ച കാമേസുമിച്ഛാചാരേ സമാദപേതി; അത്തനാ ച മുസാവാദീ ഹോതി, പരഞ്ച മുസാവാദേ സമാദപേതി; അത്തനാ ച പിസുണവാചോ ഹോതി, പരഞ്ച പിസുണായ വാചായ സമാദപേതി; അത്തനാ ച ഫരുസവാചോ ഹോതി, പരഞ്ച ഫരുസായ വാചായ സമാദപേതി; അത്തനാ ച സമ്ഫപ്പലാപീ ഹോതി, പരഞ്ച സമ്ഫപ്പലാപേ സമാദപേതി; അത്തനാ ച അഭിജ്ഝാലു ഹോതി, പരഞ്ച അഭിജ്ഝായ സമാദപേതി; അത്തനാ ച ബ്യാപന്നചിത്തോ ഹോതി, പരഞ്ച ബ്യാപാദേ സമാദപേതി; അത്തനാ ച മിച്ഛാദിട്ഠികോ ഹോതി, പരഞ്ച മിച്ഛാദിട്ഠിയാ സമാദപേതി - ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, വീസതിയാ ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ യഥാഭതം നിക്ഖിത്തോ ഏവം നിരയേ.

"വീസതിയാ , ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ യഥാഭതം നിക്ഖിത്തോ ഏവം സഗ്ഗേ. കതമേഹി വീസതിയാ? അത്തനാ ച പാണാതിപാതാ പടിവിരതോ ഹോതി , പരഞ്ച പാണാതിപാതാ വേരമണിയാ സമാദപേതി; അത്തനാ ച അദിന്നാദാനാ പടിവിരതോ ഹോതി, പരഞ്ച അദിന്നാദാനാ വേരമണിയാ സമാദപേതി; അത്തനാ ച കാമേസുമിച്ഛാചാരാ പടിവിരതോ ഹോതി, പരഞ്ച കാമേസുമിച്ഛാചാരാ വേരമണിയാ സമാദപേതി; അത്തനാ ച മുസാവാദാ പടിവിരതോ ഹോതി, പരഞ്ച മുസാവാദാ വേരമണിയാ സമാദപേതി; അത്തനാ ച പിസുണായ വാചായ പടിവിരതോ ഹോതി, പരഞ്ച പിസുണായ വാചായ വേരമണിയാ സമാദപേതി; അത്തനാ ച ഫരുസായ വാചായ പടിവിരതോ ഹോതി, പരഞ്ച ഫരുസായ വാചായ വേരമണിയാ

സമാദപേതി; അത്തനാ ച സമ്ഫപ്പലാപാ പടിവിരതോ ഹോതി, പരഞ്ച സമ്ഫപ്പലാപാ വേരമണിയാ സമാദപേതി; അത്തനാ ച അനഭിജ്ഝാലു ഹോതി, പരഞ്ച അനഭിജ്ഝായ സമാദപേതി; അത്തനാ ച അബ്യാപന്നചിത്തോ ഹോതി, പരഞ്ച അബ്യാപാദേ സമാദപേതി; അത്തനാ ച സമ്മാദിട്ഠികോ ഹോതി, പരഞ്ച സമ്മാദിട്ഠിയാ സമാദപേതി - ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, വീസതിയാ ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ യഥാഭതം നിക്ഖിത്തോ ഏവം സഗ്ഗേ''തി.

൨൭൯. ''തിംസായ, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ യഥാഭതം നിക്ഖിത്തോ ഏവം നിരയേ. കതമേഹി തിംസായ? അത്തനാ ച പാണാതിപാതീ ഹോതി, പരഞ്ച പാണാതിപാതേ സമാദപേതി, പാണാതിപാതേ ച സമനുഞ്ഞോ ഹോതി; അത്തനാ ച അദിന്നാദായീ ഹോതി, പരഞ്ച അദിന്നാദാനേ സമാദപേതി, അദിന്നാദാനേ ച സമനുഞ്ഞോ ഹോതി; അത്തനാ ച കാമേസുമിച്ഛാചാരീ ഹോതി, പരഞ്ച കാമേസുമിച്ഛാചാരേ സമാദപേതി, കാമേസുമിച്ഛാചാരേ ച സമനുഞ്ഞോ ഹോതി; അത്തനാ ച മുസാവാദീ ഹോതി, പരഞ്ച മുസാവാദേ സമാദപേതി, മുസാവാദേ ച സമനുഞ്ഞോ ഹോതി; അത്തനാ ച പിസുണവാചോ ഹോതി, പരഞ്ച പിസുണായ വാചായ സമാദപേതി, പിസുണായ വാചായ ച സമനുഞ്ഞോ ഹോതി; അത്തനാ ച ഫരുസവാചോ ഹോതി, പരഞ്ച ഫരുസായ വാചായ സമാദപേതി, ഫരുസായ വാചായ ച സമനുഞ്ഞോ ഹോതി; അത്തനാ ച സമ്ഫപ്പലാപീ ഹോതി, പരഞ്ച സമ്ഫപ്പലാപേ സമാദപേതി, സമ്ഫപ്പലാപേ ച സമനുഞ്ഞോ ഹോതി; അത്തനാ ച അഭിജ്ഝാലു ഹോതി, പരഞ്ച അഭിജ്ഝായ സമാദപേതി, അഭിജ്ഝായ ച സമനുഞ്ഞോ ഹോതി; അത്തനാ ച ബ്യാപന്നചിത്തോ ഹോതി, പരഞ്ച ബ്യാപാദേ സമാദപേതി, ബ്യാപാദേ ച സമനുഞ്ഞോ ഹോതി; അത്തനാ ച മിച്ഛാദിട്ഠികോ ഹോതി, പരഞ്ച മിച്ഛാദിട്ഠിയാ സമാദപേതി, മിച്ഛാദിട്ഠിയാ ച സമനുഞ്ഞോ ഹോതി - ഇമേഹി ഖോ , ഭിക്ഖവേ, തിംസായ ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ യഥാഭതം നിക്ഖിത്തോ ഏവം നിരയേ.

''തിംസായ , ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ യഥാഭതം നിക്ഖിത്തോ ഏവം സഗ്ഗേ. കതമേഹി തിംസായ? അത്തനാ ച പാണാതിപാതാ പടിവിരതോ ഹോതി, പരഞ്ച പാണാതിപാതാ വേരമണിയാ സമാദപേതി, പാണാതിപാതാ വേരമണിയാ ച സമനുഞ്ഞോ ഹോതി; അത്തനാ ച അദിന്നാദാനാ പടിവിരതോ ഹോതി, പരഞ്ച അദിന്നാദാനാ വേരമണിയാ സമാദപേതി, അദിന്നാദാനാ വേരമണിയാ ച സമനുഞ്ഞോ ഹോതി; അത്തനാ ച കാമേസുമിച്ഛാചാരാ പടിവിരതോ ഹോതി, പരഞ്ച കാമേസുമിച്ഛാചാരാ വേരമണിയാ സമാദപേതി, കാമേസുമിച്ഛാചാരാ വേരമണിയാ ച സമനുഞ്ഞോ ഹോതി; അത്തനാ ച മുസാവാദാ പടിവിരതോ ഹോതി, പരഞ്ച മുസാവാദാ വേരമണിയാ സമാദപേതി, മുസാവാദാ വേരമണിയാ ച സമനുഞ്ഞോ ഹോതി; അത്തനാ ച പിസുണായ വാചായ പടിവിരതോ ഹോതി, പരഞ്ച പിസുണായ വാചായ വേരമണിയാ സമാദപേതി, പിസുണായ വാചായ വേരമണിയാ ച സമനുഞ്ഞോ ഹോതി; അത്തനാ ച ഫരുസായ വാചായ പടിവിരതോ ഹോതി, പരഞ്ച ഫരുസായ വാചായ വേരമണിയാ സമാദപേതി, ഫരുസായ വാചായ വേരമണിയാ ച സമനുഞ്ഞോ ഹോതി; അത്തനാ ച സമ്ഫപ്പലാപാ പടിവിരതോ ഹോതി, പരഞ്ച സമ്ഫപ്പലാപാ വേരമണിയാ സമാദപേതി, സമ്ഫപ്പലാപാ വേരമണിയാ ച സമനുഞ്ഞോ ഹോതി; അത്തനാ ച

അനഭിജ്ഝാലു ഹോതി, പരഞ്ച അനഭിജ്ഝായ സമാദപേതി, അനഭിജ്ഝായ ച സമനുഞ്ഞോ ഹോതി; അത്തനാ ച അബ്യാപന്നചിത്തോ ഹോതി, പരഞ്ച അബ്യാപാദേ സമാദപേതി, അബ്യാപാദേ ച സമനുഞ്ഞോ ഹോതി; അത്തനാ ച സമ്മാദിട്ഠികോ ഹോതി, പരഞ്ച സമ്മാദിട്ഠിയാ സമാദപേതി, സമ്മാദിട്ഠിയാ ച സമനുഞ്ഞോ ഹോതി - ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, തിംസായ ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ യഥാഭതം നിക്ഖിത്തോ ഏവം സഗ്ഗേ''തി.

൨൭൭. ''ചത്താരീസായ, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ യഥാഭതം നിക്ഖിത്തോ ഏവം നിരയേ. കതമേഹി ചത്താരീസായ? അത്തനാ ച പാണാതിപാതീ ഹോതി, പരഞ്ച പാണാതിപാതേ സമാദപേതി, പാണാതിപാതേ ച സമനുഞ്ഞോ ഹോതി , പാണാതിപാതസ്സ ച വണ്ണം ഭാസതി; അത്തനാ ച അദിന്നാദായീ ഹോതി, പരഞ്ച അദിന്നാദാനേ സമാദപേതി, അദിന്നാദാനേ ച സമനുഞ്ഞോ ഹോതി, അദിന്നാദാനസ്സ ച വണ്ണം ഭാസതി; അത്തനാ ച കാമേസുമിച്ഛാചാരീ ഹോതി , പരഞ്ച കാമേസുമിച്ഛാചാരേ സമാദപേതി, കാമേസുമിച്ഛാചാരേ ച സമനുഞ്ഞോ ഹോതി, കാമേസുമിച്ഛാചാരസ്സ ച വണ്ണം ഭാസതി; അത്തനാ ച മുസാവാദീ ഹോതി, പരഞ്ച മുസാവാദേ സമാദപേതി, മുസാവാദേ ച സമനുഞ്ഞോ ഹോതി, മുസാവാദസ്സ ച വണ്ണം ഭാസതി; അത്തനാ ച പിസുണവാചോ ഹോതി, പരഞ്ച പിസുണായ വാചായ സമാദപേതി, പിസുണായ വാചായ ച സമനുഞ്ഞോ ഹോതി, പിസുണായ വാചായ ച വണ്ണം ഭാസതി; അത്തനാ ച ഫരുസവാചോ ഹോതി, പരഞ്ച ഫരുസായ വാചായ സമാദപേതി, ഫരുസായ വാചായ ച സമനുഞ്ഞോ ഹോതി, ഫരുസായ വാചായ ച വണ്ണം ഭാസതി; അത്തനാ ച സമ്ഫപ്പലാപീ ഹോതി, പരഞ്ച സമ്ഫപ്പലാപേ സമാദപേതി, സമ്ഫപ്പലാപേ ച സമനുഞ്ഞോ ഹോതി, സമ്ഫപ്പലാപസ്സ ച വണ്ണം ഭാസതി; അത്തനാ ച അഭിജ്ഝാലു ഹോതി, പരഞ്ച അഭിജ്ഝായ സമാദപേതി, അഭിജ്ഝായ ച സമനുഞ്ഞോ ഹോതി, അഭിജ്ഝായ ച വണ്ണം ഭാസതി; അത്തനാ ച ബ്യാപന്നചിത്തോ ഹോതി, പരഞ്ച ബ്യാപാദേ സമാദപേതി, ബ്യാപാദേ ച സമനുഞ്ഞോ ഹോതി, ബ്യാപാദസ്സ ച വണ്ണം ഭാസതി; അത്തനാ ച മിച്ഛാദിട്ഠികോ ഹോതി, പരഞ്ച മിച്ഛാദിട്ഠിയാ സമാദപേതി, മിച്ഛാദിട്ഠിയാ ച സമനുഞ്ഞോ ഹോതി, മിച്ഛാദിട്ഠിയാ ച വണ്ണം ഭാസതി - ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ചത്താരീസായ ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ യഥാഭതം നിക്ഖിത്തോ ഏവം നിരയേ.

''ചത്താരീസായ, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ യഥാഭതം നിക്ഖിത്തോ ഏവം സഗ്ഗേ. കതമേഹി ചത്താരീസായ? അത്തനാ ച പാണാതിപാതാ പടിവിരതോ ഹോതി, പരഞ്ച പാണാതിപാതാ വേരമണിയാ സമാദപേതി, പാണാതിപാതാ വേരമണിയാ ച സമനുഞ്ഞോ ഹോതി, പാണാതിപാതാ വേരമണിയാ ച വണ്ണം ഭാസതി; അത്തനാ ച അദിന്നാദാനാ പടിവിരതോ ഹോതി, പരഞ്ച അദിന്നാദാനാ വേരമണിയാ സമാദപേതി, അദിന്നാദാനാ വേരമണിയാ ച സമനുഞ്ഞോ ഹോതി, അദിന്നാദാനാ വേരമണിയാ ച വണ്ണം ഭാസതി; അത്തനാ ച കാമേസുമിച്ഛാചാരാ പടിവിരതോ ഹോതി, പരഞ്ച കാമേസുമിച്ഛാചാരാ വേരമണിയാ സമാദപേതി, കാമേസുമിച്ഛാചാരാ വേരമണിയാ ച സമനുഞ്ഞോ ഹോതി, കാമേസുമിച്ഛാചാരാ വേരമണിയാ ച വണ്ണം ഭാസതി; അത്തനാ ച മുസാവാദാ പടിവിരതോ ഹോതി, പരഞ്ച മുസാവാദാ വേരമണിയാ സമാദപേതി, മുസാവാദാ വേരമണിയാ ച സമനുഞ്ഞോ ഹോതി, മുസാവാദാ വേരമണിയാ ച വണ്ണം ഭാസതി; അത്തനാ

ച പിസുണായ വാചായ പടിവിരതോ ഹോതി, പരഞ്ച പിസുണായ വാചായ വേരമണിയാ സമാദപേതി, പിസുണായ വാചായ വേരമണിയാ ച സമനുഞ്ഞോ ഹോതി, പിസുണായ വാചായ വേരമണിയാ ച വണ്ണം ഭാസതി; അത്തനാ ച ഫരുസായ വാചായ പടിവിരതോ ഹോതി, പരഞ്ച ഫരുസായ വാചായ വേരമണിയാ ച സമാദപേതി, ഫരുസായ വാചായ വേരമണിയാ ച സമനുഞ്ഞോ ഹോതി, ഫരുസായ വാചായ വേരമണിയാ ച വണ്ണം ഭാസതി; അത്തനാ ച സമ്ഫപ്പലാപാ പടിവിരതോ ഹോതി, പരഞ്ച സമ്ഫപ്പലാപാ വേരമണിയാ സമാദപേതി, സമ്ഫപ്പലാപാ വേരമണിയാ ച സമനുഞ്ഞോ ഹോതി, സമ്ഫപ്പലാപാ വേരമണിയാ ച വണ്ണം ഭാസതി; അത്തനാ ച അനഭിജ്ഝാലു ഹോതി, പരഞ്ച അനഭിജ്ഝായ സമാദപേതി, അനഭിജ്ഝായ ച സമനുഞ്ഞോ ഹോതി, അനഭിജ്ഝായ ച വണ്ണം ഭാസതി; അത്തനാ ച അബ്യാപന്നചിത്തോ ഹോതി, പരഞ്ച അബ്യാപാദേ സമാദപേതി, അബ്യാപാദേ ച സമനുഞ്ഞോ ഹോതി, അബ്യാപാദസ്സ ച വണ്ണം ഭാസതി; അത്തനാ ച സമ്മാദിട്ഠികോ ഹോതി , പരഞ്ച സമ്മാദിട്ഠിയാ സമാദപേതി, സമ്മാദിട്ഠിയാ ച സമനുഞ്ഞോ ഹോതി, സമ്മാദിട്ഠിയാ ച വണ്ണം ഭാസതി - ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ചത്താരീസായ ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ യഥാഭതം നിക്ഖിത്തോ ഏവം സഗ്ഗേ''തി.

൨൨൭-൨൨൯. ''ദസഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഖതം ഉപഹതം അത്താനം പരിഹരതി...പേ॰... അക്ഖതം അനുപഹതം അത്താനം പരിഹരതി...പേ॰... വീസതിയാ, ഭിക്ഖവേ...പേ॰... തിംസായ, ഭിക്ഖവേ...പേ॰... ചത്താരീസായ, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഖതം ഉപഹതം അത്താനം പരിഹരതി...പേ॰....

൨൨൰-൨൩൨. ''ദസഹി , ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഇധേകച്ചോ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ അപായം ദുഗ്ഗതിം വിനിപാതം നിരയം ഉപപജ്ജതി...പേ॰... ഇധേകച്ചോ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ സുഗതിം സഗ്ഗം ലോകം ഉപപജ്ജതി. വീസതിയാ, ഭിക്ഖവേ...പേ॰... തിംസായ, ഭിക്ഖവേ,...പേ॰... ചത്താരീസായ, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഇധേകച്ചോ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ അപായം ദുഗ്ഗതിം വിനിപാതം നിരയം ഉപപജ്ജതി...പേ॰... ഇധേകച്ചോ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ സുഗതിം സഗ്ഗം ലോകം ഉപപജ്ജതി''.

൨൩൩-൨൩൫. ''ദസഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ബാലോ വേദിതബ്ബോ...പേ॰... പണ്ഡിതോ വേദിതബ്ബോ...പേ॰... വീസതിയാ, ഭിക്ഖവേ...പേ॰... തിംസായ, ഭിക്ഖവേ...പേ॰... ചത്താരീസായ, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ബാലോ വേദിതബ്ബോ...പേ॰... പണ്ഡിതോ വേദിതബ്ബോ ...പേ॰... ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ചത്താരീസായ ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ പണ്ഡിതോ വേദിതബ്ബോ''തി.

സാമഞ്ഞവഗ്ഗോ ദുതിയോ.

൨൩. രാഗപേയ്യാലം

൨൩൭. "രാഗസ്സ , ഭിക്ഖവേ, അഭിഞ്ഞായ ദസ ധമ്മാ ഭാവേതബ്ബാ. കതമേ ദസ? അസുഭസഞ്ഞാ, മരണസഞ്ഞാ, ആഹാരേ പടികൂലസഞ്ഞാ, സബ്ബലോകേ അനഭിരതസഞ്ഞാ, അനിച്ചസഞ്ഞാ, അനിച്ചേ ദുക്ഖസഞ്ഞാ, ദുക്ഖേ അനത്തസഞ്ഞാ, പഹാനസഞ്ഞാ, വിരാഗസഞ്ഞാ, നിരോധസഞ്ഞാ - രാഗസ്സ, ഭിക്ഖവേ, അഭിഞ്ഞായ ഇമേ ദസ ധമ്മാ ഭാവേതബ്ബാ"തി.

൨൩൮. "രാഗസ്സ , ഭിക്ഖവേ, അഭിഞ്ഞായ ദസ ധമ്മാ ഭാവേതബ്ബാ. കതമേ ദസ? അനിച്ചസഞ്ഞാ, അനത്തസഞ്ഞാ, ആഹാരേ പടികൂലസഞ്ഞാ, സബ്ബലോകേ അനഭിരതസഞ്ഞാ, അട്ഠികസഞ്ഞാ, പുളവകസഞ്ഞാ [പുലവകസഞ്ഞാ (സീ॰) പുളുവകസഞ്ഞാ (ക॰)], വിനീലകസഞ്ഞാ, വിപുബ്ബകസഞ്ഞാ, വിച്ഛിദ്ദകസഞ്ഞാ, ഉദ്ധുമാതകസഞ്ഞാ - രാഗസ്സ, ഭിക്ഖവേ, അഭിഞ്ഞായ ഇമേ ദസ ധമ്മാ ഭാവേതബ്ബാ"തി.

൨൩൯. "രാഗസ്സ, ഭിക്ഖവേ, അഭിഞ്ഞായ ദസ ധമ്മാ ഭാവേതബ്ബാ. കതമേ ദസ ? സമ്മാദിട്ഠി, സമ്മാസങ്കപ്പോ, സമ്മാവാചാ, സമ്മാകമ്മന്തോ, സമ്മാആജീവോ, സമ്മാവായാമോ, സമ്മാസതി, സമ്മാസമാധി, സമ്മാഞാണം, സമ്മാവിമുത്തി - രാഗസ്സ, ഭിക്ഖവേ, അഭിഞ്ഞായ ഇമേ ദസ ധമ്മാ ഭാവേതബ്ബാ"തി.

൨൪൦-൨൬൬. "രാഗസ്സ, ഭിക്ഖവേ, പരിഞ്ഞായ...പേ॰... പരിക്ഖയായ... പഹാനായ... ഖയായ... വയായ... വിരാഗായ... നിരോധായ... ( ) [(ഉപസമായ) (സീ॰ സ്യാ॰ പീ॰) അഞ്ഞേസം പന നിപാതാനം പരിയോസാനേ ഇദം പദം ന ദിസ്സതി] ചാഗായ... പടിനിസ്സഗ്ഗായ...പേ॰... ഇമേ ദസ ധമ്മാ ഭാവേതബ്ബാ.

൨൬൭-൭൪൬. "ദോസസ്സ ...പേ॰... മോഹസ്സ... കോധസ്സ... ഉപനാഹസ്സ... മക്ഖസ്സ... പളാസസ്സ... ഇസ്സായ... മച്ഛരിയസ്സ... മായായ... സാഠേയ്യസ്സ... ഥമ്ഭസ്സ... സാരമ്ഭസ്സ... മാനസ്സ... അതിമാനസ്സ... മദസ്സ... പമാദസ്സ പരിഞ്ഞായ...പേ॰... പരിക്ഖയായ... പഹാനായ ... ഖയായ... വയായ... വിരാഗായ... നിരോധായ... ( ) [(ഉപസമായ) (സീ॰ സ്യാ॰ പീ॰) അഞ്ഞേസം പന നിപാതാനം പരിയോസാനേ ഇദം പദം ന ദിസ്സതി] ചാഗായ... പടിനിസ്സഗ്ഗായ...പേ॰... ഇമേ ദസ ധമ്മാ ഭാവേതബ്ബാ"തി.

രാഗപേയ്യാലം നിട്ഠിതം.

ദസകനിപാതപാളി നിട്ഠിതാ.